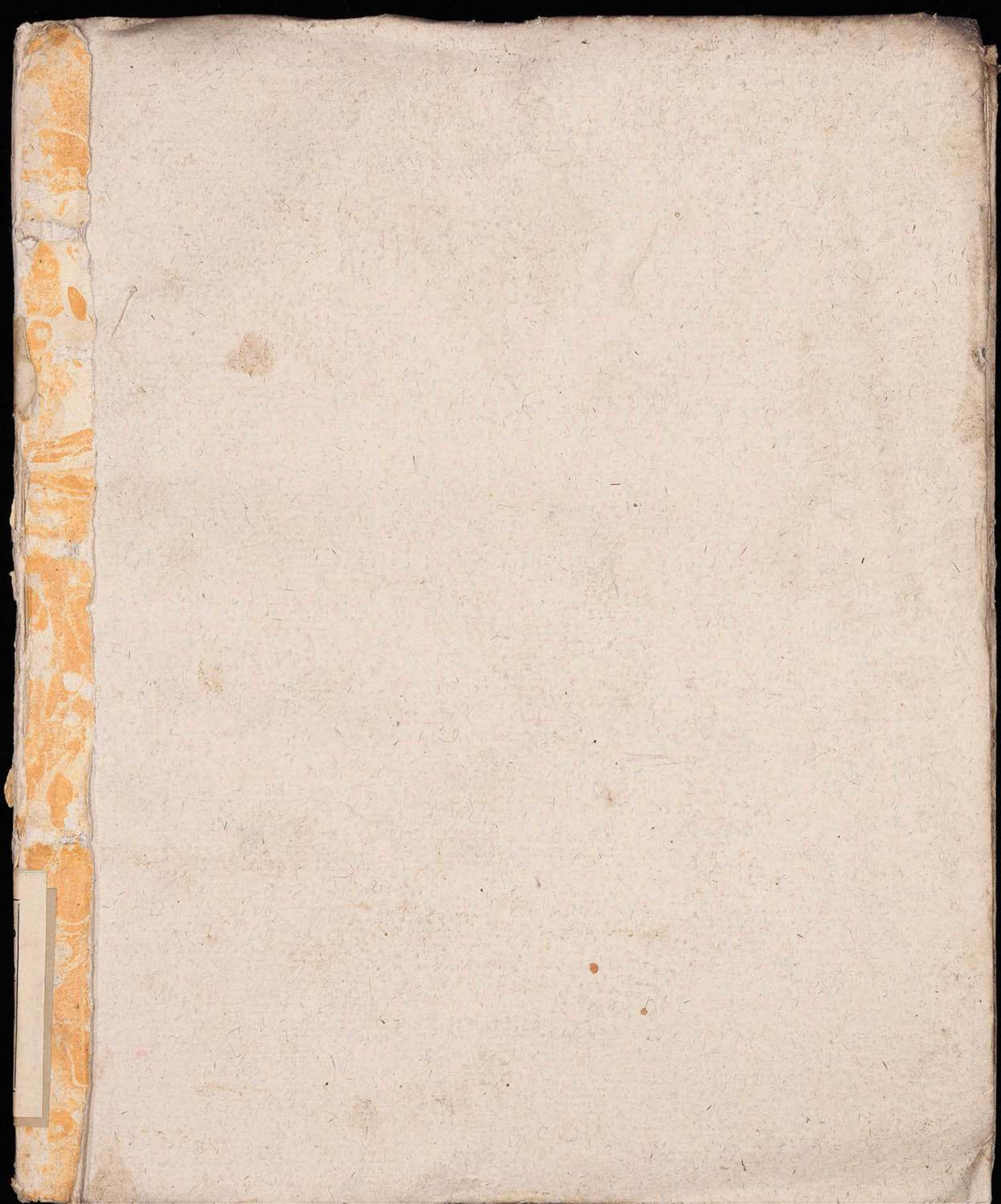

SANCTISSIMI

DOMINI NOSTRI

BENEDICTI

PAPÆ XIV.

BULLARIUM.

TOMUS NONUS.

IN QUO CONTINENTUR

Constitutiones, Epistolæ, aliaque Edita ab Initio Pontificatus usque ad Annum MDCCLII.

Editio recentior auctior & emendatior.

VENETIIS, MDCCLXXXIV.

Sumptibus BARTHOLOMÆI OCCHI.

SUPERIORUM PERMISSU.

INDEX

nitiorum singularum Constitutionum quæ in hoc Tomo continentur.

INDEX ARGUMENTORUM EARUMDEM CONSTITUTIONUM

ANNO MDCCLV.

PONTIFICATUS ANNO XVI.

PONTIFICATUS ANNO XVIII.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI PAPÆ XIV.

CONSTITUTIONES, EPISTOLÆ &c.

LIBER GALLICE EDITUS

Inscriptusque: *Principes sur l'essence, la distinction, & les limites des deux puissances spirituelle, & temporelle, Ouvrage posthume du Pere la Berde de l'Oratoire*, Decreto Congregationis Universalis Inquisitionis jam damnatus, iterata acriori censura proscribitur, & sub excommunicationis pœna, legi, aut retineri prohibetur. I.

Venerabilibus Fratribus, Primati, Archiepiscopis, & Episcopis Regni Poloniæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AD assidnas, quibus angimur, curas, ut excitata a nonnullis hujus sæculi Filiis inter Sacerdotium & Imperium dissidia compescantur, illud accessit sane permolestum, quod licet universalis nostræ Inquisitionis Decreto die 5. Augusti anni 1753. edito, confixum damnatumque fuerit Opusculum gallice editum hoc titulo: *Principes sur l'essence, la distinction & les limites des deux puissances spirituelle, & temporelle, Ouvrage posthume du Pere la Borde de l'Oratoire*; rursus tamen idem Opusculum prodiisse, tam Gallico, quam Polonico idiomate impressum, lateque in Regionibus, ac Provinciis vestris per omnium manus pervagari nuper accepimus. Quod quidem vel ob solam ignorationem prælaudati Decreti contigisse arbitramur, vel quod satis explorata atque comperta Vobis non fuerint exitiosa ac perversa Dogmata, quæ in eo traduntur: alioquin dubitare vix possumus de Fraternitatum Vestrarum zelo, ac vigili studio, quo certe in Fidelium manus non incidisset, si oculos, judiciumque Vestrum antea subiisset.

Perniciosum opusculum jam antea ab Inquisit. damnat.

§. 1.

Pravum, impiumque systema auctoris jam inde a Joanne XXII. proscript.

§. 1. Eo enim tendere, ac collimare vidissetis execrandi fœtus auctorem, ut collatam a Christo Domino & Salvatore nostro Ecclesiæ suæ potestatem, non solum dirigendi per consilia & suasiones, sed etiam jubendi per leges, ac devios, contumacesque exteriore judicio, & salubribus pœnis, coercendi, atque cogendi, labefactet, convellat, & prorsus eliminet; Ecclesiasticum ministerium ita sæculari dominationi subjiciens, ut ad hanc spectare pronunciet, de externa omni ac sensibili gubernatione cognoscere ac judicare. Pravum ac perniciosum systema, jampridem ab Apostolica Sede, præsertim vero a Johanne XXII. Prædecessore nostro, Constitutione incipiente: *Licet juxta doctrinam*, reprobatum, ac pro hæretico expresse damnatum, fallacibus ratiunculis, fucatis, atque ad Religionem compositis verbis, contortisque Scripturarum, ac Patrum testimoniis, impudens Scriptor obtrudit, quo simplicibus, & minus cautis facilius imponat. Rem tamen ipsam ad Religionis & Fidei regulas sedulo accurateque expendenti, facile occurrit principiorum falsitas, earumque consecutionum absurditas; Auctoris demum a veritatis tramite longe aberrantis temeritas, qua propositiones obtrudit captiosas, & falsas, impias quoque & erroneas, alias damnatas, & hæreticas, Ecclesiæ vero maxime injuriosas, ejusque potestatis, jurium, & libertatis, quantum in ipsis est, prorsus eversivas.

Nova improbi libercxli censura.

§. 2. Qua propter ne latius serpat, in Ecclesiæ animarumque perniciem, pravi dogmatis corruptela: Nos, quibus sanæ doctrinæ custodia, & Sacerdotalis auctoritatis propugnatio præcipue demandata est, pro sollicita, quam gerimus, Ecclesiarum omnium, & Christi fidelium cura, Vos maxime, Venerabiles Fratres, monitos hortatosque volumus, ut procul ab ovibus Vestris exitialis hujusce doctrinæ pabulum arceatis. Quod ut nomine quoque Nostro præstare valeatis, supra descriptum Librum quocumque idiomata impressum, vulgatum, aut scriptum, sub enunciatis censuris rejicimus, reprobamus, damnamus, ejusque lectionem, detentionem, & usum, omnibus & singulis Christi fidelibus, etiam specifica, & individua mentione dignis, sub pœna excommunicationis ipso facto absque ulla declaratione incurrenda, a qua nemo a quoquam, præter quam a Nobis, seu a Romano Pontifice pro tempore existente, nisi in mortis articulo constitutus, absolutionis beneficium obtinere valeat, omnino interdicimus, ac prohibemus. Volentes, & Apostolica auctoritate mandantes, ut quicumque Librum prædictum, aut ejus exemplaria, sive typis impressa, sive manu descripta, penes se aliqua habuerint, ea, statim ac præsentes literæ eis innotuerint, teneantur tradere locorum Ordinariis, qui exemplaria sic tradita illico flammis aboleri curent.

Monitum ad Episc. Regni Poloniæ.

§. 3. Vos itaque, Venerab. Fratres, conjunctis nobiscum studiis, Pastorali zelo, & Sacerdotali constantia, vigilate in custodiis vestris, ascendentes ex adverso, atque opponentes murum pro Domo Israel, adversus vaniloquos, & seductores, docentes quæ non oportet; qui constitutos a Deo civilis potestatis fines amplificare, ac transilire moliuntur, Ecclesiæ vero jura coarctare, imminuere, atque convellere student; & Divinis humana miscentes, Imperium & Sacerdotium seditiose committunt. Creditas vobis oves monete identidem, ut acquiescant sanis sermonibus Domini Nostri Jesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem est, sanæ doctrinæ; non intendentes mandatis hominum avertentium se a veritate; reddant autem omnibus debita, quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ sunt Dei Deo. Interim Vobis, Venerabiles Fratres, ac universis Fidelibus regimini vestro subjectis, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Dat. 4. Mart. 1755. Pont. an. 15.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die IV. Martii MDCCLV. Pontificatus Nostri Anno XV.

D. Card. Passioneus.

OLI-

OLIVETANÆ

Congregationis Privilegia a Prædecessoribus Pontificibus, & præsertim a Pio II. concessa confirmantur, & ampliantur; novumque superadditur, quo ejusdem Congregationis Abbatibus indulgetur, ut in die festo S. Franciscæ Romanæ, Pontificalibus in Missa, reliquisque Officiis intra Ecclesias Conventuales Regularis Observantiæ uti possint. I I.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM semper Apostolicæ benignitatis, & munificentiæ Nostræ significationes in eos, qui sanctioribus Ordinum Regularium institutis addicti, uberes in vinea Domini virtutis, & honestatis afferunt fructus, libenter edidimus: tum vero eorum votis, ac precibus animum propensius intendimus, quum & petitiones æquitati consonas esse, & concessiones nostras ad augendam Dei gloriam, & Sanctorum cultum amplificandum opportunas fore conspicimus. *Exordium a munificentia S. Sedis in emeritos de Ecclesia viros.*

§. 2. Sane pro parte dilecti Filii Flaminii Gandini Abbatis, & Procuratoris Generalis Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Montis Oliveti nuncupatæ, Nobis nuper exhibita petitio continebat, quod alias nonnulli Rom. Pontifices Prædecessores Nostri dictæ Congregationi diversa Privilegia, gratias, favores, & Indulta tum spiritualia, tum temporalia concesserunt, & præcipue felic. record. Pius Papa II. etiam Prædecessor Noster per suas Literas Apostolicas sub datum Petreoli Senensis Diœcesis Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXII. Tertio Nonas Octobris Pontificatus sui Anno Quinto, inter alias gratias dictæ Congregationi concessas, illius Abbatibus, Visitatoribus, Prioribus, Personis, Monasteriis, Prioratibus, Locis, & Membris, quod ipsi omnibus aliis, & singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, indultis, & gratiis, Congregationi Sanctæ Justinæ Paduan. ejusdem Ordinis, ejusque Monasteriis, Prioratibus, Membris, ac Personis, & Bonis per prædictos Romanos Pontifices Prædecessores nostros, tunc suos, quomodolibet elargitis, sub certis modo, & forma tunc expressis, uti possent, & gaudere, ac si illa omnia, & singula primodictæ Congregationi specialiter, & expresse indulta fuissent, concessit pariter, & indulsit, prout in dictis Literis plenius continetur. Cum autem subinde, juxta temporum succedentium opportunitatem, aliæ concessiones, & gratiæ hujusmodi Congregationi Sanctæ Justinæ, Cassinensium quoque nuncupatæ, per alios Romanos Pontifices Prædecessores quoque Nostros, attributæ fuerint; pro parte dicti Flaminii Nobis fuit humiliter supplicatum, ut gratias easdem, favore suæ primodictæ Congregationis extendere, ac alias eamdem Congregationem, præcipue ad augendum in illius Ecclesiis Divini Servitii cultum, aliqua beneficentiæ Nostræ prærogativa decorare, ut infra, dignaremur. *Indultis & privilegiis Congreg. Montis Oliveti decor. Prædec. Pontifices. Et præsertim Pius II. qui privilegia Congr. S. Justinæ Paduanæ concessa quoque eidem commun.*

§. 3. Nos igitur, firma spe, fiduciaque concepta, eamdem Congregationem, quo amplioribus gratiis, & favoribus ab Apostolica Sede cumulari pergat, eo majores pietatis, obedientiæ, & obsequii erga Nos, & eamdem Apostolicam Sedem, aliarumque virtutum, & scientiam fructus edituram fore, hujusmodi supplicationibus annuere, & dicto Flaminio specialem gratiam facere volentes, eumdemque Flaminium a quibusvis excommunicationis &c. absolventes, & absolutum fore censentes, ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia & singula privilegia, gratias, immunitates, exemptiones, præeminentias, & indulta a prædictis Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris ejusdem primodictæ Congregationis Abbatibus, etiam Generali, Prioribus, & Monachis, necnon *Confirmat primo Pontifex vetera indulta non revocata, usu recepta nec Tride. contraria.*

Monasteriis, Prioratibus, Ecclesiis, Domibus, & Locis Regularibus, concessa, & elargita, eorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro expressis, & insertis habentes, dummodo tamen sint in usu, & non revocata, nec sub aliqua revocatione comprehensa, Constitutionibus quoque Apostolicis, & Concilii Tridentini Decretis non adversentur, harum serie confirmamus, & approbamus, illisque Apostolicæ firmitatis robur adjicimus.

Inde planas literas ad gratias protendit post Pium ad hæc usque tempora universo Ordini S. Bened. & præsert. Congreg. Cassin. & S. Justinæ concessas.

§. 4. Ac præterea eidem primodictæ Congregationis, illiusque Abbatibus, Prioribus, & Monachis, necnon Monasteriis, Prioratibus, Ecclesiis, Domibus, & Locis Regularibus, quibuscumque, ut ipsi, & ipsa, omnibus & singulis privilegiis, gratiis, exemptionibus, immunitatibus, concessionibus, & indultis, aliis dicti Ordinis Sancti Benedicti; & præcipue Congregationi Sanctæ Justinæ, seu Cassinensi prædictæ, earumque Abbatibus, Prioribus, & Monachis, nec non Monasteriis, Prioratibus, Ecclesiis, Domibus, & Locis Regularibus, a Prædecessoribus Nostris prædictis, signanter post præfatas dicti Pii Prædecessoris Literas, sive communiter omnibus, sive earum singulis non tamen ex peculiaribus causis, & titulis, in hunc usque diem, ac etiam per Nos, concessis, & elargitis, ac quibus præfata Cassinen., aliæque dicti Ordinis Congregationes legitime utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum pari modo uti, frui, potiri, & gaudere libere & licite valeant, perinde ac si privilegia, gratiæ, exemptiones, immunitates, concessiones, & indulta hujusmodi, Congregationi primodictæ, illiusque Abbatibus, Prioribus, & Monachis, ac Monasteriis, Prioratibus, & Ecclesiis, Domibus, & Locis prædictis directe, & non per medium communicationis hujusmodi, concessa, & concessæ fuissent, auctoritate, & tenore præfatis concedimus, & indulgemus, ac privilegia, gratias, exemptiones, immunitates, concessiones, & indulta hujusmodi ad Congregationem primodictam extendimus, & ampliamus.

Ob singularem universæ Congreg. devotion. erga S. Francisc. Roman.

§ 5. Porro attendentes eamdem Congregationem erga *Sanctam Franciscam Romanam* nuncupatam, sui olim, dum in humanis ageret, Instituti Oblatam, aliarumque similium Oblatarum in Urbe Matrem, & Fundatricem, specialis devotionibus studium semper professam fuisse, & profiteri, illusque cultum per ipsius Congregationis Professores, in Locis præcipue, ubi Monasteria ejusdem Congregationis extant, propagatum fuisse, itaut in singulis fere eorum Ecclesiis Altare aliquod Omnipotenti Deo in honorem dictæ *Sanctæ* dicatum reperiatur, ipsaque Congregatio, præter Beatum Bernardum Tholomei Fundatorem suum, dictam *Sanctam* Franciscam in specialem Protectricem agnoscat; ad augendum dictæ *Sanctæ* Franciscæ cultum, ac illius Festi diei celebritatem, ut in singulis Ecclesiis Conventualibus primodictæ Congregationis Monasteriorum, in quibus Claustralis vigeat observantia, dilecti Filii moderni, & pro tempore existentes dictorum Monasteriorum Abbates, die Festo dictæ Sanctæ Franciscæ, Missam solemnem, & Divina Officia, assistentibus sibi uno saltem Diacono, & alio Subdiacono, alioque Pluviali induto, aliisque Clericis, Pontificaliter, & more Episcoporum, præter tres alios dies, juxta Canonica Decreta præfinitos, servatis tamen alias, tam Literarum in forma Brevi Urbani VIII. incipien. *Exponi* sub datum Romæ sub Annulo Piscatoris die V. Aprilis MDCXXIX. expeditis, quam generalis Decreti Alexandri VII. Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum die XXVII. Septembris MDCLIX. editi, respective forma, & dispositione, & non alias, celebrare libere, & licite possint, & valeant, Apostolica auctoritate prædicta, harum quoque serie etiam concedimus, & indulgemus: Iisdemque modernis & pro tempore existentibus primodictæ Congregationis Abbatibus plenam, & liberam potestatem, & auctoritatem desuper impertimur.

Ut Sacra ipsi diei in Claustrali. Ecclesiis Missam, divinaque Officia Abbates Pontificaliter celebrare possint, sub certis modis indulget.

Firmantur superius statuta.

§. 6. Eosdemque modernos, & pro tempore existentes dictæ Congregationis Abbates, Monachos, & Personas super præmissis, aut eorum aliquo, a quibusvis Locorum Ordinariis, vel aliorum Ordinum, & Congregation. Abbatibus, aut aliis quibuscumque, quavis auctoritate, & quovis pretextu, colore, vel ingenio, publice, vel occulte, directe, vel indirecte molestari, inquietari aut perturbari ullo

ullo unquam tempore nullatenus posse, neque debere; Præsentes quoque Litteras de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ defectu minime notari, nec sub quibusvis similium, vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus, aut aliis contrariis Dispositionibus, per quascumque Regulas, & Constitutiones Apostolicas per Nos, & Successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, etiam Motu proprio, ac alias sub quibusvis tenoribus, & formis pro tempore factis, & faciendis, & concessis, ac concedendis, comprehendi, sed semper ab illis excipi, ac illas semper validas, & efficaces existere, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere: Sicque, & non alias per quoscumque Judices, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, Vice-Legatos, dictæque Sedis Nuncios, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere decernimus; irritum quoque, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 7. Non obstantibus prædictis Urbani Literis, & Alexandri Prædecessorum prædictorum Decretis in ea parte, qua præsentibus adversantur, ac quibusvis aliis Apostolicis, seu in Synodalibus, Provincialibus, Generalibusque Conciliis editis, vel edendis, Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon primodictorum Ordinis, & Congregationis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis; & consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Literis Apostolicis dicto Ordini, & Congregationi primodictæ, ac quibusvis aliis Superioribus, & Personis in genere, vel in specie, aut alias in contrarium præmissorum, quomodolibet forsan concessis, confirmatis, approbatis, & innovatis: Quibus omnibus, & singulis, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua mentio aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus emisso, & forma in illis tradita observata inserti forent, præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat latissime, & plenissime, ac specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Derogat. contrariis quibuscumque.

§. 8. Nulli ergo omnino Hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, confirmationis, approbationis, concessionis, Indulti, extensionis, ampliationis, decreti, & derogationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Sanctio pœnalis.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, Kalendis Aprilis Pontificatus Nostri Anno quintodecimo. Dat. prim. Aprilis 1755. Pont. an. 15.

J. Card. Pro Datarius.

D. Card. Passioneus.

VISA.

De Curia J. C. Boschi.

L. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

III. SANCTÆ INQUISITIONIS

Officialium seu Ministrorum numerus, deputationis forma, qualitates, onera, privilegia & exemptiones reales & personales, tum in Civilibus Causis, tum & Criminalibus, distinctim recensentur, ac perpetua Constitutione præcedentis Motus proprii confirmativa, futuris quibuscumque abusibus vetitisque ampliationibus occurritur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Proœm. Specialis cura a Pontifice adhibita in reformandis Tribun.

AD Supremum Justitiæ Solium, nullis quidem meritis nostris, sed inscrutabili Divinæ Providentiæ consilio evecti, inter præcipuas muneris nostri curas atque sollicitudines, eam semper gravissimam existimavimus, ut diligenter investigantes, quænam in singulis Tribunalibus, præsertim hujus nostræ Almæ Urbis, universæque Ditionis Ecclesiasticæ, servaretur administrandæ justitiæ ratio, abusus omnes in ea pedetentim inductos de medio tollere, ac depravata quæque ad pristina & recta instituta revocare; si quid autem præterea desiderari videretur, nova lege supplere pro viribus adniteremur: haud ignorantes, cujusvis Reipublicæ, præsertim vero illius, quæ pacato undique regimine continetur, firmissimum in recta justitiæ administratione positum esse præsidium. Suscepto libenter oneri implendo quantopere adlaboraverimus, satis testantur plures, quæ in Bullario nostro occurrunt, hac ipsa de re per nos editæ Constitutiones, quibus abunde consultum existimamus optimo regimini eorum Tribunalium, quæ hactenus, veteribus redintegratis, aut novis superadditis legibus, instaurare ac reformare constituimus. At vero nunc pares sollicitudinis nostræ curas exposcere visa sunt Officia illa, quæ per diversas Civitates, atque Provincias, cum Civilis & Criminalis jurisdictionis exercitio distributa, unum, *Sancti Officii* nuncupatum, Tribunal constituunt, quod a Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in universa Christiana Republica contra Hæreticam pravitatem Inquisitorum Generalium, a Nobis, & ab Apostolica Sede specialiter deputatorum, immediate pendet, & ab ea auctoritatem, agendique normam desumit. Quamvis enim, ad accuratiorem trutinam revocatis omnibus, quæ ad hujusmodi Tribunalis facultates & jura, Causarum quoque & Personarum illius Foro subjectarum naturas & qualitates, cæteraque illius systematis atque ordinis adjuncta pertinent, nihil fere deprehenderimus, quod vel a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, per Apostolicas Constitutiones, vel ab ipsa Congregatione, per iterata Decreta, seu etiam per Encyclicas literas, sapienter ac recte ordinatum & constitutum non fuerit, ita ut vix unum aut alterum se obtulerit rerum Caput, quod nova sanctione suppleri atque juvari mereretur: nihilominus quum plura ex iis, quæ sæpe statuta ac demandata fuisse non ignoramus, præsertim circa ipsius Tribunalis Officiales, Ministros, & Familiares, non ita exacte, ut par erat, ubique servari, & maxime per Provincias Ecclesiasticæ Ditionis parum diligenter custodiri constaret, facile intelleximus id quidem ut plurimum ex præmissarum Constitutionum & Decretorum ignoratione, aliquando etiam ex affectata dissimulatione, aut ex arbitraria & incongrua eorumdem interpretatione provenire. Quumque ea de causa præfiniti jurisdictionum limites, & recta justitiæ reddendæ methodus frequentibus transgressionibus pateant, multaque exoriantur incommoda, & multo plura disseminentur dicteria, quæ immeritam plane de æquissimo Tribunali opinionem aliquibus ingerunt, & in eorum animis fovent; Idcirco Nos hujusmodi malis remedium efficax atque perpetuum afferre volentes, de consilio eorumdem Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Genera-

Par ejusdem sollicitudo quoad Tribun. a Congr. S. Officii depend.

Ne ea, quæ recte constituta sunt, ignorentur, aut negligantur.

Pont. de consilio &c. opportuna Decreta col-

nera-

neralium Inquisitorum, collectis atque resumptis plerisque Decretis, Statutis, Resolutionibus, atque Declarationibus, præsertim circa memoratorum Officialium, Ministrorum, & Familiarium electionem, seu deputationem, qualitates, onera, & privilegia, tam Apostolica dictorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & Nostra, quam etiam ipsius Congregationis Cardinalium auctoritate & providentia, hactenus editis & emanatis, ea omnia & singula in quadam Schedula nostri Motus proprii superioribus diebus manus nostræ subscriptione firmata distincte exposuimus, aptumque in ordinem redegimus, paucis adjectis, quæ ad eumdem recti ordinis afferendi finem, tam Nobis, quam ipsius Prædecessoribus nostris, ejusdemque Congregationis Cardinalibus prædictis semper propositum, conducere & opportuna fore judicavimus. Quam quidem Schedulam cum omnibus & singulis in ea contentis, sancitis, & ordinatis, novo & solemniori Apostolicæ confirmationis munimine roborare volentes, illam per præsentes, ab omnibus & singulis, ad quos spectat, exactissime observandam tradimus & injungimus.

ligit in sua Schedula Motus proprii.

Schedulæ tenor inseritur.

Sequitur tenor dictæ Schedulæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Motu proprio &c.

§. 2. ,, ANcorchè la nostra Congregazione dei Cardinali specialmente deputati Generali Inquisitori contro l' eretica pravità in tutta la Cristiana ,, Repubblica abbia con somma attenzione, e con indefessa diligenza sempre mai ,, invigilato, che li Privilegj, de' quali godono gli Uffiziali, Ministri, e Fami- ,, liari del S. Officio, non sieno di aggravio alle Comunità, e non perturbino il ,, corso e buon' ordine della giustizin, per ciò che appartiene alli beni e perso- ,, ne particolari di essi Ministri, e Familiari, come chiaramente dimostrann le ,, tante risoluzioni, e Decreti, e le replicate Istruzioni, e lettere anche cir- ,, colari di essa Congregazione.

§. 3. ,, Tuttavia, perchè meglio apparisca a tutti l'equità, e moderazione de' ,, suddetti Privilegj, e perchè gli uomini non bene informati, depongano final- ,, mente una volta quell' apprensione, in cui taluni sono, del tutto contraria al- ,, la verità delle cose; abbiamo perciò determinato di fare ad ognuno palese, ,, quali sieno gli Uffiziali, e Ministri, che chiamansi *Patentati Privilegiati*, e ,, quali sieno quei Familiari, che si chiamano *Patentati Semplici*: a chi appar- ,, tenga la deputazione sì degli uni, che degli altri: le qualità che respettiva- ,, mente si richieggono in cadauno di essi: le incombenze, e pesi, a' quali deb- ,, bono soggiacere: e finalmente i Privilegj, e l' esenzioni, dei quali debbono ,, meritamente godere in retribuzione e premio del lor servigio.

Divisione generale.

§. 4. ,, Inerendo pertanto ai Decreti più volte fatti, e ai provvedimenti più ,, volte presi da detta nostra Congregazione, e quelli approvando, rinnovando, e ,, conformando nelle parti non contrarie alla presente, CON QUESTA NOSTRA ,, COSTITUZIONE DA VALERE IN PERPETUO, sotto la quale però non ,, intendiamo comprendere nè l' Inquisizione di Malta, nè altre Inquisizioni fuo- ,, ri del nostro Stato Ecclesiastico, quali si reggono, e governano colle proprie ,, loro lodevoli costumanze, ammesse, ed approvate dai Sommi Pontefici Nostri ,, Predecessori: di Nostro Moto proprio, certa scienza, e pienezza della nostra ,, Apostolica autorità, con il consiglio e parere di detti Cardinali Inquisitori, ,, ordiniamo e dichiariamo, che in quelle Città, Luoghi, ove trovasi fissato il ,, Tribunale della Santa Inquisizione, mediante la residenza degl'Inquisitori, i ,, Patentati, che si chiamano *Privilegiati*, non siano più di cinque, cioè l' In- ,, quisitore medesimo, il Fiscale, il Procuratore dei Rei, il Notajo, o sia Can- ,, celliere, e il Mandatario. E che nelle altre Città, Terre, o Luoghi, ove ,, non risiedono gl' Inquisitori, ma i loro Vicarj Foranei, li Patentati Privile- ,, giati non siano più di tre, cioè il medesimo Vicario, il Cancelliere, o sia

Quali sono i Patentati Privilegiati.

No-

Notajo, e il Mandatario: conciossiachè ſenza l'opera di tali Miniſtri non po-
„ trebbe ſuſſiſtere il Tribunale della Santa Inquiſizione.

A chi appartiene la deputazione de' medeſimi.

§. 5. „ La deputazione de' ſuddetti Vicarj, Fiſcali, Procuratori dei Rei, Can-
„ cellieri, e Mandataj, vogliamo che, privativamente ad ogni altro, ſpetti ed
„ appartenga, come di preſente appartiene, alla detta noſtra Congregazione
„ dei Cardinali Generali Inquiſitori, e che da eſſa ſe ne ſpediſcano le Patenti
„ firmate, e ſottoſcritte di propria loro mano; e per quello appartiene alla de-
„ putazione degl' Inquiſitori locali, vogliamo ſi oſſervi il ſolito, e quello ſteſſo
„ che ſi oſſerva preſentemente.

§. 6. „ Non ſarà perciò lecito ai Veſcovi dare a veruno alcuna Patente, o
„ viglietto di Uffiziale, Miniſtro, o Familiare del S. Officio, dovendo i Veſco-
„ vi, anche nei Proceſſi, e Cauſe di Fede, prevalerſi de' proprj loro Uffiziali,
„ e Miniſtri ordinarj, e così nettampoco ſarà lecito agl' Inquiſitori locali di da-
„ re a veruno alcuna Patente di Vicario, di Fiſcale, di Procuratore de' Rei,
„ di Cancelliere, o di Mandatario; anzi neppure ſarà lecito ai medeſimi depu-
„ tare queſti tali Uffiziali per modo di proviſione con il titolo di Pro-Vicario,
„ Pro-Mandatario, e ſimili; ma ſolamente potranno, o dovranno i ſuddetti In-
„ quiſitori Locali, in caſo di vacanza di alcuno de' riferiti Uffizj, proporre al-
„ la Congregazione tre ſoggetti per l' Uffizio, che vaca, con rappreſentare nel-
„ lo ſteſſo tempo le qualità, e i requiſiti di ciaſcheduno, ſecondo le iſtruzioni,
„ e le lettere circolari più volte traſmeſſe da eſſa Congregazione. E ſe mai nel
„ frattempo della vacanza, o anche di altro forzoſo impedimento, occorreſſe il
„ biſogno di fare ſenza indugio qualche atto appartenente ad alcuno de' ſuddetti
„ Uffiziali; in tal ſolo caſo permettiamo agl' Inquiſitori Locali di deputare in
„ iſcritto, e per quell' unico atto, Perſona oneſta ed idonea, colle facoltà ne-
„ ceſſarie ed opportune

Qualità neceſſarie nei Patentati privilegiati.

§. 7. „ Prima di co[illegible]ere alcuna di dette Patenti Privilegiate, dovrà la Con-
„ gregazione attent[illegible] oſſervare, come ha ſempre mai lodevolmente oſſer-
„ vato, che quei ſo[illegible]tti, a cui ſi concedono, ſiano perſone di buona fama,
„ non inquiete, non [illegible]ſſoſe, non diſſolute, non inquiſite, o contumaci della
„ Giuſtizia, non g[illegible]te di molti debiti, e che non abbiano attualmente inimi-
„ cizie: che non [illegible]no Soldati, non Patentati, Uffiziali, o Miniſtri di altro Tri-
„ bunale, o Magiſtrato; e particolarmente che fuori del caſo di vera neceſſità,
„ non ſiano Parrochi, o Sacerdoti, da' quali, per altro qualunque titolo ſi eſer-
„ citi la cura dell' Anime: nè ſiano Vicarj Foranei, Cancellieri, o Miniſtri del-
„ la Curia Veſcovile.

§. 8. „ Di più dovrà oſſervare, che ciaſcuno di detti Patentati Privilegiati ſia
„ veramente abile, idoneo, e proporzionato ad eſercitare per ſe ſteſſo l'impiego,
„ per cui ſe gli concede la Patente; e perciò, che i Vicarj ſiano veramente for-
„ niti di zelo, prudenza, e dottrina ſufficiente, in quanto permette la qualità
„ del luogo: che ſiano Sacerdoti Regolari, ſe poſſono averſi Regolari, non pe-
„ rò Minori Oſſervanti, nè Cappuccini. Che non ſi deputi, e conſtituiſca un
„ Vicario in ogni Terra o Luogo, ma di più Terre, e Luoghi ſi formi un ſolo
„ Vicariato, e nel più groſſo, e popolato di eſſi, in cui il Veſcovo ſia ſolito di
„ tenere il ſuo Vicario Foraneo, ſi deputi e coſtituiſca il Vicario del S. Offizio
„ reſtringendo in tal guiſa, per quanto è poſſibile, il numero dei Vicariati, e
„ ſopprimendo quelli, che l'eſperimento del tempo paſſato ha fatto o farà co-
„ noſcere non eſſere neceſſarj per conſervare la purità della Santa Fede.

§. 9. „ Che tanto il Fiſcale, come il procuratore de' Rei ſiano ſempre Dot-
„ tori di legge, ed attualmente addetti alla Profeſſione Legale. Che almeno per
„ l'avvenire reſtino eſattamente eſeguiti gli ordini altre volte dati da eſſa Con-
„ gregazione, cioè che i Cancellieri non ſiano perſone nobili, ma Notaj di Pro-
„ feſſione, oppure Chierici Secolari, capaci, ed abili per eſercitare un tale im-
„ piego. Che molto meno il Mandatario ſia perſona nobile, anzi neppure Mer-
„ cadante, ma il più ſemplice Artegiano, ſempre però perſona oneſta e dabbe-
„ ne. E finalmente, che niuno di detti Patentati Privilegiati poſſieda quantità

„ con-

„ considerabile di Beni, specialmente stabili: e che ciascheduno di detti impie-
„ ghi si conceda ad una sola e non a più persone, e che in una medesima Fa-
„ miglia non mai vi siano due Patentati Privilegiati.

§. 10. „ La concessione di dette Patenti privilegiate dovrà farsi in tutto gra- „ tis: onde per ottenere dagl' Inquisitori Locali la nomina di detti Uffizj Privi- „ legiati, si proibisce espressamente ai medesimi Inquisitori di ricevere sotto qual- „ sivoglia titolo, o pretesto, promessa, o donativo di sorta veruna, tanto avan- „ ti, che dopo la nomina: come pure si proibisce agl' istessi Inquisitori, e a „ quelli, che saranno da loro nominati, di promettere, o dare alli Ministri, „ ed Uffiziali di Roma, e respettivamente a questi, di ricevere danaro, o altra „ benchè minima cosa, per la spedizione, e consegna delle Patenti. E contrav- „ venendo alcuno di essi, oltre la privazione dell' Uffizio, e di ogni altro im- „ piego nella S. Inquisizione, vogliamo che incorrano *ipso facto* nella Scomunica „ maggiore riservata a Noi, e nostri Successori, e di più se saranno Regolari, „ cadano parimente *ipso facto* nella privazione della voce attiva, e passiva, e „ nella inabilità perpetua a qualunque grado della loro Religione: permettendosi „ solamente il dare, e respettivamente ricevere da chi voglia spontaneamente „ darli, quei donativi di esculenti, e poculenti, che si sogliono dare, e riceve- „ re nelle Feste del Santo Natale, e nel principio d' Agosto, purchè i suddetti „ donativi si facciano senza fraude, e possano consumarsi in tre giorni. Le patenti privilegiate si concedano gratis.

§. 11. „ I suddetti Inquisitori, Vicarj, Fiscali, Procuratori de' Rei, Cancel- „ lieri, e Mandataj saranno tenuti a prestare il solito giuramento *de fide & si- „ lentio in perpetuum servando*, e ciascheduno di essi ad esercitare l' Uffizio, „ che se gli commette, con tutta attenzione, e diligenza: Per lo che dovran- „ no continuamente abitare con fisso, e stabile domicilio, in quel luogo, ove „ debbono esercitare l' impiego destinatogli nella Patente; Nè da questa conti- „ nua residenza potrà alcuno di essi essere dispensato per qualunque sia causa da- „ gl' Inquisitori Locali: Riservando però alla Congregazione de' Cardinali Inqui- „ sitori la facoltà di accordare la licenza di assentarsi per pochi giorni, qualo- „ ra vi concorra giusta e legittima causa, e non possa probabilmente temersi, „ che patisca perciò il buon servigio del Tribunale; Anzi che, in caso di man- „ canza, saranno tenuti i medesimi Inquisitori farne sollecita rappresentanza al- „ la Congregazione, e attendere da essa le opportune providenze. Pesi dei Patentati privileg.

§. 12. „ In premio poi, corrispettività, e retribuzione dell' attenzione, e fa- „ tiche loro e del peso suddetto di risedere, i soprannominati Patentati Privile- „ giati, quali servono al S. Tribunale senza mercede, e salario alcuno, oltre le „ grazie spirituali concedute dai Sommi Pontefici nostri Predecessori, quali an- „ cor Noi rinnoviamo, e confermiamo, goderanno ancora, e dovranno godere „ degl' infrascritti Privilegj nel modo che siegue. Privilegj de' Patentati privilegiati.

§. 13. „ Primieramente godranno il Privilegio non solamente per se, ma an- „ cora per un loro Servitore attuale, quando il Patentato Privilegiato non sia „ Regolare, ma Secolare, della libera delazione delle armi tanto offensive, che „ difensive, non solamente per propria difesa loro, ma pur anche del Sant' Offi- „ cio; Eccettuate però le armi proibite nello Stato Ecclesiastico anche ai Mini- „ stri delle Corti Secolari, nella Bolla: *Cum vices ejus*, di S. Pio V. nell' al- „ tra: *Etsi cuncta*, di Alessandro VIII. e nell' altra: *In supremo Justitiæ Solio*, „ di Clemente XII. Quali armi non sarà loro lecito portare, nè ritenere, sot- „ to le pene contenute in dette Costituzioni. E tutto ciò senza pregiudizio dei „ Decreti altre volte fatti per le Inquisizioni fuori di Stato, cioè che i Paten- „ tati Privilegiati del S. Offizio possano portare, e ritenere quelle medesime ar- „ mi, che possono ivi portare e ritenere i Ministri delle Corti Secolari. Delazione dell' armi.

§. 14. „ Dovranno inoltre i suddetti Patentati Privilegiati riputarsi *in omnibus ad instar Clericorum*, e perciò godere di quella medesima esenzione, della quale „ godono gli Ecclesiastici, dai pesi Comunitativi, tanto personali, che reali. „ In virtù dell' esenzione personale non potranno i detti Patentati Privilegiati „ essere angariati, o perangariati, e molto meno represagliati per debiti delle Esenzione dai pesi Comunit. Esenzione dai pesi personali.

loro

„ loro Comunità; anzi neppure essere costretti ad accettare alcun Uffizio, o Ca-
„ rica pubblica: qual Privilegio di esenzione dalle Cariche pubbliche è stato da
„ Noi conceduto anche ai Bargelli, e Custodi delle Carceri. Ma se nondimeno
„ alcuno di essi di sua spontanea volontà chiederà, ovvero accetterà alcuna delle
„ Cariche pubbliche, vogliamo che in tal caso, senz'altra dichiarazione, s'in-
„ tenda *ipso facto* decaduto e privato non solo del Privilegio personale, del qua-
„ le parliamo, ma pure anche del Privilegio del Foro del S. Officio, del quale
„ si parlerà più sotto, e che resti soggetto alla Giurisdizione dei Magistrati, e
„ Governatori Locali, in tutto ciò, che appartiene all'esercizio di essa Carica,
„ e di più che non possa in appresso scusarsi dall'accettare e dall'esercitare ogni
„ altro Uffizio tanto lucroso, che non lucroso, pel quale venga eletto dalla me-
„ desima Comunità.

Esenzione dai pesi reali.

§. 15. „ In virtù dell'esenzione reale, vogliamo, che i beni spettanti alli più
„ volte nominati Patentati Privilegiati, in qualunque luogo posti, e situati, sie-
„ no pienamente esenti da tutte quelle collette, e pesi Comunitativi, dai quali
„ sono esenti gli Ecclesiastici; Ma rispetto a quelli, dai quali per qualunque sia
„ ragione non sono esenti gli Ecclesiastici, nettampoco saranno esenti i beni di
„ detti Patentati Privilegiati; dovendosi, come si é detto, l'esenzione reale di
„ questi regolare in tutto e per tutto, come quella degli Ecclesiastici.

§. 16. „ Ma sebbene i Patentati Privilegiati godono, e debbono godere *ad instar Ecclesiasticorum* il Privilegio di esenzione, tanto personale, che reale dai pesi Comunitativi, come si è detto fin'ora; non godono però, nè debbono goder
„ alcuna sorta d'Immunità locale, o sia nelle loro Case, o sia ne' loro Poderi;
„ E perciò dichiariamo non esser lecito nè permesso ai medesimi Patentati te-
„ nere sopra le loro Case, Cantine, Botteghe, o Possessioni, l'Arme, e l'Inse-
„ gna del S. Officio, volendo che questo sia solamente permesso nella Casa, e
„ luogo, ove è stabilito, e si tiene il Tribunale.

Privilegio del Foro del S. Officio.

§. 17. „ Oltre i suddetti due Privilegj della delazione delle Armi e della e-
„ senzione tanto personale, che reale dai pesi Comunitativi, gl'Inquisitori loca-
„ li, e Vicarj Fiscali Procuratori de' rei, Cancellieri, e Mandataj suddetti, e
„ quando alcuni di essi abbia moglie, anche le loro mogli, e similmente i figli-
„ uoli, purchè abitino, e convivano ad una stessa mensa con loro, debbono an-
„ cora e dovranno godere del Privilegio del Foro, che chiamasi del S. Officio,
„ tanto in Civile, che in Criminale; purchè però non siano Vicarj Foranei,
„ Cancellieri, o altri Ministri della Curia Vescovile, oppur Parrochi, o altri
„ Sacerdoti con cura di Anime; poichè qualora questi per vera indispensabile ne-
„ cessità siano destinati ad esercitare alcuni de' suddetti impieghi Privilegiati del
„ S. Officio, non perciò potranno sottrarsi, ma dovranno sempre, come prima,
„ rimaner soggetti all'obbedienza, Foro, e giurisdizione del Vescovo.

Cause Civili.

§. 18. „ Affinchè poi in ordine a questo Privilegio del Foro non insorga in
„ avvenire, per quanto è possibile, alcuna dubbiezza e controversia: incomincian-
„ do *dalle Cause Civili*, ordiniamo e dichiariamo, che li suddetti Patentati Pri-
„ vilegiati debbano goderne, quando sono Cause indifferenti, ma non quando
„ sono Cause *Feudali*, o *Fiscali*, o quando si tratti di pagamento di collette, e
„ Gabelle, per le quali i suddetti Privilegiati non siano, come sopra, esenti;
„ poichè tali Cause dovranno sempre conoscersi, e terminarsi da i suoi Giudici
„ proprj, cioè da i Giudici Fiscali, & Ordinarj. E cosippure dovranno sempre,
„ conoscersi, e terminarsi da i Giudici, e Congreg. della Fabbrica di S. Pietro
„ le Cause tra la medesima Fabbrica, e li suddetti Patentati Privilegiati, per
„ l'esecuzione e adempimento de' Legati Pii.

§. 19. „ Inoltre li suddetti Privilegiati goderanno, e dovranno godere di det-
„ to Privilegio nelle Cause indifferenti, quando essi sono rei convenuti, ma non
„ quando sono Attori, imperciocchè essendo Attori, devono seguire il Foro del
„ Reo; Eccettuamo però da questa regola quelle Inquisizioni, nelle quali per
„ lunga consuetudine di sopra quarant'anni indietro, li detti Patentati Privile-
„ giati del S. Officio hanno legittimamente prescritto il Privilegio di trarre al

foro

,, foro di esso S. Officio anche le Cause Civili, nelle quali essi sono Attori; poichè rispetto a queste tali Inquisizioni, non vogliamo che s'innovi cosa alcuna, ma anzi si osservi per l'avvenire la consuetudine già introdotta e prescritta, nella stessa maniera, che si osserva presentemente; Purchè però sia stata altre volte in passato ammessa, ed approvata in contraddittorio Giudizio dalla piena Congregazione dei Cardinali Inquisitori, altrimenti non debba attendersi in conto veruno.

§. 20. ,, Se i pupilli, o vedove, o altre miserabili persone, che per Privilegio chiuso *in corpore Juris* godono il diritto di eleggere, e variare il foro, vorranno agire per alcuna Causa civile, e indifferente contro alcuno di detti Patentati Privilegiati del S. Officio, potranno bensì godere del suddetto Privilegio di eleggere e variare, ma però sempre dentro il medesimo Foro del S. Officio: Cosicchè sarà in loro arbitrio, ed elezione convenire il Patentato Privilegiato o nella nostra Curia avanti Monsignore Assessore, declinando dall'Inquisitore, o Vicario Locale; o avanti l'Inquisitore, o Vicario locale declinando il Tribunale di Monsignor Assessore, ma non mai sarà in loro arbitrio di eleggere altro Giudice fuori del S. Officio.

§. 21. ,, E perchè non avvenga in avvenire, come qualche volta è avvenuto in passato, che il Patentato Privilegiato del S. Officio, dopo haver prestato il suo consenso nella Giurisdizione di altro Giudice fuori di esso S. Officio, pretenda declinare dal Foro, nel quale ha acconsentito, con abuso del suo Privilegio, e con perturbare così il buon ordine della Giustizia; pertanto vogliamo, e dichiariamo, che se alcuno di detti Patentati Privilegiati, dentro il termine di tre giorni, dopo essere stata contra di lui riprodotta la prima citazione, o monitorio avanti altro Giudice ordinario, e competente, non avrà espressamente allegata negli Atti del S. Officio, e intimata all' Attore la declinazione del Foro, oppure non avrà fatta eseguire contra il medesimo Attore la opportuna citazione ad *videndum reassumi, & inhiberi* avanti Monsignor Assessore, oppur avanti l'Inquisitore, o Vicario Locale, non possa più allegarla durante quella istanza, ma che questa debba onninamente proseguirsi e terminarsi avanti quel Giudice e Tribunale, in cui avrà, come sopra, benchè tacitamente acconsentito; ancorchè la suddetta prima citazione, o il suddetto Monitorio siano stati contra di lui eseguiti senza alcuna precedente licenza, o *Exequatur* dell' Inquisitore Locale, o di Monsignor Assessore, quale dichiariamo non essere necessario per lo effetto suddetto.

§. 22. ,, Per la medesima ragione, nelle Cause Civili di riconvenzione, il Patentato Privilegiato, che sarà riconvenuto, non potrà in veruna istanza declinare il Foro del Giudice, avanti il quale è stato da lui convenuto il suo Avversario. E similmente non potrà in veruna istanza declinare il Foro del Giudice ordinario, quando sarà chiamato come Autore laudato, a liberare il reo dalle molestie.

§. 23. ,, Accade bene spesso il caso, che dopo introdotta la causa avanti il Giudice ordinario e competente, sopravviene al reo convenuto il Privilegio del Sant'Officio o perchè il Patentato privilegiato succeda al Defonto non privilegiato, o perchè il reo convenuto, pendente la lite, venga ad essere deputato dalla Congregazione per uno di detti impieghi Privilegiati del Santo Officio. Vogliamo pertanto, e dichiariamo, che in tali casi, o altri simili, ne' quali sopravvenga il Privilegio, non pertanto possa avvocarsi la Causa del Giudice Ordinario, avanti il quale si troverà introdotta, neppure colla clausola *in statu, & terminis, & stari indicationi quoad jura producta*: Ma che debba prima consumarsi l'istanza, o solamente poi possa riassumersi dal Tribunale del Sant'Officio, colla Clausula suddetta, per l'istanza ulteriore, qualora il Giudicato dell'Ordinario sia di sua natura appellabile, e non essendo di sua natura appellabile, quando col rescritto della piena Congregazione debba commettersi ulteriormente, o in suspensivo, o in devolutivo.

§. 24. ,, In tutti però e singolari casi, ne' quali abbiamo dichiarato, che si sopran-

Esecuzione dei Mandati di altri Giudici.

„ soprannominati Patentati Privilegiati non debbano godere il Privilegio del Foro del Sant'Officio, se la Parte vorrà procedere all'esecuzione del Mandato spedito dal Giudice Ordinario, vogliamo che si faccia la dovuta distinzione tra l'esecuzione reale e l'esecuzione personale. L'esecuzione reale potrà farsi liberamente senza alcuna precedente licenza, e senza alcun precedente *Exequatur* degl'Inquisitori, o Vicarj locali, o di Monsignor Assessore, purchè però non si faccia dentro la Casa di attuale abitazione del Patentato Privilegiato, poichè volendosi fare dentro la Casa, ove questi attualmente abita, vogliamo, che se ne prenda prima l'*Exequatur*, o da detto Monsignore Assessore, oppure dall'Inquisitore, o Vicario locale.

§. 25. „ Qualora poi voglia venirsi all'esecuzione personale contra il Patentato privilegiato, dovrà sempre ottenersene il permesso, e l'*Exequatur*, o dall'Inquisitore locale, o da Monsignor Assessore, quali però tanto nel primo caso di esecuzione reale dentro la Casa, quanto nell'altro di esecuzione personale saranno tenuti di darlo in tutti *gratis*, prontamente, e senza alcuna precedente citazione, e molto meno esame, e discussione della Causa: E solamente per l'esecuzione contra la persona potrà, o dovrà aggiungersi all'*Exequatur*, in grazia, e per comodo del Privilegiato, la Clausula: *Ostendatur per sex dies ante*, come si costuma cogli Uffiziali delle Milizie, e con altri simili Privilegiati.

§. 26. „ All'incontro in tutti e singoli casi, ne' quali abbiamo di sopra dichiarato, che li Patentati Privilegiati debbano godere del Privilegio del Foro del S. Officio, vogliamo, ed ordiniamo che il Tribunale del S. Officio faccia anche esso la dovuta distinzione nel commetter le Cause Civili, tra quelle, che sono di somma appellabile, e quelle, che sono di somma solamente ricorribile: di modo che nelle Cause di somma ricorribile debba ancor egli osservare le regole già da Noi prescritte alla Nostra Segnatura di Giustizia, ed agli altri Tribunali di Roma, tanto in ordine alla remissione delle medesime *ad Partes*, quanto in ordine al trasporto degli Atti, ed alle Propine. E che inoltre nelle Cause de' danni dati, siano casuali, o siano studiosi, debba il Tribunale del S. Officio ancor esso uniformarsi alla nostra Constituzione dei 25. Gennajo 1751.

Cause Criminali.

§. 27. „ E quindi passando dalle Cause Civili alle Cause Criminali, è stato già altre volte stabilito da detta Nostra Congregazione dei Cardinali Inquisitori Generali, e Noi ancora inerendo alla medesima, ordiniamo, e stabiliamo, che li sunnominati Patentati Privilegiati godano, e debbano godere nelle Cause passive, il Privilegio del Foro del S. Officio, privativamente a qualunque altro Giudice, e Tribunale, di maniera che questi non possano in esse intromettersi neppure per consenso de' medesimi Patentati: Volendo Noi, che questo Privilegio nelle Cause passive Criminali, s'intenda conceduto non tanto in riguardo alle Persone, quanto e piuttosto alla Sacra Inquisizione, cosicchè non possa al medesimo nè tacitamente, nè espressamente rinunciarsi: E che all'incontro nelle Cause attive, li detti Patentati Privilegiati godano il Privilegio del Foro *cumulative tantum*, cosicchè nè gl'Inquisitori locali, nè Monsignore Assessore possano avocarle dal Giudice Ordinario, quando il Giudice Ordinario, o a querela dello stesso Privilegiato, oppure anche *ex Officio*, o in altro qualunque modo avrà prevenuto nella Cattura dell'Inquisito.

§. 28. „ Da questo Privilegio del Foro del S. Officio nelle Cause Criminali passive, si eccettuano primieramente tutti quei casi, e delitti, per li quali secondo la disposizione de' Sacri Canoni li Chierici delinquenti non godono il Privilegio del Foro Ecclesiastico: dovendo osservarsi per regola generale, che dove non ha luogo rispetto ai Chierici il Privilegio del Foro Ecclesiastico, non deve neppure aver luogo il Privilegio del Foro del Sant'Officio rispetto ai sudetti Patentati, quali, come si è detto, debbono in tutto riputarsi *ad instar Clericorum*: donde ancora siegue, che siccome i Chierici ritrovati *in fraganti crimine*, o con armi indosso proibite dalle suddette Appostoliche Costituzioni, possono arrestarsi e carcerarsi dal Giudice laico, e sua famiglia, ad effetto pe-

„ rò

,, rò di rimetterli, immediatamente, che quelli allegano il Privilegio del Chiericato, al suo proprio Giudice Ecclesiastico: così anche possano prendersi infragranti, o con dette Armi proibite indosso, li suddetti Patentati Privilegiati del Sant'Officio, ad effetto però di rimetterli al Tribunale di esso S. Officio, subito che questi alleghino il loro Privilegio, ed esibiscano la loro Patente privilegiata.

§. 29. ,, Similmente si eccettuano per Decreti altre volte fatti dalla medesima Congregazione, quali Noi approviamo e confermiamo, tutti quei casi, ne' quali si tratti di mancanza, o fraude commessa nell'esercizio delle Arti loro, dai suddetti Patentati Privilegiati, quali siano Mercanti, Bottegaj, ovvero Artisti; poichè in queste Cause, benchè passive, non dee loro suffragar il Privilegio del Foro del Sant'Officio, ma debbono, come ogni altro, restar sottoposti alla visita e Giurisdizione de' Magistrati e Giudici Ordinarj, ed alle pene contenute nei loro Editti, e questo medesimo dovrà osservarsi rispetto ai Notarj o Cancellieri, poichè, non ostante che sieno Patentati Privilegiati, pur tuttavia, in ciò, che riguardi li Bandi del Prefetto degli Archivj, dovranno essere sottoposti, come ogni altro non privilegiato, alla visita, giurisdizione, e punizione del medesimo.

§. 30. ,, E cosippure qualunque si sia di detti Patentati Privilegiati, benchè non Artista, non Botegajo, nè Mercante, dee restar sottopostp, come ogni altro non Privilegiato, alla Giurisdizione del Giudice Ordinario competente, quante volte cada in commesso, fraudando le pubbliche Gabelle. Vogliamo però, che tanto nel caso di mancanza commessa nell'esercizio dell'Arte propria, quanto nel caso di fraude commessa in pregiudizio delle pubbliche Gabelle, sia sempre salva la persona del Patentato Privilegiato, di maniera che questa non possa carcerarsi, nè punirsi nella persona, senonchè dal medesimo S. Officio; quale per tale effetto potrà chiedere, e farsi rimettere gli Atti fatti dal detto Giudice Ordinario: e che se mai per rinvenire la fraude, che si pretenda commessa in pregiudizio della pubbliche gabelle, gli Appaltatori delle medesime vorranno, che si faccia alcuna perquisizione nelle case di essi Patentati privilegiati, queste non si facciano senza l'intervento della persona da deputarsi dall'Inquisitore, o Vicario del luogo, ove si vuol fare la perquisizione; quali però saranno tenuti a deputarla immediatamente, e senza verun indugio, sotto pena, in caso di ritardo, di essere tenuti del proprio a tutti i danni ed interesse.

§. 31. ,, Quanto fin ora abbiamo ordinato, e decretato, riguarda, ed appartiene ai soli Patentati privilegiati; ora parlando degli altri, che si chiamano Patentati semplici, sono questi tutti coloro, che in qualche modo servono alla S. Inquisizione, ma non sono Inquisitori, nè Vicarj, non sono Fiscali, nè Procuratori de' Rei, non sono Cancellieri, nè Mandataj del S. Officio. *Patentati semplici.*

§. 32. ,, Fra questi semplici Patentati, o vogliamo dire semplici Famigliari del S. Officio, tengono il primo luogo coloro, che chiamansi *Consultori*. La nomina di questi in ciascheduna Inquisizione spetta ed appartiene ai rispettivi Inquisitori locali, quali però non vogliamo, che possano concedere o consegnare in avvenire ad alcuno la Patente di Consultore, se non dopo che le nomine delle persone da essi fatte sieno state lette, ed approvate dalla Congregazione dei Cardinali Generali Inquisitori: essendo ben certi che la detta Congregazione non approverà per Consultori, se non persone di buona ed integra fama, di pietà, e di dottrina: che averà il necessario riguardo, affinchè altri siano Canonisti, o Leggisti di Professione, quali possano all'occorrenza rivedere anche stampe, e libri: e che il numero di essi non ecceda il bisogno di quel la Inquisizione, a cui devono servire. *Consultori. Come debbono deputarsi.*

§. 33. ,, In premio del loro servigio, e della residenza, che dovranno fare i suddetti Consultori, per trovarsi pronti ad ogni occorrenza del Tribunale, avrà ciascheduno di essi, oltre l'acquisto delle Indulgenze, e grazie spirituali, il Privilegio della delazione dell'Armi non proibite dalle suddette Costituzio- *Pesi, e Privilegi de' medesimi.* *Delazione dell'Armi.*

 ,, ni

,, ni *Appostoliche*, purchè però non siano Regolari; anzi di più i Consultori
,, suddetti potranno comunicare il medesimo privilegio della delazione delle Ar-
,, mi anche ad un loro attuale Servitore, nella maniera, che si dirà in appres-
,, so, purchè non sia Bottegajo, nè Mercante, e purchè non sia Parente di quel
,, Consultore, che lo nomina. All'incontro i Consultori Regolari, ai quali non
,, conviene nè avere per se, nè comunicare ad altri il Privilegio di portar Ar-
,, mi, avranno in luogo di questo un'altro Privilegio, cioè, che non potranno
,, essere rimossi da' loro Superiori dal Convento di quel luogo, ove devono ser-
,, vire al S. Officio, senza giusta causa, e senza saputa, e consenso di detta
,, Nostra Congregazione; ben inteso però, che in ogni altra cosa, che riguardi
,, alla disciplina Regolare, debbano come ogni altro obbedire al proprio Supe-
,, riore.

Consultori Regolari.

Altri Famigliari e semplici Patentati.

§. 34. ,, In quelle Inquisizioni, ove per lunga e inveterata consuetudine gl'In-
,, quisitori locali sono in possesso di nominare, oltre i suddetti Consultori, altri
,, Familiari del S. Officio, coll'acquisto delle Indulgenze, e colle facoltà di por-
,, tar Armi, come per esempio, il Bargello, il Custode delle Carceri, il Prov-
,, veditore de Carcerati, e simili, permettiamo, che ancora in avvenire possano
,, eleggerli, e deputarli, purchè la nomina, ed elezione di tali persone sia let-
,, ta, ed approvata, come sopra, da detta Congregazione. Incaricando Noi al-
,, la medesima Congregazione di avvertire coll'usata diligenza, che non siano
,, persone discole, o rissose; che siano di qualità e condizione, proporzionate
,, all'impegno, a cui sono nominate; e che il numero di esse non ecceda il pu-
,, ro e preciso bisogno.

§. 35. ,, Fuori del suddetto Privilegio delle Armi, non potranno i Consultori,
,, o altri Familiari, arrogarsi, o pretendere verun altro di quei Privilegj, che
,, competono, come sopra, ai soli Patentati privilegiati; e perciò non potranno
,, pretendere di esser esenti dai pesi reali, o personali delle respettive Comunità,
,, qualora tal esenzione non gli competa per essere Ecclesiastici, o per altro ti-
,, tolo legittimo; e molto meno potranno pretendere il Privilegio del Foro del
,, S. Officio, se pure non sia stato ad alcuno di essi specialmente conceduto da
,, detta Nostra Congregazione per titolo oneroso, come in fatti è stato giusta-
,, mente ad alcuni pochi conceduto; ma non essendo; che semplici Patentati,
,, resteranno, come prima, soggetti tanto in Civile, che in Criminale, al Foro
,, e Giurisdizione dei loro Giudici ordinarj e competenti, per qualunque sia cau-
,, sa, o delitto, anche di delazione, o ritenzione d'Armi proibite in dette Apo-
,, stoliche Constituzioni; volendo Noi, che ancor questo delitto appartenga ai
,, Giudici ordinarj, quando si tratta di Patentati del S. Officio, che, secondo la
,, presente Costituzione, non godono il Privilegio del Foro.

Patentati semplici dell'Inquisizione di Ancona.

§. 36 ,, Ma perchè nell'Inquisizione *di Ancona* è stato solito da tempo anti-
,, chissimo, e si osserva tuttavia pacificamente, che anche i Consultori, ed al-
,, tri suddetti Familiari, benchè semplici Patentati, godono il Privilegio del Fo-
,, ro del Sant'Officio; Vogliamo perciò, che tale consuetudioe dell'Inquisizione
,, di Ancona, quale sappiamo esser stata più volte da detta Congregazione, ed
,, anche da Noi stessi ammessa ed approvata, debba osservarsi ancora per lo av-
,, venire; e così parimente debba osseraarsi, quando vi sia in alcun'altra Inqui-
,, sizione del Nostro Stato Ecclesiastico, purchè però sia pacifica, ed antica, e
,, purchè in passato sia stata ammessa, ed approvata dalla Congregazione dei
,, Cardinali Inquisitori, o da Noi, e da' Nostri Predecessori, come quella di An-
,, cona; altrimenti non debba attendersi in conto veruno; e di più con espressa
,, dichiarazione, che una tal consuetudine non suffraghi neppure per la Inquisi-
,, zione di Ancona, che pel solo Privilegio del Foro, e non mai per l'altro
,, dell'esenzione da' pesi Comunitativi: e che il detto Privilegio del Foro si os-
,, servi, e si regoli colle stesse regole, e modificazioni, colle quali abbiamo poc'
,, anzi dichiarato, che debbono goderlo i Patentati privilegiati.

Registro delle Patenti.

§. 37. ,, Ad effetto poi di evitare qualsivoglia confusione, vogliamo, che cias-
,, cheduna Patente, o sia privilegiata, o semplice, tanto per la suddetta Inqui-
,, sizio-

,, sizione di Ancona, quanto per ogni altra Inquisizione, comprese ancor quelle ,, dei Servitori de' Consultori, prima di consegnarsi al Patentato, sia registrata ,, negli atti della Cancellaria di questa Nostra Universale Inquisizione; e che ,, niuna di esse abbia alcuna forza e valore, se in calce, o a tergo non apparirà la fede del suo registro colla specifica espressione dell' Ufficio dell' Inquisizione o Vicariato, per cui dee servire, come per esempio = *Patente privilegiata d' Inquisitore*, (*di Fiscale*, *e simili*), *per l' Inquisizione di Fermo* = *Patente privilegiata di Vicario*, (*Notajo*, *e simili*) *pe l' Vicario del tale*, *e tal luogo nella Inquisizione di Fermo* = *Patente semplice di Consultore*, (*di Custode delle Carceri*, *e simili*), *per la tale*, *o tale Inquisizione*.

§. 38. ,, E perchè ci è noto, che alcuni, in vece di lettere Patenti, hanno ,, conceduto semplici Viglietti di Famigliarità del Sant' Officio, nel numero e ,, qualità de' quali si potrebbe più facilmente fraudare la nostra volontà, e risoluta intenzione; perciò annullando, e dichiarando irriti, cassi, e nulli tutti e ,, singoli Viglietti di Famigliarità, che sono stati dati fin' ora, o che in avvenire si dassero, eziandio a' proprj Servitori, tanto dagl' Inquisitori locali, ,, quanto anche da ogni altro Uffiziale, o Ministro del S. Officio, maggiore o ,, minore di detti Inquisitori: ordiniamo e comandiamo agli esecutori di qualunque sia Corte Ecclesiastica, o Laicale, che essendo loro esibiti somiglianti semplici Viglietti, non solo non debbano attenderli, ma anzi debbano toglierli ,, dalle mani di coloro, che avranno avuto l' ardimento di esibirli, e che debbano mandarsi immediatamente a questa Nostra uuiversale Inquisizione, ad effetto che da essa vengano debitamente mortificati quelli, che li avranno conceduti. *Abolizione de' Viglietti.*

§. 39. ,, Incarichiamo finalmente alla detta Nostra Congregazione dei Cardinali Inquisitori, e al moderno Nostro Assessore, di proseguire incessantemente ,, con quello stesso zelo, con cui hanno già iucominciato, l' opera utilissima di ,, ridurre il numero dei Vicariati, con sopprimere quelli, che l' esperimento del ,, tempo passato ha fatto conoscere non esser necessarj; Ed esaminando lo stato, ,, ed il bisogno di ciascheduna Inquisizione locale, di fissare una volta per sempre il numero dei Consultori, e degli altri semplici Familiari, secondo l' esigenza di quella tale Inquisizione, ad effetto di tenerne a perpetua memoria ,, un' Elenco ben distinto, ed ordinato, nella Cancellaria di questa Nostra Universale Inquisizione; giacchè è stato più volte riconosciuto dalla medesima ,, Congregazione, che il soverchio numero o di dette Vicarie, o di detti semplici Patentati, in vece di giovare al buon servigio della S. Inquisizione, reca piuttosto discredito, e detrimento. *Moderazione del numero de' Vicariati.* *E de' Consultori e Familiari.*

§. 40. ,, Tutto ciò, che abbiamo fin quì determinato, appartiene alle Inquisizioni particolari costituite in diverse parti del nostro Stato Ecclesiastico fuori di Roma. Per questa di Roma, che sta sotto gli occhi nostri, e dei Cardinali Generali Inquisitori, come pure per gli Ufficiali, Ministri, ed Inservienti al Tribunale della medesima dentro la Città, e suoi Cootorni, non abbiamo cosa da insinuare, o provvedere, oltre quello, che è stato saviamente provveduto, e si provvede opportunamente alle occorrenze da essi Cardinali Inquisitori; tanto rispetto alla loro deputazione, quanto rispetto ai loro Privilegj. ,, Onde ci resta solamente a spiegare la nostra volontà in rapporto alla Tenuta di Conca, e sui Affittuarj.

§. 41. ,, La Tenuta di Conca posta nell' Agro Romano fu dismembrata dal ,, Patrimonio della Camera Appostolica dal nostro Santo Predecessore Pio V. e con ,, tutti e singoli suoi membri, annessi, e pertinenze, unita in perpetuo, incorporata, ed assegnata alla Pia Casa di questa Santa Universale inquisizione, ,, per supplire colle rendite della medesima alle spese necessarie, e indispensabili, che fino a quel tempo facevansi dalla nostra Camera Appostolica, dei Ministri, ed Uffiziali, delle Carceri, e dei Carcerati, ed alle altre, che occorrono alla giornata. Non pertanto però la suddetta Tenuta ha lasciato di essere come prima Tenuta propria di questa nostra Santa Sede: E perciò, siccome *Tenuto di Conca e suoi privilegj.*

,, i Be-

„ ni, che in qualunque altro luogo possedono le Inquisizioni particolari, sono be-„ ni proprj della Sede Appostolica, e perciò in tutto e per tutto esenti da qua-„ lunque gravezza, tanto ordinaria, che straordinaria, eziandio dalle Decime „ Papali, imposte, e da imporsi; così anche per la stessa ragione gode, e dee „ godere della medesima totale esenzione la detta Tenuta di Conca, per qua-„ lunque sorta di frutti tanto naturali, che industriali, ivi nati, e raccolti, co-„ me pure per qualunque sorta di bestiame, che sia istrumento veramente neces-„ sario di essa Tenuta, cioè, quel bestiame, senza il quale non potrebbe la Pia „ Casa o Attuario ricavare i frutti, che si producono nella medesima, e gli u-„ tili delle sue Ferriere: e finalmente per le Grascie, e Comestibili, che s' in-„ troducono nella Dispensa, e si consumano dalli Inservienti, ed Operarj in es-„ sa Tenuta, e Eerriere: E questa stessa totale esenzione ancor Noi in forma „ amplissima approviamo in perpetuo, e confermiamo.

§. 42. „ Anzi per maggior fermezza della medesima, siccome i nostri Prede-„ cessori, e Noi stessi, quante volte è insorta sopra detta esenzione alcuna dub-„ biezza tra la nostra Camera Appostolica, e la detta Pia Casa, abbiamo volu-„ to giudicarne nella Congregazione, che si tiene il Giovedì di ciascuna setti-„ mana: Così parimente riserviamo a Noi stessi, ed alli nostri Successori, la co-„ gnizione e decisione di tali controversie nella medesima Congregazione del „ Giovedì, quando mai insorgessero in avvenire, o fossero di già insorte e pen-„ denti: E dello stesso Privilegio vogliamo, che godano tutte le altre Inquisi-„ sizioni particolari, quante volte nasca alcuna lite circa l'esenzione dei beni „ alle medesime appartenenti, siccome di fatti ne hanno sempre goduto in pas-„ sato.

„ §. 43. „ A contemplazione della medesima Tenuta, gli Affittuarj di essa „ sono in possesso di godere da tempo antichissimo, non solo per le loro proprie „ persone, ma ancora per un congruo numero di altre persone, che sono neces-„ sarie alla coltivazione, e servigio della medesima Tenuta, e sue Ferriere, di „ due privilegj, cioè di quello di portar armi non proibite dalle suddette Con-„ stituzioni Appostoliche, e dell'altro del Foro del S. Officio, tanto in Civile, „ che in Criminale: Onde Noi ancora in virtù della presente lodiamo, appro-„ viamo, e confermiamo quest'antica, e ben giusta consuetudine altre volte ap-„ provata e confermata dal nostro Predecessore Clemente VIII. ma però colle „ seguenti dichiarazioni, cioè:

§. 44. „ Primieramente che gl'Inservienti a detta Tenuta non siano riputati „ per tali, nè godano alcuno di detti due privilegj, se non dopo che saranno „ stati nominati secondo il solito dagli Affittuarj al Padre Commissario, e che „ il Padre Commissario gliene avrà spedite le Lettere Patenti sottoscritte di sua „ mano, e registrate negli Atti di questa Cancellaria: Volendo Noi, che i sem-„ plici viglietti, o degli Affittuarj, o del Padre Commissario, o di altro qua-„ lunque sia Uffiziale del Sant'Ufficio, non abbiano alcun effetto o valore, anzi „ possano dagli Esecutori di qualsivoglia Curia impunemente disprezzarsi, col so-„ lo peso di consegnarli a Monsignor Assessore, ad effetto di riferirli in piena „ Congregazione, per punire, e mortificare quelli, che si saranno presi l'arbi-„ trio di concederli contro questa nostra determinata volontà. Anzichè neppure „ le stesse Patenti sottoscritte dal Padre Commissario vogliamo, che siano dial-„ cun valore, se non avranno in calce, o a tergo, la fede, e nota del loro „ Registro.

§. 45. „ Innoltre vogliamo, che li Patentati di Conca, comprese le persone „ degli stessi Affittuarj, e de loro Servitori, non eccedano in tutti il numero „ già stabilito dalla detta Congregazione, di cento cinquanta; e che non deb-„ bano godere di alcuno di detti privilegj, se non che durante il loro servigio. „ Perchè poi coloro, che partono, e sono licenziati dal servigio, non siano in „ ciò cagione di disordine, e di fraude, ordiniamo al Padre Commissario di non „ sottoscrivere le nuove Patenti in favore di quelli, che subentreranno al servi-„ gio a nomina degli Affittuarj, e respettivamente al Cancelliero, di non regi-

„ strar-

" strarle se non gli saranno state riportate le vecchie Patenti già concedute a " coloro, che non servono più alla Tenuta: Lodando Noi, che per maggior " cautela, Monsignor Assessore *pro tempore* tenga nota a parte de' suddetti Affit-" tuarj, e Patentati di Conca, e che ne faccia relazione ogni anno nella pri-" ma, o seconda Congregazione di Gennaro, che suol tenersi alla Minerva, sic-" come per decreto di essa Congregazione, e con nostro particolare gradimento " ha incominciato a fare il moderno Monsignore Assessore.

§. 46. " Quanto poi al Privilegio del foro del Sant' Officio, vogliamo bensì, " che i suddetti Inservienti, e Patentati di Conca debbano goderne, tanto nel-" le Cause Civili, quanto nelle Cause Criminali; ma però debbano goderne, " nello stesso modo, e forma, ed in quei soli casi, ne' quali lo godono i Paten-" tati privilegiati nelle Inquisizioni particolari fuori di Roma; e che all' oppo-" sto in tutti e singoli altri casi, ne' quali abbiamo di sopra dichiarato, che " non debbano goderne i Patentati Privilegiati di dette Inquisizioni particolari, " e non esser luogo alla riassunzione delle loro Cause, vogliamo similmente, e " dichiariamo, che non debbano goderle, nè possano riassumersi le Cause dei " Patentati di Conca.

§. 47. " Per ultimo, inerendo agli Editti provvidamente pubblicati da detta " nostra Congregazione dei Cardinali Generali Inquisitori nell' anno 1703. nel " 1728. nel 1743., e nel 1754., dichiariamo, che a niuno di detti Patentati di " Conca sia lecito tenere sopra le porte delle Case, Botteghe, Magazzini, Or-" ti, e simili, le Insegne, ed Arme del S. Offizio, o pretendere mai alcun di-" ritto di legittimo asilo gli Uomini facinorosi, e contumaci della Giustizia, co-" me più largamente si spiega nell' ultimo Editto dei 4. Gennajo 1754. quale Noi " in tutto e per tutto approviamo, e confermiamo, per essere così mente e vo-" lontà nostrà espressa.

§. 48. " Volendo, e decretando, che alla presente nostra Cedola di *Moto pro-" prio*, benchè non esibita, nè registrata in Camera, e ne' suoi libri, non pos-" sa mai darsi, nè opporsi di surrezione, orrezione, nè d' alcun altro vizio, o " difetto della nostra volontà, ed intenzione, nè che mai sotto tali, o altri " pretesti, quantunque validi, validissimi, e giuridichi, possa essere impugnata, " moderata, e rivocata, ridotta *ad viam juris*, o concedersi contra di esse l' " aperizione *oris*, o altro qualunque rimedio; e che così, e non altrimenti &c. " Dichiarando Noi sin d' adesso preventivamente nullo, irrito, ed invalido tut-" tociò, che da ciascuno d' essi con qualsivoglia autorità, scientemente, o igno-" rantemente, fosse in qualunque tempo giudicato, o si tentasse di giudicare, " contro la forma e disposizione della presente nostra Cedola di *moto proprio*; " quale vogliamo che vaglia, e debba avere sempre, ed in perpetuo il suo pie-" no effetto, esecuzione, e vigore, colla semplice nostra sottoscrizione, benchè " non vi siano state chiamate, sentite, o citate qualsisieno persone, ancorchè " privilegiate, e privilegiatissime, che pretendessero avervi interesse, e che per " comprenderle fosse bisogno di special menzione; non ostante la Bolla di Pio " IV. nostro Predecessore *de registrandis*, la regola della nostra Cancellaria *de " jure quæsito non tollendo*, e quali si sieno altre Constituzioni, ed ordinazioni " nostre, e de' nostri Predecessori, leggi, statuti, riforme, stili, usi, consuetu-" dini, e qualunque altra cosa, che facesse, o potesse fare in contrario, alle " quali tutte e singole, avendone il tenore quì per espresso, e di parola in pa-" rola inserto, e registrato, e supplendo colla pienezza della nostra Potestà Pon-" tificia ad ogni vizio, e difetto, quantunque sostanziale, e formale, che vi po-" tesse intervenire, per questa volta sola, e per la piena, e totale esecuzione di " quanto si contiene nella presente nostra Cedola di *Moto proprio*, ampiamente, " ed in ogni più valida forma deroghiamo.

Data dal nostro Palazzo di Monte Cavallo questo dì 8. Luglio 1755.

B E.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Præmissa omnia Pont. Apostolica Constitutione confirmat.

§. 49. Motu itaque proprio & ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, eamdem Schedulam, omniaque & singula in ea contenta & expressa, & a Nobis per eam, ut præfertur, sancita, volita, & ordinata, per hanc nostram perpetuo valituram Constitutionem, confirmamus, & approbamus, eisque perpetuum, & inviolabile ejusdem præsentis Sanctionis robur & firmitatem adjicimus; Atque iterum & ex integro ea omnia & singula, in omnibus & per omnia, juxta ejusdem Schedulæ seriem, continentiam, & tenorem, Apostolicæ Auctoritatis plenitudine præfata statuimus, volumus, & ordinamus; ac ea ab iis, ad quos spectat, & pro tempore quomodolibet spectabit in futurum, perpetuo ob„ servare, & exactissime impleri jubemus atque præcipimus.

Mandatum pro plena eorumdem observantia.

§. 50. Mandantes propterea Dilectis Filiis ejusdem Tribunalis Supremæ Inquisitionis contra hæreticam pravitatem in Urbe nostra Assessori, aliorumque Tribunalium in temporali Ditione nostra præfata Inquisitoribus, Cancellariis, Tabellionibus, & Ministris nunc & pro tempore existentibus, aliisque ad quos pertinet, & pertinebit in futurum, ut præmissa omnia & singula observent, ac ab omnibus, ad quos spectat, & quandocumque spectabit, exactissime observari faciant: Inobedientes vero, opportunis juris, & facti remediis, ac etiam privationis officii, pœna coerceant & compescant, tam ex officio, quàm ad cujusvis Partis instantiam, omni & quacumque appellatione, sive recursu, etiam ad præfatam Supremam Inquisitionem, adversus præmissorum omnium & singulorum observantiam & executionem forsan interponendis, omnino postpositis & remotis.

Clausulæ pro perpetua Litterarum firmitate.

§. 51. Ac decernentes eamdem Schedulam, necnon præsentes litteras, omniaque & singula in ipsis contenta, & sancita, volita, & ordinata, etiam ex eo, quod Personæ in ipsis interesse habentes, & quas præmissa concernunt, etiam specifica, & individua mentione dignæ, eisdem non consenserint, seu ex alia quantumvis juridica & privilegiata causa, in jus vel controversiam vocari minime posse; Sed eadem semper valida, & efficacia esse & fore, ac secundum ea, & non alias, per ipsam Cardinalium Inquisitorum Congregationem, ac quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, etiam dicti Tribunalis Assessorem, ac Inquisitores præfatos, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his a quolibet quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari, judicari, vel definiri contigerit.

Derogatio contrar.

§ 52. Non obstantibus nostra & Cancellariæ Apostolicæ Regula, de jure quæsito non tollendo, & quibusvis aliis contrariis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ejusdemque Tribunalis facultatibus, stylis, usibus, & consuetudinibus, etiam antiquis, ac diurno temporis cursu invectis, & toleratis, ac omnibus iis, quæ in dicta Schedula voluimus non obstare: Quibus omnibus & singulis, motu, scientia, & potestatis plenitudine pari, harum quoque serie derogamus, contrariis quibuscumque.

Fides habenda Transumptis.

§. 53. Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, cum dictæ Schedulæ tenore inserto impressis, ac manu Cancellarii dictæ Supremæ Inquisitionis subscriptis, ac ejusdem supremæ Inquisitionis sigillo munitis, eadem prorsus fides in judicio & extra habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Sanctio.

§. 54 Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostrarum Confirmationis, approbationis, roboris, adjectionis, statuti, ordinationis, jussionis, mandati, decreti, & derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Dat. die 21. Julii 1755.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo

ſimo ſeptingenteſimo quinquageſimo quinto, Kalendis Auguſti Pontificatus Noſtri Anno quintodecimo.

J. Card. Pro Datarius.

VISA.

De Curia J. C. Boſchi.

Loco ✠ Plumbi.

L. Eugenius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

SYRIACIS ET ARMENIS IV.

In Latinorum Eccleſiis Sacra peragentibus proprium Ritum ſervari præcipitur: Miſſionariis denegatur facultas diſpenſandi eoſdem Syriacos & Armenos ſuper abſtinentia a Piſcibus jejunii tempore: omnes denique Græcos & Orientales Ritus conſervandos eſſe decernitur; monenturque Miſſionarii, ut in Orientalibus convertendis, eos ab erroribus, & ſchiſmate revocent, non a ſuis approbatis Ritibus avertant.

Ad Miſſionarios per Orientem deputatos.

BENEDICTUS XIV:

Dilecte Fili, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ALlatæ ſunt ad Congregationem Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotiis Propagandæ Fidei præpoſitorum Litteræ Sacerdotis cujuſdam, Sacris Miſſionibus exercendis deputati in Civitate Balſeræ, quam vulgo *Baſſoram* vocant, quæque itinere quindecim dierum a Babylonia diſtat, & Mercatorum negotiationibus eſt celeberrima; quibus Litteris exponendum cenſuit, plures in illa Urbe commorari Catholicos Ritus Orientalis, Armenos nempe, aut Syriacos, qui peculiari Templo carentes, ad Latinorum Miſſionariorum Eccleſiam ſe conferunt, ubi eorum Sacerdotes Miſſarum Sacrificia juxta peculiares ipſorum ritus offerunt, aliaſque Sacras Cæremonias perficiunt; Laici autem hujuſmodi Sacris interſunt, & Sacramenta ab iiſdem Sacerdotibus ſuſcipiunt. Indeque occaſionem arripuit quærendi; utrum prædicti Armeni, & Syriaci, Catholicum ſuum Ritum obſervare debeant, an vero, ad tollendam varietatem in ipſa Eccleſia, in quam Latini etiam, ut diximus, conveniunt, magis conſentaneum videatur, ut Armeni, & Syriaci, relicto veteri Kalendario, novum amplectantur, in iis, quæ pertinent ad ſtatuenda tempora Paſchalis Solemnitatis, & annuæ Communionis, ſicuti etiam Quadrageſimæ, dierumque Feſtorum tam mobilium, quam immobilium: atque ulterius progrediendo, quæſivit, quatenus prædictis Balſeræ Armenis, & Syriacis novum Kalendarium obſervandum decernatur, utrum aliis quoque Orientalibus præſcribi debeat, qui peculiare quidem habent Templum, ſed adeo anguſtum, ut Sacris Functionibus pergendis ſit impar, ideo que ad Eccleſiam Latinorum plerumque ſe conferunt.

Duplex quæſitum Congreg. Propag. Fidei a Miſſionario propoſitum.

Primum quemnam Ritum ſervare debeant Syriaci, & Armeni, in Latinorum Eccleſiis Sacra peragentes.

§. 2. Inſuper idem Miſſionarius prædictæ Congregationi ſubdidit, quod quum Catholicis Orientalibus Armenis, & Syriacis præceptum ſit, diebus jejunio dicatis, a piſcibus abſtinere, plures inter ipſos reperiuntur, qui id minime obſervant, non ullo ſane adducti contemptu, ſed partim naturæ fragilitate pertracti, partim ex eo, quod Latinis Catholicis aliam eſſe conſuetudinem intuentur: ideo non alienum videri ut facultas Miſſionariis tribuatur permittendi, non quidem univerſis, ſed ſpeciatim his, aut illis, ut piſcibus non utantur jejunii tempore, ita tamen, ut nul-

Alterum, an Miſſionariis concedenda ſit facultas cum præfatis diſpenſandi ſuper abſtinentia a piſcibus tempore jejunii.

nullum inde ſcandalum oriatur, & aliud pietatis opus, loco abſtinentiæ a piſcibus, ſubrogare jubeantur.

Reſcriptum, utrique quæſito redditum, ut nihil innovetur.

§. 3. Hæc, uti diximus, a prædicto Miſſionario propoſita ſunt Congregationi de Propaganda Fide, quæ de more eadem examinanda remiſit alteri Congregationi Generalis Inquiſitionis. Habita vero hæc fuit coram Nobis die 13. Martii hujus anni 1755. & unanimi Cardinalium Inquiſitorum conſenſu, reſponſum fuit: *nihil eſſe innovandum*. Id quod Nos etiam auctoritate noſtra firmavimus, permoti potiſſimum decreto alias a primodicta Congregatione de Propaganda Fide die 31. Januarii anni 1702. edito, quod deinde confirmatum, & renovatum non ſemel fuit, & eſt hujuſmodi: *Referente R. P. D. Carolo Auguſtino Fabrono Secretario, Sacra Congregatio mandavit præcipi, prout præſenti decreto præcipitur, omnibus, & ſingulis Miſſionum Apoſtolicarum Præfectis, & Miſſionariis, ne ullus eorum in poſterum, quavis occaſione, aut prætextu, audeat diſpenſare cum Catholicis quarumcumque Nationum Orientalium, ſuper jejuniis, orationibus, cæremoniis, & ſimilibus, a proprio earumdem Nationum Ritu præſcriptis, & a Sancta Sede Apoſtolica approbatis. Præterea eadem Sacra Congregatio cenſuit, non licuiſſe, nec licere præfatis Catholicis ullatenus a proprii Ritus, a Sancta Romana Eccleſia ut ſupra, approbati conſuetudine & obſervantia recedere. Hujuſmodi autem decretum ſic confirmatum, ac renovatum, iidem Eminentiſſimi Patres ab omnibus & ſingulis prædictis, Præfectis, & Miſſionariis omnino & abſque ulla tergiverſatione obſervari debere, mandarunt*. Quod quidem decretum reſpicit Catholicos Orientalis Eccleſiæ, eorumque ritus ab Apoſtolica Sede approbatos: Orientalem autem Eccleſiam omnibus notum eſt quatuor Ritibus conſtare, Græco videlicet, Armeno, Syriaco, & Cophtico, qui ſane Ritus univerſi ſub uno nomine Eccleſiæ Græcæ, aut Orientalis intelliguntur, non ſecus ac ſub Eccleſiæ Latinæ Romanæ nomine, Ritus Romanus, Ambroſianus, Mozarabicus, & varii peculiares Ritus Ordinum Regularium comprehenduntur.

Conſcribendæ Encyclicæ finis, ut Miſſionariis decreta Congregat. perſpecta fiant, iiſdemque in Orientalibus reducendis certa tradatur agendi norma.

§. 4. Adeo perſpicua eſt decreti ſententia, ut nullo Commentario indigeat. Quare noſtra hæc Encyclica Epiſtola eo tendit, ut hujuſcemodi Lex omnibus cognita fiat, atque perſpecta, utque deinceps executioni diligentius mandetur. Merito namque dubitari poteſt, quæſtiones a Miſſionario Balſeræ propoſitas, ex ignoratione decretorum, quæ jampridem edita ſunt, promanaſſe. Sed quoniam ex aliis multis atque frequentibus indiciis conjicimus, Miſſionarios Latinos in id curam, & cogitationes intendere, ut in convertendis Orientalibus a Schiſmate & errore ad Unitatem, Sanctamque Catholicam Religionem, Orientalem Ritum de medio tollant, aut ſaltem labefactent, Catholicoſque ad Latinum Ritum amplectendum alliciant, non alia quidem de cauſa, niſi ſtudio Religionis amplificandæ & opus bonum, Deoque gratum operandi; ideo conſentaneum putavimus (quoniam animum ad ſcribendum appulimus) hac noſtra Encyclica Epiſtola brevius, quo fieri poterit, ea omnia complecti, quæ juxta hujus Apoſtolicæ Sedis ſententiam, pro norma haberi debent, quoties Orientales ad Catholicam Religionem convertuntur, quæque ſervanda ſunt cum Orientalibus Catholicis, qui verſantur in Locis, ubi aut nulli degunt Latini, aut Latini Catholici ſimul cum ipſis Orientalibus Catholicis commorantur.

Roman. Pont. ſollicitudo in revocandit ad unitatem Oriental.

§. 5 Sane hiſtoriam Eccleſiaſticam ne quidem primis, ut ajunt, labiis attigiſſe dicendus eſſet, qui ignoraret quantum elaboraverint Romani Pontifices, ut Orientales ad unitatem adducerent, poſt funeſtum ſchiſma Photii, qui tempore Summi Pontificis Sancti Nicolai I., Conſtantinopolitanam Sedem, depulſo per vim Sancto Ignatio Patriarcha legitimo, invaſit. Sanctus Leo IX. Prædeceſſor noſter Legatos ſuos Conſtantinopolim miſit, ut hujuſmodi ſchiſma, quod per duo circiter ſæcula ſopitum, Michael Cerularius redintegraverat, extirparunt; ſed illius conatus in irritum ceciderunt. Urbanus deinde II. Græcos ad Barenſe Concilium invitavit; ſed exiguum fructum conſecutus eſt, tametſi Sanctus Anſelm. Cantuarienſis Archiep. omnem curam impenderit, ut ipſos Eccleſiæ Romanæ conciliaret ipſiſque errores, in quibus verſabantur, doctrinæ ſuæ lumine patefecerit. In Lugdunenſi Concilio, quod Beatus Gregorius X. coegerat, Michael Palæologus Impera-

perator, & Græci Episcopi, unitatem Romanæ Ecclesiæ amplexi sunt; verum mutatis animis ab illa rursum desciverunt. In Concilio autem Florentino sub Eugenio IV. Summo Pontifice, ad quod Joannes Palæologus, & Joseph Patriarcha Constantinopolis, cum cæteris Orientalibus Episcopis, convenerant, Unio statuta fuit, & uniuscujusque subscriptionibus acceptata; eodemque in Concilio, Armenorum, & Jacobitarum Ecclesiæ, ad obedientiam Sedis Apostolicæ redierunt; deinde Eugenius Pontifex Florentia Romam profectus, Legatos etiam Regis Æthiopum excepit, ac Syros, Chaldæos, & Maronitas ad obedientiam Romanæ Sedis redegit. Sed quoniam, uti legitur in Evangelio Sancti Matthæi *Cap.* 13. semen, quod cecidit super petram, nullum affert fructum, quia non habet, ubi radicem defigat: *Hi sunt, qui cum gaudio suscipiunt continuo verbum Dei, non habent autem in se radicem: facta autem tribulatione & persecutione propter verbum, continuo scandalizantur*, ideo vix Marcus Archiepiscopus Ephesinus, tamquam novus Photius, Unionem convellere adnixus est, & adversus ipsam cœpit vocem extollere, statim omnis optatus fructus deperiit.

§. 6. Præterea Ecclesiasticæ historiæ ignarum se proderet, qui pariter nesciret, ita cum Orientalibus Unionem peractam, firmatamque fuisse, ut Dogma processionis Spiritus Sancti a Patre, & Filio reciperent, atque adeo licitam fuisse admitterent additionem vocis *Filioque*, Symbolo factam; ut panem non minus fermentatum, quam azymum, Sacramenti Eucharistiæ materiam esse faterentur; ut dogma Purgatorii, visionis beatificæ, ac Primatus Romani Pontificis amplecterentur; uno verbo omnem curam collatam fuisse, ut errores Catholicæ Fidei adversi evellerentur; nunquam vero actum esse, ut venerabili Orientali Ritui detrimentum ullum inferretur. Sed præsentem quoque Ecclesiæ disciplinam prorsus ignoraret, cui satis exploratum non esset, Romanos Pontifices, qui infelicibus præteritorum temporum successibus minime deterriti, de reducendis ad Unitatem Græcis semper cogitarunt, eamdem viam, quam paulo ante indicavimus, semper institisse, & adhuc insistere; sicut ex ipsorum cum dictis, tum factis manifeste colligitur.

In unione curanda semper id actum, ut explosis erroribus Orthod. Fidei oppositis Ritus esset illæsus.

§. 7. Undecimo sæculo nonnullæ Constantinopoli, Alexandriæ, & in Patriarchatu Jerosolymitano reperiebantur Latinorum Ecclesiæ, in quibus Latinus Ritus servabatur, quemadmodum Romæ non deerant Græcorum Templa, in quibus ipsi Græco Ritu sacra munera persolvebant. Michael Cerularius, impius schismatis instaurator, Latinas Ecclesias jussit obserari. Verum Sanctus Leo IX. Romanus Pontifex par pari nequaquam retulit, quamvis id facillime posset, neque Græcorum Templa Romæ clausit, sed aperta esse voluit. Itaque de injuria Latinis illata conquestus *in sua Epistola prima cap.* 9. ita subdidit: *Ecce in hac parte Romana Ecclesia quanto discretior, moderatior, & clementior vobis est? siquidem, cum intra & extra Romam plurima Græcorum reperiantur Monasteria, sive Ecclesiæ, nullum eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur a paterna traditione sive sua consuetudine; quin potius suadetur, & admonetur eam observare.*

Præclare in id affertur S. Leonis IX. factum.

§. 8. Initio sæculi decimi tertii, cum Latini in potestatem suam Constantinopolim redegissent, & Summus Pontifex Innocentius Tertius decrevisset Patriarcham Latinum in ea Civitate constituere, cui non solum Latini, sed etiam Græci obtemperarent; nihilominus palam declarare non prætermisit, nullum se velle Græcis Ritibus inferre detrimentum, nisi si quæ forte consuetudines inter eos receptæ, periculum animarum parerent, aut honestati Ecclesiasticæ adversarentur. Decretalis hujus Pontificis, in Concilio Lateranensi IV. edita, refertur tum in *Tom. VII.* Collectionis Conciliorum Harduini *p.* 22. tum *in Cap. Licet, de Baptismo*; *Licet Græcos diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicæ revertentes fovere, ac honorare velimus, mores, ac Ritus eorum, quantum cum Domino possumus, sustinendo, in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & Ecclesiasticæ derogant honestati.* Honorius postea III. qui Innocentio immediate successit, iisdem verbis usus est, cum literas dedit ad Regem Cypri, qui duos Episcopos in nonnullis Regni sui Civitatibus optabat, Latinum videlicet pro Latinis, qui in illis versabantur, Græcum alte-

Innocentii III. & Honorii II. rescripta, de Græcis Ritibus retinendis.

 rum.

rum pro Græcis, qui iisdem in locis commorabantur. Atque hæc Honorii epistola typis impressa legitur in Annalibus Raynaldi *ad ann. Christi* 1222. *a.* 5.

Idipsum iterato constituit Innocentius IV.

§. 9 Documentis ejusmodi plurimum redundat sæculum decimum tertium. Ad hoc quippe sæculum pertinet epistola Innocentii IV. Ad Danielem Regem Russiæ, apud Raynaldum *ad annum* 1247. *n.* 29., qua ipsius Regis specialem devotionem erga Ecclesiam Catholicam commendans, concedit, ut Ritus, qui Fidei Romanæ Ecclesiæ non repugnarent, in ejusdem Regno serventur, ita scribens: *Ea propter clarissime in Christo Fili, tuis supplicationibus inclinati, Episcopis, & aliis Presbiteris de Russia, ut liceat eis more suo ex fermentato conficere, & alios eorum Ritus, qui Fidei Catholicæ, quam Ecclesia Romana tenet, non obvient, observare auctoritate præsentium indulgemus.* Huc etiam spectat ejusdem Innocentii IV. Epistola ad Othonem Cardinalem Tusculanum Sanctæ Sedis Legatum in Insula Cypri, cui munus demandaverat nullas controversias componendi, quæ Græcos inter, ac Latinos excitatæ fuerant, uti deprehenditur ex ejus Constitutione, quæ incipit: *Sub Catholicæ*: quæque *in veteri Bullario Tom. I.* numero decima quarta recensetur. *Verum quia nonnulli Græcorum jamdudum ad devotionem Sedis Apostolicæ redeuntes, ei reverenter obediunt, & intendunt, licet, & expedit, ut mores ac Ritus eorum, quantum cum Deo possumus, tolerantes, ipsos in Ecclesiæ Romanæ obedientia præservemus. Quamquam in his, quæ animarum periculum parerent, vel honestati Ecclesiasticæ derogarent, nec debeamus illis deferre aliquatenus, nec velimus.* Postquam vero in eadem epistola præscripsit ea, quæ a Græcis facienda erant, tum ea enumeravit, quæ illis permittenda arbitrabatur; his verbis concludit: *Memoratis autem Archiepiscopo Nicosiensi, & ejus Suffraganeis Latinis, communiter auctoritate nostra præcipias, ut eosdem Græcos super præmissis contra hujusmodi provisionem, & deliberationem nostram, non inquietent aliquatenus, nec molestent.* Idemque Pontifex Innocentius IV. Laurentium Minoritam Pœnitentiarium suum, Apostolicum Legatum constituens, eique plenam auctoritatem tribuens, in Græcos omnes, qui in Regno Cypri, in Patriarchatibus Antiocheno, & Hierosolymitano morabantur, & Jacobitas etiam, Maronitas, ac Nestorianos, hoc illi potissimum mandavit, ut Græcos universos auctoritate sua vindicaret ab omnibus molestiis, quæ ipsis a Latinis inferri possent: *Mandamus, quatenus Græcos illarum partium, quocumque nomine censeantur, auctoritate Apostolica protegens, turbari eos violentiis, vel quibuscumque molestiis non permittas, injurias quaslibet & offensas a Latinis illatas eisdem, plenarie faciens emendari; & latinis ipsis districte præcipiens, ut a similibus de cætero penitus conquiescant.* Hæc sunt Innocentii verba ad prædictam Legatum Apostolicum, quæ a Raynaldo *ad annum Christi* 1246. *n.* 30. recensentur.

Hujusque proximus Successor Alex. IV.

§. 10. Alexander IV. in locum Innocentii Pontificis immediate suffectus, cum irritam cessisse Prædecessoris sui voluntatem animadvertisset, cumque turbas, ac dissensiones Græcos inter ac Latinos Episcopos in Regno Cypri adhuc vigere percepisset, Latinis Episcopis indixit, ut Græcos Ecclesiasticos suas ad Synodos accerserent; eos autem Decretis Synodalibus subjectos declarans, sequentem conditionem adjecit: *Recipere, & observare Synodalia statuta, quæ tamen Græcorum Ritibus Fidei Catholicæ non adversis, & a Romana Ecclesia toleratis, non obvient.* Hujusmodi laudabili exemplo inhærens Elias Archiepiscopus Nicosiensis *anno* 1340. Decretis suis synodalibus hanc declarationem inseruit: *Per hoc autem non intendimus inhibere Græcis Episcopis, & eorum subditis, quia Ritus suos, Fidei Catholicæ non adversos, sequantur, juxta compositionem a felicis recordationis Domino Alexandro Romano Pontifice in Regno Cypri inter Latinos, & Græcos editam, & observatam.* Hæc omnia perspici possunt in Labbeana Collectione Venetæ editionis, *tom.* 14. *pag.* 279. & *t.* 15. *pag.* 775.

Unio Græcor. in Lugdun. Concilio stipulata sub conditione, ne quid Græcus Ritus immutaret.

§. 11. Finem sæculo decimo tertio imponit memorata Græcorum, Latinorumque Unio statuta in Generali Concilio Lugdunensi sub Beato Gregorio X. Summo Pontifice, qui ad Michaelem Palæologum Fidei Confessionem, Unionisque Decretum a Concilio firmatum, & a Legatis Orientalibus juratum misit, ut ipse quo-

quoque Imperator, ac reliqui Græci Episcopi eisdem subscriberent. Peracta fuerunt omnia ab Imperatore, & Orientalibus, adjecta tamen hac conditione, quæ ipsorum litteris continetur, ab Harduino relatis in sua Collectione, *t. 8. p. 698. Sed rogamus Magnitudinem Vestram &c. quod permaneamus in Ritibus nostris, quibus utebamur ante Schisma, qui scilicet Ritus non sunt contrarii contra supradictum Fidem, nec contra Divina præcepta.* Quamvis autem responsum Gregorii Pontificis ad has Orientalium litteras interierit, quum tamen ipse Unionem ab iis acceptam atque subscriptam satis firmam reputaverit, merito inde colligitur, prædictam conditionem ab ipso receptam, probatamque fuisse. Et sane Nicolaus III. Gregorii Successor, per suos Legatos, quos Constantinopolim misit, his verbis animum suum patefecit, uti habetur apud Raynaldum *ad annum Christi* 1278. *De cæteris autem Græcorum Ritibus, eadem Romana Ecclesia intendit Græcos, quantum cum Deo poterit, favorabiliter prosequi, & ipsos in illis Ritibus, de quibus Sedi Apostolicæ visum fuerit, quod per eos Catholicæ Fidei non lædatur integritas, nec sacris statutis Canonum derogetur, perseverare permittit.*

§. 12. Quod attinet ad sæculum decimum quintum, sat esse potest indicata superius Unio in Concilio Florentino statuta, cui ab Eugenio Pontifice probatæ, Joannes Palæologus subscripsit, hac lege: *ne ex Ritibus nostræ Ecclesiæ aliquid immutetur*: uti videre est *tom. 9.* Collectionis Harduini *p.* 395. Verum, cum Nobis in animo non sit singula percensere, quæ a Romanis Pontificibus, sequentibus deinde sæculis gesta sunt, præcipua quædam attingemus, ex quibus manifesto deprehendatur, ipsos quidem omni conatu, studioque egisse, ut insidentes Orientalium animis errores ab iis evellerent, sed simul etiam manifestis argumentis id ostendisse, sartos tectosque se velle Ritus, quibus eorum majores ante Schisma, approbante Sede Apostolica, usi fuerant; nec unquam ab Orientalibus postulasse, ut si Catholici esse vellent, Latinum Ritum amplecterentur.

Similiter res gesta est in Concil. Flori probante Eugenio IV. Pont.

§. 13. In Græcorum Enchiridio edito Beneventi, duæ Summorum Pontificum Leonis X., & Clentis VII. habentur Constitutiones, quibus vehementer increpantur Latini illi, qui in Græcis reprehendebant observantiam eorum, quæ in Florentino Concilio eisdem permissa fuerant; præsertim quod Sacrificium offerrent in fermentato, uxorem ducerent, antequam sacris Ordinibus initiarentur, eamque post susceptos Ordines sacros retinerent, quodque Eucharistiam sub utraque specie etiam Pueris exhiberent. Pius IV. in Constitutione: *Romanus Pontifex*: quæ numero est 75. *tom. 2. veteris Bullarii*, dum Græcos in Latinorum Diœcesibus commorantes, Latinis Episcopis subjectos fore decernit, ita subdit: *Per hoc tamen non intendimus, quod ipsi Græci ab eorum Græcanico Ritu detrahantur, vel alias desuper quoquo modo per locorum Ordinarios, aut alios impediantur*

Subsequentium Leonis X. Clem. VII. & Pii IV. cura servandi Græci Ritus.

§. 14. Annales Gregorii XIII. a Patre Maphæio conscripti, & Romæ impressi anno 1742. complura referunt, quæ idem Pontifex gessit, licet exitu parum felici, ut Cophtos, Armenosque ad Catholicam Fidem reduceret. Sed ad rem nostram potissimum faciunt ea, quæ leguntur in ipsius Constitutione 63. *in novo Bullario tom. 4. part. 3.*, & in duabus aliis, videlicet 157. & 173. *in eodem Bullario tom. 4. part. 4.*, de fundatione trium Collegiorum in Urbe ab eodem Pontifice institutorum pro Græcis, Maronitis, & Armenis, in quibus Alumnos dictarum Nationum educari voluit, ita tamen, ut semper in suis Ritibus Orientalibus perseverarent. Celeberrima fuit Unio Ruthenorum cum Apostolica Sede tempore fel. record. Clementis Papæ VIII. peracta, cujus monumenta relata leguntur in Annalibus Venerabilis Cardinalis Baronii, Romanæ editionis anni 1596. *Tom. VII.* ubi *p.* 682. exhibetur Decretum ab Archiepiscopis, & Episcopis Ruthenis pro ineunda Unione confectum, cum hac conditione: *Salvis tamen, & in integrum observatis cæremoniis, & Ritibus cultus Divini peragendi, & Sanctorum Sacramentorum, juxta consuetudinem Ecclesiæ Orientalis; correctis tantummodo iis articulis, qui ipsam Unionem impedirent; ut more antiquo fierent omnia, sicut olim Unione durante fuerunt.* Sed cum paulo post ad pacem turbandam rumor percrebuisset, sublatos esse in Unione Ritus universos,

Gregor. XIII. in Collegiis pro Græcis, Maronitis, & Armenis Urbe erectis, Ritum Orientalem servari voluit.

Rutheni ad unitatem Catholicam redeuntes eundem Orientalem Ritum sibi illæsum stipulantur.

qui-

quibus Rutheni antiquitus usi fuerant in Divina Psalmodia, in Missæ Sacrificio, in Sacramentis administrandis, aliisque Sacris Cæremoniis; Paulus V. Litteris Apostolicis in forma Brevis datis anno 1615., quæ in eodem Græcorum Enchiridio impressæ sunt, voluntatem suam his verbis solemniter declaravit: *Dummodo veritati, & doctrinæ Fidei Catholicæ non adversentur, & communionem cum Romana Ecclesia non excludant, per Unionem præmissam tollere, aut extinguere, Ecclesiæ Romanæ intentionem, mentem, & voluntatem non fuisse, nec esse; nec id dici vel censeri potuisse, nec posse; quin imo dictos Ritus eisdem Ruthenis Episcopis, & Clero, ex Apostolica benignitate permissos, concessos, & indultos esse.*

Eamdem conditionem semper ratam firmamque fore edicit Paulus V.

§. 15. Aptissime hic recenseri possent Ecclesiæ, quas diversis temporibus posteriores Romani Pontifices Græcis, Maronitis, Armenis, Cophtis, Melchitis in Urbe addixerunt, quæque etiamnum extant, & patent, ut sacras functiones in ipsis, juxta Ritum suum, singuli expleant. Opportune hic quoque referri posset, quemadmodum Clemens Papa VIII. in sua Constitutione 34. § 7. *veteris Bullarii*, Græcum Episcopum Romæ constituit, ut Italo Græcis Latinas Diœceses incolentibus Ordines juxta Græcorum Ritum conferret; deinde vero alium a Clemente XII. proximo Prædecessore nostro, in sua Constitutione incipiens *Pastoralis*, fuisse superadditum Græcum Episcopum, qui fixam in Bisinianensi Diœcesi Sedem habet, ita Italo Græcis Ordines conferant; ne qui longius ab Urbe distant, longum iter aggredi cogantur, ut Ordines ab Episcopo Græco Romæ degente, juxta allatam Clementis VIII. Constitutionem, suscipiant; ac ne ipsis quidem Episcopis Catholicis Maronitarum, Cophtorum, & Melchitarum, qui aliquando Romæ versantur, denegari facultatem conferendi Ordines juxta Ritum suum, nationis suæ hominibus, dummodo idonei reperiantur. Ad rem pariter hic addi posset, quoties aliqua de disciplina Orientalium, vel Italo Græcorum excitata est controversia, Apostolicam Sedem nihil prætermisisse, ut si quæ emendatione digna visa sunt, emendaret, edicendo statim, velle se, ut cæteris in rebus omnibus Orientalibus Ritus inviolatus, firmusque maneret; aut aperte declarando, quæ pro Italo Græcis inter nos degentibus, & Latinorum Episcoporum jurisdictioni subjectis statuebantur, ita accipi oportere, ut eos dumtaxat afficiant, neutiquam vero protendantur ad Græcos Orientales, qui a nobis longe dissiti, Græcis Episcopis suis Catholicis subsunt.

Clariora Summor. Pont. facta, quibus evincitur, fuisse eos de Oriental. Ritu servando vehementer sollicitos.

§. 16. Deprehenditur id ex confirmatione Synodi Provincialis Ruthenorum coactæ in urbe Zamosciæ anno 1720. ad quam examinandam Nos quoque, quippe qui tunc munere Secretarii Congregationis Concilii fungebamur, acciti fuimus a fel. record. Benedicto XIII. qui licet obsecundandum putasset insinuationibus Patrum ejusdem Concilii, a quibus nonnulli Ritus inter Græcos vigentes, suis Decretis vel temperati fuerant, vel sublati; prædictam Synodum confirmavit quidem suis Apostolicis Litteris in forma Brevis, datis anno 1724. hac tamen addita declaratione: *Ita tamen, quod per nostram prædictæ Synodi confirmationem nihil derogatum esse censeatur Constitutionibus Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & Decretis Conciliorum Generalium, emanatis super Ritibus Græcorum, quæ, non obstante hujusmodi confirmatione, semper in suo robore manere debent*. Idem quoque colligitur ex pluribus nostris Constitutionibus, quæ in nostro Bullario continentur, de Ritibus Cothorum, Melchitarum, Maronitarum, Ruthenorum, & Italo-Græcorum generatim, atque etiam speciatim de Ritibus Cleri Collegiatæ Ecclesiæ Messanensis Sanctæ Mariæ *de Grafeo* nuncupatæ, ac postremo de Græco Ritu in Ordine Sancti Basilii servando. Siquidem in Constitutionem 87. *ejusdem Bullarii Tom. I.* de Græcorum Melchitarum Ritibus hæc leguntur; *De Ritibus igitur, & moribus Ecclesiæ Græcæ illud in primis generatim statuendum decrevimus, nemini licuisse, aut licere, quovis titulo, & colore, & quacumque auctoritate, aut dignitate, etiamsi Patriarchali, aut Episcopali præfulgeat, quidquam innovare, aut aliquid introducere, quod integram, exactamque eorumdem observantiam imminuat*. In præcedenti vero Constitutione 57. quæ incipit: *Etsi Pastoralis §. 9. num. 1.* hæc de Italo-Græcis

Immo ne passos quidem esse, ut ab aliis quidquam eidem Ritui detraheretur.

præ-

præscribuntur : *Quoniam Orientalis Ecclesiæ Ritus , utpote non minima ex parte a Sanctis Patribus profecti , vel a Majoribus traditi , sic animis Græcorum , aliorumque insederunt , ut Prædecessores nostri Romani Pontifices satius consultiusque duxerint Ritus huiusmodi , qua in parte nec Fidei Catholicæ adversantur , nec periculum generant animarum , aut Ecclesiasticæ derogant honestati , approbare , seu permittere , quam illos ad Romanarum cæremoniarum normam reducere &c.* Et §. 9. n. 24. hæc leguntur : *His insuper quæ superius in quacumque parte Italo Grecis concessimus , indulsimus , declaravimus , præcepimus , ordinavimus , & interdiximus , seu prohibuimus , Græcorum in Oriente , sub propriis Catholicis Episcopis , Archiepiscopis , vel Patriarchis commorantium , & aliarum Christianarum Nationum quorumcumque Rituum a Sancta Sede approbatorum , seu permissorum , juribus qualibuscumque , si quæ illis de jure , vel ex consuetudine , vel alias quomodolibet legitime competant , aut Apostolicis Constitutionibus vel Conciliorum Generalium , aut particularium , seu Congregationum Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Decretis , quæ super Ritibus Græcorum , seu aliorum Orientalium emanarunt , ullo pacto præjudicatum , vel præjudicium ullum illatum esse , non intendimus .*

Hæreses tamen unitatem proscindentes, summopere a versati, certas formulas Professionis Fidei Græcis, & Oriental. statuer.

§. 17. Verum his , aliisque pluribus prætermissis , libere asseremus , Romanos Pontifices assiduam , atque indefessam curam impendisse , ut hæreses , a quibus Schisma inter Occidentalem , atque Orientalem Ecclesiam dimanavit , profligarent ; ac propterea earum detestationem , sive abjurationem expoposcisse ab iis Orientalibus , qui ad Ecclesiæ unitatem redire postulant , aut de quibus explorandum est , utrum vere ad unitatem Apostolicæ Sedis pertineant . Duæ sunt formulæ professionis Fidei , quarum prima Græcis præscripta a Summo Pontifice Gregorio XIII. , *tom. 2. veteris Bullarii Romani trigesima tertia* recensetur; alteram vero pro Orientalibus statuit Urbanus VIII. Ambæ typis Congregationis de Propaganda Fide editæ fuerunt , prima quidem anno 1623. altera anno 1642. cum autem deinde anno 1665. Patriarcha Antiochenus, Syriacus Hierapolis, necnon Archiepiscopus Syrorum in eadem urbe Hierapolis commorantium , suæ Fidei professionem ad Urbem transmisissent , eaque data fuisset examinanda Patri Laurentio de Lauræa Ordinis Minorum Sancti Francisci Conventualium , tunc temporis Sancti Officii Consultori , & deinde S. R. E. Cardinali ; is die 28. Aprilis ejusdem anni suffragium suum scripto exaratum protulit , quod etiam subinde fuit a Congregatione probatum , illudque his verbis concluditur : *Omnes sunt admittendæ , sed significandum est iis , ad quos spectat , ut in posterum curent , emitti Professionem Fidei alias a felicis recordationis Urbano VIII. Orientalibus præscriptam , quia illa continet multarum hæresum detestationem , & alia pro iis regionibus necessaria .*

Curaruntque eorum Missalia expurgata recudi, Euchologium emendari , servato ceteroquin semper Græco Ritu.

§. 18. Cumque inimicus homo , ut superseminaret zizania , eo nequitiæ nonnullorum animos impulisset , ut Missalibus , Breviariis , ac Ritualibus admiscerent errores , quibus Ecclesiastici , cæterique de Clero inficerentur , opportuno consilio , & post accuratum examen , Romani Pontifices Typis Congregationis de Propaganda Fide , Missale Cophticum , ac Maronitarum , sicut etiam Illyrica , aliaque hujusmodi Missalia recudenda curarunt . Neque silentio præterire possumus , quantum curæ , ac laboris collatum fuerit in emendando Græcorum Euchologio , quod e Typographia ejusdem Congregationis superioribus mensibus prodiit absolutum . Hujus operis examen magno quidem studio sub Urbano VIII. Pontifice cœptum fuit , at post non multum temporis intermissum ; instauratum autem novissime sub Clemente XII. proximo Prædecessore nostro ; ast Deus Optimus Maximus eo Nos gaudio perfudit , ut post innumeras vigilias , labores , ac discussiones , Pontificatus Nostri tempore , a Cardinalibus , Præsulibus , Theologis , ac Viris Orient. Linguarum peritissimis peractas , quin nobis ipsi peperceri-mus , investigando nimirum , perlegendo , & expendendo quæcumque inspicienda , legenda , & examinanda erant , gravissimum hujusmodi opus absolutum intueremur ; ea semper adhibita accurata , ac quodammodo scrupulosa circumspectione , nequid nimirum læderetur Græcus Ritus , sed illibatus omnino retineretur , & inte-

integer, quavis cæteroquin ſuperioribus temporibus inter noſtros Theologos non defuerint, qui Orientalium Liturgiarum, Rituumque, qui ante Schiſma in Orientali Eccleſia obtinuerant, penitus ignari, improbarent quidquid adverſabatur Occidentalis Eccleſiæ Ritui, quem tantummodo probe noverant. Utque uno verbo complectamur omnia, in reditu Græcorum, Schiſmaticorumque Orientalium ad Catholicam Religionem curando, id unum Romani Pontificibus maxime curæ fuit, ut ex illorum animis radicitus evellerent Arii, Macedonii, Neſtorii, Eutychetis, Dioſcori, Monothelitarum, aliorumque errores, in quo infeliciter proruerant; ſalvis tamen, & intactis Ritibus, ac diſciplina, quam ante Schiſma ſervabant & profitebantur, quæque venerandis ipſorum antiquis Liturgiis, ac Ritualibus innititur; quin unquam iidem Romani Pontifices popoſcerint, ut ad Catholicam Fidem redeuntes, ſuum Ritum dimittere, & Latinum amplecti deberent; id namque Eccleſiæ Orientalis, & Græcorum, ac Orientalium Rituum omnimodam ſecum ferret internecionem, quod porro non modo numquam tentatum, imo vero ſemper fuit, & eſt ab hujus Sanctæ Sedis confilio quammaxime alienum.

Miſſionariorum qualeſit munus, & quam methodum in eo utiliter obundo ſectari ſoleant.

§. 19. Ex his, quæ huc uſque latiori calamo relata ſunt, plura facile inferri poſſunt. Primum quidem conatus omnes, omnemque diligentiam in id unum impendendam eſſe ab eo Miſſionario, qui Orientales Schiſmaticos, & Græcos, ad unitatem, Deo juvante, redigere contendit, ut ſcilicet ab illorum animis errores depellat Catholicæ Fidei adverſantes, quos Majores eorum amplexi ſunt, ut cauſam aliquam prætenderent, qua ſe ab Eccleſiæ unitate ſegregarent, ſubtraherentque ab obedientia ac obſequio, Romano Pontifici, tamquam ejuſdem Eccleſiæ Capiti exhibendis. Quod vero ſpectat ad argumenta, quibus Miſſionarius uti debet; quum Orientales propriis veteribus Patribus magnopere adhæreant, peracta jam res eſt operoſa ſedulitate diligentiſſimi Leonis Allatii, aliorumque clariorum Theologorum, qui perſpicue demonſtrarunt, convenire maxime inter ſeſe veteres, ſpectabilioreſque Græcorum, noſtroſque Eccleſiæ Occidentalis Patres, in iis omnibus, quæ ad Dogma pertinent, & ad confutationem errorum, quibus Orientales, & Græci nunc temporis miſere implicantur. Quapropter horum Librorum ſtudium maximam indubie afferet utilitatem. Conati ſunt ſane Lutherani præterito ſæculo, Orientales, & Græcos in errores ſuos pertrahere. Idem quoque tentarunt Calviniſtæ infenſiſſimi hoſtes præſentiæ realis Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ, & tranſubſtantiationis panis, ac vini in ejuſdem Corpus, & Sanguinem; & in partes ſuas Patriarcham Cyrillum, ut ajunt, adduxerunt. Attamen, cum Græci, licet Schiſmatici, animadvertiſſent, novis Lutheranorum erroribus adverſari ſuorum veterum Patrum auctoritates, præſertim Sanctorum Cyrilli, Joannis Chryſoſtomi, Gregorii Niſſeni, Joannis Damaſceni, tum authentica argumenta, quæ ex ipſorum Lyturgiis depromuntur, ad realem præſentiam, & tranſubſtantialem aſſerendam, ſe decipi minime paſſi ſunt, nec ullo modo a Catholica veritate recedere voluerunt. Conſtat id omne ex Scheleſtrato in Diſſertatione: *De perpetua conſenſione Orientalis Eccleſiæ contra Lutheranos*: ſub titulo: *De tranſubſtantiatione*, *p.* 717. *tom.* 2. *Actorum Eccleſiæ Orientalis*. Iidemque duabus in Synodis Patriarcham Cyrillum, ſeu edita ſub ejus nomine Calviniana dogmata, unanimes damnarunt, uti videre eſt apud Chriſtianum Lupum *part.* 5. ad Concilia Generalia, & Provincialia; ac potiſſimum in Diſſertatione: *De quibuſdam locis c.* 9. *in fine*. Ex quo primum haud levis ſpes effulget, fore, ut ipſorum oculis ſubjectæ auctoritates veterum Patrum, quæ novis eorumdem erroribus adverſantur, Catholico autem noſtro Dogmati favent quammaxime, facilem iiſdem viam ad reditum ſternant, eoſque ad veram converſionem impellant. Deinde alterum quoque poteſt inferri, nimirum, non modo opus non eſſe, ad Orientales & Græcos in viam unitatis revocandos, ut lædantur ipſorum Ritus, aut corrumpantur; quandoquidem id ſemper alienum fuit ab inſtituto Sedis Apoſtolicæ, quæ in hac ipſa Sacrorum Rituum materia, zizania a tritico, quoties oportuit, ſecernere novit; verum etiam conatus hujuſmodi plurimum optatiſſimæ unioni adverſari, uti recte perpendit Thomas a Jeſu: *De converſione omnium gentium*

tium procuranda lib. 7. cap. 2. Ostendendum etiam, Ecclesiam Romanam probare, ac indulgere, ut quævis Ecclesia propriis adhæreat Ritibus, & Cæremoniis; quippe cum Schismatici propriorum Rituum tenacissimi sint. Ne ipsos eorum perdendorum ingruens aliqua suspicio ab Ecclesia Romana alienet, & avertat, opportune laborandum, ut se in propriis Cæremoniis insectandis conservandos esse persuadeantur. Demum ex iis, quæ supra præjecimus, illud tertio infertur, cavendum omnino esse Missionario, qui Orientalem schismaticum reducere cupit, ne eumdem ad Latinum amplectendum Ritum inducere contendat: munus namque hoc unum Missionario demandatur, revocandi Orientalem ad Catholicam Fidem, non vero ipsum ad Latinum Ritum inducendi.

Latinis non licet ad Græc. Ritum transire, neque Græcis Latinum Ritum semel amplexis, ad illum reverti, nisi Apostolica intercedat dispensatio.

§. 20. Peracta in Florentino Concilio Unione, quam superius memoravimus, quidam ex Latinis Catholicis, in Græcia commorantes, arbitrati sunt, fas sibi esse a Latino Ritu ad Græcum transire, allecti fortasse, ea libertate, quam noverant Græcis præservatam, retinendi post Ordinem Sacrum, uxores, quas duxerant, antequam eumdem Sacrum Ordinem suscepissent. Verum Nicolaus V. Pontifex Maximus oppurtunum huic corruptelæ remedium afferre non prætermisit, uti colligitur ex ejus Constitut. t. 3. part. 3. *Bullarii* recenter Romæ editi *pag.* 64. *Pervenit ad aures nostras, quod in Locis, quæ Catholicis in Græcia subjecta sunt, multi Catholici, Unionis prætextu, ad Græcos impudenter transeunt Ritus. Mirati admodum sumus, mirarique non desistimus, nescientes, quid sit, quod eos a consuetudine, ac Ritibus, in quibus nati, enutritique sunt, in alienigenarum Ritus transposuit; nam, etsi laudabiles Orientalis Ecclesiæ Ritus sint, non licet tamen Ecclesiarum Ritus permiscere, neque id unquam Sacrosancta Synodus Florentina permisit.* Cum Latinus Ritus is sit, quo utitur Sancta Romana Ecclesia, quæ Mater est & Magistra aliarum Ecclesiarum, reliquis omnibus Ritibus præferri debet: Ex quo porro sequitur, haud licere a Latino Ritu ad Græcum transire; nec illis, qui semel a Ritu Græco, vel Orientali, ad Latinum transierunt integrum esse ad pristinum Græcum Ritum reverti, quemadmodum patet ex nostra Constitutione: *Et Pastoralis* 57. §. 2. *num.* 13. *Bullarii nostri tom.* 1., nisi forte peculiares quædam intercederent circumstantiæ, quæ impertiendam hac super re dispensationem suaderent; sicuti superioribus temporibus aliquando, & nunc etiam accidit in Collegio Maronitarum hujus nostræ Urbis, in quo, cum quandoque reperiatur aliquis Societatis Jesu Sacerdos, qui Societatem ingrediens, dispensationem obtinuit transeundi ad Latinum Ritum, nonnunquam cum eo dispensatur, ut in Ecclesia memorati Collegii Missam celebret Ritu Syriaco, & Chaldaico, Divinumque Officium juxta eumdem Ritum persolvat, nempe, ut Alumnos in eodem Collegio degentes Ritum ipsum edoceat. Id liquido apparet ex pluribus Decretis Congregationis Sancti Officii, uno videlicet dato die 30. Decembris anno 1716., altero die 14. Decembris anno 1740., nec non ex alio recentiori, quod Nos die 19. Augusti anno 1751. jussimus expediri.

Græcis itidem interdictus ad Latin Ritum transitus, sed non æque; is autem non a Mission. sed ab Apostol. Sede probandus.

§. 21. Hæc transitum de Latino ad Græcum Ritum spectant. Nunc autem verba facientes de transitu ab Orientali, & Græco ad Latinum Ritum, libere affirmari potest, transitum hujusmodi, non æque, ac primum, interdici; sed tamen nequaquam licere Missionario, Græcum & Orientalem, ad Catholicæ Ecclesiæ unitatem reverti exoptantem, inducere, ut proprium Ritum dimittat, cum ex hac agendi methodo, gravissima detrimenta, sicuti paulo ante innuimus, promanare possint. Melchitæ Catholici libenter olim a Græco Ritu ac Latinum transibant, sed vetitum id ipsis fuit, monitique Missionarii, ne illis suaderent hujusmodi transitum; cujus permissio est privativo Apostolicæ Sedis judicio reservata, uti manifestum fit ex nostra Constitutione: *Demandatam* 85. §. 35. *Bullarii tom.* 1. *Præterea omnibus, & singulis Melchitis Catholicis, Græcum Ritum servantibus, ad Latinum Ritum transire deinceps expresse vetamus. Missionariis vero omnibus districte mandamus, sub pœnis etiam infra exprimendis, aliisque arbitrio nostro decernendis, ne cuiquam ex illis hujusmodi transitum a Græco ad Latinum Ritum suadere præsumant, aut etiam cupientibus, inconsulta Apostolica Sede, permittant.* Contentanea sunt Decreta Urbani VIII. Prædecessoris nostri quoad Ri-

Ritum Græco-Ruthenum, edita in Congregatione Propagandæ Fidei coram ipso habita die 7. Februarii, ac die 7. Julii anno 1624. Quamvis autem æquum videri posset libero Italo Græcis relinquere facultatem transeundi, si liberet, a Græco Ritu ad Latinum, cum ipsi inter nos versentur, & Latino Episcopo subjiciantur; tamen constitutum est, ut Sedis Apostolicæ Auctoritas ad id omnino requiratur, si de Ecclesiasticis tam Sæcularibus, quam Regularibus agatur: Si vero Laici, & Sæculares transitum hujusmodi postulaverint, Episcopi sufficiat licentia quam ob justas, ac legitimas causas, certis quibusdam personis moderate impertiri quidem potest, nunquam vero integræ Universitati: In hac enim facti specie Apostolicæ Sedis auctoritate opus est, uti videre est in sæpe memorata nostra Constitutione: *Etsi Pastoralis*: 7. §. 2. *num.* 14 *Bullarii nostri tom.* 1.

Et quid de Italo-Græcis.

§. 22. Quod si defendi vellet, Orientales, & Græcos hæresim abjurantes, & ad Unitatem redeuntes, allici jure posse, ac urgeri ad Ritus suos deserendos, Ritumque Latinum omnino amplectendum, eo quod alias probatum fuerit, atque nunc etiam probetur, Orientales, & Græcos Latinum aliquem Ritum sectari; opportuna haud desideratur responsio. Orientales siquidem & Græci duas veluti Classes constituunt. Prima est illorum, qui nequaquam contenti iis rebus, quæ ab Apostolica Sede ipsis ad Unionem conservandam permittuntur, extra honestatis limites impudenter feruntur, jactantes, quæcumque a se fiunt, ea jure optimo fieri, Latinosque decipi, qui eadem non peragunt. Exemplo sit Azymum: Græci, & Orientales, ut Catholici sint, fateri debent, tam azymum, quam fermentatum panem, materiam esse aptam Sacramenti Eucharistiæ, & quemlibet Ecclesiæ suæ Ritum sectari oportere; adeo ut quicumque improbat Ecclesiæ Latinæ Ritum, quæ in Eucharistiæ consecratione utitur azymo, a veritate recedat, & in errorem prolabatur. Hilarion Monachus in Dialectica sua Oratione, quam Leo Allatius e Græco sermone Latinam reddidit *tom.* 1. *Orthodoxæ*, edito Typis Congregationis de Propaganda Fide 1651. *p.* 762. hæc advertit: *Et hæc scripsi vobis, Græci amicissimi, non panem vestrum, quem adorans æque ac nostra azyma revereor, incusans, sed exponens, neque probe, neque ut Christianum addecet, vos gerere, dum Latinorum azyma dicto factoque læditis, injuriaque afficitis; in utrisque enim, ut dictum est, verus Christus continetur.* Exemplum est itidem ex libertate Orientali & Græcæ Ecclesiæ relicta, ut qui in ea Sacris Ordinibus, atque etiam Sacerdotio sunt insigniti, uxores, quas ante Sacrum Ordinem duxerunt, retinere valeant, uti patet *ex Can. Aliter. dist* 31 *& cap. Cum olim, de Clericis Conjugatis*. Romani siquidem Pontifices perpendentes id nequaquam adversari Divino, aut naturali juri, sed tantum Ecclesiasticis sanctionibus, opportunum censuerunt consuetudinem hanc inter Græcos, & Orientales vigentem ferre, ne, auctoritate Apostolica ad eam evellendam interposita, illis occasio ab unitate recedendi præberetur; quod recte expendit Arcudius *in sua Concordia lib.* 7 *cap.* 33. Attamen, quis crederet? non defuerunt, neque desunt ex Græcis, & Orientalibus, qui Latinam Ecclesiam injuria arguunt, tamquam Matrimonio infensam, propterea quod exemplum Apostolorum sequuta, in suis Subdiaconis, Diaconis, ac Presbyteris cœlibatum servaverit, ac servet. Legi potest Hincmarus Rhemensis *tom.* 2. *suorum Operum epist.* 51. Tertium denique exemplum suppeditant nonnulli ex Cophitis, quorum Ritus præscribit, ut post Baptismi Sacramentum illico adjungatur Confirmatio; qui mos non obtinet in Occidentali Ecclesia, quæ plerumque talem in confirmandis ætatem exposcit, ut bonum, quidve malum sit, possint dignoscere. Romana Ecclesia veteri Cophtorum consuetudini non adversatur. Verum (quis crederet?) extant ex ipsis nonnulli, qui Baptismum a Latinis collatum ideo perhorrescunt, quod post Baptisma, Confirmationis etiam Sacramentum non fuerit ministratum. Quamobrem in nostra Constitutione 129. quæ incipit: *Eo quamvis tempore*: *Bullarii nostri tom.* 1. merito a nobis arguuntur, atque damnantur: *Sicuti lenitati, & patientiæ Sedis Apostolicæ consonum videri potest, quod Cophiti in suo jamdiu recepto, & ab eadem Sede tolerato usu perseverent; ita ferendum non est, quod Baptismum*

Objecto ex eo desumpto, quod aliqui Latinorum Ritus Oriental. permittantur.

Duplex statuitur Græco. & Orient Classis. Nonnulli suis Ritibus ita adhærentur ut Latinos damnent, atque improbent. Exemplo res illustratur.

Ritu

Ritu Latino , *&* *seorsim a Confirmatione collatum* , *acerbo* , *alienoque animo perhorrescant*.

§. 23. Alteram Classem constituunt Orientales illi , & Graeci , qui retinentes tes majori ex parte Ritus suos , & insimul Occidentalium, ac Latinorum Ritus venerantes , ex his nonnullos sequuntur , ex veteri consuetudine suis Episcopis perspecta , & approbata , atque insuper ab Apostolica Sede expresse , vel tacite confirmata . In hanc Classem referri possunt Armeni , ac Maronitae , qui fermentatum deseruerunt , & Eucharistiam, sicuti Latini, in azymo conficiunt , uti testatur Abrahamus Echellensis *in suo Eutychio vindicato pag.* 477. quam quidem Armenorum disciplinam nonnulli tribuunt Sancto Gregorio Illuminatori , primo Armeniae Episcopo , qui initio saeculi quarti , sub Tiridate Rege , martyrii coronam est consecutus ; alii vero Sancto Silvestro Pontifici , aut Sancto Gregorio Magno eamdem referunt acceptam , in Conventionibus cum Armenorum natione initis , quae indicantur a Summo Pontifice Gregorio IX. in suis Epistolis ad Regem Armeniae , relatis a Raynaldo *ad annum Christi* 1139. *num.* 82. Eam certe disciplinam ab Ecclesia Romana Armenis traditam , testatur eorumdem Armenorum Sisensis Patriarcha Gregorius , in Epistola ad Haytonem patrem Leonis Regis Armeniae Coenobitam , *apud Clementem Galanum* , *in Conciliatione Ecclesiae Armenae cum Romana Tom. I. pag.* 449. sic scribens: *Quocirca nos a S. Romana Ecclesia* , *aquae commixtionem* (cum vino in Calice) *modo recipimus* , *sicut ab eadem acceptum habemus Azymum* , *Mitram Episcopalem* , *&* *modum signandi Crucem* . Vetustissima pariter , & immemorabilis est apud Maronitas azymi consuetudo, uti constat ex Morini *Praefatione ad Maronitarum Ordinationes* ; *& ex Bibliotheca Orientali Assemani senioris tom.* 1. *pag.* 410. atque ex Synodo Nationali in Monte Libano congregata anno 1736. & a Nobis in nostra Constitutione: *Singularis* 31. *Bullarii nostri tom.* 1. confirmata, in cujus *cap.* 12. *de Sacramento Eucharistiae* , cum de azymo agitur , haec leguntur : *Qui mos* , *&* *in Ecclesia nostra* , *&* *apud Armenos quoque in Oriente* , *ab immemorabili tempore obtinuit* , *&* *authentica etiam hujus rei documenta proferre possumus* . Hoc Armenorum , & Maronitarum exemplo , Bessarion Cardinalis , cui primum Abbatia Cryptae Ferratae sita in Dioecesi Tusculana fuerat commendata , id obtinuit , ut Graeci Monachi in illa degentes in azymo consecrarent , quemadmodum legere est in nostra Constitutione 33. *Inter multa* : §. *Ut autem*: *Bullarii nostri tom.* 2. Idem semper servatum fuit , hodieque servatur in Ecclesia Collegiata S. Mariae *de Graseo* nuncupata , sita in Messanensi Dioecesi , licet ipsius Clerus Ritum Graecum retineat, uti videri potest in nostra Constitutione 81. quae incipit : *Romana Ecclesia* , §. 1. *Bullarii nostri tom.* 1. quamvis , generatim loquendo , Presbyteri Italo-Graeci servent in Italia , Insulisque adjacentibus suam disciplinam , ac Ritum conficiendi in fermentato Eucharistiam : Moneanturque impensius Sacerdotes Latini , vel Graeci Ritus , ne Eucharistiam consecrare , ac distribuere juxta proprium cujusque Ritum praetermittant , uti declaratur in nostra Constitutione , quae incipit : *Etsi pastoralis*, 57. §. 1 *n.* 2. *ac* §. 6. *n.* 10. *& seq. Bull. nostri tom.* 1

Altera Classis eorum , qui cum propriis Latinorum aliquem Ritum conjungunt . Afferuntur exempla .

§. 24. Quibusdam Ecclesiae saeculis is usus obtinuit, ut post Baptismi Sacramentum Eucharistia pueris traderetur , haud quidem ex ea persuasione , quod esset ad aeternam puerorum salutem necessaria ; sed ex mero ritu , & consuetudine tunc temporis vigente , quemadmodum sapienter animadverterunt Tridentini Concilii Patres , *Sess.* 21. *c.* 4. Inter errores Armenorum a Summo Pontifice Benedicto XII. damnatos , quinquagesimus octavus apud Raynaldum , *ad annum Christi* 1341. §. 66. recensetur ille , quo asserebant , ad aeternam puerorum salutem, & Baptismi iis collati validitatem , praeter Confirmationis sacramentum, Eucharistiam etiam iisdem esse administrandam . In Occidentali Ecclesia , quadringentis , & amplius ab hinc annis , Eucharistia pueris post Baptismum non administratur . Verum negari nequit , in Libris Ritualibus Orientalium, commemorari Ritum Communionis post Baptismum pueris administrandae . Assemanus junior *lib.* 2. *Codicis Liturgici cap.* 149. refert ordinem ministrandi Baptismi apud Melchi-

Ritus ministrandi Euchar. Infantibus , illico post Baptismum , quando obtinuerit , & quare obsoleverit .

tas ; *pag.* quoque 309. ordinem exſcribit Baptiſmi Syrorum , editum a Philoxeno Maburgenſi Epiſcopo Monophyſita ; *pag.* 406. alium affert deſumptum a veteri Rituali Severi Patriarchæ Antiocheni Monophyſitarum anteſignani : *& lib.* 4. *ejuſdem Codicis pag* 95. *& pag.* 130. binos alios ordines commemorat , ſervatos inter Armenos, & Cophtos in miniſtrando Baptiſmo ; quibus omnibus præcipitur , ut pueris poſt Baptiſmum Euchariſtia miniſtretur . Hujuſmodi conſuetudinem apud nonnullos Græcos ad ſua uſque tempora obtinuiſſe ait Sanctus Thomas 3. *part. qu.* 70. *art. ad tertium* . Arcudius vero *lib.* 3. *de Sacramento Euchariſtiæ cap.* 11. hanc eſſe Græcorum diſciplinam ſcribit ; ſed aliqui ex ipſis paulatim eam deſeruerunt , propter incommoda , quæ in præbenda pueris poſt Baptiſmum Euchariſtia identidem intercedebant. In actis Synodi ſub Sergio Patriarcha Antiocheno Maronitarum , habitæ in Monte Libano die 18. Septembris anno 1596. cui præfuit Pater Hieronymus Dandinus Societatis Jeſu , Nuncius Summi Pontificis Clementis VIII. hæc verba leguntur *can.* 7. *Quoniam parvulis ſine indecentia maxima , venerabiliſque Sacramenti injuria , vix poteſt Sacra Chriſti Communio dari , caveant in poſterum Sacerdotes univerſi , ne quemquam ante rationis uſum ad eam admittant*. Conſentiunt Patres Concilii Zamoſciæ habiti anno 1720. §. 3. *de Euchariſtia* . Idemque firmatum legitur in Actis Libanenſis Concilii , quod habitum fuit anno 1736. *c.* 12. *de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento num.* 13. cujus hæc ſunt verba : *In antiquis quidem noſtris Ritualibus , ſicut & in Ordine vetere Romano , & in Euchologiis Græcis , Baptiſmatis Miniſtro diſerte præcipitur , ut infantes mox a Baptiſmate , Chriſmate delibutos , paſcat Euchariſtiæ Sacramento; nihilominus tum ob debitam huic Auguſtiſſimo Sacramento reverentiam , tum quia idem non eſt infantibus ac pueris ad ſalutem neceſſarium, præcipimus , ut infantibus quidem , dum baptizantur , Euchariſtia nullo pacto , neque ſub ſpecie Sanguinis , porrigatur*. Quod ipſum ſtatutum fuit in Conſtitutione pro Italo Græcis , incipiente : *Etſi Paſtoralis* : 57. §. 2. *num.* 7. *Bullar. noſtri tom.* 1.

Vetuſtior recentiorque traditur Eccl. Græcæ diſciplina quoad Communionem ſub utraque ſpecie.

§. 25. De uſu adminiſtrandæ Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie etiam Laicis , quoad Orientalem , & Græcam diſciplinam , fuſe diſſerunt Arcudius *in Concordia Occidentali , & Orientali in Sacramentorum adminiſtratione lib.* 3. *cap* 4., & Leo Allatius *in prima adnotatione de Eccleſiæ Occidentalis , atque Orientalis conſenſione p.* 1614. *& ſeq.* In Græcorum Collegio , quod Romæ , uti diximus , erectum fuit a Gregorio XIII. , ea indicta lege , ut Græcus in eo Ritus ſervetur , quemadmodum præfatus Leo Allatius teſtatur *in ſuo Tractatu de ætate , & Interſtitiis p.* 21. , juxta ipſius Collegii Conſtitutiones a Summo Pontifice Urbano VIII. confirmatas , debent Alumni quolibet octiduo animi ſordes Pœnitentiæ Sacramento eluere , & Sacram Euchariſtiam ſumere quintadecima quaque die , nec non feſtis diebus ſolemnibus, & ſingulis Adventus, & Quadrageſimæ Dominicis Latino Ritu ſervato ; in feſtis vero ſolemnioribus , videlicet diebus Paſchatis , Pentecoſtes , & Nativitatis Domini , jubentur , Euchariſtiam ſub utraque ſpecie Ritu Græco ſuſcipere ; hoc eſt in fermentato , Sanguine intincto , ad quam rem perficiendam Sacerdos utitur parvo cochleari , quod infert in os ſuſcipientis Euchariſtiam : Idemque Ritus ſervatur cum reliquis Græcis omnibus, qui prædictis diebus ad ſolemne Miſſæ Sacrificium conveniunt , aut qui aliis per annum diebus in Eccleſia Græci Collegii ſibi Euchariſtiam Ritu Græco adminiſtrari depoſcunt . Verum Italo Græcis in memorata Conſtitutione : *Etſi Paſtoralis* : 57. §. 6. *num.* 15. Euchariſtia ſub utraque ſpecie permittitur in illis dumtaxat locis , in quibus Ritus hujuſmodi Communionis retentus viget ; ſed in aliis locis , ubi idem Ritus obſolevit , Euchariſtia ſub utraque ſpecie prohibetur . Ab hac diſciplina, ſeu ritu ſumendæ Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie, licet in univerſa Orientali Eccleſia recepto , nonnulli Græci , & Orientales paulatim receſſerunt. Lucas Holſtenius, vir ſane clari nominis, in Epiſtola ad Bertoldum Nihuſium , quæ typis impreſſa affertur in Opuſculis Græcis , ac Latinis Leonis Allatii *p.* 436. refert , ſe præbuiſſe Euchariſtiam in Vaticana Baſilica Presbytero Abyſſino , qui cum aliis communicaturus , ad ſacram Menſam acceſſerat : cumque eum ſub unica ſpecie.

cie.

cie panis Euchariſtiæ participem feciſſet, ab ipſo deinde, atque etiam ab aliis Æthiopicæ Eccleſiæ hominibus, ſciſcitatum fuiſſe, an, juxta Patriæ ſuæ Ritum, Euchariſtiam ſub unica ſpecie panis ſumere conſueviſſent, tam in ſolemni Lyturgia, quam in quotidiana Euchariſtiæ participatione, nec non cnm ad eos extremo morbo laborantes eadem in Viaticum afferebatur; teſtaturque, fuiſſe ſibi ab ipſis reſponſum, Sacram Synaxim ſub unica ſpecie panis ſibi ſemper adminiſtari, hancque eſſe veterem diſciplinam in Æthiopica Eccleſia obtinentem. Inter quæſita Summo Pontifici Gregorio XIII. propoſita a Patriarcha Maronitarum, ſequens recenſetur: *Nos Miſſam celebramus in ſolo azymo: Laici vero noſtri ſub utraque ſpecie communicant*: cui Pontifex his verbis reſpondit: *Si volunt in azymo conſecrare, non videntur prohibendi: Laici vero a Communione ſub utraque ſpecie pedetentim arcendi ſunt; totus enim Chriſtus ſub una ſpecie continetur, & in uſu Calicis magnum eſt periculum effuſionis*: uti legere eſt in laudato Opere Thomæ a Jeſu, *de Converſione omnium gentium pag. 486. & ſeq.* Patres etiam Concilii Libanenſis habiti anno 1736. *part. 2. cap. 12. num. 21.* hujuſmodi conſilio inhærentes, ita ſtatuerunt: *Deinde ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ inſtitutis inhærentes, præcipimus, & ſtricte mandamus, ne cui Laico, vel Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto, Communio ſub utraque ſpecie tradatur, ſed ſub una tantum, panis nimirum*: Solis Diaconis permittentes, ut in ſolemni Miſſa Euchariſtiam ſub utraque ſpecie a Sacerdote accipiant, hoc eſt ſub ſpecie vini, ſemoto tamen, quem ſuperius commemoravimus, cochlearis uſu: *At vero Diaconis, ut Hoſtiam Sanguine intinctam a Sacerdotibus, in ſolemni præſertim Miſſa, accipere poſſint, & valeant, concedimus, modo abſit cochlearis uſus, quem omnino abrogandum eſſe ſtatuimus.*

§. 26. Poſtremo, ab Euchariſtiæ Sacramento minime recedentes, hic verba faciemus de alio Orientali, & Græco Ritu, quo nimirum Sacerdos poſt conſecrationem, & ante conſummationem, paululum aquæ tepidæ in calicem fundit. Matthæus Blaſtares *in Syntagmate Alphabetico cap. 8. tom. 2. Synodicon Græcorum pag. 153* hujuſmodi Ritum commemorat, ejuſque ſignificationem affert. Eutymius Tyri ac Sidonis Archiepiſcopus anno 1716. Summo Pontifici Clementi XI. nonnulla quæſita propoſuit, quorum alterum erat, utrum Melchitis Syriæ, ac Palæſtinæ interdicere deberet, aquam tepidam Divino Sanguini poſt Conſecrationem affundere; cui redditum fuit reſponſum, adjecta accurata, & luculenta inſtructione ab eodem Pontifice approbata, ejuſque juſſu tranſmiſſa ad Superiores Miſſionum Terræ Sanctæ, Damaſci, Tyri, ac Sidonis: injunctumque prædicto Archiepiſcopo, ne id fieri interdiceret, cum de veteri Ritu ageretur, Sedi Apoſtolicæ perſpecto, & Græcis Sacerdotibus etiam Romæ permiſſo; per quem innuitur Fidei ardor, qui maximus erga tantum Myſterium debet conflagrare. Simile reſponſum die 31. Martii anno 1729. juſſu Benedicti Papæ XIII. datum fuit Cyrillo Græcorum Patriarchæ Antiocheno. Idem Ritus Italo-Græcis permittitur in citata Conſtitutione 57. *Etſi Paſtoralis*, §. 6. *num. 2. Bullarii noſtri tom. 1.* Cumque ſubinde in Congregationibus, quæ pro correctione Librorum Eccleſiaſticorum Eccleſiæ Orientalis habitæ fuerunt, ad accuratiorem quamque diligentiam adhibendam, diu multumque diſputatum fuiſſet, utrum interdicendus eſſet Ritus infundendi in calicem aquam tepidam poſt Conſecrationem, cum potiſſimum Humbertus Cardinalis Sylvæ Candidæ ſuperioribus temporibus plurimum adverſus eumdem Ritum declamaſſet; reſponſum fuit die 1. Maji anno 1746., *nihil eſſe innovandum*, quod reſcriptum a Nobis deinde confirmatum fuit; rationibus enim a prædicto Cardinali allatis nil ponderis ineſſe compertum fuit. Attamen Patres Concilii coacti in urbe Zamoſciæ anno 1720., graves ob cauſas, inhibuerunt Ruthenis Sacerdotibus, ne aquam tepidam poſt Conſecrationem in calicem funderent, uti legi poteſt §. 4. de celebratione Miſſarum: *Inhibet gravem ob cauſam, & abrogat toleratam in Orientali Eccleſia conſuetudinem, ad conſecratas calicis ſpecies aquam tepidam affundendi, poſt Conſecrationem, ante Communionem.*

Ritusque affundendi aquam tepidam in calicem poſt conſecrationem, ante conſummationem.

§. 27.

Allata huc usque exempla, ad propositam superius objectionem probandam, inepta demonstrantur.

§. 27. His sane, & aliis hujusmodi exemplis, quæ facile cumulari possent, inniti valent, qui erga transitum a Ritu Orientali & Græco, ad Occidentalem & Latinum sunt propensiores, vel certe quidem putant se jure optimo agere, dum Schismaticum Orientalem ad Ecclesiæ unitatem convertentes, satagunt abducere ab aliquo Ritu, quem servare consueverat, priusquam nobis consentiret, quique a reliquis omnibus Orientalibus & Græcis, ex veteri disciplina, firmiter retinetur & observatur. Verum, neque superius allata exempla, nec cætera, quæ in medium proferri possent, quidquam illorum opinioni suffragantur; tum quia in transitu a Ritu Orientali & Græco, ad Occidentalem & Latinum, tollitur omnino quidquid ab ipso Græco Ritu præscribitur, & nostro Ritui non conformatur; quod non contingit in iis exemplis, quæ paulo superius allata sunt, quibus nempe, si aliqua peculiaris solemnitas Græci Ritus tollitur, Ritus tamen ipse, ac reliqua omnia eodem Ritu præscripta intacta servantur; tum quia partem etiam aliquam demere ex aliquo Ritu salvis reliquis ejusdem Ritus partibus, non est privati viri, sed auctoritas publica intercedat necesse est, videlicet Supremi Capitis universalis Ecclesiæ, qualis plane est Romanus Pontifex. Sedes namque Apostolica ea est, quæ præcipuo quodam jure, quoties ipsi consentaneum visum fuit, ab Orientali Ecclesia Ritum aliquem desumpsit, & in Occident. traduxit; aut prætermisit Ritum aliquem Græcum in aliqua Latina Ecclesia usurpari. eademque Apostolica Sedes, quoties deprehendit, periculosum vel indecorum aliquem Ritum in Orientalem Ecclesiam irrepsisse, illum damnavit, improbavit, ejusque usum ipsi prohibuit. Ipsa denique Apostolica Sedes, postquam vidit Orientalem, vel Græcam aliquam gentem in aliquo Latino Ritu usurpando, ac defendendo, vehementer obfirmatam, ac potissimum, quando Ritus ipse ab antiquo tempore invectus fuit, ab omnibus communiter receptus, atque expresse, vel tacite ab Episcopis probatus, Ritum ipsum tolerando, & sic approbando, firmavit.

Triplex præcipuum Sedis Apostolicæ munus, admittendi Græcos Ritus in Latinam Ecclesi. interdicendi noxios in Græca, & eidem permittendi innoxios.

Exempla Græcor. Rituum, quos Sedes Apost. a Græca in universam Eccl. transtulit, vel aliqua Eccl. Latina usurpari permisit.

§. 28. In Latina, & Græca Liturgia recitatur Symbolum, ejusque recitatio in Missæ Sacrificio in Ecclesia Orientali primum instituta, deinde in Occidentalem traducta est, uti colligitur ex tertio Toletano Concilio habito anno 589. *can.* 2. *tom.* 5. Collectionis Labbeanæ *pagina* 1009. cujus hæc sunt verba: *Ut per omnes Ecclesias Hispaniæ vel Gallæciæ, secundum formam Orientalium Ecclesiarum, Concilii Constantinopolitani, hoc est centum quinquaginta Episcoporum, Symbolum Fidei recitetur, ut priusquam Dominica dicatur Oratio, voce clara a populo decantetur.* Quare cum Patres Toletani Concilii, disciplinam statuentes recitandi *Symbolum* in Sacrificio Missæ, se ad Ritum Orientalium Ecclesiarum retulerint; id satis est ad agnoscendum, hujusmodi disciplinam in Oriente primo institutam, inde in Occidentem promanasse; sicut advertunt Cardinalis Bona *Rerum Liturgicarum libr.* 2. *cap.* 8. *num.* 2. & Georgius *de liturgia Romani Pontificis tom.* 2. *capit.* 20. *num.* 2. *pagina* 176. Sed rem propositam persequendo, Amalarius *in lib. de Divinis Officiis cap.* 14. postquam innixus auctoritate Sancti Paulini in Epistola *ad Severum*, retulit, sola Feria sexta majoris Hebdomadæ in Ecclesia Hierosolymitana exponi consuevisse populo adorandam Crucem ipsam, in qua Christus pependit, huic Græcæ consuetudini tribuit Ritum adorationis Sanctæ Crucis, quæ in Officio prædictæ Feriæ sextæ in unaquaque Latina Ecclesia ad hanc usque diem peragitur. Trisagium *Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis, miserere nobis*, pia est, & frequentissima Oratio in Græcorum Lyturgia, uti recte advertit Goarius in notis ad Euchologium in Missam Sancti Joannis Chrysostomi *pagina* 109. Ejus Orationis origo repetitur ex miraculo, quod medio sæculo quinto contigit in Regia Urbe Constantinopolitana; cum enim Theodosius Imperator, Patriarcha Proclus, & universus populus in aperto ad Deum preces effunderent, ut ab imminenti liberarentur excidio quod ipsis ab ingentibus terræ motibus impendebat, puer repente in Cælum rapi visus est, qui deinde in terram demissus, retulit se audivisse Angelos prædictum Trisagium canentes; quare, cum jussu Procli Patriar-

chæ,

chæ, universus populus illud devote cecinisset, terra ab horrendis, quibus concutiebatur, motibus conquievit, uti narrat Nicephorus *lib.* 14. *cap.* 46. recteque prosequitur Summus Pontifex Felix III. in epistola tertia ad Petrum Fullonem, quæ habetur *tom.* 4. Labbeanæ Collectionis. Idem vero Trisagium in Ecclesia Occidentali Feria Sexta majoris Hebdomadæ Græce, & Latine canitur, quemadmodum apposite animadvertit Cardinalis Bona *Rerum Lyturgicar. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 5. Aquæ benedictio in pervigilio Epiphaniæ ex Ritu est Græcæ Ecclesiæ proprio, uti fuse ostendit Goarius in Euchologio, sive Rituali Græcorum, & nunc etiam prædicta die Romæ in Græcorum Ecclesia peragitur hæc functio, de qua in allata superius Constitutione nostra 57. §. *num.* 13. mentio habetur, simulque permittitur, ut Fideles eadem aqua benedicta aspergantur. De transitu Ritus hujusmodi ab Orientali in aliquas Occidentales Ecclesias videri possunt, quæ congessit eruditus Martene *tom* 4. *de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis cap.* 4. *num.* 2. & quæ afferuntur in Dissertatione Patris Sebastiani Pauli Congregationis Matris Dei, edita Neapoli anno 1719. cui titulus est: *De ritu Ecclesiæ Neritinæ exorcizandi aquam in Epiphania*, ubi propterea *part.* 3. *pag.* 177. *& seq.* opportune monet Episcopos, in quorum Diœceses longo abhinc tempore nonnulli Ritus ab Ecclesia Græca manantes irrepserunt, ut illos de medio tollere tantopere non contendant, ne turbæ excitentur, & ne videantur improbare rationem agendi Sedis Apostolicæ, quæ Ritus illos irrepsisse cum optime noverit, eosdem tamen servari & frequentari permisit; affertque etiam *pag.* 203. epistolam Cardinalis Sanctorii, Sanctæ Severinæ nuncupati, scriptam anno 1580. ad Fornarium Episcopum Neritinum, de hoc ipso argumento, & de aquæ benedictione in Epiphania, quæ in illa Diœcesi peragitur. Græcus pariter est Ritus spoliandi, ac lavandi Altare Feria quinta in Cœna Domini. Hujusce Ritus monumentum aliquod reperire est sæculo quinto; de eo namque meminit in suo Typico, sive Ordine recitandi Officium Ecclesiasticum per totum annum, S. Sabas, qui, teste Leone Allatio, *de Libris Ecclesiæ Græcæ dissert.* 1. *p.* 9. obiit anno 451. Si certo affirmari posset Ordinem Romanum ab Hittorpio editum, Sancti Gelasii Pontificis jussu compositum fuisse, Ritus lavandi Altaria Feria quinta in Cœna Domini, prædictæ Græcorum consuetudini fuisset quasi coævus in Latina Ecclesia, cum Sanctus Gelasius Pontifex obierit *anno* 496. At, cum incertum sit, utrum Romanus Ordo ab Hittorpio vulgatus, tantæ antiquitatis merito præstet, & cum, eo seposito, Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus inter Latinos primus extiterit, qui de hoc Ritu verba fecerit; idemque S. Isidorus *anno* 636. sit vita functus; satis id est, ut ab Oriente in Occidentem fluxisse asseratur Ritus prædictus, qui in hunc usque diem in nonnullis Latinis Ecclesiis retinetur, probantibus Romanis Pontificibus; ac potissimum in Vaticana Basilica, magna cum Solemnitate, Feria quinta in Cœna Domini quotannis peragitur. Suaresius Episcopus Vasionensis, & Vicarius ejusdem Basilicæ, & Joannes Chrysostomus Battellus Archiepiscopus Amasenus, qui in minoribus inter Beneficiatos ejusdem Basilicæ recensebantur, duas elucubratissimas Dissertationes ediderunt, quibus prædictum Ritum illustrarunt. Quæ cum ita sint, exemplis, & factis aperte evincitur id, quod paulo ante diximus: Sedem videlicet Apostolicam non omisisse, quoties id rationi consentaneum putavit, aut adsciscere in universam Latinam Ecclesiam Ritus, qui ad Græcam Ecclesiam pertinebant, aut permittere, ut peculiares quam Ritus, qui ab Ecclesia Græca manarunt, in nonnullis Latinis Ecclesiis observarentur.

Exempla Rituum, quos justis de causis a Græca Ecclesia proscripsit Apostolica Sedes.

§. 29. Jam paulo superius de Trisagio sermonem fecimus, deque admirabili modo, quo cantus ejusdem in Sacras Lyturgias Ecclesiæ Græcæ inductus fuit: Cum tamen Petrus Fullo, cognomento Gnaphæus, fautor hæresis Apollinaristarum, qui Theopaschitæ appellantur, ausus fuisset Trisagio hæc verba superaddere: *Qui crucifixus es pro nobis*: sicuti fuse commemorat Theodorus Lector *lib.* 1. *Collectanear.*; & cum nonnullæ Orientis Ecclesiæ, ac potissimum Syrorum, & Armenorum, opera cujusdam Jacobi Syri, teste Nicephoro *lib.* 18. *cap.* 52. additamentum hujusmodi recepissent; haud prætermiserunt Romani Pontifices, pro ea,

quam

quam in similibus adhibere consueverunt, vigili cura & sollicitudine, inolescenti errori se opponere, factamque Trisagio additionem interdicere; reiicientes interpretationem, qua, Trisagium ipsum referendo ad solam Filii personam, non vero ad tres Divinas personas, omnem erroris suspicionem adimi jactabatur; tum quia periculum semper supererat adhærendi dogmati hæretico; tum quia humanæ mentis præsumptio ad solum Christum referre minime poterat Hymnum ab Angelis in honorem Sanctissimæ Trinitatis decantatum, sicuti Lupus recte expendit *in notis ad Can.* 81. *Trullanum*, ubi, postquam retulerat, a Felice III., & Romana Synodo damnatam fuisse additionem Trisagio factam, ita subdit *Hymnum soli divinæ Trinitati a Sanctis semper Angelis adcantatum, Ecclesiæ ab ipso Deo ac eisdem sanctis Angelis in puero laudato traditum, malorum Regiæ Urbi impendentium depulsione confirmatum, ac in eodem sensu & ratione comprobatum a plena Synodo Chalcedonensi, constanter asseverant*, (loquitur de Episcopis tum in prædicto Concilio congregatis, tum de aliis additamentum Trisagio factum respuentibus) *humana præsumptione non potuisse ad solum Christum detorqueri*. S. Gregorius VII. eodem Religionis studio ipsam additionem improbavit in sua epistola prima *lib.* 8. scripta ad Archiepiscopum, sive Patriarcham Armenorum. Idem præstitit Gregorius XIII. in nonnullis suis epistolis datis in forma Brevis ad Patriarcham Maronitarum die 14. Februarii anno 1577. In Congregatione autem Propagandæ Fidei, habita die 30. Januarii anno 1635., cum examini subjecta fuisset Lyturgia, atque inter cætera accuratiori disquisitione fuisset expensum, utrum additio inducta Trisagio tolerari posset, ob indicatam causam, quod illa ad solam Filii personam relationem habere posse videretur, responsum fuit, id non esse permittendum, additionemque omnino expungendam. Summus Pontifex Gelasius in sua epistola nona ad Episcopos Lucaniæ *cap.* 26. pravam consuetudinem jam invectam improbavit, juxta quam, mulieres Sacerdoti Missam celebranti inserviebant; cumque idem abusus ad Græcos transiisset, Innocentius IV in epistola, quam ad Episcopum Tusculanum dedit, eumdem severissime proscripsit: *Mulieres autem servire ad Altare non audeant, sed ab illius ministerio repellantur omnino*: Iisdem verbis a Nobis quoque prohibetur in nostra sæpius citata Constitutione: *Etsi Pastoralis*: §. 6. *num.* 21. *tom.* 1. *Bullarii Nostri*. Feria quinta Majoris Hebdomadæ, ad recolendam Dominicæ Cœnæ memoriam, sacra peragitur functio, in qua consecratur panis, qui per integrum annum asservatur, ut illo reficiantur lethali morbo laborantes, qui Sacram Synaxim in Viaticum sibi deposcunt, & aliquando etiam eidem pani consecrato exigua pars vini consecrati affunditur. Ritus hujusmodi a Leone Allatio describitur in suo Tractatu *de Communione Orientalium sub specie unica num.* 7. Summus Pontifex Innocentius IV. in laudata Epistola ad Episcopum Tusculanum, Ritum illum Græcis interdixit, hisce verbis: *Eucharistiam in die Cœnæ Domini consecratam, usque ad annum, prætextu infirmorum, ut videlicet de illa ipsos communicent, non reservent*: addiditque, ut paratam semper Eucharistiam haberent pro Infirmis, sed illam qualibet decima quinta die renovarent. *Arcudius in Tractat. de Concordia Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis lib.* 5. *cap.* 55. & 56. absurditates, quæ ex eo Ritu promanabant, indicare haud prætermisit, deprecans Romanos Pontifices, ut illum penitus abrogarent. Præstitit id Clemens VIII. in sua Instructione, idemque & Nos præstitimus in nostra Constitutione: *Etsi Pastoralis* 57. §. 6. *num.* 3 & *seq.* In Concilio Zamosciæ, a duabus Congregationibus, Concilii videlicet, ac Propagandæ Fidei examinato, § 3. *de Eucharistia*, legitur statutum, ut si alicubi adhuc vigeret Ritus consecrandi Eucharistiam Feria quinta in Cœna Domini, eam suffundendi aliqua gutta Sanguinis, servandique pro infirmis in annum integrum, in posterum omnino prætermittatur; sed Parochi Eucharistiam pro Infirmis servent, ipsam qualibet octava, aut decimaquinta die renovantes. Eamdem viam instituerunt Patres Concilii Libanensis a Nobis confirmati, sicuti patet *ex cap.* 12. *de Sacramento Eucharistiæ num.* 24. Quibus sane exemplis manifesto comprobatur, quod Sedes Apostolica numquam omiserit Græcis interdicere Ritus aliquos, licet apud eos jampridem obtinerent, quoties eosdem perniciosos & malos esse, aut evadere posse deprehendit.

§. 30.

§. 30. De Processione Spiritus Sancti a Patre, ac Filio, quemadmodum superius indicavimus, præcipue disputatum est, quoties de unione Græcæ, & Orientalis Ecclesiæ cum Latina, & Occidentali actum fuit. Hujus articuli examen trinam veluti faciem præsetulit, atque adeo ad hæc tria capita redactum est. Primum, an processio Spiritus Sancti a Patre & Filio esset Fidei Dogma: & quoad primum hoc caput, firmissime responsum semper fuit, non esse ullo modo dubitandum, quin processio Spiritus Sancti a Patre & Filio inter Fidei Dogmata adnumeretur; neque Catholicum revera esse, qui illud non recipit, ac profitetur. Alterum, an, posito hoc esse unum ex Fidei Dogmatibus, licuerit in Symbolo Missæ superaddere verbum *Filioque*, quamvis neque in Nicæna, neque in Constantinopolitana Synodo illud reperiretur, cum potissimum ab Œcumenica Synodo Ephesina decretum fuerit, ne quid Nicæno Symbolo adderetur: *Statuit Sancta Synodus, alteram Fidem nemini licere proferre, aut conscribere, aut componere, præter definitam a Sanctis Patribus, qui in Nicæa cum Spiritu Sancto congregati fuerunt*. Quod autem ad alterum hoc caput attinet, firmatum fuit, non modo licuisse, sed & valde conveniens fuisse, ut hujusmodi additio fieret Nicæno Symbolo; eo quod Ephesinum Concilium solummodo inhibuerit additiones Fidei oppositas, aut temerarias, & a communi consuetudine devias, non vero orthodoxas, & quibus aliquis Fidei articulus in eodem Symbolo implicite contentus, explicatius declararetur. Tertium denique, utrum, posita pro indubio Fidei dogmate Processione Spiritus Sancti a Patre, & Filio, agnitaque insuper in Ecclesia potestate addendi Symbolo vocem *Filioque*; permitti posset, ut Orientales, & Græci in Sacrificio Missæ Symbolum recitarent ad eum modum, quo prius, & ante Schisma consueverant, quod perinde est ac dicere, prætermissa voce, *Filioque*. Quod autem pertinet ad postremum hoc caput, non eadem semper fuit Sedis Apostolicæ disciplina; quandoque enim Orientalibus & Græcis, Symbolum absque voce *Filioque* recitare permisit; tunc nimirum, cum certo constituerat, priora duo capita, seu articulos ab illis recipi, noveratque omnino fore, ut, si iisdem denegaretur id quod tanto studio deposcebant, exoptatæ Unioni aditus intercluderetur: Nonnunquam vero Symbolum cum additione *Filioque*, ab Orientalibus, & Græcis recitari omnino voluit; cum scilicet merito suspicari potuit, eosdem ideo nolle Symbolum cum additamento recitare, quod adhærerent errori opinantium, ac asserentium, Spiritum Sanctum a Patre, & Filio non procedere, vel ab Ecclesia additionem illam, *Filioque* Symbolo fieri non potuisse. Duo Summi Pontifices, nempe Beatus Gregorius X. in Lugdunensi Concilio, & Eugenius IV. in Florentino, primam agendi rationem, ob indicatas causas, cum Græcis adhibuerunt, uti constat ex *tom.* 7. Collectionis Conciliorum Harduini *p.* 668. *D.* & *tom.* 9. ejusdem Collectionis *p.* 305. *D.*, Alteram vero rationem, ex causis itidem supra allatis, amplexus est, servavitque Summus Pontifex Nicolaus III., cum deprehendit, Michaelem Imperatorem ex bona fide non agere, neque iis stare, quæ pollicitus fuerat in tractanda Unione, quam cum Pontifice Gregorio X. Prædecessore suo absolverat, atque firmaverat. Hujus rei documentum e Vaticano Archivo desumptum in Raynaldi Annalibus impressum est *ad annum Christi* 1278. §. 7. Eamdem viam institerunt Martinus IV., & Nicolaus IV. Et quamvis de Pontificibus istis, quod ad hanc rem pertinet, Scriptores diversa tradiderint, Pachymeres tamen, qui tunc temporis Constantinopolitanam historiam posterorum memoriæ commendabat, *lib.* 6. *cap.* 14. aperte testatur, eos Prædecessorum suorum epichejam non fuisse secutos, sed voluisse, ut ab Orientalibus, & Græcis Symbolum cum additione *Filioque* recitaretur, ut injecta sibi de Orthodoxa illorum Fide dubitatio tolleretur, *ad certum experimentum capiendum Fidei, & Sententiæ Græcorum: ejus vero pignus idoneum fore, si & ipsi Symbolum, sicut Latini, pronunciarent*. Idem Pontifex Eugenius, qui in Florentino Concilio Orientalibus concesserat, ut sine ea voce, *Filioque*, Symbolum recitarent, cum deinde Armenos in unitatem Sanctæ Ecclesiæ reciperet, eisdem præcepit, ut Symbolo prædicta additione adaucto uterentur, uti videre est in Collectione Conciliorum Harduini *tom.* 9. *p.* 435. *B.*

Hac ipsa tamen in re, Apost. Sedes, pro circumst. varietate, epichejam adhibuit.

eo quod fortasse Armenos non æque ac Græcos, ejusmodi additamento repugnantes deprehenderat Callistus itidem III. Romanus Pontifex, cum Fratrem Simonem ex Ordine Prædicatorum munere Inquisitoris decoratum in Cretam ablegaret, quam in Insulam se receperant plures Græci aufugientes ab urbe Constantinopolitana, cujus ante biennium Turcæ potiti fuerant, jussit ipsum vigilem adhibere curam, ut iidem Græci Symbolum cum additione *Filioque* recitarent, sicuti narrant Gregorius Trapezuntius *in sua epistola ad Cretens. tom.* 1. *Græciæ Orthodoxæ*, *apud Allatium p.* 737. quod confirmatur etiam *ab Echard. tom* 1. *Scriptorum Ordinis Sancti Dominici p.* 762. Fortasse enim Pontifex suspicabatur, ne prædicti Græci, quippe qui ex Urbe Constantinopoli advenerant, in eo Fidei dogmate minus firmi essent. In duabus formulis Professionis Fidei, quas jam superius commemoravimus, quarum alteram Gregorius XIII. Græcis, alteram Urbanus VIII. Orientalibus præscripsit, nihil aliud continetur, quam quod in Florent. Conc. fuit constitutum. In duabus Constitutionibus, altera videlicet Clemen. VIII. quæ est 34. *veteris Romani Bullarii tom.* 3. §. 6., nostra altera incipiente: *Etsi Pastoralis* §. 1. *Bullarii nostri tom.* 1., utraque edita pro Latinis Episcopis, in quorum Diœcesibus versantur Græci, aut Albanenses Græcum Ritum servantes, dummodo hi Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere fateantur, & agnoscant Ecclesiæ fuisse potestatem addendi Symbolo vocem *Filioque*, minime jubentur Symbolum cum hac additione recitare; nisi forte, ea prætermissa, scandalum immineret; aut certo aliquo in loco peculiaris consuetudo jam invaluisset recitandi Symbolum cum additione *Filioque*; aut deinde necessarium putaretur, ut Symbolum ab illis cum prædicta additione recitaretur, ad eliciendam indubiam rectæ ipsorum Fidei probationem. Recte autem non modo Patres Concilii Zamosciæ *tit.* 1. *de Fide Catholica*, sed etiam Patres Libanensis Concilii *part.* 1. *eodem tit. num.* 12, ad omnem scrupulum submovendum, provide statuerunt, ut Sacerdotes omnes eorum legibus subjecti, Symbolum, juxta consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cum particula *Filioque* usurpent.

Tertium denique munus permitt. in Græca Ecclesia certos quosdam innoxios Ritus quomodo executa sit Apost. Sedes.

§. 31. Ex his, quæ huc usque dicta sunt, plene concluditur, Sedem Apostolicam hac ipsa in re quandoque, ex peculiaribus circumstantiis, perspectaque sibi gentis alicujus indole, consensisse, ut certus adhiberetur modus, quem tamen ab aliis, ob diversas circumstantias, diversumque locorum ac populorum gentium, nullatenus usurpari permisit. Quamobrem, ut oneri suscepto satis faciamus, nihil aliud superest, quam ut ostendamus, aliquando eamdem Sedem Apostolicam, dum novit gentem aliquam Orientalium, & Græcorum, in aliquo Latino Ritu adhibendo tenaciorem esse, illius usum ei benigne permisisse; præsertim si hujusmodi Ritus usurpandi consuetudo a vetustioribus temporibus inolevit, & Episcopi non modo eidem nunquam adversati sunt, sed aut tacite, aut expresse eamdem comprobarunt. Verum, cum hac ipsa de re perspicua exempla jam fuerint superius allata; dum verba fecimus de ea classe Orientalium, & Græcorum, qui Ritus suos majori ex partes retinentes, atque Latinos æque, ac Orientales Ritus venerantes, aliquem ex nostris Ritibus amplexi sunt, ab inutili idcirco repetitione abstinebimus, ea hic revocantes, quæ superius in his ipsis litteris plane fuerunt exposita. Duo solum exempla ex Maronitis desumpta, subnectemus iis, quæ jam adduximus. Nonnullis ab hinc sæculis Maronitæ Pontificales ac Sacerdotales vestes adhibent ejusdem plane formæ, quam Latinus Ritus præscribit, quemadmodum in citato sæpius Libanensi Concilio habito anno 1736. legitur *cap.* 12. de Sacramento Eucharistiæ *num.* 7. Summus enim Pontifex Innocentius III. epistola ad Hieremiam Patriarcham anno 1215. data, quæ incipit: *Quia Divinæ Sapientiæ bonitas:* illos adhortatus est, ut se Latinæ Ecclesiæ in Pontificalibus ornamentis conformarent. Quam ob causam tum idem Pontifex, tum ejus Successores ad illos sacra Indumenta, Calices, ac Patenas dono miserunt: uti narrat Petrus Patriarcha in duabus epistolis ad Leonem Decimum datis, relatisque *tom.* 14. Collectionis Conciliorum Labbeanæ *p.* 346. *& seq.* Nuper autem in præcitato Libanensi Concilio *cap.* 13. unanimi consensu, nostraque subsequuta approbatione, iidem Maronitæ, quoad Præsanctificatorum Mis-

sam

sam, Latinum Ritum amplexi sunt, illam tantummodo Feria Sexta in Parasceve celebrantes, relicta, justis gravibusque de causis, disciplina Græcorum, qui diebus Quadragesimalis jejunii, nonnisi Missam Præsanctificatorum celebrant, excepto Sabbato, die Dominico, & Festo Annuntiationis B. M. V., si forte in Quadragesimam incidat, juxta præscriptum in *Trullano Can.* 52. Hisce siquidem diebus, Sacerdos Panem consecratum in tot particulas dividit, quot dies subsequuntur, quibus Missa Præsanctificatorum celebratur; quibus nimirum vescitur Pane Eucharistico, quem antea consecravit, asservans in Ciborio reliquas consecratas particulas, ut sequentibus diebus, quibus Missam Præsanctificatorum celebravit iisdem vescatur, atque aliis etiam, qui adstant, petuntque, distribuat; uti fuse commemorat Leo Allatius in Prolegomen. ad Gabrielem Naudæum *de Missa Præsanctificatorum pag.* 1531. *n.* 1.

§. 32. Huic nostræ Epistolæ finis hic imponendus alicui forte videri poterit, cum in ea, & allatum jam fuerit Responsum redditum quæsitis a Sacerdote Missionario Balseræ propositis, nimirum, *Nihil esse innovandum*, & indicatæ itidem fuerint firmissimæ regulæ, quas sequantur Missionarii, qui Orientales a Schismate & erroribus ad Unitatem, Sanctamque Catholicam Fidem revocare satagunt; neque enim ex jure Canonum, & Apostolicarum Constitutionum se gerit, qui in convertendis Orientalibus, Ritum quoque Orientalem, & Græcum, in iis, quæ ab Apostolica Sede tolerantur atque admittuntur, de medio auferre contendit; aut id agit, ut, qui convertuntur, Ritum, quem hactenus servaverunt, admittant, & latinum amplectantur. Nihilominus, antequam finis huic epistolæ imponatur, nimis congruit, ut nonnulla insuper attingantur, quæ propius pertinent ad quæstiones a prædicto Missionario propositas, quibus jam responsum fuit, *nihil esse innovandum*.

Amplior assumpti probatio suscipitur.

§. 33. Porro, si in Urbe Balseræ degunt Catholici Ritus Orientalis, Armeni, aut Syriaci, ipsique peculiari Ecclesia carentes, ad Missionariorum Latinorum Ecclesiam conveniunt, ubi Sacerdotes Orientalis. Ritus Rem Divinam, reliquasque peragunt suis Ritibus cæremonias, Laici autem Missæ Sacrificio intersunt, & Sacramenta suscipiunt, non magnopere adlaborandum est, ut defendatur, nihil esse innovandum, uti rescriptum fuit; quodque antea obtinuit, idipsum & in posterum servari oportere, permittendo videlicet prædictis Sacerdotibus, & Laicis, ut in Latina Ecclesia ea facere pergant, quæ hanc usque diem peregerunt. Nam jure Canonico illud quidem statutum habetur, Ritum Orientalem, & Græcum cum Latino haud esse miscendum, uti videre est ex integra Decretali Cælestini III. apud Gonzales *cap. Cum secundum*; *de temporibus Ordinationum*; atque in Decretali Innocentii III. *cap. Quanto; de consuetudine*, *cap. Quoniam*, *de Officio Judic. Ordinar.*, & in Decretali Honorii III. *cap. Litteras*; *de celebrat. Missar.* at nullo jure affirmari potest, Ritus commixtionem Apostolica aliqua Constitutione vetitam, induci ex eo tantum, quod Armenus, Maronita aut Græcus juxta Ritum suum in Latina Ecclesia, vel Missæ Sacrificium, vel alias cæremonias cum populo sui Ritus exerceat, aut versa vice Latinus in Orientalium Ecclesia idem præstet, dum præsertim legitima aliqua subest causa, de qua in præsenti facti specie nullo modo dubitari potest, cum Orientales illi in Civitate Balseræ peculiari careant Ecclesia, ita ut, si ipsis Latinorum Ecclesia non pateret, loco plane omni destituerentur, in quo Missæ Sacrificium offerre possent, & cum Populo sui Ritus ea exercere, quæ peragenda sunt, ad illos in sancta unione retinendos, ac confovendos.

Ritus commixt. non inducitur, ex quo Græcus, Armenus, vel Maronita Sacerdos celebret in Latina Ecclesia juxta Ritum suum.

§. 34. Vetita sane Ritus admixtio esset, si Latinus in fermentato consecraret, & Eucharistiam in fermentato consecratam Latinis administraret. Idemque dicendum esset, si Orientales, qui azymi consuetudinem haud amplexi sunt, in azymo Rem Divinam facerent, & genti suæ Sacram Eucharistiam in azymo distribuerent. Curare siquidem debent sollicite Ordinarii quoque Latini, quibus Italo-Græci subjiciuntur, *ut Latini semper in azymo, Græci autem, ubi propriam Parochiam habent, in fermentato communicent*; uti præcipitur in Constitutione nostra: *Etsi Pastoralis*: 57. *num.* 6. *num.* 14. *Bullarii nostri tom.* 1. Vetita quoque

At contra si Latinus in fermentato, Græcus in azymo, vel alterutert nunc in azymo, nunc autem in fermentato consecrarent.

que *Ritus* permixtio esset, si Latinus Sacerdos, modo juxta Latinum, modo juxta Græcum Ritum, aut Sacerdos Græcus modo Græco, modo Latino Ritu Missam celebraret. Id enim interdicitur in Constitutione S. Pii V. quæ incipit: *Providentia*, quæque est 21. *tom.* 4. *part.* 2. *Bull novi* Romæ impressi; ubi facultates omnes, quæ præcedentibus temporibus nonnullis Præsbyteris super hoc concessæ fuerant, omnino revocantur. Huic Constitutioni S. Pii V. congruit quoque præindicata nostra §. 7. *num.* 12. Quod si Presbyteris Societatis Jesu, qui Collegiis Nationum Orientalium Romæ erectis præsunt, & qui prædictæ Societatis institutum amplectentes a Græco Ritu ad Latinum transierant, indultum fuit, uti supra indicavimus, ut aliquando Missæ Sacrificium Græco, & Orientali Ritu celebrent; hoc idem factum est, sicuti præmonuimus, ut Alumni, qui Græcorum, & Maronitarum ritum profiteri debent, Missam prædicto Ritu celebrare addiscant, & juxta eumdem, Divina Officia toto vitæ suæ curriculo persolvere: verum circumstantiæ peculiares hujusce plane singularis casus satis evincunt, non posse illum in exemplum afferri ad similia indulta obtinenda: quod adeo verum est, ut, quamvis Cardinalis Leopoldus Kollonitz Clementi XI. Prædecessori nostro exposuerit, valde profuturum Catholicæ Religioni, si Latinis Missionariis permitteretur, ut in Hungaria Græco Ritu celebrarent, quoties ita necessitas postulare videretur, relicta tamen ipsis libertate, ut ad Latinum Ritum redirent; idem tamen Pontifex perpendens animo debere unumquemque, juxta Canonicas Sanctiones, in suo Ritu permanere, neque licere Sacerdoti, modo Latino, modo Græco Ritu celebrare, facultatem, quæ a prædicto Cardinali petebatur, impertiri recusavit; uti patet ex ejus Epistola in forma Brevis, quam ad eumdem Cardinalem dedit 9. Maji anno 1705. & quæ continetur *tom.* 1. *Epistolar. & Brev. selectior. ejusdem Pontificis typis editorum pag.* 205.

Prior assertio confirmatur exemplis Græc. qui Rom & Ven. diu in Latinis Ecclesiis proprio servato Ritu, sacra peregerunt.

§. 35. Hæc & alia plura exempla, quæ facile possent cumulari, pertinent ad Ritus permixtionem ab Ecclesiæ legibus vetitam: Verum, uti jam diximus, interdicta Ritus permixtio appellari nunquam poterit, si ob legitimam aliquam causam Sacerdotes Orientalis Ritus ab Apostolica Sede probati, in Latinorum Ecclesiam admittantur, ut ibi Missam, cæterasque functiones celebrent, & Sacramenta populo Nationis suæ administrent. Id palam Romæ fieri intuemur, ubi Sacerdotibus Armenis, Cophtis, Melchitis, & Græcis patent ad Missam celebrandam Templa nostra, ut illorum pietati satisfiat; quamvis suas peculiares Ecclesias habeant, ubi Rem Divinam facere possent: dummodo tamen sacra Indumenta, & cætera, quæ ad Missæ celebrationem juxta ipsorum Ritum necessaria sunt, secum afferant, eosque comitetur Nationis suæ Minister qui eisdem celebrantibus inserviat, & a Custodibus, & Secretario Præfectis opportune caveatur, ne ob rei novitatem in adstantibus turbæ ac tumultus excitentur; quemadmodum in Edicto, quod pro Ecclesiasticis & Laicis Orientalibus Romæ degentibus die 13. Februarii ann 1743. per Ven. Fratrem nostrum Joannem Antonium tunc Tituli SS. Silvestri, & Martini in Montibus Presbyterum, nunc Episcopum Tusculanum, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Guadagni nuncupatum, nostrum in Urbe, ejusque districtu Vicarium Generalem, jussu nostro promulgatum fuit, plenius continetur. Verum ad rem hanc nostram plurimum facere videtur, quod mox indicabimus. Medio circiter sæculo decimo quinto, uti notum est, Mahumetes II. Constantinopolim vi oppugnatam cepit, nonnullique ex Græcis, qui Schismaticorum errores aversati, communionem cum Latina Ecclesia servaverant, Venetias se contulerunt, ibique mansere. Qua in Urbe cum Isidorus Cardinalis natione Græcus pervenisset, detulit ad Senatum Romani Pontificis desideria, ut hujuscemodi Græci Ritus hominibus Templum aliquod assignaretur, in quo functiones suas exercerent. Excitata Senatus pietas profugæ genti Ecclesiam S. Basilii concessit, ubi spatio plurium annorum Græci quidem in certo ejusdem Ecclesiæ Sacello Divina Officia Ritu Græco, in reliquis vero Sacellis, Latini Ritu Latino peregerunt, sicuti Flaminius Cornelius Scriptor clari nominis testatur in *Decad.* 14. *Venetarum Ecclesiarum p.* 359. *Gemini itaque Ritus Officia per aliquot annos in una Ecclesia, licet in diversis Sacellis peracta fuerunt*: quod eo

usque

usque obtinuit, donec aucto Græcorum numero, prædictæ Ecclesiæ S. Blasii Latinis Græcisque communi, aliud subrogatum fuit Templum, quod Græcorum proprium esset, ac privativum.

§. 36. Hæc ad Græcos pertinent, qui celebraturi in Latinas Ecclesias recipiuntur. Verum, ut eo clarius ostendatur, nullam exinde sequi Ritus permixtionem ab Ecclesiæ Legibus proscriptam, non abs re erit verba facere de Latinis quoque, qui ad Sacrificium Missæ offerendum, & Divina Officia persolvenda in Græcorum Ecclesiis, ex justa aliqua causa admittuntur. Quod quidem non modo propositam sententiam confirmabit, sed etiam plurimum conferet ad demonstrandum, quam necessaria sit mutua inter Catholicos, licet diversi Ritus, animorum conjunctio ac benevolentia. In Russia Alba Rutheni Catholici, quos Unitos vocant, plures habent Ecclesias, paucas vero Latini, & quod magis est, longe dissitas a pagis Latinorum qui inter Ruthenos versantur. Latini quandoque diutius Sacrificio Latinæ Missæ carebant, eo quod suis negotiis detenti, nequibant tam longum iter aggredi, ut ad Latinas Ecclesias se conferrent: Neque Latini Presbyteri facile poterant ad paucas illas Latinorum Ecclesias, quæ in Russia Alba reperiuntur, accedere, ut Missam celebrarent, propterea quod Ecclesiæ ipsæ ab illorum domicilio nimis longo intervallo sejungerentur. Itaque, ne Latini Missa Latino Ritu celebrare tamdiu carerent, unum illud supererat, ut Latini Sacerdotes, in Latinorum commodum, Latinas Missas in Ruthenis Ecclesiis celebrarent. Verum hæc ipsa in re ea occurrebat difficultas, quod Altaria Græcorum sacro Lapide careant, cum ipsi celebrent super Antimensis, quæ sunt Lintea quædam ab Episcopo consecrata, quorum angulis Sanctorum Reliquiæ includuntur; quamobrem Latini Sacerdotes Sacrum Lapidem secum deferre cogebantur, haud levi intercedente incommodo, ac discrimine, ne in itinere frangeretur. His omnibus incommodis tandem opportunum remedium, opitulante Deo, inventum, adhibitumque fuit: Siquidem, consentientibus etiam ipsis Ruthenis, indultum fuit Latinis Presbyteris, ut Missam Latino Ritu celebrarent in Ruthenis Ecclesiis, & super illorum Antimensii: idque eo vel expeditius visum est, quod Rutheni Sacerdotes, accedentes quandoque ad Latinas Ecclesias Missam inibi celebraturi, super nostris sacris Lapidibus Sacrificium conficiebant. Id omne cognosci potest ex Constitutione nostra, *Imposito Nobis*, quæ quadragesima tertia est, Bullarii nostri *tom.* 3.

Et Latini in Ruthenas Ecclesias a Ruthen. comiter excepti fuerunt.

§. 37. Præclarum pariter est ad rem nostram id, quod mox subjiciemus. Discrepant inter se eruditi viri, extiterit ne, juxta veterem disciplinam, in Basilicis Ecclesiæ Occidentalis unum, an plura Altaria. Primum quidem affirmat *Schelestrat. part.* 1. *Actor. Ecclesiæ Orientalis cap.* 2. *de Missa privata in Ecclesia Latina*. Sed contra Cardinalis Bona *Rerum Liturgicar. lib.* 1. *cap* 14. *num.* 3. innixus auctoritate VValfridi *cap.* 4. plura Altaria fuisse in Romana Basilica S. Petri demonstrat. Verum, si de Templis, atque Basilicis Orientalibus, & Græcis sermo sit, perspicuum videtur, nonnisi unum Altare in ipsis extitisse, atque nunc etiam temporis, plerumque existere; uti colligitur ex lineari descriptione hujusmodi Templorum, quam Du Cangius *in Constantinopoli Christiana*, Beveregius in notis *ad Pandectas Canonum*, & Goarius *in Euchologium Græcorum* attulerunt. Cumque in Templo S. Athanasii, quod Romæ a Græcis obtinetur, plura extarent Altaria, Leo Allatius in Epistola ad Joannem Morinum scripta *de Templis Græcorum recentiorum n.* 2. asserere non dubitavit, in prædicta Ecclesia nihil Græcæ formæ reperiri, præter *Bema*, idest Sepimentum, quod Aram Majorem a reliquis Ecclesiæ partibus secernit. Ad illud autem Altare, ad quod Sacerdos Missam celebravit, nequit alius Sacerdos eodem die iterum Missæ Sacrificium offerre. De hac Græcorum disciplina verba faciunt Dionysius Barsalibæus Jacobita, Amidæ Episcopus, *in Explanatione Missæ*, & Cyriacus Jacobitarum Patriarcha apud Gregorium Bathebræum item Jacobitam *in suo Directorio*, quos citat Assemanus *tom.* 2. *Biblioth. Oriental. pag.* 184 *ac tom.* 3. *part.* 1. *pag.* 243. De hac eadem disciplina Cardinalis Bona *citat. cap.* 14. *n.* 3. ita scriptum reliquit: *Unicum Altare in suis Ecclesiis habent, nec fas esse putant*

Juxta Græcam disciplinam in unaquaq. Eccles. unum extitit Altare, & ad hoc unica Missa in die celebrata.

intra

intra septa ejusdem Templi Sacrum eadem die iterare. Euthymius Tyri ac Sidonis Archiepiscopus, & Cyrillus Patriarcha Antiochenus Græcorum, in Pontificatu Clementis XI. Benedicti XIII. & Clementis XII. pluries sciscitati sunt, an vigentem relinquere deberent prædictam disciplinam vetantem ne secundum Missæ Sacrificium eodem die, eodemque in Altari offeratur. At illis semper responsum fuit, nihil esse innovandum, sed veterem Ritum omnino retinendum. Quoniam vero error in vulgus manaverat, ideo non offerri secundum Missæ Sacrificium eodem die, idemque ad Altare, in quo alius Sacerdos celebraverat, quia Sacerdos, qui posterior celebraret, iisdemque sacris indumentis, quibus primus uteretur, jejunium frangeret; idcirco in nostra Epistola Encyclica ad Patriarcham Antiochenum Græcorum Melchitarum, & ad Episcopos Catholicos eidem subjectos conscripta, iisdem præcepimus, ut omni studio curarent errorem illum populo adimere; ita tamen, ut integram servarent disciplinam, juxta quam ad Altare, ubi Sacerdos celebravit, alius Sacerdos eadem die offerre prohibetur, uti videri potest in Constitutione nostra, quæ incipit, *Emendatam: 87. Bullarii nostri tom. 1.*

Sacerdot. autem cum Episcopo, vel alio Sacerdote, primi Celebrantis personam gerente, concelebrant nunc quoque in Ecclesia Græca, licet in Latina is usus fere omnino obsoleverit.

§. 38. Denique, communis olim fuit Occidentali æque, ac Orientali Ecclesiæ Ritus, ut Presbyteri una cum Episcopo Missæ Sacrificium offerrent: hujus rei documenta congesta fuerunt a Christiano Lupo *in Appendice ad Synodum Chalcedonensem tom. 1. ad Concilia Generalia, & Provincialia, primæ editionis pag.* 994. dum hæc verba Bassiani interpretatur: *Mecum Missas celebrabat, mecum communicabat*, & a Gregorio *tom. 2. Liturgiæ Pontificiæ pag. 1. & seq. ac tom. 3. pag. 1. & seq.* Concelebrandi Ritus nunc temporis in Occidentali Ecclesia obsolevit, præterquam in Ordinatione Sacerdotum, quam peragit Episcopus, & in Consecratione Episcoporum, quæ ab Episcopo cum duobus aliis Episcopis assistentibus perficitur. Sed in Orientali Ecclesia viguit, vigetque adhuc frequentior usus concelebrationis Presbyterorum cum Episcopo, aut cum alio Sacerdote, qui primi Celebrantis personam sustinet, iisque usus refertur ad Constitutiones, quæ Apostolicæ nuncupantur *lib.* 8. & ad Canonem octavum, ex iis, qui Apostolici dicuntur. Porro ubicumque ea consuetudo inter Græcos, & Orientales viget, non modo approbatur, sed etiam custodiri præcipitur, uti constat ex eadem Constitutione nostra superius allegata, *Demandatam*, §. 9.

Non tamen inde usus privatæ Missæ excluditur a Græca Ecclesia, cum ideo Parac. faciant const.

§. 39. Ex Græco & Orienrali hoc Ritu, quem hucusque commemoravimus, nonnulli occasionem arripuerunt revocandi in dubium, an privatis Missis, quæ ab uno Sacerdote celebrantur, in Orientali & Græca Ecclesia locus esse possit, cum in Græcis Templis unicum, uti prædiximus, Altare existat, unicum ad illud Missæ Sacrificium offeratur, & Sacerdotes cum Episcopo concelebrent, aut cum Sacerdote, qui primi Presbyteri munere fungitur. Non neglexerunt quidem Lutherani Confessionem Augustanam, in qua privatæ Missæ tolluntur, ad Hieremiam Constantinopolitanum Patriarcham mittere, eumque ad eamdem amplectendam allicere; cum tamen privatæ Missæ usus ac disciplina in Orientali Ecclesia desumatur ac vindicetur *ex Canone* 31. Concilii Trullani, & ex Notis, quas in ipsum composuit Theodoretus Balsamon, ideo & Ritus frequentis concelebrationis Sacerdotum cum Episcopo, & intacta pariter privatarum Missarum consuetudo in Orientali Ecclesia permansit. Quare in irritum cesserunt conatus Lutheranorum; quibus responsum fuit, damnari quidem ab Orientalibus, sicut ab Occidentalibus, pravum illorum usum, qui improba consequendæ eleemosynæ cupiditate, ad Altare impelluntur, non vero illorum, qui qua decet pietate ac religione, privatas Missas celebrant, ut Deo Sacrificium offerant acceptabile. Hæc patent *ex Actis Ecclesiæ Orientalis contra Lutheranos*, auctore Schelestrato, *cap. 2 de Missis privatis in Ecclesia Græca, circa finem*. In commodum autem Sacerdotum, qui privatum Missæ Sacrificium offerre cupiunt, salva semper consuetudine, ut ad unum Altare unum tantummodo Sacrificium in dies singulos offeratur, Græci constituere cœperunt *Paracclesias*, de quibus verba facit Leo Allatius *in citata Epistola ad Joannem Morinum*. Paracclesiæ vero nil aliud sunt, quam Oratoria quædam Ecclesiæ contigua, in quibus erectum adest Altare, ubi

Sacer-

Sacerdotes Miſſam celebrant, quam in Eccleſia celebrare nequeunt, eo quod ad Altare in ea extructum alius Sacerdos jam celebraverit.

Nec Lat. Sacerdot. ab illis excluſi; cum ideo ſecundum Altare in commod. Latinor. Sacerd. in Græcis Eccleſiis fuerit erectum.

§. 40. Alii vero ab hac Orientalium, & Græcorum diſciplina merito timendum cenſuerunt, ne Latini Sacerdotes ab offerendo Miſſæ Sacrificio in Græcis Eccleſiis perpetuo excluderentur, eo quod, uti ſupra dictum eſt, in illis unicum Altare exiſtat, ubi eodem die unus tantum Sacerdos poteſt celebrare; neque Latini Presbyteri celebrare poſſint *in Paracleſiis*, utpote pro Græcis tantummodo conſtitutis. Verum ad hunc ipſum timorém auferendum, in Græcis Eccleſiis hoc tempore erectum plerumque cernitur ſecundum Altare, in quo Divinum Sacrificium a Latinis Sacerdotibus offeratur. Tres Græcorum Templorum formas expreſſit Goarius *in Euchologium Græcorum*, quarum tertia ſecundum Altare exhibet Latinis Presbyteris poſitum, ſicut ipſe Goarius *loco citato* perpendit, & proſequitur Scheleſtrat. *loco ſuperius allato pag.* 887. In Eccleſiis Nationis Maronitarum, & Græcorum, Romæ exiſtentibus, præter Aram majorem, alia occurrunt Altaria, in quibus a Latinis Sacerdotibus Miſſa celebratur; & in noſtra Conſtitutione: *Etſi Paſtoralis*: 58. §. 6. *num.* 8. *&* 9. *noſtri Bullarii tom.* 1., qua Italo-Græcis tutiſſima traditur agendi norma, prohibentur Latini Sacerdotes in Græcorum Templis ſemper in Ara majori celebrare, niſi omnimoda neceſſitas id poſtulet, & Parochi Græci conſenſus intercedat; ibique inſuper Græcis conceditur, ut ſuis in Templis, præter Altare majus, alia quoque altaria poſſint erigere, in quibus Latini Sacerdotes, ſi velint, Miſſę Sacrificium celebrare valeant.

Concluditur, valde congruere, ut Græcis Latinæ pareant Eccleſiæ, modusque traditur, quo id abſque diſſidiis fiat.

§. 41. Ex his, quæ huc uſque dicta ſunt, videtur jam perſpicue demonſtratum ſicuti antea, ita & in poſterum permitti debere Catholicis Armenis, & Syriacis, qui Balſeræ Latinis commixti commorantur, propriaque carent Eccleſia, ut in Latinam conveniant, & in ea juxta Ritum quique ſuum ſacras functiones peragant; idque eo magis quia non ſolum nulla exinde oritur permixtio per Apoſtolicas Conſtitutiones damnata, ſed urbanitatis officia exercentur, vel potius præcepta implentur æquitativi cujuſdam juris, expoſcentis, ut non habenti opportunum locum ad ea peragenda, quæ jure aliquo præſtare jubetur, locus ipſe libenti animo concedatur. Quamobrem nil aliud ſupereſt, quam præcipere, ut omnia ad debitæ charitatis leges exigantur, ut Sacellum Orientalibus aſſignetur, aut pars aliqua Eccleſiæ, in qua ſuis functionibus obeundis incumbant; & quanta fieri poteſt, cura impendatur, ut aliis horis Latini, aliis Orientales ſuas peragant functiones. Si enim aliter fieri contingat proxima ſuberit cauſa diſſenſionum, quæ binos Prædeceſſores noſtros Leonem X., & Clementem VII. tantoque vexarunt; tum ſcilicet, quum contra pacta conventa in Florentino Concilio ſub Eugenio IV., ne Græcis ulla moleſtia in ſuis Ritibus ac cæremoniis obſervandis inferretur, relatum eſt ad prædictos Pontifices, quod nonnulli ex Latinis Græcorum Eccleſias adibant, & ad illorum Altare Miſſam Latino Ritu celebrabant, eo conſilio, ut Græcis Sacerdotibus impedimentum crearent, ne Sacrificium Ritu ſuo offerre, ſuaſque functiones peragere poſſent; adeo ut Græci nonnunquam, ipſis diebus feſtis, Miſſæ Sacrificio carerent: *Neſcitur quo Spiritu ducti* (de Latinis Presbyteris ſermo eſt) *interdum Altaria dictarum Parochialium Eccleſiarum præoccupant, & ibi, contra voluntatem eorumdem Græcorum, Miſſas, & forſan alia Divina Officia celebrant; adeo quod dicti Græci ſæpenumero ſine auditione Miſſarum, cum magna animorum moleſtia, feſtivis, & aliis diebus, quibus Miſſas audire conſueverunt, remaneant*. Pontificias haſce querelas refert monumentum, quod incipit, *Proviſionis noſtræ*, extatque in Enchiridio Græcorum impreſſo Beneventi anno 1717. *pag.* 86. Non eſt profecto, cur illis noſtras addamus conqueſtiones, quæ tamen nec leviores eſſent, neque opportunis remediis deſtitutæ, ſi unquam ad Nos deferrent, Balſeræ a Latinis noſtris prohiberi Orientales, ne in Latinis Eccleſiis poſſint functiones ſuas peragere.

Quæſtio proponitur, quo Kalend. uti debeant Græci in Latin. Eccleſiis.

§. 42. Primæ huic altera ſuccedit quæſtio, eoſdem attingens Armenos, & Syros, qua diſquiritur, an iidem, ad ſtatuendum tempus Paſchatis, aliorumque ei reſpondentium Feſtorum, poſſint veteri Kalendario uti, vel potius novum emendatumque ſequi debeant, cum in Latinis Eccleſiis Sacra conficiunt; & quatenus

iiſdem

celebrantes in definiendo Paschali die.

iisdem licitus dicatur veteris kalendarius, & an hujusmodi definitio afficiat illos quoque Orientales, qui, suam quidem habent Ecclesiam, sed adeo angustam, atque exiguam, ut, cum omnes in illam convenire non possint, eorum plerique Latinas Ecclesias adire compellantur.

Emendat. Kalend. qua cura sub Greg. XIII. peracta fuerit.

§. 43. Neminem latet, quæ a Sanctis Romanis Pontificibus Pio, & Victore, atque etiam a Nicæna Synodo, de recta Paschatis celebratione sancita fuerunt. Omnes pariter norunt Romano Pontifici a Concilio Tridentino reservatam fuisse provinciam correctionis kalendarii, ac demum Gregorio VIII. Pontifice, fuisse rem hanc numeris suis omnibus absolutam. Quamobrem Bucherius in *Commentario de doctrina temporum*, in Præfatione ad Lectorem, ita scripsit: *Computi Paschalis in futurum certitudini, jubente Greg. XIII. Pon. noster abunde providit Clavius*. Is fuit e Societate Jesu Sacerdos Matheseos peritissimus, qui in kalendarii correctione egregiam Pontifici navavit operam. Exhibiti itidem Pontifici fuerunt calculi cujusdam Aloysii Lilii, qui plures annos in illis componendis insumserat. Perpensis denique libratisque omnibus in pluribus Congregationibus, adstantibus, adhibitisque in consilium peritissimis quibusque Viris, prodiit anno 1582. Constitutio præscribens Kalendarii normam, quæ incipit: *Inter gravissimas in ordine 74. in veteri Bullario tom. 1.*

Ejusdem Kalend. indictio, an Orient. obstrinxerit, quæstio non levis.

§. 44. Veteri igitur Kalendario hac Pontificia Constitutione abrogato, Patriarchis, Primatibus, Archiep. Episc. Abbatibus, aliisque Prælatis imperatum fuit, ut novo, emendatoque Kal. uterentur, quemadmodum in eadem Constitutione legere est, fusiusque eruitur ex ejusdem Pontificis Annalibus Romæ impressis *anno* 1742. *tom.* 2. *p.* 271. Verum, cum in Constitutione nullus de Orientalibus factum fuerit verbum, exurgit hinc quæstio, num eadem Orientales afficiat; quæ quidem quæstio non a Doctoribus modo instituitur, ut videre est apud Azorium *Institut. Moral. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæst.* 7. apud Baldellum *in sua Theologia Morali tom.* 1. *lib.* 5 *disput.* 41.; sed etiam proposita discussaque fuit in præstantium Virorum conventu habito die 4. Julii anno 1631., in ædibus Cardinalis Pamphilii, qui ad Summum Pontificatum evectus, Innocentii X nomen assumpsit. Hæc autem tunc prodiit resolutio: *Subditi quatuor Patriarcharum Orientis non ligantur novis Pontificiis Constitutionibus, nisi in tribus casibus: primo in materia Dogmatum Fidei; secundo, si Papa explicite in suis Constitutionibus faciat mentionem, & disponat de prædictis; tertio, si implicite in iisdem Constitutionibus de eis disponat, ut in casibus appellationum ad futurum Concilium*: Refertur hæc resolutio tum a Verricello *de Apostolicis Missionibus lib.* 3. *quæst.* 83. *n.* 4. tum a Nobis in nostro Opere *de Canonizatione Sanct. lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 15.

Illud certum, Italo-Græcis indictum fuisse Kalend. sed ita, ut & leniter cum iis sit actum.

§. 45. Hanc quæstionem Nos missam facimus, cum de illa disputare nulla nunc necessitas urgeat; satis enim Nobis erit indicare, quid ad rem hanc nostram gesserit Sedes Apostolica, quandoquidem ipsa præcedentia facta evincunt, consultissimum esse responsum quæsito redditum, nimirum: *Nihil esse innovandum*. Italo-Græcis, qui inter nos vivunt, & regimini subjiciuntur Latinorum Episcoporum, in quorum Diœcesibus constiturum habent domicilium, ab Apostolica Sede mandatum fuit, ut se ad novum Kalendarium conformarent, uti percipi potest in citata Constitutione nostra: *Etsi Pastoralis*, 57. §. 9. *num.* 3. & *seq. Bullarii nostri tom.* 1. Et Clerus quidem Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ *de Grapheo* Civitatis Messanensis, qui Græcum Ritum retinet, accuratissime novum Kalendarium servat, uti videre est in altera Constitutione nostra: *Romana Ecclesia, quæ est* 81. §. 1. *eodem tom. nostri Bullarii*: attamen non illud ita severe fuit indictum, quin nonnunquam, gravioribus id requirentibus causis, Epichejæ locus sit relictus, Renuebant Armeni Catholici Liburni degentes, sese Kalendario Gregoriano subjicere, precesque Innocentio XII. obtulerunt. Etenim in Congregatione S. Officii Feria 4. die 20. Junii 1674. Decretum hujusmodi emanaverat: *Nuntii Apostolici Florentiæ relatis iterum litteris datis die* 10. *Aprilis, circa petitiones ei factas ab Armenis, orandi in Missa pro Patriarcha Armenorum, & circa celebrationem Paschatis, & aliorum Festorum, secundum eorum Ritum, idest secundum calculationem antiquam, quæ erat ante correctionem Kalendarii, & circa cele-*

celebrationem Paschatis, &c. Necnon relata scriptura remissa a Sacra Congregatione de Propaganda Fide circa modum orandi in Missa pro Patriarcha Armeno: Rescribatur Nuntio, quoad permissionem orandi in Lyturgia pro Patriarcha Armenorum; quod Sacra Congregatio stetit in Decretis emanatis die 7. Junii 1673. videlicet NON POSSE; *& omnino prohibeatur. Quo vero ad celebrationem Paschatis, &c. & aliorum Festorum, &c. steterunt pariter in Decretis, videlicet, quod in celebratione Paschatis, & aliorum Festorum Armeni Liburni existentes, omnino servare debeant Kalendarium Gregorianum*: Quum igitur huic Decreto obtemperare Armeni prædicti renuerent, hujus rei cognitio delegata fuit particulari Congregationi Cardinalium doctrina præstantium, quos inter fuere Card. Joannes Franciscus Albanus, qui Summum deinde Pontificatum obtinuit, & Cardinalis Henricus Norisius praeclari nominis inter Litteratos Viros Porro ipsa Congregatio habita die 23. Septembris anno 1699. hujusmodi edidit Decretum, a prædicto Pontifice eadem ipsa die confirmatum: *Re mature tractata, & perpensis omnibus facti circumstantiis, censuerunt, secundum ea, quæ proponuntur, conniveri posse cum Armenis Catholicis Liburni commorantibus*, & qui peculiarem obtinent Ecclesiam, *circa usum Kalendarii veteris, donec ipsi ad omnimodam Kalendarii Gregoriani observantiam disponantur, & interim ad Sedis Apostolicæ beneplacitum; hac insuper conditione adjecta, quod diebus festis de præcepto juxta Kalendarium Gregorianum occurrentibus, ab operibus servilibus abstinere, & Sacrum audire omnino teneantur*.

§. 46. Si vero de Græcis Orientalibus sermo sit, constat quidem, aliquando propositum ipsis fuisse, ut novo emendato Kalendario uterentur; sed tamen nullum exitum habuit. Inter articulos, & conditiones Ruthenis propositas in Unione sub Clemente VIII., & absoluta, ea quoque de Kalendario recipiendo inserta fuit, cui redditum responsum: *Kalendarium novum, si secundum antiquum fieri possit, suscipiemus*: uti legere est in Opere Thomæ a Jesu *pag.* 329. & licet responsum illud ambiguitatem quamdam præseferret, tamen ea de re nihil ulterius actum fuisse deprehendimus, neque hoc super articulo judicium ullum protulit Theologus, qui ad rem examinandam fuerat deputatus, quemadmodum patet ex eodem Opere *pag.* 335. *& seq.* Aliquando tamen ipsimet Orientales sponte sua novum Kalendarium susceperunt, uti cognoscere licet ex sæpius citata Synodo Provinciali Maronitarum habita anno 1736. *Tam in jejuniis, quam in Festis anni diebus, sive mobilibus, sive immobilibus, Romanum Kalendarium a Gregorio XIII. Summo Pontifice, de nostra Natione optime merito, emendatum, in omnibus Ecclesiis nostris observari districte mandamus, ejusque Kalendarii rationem & usum, quemadmodum & cantum Ecclesiasticum, in unaquaque Ecclesia a Magistris pueros edocere præcipimus*: Sed quoties Orientales minime consenserunt, justusque adfuit timor, ne tumultus, dissensionesque excitarentur, si novi Kalendarii ipsis injungeretur usus, tulit Apostolica Sedes, ut Orientales & Græci, in remotis Regionibus degentes, veterem suam disciplinam retinerent, videlicet antiquum servarent Kalendarium, occasionem opportuniorem expectans, inducendi usum novi emendatique Kalendarii. Qua in re consona quoque sunt Decreta Congregationum de Propaganda Fide, & Sacræ Inquisitionis; quemadmodum, quoad primam, deprehenditur ex Decretis editis die 22. Augusti 1625. & die 30. Aprilis 1631. quoad secundam vero, ex Decretis dierum 18. Julii 1613. ac 14. Decembris 1616. Imo res eo quandoque processit, ut Missionariis quoque veteris Kalendarii usus fuerit permissus, dum moram traherent in Regionibus, in quibus veteris Kalendarii usus solummodo obtinebat; veluti cognoscere est ex nonnullis Decretis a Congregatione de Propaganda Fide 16. Aprilis 1703. & die 16. Decembris 1704. evulgatis.

Græcis vero Oriental. propositum quidem fuit sed non nisi volentibus injunctum.

§. 47. Reliquum est, ut de postremo quæsito, de jejunio scilicet, verba fiant. Syri, Armenique Catholici, juxta ipsorum Ritum, ab esu piscium jejunii tempore abstinent; verum, cum Latinos iis vesci conspiciant, & cæteroquin impossibile, vel saltem difficillimum asseratur, eos temperare posse a piscibus, quibus Latinos vesci intuentur; ideo tamquam rationi consentaneum proponitur, ut Missionariis

Syri, Armenique cum jejunant, a piscibus abstinere debent.

nariis facultas tribuatur cum iis dispensandi; caute tamen, omnique secluso scandalo, & pio aliquo opere in locum abstinentiæ a piscibus subrogato. Aptissimus hic fieret locus disserendi de vetustate jejunii apud Orientales, ejusque lege, licet severiori, exactissime tamen semper servata; sed ne longiores simus, quam par est, id unum dicimus, Apostolicam Sedem toties Patriarchis obstitisse, quoties veterem rigorem jejunii suis subditis præscripti relaxare voluerunt. Petrus Maronitarum Patriarcha Archiepiscopis, & Episcopis sibi subjectis, carnibus vesci Laicorum more indulsit, licet juxta veterem disciplinam carnibus abstinerent; universo autem populo Quadragesimæ tempore pisces edere, vinumque bibere permisit, quamvis id illis esset prohibitum. Sed Pontifex Paulus V. datis ad Patriarcham Petri successorem Litteris Apostolicis in forma Brevis die 9. Martii 1610. jussit, ut abrogatis iis, quæ Petrus Patriarcha concesserat, res in pristinum statum restituerentur. In Pontificatu nostro ad examen revocata est nimia facilitas atque indulgentia Euchymii Archiepiscopi Tyri & Sidonis, & Cyrilli Patriarchæ Antiocheni, erga Græcos Melchitas; fuitque improbata, ut patet ex Constitutione nostra: *Demandatam* 87. §. 6. *Bullarii nostri tom.* 1. *Nos hujusmodi innovationem, & abstinentiarum relaxationem, & coarctationem, in nimium detrimentum veteris Græcarum Ecclesiarum disciplinæ vergere judicantes, licet alioquin, deficiente auctoritate Apostolicæ Sedis, nullius roboris esse dignoscantur, eas tamen auctoritate nostra expresse revocamus, & nullum effectum in posterum habere, neque nullatenus executioni mandari, sed omnia in pristinum restitui debere jubemus, atque insuper in toto tractu Patriarchatus Antiocheni laudabilem consuetudinem a Majoribus derivatam, abstinendi etiam qualibet Feria quarta, & sexta per annum ab esu piscium, quæ ab aliis quoque finitimis populis ejusdem Græci Ritus exacte custoditur, indistincte servari præcipimus.* Incongruum vero est asserere, ideo dispensationem concedendam esse, vel potius generalem dispensandi facultatem, quod nempe Orientales aspicientes Latinos vesci piscibus tempore jejunii, exinde facile adducantur, ut & ipsi non quidem ex aliquo contemptu, sed naturæ fragilitate victi, piscibus jejunii diebus utantur; hoc namque argumento, si quid illud valeret, in primis omnimoda induceretur Rituum confusio; deinde si illius ratio haberetur, illud etiam consequeretur, ut Latini inspicientes Græcos peculiaribus quibusdam vivere institutis, quæ Latinis minime permittuntur, imo inhibentur, dispensationem petere possent, ut sibi liceret ea facere, quæ a Græcis fieri intuentur; profitentes se Latinum quidem Ritum suscipere, sed ob naturæ fragilitatem eum diutius servare non posse.

Veterem jejunii disciplinam iisdem relaxari, nunquam passa est Apost. Sed.

Ideoque, rejecta, tamquam minus legitima causa ad facultatem dispensandi obtinendam allata, jejunii lex servari præcipitur.

§. 48. Hæc sunt, quæ duximus exponenda in hac Encyclica nostra Epistola, non solum ad patefacienda fundamenta, quibus innituntur responsiones redditæ Missionario, qui quæstiones sub initium exscriptas proposuit; sed etiam, ut omnibus perspecta fiat benevolentia, qua Sedes Apostolica Catholicos Orientales complectitur, dum præcipit, ut omnino serventur veteres ipsorum Ritus, qui neque Catholicæ Religioni, neque honestati adversantur; nec a Schismaticis ad Catholicam unitatem redeuntibus exposcit, ut Ritus suos deserant, sed ut Hæreses solum ejurent, atque execrentur: exoptans vehementer, ut diversæ eorum Nationes conserventur, non destruantur, omnesque (ut multa paucis complectamur) Catholici sint, non ut omnes Latini fiant. Finem denique huic nostræ Epistolæ imponimus, Apostolicam Benedictionem cuicumque eam legenti impertientes.

Datum apud S. Mariam Majorem die 26. Julii 1755. Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto.

Dat. 26. Julii 1755. Pont. XV.

CON-

CONFIRMATUR

Reſolutio Congregationis deputatæ ſuper correctione librorum Eccleſiæ Orientalis, ſuper abbreviatione Officii, & Miſſæ pro Monachis Ordinis S. Baſilii. v.

BENEDICTUS XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ad debitum Deo cultum exhibendum & canonic. horas recitari, & Sacrific. offerri quotidie voluit Eccleſia,

QUem religionis ſenſum natura Nobis indidit, ut non ſolum laudemus, celebremus, & glorificemus jugiter Dominum omnium conditorem, propter quod rationales facti ſumus, & brutis differimus, verum etiam ut oblationibus & ſacrificiis placemus Deum noſtrum, ac ſcelera noſtra expiemus; ad eumdem tam in veteri Teſtamento, quam in Catholica JESU CHRISTI Eccleſia alendum, fovendum, adaugendumque in primis ſtudia omnia intenta fuerunt. Quoniam autem JESUS CHRISTUS verus Deus, veruſque homo, Mediator Dei & hominum, Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, ceſſante carnalium ſacrificiorum varietate, omnes differentias hoſtiarum una Corporis & Sanguinis ſui implet oblatione; & quomodo adorare Patrem ſuum in ſpiritu & veritate, ipſumque orare & laudare docuit, exemplumque præbuit; Sancti Apoſtoli ab eo Magiſtro inſtructi, ac per ipſos Catholica Eccleſia Spiritu Sancto inſpirante edocta, & Officium Canonicarum Horarum, debita cum rituum, cæremoniarumque magnificentia, Deo quotidie perſolvendum digeſſit; & Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, in quo nimirum Agnus Dei in odorem ſuavitatis Deo jugiter a Sacerdotibus immolatur, & panem de cœlo verum comedimus, cum ritibus pariter, cæremoniis, & precibus, quotidie in Eccleſiis peragendum mandavit. Utrumqoe vero Officium ſcilicet & Sacrificium, ut Omnipotenti Deo eſſet magis gratum & acceptabile, diverſæ, variæque, quoad ſacras preces, ritus, & cæremonias, initæ fuerunt rationes, juxta diverſas, variaſque nationes, & religioſorum hominum Ordines, atque Inſtituta tum Occidentalis, tum Orientalis Eccleſiæ, quæ ſecundum acceptum a majoribus cujuſque morem & conſuetudinem, etſi pro temporum vicibus aliquando variatam, in unitate tamen Catholicæ Fidei, doctrinæque perſtantem, quamplurima pro libito & pietate addere ſtuduerunt. Apoſtolica autem hæc Sancta Romana Sedes nihil habuit antiquius, nihil curavit impenſius, quam ut cum de utroque nempe officio & Sacrificio ab ipſa aliquid exquiſitum fuit, quoad fieri poſſet, brevitati ac ſinceræ pietati, ſervatis ſervandis, conſuleretur; ne quamplurimi ex Chriſtifidelibus, ſive recitandis ſive celebrandis, ſive audientibus Officium, vel Miſſam infirmiores, tum propter linguæ ignorationem tædio affecti, quam inde percipere ſolebant, Spiritus pinguedinem & ſuavitatem averſari inciperent.

In variis diverſar. gentium cæremoniis eadem ſemper unitas fidei.

Eccleſia Romana humanæ fragilitati parcens ſemper ſtuduit brevitati.

Preces ProcuratorisGeneralis Ordinis S. Baſilii, ut brevior Miſſa, & Officium pro ſua Congr. redder.

§. 2. Porro cum Dilectus Filius Auguſtinus Sciommari Monachus & Abbas Ordinis Sancti Baſilii, ejuſque modernus in hac Alma Urbe noſtra Procurator Generalis, nomine totius ſuæ Congregationis, Nobis ſupplices preces humiliter porrigendas fecerit, ut dignaremur abbreviare Miſſam & Officium Divinum, pro quibus recitandis, ac celebrandis adeo longum tempus inſumendum eſt, ut id vix ob humanam infirmitatem ſine tædio aliquo peragi poſſit, & modicum eis temporis ſpatium ſupereſt, quo operam ſacrarum litterarum ſtudiis dare valeant: Nos ſane preces hujuſmodi remiſimus ad Dilectum Filium noſtrum Fortunatum Tituli Sancti Calixti Presbyterum S. R. E. Cardinalem Tamburinum nuncupatum, Congregationi Patriarchali ſuper correctione Librorum Eccleſiæ Orientalis deputatæ Præfectum, ut eas eidem Congregationi expendendas, atque examinandas proponeret.

Reſcriptum Congreg. de

§. 3. Itaque dicta Congregatio habita die VII. Maji, & VIII. Auguſti MDCCLII. reſcripſit, indulgeri poſſe, ut abbreviatio Officii ferialis extra Quadrageſimam fiat juxta

putatæ super correctione Librorum Ecclesiæ Orient. cui fuerunt præmissæ preces, quoad abbreviationem Officii.

modum infra designatum: nempe quoad abbreviationem Matutini diebus ferialibus, præter Quadragesimam, retineatur integrum Cathisma: Omittatur Exapsalmon, sed quotidie unus ex Psalmis in eo comprehensis ex ordine recitetur. Die autem Dominico integrum Exapsalmon dicatur, quatuor Psalmi, qui notantur in Horologio Basilianorum pag. 42. Aliis vero diebus non ferialibus servetur Typicus solitus usque ad primum Canonem exclusive: Canon Sancti ad Triodium redigatur, nempe prima, octava, & nona Ode recitetur: Postea dicatur Canon Feriæ, sed tria tantum Troparia singularum Odarum, scilicet primum, quod ad Feriam, alterum quod ad Sanctos Martyres, ultimum quod ad Beatam Virginem pertinet: Post tertiam Odem, solitæ Cathismæ, seu Antiphonæ: Post sextam, consuetum Conthacion, seu Icon; deinde Synaxarium Sancti: Post octavam Odem Psalmus *Magnificat*, & solita Exapostillaria, & reliqua juxta Typicum. Quoad abbrevationem Vesperarum, ex sex Antiphonis, seu Stichis, quatuor tantum dicantur; deinde: *Gloria*, & hymnus: *Lumen hilare*, versiculi, & prophetiæ, aut lectiones e Scriptura, quando occurrunt: Post Orationem: *Dignare*, omittantur Antiphonæ: Deinde dicatur Psalmus: *Nunc dimittis*: reliqua autem omnia, de quibus nihil adnotatur, juxta solitum. Quoad abbreviationem Completorii: Canon redigatur ad Triodium, & in ejus recitatione intermisceantur de more Oratio Dominica, Antiphona, & Synaxarium, quando oportet; Deinde Psalmus: *Magnificat*, & reliqua omnia de more ut in Horologio.

Alterum ejusdem Congreg. rescript. quoad abbreviationem Missæ privatæ.

§ 4. Postea tractatum est de abbreviatione Missæ privatæ, & eadem Congregatio censuit permitti posse in hunc modum = Facta præparatione materiæ de more in Altari, cum solitis Orationibus, Missa privata incipiatur a verbis illis. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία *Benedictum Regnum &c.* cætera, quæ præcedunt, recitentur a Sacerdote vel in Sacrario, vel dum pergit ad Altare. Magnam Synaptim, seu Collectam esse retinendam. Retineantur quoque Orationes primi, secundi, & tertii Antiphoni, una cum exclamationibus, & cum ipsis Antiphonis. Minor autem Collecta, seu Pacifica, quæ incipiunt: Ἔτι καὶ ἔτι *&c. etiam atque etiam in pace*, omittantur. Oratio ingressus Evangelii omittatur. Retinendum Trisagium cum Oratione. Supplicatio, quæ incipit: Εἴπωμεν πάντες *&c. Dicamus omnes &c.* retinenda, sed eo modo, quo sequitur, nempe omissis, quæ leguntur post verba illa Κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου δεόμεθά σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον: *Secundum magnam misericordiam tuam exaudi & miserere* usque ad Orationem extensæ supplicationis, quæ incipit Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν *&c. Domine Deus noster &c.* Deinde omittantur, quæ sequuntur post verba illa: Πλούσιον ἔλεος *Divitem misericordiam* usque ad exclamationem Ὅτι ἐλεήμων *&c. Quoniam misericors &c.* Preces atque Oratio pro Catechumenis omittantur. Hymnus Cherubicus cum Oratione retineatur Κύριε ὁ Θεὸς *&c. Domine Deus Omnipotens* retineatur, omissis verbis, quæ sequuntur τῇ σῇ χάριτι *&c. gratia tua*, usque ad διὰ τῶν οἰκτιρμῶν, *per miserationes &c.* Symbolum quotidie more Græcorum recitandum, exceptis Missis, ut vocant, pro Defunctis. Troparia, seu Theotocion in fine Missæ omittantur. Reliqua omnia retineantur.

Nonnullæ peculiares abbreviationes quoad Officium Quadrag. Monast. Medijussi his definitionibus non comprehenditur. Pontifex, quibusdam immutatis, in reliquis approbat sent. Congr.

§. 5. Demum in Congregatione diei 17. Septembris 1753. inter cætera propositum est: An Patribus Basilianis indulgendum sit, ut in Officio Quadragesimæ omittant Cathisma Psalterii ad horam tertiam, & ad horam nonam? Et insuper, ut magnum Completorium in Quadragesima uno tantum die cujusque hebdomadæ in suis Ecclesiis dicant, aliis vero diebus omittant, dicantque solum parvum Completorium? Et rescribere placuit: Quoad primam partem, omitti posse Cathisma ad horam nonam tantum, dummodo recitatio integri Psalterii in tota hebdomada compleatur; Quoad secundam partem, magnum Completorium retineatur feria secunda, & quarta. Hæc tamen & alia in superioribus Congregationibus definita pro Patribus Basilianis, intelligantur Monasterium Medjussi non comprehendere, cui suos veteres ritus mores, atque instituta in fundatione præscripta, juxta Apostolicas Constitutiones, retinere ac servare præcipitur.

§. 6. Facta autem Nobis per Dilectum Filium Magistrum Nicolaum Antonellum in utraque Signatura nostra Referendarium Prælatum nostrum Domesticum

&

& dictæ Congregationis Particularis Secretarium hujusmodi relatione, mandavimus, ut recitatio Cathismatum Psalterii singulis diebus ferialibus extra tempus Quadragesimæ facienda ita aptetur, ac distribuatur, ut saltem in duabus hebdomadis integrum Psalterium recitetur: Quoad abbreviationem vero Missæ, ut Symbolum in omnibus Missis, etiam in iis, quas ipsi pro Defunctis vocant, more Græcorum recitetur. Cætera vero benigne approbavimus die 24. Augusti elapso anno 1754.

§. 7. Verum ut præinserta omnia firmius subsistant, ac serventur exactius; Nos, qui memoratum Ordinem Sancti Basilii, & potissimum Congregationem sub ejusdem Sancti Basilii auspiciis & Ordine militantem, & in Occidentali Catholica Ecclesia religiosis virtutibus, eximiis Orthodoxarum adversus schismaticos doctrinarum, disciplinarumque studiis, & exemplis florentem, plurimi facimus, magnoque in honore, ac pretio habemus; Apostolica auctoritate, tenore præsentium, omnia & singula præinserta approbamus & confirmamus, illaque perpetuo Apostolicæ firmitatis robore munimus, atque insimul auctoritate & tenore paribus mandamus omnibus & singulis Superioribus Generalibus, Provincialibus, Prioribus, ac Monachis dictæ Congregationis & Ordinis, in virtute sanctæ obedientiæ, ut deinceps, prout præmittitur, & non aliter, ipsi servent, & ab aliis sibi subditis servari faciant & curent & præcipiant; salva tamen semper in præmissis ejusdem Congregationis Particularis super correctione Librorum Orientalium deputatæ auctoritate. Apost. auctorit. robur adjicitur.

§. 8. Decernentes, præsentes literas, & in eis contenta quæcumque, semper firma, valida, & efficacia existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac Monachis sæpe memorati Ordinis & Congregationis in omnibus & per omnia plenissime suffragari, & ita ab eis respective inviolabiliter observari debere; sicque, & non aliter, in præmissis, per quoscumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales & eorumdem Cardinalium Congregationes, nec non Apostolicæ Sedis Nuncios, & quosvis alios quacumque præeminentia & potestate fungentes & functuros, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus & Ordinationibus, dictique Ordinis & Congregationis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Literis Apostolicis, & quibuscumque aliis Decretis in genere, vel in specie, aut alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessi, confirmatis, & innovatis, quibus omnibus pro hac vice tantum, ad præmissorum effectum, derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Clausulæ cum derogatione contrariis.

§. 9. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis seu exemplis, etiam impressis manu Abbatis Generalis, vel Generalis Procuratoris pro tempore existentium subscriptis, & sigillo ejusdem Ordinis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Fides transumptis habenda.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die XVII. Maji MDCCLV. Pontificatus Nostri Anno Quintodecimo. Dat. 17. Maji 1755. Pont XV.

Cajetanus Amatus.

AD

VI.

AD INCENDIUM

Compescendum ad Ecclesiam S. Nicolai in Carcere exortum, minus rite allatam fuisse ex Ecclesia Sacram Pyxidem Sanctissimum Sacramentum intercludentem, eaque super populum, & ad furentes flammas benedictum, rationibus, pluribusque allatis Ecclesiasticis sanctionibus, demonstratur: & ne tale quid exinde fiat opportune sancitur.

Venerabili Fratri Nostro, Fr. Joanni Antonio Episcopo Tusculano S. R. E. Cardinali Guadagni nuncupato, nostro in Urbe ejusque districtu Vicario Generali.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater Noster, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Exortum in Urbe incend. enarratur, monitumque populum, ut divinam opem deprecaretur.

CUM, ut recte nosti, proximo superiore mense Aprilis invasisset ignis suppellectiles, ac merces quasdam asservatas in parvis quibusdam domibus sitis in Foro Montium dicto, Parochialis districtus S. Nicolai in Carcere, cumque continuo, quod satis superque fieri assolet, in magnum excrevisset incendium, memoratae Parochialis, insimulque Collegiatae Ecclesiae Canonici suum esse existimarunt, hortari populum ad Dei implorandam opem, ut pro sua misericordia maximum impendens detrimentum avertere dignaretur, cujus vehemens suberat timor, quoties extinctum incendium non fuisset.

Coactam deinde magnam populi multitudinem in Ecclesiam, fusis precibus Dei misericordiam imploraffe.

§. 2. Ad congregandum populum initum fuit consilium, ut circumiens Minister tintinnabulum pulsaret ad eum plane modum, quo cogi multitudo solet, ut sanctissimum Sacramentum ad ægrum aliquem deferendum comitetur. Cumque ita contigisset, ut Ecclesia populo compleretur, ante Aram Beatissimae Virgini dicatam, multa quidem religione recitatum fuit elata voce Rosarium, atque etiam in ejusdem Sanctissimae Virginis honorem cantatae fuerunt Litaniae. Ad hæc Sacerdos pro æquo ac ferventi sermone interessentes excitavit ad Dei placandam indignationem, implorata sibi ex animo de patratis criminibus venia, & quantum quidem relatum est, insonuit Templum clamoribus illorum, qui sibi a divina misericordia multis gemitibus & lacrymis patratorum criminum veniam precabantur.

Jussam præterea ut Sacra Pyxide Sanctissimum Sacrament. includente super populum, & incendium benediceret.

§. 3. Si nihil fuisset præterea gestum, nil quoque fuisset, quod objiceretur; & nemo piam agendi rationem in memorato luctuoso casu servatam non laudasset. At cum ex religioso, sanctoque studio adaugendae devotionis populi, enixisque ejusdem votis satisfaciendi, oportunum quin & congruum visum fuerit præcipere, ut, reserato Tabernaculo, in quo Sacra Pyxis custoditur, eadem super populo, & ad incendium benediceretur;

Quod & præstitum fuit media in via, ubi populus erat frequens, & ignis conspic.

Factum hoc alii probant improb. alii.

§. 4. Cumque is, qui Parochi Vice fungitur, data sibi jussa perficiens, sacris indutus vestibus, accepta Sacra Pyxide, in qua erat adorandum Sacramentum, ab Ecclesia processerit, satis congruo coetu, ministrorumque numero stipatus, mediaque in via consistens, unde ignis erat conspicuus, Pyxide humerali velo obtecta non solum coactae immensae multitudini, sed & regionem voraci igne vastatam benedixerit; hoc plane illud est, unde sermones varii exorti sunt: quibusdam factum ipsum commendantibus; consentibus aliis, in ea facti specie secus rem transigi non potuisse, ne populi frigesceret devotio, neve offenderentur pusilli, sibi, cohibendoque igni benedictionem vehementissime exoptantes; aliis denique contra assertum novum incongruumque ritum inclamantibus.

§. 5.

CHE PER SMORZARE

Un Incendio insorto nelle vicinanze della Chiesa di S. Niccolò in Carcere, fosse contro il vero Rito portata fuori della Chiesa in istrada la Sacra Pisside con entro il Santissimo Sagramento, e con essa data la benedizione sopra il popolo, e verso l'incendio, si dimostra e colla ragione, e con molte ordinazioni Ecclesiastiche; e si danno gli ordini opportuni per impedire in futuro simile inconveniente. VI.

Venerabili Fratri nostro, Fr. Joanni Antonio Episcopo Tusculano S. R. E. Cardinali Guadagni nuncupato, nostro in Urbe, ejusque districtu Vicario Generali.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater Noster, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Essendosi, come ella ben sa, nel prossimo passato mese d'Aprile appiccato il fuoco ad alcuni mobili e mercanzie, ch'erano in alcune picciole case situate in Piazza Montanara, Parrocchia di S. Niccolò in Carcere, ed essendosi, come pur troppo suol succedere, veduto in un tratto eccitato un grave incendio, i Canonici della Collegiata della predetta Chiesa Parrocchiale, si stimarono in obbligo di dover invitare il popolo a ricorrere all'ajuto di Dio, acciò colla sua miser cordia si degnasse d'impedire l'imminente gravissimo danno, che pur troppo temevasi, ogni qual volta l'incendio non fosse restato estinto.

Si narra l'incend. noto, per cui il popolo venne esortato a ricorrere all'ajuto Divino.

§. 2. Per unire la gente, fu preso l'espediente di far girare un ministro, che suonasse il campanello, come si suol fare, quando si vuol fare ammasso di persone, che vengano ad accompagnare il Santissimo Sagramento, che si porta a qualche infermo: ed essendosi in questo modo riempita la Chiesa di popolo, fu avanti l'Altare della Beatissima Vergine con molta divozione recitato ad alta voce da' radunati il Rosario, e furono ancora cantate le Litanie in onore della gran Vergine Maria; e dopo ciò un Ecclesiastico, con pio e fervoroso ragionamento, eccitò gli astanti a placare l'ira di Dio, chiedendogli di vero cuore perdono de' peccati commessi, e per quanto si è risaputo, rimbombò la Chiesa di clamori di quelli, che implorando la Divina misericordia, chiedevano con gemiti e singulti perdono de' proprj peccati.

Questo in gran moltitudine radunato in Chiesa implora da Dio misericordia.

§. 3. Se nulla di più si fosse fatto, nulla vi sarebbe stato da opporre; e ciascheduno avrebbe lodata la pia condotta tenutasi nella sopraddetta lagrimevole congiuntura: ma pel pio e santo desiderio di mantenere ed accrescere nel popolo la divozione, e soddisfare alle sue fervorose brame, essendosi creduto opportuno e ben fatto il far aprire il Tabernacolo, ove si conserva la sacra Pisside, e di far con essa dare la Benedizione al popolo, ed all'incendio;

Ordine dato di benedire colla Sacra Pisside contenente l'Eucar. il popolo, ed il fuoco.

§. 4. Ed avendo il Vice-Curato in esecuzione degli ordini datigli, dopo essersi vestito coi sacri arredi, presa la sacra Pisside, in cui era il Venerabile Sacramento, ed uscito col decente accompagnamento di lumi e Ministri dalla porta della Chiesa, avendo nel mezzo della strada, daddove si vedeva il fuoco, data la Benedizione colla Pisside coperta dal velo umerale, non meno sopra l'immenso popolo ivi radunato, che verso quella parte, ove era il fuoco; ciò è quello, che ha somministrato campo a varj discorsi: avendo alcuni commendata la predetta Benedizione, avendo altri creduto, che nelle circostanze del fatto, altro non si potesse fare, che quello che fu fatto, per non intiepidire la divozione del popolo, e non iscandalizzare i pusilli, che sospiravano la Benedizione e sopra il fuoco, e sopra loro stessi; ed altri finalmente esclamando contra la pretesa novità del rito, e contra la supposta improprietà dello stesso.

Fu ciò eseguito nella pubblica strada alla presenza del popolo, e di contro all'incendio.

Il fatto è approvato da alcuni, biasimato da altri.

§. 5.

Commendat Pont. agendi rationem Eminent. Vicarii, ad quem dat hanc Epist. servand. in futurorum casuum normam.

§. 5. Et quamvis Fraternitas Tua inter has disputationes non aliam, prout assoles, iniveris rationem, quam quæ Christianæ prudentiæ omnino congruerit, hancque ipsam probaverimus Ipsi, nunc quoque, ut mox constabit, probemus; nobis tamen videmur facere non posse, quin ea, quæ Ipsi hac de re expendimus ac notavimus, perspecta tibi reddamus hisce nostris litteris; quas mandamus, in futurorum temporum normam, apud Acta tabularii tui asservari.

Rationes quibus memoratum factum defendi posset.

§. 6. Quicumque ea, quæ gesta sunt probanda sibi, ac defendenda suscipiens assereret, nihil plane in eo præstitum, quod cultui Sanctissimæ Eucharistiæ debito non congruerit, & perdifficile esse per integram rei gestæ seriem, quid quam offendere ex intrinseca ratione improbandum, immo vero facile reperiri posse, quod pietatem, & devotionem sapiat aliaque afferat spititualia commoda; multa is quidem diceret, suamque assertionem firmare posset iis, quæ adnotat Theophilus Raynaudus *tom.* 15. *suorum Operum p.* 83. *col.* 1., ubi loquens de Sacramenti expositione fieri solita, cum aliquod imminet infortunium, ita scite rem expendit: *Est modus aptissimus permovendi populum, ac excitandi ad pietatem necessitati congruentem, verbi gratia, si ingruat pestis, aut incursus hostium, aut aerearum tempestatum malignitas: nihil enim habet Ecclesia aptius ad plebem Fidelium excitandam, & sensu pietatis Deum placaturo afficiendam, quam sacrum spectaculum Corporis Christi propalam exhibiti, & objectum ejus in quo est salus, vita, & resurrectio nostra*. Sed non satis ea essent: Ritus quippe, de quo est quæstio, multa habet adnexa inferius a nobis expendenda, ex quibus, seposita pietate actus, jure meritoque potest Ecclesia eum non probare; neque enim illa hac in re intrinseca tantummodo ejusdem bonitate spectat, sed & alia, quæ vel neglecta, vel non prævisa, facile possunt confusiones inducere ac perturbationes.

Nec non exempla ex Sacris Ecclesiæ monum. desumpta.

§. 7. Si quis autem, ut sibi tuta unoque veluti ictu salva res esset, Ecclesiasticas proferret historias, exempla præsto essent opinioni suæ valde accommoda. In Chronica Albigensium Episcoporum, atque Abbatum Castræ, apud Thiers in Tractatu *de Expositione Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramenti* 2. *part. impressionis Parisiensis anni* 1677. *lib.* 5. *cap.* 12. legitur, sub Abbate Geraldo, qui vixit ad annum 1090. incendium a fulmine excitatum, fuisse hoc pacto extinctum.

Jaamque Monasterium furibunda incendia volvit,
Cum, Christi oblato Corpore, flamma cadit.

Celebre est S. Bernardi factum relatum in ejus vita, quam scribere instituit Abbas Guilelmus a S. Theodorico, absolvitque Abbas Hernaldus a Bonavalle, veteri amicitia cum Sancto conjunctus. Adstabat ad Ecclesiæ Januam VVillelmus Aquitaniæ Dux; intus ob excommunicationem non ingrediens. Vir Sanctus interea Sacrum faciebat: cumque consecrasset, ante consummationem, imposito Patenæ Divino Sacramento, & ad Ducem accedens ipsum eo ferventis animi affectu est allocutus, ut eumdem ad insignem pœnitentiam adduxerit, & ad novum vitæ institutum, unde porro in Beatorum album, qui cultum in Ecclesia obtinent, recenseri promeruit, uti videre est in Martyrologio Romano quarto idus Februarii. Gesta res descripta legitur in præindicata antiqua vita S. Bernardi & perbelle retexitur a duobus recentioribus ejusdem Vitæ scriptoribus, a Magagnotio nempe *lib.* 2 *cap.* 6. *num.* 38 & a Petrina in *Historia Chronologica lib.* 4. *tom.* 1. *num.* 37. & *seq.* Celebre quoque sese prodit factum S. Claræ, quæ, ut Monasterium suum, universamque Assisiensem Urbem servaret a direptione, ac stragibus Saracenorum, jam jam impia consilia exequentium, ad Monasterii januam afferri curavit Tabernaculum Sacramentum intercludens: Christique vix objecto corpore, Saracenorum nonnulli obcæcati, reliqui præcipites effugere. Rem narrat S. Antoninus in *suis Historiis tit.* 24. *cap.* 6. §. 3. Resumitur eadem a Bollandistis *tom.* 2. *mensis Augusti pridie idus pag.* 759. *num.* 21. & a Pagio *in Vi-*

§. 5. E benchè Ella fra queste dicerie non abbia, secondo il suo solito, tenuta altra condotta, che quella, che in tutto e per tutto è stata confacente alla prudenza Cristiana, e questa sua condotta sia stata, e sia anche da Noi approvata, come vedrassi in appresso; crediamo nulladimeno non poterci esentare dal manifestarle con questa nostra lettera le nostre considerazioni: ordinandole il conservarla negli Atti della sua Cancelleria, per regola de' tempi futuri. Vicario, a cui dirigge questa lettera per regola de' casi futuri.

§. 6. Chi, volendo approvare e sostenere il fatto, dicesse, non esservi in esso stata cosa veruna, che non sia stata confacente all' adorazione dovuta alla Santissima Eucaristia, ed esser molto difficile il ritrovare in tutta la serie di quanto è seguito, un atto, per intrinseca ragione, degno d'essere riprovato, anzi esser facile ritrovare pietà e divozion, ed altri spirituali vantaggj; direbbe molto, e potrebbe convalidare la sua asserzione con quello, che scrive Teofilo Rainaud *al tom. 15. delle sue Opere pag. 83. col. 1.* ove, discorrendo dell' esposizione del Sagramento, che si fa, quand' è imminente qualche disgrazia, così saviamente riflette: *Est modus aptissimus permovendi populum, ac excitandi ad pietatem necessitati congruentem, verbi gratia, si ingruat pestis, aut incursus hostium, aut aerearum tempestatum malignitas: nihil enim habet Ecclesia aptius ad plebem Fidelium excitandam, & sensu pietatis Deum placaturo afficiendam, quam sacrum spectaculum Corporis Christi propalam exhibiti, & objectum ejus, in quo est salus, vita, & resurrectio nostra.* Ma forse non direbbe quanto basta; concorrendo nel rito, che è in questione, alcune circostanze, delle quali parlerassi dipoi, in vigore delle quali, non ostante la pietà dell' atto, può ragionevolmente la Chiesa non averlo approvato; non avendo Ella in ciò unicamente riguardo all' intrinseca bontà, ma ad altre cose, che o non curate, o non prevedute, possono facilmente esser cagione di varj disordini. Ragioni allegabili in difesa del fatto accennato.

§. 7. Chi per assicurare la partita, e porre in un colpo il tutto in salvo, desse di mano alla Storia della Chiesa, ritroverebbe esempj molto favorevoli. Nella Cronaca de' Vescovi d'Albi, e degli Abbati di Castro appresso il Thiers nel Trattato *dell' Esposizione del Santissimo Sacramento dell' Altare nella 2. part. della Stampa di Parigi del 1677. lib. 5. cap. 12.* si legge, che nel tempo di Geraldo Abbate, che visse nel 1090. fu estinto un incendio cagionato da un fulmine, nel modo seguente: Ed esempj presi dalla Sacra Stor.

Jamque Monasterium furibunda incendia volvit,
Cum, Christi oblato Corpore, flamma cadit.

Celebre è il fatto di S. Bernardo, riferito nella di lui Vita incominciata dall' Abbate Guglielmo di San Teodorico, e proseguita dall' Abbate Ernaldo di Buonavalle, antico amico del Santo. Era nella porta della Chiesa Guglielmo Duca d' Aquitania, che non entrava, essendo scomunicato. Celebrava il Santo la Messa: e dopo aver consecrato, prima di consumare, posto il Divin Sagramento sopra la Patena, ed accostatosi al Duca, gli parlò con tal fervore di spirito, che lo indusse ad una gloriosa penitenza, e ad una nuova vita, per cui ha poscia meritato d'essere annoverato fra i Beati, che hanno culto nella Chiesa, come può vedersi nel Martirologio Romano *ai 10. di Febbrajo*. Il fatto è riferito nella detta antica Vita di S. Bernardo, ed è riassunto felicemente da due moderni Scrittori della stessa Vita, cioè dal Magagnotti *al lib. 2. capit. 6. numer. 38.*, e dal Petrina *nella Storia Cronologica al lib. 4. tom. 1. num. 381. e seg.* Celebre pure è il fatto di Santa Chiara, che per liberare il suo Monastero, e la Città d'Assisi dal saccheggio e strage de' Saraceni, che già erano in procinto di eseguire i loro furibondi disegni, fece portare alla porta del Monastero il Tabernacolo, ov'era il Venerabile, ed alla comparsa del Corpo di Cristo alcuni Saraceni perderono la vista, e gli altri si diedero ad una fuga precipitosa. Il fatto è riferito da S. Antonino *nelle sue Storie tit. 24. cap. 6. §. 3.*, ed è riassunto

ta Alexandri IV. numer. 15. Ejuſdem fere temporis cum Sanct. Claræ facto eſt & aliud relatum a Roderico Granatenſi *part.* 2. *explanationis Symboli capit.* 27. §. 7. ſecutum anno 1230. in Regno Valentiæ, dum bellum gerebatur in Mauros: de horum quippe exercitu tum Chriſtifideles inſignem retulere victoriam, cum pius Sacerdos manibus geſtans pannum lineum conſecratis Particulis plenum, prodiit in omnium conſpectum, Deum exorans, ut noſtris præſto eſſet, eoque pacto eſt eoſdem hortatus ad inſtaurandum certamen, quod porro inſignis victoria eſt conſecuta. Meminimus & ipſi eorum, quæ in minoribus, agenteſque Promotorem Fidei, legimus in Actis collectis ſuper Virtutibus Beati Petri Fourreri, ad quem cum delatum fuiſſet, publica in Caupona quoſdam ſacrilegis verbis Divinum Nomen violare, ad Sacrum Tabernaculum advolavit, arreptamque Sacram Pyxidem, ſecum detulit ad Cauponam, cumque Sacratum pignus manu oſtentans, immane facinus ſceleſtis patefeciſſet atque exprobraſſet, eoſdem ad pœnitentiam adduxit. Aſt hæc, hiſque ſimilia exempla ex peculiari divino ſpiritu impulſuque proceſſiſſe, demonſtratum eſt non ſolum ex ſecundo eventu, ſed & ex peculiaribus hæc agentium virtutibus. Ea itaque ſunt hæc exempla, quæ miremur, haud autem imitemur, nec quidquam exinde inferri poteſt pro iis, qui debent ſe ad legum normam componere: quemadmodum, a Nobis quoque fuit generaliter demonſtratum in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 3. *cap.* 41. præcipue *num.* 20.

Non congruunt eadem cuicunqua caſui, nec generalem exhibere poſſunt agendi normam, & quare.

§. 8 In hanc Claſſem referri & illud poteſt, quod legitur in *Natali* 10. quod S. Paulini Nolani opus eſt, ubi narrat, ingens incendium fuiſſe extinctum objecto tantum ad flammas Sanctæ Crucis fruſtulo.

Vicerat ignis aquam, nos ligno vincimus ignem,
Quamque aqua non potuit, vicit brevis haſtula flammam.

Et quoties ex claſſe horum, ſimiliumque exemplorum, quæ peculiari Divino afflatui non immerto tribuuntur, ad alios progredi quis vellet eventus, allatam Divini impulſus exceptionem haud ita facile recipientes, veluti ad id, quod ſub annum 1647. contigiſſe fertur Halæ Tyrolis, ubi cum Sacerdos Venerabili Eucharistia adhibita ingenti incendio benedixiſſet, reſtitit ignis; vel ad illud, quod anno 1734. ſive alio veriori tempore, hic Romæ geſtum eſt, tunc, quando publica ſolemnique pompa fuit Sacramentum ab Eccleſia delatum ad incendii locum, eoque impertita benedictio; qui his uteretur exemplis, haud valde proficeret, tum quia primum ex recenſitis factis affertur a Gobato in ſua *Theologia experimentali tr.* 4. *caſ.* 21. *ſect.* 1. *n* 375. qui tamen illud non probat, ſed tantum nuncupat felix ab exitu: *Factum felix ab eventu*: tum quia unum, vel plura adhuc facta hujuſmodi aut incognita, aut a Superioribus diſſimulata, haud tanti ſunt, quibus jure recens aliqua diſciplina, novuſque ritus innitatur.

Quæ autem aptiora ad rem comprobandam proferuntur exempla, nec laudantur, nec ritum poſſunt inducere.

§. 9. Sicuti prænotatum eſt, ſuperius allata argumenta, ad ritum, de quo ſermo eſt vindicandum infirma ſunt, leviorıſque momenti, ſed ejuſdem furfuris ſunt alia quædam, quæ in Ritum ipſum objectantur, atque extolluntur. Ajunt nonnulli Euchariſtiæ Sacramentum a Chriſto fuiſſe inſtitutum, ut eo veſceremur: quod quidem indubium eſt: at ſatis deprehendi non poteſt, quomodo ex hoc antecedenti inferre licat, haud decere illud in Supplicationibus deferre, Deumque, qui ſub Sacramenti ſpeciebus adeſt, deprecari, ut a gravibus nos quandoque obſidentibus periculis præſtet incolumes. *Neque enim ideo minus eſt adorandum*, (ſunt concepta verba Concilii Tridentini, de hoc Divino Sacramento loquentis, *ſeſſ.* 13. *c.* 5.) *quod fuerit a Chriſto Domino, ut ſumatur, inſtitutum; nam illum eumdem Deum præſentem in eo adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in Orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei, quem Magi procidentes adoraverunt, quem denique in Galilæa ab Apoſtolis* *ado-*

Primum, ſed minus firmum argntailorum, qui factum improb.

da Bollandisti *nel tom. 2. d'agosto al giorno 12. pag. 759. num. 21.*, e dal Pagi *nella Vita di Alessandro IV. al n. 15.* Quasi contemporaneo al fatto di S. Chiara è l'altro riferito da Roderico Granatense *alla part. 2. della spiegazione del Simbolo cap. 27. §. 7.* che seguì l'anno 1230. nel Regno di Valenza nella guerra contro i Mori, essendosi da' Cristiani ottenuta un'insigne Vittoria contra il loro esercito, allora che un pio Sacerdote presentossi con un Corporale in mano pieno di Particole consecrate, pregando Dio ad assistere ai nostri, ed eccitandoli in quel modo ad un nuovo combattimento, da cui derivò l'insigne Vittoria. Ci ricordiamo ancor Noi di quanto, essendo in minoribus, ed esercitando l'uffizio di Promotore della Fede, legemmo ne' Processi fatti sopra le virtù del Beato Pietro Fourerio, che, avendo avuta notizia, che in una pubblica Osteria alcuni bestemmiavano il nome di Dio, corse al Sacro Tabernacolo, diede di mano alla Sacra Pisside, con essa s'incamminò all'Osteria, ed avendo col Sacro pegno in mano predicato, e rimproverato ai delinquenti il loro grave misfatto, gl'indusse a penitenza. Ma questi, ed altri simili esempj furono effetti di uno speciale spirito ed impulso Divino, riconosciuto non meno dalla felicità dell'evento, che dalle personali virtù di quelli, che li praticarono. Sono dunque esempj ammirabili, e non imitabili; nè possono fondar conseguenza a pro di quelli, che debbono vivere secondo le leggi; come anche da Noi è stato generalmente dimostrato nella nostra Opera *de Canonizatione Sanctorum lib. 3. cap. 41.* e specialmente *al num. 20.*

Non sono essi applicabili ad ogni caso, nè possono formar regola per tutti; e perchè.

§. 8. A questa Classe può anche riferirsi ciò, che si legge *nel Natale* 10. Opera di S. Paolino di Nola, ove racconta, che restò estinto un grand' incendio con aver voltata verso le fiamme una particella del legno della santa Croce.

Vicerat ignis aquam, nos ligno vicimus ignem,
Quumque aqua non potuit, vicit brevis hastula flammam.

E quando dalla classe di questi e simili esempi, che con molto fondamento vengono attribuiti a speciale impulso Divino, si facesse passaggio ad altri eventi, ne' quali il predetto Divino impulso non così facilmente potrebbe ammettersi, come sarebbe a dire a quello, che successe l'anno 1647. in Hala del Tirolo, ove avendo un Sacerdote data la Benedizione col Venerabile ad un grave incendio, restò il fuoco estinto, o a quanto fu praticato l'anno 1734. o in altro più vero tempo, qui in Roma, allorchè con pubblicità e solennità fu portato il Venerabile dalla Chiesa al luogo, ove era l'incendio, e col Venerabile fu data la Benedizione; chi se ne prevalesse, non farebbe gran viaggio, sì perchè il primo de' predetti fatti vien riferito dal Gobat *nella sua Teologia esperimentale tr. 4. cas. 21. sect. 1. n. 375.* che non l'approva, ma lo chiama felice dall'evento: *Factum felix ab eventu*; sì perchè, uno, o anche più atti, o non saputi o dissimulati da' Superiori Ecclesiastici, non sono bastanti per formare una disciplina, ed introdurre un Rito.

Gli esempj addotti per comprovare il fatto, nè si commendano, ne sono valevoli ad introdurre un rito.

§. 9 Come si è veduto, i sopraddetti argomenti, che si portano a pro del Rito, di cui si tratta, sono fiacchi, e di poco rilievo: E tali ancora sono alcuni altri, che si vanno esagerando, e proponendo contra lo stesso. Dicesi, che il Sacramento dell'Eucaristia fu istituito da Cristo, acciò Noi ce ne cibassimo; il che è certissimo: ma non si sa vedere, come da questo antecedente si possa dedurre la conseguenza, che non sia conveniente il portarlo processionalmente, e pregare Iddio, che è presente sotto le specie Sacramentali, a liberarci da' gravi pericoli, ne' quali talora ci ritroviamo: *Neque enim ideo minus est adorandum*, (sono parole del Sacro Concilio di Trento, quando parla di questo Divin Sacramento *alla sess. 13. cap. 5.*), *quod fuerit a Christo Domino, ut sumatur, institutum; nam illum eumdem Deum præsentem in eo adesse credimus, quem Pater æternus introducens in Orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei, quem Magi procidentes adoraverunt, quem*

Prima ragione, ma non molto valida, di quelli, che riprovano il fatto.

adoratum fuisse Scriptura testatur. Exindeque Tridentini Patres commendare pergunt pias Supplicationes in Festo Corporis Christi haberi solitas, religiosasque actiones comitantium Adorandum Sacramentum, dum ad ægrotos affertur uti videre est *c.* 5. *&* *c.* 6. *&* *can.* 6. *tit. sess.* 13. Christus Dominus qua homo, vel nunc in gloriæ statu, Deum Patrem pro nobis rogat: *Christus Jesus, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*, legitur *in Epistola ad Romanos* 8. *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum*, subditur in Epistola prima S. Joannis *cap.* 2. Sive porro hoc præstet, petens expresse a Deo, ut nobis proficua concedat, sive implicite suam exhibens Humanitatem, veluti Hostiam jam ipsi in Cruce oblatam, ut Deus in eam respiciens, quæ utilia nobis possunt evadere, elargiatur, veluti disserunt nostri Theologi; qui licet in explicatione tradenda discrepent inter se, dum alii primæ subscribunt, alii secundæ sententiæ; consentiunt tamen omnes quoad dogma, insimul adnotantes, neque Ecclesiam, neque Fideles solere absolute ad Christum confugere, ut ipse pro nobis oret, sed ut nostra velit exaudire vota, ne videantur cum Arii, & Nestorii erroribus consentire, qui tueri audebant, ipsam Christi personam, ad quam vota diriguntur nostra, esse creatam, & divina inferiorem. Cum autem nostras preces audiat Christus, quoties id promerentur, cumque idem Christus vere Deus & Homo, vere, realiter, ac substantialiter sub speciebus Eucharistici panis contineatur, omnino nunquam affirmari poterit, non posse nos supplices ad ipsum confugere, ut incendium extingui deprecemur, ex eo tantum quod Sacramentum fuerit in nostrum cibum institutum; sed erit tantummodo asserendum, non licere ita ad illum confugere, ut Sacramentum educatur e Tabernaculo, afferatur ad ignem, atque ad incendium benedicatur, ob qualitatem Ritus, quoties firma desint ad eum vindicandum argumenta.

Alia duo haud validiora argumenta.

§. 10. Alii ulterius progrediuntur, asserentesque non posse rem creatam irrationalem Dei nomine adjurari, autumant, hoc unum posse valide obsistere ritui benedicendi incendii cum Eucharistiæ Sacramento; sed infirmum omnino videtur hoc argumentum. Creata res expers rationis, si ipsa per se attendatur, cum non intelligat, talis non est, quæ adjurari possit, capax tamen evadit, que exorcismis Ecclesiæ subjiciatur, si veluti ab alio acta inspiciatur; ex quo consequitur, posse orationes nostras ad Deum intendi, ut eam nobis nocere prohibeat, etiamsi a Dæmone in nostrum damnum detrimentumque ageretur. Est hæc S. Thomæ doctrina 2. 2. *quæst.* 90. *art.* 3. Verum eadem nil profecto opus est in hac facti specie, in qua dum adhibita Pyxide benedicitur incendio, nulli unquam intermixti sunt, vel intermiscentur exorcismi. Alii ritum improbant, asserentes ipsi inesse Dei tentationem, vitium Religioni oppositum, ideoque peccatum sapiens, & grave quidem peccatum, quamvis superstitione inferius, uti fuse docet, demonstratque Sanctus Thomas 2. 2. *quæst.* 97. *art.* 2. *&* *duob. seqq.* At si expressa Dei tentatio juxta ejusdem Sancti Doctoris sententiam, tunc inducitur, cum quis quidquam agit ea mente, atque consilio, ut Dei scientiam, potentiam, patientiam, voluntatemve scrutetur; interpretativa autem & implicita, quando non agit is quidem eadem concepta expressaque mente, sed tamen quidquam loquitur vel agit, cui non alius potest esse scopus, quam ut Divinæ alicujus virtutis periculum fiat; quod tunc plane contingit, cum quis paratas habens usitatas vulgaresque agendi rationes, has quidem sponte omittit, seque ultro in discrimen adducit. *Sicuti tentare, est experimentum sumere seu explorare; ita Deum tentare, est velle sumere experimentum de aliqua ipsius perfectione, veluti an sciat, an possit, an velit quidpiam; quod tum verbis, tum factis fieri potest, idque dupliciter: uno modo expresse, puta cum aliquis ea intentione dicit, aut facit quidpiam, ut exploret Dei scientiam, potentiam, patientiam, aut voluntatem: altero modo implicite, seu interpretative, quando non est quidem homini formalis & expressa intentio simile aliquid explorandi, hoc tamen dicit, aut facit, quod non potest alio ordinari, quam ad experimentum sumendum de aliqua*

Dei

denique in Galilæa ab Apostolis adoratum fuisse Scriptura testatur. Dopo le quali parole passano i Padri del Concilio a commendare le divote processioni, che si fanno nella festa del Corpus Domini, e i divoti accompagnamenti, che si fanno al Venerabile, quando si porta agl'Infermi, come si vede *nel cap.* 5. *e nel cap.* 6. *e nel can.* 6. *della citata sess.* 13. nello stato di gloria prega Iddio Padre per noi: *Christus Jesus, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*, si legge *nella epistola ad Romanos* 8. *Advocatum habemus apud Patrum Jesum Christum*, si legge nella prima epistola di San Giovanni *al cap.* 2. O ciò poi faccia, espressamente domandando a Dio, che ci dia quelle cose, che sono a noi salutari, o tacitamente esibendogli la sua Umanità come Ostia già offertagli nella Croce, acciò Iddio, vedendola, conferisca a noi quel bene, che ci può essere giovevole, come la vanno discorrendo i nostri Teologi; che se sono discordi nella spiegazione, mentre taluni abbracciano la prima, ed altri la seconda, sono poscia concordi nel dogma, e nell'osservare, che nè la Chiesa, nè i Fedeli sogliono assolutamente ricorrere a Cristo, acciò preghi per noi, ma acciò voglia esaudirci; per non mostrare d'aderire agli errori degli Ariani, e de' Nestoriani, che osavano sostenere, che la stessa Persona di Cristo, a cui s'indirizzano le orazioni, era creata, ed inferiore alla Divina. Esaudendo poi Cristo le nostre preghiere, quando meritano di esser esaudite, e contenendosi Cristo vero Dio ed Uomo, *vere, realiter, ac substantialiter* sotto la specie del pane nel Sacramento dell'Eucaristia, non dovrà mai dirsi, che ad esso non possiamo ricorrere, per ottenere la grazia, che si estingua un incendio, pe'l motivo che il Sagramento è stato istituito per nostro cibo; ma solamente potrà dirsi, non esser lecito il ricorrere ad esso, estraendolo dal Tabernacolo, portandolo al fuoco, e benedicendo l'incendio, per la qualità del rito, quando ad esso manchino validi fondamenti per sostenerlo.

§. 10. Altri passano più oltre, e dicendo non potersi scongiurare una creatura, che non ha ragione, pretendono con ciò di potersi validamente opporre al rito di benedire col Venerabile gl'incendj. Ma quest'assunto sembra non poter avere veruna sussistenza. La creatura irragionevole, considerata in se stessa, non avendo intelligenza, non è capace d'essere scongiurata; è però capace d'essere scongiurata cogli esorcismi della Chiesa, se si considera come mossa da altri: dal che deriva, che si possono diriggere le nostre preghiere a Dio, acciò le impedisca il recar nocumento a Noi, ancor quando fosse mossa dal Demonio a recarci danno e pregiudizio. Questa è la dottrina di S. Tommaso 2. 2. *quæst.* 90. *art.* 3. Ma di questa, per vero dire, non v'è bisogno nel caso presente, in cui benedicendosi colla Pisside l'incendio, nè si è praticato, nè si pratica verun esorcismo. Altri riprovano il rito, asserendo, che in esso interviene la tentazione di Dio, che è un vizio opposto alla Religione, e che per conseguenza è peccato, ed è peccato grave, benchè inferiore a quello della superstizione, come diffusamente prova ed insegna S. Tommaso *nella* 2. 2 *quest.* 97. *art.* 2. *e due segg.* Ma se la tentazione espressa di Dio, come insegna lo stesso Santo Dottore, interviene, quando taluno ardisce di fare una cosa coll'intenzione di esplorare la scienza, la potenza, la pazienza, o la volontà di Dio; e la tentazione interpretativa ed implicita interviene, quando l'uomo non ha la predetta formale ed espressa intenzione, ma però dice, o fa una cosa, che non può avere altro scopo, che quello di prendere esperimento sopra qualche perfezione Divina; il che avviene, quando l'uomo, che potrebbe prevalersi de' mezzi usitati ed ordinarj, li tralascia, e si espone al pericolo. *Sicuti tentare, est experimentum sumere seu explorare; ita Deum tentare, est velle sumere experimentum de aliqua ipsius perfectione, veluti an sciat, an possit, an velit quidpiam; quod tum verbis, tum factis fieri potest, idque dupliciter: uno modo expresse, puta cum aliquis ea intentione dicit, aut facit quidpiam, ut exploret Dei scientiam, potentiam, patientiam, aut voluntatem: altero modo implicite, seu interpretative quando non est quidem homini formalis & expressa inten-*

Due altri argomenti non più forti del primo.

ten-

Dei perfectione, veluti quando aliquis humanis & naturalibus mediis non destitutus, ea sine rationabili causa omittit; aut se periculo exponit: verba sunt Sylvii egregii S. Thomæ Interpretis *ad Art.* 1. *præcit. q.* 97. Quomodo unquam poterit jure defendi, eum, qui Venerabili Sacramento ad Incendium benedicit, qui Deum rogat, ut miseros afflictosque ab irruente infortunio velit præstare exemptos, qui non ea mente est, ut Divinæ potentiæ sumat periculum, qui humana non spernit subsidia, sed iis undique collectis, omnia enititur, assiduus tamen Divinæ Majestati preces offerens, ut quod imminet, grave malum, dignetur avertere, hunc, inquam, gravissimi criminis expressæ vel tacitæ Dei tentationis posse reum pronunciari?

Postremi desumptum ex absurdis quæ facile prævaceri posse, vel nihil habere commune cum præsenti facti specie, demonstratur.

§. 11. Alii denique arbitrantur, non esse usu recipiendam assertam piam consuetudinem afferendi Sacramentum Sacra Pyxide contentum, eoque benedicendi incendiis, ne forte id fiat cum ignis divitum ædes incessit, non autem pauperum domunculas: neque inanis hic quidem est, vel sola mente conceptus timor; Thiers quippe *præcit. c.* 12. invenitur in satis illacrymabilem hanc personarum acceptionem, veluti aliquibus in locis usu receptam. Idem Author præterea plures cumulat Synodales sanctiones, quibus severe interdicitur, sacra Lintea ad incendium afferre, eaque projicere in flammas, ut extinguantur, atque multo etiam magis, si ipsa sacra Hostia projiciatur in ignem, ea quidem spe, ita illum restingui posse. Quidquid asserit præcitatus Autor, perfacile admitti debet; immo quoties, ad ea firmanda, quæ in ritum jaciendi in ignem Sacram Hostiam profert, & in irreverentiam eo actu contentam, alio opus esset exemplo per ipsum non inducto, illud minime desideraretur. Etenim, quamvis in Italia, & præsertim Florentiæ, vigeret usus comprobandi abditam veritatem innocuo alicujus transitu per ignem, quod plane præstitit B. Petrus Igneus dictus qui ut evinceret Petrum Pavesium Florentiæ Episcopum simoniace in Episcopatum fuisse intrusum, ideoque deponendum esse, uti reipsa factum est, illæsus per ardentem ignem pertransiit, quemadmodum opportunis allatis monumentis demonstravimus *nostro lib. de Canoniz. Sanct. c.* 33. tamen cum nonullis exinde sæculis in eadem Civitate idem sumi voluerit experimentum ad fidem auctoritatemque conciliandam Doctrinæ Hieronymi Savonarolæ, cumque aliqui sese protulerint paratos per ignem transgredi, manu gestantes Eucharistiæ Sacramentum, Eucharistiæ delationem non prob unt judices, constanti judicio eam denegantes, ac irreligiosam definientes, pravique exempli, spectatis iis facti circumstantiis, in quibus usurpari cupiebatur; uti videre est in vita præfati Hieronymi Savonarolæ scripta a Francisco Pico *tom.* 2. *impressionis Parisiorum* 1674. *pag.* 70. *tom.* 2. *additionum ad eamdem vitam pag.* 306. & in Appendice ad Vitam Alexandri VI. Pontificis exaratam ab Alexandro Gordonio *tom.* 2. *pag.* 435. Verum his omnibus nihil commune est cum casu nostro. Qui enim ritum, de quo nunc agimus, tuetur, facile respondere potest, si asserat, licere omnino ipso adhibito Sacramento excitatis incendiis benedicere, nec tamen ullum fieri debere divitis & pauperis discrimen, neque Eucharistiam post Benedictionem in ignem projiciendam esse, sed immo in tabernaculum, unde fuit educta, omni cum honore restituendam.

Firmum affertur princip. ex quo porrò actus probandus, improbandusve arguatur.

§. 12. Sepositis itaque superius allatis animadversionibus, rationibusque, vel ritui faventibus vel oppositis, ut tuto liceat ad propositam metam pertingere, unica, cui insistas, tutaque via sita est in investigandis expendendisque regulis ab ecclesia præscriptis de cultu Sanctissimæ Eucharistiæ: neque enim fas cuique esse debet privata auctoritate, vel ex veræ etiam devotionis, zelique affectu, novum ritum inducere. *Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus, in Solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiasticum Pastorem mutari posse, anathema sit*: verba sunt Sacræ

Tri-

tentio simile aliquid explorandi, *hoc tamen dicit*, *aut facit*, *quod non potest alio ordinari*, *quam ad experimentum sumendum de aliqua Dei perfectione*, *veluti quando aliquis humanis & naturalibus mediis non destitutus*, *ea sine rationabili causa omittit*, *aut se periculo exponit* : sono parole del Silvio, bravo interprete di S. Tommaso, *sopra l' art. 1. della cit. quest.* 97. Come mai può ragionevolmente pretendersi, che, chi benedice l' incendio col Venerabile; che prega Iddio acciò si degni liberar gli afflitti dalla digrazia, nella quale si ritrovano; che non ha veruna intenzione di far esperimento della Divina potenza; che non rigetta i mezzi umani, ma nel mezzo d' essi fa quanto sa, pregando sempre Sua Divina Maestà, acciò si degni di torre il grave male imminente; possa dirsi reo del grave peccato della tentazione di Dio, o espressa, o interpretativa?

Ultimo argom. fondato su certi inconvenienti, che o si possono facilmente evitare, e non si verificano nel caso presente.

§. 11. Altri finalmente credono, non potersi dar seguito alla supposta pia costumanza di portare il Sagramento coperto colla Pisside, e con esso benedire l' incendio, pel timore che tal funzione si faccia quando il fuoco s' appicca alle case de' ricchi, ma non quando s' appica alle case de' poveretti : nè questo timore è panico, o ideale; esagerando il Thiers *nel cit. cap.* 12. contra questa troppo deplorabile eccezione di persone, avvegnachè in alcuni luoghi praticata; e lo stesso Autore ammassa alcune disposizioni Sinodali, nelle quali severamente vien proibito il portare i sacri Corporali agl' incendj, buttandogli nelle fiamme per estinguere il fuoco, e molto più il gettare nel fuoco la sacra Ostia, per la fiducia di estinguerlo con essa. Quanto dice il citato Autore, dee con tutta facilità essere ammesso : e quando, per convalidare quanto dice contra il getto del Sacramento nelle fiamme, e contra l' irriverenza, che in quell' atto si contiene, vi fosse bisogno di qualche altro esempio da esso non portato, esso certo non mancherebbe; imperocchè, ancorchè nell' Italia, e particolarmente nella Città di Firenze, fosse vigente l' uso di provare le verità occulte, passando taluno illeso pel fuoco, come fece il B. Pietro Igneo, che per comprovare, che Pietro Pavesio Vescovo di Firenze aveva ottenuto il Vescovado per Simonia, e doveva esser deposto, come successe, passò senza verun nocumento pe 'l fuoco acceso, come cogli opportuni documenti abbiamo dimostrato *nel nostro l.* 3. *de Canonizat. Sanctor. cap.* 33. *num.* 3. essendosi alcuni secoli dopo voluto fare nella stessa Città lo stesso esperimento per accreditare la dottrina di Girolamo Savonarola, ed essendosi alcuni esposti a passare pe 'l fuoco, ma col Sagramento dell' Eucaristia in mano, non fu la delazione dell' Eucarista approvata da' Giudici, che costantemente la rigettarono, qualificandola per irriverente, e scandalosa nelle circostanze, in cui voleva praticarsi; come può vedersi nella Vita del predetto Girolamo Savonarola, scritta da Francesco Pico *al tom.* 2. *della Stampa di Parigi* 1674. *pag.* 70. *nel tom.* 2. *delle addizioni alla stessa Vita pag.* 306. e nell' Appendice alla Vita del Pont. Ales. VI. scritta da Aless. Gordon, *al tom.* 2. *p.* 435. Ma tuttociò non ha punto che fare col caso nostro, potendo chi sostiene il rito, che è in questione, facilmente asserire, esser lecito il benedire col Sagramento un incendio, non doversi però fare veruna differenza fra il povero ed il ricco, e potersi benedire l' incendio col Venerabile, ma però senza gettarvelo riportandolo colla dovuta decenza al Tabernacolo, donde fu estratto.

Vero principio, da cui arguir si possa commendabile, o riprovevole l' accennato fatto.

§. 12. Poste dunque da parte le riflessioni, e ragioni poc' anzi esposte, o favorevoli, o contrarie al rito; per arrivare sicuramente al fine proposto, l' unica e sicura strada è quella d' osservare, e bene considerare le regole prescritte dalla Chiesa in ordine al culto della Santissima Eucaristia, non dovendo esser permesso a chicchessia con privata autorità, ed anche per vera divozione, e zelo, istituire un nuovo rito. *Si quis dixerit*, *receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus*, *in Solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos*, *aut contemni*, *aut sine peccato a Ministris pro libito omitti*, *aut in novos alios per quemcumque Ecclesiasticum Pastorem mutari posse*, *anathema sit* : Sono parole

Tridentinæ Synodi *Can. 13. sess. 7. de Sacramentis in genere*. Et quoties aliquem Ritum ejusmodi induci contigit, etsi nihil continentem pietati ac religioni oppositum, Apostolica Sedes eumdem ipsum interdicere non dubitavit, ex quibusdam extrinsecis circumstantiis, nullatenus prævisis, vel neglectis ab eo qui ritum invexit. Ut plura prætermittamus exempla, ad rem præsentem sat est unum illud innuere de Sanctissimo Sacramento, olim afferri solito ad ægrotos, qui cum exoptarent illud sumere in Viaticum, nec tamen possent deglutire, nonnulli in ipsum saltem intueri cupiebant, alii adorare ac deosculari; vetitum quippe id fuit a S Pontifice Pio V. cui interdicto consonum quoque est alterum adscriptum in Rituali Romano a Paulo V Summo Pontifice evulgato, in ea parte, quæ est *de Communione Infirmorum*, ubi, sermone instituto de Divino Sacramento, hæc leguntur: *Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei prætextu, ad ostendendum non deferatur*; idque non ea sane de causa, quod simplex adoratio, (quidquid sit de Sacræ Hostiæ osculo) quicquam haberet contrarium debito cultui, quum potius eidem esset maxime consentanea; sed ratione quarumdam circumstantiarum quas sapientes legislatores recte adnotarunt, quasque innuit Card. de Lugo *in suis Responsis Moralibus in 1. dub. 11. num. 3. Merito id prohibuit*, loquitur de S. Pio V. *quia si ad privatam ægroti consolationem, & sine spe refectionis Sacramentalis, tanta Salvatoris Majestas loco movenda, & per vias publicas circumferenda esset, paulatim ea infirmorum pietas introduceret, ut, sicut Sanctorum Reliquiæ ad eos deferuntur, & applicantur curationis gratia, ita & ad eosdem non communicaturos, nec periculose decumbentes, deferretur Eucharistia, & applicaretur partibus læsis & dolentibus, spe impetrandæ curationis; quæ, & alia similia cultum & reverentiam debitam tantæ Majestati paulatim imminuerent.*

Exemplis res illustratur. De vetito usu deferendi ad infirmos Eucharistiam adorand. tantummodo.

§. 13. Annuam Ecclesia constituit solemnitatem Corporis Christi, quæ a Tridentino Concilio dicitur Religionis nostræ adversus Hæreses Triumphum, sicuti videre est *sess. 13. cap. 15*. Supplicationem quoque instituit ea occasione habendam, jam inde ab Urbano IV., quemadmodum fuse a nobis demonstratum fuit in nostro Opere *de Festis Domini*, cum de Festo Corporis Christi disseruimus. Cavit Ecclesia, ut Sacramentum ad infirmos cum debito honore deferatur, cum ipsum suscepturi sunt in Viaticum, uti licet deprehendere ex pluribus Synodalibus sanctionibus, decretisque editis tum a Summis Pontificibus, tum & ab Episcopis quoad Diœceses suas. Amplexa est Ecclesia pium usum exponendi Venerabile Sacramentum omnibus conspicuum, utpote duobus Crystallis inclusum in Ostensorio, quod dicitur *Monstrantia*, in statutis Concilii Coloniensis habiti sub Card. de Cusa Nicolai V. per Germaniam Legati Apost. sicuti nosse licet ex *t. 9.* Collectionis Conciliorum Harduini *col. 1368. lit. C.*, dummodo id de licentia Ordinarii, publicamque ob causam aliquam fiat. Adjecit & illud Ecclesia, quod si privata tantum, non autem publica causa subsit, Sacramentum exponatur; ita tamen, ut, reserato Tabernaculo, inde Sacrum Christi Corpus minime educatur, sed vel Sacra Pyxide sit inclusum, aut Velo obtectum ita, ut videri non possit, quemadmodum deprehenditur ex iteratis conformibus decretis editis a Congregationibus Urbis, & per Summos Pontifices probatis, quas omnes collegimus ipsi, cum Bononiæ essemus, in una ex nostris Institutionibus *Italicæ editionis t. 2.*, quæ in latinam quoque versionem est illata. Cogitavit Ecclesia de Benedictionibus, Venerabili Sacramento adhibito, impertiendis, tum post publicas habitas supplicationes, tum quoties post solemnem Expositionem Sacramentum est in Tabernaculum restituendum, ac denique cum sumpto per Ægrotum Viatico, reliqua in Sacra Pyxide est Particula, quam Sacerdos secum ad Ecclesiam refert, veluti nosse licet ex Rituali Romano *cit. de Communione Infirmorum*. Calum denique prospexit Ecclesiam instantis alicujus nimbi, procellæ, alterive ingentis periculi, cavitque, ut si populus excitari velit ad Deum Optimum Maximum deprecandum, quo ab ingruenti malo præstetur immunis, adaperiatur Taberna-

Aliæ Ecclesiast. sanctiones de cultu sanctissimæ Euchar. exhibendo.

culum

le del sacro Concilio di Trento *al Can.* 13. *sess.* 7. *de Sacramentis in genere*. E quando taluno di questi riti è stato introdotto, ancorchè non vi fosse in esso cosa veruna, che fosse contraria alla pietà ed alla divozione, non ha dubitato la Santa Sede di proibirlo, per alcune estrinseche circostanze, non prevedute, o non curate da chi l'introdusse. Lasciando da parte molti altri esempj, basta per l'intento additar quella del Venerabile Sagramento, che una voltaportavasi agl'Infermi, che bramavano di riceverlo per Viatico, e che non potendo inghiottirlo, sospiravano alcuni di poterlo vedere, ed altri di poterlo adorare, e baciare: essendo stato ciò proibito dal S. Pontefice Pio V. colla di cui proibizione concorda ancor quella del Rituale Romano pubblicato dal Sommo Pontefice Paolo V. quando tratta *de Communione infirmorum*, ove così si legge, trattandosi del Divin Sacramento: *Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei prætextu, ad ostendendum non deferatur*; e tutto ciò, non perchè (ciocchè siasi del bacio della Sacra Ostia) vi fosse nella semplice adorazione cosa veruna contraria al culto, anzi molto si contenesse a pro dello stesso: ma per l'ostacolo d'alcune circostanze ben ponderate dai savj legislatori, ed accennate dal Cardinale di Lugo *ne' suoi Responsi morali al lib.* 1. *dub.* 11. *n.* 3. *Merito id prohibuit*, parla di S. Pio V. *quia si ad privatam ægroti consolationem, & sine spe refectionis Sacramentalis, tanta Salvatoris Majestas loco movenda, & per vias publicas circumferenda esset, paulatim ea infirmorum pietas introduceret, ut sicut Sanctorum Reliquiæ ad eos deferuntur, & applicantur curationis gratia, ita & ad eosdem non communicaturos, nec periculose decumbentes, deferretur Eucharistia, & applicaretur partibus læsis & dolentibus, spe impetrandæ curationis: quæ, & alia similia cultum & reverentiam debitam tantæ Majestati paulatim imminuerent.*

Si dimostra il tutto cogli esempj. Dell' uso interdetto di portare agl' infermi il Santissimo Sagramento per solo motivo di adorarlo.

§. 13 Ha la Chiesa stabilita l' annuale Festa del Corpo di Cristo, che dal Concilio di Trento vien detta trionfo della nostra Sancta Religione contra l'eresia, come può vedersi *nella sess.* 13. *al c.* 15 Ha pure stabilita la Processione da farsi nella detta occasione, sino da' tempi d' Urbano IV., come da Noi diffusamente si é dimostrato nella nostra Opera *delle Feste del Signore*, quando abbiamo trattato della Festa del Corpo di Cristo. Ha la Chiesa determinato, che il Sacramento si porti agl' infermi colla dovuta decenza, quando lo debbono ricevere per Viatico, come si può vedere in tante e tante determinazioni, in tanti e tanti Sinodi, ed ordini dati non meno da' Sommi Pontefici, che da' Vescovi nelle loro Diocesi. Ha la Chiesa adottata la divozione dell' Esposizione del Venerabile in maniera visibile, purchè racchiuso fra due Cristalli nell' Ostensorio, chiamato *Monstrantia*, negli Statuti del Concilio Coloniense radunato dal Card. di Cusa Legato Apost. di Niccolò V. come può vedersi *nel tom.* 9. de la Collezione de' Concilj dell' Arduino *col* 3368. *litt.* C. purchè si faccia coll' autorità dell' Ordinario, e vi concorra una pubblica cause. Ha aggiunto la Chiesa, che, concorrendo qualche altra causa, che non sia pubblica, ma sia privata, l' Esposizione si faccia, aprendo il Tabernacolo, senza estrarre da esso il Venerabile, ma tenendolo racchiuso nella Sacra Pisside, o coperto con un Velo, in tal maniera che non possa vedersi; come si deduce dalle reiterate uniformi risoluzioni prese dalle Congregazioni di Roma, ed approvate da' Sommi Pontefici, unite da Noi in una nostra Notificazione *nel tom.* 2. *della edizione Italiana*, quando eravamo in Bologna, ed inserita ancora nell' edizione latina. Ha pensato la Chiesa alle Benedizioni da darsi col Venerabile, e dopo le Processioni pubbliche, e quando dopo la pubblica Esposizione si vuol riporre il Sacramento, e quando, comunicato l' infermo col Viatico, resta nella Sacra Pisside una Particola, e con essa il Sacerdote ritorna alla Chiesa, come può vedersi nel Rituale Romano *al tit. de Communione infirmorum*. Ha finalmente la Chiesa previsto il caso di qualche nembo, di qualche procella, di qualche grave pericolo imminente, ed ha ordinato, volendosi eccitare il popolo a pregare

Altre leggi Ecclesiastiche intorno al culto da prestarsi al Santissimo Sagramento.

culum, minime educto Sacramento, sed ante ipsum Sacra Pyxide inclusum preces religioso affectu recitentur. Hæc est methodus præscripta a magno S. Carolo Borromæo in sua tertia Synodo Diœcesana habita anno 1572. *Cum grandines nimbi, turbines & aliæ temporum procellæ imminent, ad eas tempestates sedandas, vel, ut vocant, signandas, ne Sacerdos vasculum, in quo Sanctissimum Christi Domini Corpus asservatur, adhibeat; sed Tabernaculum accensis luminibus patefaciant, ut ea nimborum vi imminente, rogationes & preces a Clero, populoque coram Domino religiose fiant.* Quod confirmatum noscitur in tertia Synodo Provinciali coacta subsequenti anno 1573. *Cum nimbi, procellæ, turbines, aut grandines impendent, ne Sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asservatur, sed Tabernaculum, ubi illud in Altare reconditur, patefaciat, licet; tumque in ejus conspectu Litanias, aliasque religiosas preces ejus rei causa institutas pie sancteque pronunciet.* Consonat his Rituale Ebroicense anno 1606. a magno Cardinali de Perron compositum. Perspicuum itaque est systema a S. Carolo Borromæo, veluti lex quædam, in universa Diœcesi, provinciaque sua stabilitum, quodque merito pro cæteris locis haberi potest tanquam regula *in vi directiva*, cum ex aliquo tempestatum, grandinum, fulminumque inopinato casu, supplices ad Deum libet confugere. Aperiendum namque est, uti prænotavimus, Tabernaculum, Sacramentum intra Pyxidem relinquendum, piæ fundendæ preces, ut Divinam nobis opem imploremus. Si autem Sacramentum non debet a Tabernaculo educi, facile intelligitur, in designatis casibus non esse illud afferendum ad Ecclesiæ januam, nec cum eodem Benedictionem impertiendam.

Synodalia decreta circa ritum servandum in casibus huic similimis.

§. 14. Loquuntur quidem mox supra allatæ auctoritates de turbinum, procellarumque casu, quin suspicari possimus, audere quemquam excipere, eas minime congruere incendiis; par omnium quippe ratio est: & quoties, ut aliorum subtilibus levibusque cavillationibus fieret satis, exquiri Synodi vellent ac Ritualia conceptis verbis loquentia de incendii casu, sat erit manum protendere ad Synodum Archiepiscopi Parisiensis habitam anno 1674. *art.* 7. *cap.* 2. in qua disertis verbis cavetur, ne Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum quacumque de causa unquam ad incendia afferatur, indicta in Sacerdotem, qui deliquisset, suspensionis pœna; & ad Rituale Argentoratensis Ecclesiæ evulgatum a bonæ mem. Cardinali de Rohan, impressumque anno 1742. ubi *pag.* 83. sequentia adnotantur verba = *Prohibitum est insuper*, sermo est de sacramento Altaris *ne ad extinguenda incendia deferatur, & quidem sub pœna suspensionis, a Ministris deferentibus ipso facto incurrenda. Scriptum est*: *Non tentabis Dominum Deum tuum. Qui dixit mari = usque huc venies .... & hic confringes tumentes fluctus tuos = potest & impetum ignis refrænare. Quandoque autem, sicut potens, sic & justus, mala quædam permittit; & quia, num facile sit placabilis, ignoramus; vitandum illud omne, quod & quorumdam Christianorum fidem infirmare posset, & nostrorum honorem Mysteriorum malignis infidelium, aut hæreticorum irrisionibus exponere.* Qui temporalia a Deo exposcit, pavidus debet eadem rogare, divinæque voluntati se omnino committere. *Quando petitis temporalia, cum modo petite, cum timore petite, illi committite, ut, si prosint, det; si scit obesse, non det. Quid autem obsit, quid prosit, medicus novit, non ægrotus*: inquit Sanctus Augustinus *in serm.* 354. *alias* 53. *de verbis Domini cap.* 7. Cum sæviunt infortunia, homines plerumque Deum, quomodo oporteret, non orant: liberari se petunt, nihilque præterea curant: cumque cæteroquin pietate ac devotione erga Sacramentum Altaris exardescant, videntes educi illud, e Tabernaculo post recitatas preces, afferri ad Ecclesiæ januam, eodemque adhibito per Sacerdotem benedici ad eam regionem, unde erumpunt turbines & procellæ, vel ad eam, in qua fuerit incendium; implentur fiducia quadam, certaque spe, ad exitum jam pertigisse calamitates suas, & si id haud fiat, sicuti ex justo Dei judicio pluries reipsa non contingit, magnum exinde subest periculum, ne labefactetur

Ex identitate rationis hunc quoque casum definiunt.

Afferuntur alia decreta, quæ hunc præcise incendii casum decidunt & quid tunc agendum statuunt.

Cur vetita ad incendium benedictio cum Eucharistia?

vel

gare il Grande Iddio, per esser liberato dal male, si apra il Tabernacolo, non si estragga il Venerabile, ma avanti d'esso inchiuso nella Sacra Pisside si recitino divotamente le preci. Questo è il metodo insinuato dal gran S. Carlo Borromeo nel suo terzo Sinodo Diocesano tenuto l'anno 1572. *Cum grandines, nimbi, turbines, & aliæ temporum procellæ imminent, ad eas tempestates sedandas, vel, ut, vocant signandas, ne Sacerdos Vasculum, in quo Sanctissimum Christi Domini Corpus asservatur, adhibeat; sed Tabernaculum accensis luminibus patefaciat, ut ea nimborum vi imminente, rogationes & preces a Clero, populoque coram Domino religiose fiant.* Il che anche si trova conformato nel suo terzo Concilio Provinciale, tenuto l'anno seguente 1573. *Cum nimbi, procellæ, turbines, aut grandines impendent, ne Sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asservatur, sed Tabernaculum, ubi illud in Altare reconditur, patefaciat, licet; tumque in ejus conspectu Litanias, aliasque religiosas preces ejus rei causa institutas pie sancteque pronunciet.* Concorda il Rituale d'Evreux del 1606. fatto dal gran Cardinale di Perron. Chiaro dunque é il sistema stabilito da S. Carlo Borromeo, come Legge, nella sua Diocesi, e nella sua Prov. e che ragionevolmente può qualificarsi come regola *in vi directiva* negli altri luoghi, quando si vuol ricorrere a Dio, succedendo qualche caso inopinato di tempeste, di grandini, di fulmini; dovendosi, come si è veduto, aprire il Tabernacolo, dovendosi lasciare il Sagramento coperto dentro la Sacra Pisside, dovendosi recitare divotamente le preci, invocando l'ajuto di Dio. E se non deve il Sagramento esser estratto dal Tabernacolo, vi vuol poco a comprendere, che non dee nelle dette occasioni esser portato alla porta della Chiesa, nè si dee con esso dare la benedizione.

Decreti Sinodali, che determinano il rito da praticarsi in casi affatto simili al presente.

§. 14. Parlano, é vero, le autorità poc'anzi riferite, del caso di turbini e procelle, nè può caderci in mente, che taluno osi di replicare, non aver esse luogo nel caso degl'incendj, mentre in tutti i predetti casi concorre la stessa ragione: e quando, per soddisfare alle altrui sottili ed insussistenti indagini, si volesse far ricerca di Sinodi, e Rituali, che parlino del caso dell'inceudio, basterà stender la mano al Sinodo dell'Arcivescovo di Parigi tenuto l'anno 1674. *art. 7. cap. 2.* in cui a chiare note viene ordinato, che il Santissimo Sacramento dell'Altare non si porti mai agl'incendj sotto qualunque pretesto si sia, sotto pena di sospensione al Sacerdote, che contravenisse, ed al Rituale della Chiesa d'Argentina pubblicato dalla buona memoria del Cardinale di Rohan, e stampato l'anno 1742. ove *alla pag.* 83. sono registrate le seguenti parole: *Prohibitum est insuper*, parlasi del Sacramento dell'Altare, *ne ad extinguenda incendia deferatur, & quidem sub pœna suspensionis. a Ministris deferentibus ipso facto incurrenda. Scriptum est: non tentabis Dominum Deum tuum. Qui dixit mari = usque huc venies . . . , . . & hic confringes tumentes fluctus tuos = potest & impetum ignis refrænare. Quandoque autem, sicut potens, sic & justus, mala quædam permittit; & quia, num facile sit placabilis, ignoramus, vitandum illud omne, quod & quorumdam Christianorum fidem infirmare posset, & nostrorum honorem Mysteriorum malignis infidelium, aut hæreticorum irrisionibus exponere.* Chi domanda a Dio cose temporali, le dee domandare temendo, ed in tutto dee rimettersi alla di lui volontà: *Quando petitis temporalia, cum modo petite, cum timore petite, illi committite, ut, si prosint, det; si scit obesse, non det. Quid autem obsit, quid prosit, medicus novit, non ægrotus:* dice Santo Agostino *nel Serm. 354. altre volte 53. de verbis Domini al cap. 7.* Succedendo le disgrazie, gli uomini pur troppo non pregano Dio, come dovrebbe pregarsi: pregano per esser liberati, e ad altro non pensano: ed essendo per altro pieni di pietà, e di divozione verso il Sagramento dell'Altare, vedendolo dopo le preci estrarre dal Tabernacolo, vedendolo portare alla porta della Chiesa, vedendo darsi con esso dal Sacerdote la Benedizione verso quella parte, donde vengono i turbini e le procelle, o verso quella, in cui arde l'incendio, si riempiono di una fiducia, di una sicura speranza, che sia giunto il termine delle

Sono definitivi della presente questione per l'identità de' motivi.

Si recano altri decreti precisamente decisivi del caso dell'incendio, e che stabiliscono ciò, che deve farsi.

Perchè sia proibito di benedire l'incendio coll'Eucaristia.

vel tepeſcat fervens illa devotio erga Auguſtiſſimum Altaris Sacramentum; miſſo interea facto altero periculo irriſionum ab incredulis. Atque hæ profecto animadverſiones fecerunt, ut a ſolertiſſimis Epiſcopis ſtatueretur, ne Pyxis e Tabernaculo educatur, ne exportetur ab Eccleſia, neve cum ea in Eccleſia, vel extra Eccleſiam, ad tempeſtates, aut incendia benedicatur.

Interd. hoc afficit quoque caſum obſeſſi exorcizandi.

§. 15. Haud abſimilis eſt obſeſſorum exorcizandorum ſpecies; in Rituali ſiquidem permittuntur Sanctorum Reliquiæ, opportunis adhibitis cautelis, eorum capitibus pectoribuſque imponi: *Reliquiæ quoque Sanctorum, ubi haberi poſſint, decenter ac tuto colligatæ & coopertæ, ad pectus, vel ad caput obſeſſi reverenter admoveantur*. Non tamen licet ad caput eorum, vel pectus, ſacram admovere Euchariſtiam, ob irreverentiæ periculum: *Sanctiſſima vero Euchariſtia ſuper caput obſeſſi, aut aliter ejus corpori non admoveatur, ob irreverentiæ periculum*. Etsi in vita Sancti Bernardi, in Chronicis Belgicis Molineti, & in Catalogo Belgico Bernardi ac Lucemburgo *litt. G.* haud deſiderentur exempla Sanctorum Virorum, qui tale quidpiam præſtitere, atque ita ab Obſeſſis Dæmones ejecerunt: facta enim hæc, ſicut prædiximus, iis accenſenda ſunt exemplis, quæ admiratione quidem, non vero imitatione proſequi debeas.

Quiſnam eruditius & rectius de quæſtione hac diſſeruerit.

§. 16. Cæteris quibuſque Authoribus Joannes Baptiſta Thiers eruditius, doctiuſque de hac quæſtione diſſeruit, illamque diremit juxta ea, quæ hactenus dicta ſunt, in ſuo Tractatu *de Sanctiſſimo Sacramento 2. part. cap. 12.* & quidquid ibi latius attulit, legitur ab ipſo ſummatim reſumptum in ſuo Tractatu *de ſuperſtitionibus tom. 2. cap. 13.* Opus Thiers *de Expoſitione Sacramenti* valde commendatum, probatumque fuit a pio, ac docto Cardinali Bona, uti noſſe licet ex ejus Epiſtola 311. in tomo hoc ipſo anno 1755. cuſo, *pag. 246.* Laudatus Cardinalis in ea epiſtola inquit, præclarum ſe de illo opere feciſſe judicium, cum ſermonem de eo habuiſſet cum Patre Luca Dacherio, indeque ſubdit: *Librum optimum eſſe, & pium, & ab omnibus viris doctis ac eruditis approbatum. Omnes autem mirantur, quod argumentum per ſe ſterile, & hactenus intentatum, tanta ubertate tractaverit, ut nihil ei deſit, nihil ultra deſiderari poſſit. Audivi rumorem propter illum a quibuſdam Pariſiis excitatum fuiſſe, ſed protinus ſedatum, cum nihil in eo cenſuræ obnoxium ſit*. Tanti Cardinalis ſententiæ ipſi ſubſcribimus, ſed quoad præſentem quæſtionem erudite adeo diſcuſſam a Thiers, putamus, deeſſe nonnulla, quæ niſi congrua aliqua interpretatione ſolvantur, concidit Thiers aſſumptio, atque etiam nonnihil concuti poſſunt, quæ hactenus conſtituta ſunt.

Quæritur an verum quod Thiers aſſerit, nullam reperiri Synodum nec Rituale, ubi de hujuſmodi benedictione agatur.

§. 17. Hoc maxime Thiers expendit, quod cum in tot Synodis actum ſit ac conſtitutum, quidquid agi oporteat, dum aliquod tempeſtatis, incendiique accidit infortunium, ne unam reperiri quidem ſuadentem, vel permittentem Benedictionem, Sacramento adhibito. Præterea, ex tot Ritualibus in Sacrarum Functionum normam impreſſis, nullum penitus adinveniri conſentiens, ut tempeſtatibus, incendiiſque, Sacramento adhibito, benedicatur; etſi cæteroquin ſimilia non deſint Ritualia, & monumenta Benedictionum, quæ, adhibitis Sanctorum Reliquiis, vel Crucis imaginibus, impertiantur: & ex tanto omnium ſilentio validum elicit argumentum adverſus ritum benedicendi, adhibito Sacramento, tempeſtatibus, incendiiſve. At ſi forte nonnulla extarent Ritualia, quibus hoc plane ſuaderetur, ingens concuteretur ædificium, omniaque diſrupta corruerent.

Sacerdotale Romanum P. Alberti Caſtellani & Rituale Card. San.

§. 18. In Sacerdotali Romano *pag. 227. a tergo ſub tit. de Benedictione adverſus tempeſtates*, ſequentia verba adnotata reperiuntur: *Si expediens viſum fuerit, Sacerdos accipiat reverenter Corpus Domini in vaſe debito, & Eccleſia exiens, nubes in modum Crucis cum dicto vaſe ſignet*. Et in Rituali Cardina-

lis

le loro disavventure : e , se ciò non succede , come per giusti giudizj di Dio tante volte non succede , si apre il campo ad un grave pericolo , che si scemi , o s' intepidisca il fervore verso l' Augustissimo Sagramento dell' Altare ; passando intanto sotto silenzio l'altro pericolo delle irrisioni de'miscredenti : riflessioni, che sono state la cagione , per cui fu stabilito da' vigilantissimi Vescovi , che non si estragga dal Tabernacolo la Pisside , che non si porti fuori di Chiesa , nè con essa o in Chiesa, o fuori di Chiesa si dia la Benedizione sopra le tempeste , o gl' incendj.

§. 15. Simile è il caso degli ossessi, che si esorcizzano; permettendosi nel Rituale, che sopra i loro petti , e le loro teste, colle dovute cautele , si mettano le Reliquie de' Santi : *Reliquiæ quoque Sanctorum , ubi haberi possint , decenter ac tuto colligatæ & coopertæ , ad pectus vel ad caput obsessi reverenter admoveantur* ; ma non si può accostare al capo o al petto dell' ossesso l'Eucharistia , pe 'l pericolo dell' irreverenza : *Sanctissima vero Eucharistia super caput obsessi, aut aliter ejus corpori non admoveatur, ob irreverentiæ periculum* ; ed ancorchè nella Vita di S. Bernardo, nelle Cronache Belgiche del Molinet , e nel Catalogo Belgico di Lucemburgo *alla lett. G.* non manchino esempj d' uomini Santi che l' hanno fatto , ed in questo modo hanno cacciato i demonj dagli ossessi ; devonsi questi casi annoverarsi , come si è detto, fra gli esempj ammirabili e non imitabili.

Sotto la stessa legge proibitiva è compreso anche il caso d' esorcizzare qualche Ossesso.

§. 16. Chi fra gli Autori ha con maggior erudizione e sapere discorso del punto presente , risolvendolo coerentemente al detto sin ora , è stato Gio: Battista Thiers nel suo Trattato *del Santissimo Sacramento nella 2. part. al cap. 12.* e quanto ivi con ampiezza ha detto , si ritrova da esso compendiosamente riassunto nel suo Trattato *delle superstizioni al tom. 2. cap. 13.* L' Opera del Thiers *dell'Esposizione del Sacramento* fu molto lodata ed approvata dal pio e dotto Cardinale Bona , come si vede *nella sua lettera* 321. nel tomo stampato quest' anno medesimo 1755. *alla pag.* 246. Dice il Cardinale nella Lettera , d'aver già dato il suo giudizio favorevole del Libro , avendone parlato col Padre Luca d'Achery, e poi soggiugne : *Librum optimum esse , & pium , & ab omnibus viris doctis ac eruditis approbatum . Omnes autem mirantur , quod argumentum per se sterile, & hactenus intentatum, tanta ubertate tractaverit , ut nihil ei desit , nihil ultra desiderari possit . Audivi rumorem propter illum a quibusdam Parisiis excitatum fuisse , sed protinus sedatum , cum nihil in eo censuræ obnoxium sit .* Noi ci sottoscriviamo al sentimento di un così gran Cardinale ; ma in ciò che appartiene alla questione presente trattata con tanta erudizione dal Thiers, crediamo mancare alcune cose , alle quali se non si dà sfogo competente , cade l'assunto del Thiers , ed anche in parte può crollare quanto sin ad ora si è detto.

Chi sia stato quello , che con più erudizione e fondamento abbia scritto su questa materia.

§. 17. Considera il Thiers , che essendosi in tanti Sinodi trattato di quanto dee farsi, quando succede la disgrazia di qualche tempesta , o di qualche incendio, neppur uno vi sia, che insegni , o permetta la Benedizione col Venerabile; inoltre , che in tanti Rituali stampati per regola delle Funzioni neppur uno se ne ritrovi , in cui si ammetta il benedire le tempeste , e gl' incendj col Sagramento ; ancorchè non manchino simili Rituali , e monumenti delle Benedizioni da farsi o colle Reliquie de' Santi , o colle Immagini della Croce : e da tanto universale silenzio ricava un forte argomento contro il rito di benedire col Sagramento le tempeste , o gl' incendj. Ma se per avventura si ritrovassero Rituali , che ciò insinuassero , crollerebbe la gran fabbrica , e il tutto caderebbe a terra.

Se sia vera l' asserzione del Thiers , non trovarsi alcun Sinodo, nè Rituale , che tratti di tal benedizione.

§. 18. Nel Sacerdotale Romano *alla pag. 227. a tergo* , *sotto il titolo della Benedizione contra la tempeste*, si ritrovano registrate le seguenti parole: *Si expediens visum fuerit , Sacerdos accipiat reverenter Corpus Domini in vase debito , & Ecclesia exiens , nubes in modum Crucis cum dicto vase signet .* E nel Ri-

Il Sacerdotale Romano del P. Castellani , e il Rituale del Card.

ctorii hanc benedict. probant.

lis Sanctorii *pag.* 709. *sub tit. de Exorcismis contra ingruentes aereas tempestates*, hæc adscripta leguntur verba: *Postea, si expedire visum fuerit, Sacerdos accipiat reverenter & cum luminaribus Corpus Domini in Calice, aut alio vase debito, & Ecclesia veniens, nubes in modum Crucis cum dicto vase signet*. Author Sacerdotalis Romani fuit Pater Albertus Castellani Ord. Prædicatorum, qui multo labore illud elucubravit, dicavitque Leoni X. Pontifici Maximo. Et ante quam typis traderetur, examinatum emendatumque fuit jussu Pii IV. Pontificis, veluti cognoscere est *tom.* 2. *Scriptorum Ordinis Prædicatorum P. Jacobi Echard. pag.* 48. Alterum Rituale authorem habuit Cardinalem Sanctorium, S. Severinæ nuncupatum, teste Ciacconio *in ejus Vita tom.* 3. *pag.* 1044. De hoc autem Rituali Cardinalis anctorii perhonorifica fit mentio in Brevi Summi Pontificis Pauli V. incipiente *Apostolicæ Sedis* dato quarto Idus Julii 1614., impressoque ad frontem Ritualis Romani ab eodem Paulo Pontifice evulgati; in eo quippe refertur, Cardinales ad novi Ritualis editionem designatos, vetera expendisse Ritualia, præsertim vero illud, *quod vir singulari pietate, zelo, & doctrina, bonæ memoriæ Julius Antonius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Sanctæ Severinæ nuncupatus, longo studio, multaque industria & labore plenissimum composuerat*.

Publica tamen auctoritate nunquam fuerunt eadem opera approbata. Et primo id probat quoad Sacerdotale Roman.

§. 19. His tamen nihil facessentibus, stat Thiertis Assertio: præindicata quippe duo Opera publicæ auctoritatis pondere destituuntur. Nos nihil detractum volumus egregio Operi Patris Alberti Castellani, sed asserimus, esse privati Auris Opus, nullumque extare argumentum, quo illud a Pio IV. Pontifice approbatum demonstretur. Neque id temere aut nulla ratione affirmamus. Agitur in eo Opere de Baptismi forma sub conditione, ac recensenrur peculiares factorum circumstantiæ, quando, in hujusmodi Sacramento administrando sub conditione uti licet; a Sacramento autem Pœnitentiæ universim hæc forma sub conditione rejicitur: *Secus in Sacramento Pœnitentiæ, quod non licet*. Theologi illi, qui in Sacramento Pœnitentiæ ministrando locum esse negant formæ sub conditione, auctoritate utuntur Sacerdotalis Romani a præfato Religioso compositi, venditantes illud Pontificia auctoritate roboratum. At cæteri, quibus forma sub conditione in Pœnitentiæ Sacramento probatur, fidenter respondent, neque anteacto tempore fuisse unquam demonstratum, nec demonstrari nunc posse, enunciatum Opus fuisse ab aliquo ex Summis Pontificibus approbatum, quod & ipsi expressimus in Nostro Opere *de Synodo Diœcesana lib.* 7. *cap.* 15. *tom.* 2. & *seq. novissimæ editionis Romanæ*, jam jam absolutæ, & quamprimum evulgandæ. Prætermittenda nec est consideratio illa, si nimirum Opus Patris Castellani approbatum fuisset a Pio IV. Pontifice, Sanctum Carolum Borromæum Pontificis Nepotem, totoque ejus Pontificatu in Ecclesiasticis negotiis maxime versatum, haud fuisse permissurum, ut in sua Diœcesana Synodo, suaque itidem in Synodo Provinciali postea coactis, statueretur, quod noscitur reipsa statutum, quodque omnimode adversatur iis, quæ in præfato Opere Patris Castellani tradita leguntur.

Historica narratio de Rituali Card. Sanctorii.

§. 20. Hinc ad Rituale Cardinalis Sanctorii gradum facimus. Celebris Præsul Fontanini qui paucos librorum peritia sibi pares habuit, in appendice ad Catalogum librorum bonæ memoriæ Cardinalis Imperiali, *Littera S*, hæc adnotata reliquit: *Opus rarissimum, sine principio, & fine, impressum sub Paulo V.*, & jure quidem: egregii quippe hujusce operis impressa folia delitescebant in angulo Vaticanæ Bibliothecæ, quorum notitia ad Viros Sacrorum Rituum studiosos delata, impetrarunt hi, ut simul colligerentur, quo eorum exemplum sibi sumere liceret. Tunc vero factum, ut multi ejusdem sibi exemplum comparaverint, quod in suis Bibliothecis condiderunt, cum ante id temporis pauca essent, atque rariora exempla: neque enim alia eousque comperta erant exempla, quam quæ extabant, & nunc etiam extant, unum in Biblio-

theca

Rituale del Cardinale Santorio *alla p. 709.* nel titolo degli Esorcismi *contra ingruentes aereas tempestates*, sono registrate queste altre parole: *Postea, si expedire visum fuerit, Sacerdos accipiat reverenter & cum luminaribus Corpus Domini in Calice, aut alio vase debito, & Ecclesia exiens, nubes in modum Crucis cum dicto vase signet.* Autore del Sacerdotale Romano fu il Padre Alberto Castellano nell'Ordine de' Predicatori, che con molta fatica lo compose, e lo dedicò al Sommo Pontefice Leone X. E prima che fosse stampato, fu esaminato, e corretto per ordine del Pontefice Pio IV. come può vedersi *nel tom. 2. degli Scrittori dell'Ordine de' Predicatori* del P. Giacomo Echard *alla pag. 48.* Autore dell'altro Rituale fu il Cardinale Santorio detto di Santa Severina, come attesta il Ciacconio *nella di lui Vita al tom. 3. pag. 1044.* e di questo Rituale del Cardinale Santorio si parla con gran rispetto nel Breve del Sommo Pontefice Paolo V. che incomincia *Apostolicæ Sedis*, e che fu spedito sotto il giorno 12. di Luglio 1614. e che è stampato in testa al Rituale Romano pubblicato dallo stesso Pontefice Paolo, dicendosi in esso, che i Cardinali deputati per l'edizione del nuovo Rituale, considerarono gli antichi Rituali, e specialmente quello, *quod vir singulari pietate, zelo, & doctrina, bonæ memoriæ Julius Antonius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Sanctæ Severinæ nuncupatus, longo studio, multaque industria & labore plenissimum composuerat.*

Santorio approvano detta benedizione.

§. 19. Ciò non ostante resta nel suo vigore l'assertiva del Thiers, mancando alle accennate due Opere il peso della pubblica autorità. Noi non leviamo il pregio alla bell'Opera del P. Alberto Castellano; ma diciamo, che è un'Opera di un Autore privato, e che non v'è pruova veruna, che fosse approvata dal Pontefice Pio IV. Nè questa è una nostra capricciosa invenzione. Si tratta nella detta Opera della forma condizionata del Battesimo, e si assegnano le circostanze, nelle quali è luogo alla forma condizionata nel detto Sacramento; ed universalmente si esclude la forma condizionata nel Sacramento della Penitenza: *Secus in Sacramento Pœnitentiæ, quod non licet.* I Teologi, che escludono la forma condizionata nel Sacramento della Penitenza, si prevalgono dell'autorità del Sacerdotale Romano del predetto Religioso, dandolo per approvato dal Sommo Pontefice. Ma gli altri, che ammettono la condizionata nel Sacramento della Penitenza, francamente rispondono, non essere mai stato provato, nè potersi provare, che l'Opera predetta sia stata approvata da verun Sommo Pontefice; come anche da Noi è stato riferito nella nostra Opera *de Synodo Diœcesana al lib. 7. cap. 15. num. 2. e seg. dell'ultima edizione Romana*, che ormai si può dir terminata, e che quanto prima sarà pubblicata. Non potendosi tralasciare la riflessione, che se l'Opera del Padre Castellano fosse stata approvata dal Pontefice Pio IV. non avrebbe S. Carlo Borromeo, ch'era di lui nipote, e che nel tempo del di lui Pontificato aveva avuta tutta l'ingerenza negli affari Ecclesiastici, permesso, che nel suo Sinodo Diocesano, ed in un suo Concilio Provinciale tenuti dopo il predetto tempo, si stabilisse quanto fu stabilito, e che è in tutto è per tutto contrario a quanto si legge nell'Opera predetta del Castellano.

Tali opere non sono mai state autorizzate: e ciò in primo luogo si prova in quanto al Sacerdozio Romano.

§. 20. Facendo poi passaggio al Rituale del Card. Santorio, il celebre Monsig. Fontanini, Uomo, che ha avuti pochi pari nella cognizione de' Libri, nell'appendice al Catalogo de' Libri del fu Card. Imper. *alla lett. S*, così lasciò scritto, trattando del detto Rituale: *Opus rarissimum, sine principio & fine, impressum sub Paulo V.* e scrisse molto bene; imperciocchè i fogli di questa bell'Opera stampati, erano sepolti in un angolo della Biblioteca Vaticana, ed avendone avuta notizia alcuni uomini studiosi de' Sacri Riti, essi ottennero, che se ne facesse l'unione per averne un esemplare; ed allora fu, che molti procurarono d'averne uno da mettere nella sua Libreria, mentre prima del detto tempo pochi e rari erano gli esemplari, non essendovi fino a quel tempo stata altra notizia, che di un esemplare, ch'era, ed è nella Biblioteca del Monastero di S. Croce in Gerusalemme, e di

Notizie Istoriche intorno al Rituale del Card. Santorio.

theca Monasterii S. Crucis in Hierusalem, duo autem in Bibliotheca Collegii Romani, quorum alterum fuit Venerabilis Cardinalis Bellarmini, alterum Præsulis Coccini Rotæ Auditoris. Uti prænotatum est, asserit Præsul Fontanini, rituale Cardinalis Santorii principio destitui, & fine; idque omnino verum, quemadmodum videre est in exemplis mox supra indicatis. Testatur, illud sub Paulo V impressum, at non meminit, quod illum latuerit fortasse, suppressum fuisse jussu ejusdem Pontificis, dum adhuc sub prælo esset, quemadmodum ab eodem Præsule Coccino sua manu adnotatum legitur in præfato Rituali, in Collegio Romano, uti prædictum est, asservato: *Hoc Opus, dum adhuc sub prælo esset, suppressum fuit Romæ tempore Pauli V., ideoque caret principio, medio, & fine*. Et licet in ejusdem Ritualis exemplis novissime evulgatis, ac distributis, initium reperiatur ac finis, facile tamen deprehenditur, & initium, & finem ipsis fuisse, quamvis fortasse parum considerate, superadditum, ne per manus abiret mutilum exemplum, nec caput habens nec pedes.

Plura ei super addita sub initium.

§. 21. Id vero comprobatur ex titulo, sive inscriptione præfatis recentibus exemplaribus præposita, constat quippe his verbis: *Rituale Sacramentorum Romanum, Gregorii XIII Pontificis Maximi jussu editum. Romæ* 1584. in quo facti veritas primum desideratur, cum de imprimendo Rituali Cardinalis Sanctorii cogitatum fuerit tantummodo sub Pontificatu Pauli V. uti mox supra dictum est, nec cælum illud fuerit superstite Authore, qui e vivis excessit sub annum 1601 Clemente VIII. Pontifice, sed ab ejusdem hæredibus sub Pontificatu Pauli V. quemadmodum mox infra constabit.

Et ad finem.

§. 22. In prædictis exemplaribus & finis quoque conspicitur; *pagina quippe* 712. hæc leguntur verba: *Ritualis Romani Finis*. Qui autem id sibi sumpsit, ut extrema suppleret, mediam partem satis non inspexit, ubi non minus in ipsis, quam in cæteris quibuscumque exemplis desiderantur paginæ, *quæ a pag.* 252. *ad pag.* 257. *subsequuntur*. Verum, quanticumque sit hæc animadversio, sermonem omnem colligentes ad finem, facili negotio detegitur recens superadditio nonnullorum foliorum, quæ non solum ex charta & atramento evincitur, sed ex ipso paginarum numero; postrema quippe exemplaria ad paginam pertingunt 712. cum cæteroquin duo vetera exempla, alterum nempe Cardinalis Bellarmini, & alterum in Bibliotheca S. Crucis in Hierusalem asservatum, paginam 604. non prætergrediantur, atque etiam alterum Præsulis Coccini pag. 708. compleatur. Ritus itaque Benedictionis cum Sanctissimo Sacramento nonnisi in postremis exemplaribus reperitur, cum legatur ipse ad pag. 709. & cæteroquin vetera inter exemplaria nullum paginam 708. prætergrediatur.

Quare dum adhuc sub prælo esset suppressum?

§. 23. Ad absolutissimam notitiam eorum omnium, quæ Rituale respiciunt Cardinalis Sanctorii, nil superest aliud, quam inquirere causam, cur fuerit, Paulo V. Pontifice, sudante prælo suppressum. Huic autem investigationi videntur posse cumulate satis facere ea ipsa, quæ charactere Venerabilis Cardinalis Bellarmini adnotata reperiuntur in exemplo Ritualis Cardinalis Sanctorii, quo Bellarminus utebatur, quodque, uti sæpius monuimus, extat in Bibliotheca Collegii Romani: *Hic Liber confectus est a Cardinali Sanctæ Severinæ longo tempore, & magno labore, & si quidem sub nomine prædicti Cardinalis fuisset impressus, dempto illo verbo Romani* (quod verbum etsi non extaret in libri fronte, tunc non impressa; aderat illa tamen in prima Operis pagina: *Ritualis Romani Liber primus*) *potuisset libere communicari cum omnibus: sed non placuit iis, ad quos pertinebat, ut cum nomine Romani publicaretur; & non placuit hæredi Cardinalis, ut sine nomine Romani exiret. Ea causa est, cur hic Liber lucem non aspiciat, & imperfectus ac mutilus extet in privatis Bibliothecis*.

§. 24.

due altri esemplari, che erano e sono nella Biblioteca del Collegio Romano, uno de' quali fu del Venerabile Cardinale Bellarmino, e l' altro di Monsignor Coccino Uditore di Rota. Come si è veduto, Monsignor Fontanini dice, che il Rituale del Cardinale Santorio è senza principio, e fine; e ciò è sussistente, come si può vedere negli esemplari poc'anzi indicati. Attesta, che fu stampato sotto Paolo V., ma non fa menzione, perchè forse non ne avrà avuta notizia, che, mentre si stampava, fu soppresso per ordine dello stesso Pontefice, come si trova notato di mano di Monsignor Coccino nel predetto Rituale, esistente come si è detto nel Collegio Romano: *Hoc Opus, dum adhuc sub prælo esset, suppressum fuit Romæ tempore Pauli V., ideoque caret principio, medio, & fine*. E sebbene negli ultimi esemplari dello stesso Rituale, come sopra, pubblicati e distribuiti, si vede, esservi il principio ed il fine; vi vuol poco però a comprendere, che vi fu fatto l'aggiunta del principio, e del fine (ma forse senza tutte le dovute avvertenze) per non lasciar correre un esemplare mutilo, e senza principio, e fine.

§. 21. La prova di quest' assunto si desume dal Titolo, o sia Frontispizio de' predetti ultimi esemplari, essendo esso concepito colle seguenti parole: *Rituale Sacramentorum Romanum, Gregorii XIII. Pontificis Maximi jussu editum. Romæ* 1584., il che non sussiste in fatto, essendosi pensato alla stampa del Rituale del Cardinale Santorio nel Pontificato di Paolo V., come poc' anzi si è detto, e non essendo stata fatta la stampa nel tempo, che vivea l'Autore, che morì l' anno 1601. nel Pontificato di Clemente VIII., ma bensì da' suoi eredi nel Pontificato di Paolo V., come or ora vedrassi. Vi sono state fatte varie aggiunte su principio.

§. 22. Ne' predetti esemplari si ritrova pure il fine, leggendosi *alla pag.* 712. *Ritualis Romani Finis*. Nè chi si prese il pensiero di supplire ciò, che mancava, ebbe l' avvertenza d' osservare il mezzo, mancando in essi, come in tutti gli altri precedenti, le pagine intermedie fra *la pag.* 252. e *la pag.* 257. Ma, ciocchè siasi di questa riflessione, restringendo il discorso al fine, vi vuol poco a comprendere la recente aggiunta di alcuni fogli, che non solo si desume dalla carta, e dall' inchiostro, ma dal numero delle pagine; arrivando gli ultimi esemplari *alla pag.* 712., quando i due esemplari antichi, cioè quello ch' era del Cardinale Bellarmino, e l' altro della Biblioteca di S. Croce in Gerusalemme, terminano *alla pag.* 604., e quando l' altro di Monsignor Coccino termina *alla pag.* 708. in tal maniera, che la Benedizione del Venerabile non si ritrova in verun altro esemplare, che negli ultimi; leggendosi essa *alla pag.* 709. e non essendovi fra gli antichi esemplari verun esemplare, che passi la pagina 708. Ed al fine

§. 23. Per compimento di tutto ciò, che risguarda il Rituale del Cardinale Santorio, altro non resta, che l' indagare il motivo, per cui ne fu soppressa la stampa nel tempo del Pontificato di Paolo V. Ed a questa indagine sembra potersi pienamente soddisfare con ciò, che si ritrova scritto di carattere del Venerabile Cardinale Bellarmino nell' esemplare del Rituale del Cardinale Santorio, di cui esso prevalevasi, e che, come più volte si è detto, è della Biblioteca del Collegio Romano. *Hic Liber confectus est a Cardinali Sanctæ Severinæ longo tempore & magno labore, & si quidem sub nomine prædicti Cardinalis fuisset impressus, dempto illo verbo Romani* (quale parola benchè non si trovasse nel frontespizio, che non fu allora stampato, ritrovavasi però nella prima pagina dell' Opera: *Ritualis Romani Liber primus*) *potuisset libere communicari cum omnibus: sed non placuit iis, ad quos pertinebat, ut cum nomine Romani publicaretur; & non placuit hæredi Cardinalis, ut sine nomine Romani exiret. Ea causa est, cur hic Liber lucem non aspiciat, & imperfectus ac mutilus extet in privatis Bibliothecis.* Perchè fosse soppresso tra le stampe

Commendatione tamen dignum, licet auctoritate legis destitutum.

§. 24. Est itaque Opus Cardinalis Sanctorii omni commendatione dignum, optimoque jure sibi vindicat laudes quæ de eo, tum in adnotatione Cardinalis Bellarmini, tum & in præmemorato Brevi Pauli V. leguntur. Nosque ipsi Authoris laborem, & eruditionem sæpius admirati, non prætermisimus eo uti, debitamque laudem in nostris evulgatis Operibus ipsi tribuere. At, ex superius allatis notitiis, fieri nullo modo potest, ut ipsi vis legis concedatur, existimeturque veluti opus a Summis Pontificibus approbatum, & tanquam Rituale Romanum; titulus enim hic solummodo convenit Rituali Pauli V. Pontificis, ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos per ipsum directo, *ut in posterum tanquam Ecclesiæ Romanæ Filii, ejusdem Ecclesiæ omnium Matris & Magistræ auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Ecclesia, & ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent*: uti legitur in illius Brevi anni 1614. quo rituale Romanum confirmat, & in quo licet adnotatæ legantur preces recitandæ *ad repellendam tempestatem*, fiatque mentio sonitus æris campani, signi Crucis, atque aspersionis aquæ benedictæ; nullum tamen omnino fit verbum de Benedictione, adhibito Sacramento, impertienda.

Rituale Roman. a Paulo V. editum, quid de proposita quæstione constituat.

Collatio operum Card. Sanctorii, & P. Castellani cum Syn. S. Caroli.

§. 25. Denique in una libræ lance statuatur opus Cardinalis Sanctorii, quod, quanticumque tandem sint reliquæ exceptiones omnes, nunquam dici poterit Pontificia auctoritate roboratum, illique in novam operis accessionem superaddatur alterum Opus Patris Castellani, nunquam & ipsum approbationem illam Pontificiam consequutum; in altera vero lance ponantur Synodi Sancti Caroli Borromæi, quamvis illæ, si vim legis consideres, in Diœcesi, totaque Provincia Mediolanensi solummodo obtineant; hæcque omnia si quispiam ponderet, conspiciet illico præponderare illam Synodorum lancem; quumque, aliquo hujusmodi casu sese offerente, deliberandum erit, obstrictum se noscet, vi quidem directiva, amplecti quidquid fuit a S. Carolo præfatis in Synodis constitutum. Non indigent profecto præfatæ Synodi, ut quidquam illis adjiciatur, at si quæ fieri vellet accessio, in promptu illa quidem esset, & facillime comparanda ex aliis Synodis, & Ritualibus aliarum Diœcesium, in quibus ex norma in S. Caroli Synodis tradita, statutum cernitur, ut cum incendii periculum subest, aperiatur Tabernaculum, Sacramentum relinquatur obtectum, religiosa fiat precum recitatio, nec extrahatur Sacramentum, ac proinde ne cum eodem ad incendia, tempestatesque benedicatur.

Alia Synodus Italica Authorumque Sententiæ, quibus proposita assertio, roboratur.

§. 26. Supra allatæ sunt Synodorum, Authorumque transalpinorum auctoritates, nunc alias superaddemus ex Italis nostris desumptas. Injuriam sibi faceret is, cui incomperta essent tum eximia virtus præsulis Gratiani olim Ameriæ Episcopi, tum ejusdem celebris Synodus habita anno 1595., *in cujus capite* 109. ita legitur. *Ad arcendas pluvias, aut tempestates, procellasque, quæ forte impendere videbuntur, nemo Sacerdos Pyxidem ipsam cum Sacramento efferat, sed tantum Tabernaculum, patefacto ostio, adaperiat, & in conspectu Sacramenti, genibus ad terram datis, Litanias, aliasque precationes ejus rei causa institutas, pie sancteque cum populo, qui aderit, aut cum Clericis, aut etiam solus, peragat, Divinamque benignitatem, ut mala, quæ peccata nostra merentur, misericordia sua avertat, religiose precetur*. Perspecta quoque est præstantia in rebus ad Ritum spectantibus Patris Bartholomæi Gavanti, qui composuit *Enchiridion*, seu *Manuale Episcoporum* ad sacras functiones rite dirigendas; in hoc autem *verbo Eucharistia num*, 14. hæc scripta reliquit: *Non adhibeatur contra grandinem, puta in valvis Ecclesiæ, benedicendo aerem*. Nec missum faciemus Clericatum, utcumque cæteris recentiorem, non exiguam tamen laudem consecutum, in ejus quippe *decis*. 60. de Eucharistia *n*. 11. hæc leguntur: *At ad benedicendum aerem contra grandinem, probibitum est Sacra Eucharistiam exponere in valvis Ecclesiæ*.

§. 27.

§. 24. L'Opera dunque del Cardinale Santorio merita ogni lode, e giustissimi sono gli encomj, che di essa si leggono non meno nella nota del Cardinale Bellarmino, che nel Breve di Paolo V. di sopra memorato; e Noi avendo avuta occasione d'ammirare più volte la fatica e l'erudizione dell'Autore, non abbiamo lasciato di prevalercene, e di rendergli nelle Nostre Stampe la dovuta giustizia. Ma, stanti le notizie poc'anzi esposte, resta impossibile il poter dare ad essa la forza di legge, e qualificarla come Opera approvata da' Sommi Pontefici, e come un Rituale Romano; competendo unicamente questo titolo a quello del Pontefice Paolo V., che trasmise ai Patriarchi, Arcivescovi, e Vescovi, *ut in posterum tanquam Ecclesiæ Romanæ Filii, ejusdem Ecclesiæ omnium Matris & Magistræ auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholicæ Ecclesia, & ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent*: come si legge nel di lui Breve del 1614. in cui conferma il Rituale Romano, e nel quale sebbene sono inserite le preci da dirsi *ad repellendam tempestatem*, e si fa menzione del suono delle campane, e del Segno della Croce, e dell'aspersione coll'acqua benedetta, nulla però si dice della Benedizione col Venerabile.

Contuttociò merita lode benchè non abbia forza di legge.

Il vero Rituale Rom. stampato per ordine di Paolo V. cosa stabilisca del caso presente.

§. 25. Finalmente si metta da una parte della bilancia l'Opera del Cardinale Santorio, che, ciocchè siasi di tutte le altre eccezioni, non potrà mai dirsi, che sia stata rivestita col manto dell'autorità Pontificia; e se le metta per sopraccarico l'altra Opera del Padre Castellano, che nemmeno ha avuta mai la detta approvazione; e nell'altra parte della bilancia si mettano i Sinodi di San Carlo, ancorchè la loro forza, in linea di legge, sia ristretta alla Diocesi e Provincia di Milano: e chi pesa, vedrà prevalere quella parte della bilancia, in cui sono li Sinodi predetti; e dovendo prender partito, quando succeda il caso, in linea direttiva, si ritroverà sstretto ad abbracciare quanto si ritrova stabilito da San Carlo ne' predetti Sinodi. Non hanno certamente questi Sinodi bisogno di sopraccarico; ma quando il sopraccarico si volesse ritrovare, non mancherebbe, desumendolo da altri Sinodi, e Rituali d'altre Diocesi, ne' quali, aderendo ai Sinodi di San Carlo, si vede stabilito, che ne' pericoli degl'incendj si lasci coperto il Venerabile, si recitino divotamente le preci; nè il Sagramento si estragga, e per conseguenza con esso si dia la Benedizione sopra gl'incendj, o le tempeste.

Paragone dell'opere del Card. Santorio e del Padre Castellano, colli Sinodi di S. Carlo.

§. 26. Di sopra si sono riferite le autorità de' Sinodi, e degli Autori Oltramontani; ora aggiungeremo quelle de' nostri Italiani. Farebbe gran torto a se stesso, chi non avesse cognizione del merito di Monsignor Graziani già Vescovo di Amelia, e del suo celebre Sinodo tenuto l'anno 1595. *nel di cui cap.* 109. così si legge. *Ad arcendas pluvias, aut tempestates, procellasque, quæ forte impendere videbuntur, nemo Sacerdos Pyxidem ipsam cum Sacramento efferat, sed tantum Tabernaculum, patefacto ostio, adaperiat, & in conspectu Sacramenti, genibus ad terram datis, Litanias, aliasque precationes ejus rei causa institutas, pie sancteque cum populo, qui aderit, aut cum Clericis, aut etiam solus peragat, Divinamque benignitatem, ut mala, quæ peccata nostra merentur misericordia sua avertat, religiose precetur*. Notorio pure è il merito, nella materia de' Sacri Riti, del Padre Bartolommeo Gavanto, che compose l'*Enchiridion*, o sia *Manuale de' Vescovi*, per ben regolare le sacre funzioni, ed in questo, *alla parola Eucharistia, al num.* 14. così lasciò scritto: *Non adhibeatur contra grandinem, puta in valvis Ecclesiæ, benedicendo aerem*. Nè tralascieremo il Clericato, che benchè più recente degli altri, ha avuto il suo gran pregio, leggonsi *nella decis.* 60. *de Eucharistia n.* 11. quanto siegue: *At ad benedicendum aerem contra grandinem prohibitum est, Sacram Eucharistiam exponere in valvis Ecclesiæ*.

Aggiunta di un altro Sinodo Ital. ed autorità di Dottori in conferma della stabilita sentenza.

Iterata commendatio Eminent. Vicarii, ac monita. §. 27. His Litteris finem imponimus, tum quia aliis obruimur curis, tum & quia æstivis caloribus afficimur. Prudens nobis probatur Fraternitatis tuæ agendi ratio, dum nihil graviter egisti in pium illum Sacerdotem, qui extra Januam Ecclesiæ S. Nicolai in Carcere Benedictionem super populo, & ad incendium est impertitus; valde enim huic casui congruere nobis videntur verba S. Bernardi *Serm.* 30. *super Cantica*, ubi hæc scripta reliquit: *Etiamsi perperam actum quid deprehendas, nec sic judices proximum; magis autem excusa. Excusa intentionem, si opus non potes: puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum.* Verum cum haud justum æquumve, sit, ut quæ sunt minus recte gesta, conniventia invalescant, iteratisque actibus quamdam veluti legitimæ spectabilisque consuetudinis speciem obtineant, non solum tibi curæ erit, hanc Nostram Epistolam in Cancellaria tua custodiri, verum etiam Edictum, interposita auctoritate nostra, propones, in certam normam eorum, quæ, excitato incendio aliquo, præstanda sunt, ut Deo supplicetur juxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ; Edictumque ipsum, veluti adamussim, exiges ad ea, quæ a Sancto Carolo noscuntur constituta, quæque fuerunt a nobis in his Nostris Litteris fusius exposita. Teque, Ven. Frater noster, ex animo amplectentes, Apostolicam Benedictionem tibi peramanter impertimur.

Dat. 27. Julii 1755. Pont. 15. Datum apud S. Mariam Majorem die 27. Julii 1755. Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto.

VII.

QUOD EPISCOPIS VICARIIS

Apostolicis Indiarum Orientalium injunctum fuit, ut si Episcopum Coadjutorem, vel Vicarium generalem non haberent, hunc sibi adsciscerent, cui amplissimæ tribuebantur facultates in casu obitus Vicarii Apostolici, id cæteris etiam Vicariis Apostolicis nunc imperatur: Salva tamen electione Vicarii Capitularis, ubi vel Canonici, vel Parochi eam peragere consueverunt; in iis vero locis, ubi vel non adsunt, vel convenire nequeunt, constitutus jam ab Episcopo Vicarius generalis, ipse, eodem defuncto Vicarius etiam Capitularis habeatur.

Venerabilibus Fratribus, ac dilectis Filiis, Metropolitanis, Archiepiscopis, & Episcopis aliisque Apostolicis Vicariis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ac dilecti Filii, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Exord. Hæ litt. relatæ fuerunt superius n. 10. QUam ex sublimi hac Sacrosancti Apostolatus specula, in qua per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam plane immerentes præsidemus, pro injecta Nobis gravissima omnium Ecclesiarum sollicitudine, impositaque omnium animarum Jesu Christi Sanguine redemptarum procuratione, alias, nempe die 26. mensis Januarii anno MDCCLIII. inivimus apostolicæ providentiæ rationem pro Indiis Orientalibus; eamdem quoque, Venerabiles Fratres, ac dilecti Filii in iis partibus, in quibus vos constituti ac deputati, Apostolicum ministerium vestrum, non sine magnis assiduisque laboribus, & incommodis, laudabiliter obire pergitis, haud patimur desiderari, quemadmodum immensa Supremi Pastorum Principis Jesu Christi caritas maximopere urget, ut eo alacrius omnem operam studiumque nostrum ad hoc conferamus, quo longius a Nobis regiones illas abesse non ignoramus.

§. I.

§. 17. Terminiamo la presente lettera, non meno perchè siamo oppressi da altre facende, ma perchè siamo anche tormentati dal caldo. Approviamo la sua prudente condotta nel non aver fatto verun risentimento contra quel buon Sacerdote, che fuori della porta della Chiesa di San Niccola in Carcere diede la Benedizione sopra il popolo e sopra l'incendio, sembrandoci molto adattabili le parole di San Bern. *nel serm.* 40. *super Cantica* ove così lasciò scritto: *Etiamsi perperam actum quid deprehendas, nec sic judices proximum; magis autem excusa. Excusa intentionem, si opus non potes: puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum*. Ma non essendo poi del dovere, che le cose che non sono ben fatte, colla connivenza prendano piede, e colla frequenza degli atti prendano una patina di legittima e venerabile osservanza, non solo avrà la bontà di far conservare questa Nostra Lettera nella sua Cancellaria, ma altresì di pubblicare, anche colla nostra autorità, un editto regolativo di quanto dee farsi nel caso degl'incendj, per pregare Iddio, secondo i Riti della Santa Romana Chiesa; conformandosi nell'Editto in tutto e per tutto a quanto si vede stabilito da San Carlo, ed è stato da Noi diffusamente esposto in questa Nostra Lettera. Ed abbracciandola, con pienezza di cuore le diamo l'Apostolica Benedizione. Iretata lode dell'Emin. Vicario, ed ordini opportuni.

Datum apud S. Mariam Majorem die 27. Julii 1755. Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto. Dat. 27. di Lug. 1755. del Pont. 15.

---

§. 1. Quoniam autem non sine gravissima Pontificii animi nostri molestia tunc acceperamus, aliquem scilicet Indiarum Orientalium Apostolicis Vicariis Episcopali titulo & charactere insignitum, sed sine Coadjutore cum futura successione, viam universæ carnis ingressum, ad repositam in Cœlis coronam Apostolicis laboribus partam evolasse, ac neminem, qui Ordinariam pro defuncto Vicario Apostolico jurisdictionem exerceret, repertum aut deputatum fuisse; Ea propter omnibus & singulis Vicariis Apostolicis hujusmodi injunximus & mandavimus, ut qui neque Episcopum Coadjutorem cum futura successione, neque Vicarium ex Clero sive sæculari sive regulari Generalem haberent, statim atque ad unumquemque eorum aliarum nostrarum in simili forma Brevis desuper expeditarum Litterarum certa notitia pervenisset, deputarent Vicarium ex Clero sive sæculari, sive regulari, habilem tamen, atque idoneum, qui, eveniente cujusvis Apostolici Vicarii sine Coadjutore cum futura successione obitu, tamquam Apostolicæ hujus Sanctæ Sedis Delegatus, teneretur assumere & obire regimen, & gubernium Apostolici Vicariatus, usque ad captam Apost. Vicariatus hujusmodi possessionem a novo Vicario Apostolico, quem eadem hæc Sancta Sedes constituisset, aut usque ad quamcumque aliam ab ipsa Sancta Sede ineundam ordinationem. Porro Vicario Generali hujusmodi per Apostolicum quemcumque Vicarium sibi, ut præmittebatur, deputando, Nos laudatarum nostrarum Literarum tenore, Apostolica auctoritate, concessimus & tribuimus omnes & singulas facultates perpetuis futuris temporibus valituras, quę Vicariis Capitularibus cujusvis Cathedralis Ecclesiæ, Sede vacante, inesse & de jure competere dignoscuntur. Præterea eidem Vicario Generali, post Apostolici Vicarii obitum, concessimus & impertiti fuimus usum & exercitium earum facultatum, quibus utebatur & gaudebat, dum viveret defunctus Apostolicus Vicarius Episcopus; iis dumtaxat exceptis, quæ requirunt Ordinem, & Characterem Episcopalem, vel non sine Sacrorum Oleorum usu exercentur. Quandocumque vero necessitas urgeret, sæpedicto Vicario Generali potestatem etiam indulsimus & dedimus, consecrandi Calices, Patenas, & Altaria portatilia, cum Sacris Oleis omnino ab Episcopo benedictis. Provida earumdem dispositio recensetur.

§. 2.

Ampliaturque ad reliquas quascumque regiones.

§. 2. Porro, cum, sicut pariter accepimus, easdem omnino occasiones, eosdemque prorsus casus, in istis, in quibus munus vobis demandatum adimplere contenditis, regionibus accidere, Nobis innotescat atque insimul reperiri aliquibus in locis nonnullos Apostolicos Vicarios haud Episcopali titulo, & charactere insignitos, sed per Apostolicas duntaxat Literas sive sub Plumbo, sive in simili forma Brevis expeditas, pro Vicarii Apostolici hujusmodi officio defungendo destinatos, propter quorum obitum eadem quoque momenta urgere possunt; Ea propter easdem provisiones, & facultates, ut supra expressas, & pro Indiis Orientalibus initas, & concessas, sub iisdem modo, & forma, & non aliter, extendimus ad omnes istarum regionum Apostolicos Vicarios sive titulo, & charactere Episcopali insignitos, sive Sacerdotali dumtaxat dignitate præditos; atque hisce quidem Sacerdotibus, ita ut præmittitur, Apostolicis Vicariis, pariter injungimus & mandamus, ut unusquisque, memor resolutionis suæ, teneatur deputare Pro-Vicarium, habilem tamen, atque idoneum, qui post cujusque obitum assumere debeat regimen Vicariatus Apostolici, atque in ejusdem Vicariatus munere permanere, & cum usu earum tantummodo facultatum, quibus utebatur, fruebatur, & gaudebat defunctus Vicarius, adlaborare debeat, donec, & quousque novus Apostolicus Vicarius ab Apostolica ac Sancta Sede designatus, ipsius Vicatiatus possessionem & regimen adierit.

Vicarii Capitularis electio ubinam, & quomodo celebranda.

§. 3. Præterea cum compertum exploratumque nuper fuerit, in Hibernia, Albania, Macedonia, Servia, Bulgaria, Insulis Maris Egæi, Perside, Mesopotamia (quemadmodum alibi fortasse reperiatur) reperiri aliquos Venerabiles Fratres Archiepiscopos, & Episcopos locorum Ordinarios, & Residentiales, quorum aliquot quidem Capitutum Canonicorum habent, aliquot vero ejusmodi Canonicorum Capitulo destituuntur; idcirco, tenore & auctoritate paribus, statuimus, præscribimus, & mandamus, ut eveniente cujuslibet Antistitis hujusmodi obitu, statim procedatur ad electionem Vicarii Capitularis, juxta morem, usum, & consuetudinem hactenus servatam, nimirum ubi Canonicorum Capitulum fuerit, vel a Canonicis dumtaxat, si ita in more jam positum, servatumque fuit, vel a Canonicis una cum aliis Ecclesiastichis Viris, quos in casibus hujusmodi semper intervenisse, & suffragium suum in ea electione tulisse constat. Quando Capitulum Canonicorum non habeatur, ii Parochi sive soli, sive cum aliis Ecclesiasticis Viris, juxta modum itidem, usum, & consuetudinem de præterito servatam, ad Vicarii Capitularis electionem habendam accedant. Sed in hisce electionibus Vicariorum Capitularium quorumcumque volumus, præcipimus, & mandamus, ut omnino serventur Constitutiones Concilli Tridentini, præsertim in Sessione vigesimaquarta capite decimosexto.

Et quando Vicar. General. decedente Episc. sit habendus Vicar. Capitul.

§. 4. Insuper volumus & mandamus, ut in iis locis, in quibus Ven. Fratres Antistites Ordinarii eorumdem locorum Residentiales, neque Capitulum Canonicorum, neque Parochos in suis Civitatibus, & Diœcesibus habent, sed dumtaxat Sacerdotes aliquot, & Missionarii reperiuntur, per terras, & oppida dispersi, ita ut, cum quemlibet Antistitem ejusmodi mori contingat, insimul convenire minime valeant, tunc Vicarius Generalis jam a defuncto Antistite constitutus, ipso facto intelligatur, sit, & habeatur Vicarius Capitularis, cum supra expressis facultatibus ad Vicarios Capitulares de jure spectantibus, exerceatque munus Vicarii Capitularis hujusmodi, donec, & quousque novus Antistes ab eadem Apostolica Sancta Sede designatus illuc advenerit, ac regimen susceperit. Verum probe intelligentes, haud facile in iisdem locis reperiri Ecclesiasticos Viros, qui sive Doctores, sive Licentiat' in Jure Canonico in aliqua Studiorum Universitate fuerint, quemadmodum pro Vicariatus cujuslibet sive Capitularis, sive Generalis munere obeundo requiritur; Nos earumdem partium calamitates commiserantes, tenore & auctoritate paribus, quemcumque in Vicarium Capitularem, ut præmittitur, in casibus antedictis eligendum, dummodo ad gubernium, & regimen habilis, & idoneus fuerit, nunc pro tunc talem esse, & haberi volumus, & declaramus, perinde ac si Doctor, sive Licentiatus in Jure Canonico fuerit.

§. 5.

§. 5. Decernentes easdem præsentes Literas, & in eis contenta quæcumque, semper firma, valida & efficacia existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere debere, & illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus & per omnia plenissime suffragari, sicque & non aliter in præmissis per quoscumque judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores; & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & eorumdem Cardinalium Congregationes, & quosvis alios quacumque præeminentia & potestate fungentes, & functuros, judicari, & definiri debere: ac irritum, & inane quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel igoranter contigerit attentari. Confirmantur superius statuta.

§. 6. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, & quibuscumque aliis Decretis in gnere, vel in specie, aut alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, cæterisque contrariis quibuscumque. Derogat. contrariis. Cæterum vos, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, iisdem quoque, quibus Indiarum Orientalium Apostolicos Vicarios prosequuti fuimus, Apostolicis verbis, & adhortationibus prosequimur. Itaque ex Apostolicæ providentiæ, auctoritatisque nostræ ratione, maxime ad procurandam salutem animarum consentanea, a Nobis suscepta, atque unicuique vestrum præcepta animadvertite, quanta sit Apostolici muneris unicuique vestrum injuncta cura, atque eapropter satagite, ut per assiduos labores, vigilantiam pastoralem, sollicitudinemque contendatis, ne quispiam Christi fidelium vobis commissorum, & de quibus ratio supremo Pastorum Principi æterno Judici reddenda est, pereat; sed potius ut omnes æternam salutem consequantur, & vobis merces vestris meritis debita a justo remuneratore Deo tribuatur. Hortatio ad quoscumque Missionarios. Nos interim cælestis præsidii auspicem Apostolicam Benedictionem in populos etiam vestrarum Diœcesum, vel Provinciarum redundaturam Vobis, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, paramanter impertimur.

§. 7. Volumus autem, ut earumdem præsentium Literarum transumtis, seu exemplis etiam impressis, & a Congregationis Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis Propagandæ Fidei præpositorum Præfecto, & Secretario pro tempore existentibus subscriptis, & sigillo ejusdem Congregationis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Exempl. fides.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 8. Augusti MDCCLV. Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto. Dat. 8. Augusti 1755. Pont XV.

Cajetanus Amatus.

PON-

VIII.

PONTIFICIUM DECRETUM

Super nullitate Matrimonii Violantis Josephæ Henriquez de Almada , & Ludovici Francisci de Assis Sanches de Baena editum , Apostolica auctoritate per Litteras in forma Brevis expeditas roboratur.

Pro Matrimonii validitate primum fuit a Congreg. Concilii pronunciatum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Sed deindepro Matrim. nullitate capta resolutio.

ETSI Matrimonialis Causa jam dudum inter dilectam in Christo filiam Violantem Josepham Henriquez de Almada puellam Nobilem Lisbonensem , ac dilectum filium Ludovicum Franciscum de Assis Sanches de Baena Ordinis Jesu Christi Commendatarium , super validitate , vel nullitate Matrimonii invicem , ut asserebatur , contracti vertens , non semel , sed iterum atque iterum in Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum proposita , ac secundum allata , & probata rationum momenta , pro validitate fuerat resoluta ; atque per Apostolicas Nostras in simili forma Brevis litteras confirmata ; tamen in eadem Congregatione Cardinalium die 13. currentis mensis Septembris , & anni 1755. maturiori examine , ob nova adducta documenta iterum expensa , & discussa , ita decisa fuit , quod nimirum Matrimonium hujusmodi irritum , ac nullum esset , ac foret , atque adeo dissolvendum : ea præsertim ratione , quod super impedimento duplicis quarti gradus consanguinitatis , inter unam , & alterum intercedente , haud satis , atque idonee derogatum fuisset in Dispensatione impertita per Apostolicas in forma Brevis litteras die 12. mensis Septembris anno 1750. datas.

Non hinc tamen integrum erat partibus ad secunda vota transire , obstante Constitutione Pont. qua cavetur in hujusmodi causis captam resolutionem per aliam uniformem confirmandam esse.

§. 2. Quoniam autem hujusmodi resolutio a memorata Congregatione Cardinalium super nullitate dicti Matrimonii prolata , haud satis , & sufficiens est , ut Contrahentes omnimoda libertate gaudeant , transeundi scilicet , ut dicitur , ad secunda vota ; cum juxta Constitutionem Nostram , tanquam regulam , & normam in Causis Matrimonialibus rite sancteque expediendis dicendisque præscriptam , atque alias editam , & propositam , resolutio antedicta per aliam uniformem resolutionem confirmari , atque iterum in laudata Congregatione Cardinalium necessario sæpedicta Causa reproponi debeat ; Hinc est , quod Nos serio considerantes non minus nova Partium dispendia , quam temporis jacturam in hac Matrimoniali Causa , a tot annis agitata , satis superque inopportunam , ac perniciosam , de consilio etiam ejusdem Congregationis , postquam libellos , scripturasque pro utraque parte allatas , necnon Acta omnia hoc in gravissimo negotio confecta accurate expendimus , & examinavimus , tandem die 27. currentis mensis Septembris decretum hac super re edidimus , per quod sententiæ laudatæ Congregationis Concilii consentientes , declaravimus , ac statuimus , Matrimonium antedictum inter Violantem Josepham , & Ludovicum Franciscum Nobiles Lisbonenses contractum , esse , ac fore irritum , & nullum , necnon unam , & alterum in ea quidem omnimoda libertate esse , ac fore , ad alia vota , quoties vero aliud non obstet canonicum impedimentum , libere , & licite , transeundi . Quod sane decretum dilecto filio Magistro Josepho Alexandro Furietto ejusdem Congregationis Concilii Secretario tradendum mandavimus , ut inter Acta sæpedictæ Congregationis reponatur , ac servetur.

Ex peculiaribus tamen causis Decretum edidit Pontifex , quo confirmata fuit resolutio Congreg. pro nullitate Matrim. & permissum partibus ad secunda vota transire.

Apostol. auctorit. per has litteras præfatum De-

§. 3. Antedictum itaque Decretum nostrum , quo firmius subsistat , & servetur exactius , Apostolica etiam auctoritate tenore præsentium confirmamus , illudque inviolabili Apostolicæ firmitatis robore communimus . Decernentes , Decretum præfatum , & præsentes nostras Litteras semper firmas , validas , & efficaces existere , & fore , suosque plenarios , & integros effectus sortiri , & obtinere, dictis-

dictisque Violanti Josephæ, & Ludovico Francisco in omnibus, & per omnia plenissime suffragari debere; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales & eorumdem Cardinalium Congregationes, necnon Apostolicæ Sedis Nuntios, & quosvis alios quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. cret. roboratur. Earumd. firmitati consulitur, sublata aliter judic. potestate.

§. 4. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, & quibuscumque aliis Decretis in genere, vel in specie, aut alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Derogat. contrariis. Exempl. fides.

Loco ✠ Annuli Piscatoris.

Cajetanus Amatus.

Pontificii Decreti tenor.

CUM super Matrimonio prævia dispensatione super impedimento quarti gradus consanguinitatis a fel. rec. Clemente PP. XII. concessa in Civitate Zamorensi contracto inter Violantem Josepham Enriquez de Almada, & Aloysium Franciscum Assis Sanchez de Baena, nunquam carnali copula consummato, contentio exorta fuerit, tum quia Violantes asserebat, illud non fuisse contractum coram proprio contrahentium Parocho, tum quia comprobare nitebatur, a se integre fuisse revocatum Mandatum, quod Procuratori dederat, ut Matrimonium contraheret; controversiæ definitio a Nobis commissa fuit Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum: & cum ipsi post nonnulla responsa, aperiendæ veritati maximopere conducentia, binas tandem ediderint resolutiones Matrimonii validitati faventes, petente prædicto Aloysio Francisco, juxta morem fuerunt eædem confirmatæ per nostras Apostolicas in forma Brevis expeditas die 8. *Julii* 1750. Judicium favorabile validitati Matrimonii bislatum, &, uti supradictum est, a Nobis confirmatum, completum, & terminatum dici poterat, ad tramites Constitutionis a Nobis editæ super ordine, & forma causarum Matrimonialium, quæ incipit: *Dei Miseratione*, & quæ est *trigesimatertia in nostro Bullario tom. 1.* Orta controversia super validitate Matrim. tum quia non fuit initum coram proprio Parocho, tum quia a Muliere fuit re integra revocatum mandatum ad contrahendum. A Cong. Concilii validum judicatum & Apostol. literis hujusmodi judicium adprobat.

§. 2. Sed aliter res se habuit, instaurata videlicet controversia contra validitatem Matrimonii, non ex quo contractum fuisset coram Parocho illegitimo, aut post revocatum Procuræ Mandatum, sed ex aliquo disparato capite, ut mox exponetur. Violantes, & Aloysius Franciscus non erant conjuncti tantum tertio, & quarto consanguinitatis gradibus, sed erant conjuncti duplicibus tertio, & quarto gradibus a duplici latere provenientibus: dispensatio autem concessa a Nostro Prædecessore Clem. PP. XII. quartum tantummodo, & ad summum tertium gradum comprehendebat, nec se extendebat ad dublicem tertium, & quartum gradum. Cumque, instante Aloysio Francisco, fuerint a Nobis expeditæ Literæ Apostolicæ in forma Brevis *die 12. Septembris* 1750., quarum ope duplicitatis gradus impedimentum sublatum dici poterat, sed sanatoriæ gratiæ concessio eo sub obtentu facta sit, quod Violantes tunc esset ignara novi impedimenti duplicitatis gradus, inter ipsam & Aloysium intercedentis, & Violantes provinciam assumpserit comprobandi quod tempore concessionis gratiæ, & expeditionis Brevis sanatorii ipsa erit conscia novi impedimenti, ejusque suum per- Instaurat. controversia ex alio capite nullitatis nimirum quod impetrata a Clemente

XII. dispensatio gradus non comprehend. quibus invicem contrahentes erant conjuncti.

perfecte cognoverat; ex his instaurata est controversia contra validitatem Matrimonii, non ex quo contractum fuisset coram Parocho non proprio contrahentium, vel ex quo initum fuisset post revocatum procuræ mandatum, ut supra dictum est; sed ex alio disperato capite, seu fundamento, quod videlicet contractum fuisset, vigente impedimento dirimente, per Apostolicas Litteras nullatenus sublato.

Delata iterum quæstio ad Congreg. Concilii, ea tamen lege ut de nova solummodo controversia cognosceret.

§. 3. Delata ad Nos novæ prætensionis notitia, ejus definitio eidem memoratæ Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum fuit a Nobis commissa, ea tamen adjecta conditione, ut de validitate, aut nullitate Matrimonii cognoscerent, habita tantum ratione sufficientiæ, aut insufficientiæ derogationis obtentæ super impedimento gradus, nec ulla habita consideratione aliarum rationum, ob quas præcedenter, & in præteritis causæ propositionibus, promota fuerat instantia pro nullitate Matrimonii. Ad tramites impositæ legis examen assumptum est, adhibitisque opportunis diligentiis, communibus tandem suffragiis edita est resolutio contra validitatem, & pro nullitate Matrimonii; Defensore Matrimonii ad tramites Nostræ Constitutionis constituto, suo munere, de more, egregie tum voce, tum scriptis functo; exhibito tantum in postrema Causæ propositione ab Aloysio Francisco supplici libello, in quo se, & jura sui Matrimonii judicio Congregationis submittere professus est.

Pro nullitate Matrimonii prodiit responsum. Altera superaccedere debuisset resolutio præced. confor. juxta leg. a Pont. traditam in sua Constitutione. Ex peculiaribus tamen circumstantiis controversiæ cognition. ipse Pont. assumpsit.

§. 4. Unica resolutio favens nullitati Matrimonii, juxta memoratam Nostram Constitutionem, non sufficit, ut judicium absolutum dici possit, cum altera resolutio præcedenti conformis accedere debeat. Pro totius ergo negotii finali absolutione, necessarium fuisset, ut Causa iterum in Congregatione proponeretur, & alia ederetur resolutio præcedenti conformis, sed cum id fieri nullatenus posset, absque novis expensis, & longioris temporis mora, maximopere inopportuna in causa Matrimoniali a longo tempore introducta; non obstante gravi ætate, in qua sumus constituti, neque pariter obstantibus molestis negotiis, quibus quotidie vexamur, & opprimimur, inhærentes etiam insinuationi prædictorum Cardinalium, qui in Congregatione uniformibus suffragiis censuerunt Matrimonium fuisse nullum, quique expediens futurum esse dixerunt, ut posthabita nova propositione in Congregatione, Nos ipsi rem totam perpenderemus; laborem assumpsimus scripturas Congregationi exhibitas perlegendi, & omnia, & singula, quæ a scribentibus fuerant deducta, ponderandi, ut, quatenus judicium Nostrum conforme fuisset resolutioni Congregationis, superabundanter dici possent adimpleta, quæ a Nobis in Constitutione Nostra statuta sunt, & quatenus difforme fuisset, nulla amplius superesset de validitate Matrimonii dubitatio.

Tria quæstionis capita exponuntur.

§. 5. Tria sunt, de quibus actum est in Causæ discussione. Primum est, an pro validitate Matrimonii necessaria fuerit dispensatio a Nobis concessa, permittens, ut, non obstante impedimento duplicis gradus, Matrimonium contrahi posset, vel potius sufficiens fuisset præcedens dispensatio a Nostro Prædecessore, quæ impedimentum sustulit tertii, & quarti gradus. Secundum, an dispensatio a Nobis concessa, eo sub præsupposito facta sit, quod tempore concessionis Violantes ignoraret impedimentum duplicitatis gradus. Tertium, an tempore expeditionis novi Brevis, Violantes ignoraret, seu potius conscia esset impedimenti duplicitatis gradus. Ex horum quippe dubiorum resolutione, prout uno, vel altero modo fieri contingat, judicium pendet validitatis, aut invaliditatis Matrimonii contracti.

De primo capite agitur. Communior est Doctor. Sententia, ut impedimentum ex duplicitate

§. 6. Ducto autem initio a primi examine puncti, cum in Tribunalibus, & communiori calculo a scribentibus ea opinio recepta sit, quæ pro validitate dispensationis, & consequenter Matrimonii, quod dependenter ab ea contrahitur, requirit, ut conjunctio proveniens ex duplicitate gradus exponatur, & quod eidem derogetur, seu quod, ea minime obstante, permittatur, ut conjuncti duplici consanguinitatis gradu Matrimonium inter se contrahere possint; suo marte sequitur, pro validitate Matrimonii fuisse necessariam novis Brevi expeditionem, per quam impedimentum duplicis consanguinitatis gradus de medio tolleretur, nec sufficere potuisse primum Breve derogans impedimento quarti, seu tertii, & quarti gra-

dus

dus. Hoc quippe Breve sufficiens fuisset, si Violantes, & Aloysius Franciscus fuissent conjuncti simplici tertio, & quarto gradu, juxta Constitutionem sanctæ memoriæ Pii V. 23. *Bullarii tom* 2. ubi excepto casu, quod vir, & mulier primum consanguinitatis, seu affinitatis gradum attingerent, in quo protestatus est, se nolle dispensare, quod reliquos gradus decrevit, pro validitate dispensationis satis esse expressionem remotioris gradus, obtentis postea super propinquiore literis declaratoriis. Juxta quoque communem Doctorum sententiam in Tribunalibus receptam, illicitum tantum est, sed non invalidum Matrimonium, quod contrahitur ope dispensationis obtentæ super quarto gradu, nulla tertii gradus facta mentione, & antequam literæ declaratoriæ præscriptæ a S. Pio V. fuerint obtentæ, prout, dum in minoribus Secretarii Concilii munere fungeremur, fuse a Nobis comprobatum est, & a Congregatione admissum in discussione Causæ *Luceorien. Nullitatis Matrimonii*, quæ fuit proposita, & resoluta *die* 18. *Martii* 1722. uti videri potest *Tom.* 2. *Thesau. Resolutionum* prædictæ Congregationis, ubi noster discursus una cum Resolutione typis editus est. Sed cum prædicta omnia sibi vindicent locum in simplici impedimento tertii, & quarti gradus, & non in impedimento duplici consanguinitatis gradus; nemo est, qui non videat, pro validitate Matrimonii, de quo nunc agitur, nullatenus fuisse sufficientem Dispensationem a Nostro Prædecessore concessam, quæ tertii, & quarti gradus impedimentum sustulit, sed aliam pro dicta validitate fuisse necessariam, cujus ope duplex ex duplicitate gradus impedimentum derivans de medio tolleretur.

gradus derivans ad obtinendam dispensationem exponatur. Nunc vero res est, non de tertio & quarto, sed de duplici consanguinitatis gradu. Itaque definitur novam dispensationem fuisse necessariam.

Secund. controversiæ caput examinatur.

Ex ipso Brevi patet novam dispensationem ideo fuisse concessam, quia putatum mulier ignorasset impedimentum.

§. 7 Admissa necessitate expeditionis novi Brevis, & admissa primi insufficientia pro validitate Matrimonii, sequitur, ut videatur, an secundi Brevis facta fuerit concessio eo subpræsupposito, quod tunc Violantes ignoraret impedimentum duplicitatis gradus. At, si Aloysius Franciscus exorans pro concessione novi Brevis, ut remanere posset in Matrimonio, non obstante impedimento duplicitatis gradus, exposuit, se timere, ne scandala orirentur, si hujus novi impedimenti notitia ad Violantem deveniret; si cohærenter ad hæc facta fuit concessio Brevis, exclusa necessitate novi consensus a Violanti præstandi, vel quod ipsa de novo impedimento certior fieret, ut ex lectura Brevis plane dignoscitur; ex his evidenter delumitur, novæ gratiæ concessionem emanasse eo sub præsupposito, quod Violantes tempore concessionis ignoraret impedimentum descendens ex duplicitate gradus: & eo fortius, cum in eodem Brevi legatur, gratiam debere in suo robore permanere, si post ejus concessionem notitia impedimenti ad Violantem devenisset, quæ circumstantia evidenter evincit, gratiam fuisse eo sub præsupposito concessam. Porro gratia concessa importat dispensationem in radice Matrimonii, quæ a Romanis Pontificibus concedi consuevit, urgente magna causa, & quando agitur de impedimento Matrimonii, ortum habente, non a Jure Divino, aut naturali, sed a Jure Ecclesiastico, & per eam non fit, ut Matrimonium, nulliter contractum, non ita fuerit contractum, sed effectus de medio tolluntur, qui ob hujusmodi Matrimonii nullitatem, ante indultam dispensationem, atque etiam in ipso Matrimonii contrahendi actu, producti fuerunt: de quibus omnibus a Nobis fuse actum est, dum in minoribus Secretarii Congregationis Concilii munere fungeremur in Causa *Pragen. Matrimonii*, quæ fuit proposita *die* 13. *Junii* 1720., 16. *Januarii* 1723., 28. *Augusti ejusdem anni*, & tandem resoluta die 18. *sequentis Septembris*, uti videri potest *tom.* 1. & 2. *Thesauri Resolutionum* dictæ Congregationis, uti typis edita inveniuntur ea omnia, quæ tunc a Nobis deducta fuerunt. Cumque solius Romani Pontificis sit, non solum dispensationes in radice Matrimonii indulgere, sed etiam conditiones statuere pro validitate gratiæ adimplendas; in ea, de qua nunc agitur, eo quodammodo statuta dici potest conditio, quod tempore concessionis Violantes novum impedimentum ignoraret, ne ipsa contradicente, & obnitente, prout contigisset, si impedimentum scivisset, concessa dispensatio diceretur: in hoc quippe rerum themate factum est, atque concessum, quidquid fieri, aut concedi poterat, ut Matrimonium, cujus validitas fuerat approbata, persisteret; nec mulieri subla-

Gratia ex secundo Brevi concessa dispensationem importat in radice Matrim. cujus ope nulliter contracti Matrim. effectus de medio tolluntur.

Solius Roman Pont. est eam concedere, & conditiones quascumque prescribere.

In casu, de quo agitur, statuta conditio dici potest, mulierem tem-

pore concessionis novum impedimentum latere.
Tertium caput expenditur: & probatur, mulierem scivisse novum imped. tempore concessionis gratiæ.
Judicium itaque Cong. pro nullitate Matrimonii approbatur & transitus ad secunda vota permittitur.
Dat. 27. Septemb. 1755.

ri sublata est facultas impugnandi ex novo capite validitatem, si novi impedimenti notitiam, tempore concessionis gratiæ, novæque dispensationis, habuisset, nulla habita consideratione notitiæ supervenientis post concessionem Brevis; ea quippe superveniens, superveniret post sublatum ope novæ dispensationis duplicitatis gradus impedimentum.

§. 8. Post hæc nihil aliud remanet, quam, ut videatur, an tempore concessionis gratiæ Violantes haberet notitiam novi impedimenti. Cumque ex documentis, & testibus quacumque exceptione majoribus demonstratum sit, quod Violantes impedimenti notitiam, ante concessionem, & tempore concessionis gratiæ, habuerat, & habebat, & omnia parabat necessaria pro instauranda controversia super nullitate Matrimonii in vim novi impedimenti, cui in primo Brevi non fuerat derogatum; nedum approbamus Congregationis Concilii judicium ultimo loco prolatum pro nullitate Matrimonii, sed hoc nostro Decreto inter acta Congregationis Concilii asservando, & per Litteras Apostolicas in forma Brevis etiam corroborando, dicimus, & pronunciamus, Matrimonium contractum inter Violantem Josepham Enriquez de Almada, & Aloysium Franciscum Sanchez de Baena, nullitatis vitio laborare, & quatenus aliud Canonicum non obstet impedimentum, posse utrumque ad alia vota transire.

Datum apud S. Mariam Majorem die 27. Septembris 1755.

BENEDICTUS PAPA XIV.

QUÆ, ET QUALIS

IX. Conveniat exemptio ab Archiepiscopi Neapolitani jurisdictione Hospitali S. Angeli a Nido nuncupat. ejusdem Ecclesiæ, & personis, decernitur & declaratur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Procem. Pont. studium in componendis inter Personas Eccl. controv.

PRæclarum semper fuit, ac laudabile, opportuno consilio adversus ea occurrere, quæ Divinum cultum imminuere, bonumque publicum perturbare videntur, eas præsertim controversias Apostolica auctoritate dirimendo, quæ animarum dissensionem in rebus Ecclesiasticis foventes, mutuam caritatem labefactant, & quasi fontes sunt aliorum innumerabilium malorum. Quamobrem sæpe Nos Prædecessorum Nostrorum exemplis inhærentes, quanquam gravissimis aliis curis, quæ ab Apostolico ministerio disjungi nequeunt, assidue implicati sumus, haud tamen prætermisimus causas dissensionum hujusmodi ad Nos avocare, illas diligenter examinare, nostrisque oculis perscrutari, ac cognoscere. Quos quidem conatus, laboresque Nostros, qui veræ solidæque pacis auctor est Deus, pro sua in Nos immensa benignitate approbare & benedicere dignatus est; nam inter illas, vel Ecclesias, vel personas, ad quas Decreta Nostra direximus, insperatam ante concordiam, non sine magno Nostro, ipsarumque partium gaudio, vidimus plenissime restitutam.

§. 2.

§. 2. Porro ejusmodi conditionis ac naturæ, cum adhuc in minoribus versaremur, eam controversiam existimavimus, quæ sæpius excitata est inter Deputatos Sedilis, quod a Nido appellant, & Archiepiscopos pro tempore Ecclesiæ Neapolitanæ; eo quod in varios diversosque sensus distraherentur, tum Litteræ quædam Apostolicæ felicis recordationis Prædecessoris Nostri Martini Papæ V. die 34. Aprilis anno 1426., seu veriori tempore, datæ ad bonæ memoriæ Raynaldum S. R. E. Cardinalem Brancaccium nuncupatum, quum hic Hospitale S. Angeli a Nido in Civitate Neapolis tunc temporis pene dirutum a fundamentis restituere, novaque dote, ex bonis sibi a Deo collatis, ditare proposuisset; tum nonnulla pro ipsius Hospitalis adminstrationem non ita multo post ab eodem Cardinali Apostolica auctoritate statuta die 11. Martii 1427. tum demum aliud Apostolicum Breve similis recordationis Prædecessoris pariter Nostri Pauli Papæ III. expeditum ex officio Cardinalis Pœnitentiarii. Itaque quum dissensiones istæ nec longi temporis diuturnitate molliri, nec decretis seu resolutionibus Ven. Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum extingui potuerint; quin potius novissimis temporibus magis magisque visæ fuerint recrudescere, eo quod reperta dicebantur vetusta quædam documenta, quæ vel incognita prius erant, vel non satis probata: propterea, quum primum Dilectum Filium Nostrum Antonium S. R. E. Presbyterum Cardinalem Sersalium nuncupatum, modernum ex concessione & dispensatione Apostolica Neapolitanæ Archiepiscopalis Ecclesiæ Præsulem, & coram, & per litteras, proclivem propensumque deprehendimus ad ea probanda, atque amplectenda, quæ a Nobis in gravi hoc negotio decernerentur, & ex corde cupere, ut finis aliquando tot litibus imponeretur, quas Archiespiscopi Prædecessores non alio sustinuerant animo, nisi ut ipsis vitio verti non posset, quod jura Ecclesiæ suæ indefensa reliquissent: hæc omnia statim Carissimo in Christo Filio Nostro Carolo utriusque Siciliæ Regi Illustri denunciavimus, qui non modo propositum Nostrum commendavit, sed etiam pietate, qua præditus est, maxima, studioque Religionis incensus, magnopere Nos impulit, ut illud quamprimum executioni mandaremus.

Vetustissimæ controversiæ inter Arch. Neapolit. & Deputatos Sedilis a Nido.

Unde primum exortæ.

Frustra ad easdem eradicandas hactenus adlaboratum.

Has omnes ad se avocat, supprimitque Pont.

§. 3. Quare Causam & litem, quæ inter Cardinalem Archiepiscopum ex una parte, & ab alia inter Sacristam seu Rectorem Hospitalis & Ecclesiæ SS. Angeli & Andreæ a Nido ac illius Gubernatores in Urbe Neapolis (cujus quidem litis verum statum hic pro expresso haberi volumus) cum omnibus & singulis incidentibus, & emergentibus, annexis, & connexis, rebusque aliis tam deductis, quam deductis, a quocumque Judice, Tribunali, & Congregatione, & præsertim a prælaudata Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, ad Nos ipsos avocantes, eamque omnino supprimentes, & extinguentes; motu proprio, ex certa scientia, & matura deliberatione Nostra, ac de plenitudine Apostolicæ Auctoritatis declaramus, atque decernimus virtute dictarum litterarum in limine fundationis, seu reædificationis concessarum a Martino V. Prædecessore Nostro, ad supplicationem dicti Raynaldi Cardinalis Brancacci, nec non aliarum Pauli III. similiter Prædecessoris, dictorumque Statutorum, sive Ordinationum ejusdem Cardinalis Brancacci.

Per opportunas Litterarum Apostolicar. & statut. Hospital. hic subjectas declarationes.

§. 4. In primis Hospitale S. Angeli a Nido, ejusque Ecclesiam exteriorem, nec non Oratorium, seu Cappellam interiorem, bona, reditus, jura, & pertinentias cujusvis generis universas, fuisse, & esse pleno jure exempta a quocumque dominio, visitatione, potestate, & jurisdictione tam Ordinaria, quam delegata Archiepiscopi pro tempore Civitatis Neapolis, nobisque, & Sedis Apostolicæ immediate subjecta.

Exempt Hospital. ejusdemque Eccl. Oratorii bonorum &c. ab ordinaria & Deleg. Archiep. jurisdictione.

§. 5. Rursus & secundo loco: Ad universitatem Nobilium memorati Sedilis a Nido spectare & pertinere jus eligendi quolibet anno duos ex eorum gremio Nobiles Viros, quorum unus sit semper de Domo de Brancaccis; hisque duobus, ut præfertur, electis, competere jus, & potestatem omnes fructus, redditus, & proventus, obventiones, & legata ad dictum Hospitale, Ecclesiam, & Capellam quovis modo pertinentia, & quæ pertinebunt in posterum exigendi, petendi, recipiendi, & de receptis quietandi; necnon recepta pro commodo, &

Duorum virorum Electio, eorumque in administrandis redditibus auctoritates,

utili-

utilitate dictorum Hospitalis, Ecclesiæ, & Capellæ, & Ministrorum illis inservientium expendendi, & dispensandi, prout ipsis videbitur expedire, & necesse erit, in quocumque judicio agendi, experiendi, respondendi, & prosequendi.

Eorum est heligere Sacristam seu Rectorem Hospitalis.

§. 6. Prædictos duos Nobiles, ut supra electos, & in posterum eligendos habere insuper jus & potestatem deputandi atque eligendi in Sacristam, seu Rectorem Hospitalis, & Ecclesiæ, unum Clericum, seu Presbyterum, ad nutum, & voluntatem ipsorum quandocumque amovibilem qui tamen tempore ipso deputationibus hujusmodi sit, ac reperiatur ab Ordinario suo rite, & canonice ordinatus, consuetisque litteris testimonialibus super vita, & honestate ab ipso suo Ordinario debite ac de recenti munitus.

Nec non vigintiquatuor tantum Clericos, seu Presbyteros eidem inservientes.

§. 7. Item dictos duos Nobiles habere jus, & potestatem eligendi, ultra memoratum Sacristam, seu Rectorem, alios viginti quatuor, sed non ultra, Clericos, vel etiam Presbyteros pro servitio ipsius Hospitalis, ejusque Ecclesiæ, & Oratorii, nec non pro cura, & custodia Bibliothecæ, ad ipsorum nutum & voluntatem quandocumque similiter amovibiles: dummodo tamentem sint, & unusquisque eorum sit ab Ordinario suo, ut supra rite, & canonice ordinatus, ejusque litteris testimonialibus de recenti munitus; & quatenus eligantur Presbyteri, dummodo isti, & unusquisque eorum habeat a Curia Archiepiscopali licentiam, quæ nondum expiraverit, celebrandi in Civitate, & Diœcesi.

Itidemque sexdecim Minist. Laicos, omnes ad nutum amovibiles.

§. 8. Habere etiam dictos duos Nobiles jus & potestatem eligendi ad eorum nutum, & voluntatem, quandocumque amovibiles, & cum assignatione congrui Salarii sexdecim, & non ultra, Ministros Laicos, pro servitio Infirmorum, curaque & custodia Hospitalis, Ecclesiæ, & Bibliothecæ, prout ipsi duo Nobiles, & Sacrista, seu Rector ordinaverint.

Duorum virorum exemptio a quacumque jurisdictione Archiepisc. quoad gestam administrationem.

§. 9. Præterea dictos duos Nobiles esse, & intelligendos esse, quoad administrationem ipsis incumbentem, liberos totaliter & exemptos a quacumque visitatione, correctione & jurisdictione tam Ordinaria, quam delegata Archiepiscopi; ita ut ipsi Archiepiscopo neque de bonis, & redditibus Hospitalis per eos administratis, neque de legatis Hospitali relictis, aut in posterum relinquendis, etiam cum onere Missarum, rationem ullam redere vel exhibere teneantur; sed solum, finito anno, teneantur de receptis, & expositis, ac gestis, & administratis, rationem & computum suis successoribus reddere, ac eis, quod superest, assignare; & si aliquid mali gesserint, aut administraverint, vel aliqua inter eos discordia orta fuerit, declaramus atque decernimus, spectare ad Universitatem Nobilium dicti Sedilis, vel ad quinque Nobiles per illam deputandos, jus & potestatem eos coercendi, & compellendi ad debitam satisfactionem absque ulla ingerentia Archiepiscopi, salva dumtaxat, ut infra, auctoritate Sedis Apostolicæ.

Similis exemptio Sacristæ seu Rectoris actu inservientis.

§. 10. Item declaramus, atque decernimus Sacristam, seu Rectorem Hospitalis a duobus Nobilibus, ut supra electum, toto tempore, quo in hujusmodi Officio permanserit, esse, atque intelligendum esse totaliter exemptum a quacumque visitatione, & jurisdictione tam Ordinaria, quam Delegata Archiepiscopi, Nobisque, & Sedi Apostolicæ immediate subjectum.

Itidemque & 24. Cleric. seu Sacerdotum, aliorumque 16. Ministr.

§. 11. Item esse similiter exemptos a quacumque visitatione, & jurisdictione tam Ordinaria, quam Delegata Archiepiscopi, prædictos vigintiquatuor Clericos, seu etiam Presbyteros, nec non dictos alios sexdecim Ministros Laicos, qui a memoratis duobus Nobilibus, ut supra, electi fuerint pro servitio Ecclesiæ, Hospitalis, & Bibliothecæ pro toto tempore, quo unusquisque ipsorum in Officio sibi assignato permanserit; ita quod Archiepiscopus ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua agitur, ubicumque committatur delictum, ineatur contractus, aut res ipsa consistat, nullam possit in eorum personas, & bona jurisdictionem, potestatem, visitationem, seu dominium, nec jure Ordinario, nec jure Delegato, exercere, vel ab ipsis computum, seu rationem exigere.

Præfati Clerici seu

§. 12. Utque hac in parte omnis in posterum, circa numerum, & personas exemptorum, turbarum occasio præventive submoveatur, Sacristæ seu Rectori Hos-

pitalis

pitalis pro tempore existenti districte injungimus, ut Syllabum seu Rotulum diligenter conficere, & quoties propter mutationem personarum opus fuerit, renovare itidem teneatur, in quo scripta sint nomina & cognomina singulorum vigintiquatuor Ecclesiasticorum, & sexdecim Laicorum prædictorum, ipsumque Rotulum propria manu subscriptum, & sigillo Hospitalis munitum Nuntio Apostolico Neapoli residenti, ut eum pro notitia ad Archiepiscopum transmittere possit, tradere, & consignare debeat: ita ut nemo ex prædictis Ecclesiasticis, & laicis, utcumque electis, & deputatis a dictis duobus Nobilibus, exemptione aliqua nisi post hujusmodi consignationem gaudere, & multo minus aliquis sive Clericus, sive Presbyter, qui infra præfixum numerum dictorum vigintiquatuor, in Rotulo, ut supra consignato, descriptus non reperiatur, exemptionem aliquam allegare possit, vel intuitu alicujus Capellaniæ, vel ex quo pro sua devotione, at recepta etiam consueta eleemosyna, vel denique ex alio quovis titulo, seu prætextu, ad Ecclesiam exteriorem Hospitalis sive ad Oratorium, & Cappellam interiorem, accesserit, aut accedat pro celebrandis inibi Missis, aut aliis Divinis Officiis peragendis. Hos enim omnes, tamquam nullo pacto exemptos, volumus, atque decernimus, ut ne quidem ad celebrandas Missas in Ecclesia, seu Oratorio admittantur, nisi exhibita Sacristæ seu Rectori consueta licentia Curiæ Archiepiscopalis celebrandi in Civitate & Diœcesi, quæ nondum expiravit.

Presbyteri, Laicique Ministri quandonam expressa exemptione gaudere incipiant.

§. 13. Declaramus itidem, atque decernimus, Rectorem seu Sacristam Hospitalis a duobus Nobilibus, ut supra, electum, toto tempore quo in hujusmodi Officio duraverit, habere potestatem & jurisdictionem super dictos vigintiquatuor Clericos, seu Presbyteros, nec non super dictos sexdecim Laicos Ecclesiæ, Hospitali, & Bibliothecæ addictos, eisque respective inservientes, postquam tamen in Rotulo, ut supra consignato descripti fuerint, & non prius; ipsosque corrigendi, puniendi, excommunicandi, & omnem jurisdictionem Ecclesiasticam in eos exercendi, quotiescumque contingat, ipsos in delictum, seu crimen aliquod incidere.

Idem omnes Rectoris jurisdict. subjiciuntur.

§. 14. Item declaramus, atque decernimus Sacristam, seu Rectorem, & alios vigintiquatuor Ecclesiasticos in Rotulo descriptos, si Presbyteri fuerint, posse suas invicem, atque Infirmorum ibidem decumbentium, nec non etiam dictorum sexdecim Ministrorum Laicorum Sacramentales Confessiones audire, & Sacram Eucharistiam, atque Oleum Sanctum in ipso Hospitali, & respective in ejus Oratorio, vel Ecclesia eisdem ministrare, atque alia facere, quæ circa hæc necessaria fuerint, & opportuna: dummodo tamen ab Archiepiscopo approbati fuerint, vel generaliter ad Confessiones audiendas in Civitate, & Diœcesi, vel etiam in genere pro Hospitalibus, & dummodo insuper Oleum Sanctum infirmorum per eos quotannis accipiatur, consueto ritu, & tempore, ab Ecclesia Cathedrali Metropolitana; quemadmodum illud accipiunt, & accipere tenentur Regulares, & cæteri exempti.

Rectoris aliorumque Sacerdotum facultas in audiendis Confessionib. cæterisq. Sacr. Ministrandis.

§. 15. Item Rectorem seu Sacristam præfatum, nec non dictos alios vigintiquatuor Clericos Presbyteros, Hospitali, ut supra, addictos, non teneri accedere neque ad Synodum, neque ad publicas & generales Processiones, aut alias quasvis functiones Ecclesiasticas, ab Archiepiscopis pro tempore jure Ordinario, sive etiam Delegato indicendas; & quatenus ipsi Processionem aliquam facere velint, posse eas facere, dummodo faciant tempore diverso ab illis indictis ab Archiepiscopo, easque ducant prope muros Ecclesiæ, exterioris dumtaxat. In ea vero Processione, quam Sacrista, & Presbyteri Hospitalis facere solent die Festo S. Candidæ, ad effectum accipiendi illius Imaginem sive statuam ab Ecclesia Metropolitana, declaramus atque decernimus, teneri, eos observare ordinem & formam, quam cæteri omnes observant, quando ob eamdem causam accipiendi statuas suorum Patronorum accedunt ad ipsam Ecclesiam Metropolitanam.

Accedere non tenentur ad processiones ab Archiepisc. quocumque jure indictas. Suas ipsi Processiones an & quomodo ducere debeant.

§. 16. Item declaramus, atque decernimus, Sacristæ, seu Rectori Hospitalis nullo pacto licere, & multo minus alicui ex dicti vigintiquatuor Ecclesiasticis

Indulg. publicare, di-

missorias concedere, aliaque id genus attentare prohibentur.

cis, Indulgentias, seu Jubilæum publicare, aut litteras dimissorias ad Ordines alicui, etiam ex ipsis vigintiquatuor, concedere; aut publicare Monitoria pro rebus subtractis, aut deperditis, aut reos extrahere ab eorum Ecclesia, & Hospitali, aut vestibus, vel insignibus Prælatitiis inter ipsam Ecclesiam, & Hospitale, & multo minus extra illa, uti & generaliter nullam aliam sibi assumere facultatem, præter eas, quæ in hisce nostris litteris exprimuntur.

Rectoris facultas exercitia spiritualia exhibendi.

§. 17. Eidem tamen Sacristæ, seu Rectori de benignitate Apostolica concedimus, ut per se, vel per alium exercitia spiritualia semel in anno, sed clausis januis intra Ecclesiam sive Oratorium Hospitalis, iis dumtaxat, qui exemptione, ut supra, gaudere debenr, libere, & licite præbere possit, cum scientia tamen, atque intelligentia Nuntii Apostolici Neapoli residentis: alio vero quovis tempore, casu, & occasione, nolumus omnino, quod intra Ecclesiam, Oratorium, aut Hospitale prædictum, sive publice, sive privatim conciones habeantur, aut quod non exempti ad prædicta exercitia spiritualia ullo unquam tempore admittantur, non obtenta prius & qualibet vice licentia in scriptis ab Archiepiscopo.

Limitata facultas exponendi semel in mense Sanctissimum Sacramen. irrequisito Arch.

§. 18. Ad hæc eidem Hospitali de Apostolica benignitate similiter concedimus, ut semel in quolibet mense, idest prima die Dominica horis Vespertinis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ejus Ecclesia exteriori, absque alia Archiepiscopali *licentia* publicæ adorationi exponi possit, servatis tamen legibus, & regulis ab Archiepiscopo præscriptis pro expositionibus hujusmodi rite peragendis in aliis Civitatis Ecclesiis; & quatenus alio quocumque die, præter diem ut supra præstitutum, Sanctissimum Sacramentum exponi velit, eo casu licentia in scriptis ab Archiepiscopo qualibet vice obtineri debeat.

Justissima præservatio reverentiæ & obsequii Archiep. ab omnibus, etiam exemptis, ubique exhibendi.

§. 19. Ulterius declaramus, atque decernimus exemptionem, qua supra fruuntur, & gaudent, fruique & gaudere debent vigore dictarum litterarum Apostolicarum Martini V & Pauli III. nec non Ordinationum, seu Statutorum præfati Cardinalis Brancacci, Hospitale, ejusque Ecclesia exterior, & Capella interior, duo Nobiles Deputati, Sacrista seu Rector, necnon alii vigintiquatuor Clerici, seu Presbyteri, & sexdecim Ministri laici in Rotulo, ut præfertur, describendi, a quacumque jurisdictione tam ordinaria, quam delegata, visitatione, potestate, & dominio Archiepiscopi, intelligendam semper esse, salva reverentia eidem Archiepiscopo de Jure debita ab omnibus, & quibuscumque exemptis, non solum extra, sed etiam intra ipsum Hospitale, ejusque Ecclesiam, atque Oratorium.

Recensitæ omnes personæ ut supra exemptæ declarantur immediate subjectæ S. Sedis auctoritati & jurisdictioni.

§. 20. Ac tandem declaramus, atque decernimus dictam exemptionem, & respective jurisdictionem, quam superius competere diximus Sacristæ, seu Recto. ri in dictos vigintiquatuor Clericos, seu Presbyteros, & alios sexdecim Laicos, puniendi, excommunicandi, & corrigendi; necnon facultatem eidem Sacristæ, dictisque aliis Presbyteris attributam, excipiendi Confessiones Sacramentales ipsorum Exemptorum, atque infirmorum in dicto Hospitali decumbentium, prout etiam administrandi iisdem infirmis alia Sacramenta Sanctissimæ Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, ac præbendi, ut supra, semel in anno januis clausis Exercitia Spiritualia, atque exponendi semel in mense prælaudatum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, intelligi semper debere, salva in omnibus nostra, & Sedis Apostolicæ Auctoritate, cui, vigore ipsarum literarum Martini, & Pauli Prædecessorum nostrorum, atque Ordinationum Cardinalis Brancacci, Hospitale ipsum cum suis personis, & bonis immediate subjectum est. Volumus propterea, ut Nuntio Apostolico in Civitate Neapolis residente, tanquam speciali Delegato ejusdem Sanctæ Sedis, quandocumque liceat, & quoties ei opportunum videbitur ipsum Hospitale, Oratorium, & Ecclesiam, ejusdem Sacristam, seu Rectorem, aliosque tam Clericos, vel Presbyteros, quam Laicos a jurisdictione Archiepiscopi tam ordinaria, quam delegata, ut præfertur, exempos, in iis, quæ respiciunt divinum cultum, morum, vitæque honestatem, & administrationem prædictorum Sacramentorum, ac doctrinæ in Exercitiis Spiritualibus exponendæ puritate, & generaliter quoad omnia spiritualia, visitare, corrigere, & punire, in eos quoscumque jurisdictionis actus exercere, quos nomi-

Quæ existenti pro tempore Apostol. Nuncio in Civitate Neapolis delegatur exercend.

ne

ne Sanctæ Sedis , exercet , atque exercere potest , ac debet in alios hujusmodi, qui in limine fundationis a potestate & jurisdictione suorum Ordinariorum exempti fuerunt , & Sedis Apostolicæ immediate subjecti . Et hæc omnia cum expressa declaratione , quod ea , quæ pro bono pacis & ad extinuuendas tot lites, quæ non sine magna Civitatis perturbatione hactenus exarserant , huic Hospitali Sancti Angeli a Nido , ut præfertur concessa & declarata fuerunt , ab aliis Civitatis Hospitalibus nullo pacto in exemplum trahi possint .

§. 21. Decernentes quoque has Nostras litteras & in eis contenta decreta hujusmodi etiam ex eo quod quicumque in præmissis vel illorum aliquo quomodolibet interesse habentes , vel habere prætendentes ad hoc vocati & auditi non fuerint , aut ex quibusve aliis causis , occasionibus , vel prætextibus , de subreptionis , vel obreptionis , aut nullitatis vitio , seu intentionis Nostræ , vel quovis alio defectu notari vel impugnari , aut alias infringi , suspendi , limitari , vel eis in aliquo derogari nullatenus unquam posse: easque omnino sub quibusvis contrariis Constitutionibus , revocationibus , suspensionibus , limitationibus , aut aliis contrariis dispositionibus generalibus , vel specialibus , etiam motu , scientia , & potestatis plenitudine similibus , ac alias quandocumque , & quibusvis de causis pro tempore factis , & faciendis minime comprehendi , sed semper ab illis exceptas , & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum statum restitutas , ac de novo concessas , semperque , & perpetuo validas, firmas , & efficaces esse & fore , suosque plenarios & integros effectus sortiri , & obtinere, ac ab omnibus , ad quos spectat , & spectabit quomodolibet in futurum , perpetuo & inviolabiliter observari debere . Amplissimæ clausulæ & decreta in præmissorum firmitatem.

§. 22. Sicque , & non alias per quoscumque Judices , Ordinarios , & Delegatos quavis auctoritate , & potestate fungentes etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores , ac S. R. E. Cardinales , etiam de latere Legatos , Vicelegatos , dictæque Sedis Nuntios , sublata eis , & eorum cuilibet quavis aliter judicandi , & interpretandi facultate , & auctoritate , judicari & definiri debere ; ac irritum & inane , si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari . Aliter judicandi adempta facultas.

§. 23. Non obstantibus , quatenus opus sit , Nostris , & Cancellariæ Apostolicæ regulis , etiam de jure quæsito non tollendo , & prædictis Martini V. & Pauli III. , aliisque Apostolicis quorumcumque Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum , ac in Synodalibus , Provincialibus , & universalibus Conciliis editis , generalibus vel specialibus Constitutionibus & Ordinationibus , nec non quibusvis prædicti Concilii Tridentini Interpretum , & aliarum ejusdem S. R. E. Cardinalium Congregationum decretis , seu resolutionibus , Apostolica etiam auctoritate confirmatis , ac quibusvis actibus in contrarium præmissorum omnium , aut singulorum antiquitus , aut nuper factis , & iteratis , seu pluries & sæpe repetitis , nec non dicti Hospitalis , illiusque Ecclesiæ , & Domus , etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , statutis , & consuetudinibus , etiam immemorabilibus ; præmissis quoque , aliisque privilegiis , indultis , & litteris Apostolicis , eidem Hospitali , & Ecclesiæ , ac Domui , illiusque Gubernatoribus , seu Deputatis prædictis , per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores prædictos , & Sedem Apostolicam , vel alios quoscumque quacumque dignitate ac auctoritate fulgentes sub quibuscumque tenoribus, & formis , ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis , aliisque efficacioribus , & insolitis clausulis , nec non irritantibus , & aliis decretis in genere vel in specie , etiam motu , scientia , & potestatis plenitudine similibus , concessis , confirmatis , & innovatis : quibus omnibus & singulis , et amsi de illis , eorumque totis tenoribus specialibus , specifica , expressa , & individua , non autem per clausulas generales idem importantes mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret , tenores hujusmodi , ac si de verbo ad verbum , nihil penitus omisso , & forma in illis tradita , observata inserti forent ; præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes , illis alias in suo robore permansuris , ad effectum validitatis , & exe- Efficacissima contrarior. derogatio.

 cutio-

cutionis, ac observantiæ omnium & singulorum præmissorum, hac vice tantum harum serie derogamus: illasque & illa juxta omnia & singula præmissa modificamus, limitamus, & reducimus; cæterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio pœnalis. §. 24. Nulli ergo omnino Hominum liceat paginam hanc Nostræ avocationis, suspensionis, extinctionis, declarationis, concessionis, decreti, derogationis, modificationis, limitationis, & reductionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. 4. Octob. 1755. Pont. 16. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ mille-

---

X. CELEBRATIO TRIUM

Missarum Natalitio Christi die præcipuus Latinæ Ecclesiæ Ritus demonstratur: ideoque universim ab Orientalibus, præsertim vero ab Armenis Liburno in Portu commorantibus non usurpandus.

Ven. Fratri Nicolao Lercari Archiepiscopo Rhodien. Congregationis Propagandæ Fidei Secretario.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Conscribendæ Epistolę occasio recensetur. IN superiori ante proximum ad Nos habito accessu, retulisti, Te in suspicionem adductum, Sacerdotes Armenos Liburno in Portu commorantes Sacro Natali Domini die tres unumquemque Missas in nationis suæ templo celebrare, non prætermisisse opportunas ad Pisanum Archiepiscopum dare litteras, ut certior fieres, num res, prout ferebatur, se haberet, & si ita quidem, ex quo tempore invaluerit usus, tria designato die offerendi Sacrificia; tibique fuisse a memorato Præsule rescriptum, offerri ab Armenis Sacerdotibus in Liburnensi suæ gentis Ecclesia tres Missas Natalitio Christi die, idque in usu primum ea in Ecclesia fuisse positum a duobus Missionariis Parochis sub annum 1725., exindeque semper rem eodem modo transactam; ac insuper ejus gentis homines referre, multos per Orientem Sacerdotes Armenos Catholicos, ejusdemque Ritus Missionarios Sancto Natalis Christi die tres Missas singulos celebrare a quibus porro omnibus, ipse expetebas jussa, de relinquenda, vel interdicenda trium Sacrorum oblatione, ab Armenis Sacerdotibus, Natalitio Christi die, Liburni in gentis suæ Ecclesia, fieri solita.

Latinæ Ecclesiæ Ritus est pręcipuus ut singuli Sacerdotes tres Missas offerant Natalitio Christi die. §. 2. Pervetustus est, atque universim in Latinam Ecclesiam receptus Ritus trini Sacrificii per unumquemque Sacerdotem Natalitio Christi die offerendi; verum apud Orientalem Ecclesiam nullum extat præfati Ritus vestigium; ne verbum quippe de eo in Liturgiis Græco Arabicis Melchitarum, Syriacis, Chaldæisque, neque etiam in reliquis Cophtorum, Armenorum, Græcorum, atque Ruthenorum, qui Græcos sibi ritus adscivere. Patres Basiliani Cryptæ Ferratæ, etsi Latinos aliquot Ritus amplexi sint, tres tamen Missas Natalis Domini die nec in memorato Monasterio, nec alibi celebrare consueverunt. Et in ipsa Provinciali Synodo habita sub annum 1736. in Monte Libano, cui præfuit Joseph Simonius Assemanus Præsul, qui jussu Clementis XII. Prædecessoris nostri eo profectus, impositosibi muneri cumulate satisfecit, hæc leguntur *cap. 13. Jacrosancto Missæ Sacrificio: Privilegium autem, quod Latini Præsbyteri habent in Natali Domini ter Missas celebrandi, ad nostros Sacerdotes nullatenus extendendum*

millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, quarto nonas Octobris, Pontificatus Nostri Anno Sextodecimo.

J. Card. Pro Datar.

D. Card. Passioneus.

VISA

Loco ✠ Plumbi.

De Curia J. C. Boschi.

L. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

X.

LA CELEBRAZIONE

Delle tre Messe nel giorno di Natale si prova Rito privativo della Chiesa Latina, e perciò da non potersi usare generalmente dagli Orientali, ed in particolare dagli Armeni dimoranti in Livorno.

Fratri Nicolao Lercari Archiepiscopo Rhodien. Congregationis Propagandæ Fidei Secretario.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venrabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem

Racconto del fatto, che diede occasione di scrivere la presente lettera.

NElla penultima udienza, che Noi le dammo, Ella ci espose, che avendo avuto qualche barlume, che i Sacerdoti Armeni, che sono in Livorno, nella loro Chiesa nazionale nel dì del Santo Natale celebravano le tre Messe; non aveva tralasciato di scrivere a Monsignor Arcivescovo di Pisa, per sapere, se il fatto era vero; e da quanto tempo in qua, essendo vero, si fosse introdotto l'uso della celebrazione delle tre Messe nel giorno predetto; e che dal Prelato l'era stato risposto, celebrarsi da' Sacerdoti Armeni nella loro Chiesa nazionale in Livorno le tre Messe nel giorno di Natale: essersi ciò incominciato a praticare da due Missionarj Parrochi nella detta Chiesa nell' anno 1725., ed essersi sempre da quel tempo in qua continuato nello stesso modo: riferire altresì i nazionali, che nell'Oriente molti Sacerdoti Armeni Cattolici, e Missionarj dello stesso Rito nel dì del Santo Natale celebrano le tre Messe; conchiudendo poi essa il discorso col richiedere i Nostri ordini sopra o il lasciar correre, o il proibire la celebrazione delle tre Messe, che si fa da' Sacerdoti Armeni nel dì di Natale nella loro Chiesa Nazionale in Livorno.

L'uso di celebrarsi tre Messe nel giorno di Natale da ciascun Sacerdote è Rito privativo della Chiesa Latina.

§. 2. Il Rito della celebrazione delle tre Messe, che si fa ogni Sacerdote nel giorno del Santo Natale, è antico, ed universale nella Chiesa Latina; ma nella Chiesa Orientale non v'è vestigio del predetto Rito: non facendolene parola nelle Liturgie Greco Arabe de' Melchiti, nè in quelle de' Siri, o Caldei, nè in quelle de' Costi, degli Armeni, e de' Greci, de' Ruteni, che hanno adottato il Rito Greco. I Padri Basiliani di Grotta Ferrata, benchè in molti capi abbiano adottato alcuni Riti Latini, non celebrano però nè nel detto Monastero, nè in altro le tre Messe nel giorno di Natale. E nel Sinodo Provinciale tenuto l'anno 1736. nel Monte Libano sotto il Patriarcha Antiocheno colla presidenza di Monsignor Giuseppe Simonio Assemani, che per ordine del Nostro Predecessore Clemente XI. essendosi portato colà, adempì lodevolmente il suo ministro, così si legge *al cap.* 13. *de sacrosancto Missæ Sacrificio: Privilegium autem, quod Latini Presbyteri habent in Natali Domini ter Missas celebrandi, ad nostra*

dum esse decernimus, & statuimus: non quod morem illum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum matris, ac magistræ condemnemus: absit hoc a nobis, qui filii illius obsequentissimi sumus; sed quia veterem nostrum ritum servari volumus.

Ideoque Oriental. Ecclesia eo uti non potest.

§. 3. Hæc Synodus, prævio opportuno examine, fuit a Nobis confirmata, veluti nosse licet ex Constitutione Nostra in Bullarium Nostrum illata. Cumque ex memorata Synodo, æque ac ex prædicatis Liturgiis Orientalibus innotescat, offerri quidem in Occidentali Ecclesia trinum Natali Christi die Sacrificium, non item vero in Orientali Ecclesia; jam locus fit regulæ latius per Nos firmatæ in Nostris Encyclicis Literis datis octavo Kalendas Augusti anni 1755. ad Missionarios per Orientem, præloque Congregationis Propagandæ Fidei impressis, non esse scilicet permiscendos ritus; suum a Latina, suum itidem ab Orientali Ecclesia ritum servari oportere: hoc quippe est Sacris Canonibus sancitum, Constitutionibus Apostol. cautum, ac S. Sedis perpetuo systemate, præfatis literis late demonstrato, firmatum.

Vide superius easdem Encyclicas litteras.

Diluitur objectum desumpt. ex mutua Oriental. inter, & Latinam Ecclesiam nonnullorum rituum participatione.

§. 4. Et si unquam excipi contingeret, iisdem in Litteris in exemplum per Nos adduci Latinos quosdam Ritus ab Orientalibus, & vicissim Græcos quosdam Ritus a Latinis cooptatos, parata suppetit responsio, estque ejusmodi, id factum, vel consectarium fuisse immemorialis consuetudinis secumferentis famam concessi Apostolici privilegii, vel inductum ex privilegio Apostolico vero, conceptoque; quarum quidem rerum, quod ad præsentem quæstionem attinet, nec species ulla, quin potius perspicua ex adverso prostat probatio. Cum enim Edessenus Archiepiscopus, Armeni Ritus, Romæ degens facultatem sibi expetiisset, celebrandi tres Missas Natalitio Christi die, utque facultas ejusmodi ad reliquos etiam Sacerdotes Romæ commorantes protenderetur; propositis hujusmodi precibus in Congregatione Sacræ Inquisitionis coram Consultoribus decimo tertio Kalen. Mar. 1710. relatisque iterum in Congregatione de more habita in Palatio Apostolico tertio Kalen. Martii, negativum redditum fuit responsum: quamvis is, cui demandata fuit provincia scribendi ea de re, scriptoque suam proferendi sententiam, in partem affirmativam sese præstiterit procliviorem, quemadmodum deprehendimus ex scriptis negotium illud attingentibus, quæ ex ædibus Sacræ Inquisitionis afferri ad Nos voluimus, & hoc fuit quidem dubium tunc propositum: *An dicto Archiepiscopo concedendum sit Indultum celebrandi tres Missas in die Nativitatis Domini more Latinorum, hocque extendendum ad omnes Presbyteros Armeni Ritus in Urbe commorantes*; hoc vero rescriptum: *Quoad petitum Indultum celebrandi tres Missas in die Natalis Domini more Latinorum, respondendum esse negative.*

Alia peculiaris ratio adversus Armenos Liburni commor.

§. 5. Prætereundæ nec sunt, quæ in præfatis literis Nostris §. 45. a nobis afferuntur. Cautum fuerat jam inde ab anno 1674. ut Armeni Liburno in Portu domicilium habentes, quippe una nobiscum viventes, in Paschatis, ceterisque Festis diebus celebrandis, ad Gregorianum emendatum Kalendarium se conformarent. Tot tantasque turbas commoverunt præfati Armeni, ut habita sub annum 1699. iterata Congregatione decretum fuerit, ut usus veteris Kalendarii Armenis Liburnensibus relinqueretur, quousque ad novum recipiendum sese accommodassent, & quousque Apostolica Sedes aliud edixisset. Est itaque Liburnensibus Armenis sua pro ratione voluntas, respuunt Latinum Ritum, usum scilicet Kalendarii emendati, quamvis nobis intermixti vivant, sitque illud justitiæ consonum: cumque porro Latinum Ritum ter offerendi Sacrificium Natali Christi die sibi indebitum exposcant, facile captu est, haud decere, ut sui voti compotes fiant.

Altera objectio desumpta ex oblatione trini Sacrificii a Sa-

§. 6 Reliquum illud est, quod asseritur in Litteris Pisani Archiepiscopi, Armenæ nimirum nationis homines Liburno in Portu commorantes asseverare, memoratas tres Missas a multis per Orientem Armenis Sacerdotibus Catholicis, ejusdemque Ritus Missionariis celebrari: idque Nobis verisimile videtur, at nihil inde in rem præsentem. Beatus Bartholomæus Bononiensis ex Fratrum Prædicatorum familia, fuit a Joanne XXII. Pontifice in Armeniam ablegatus sub anno

nostra Sacerdotes nullatenus extendendum esse decernimus, & statuimus: non quod morem illum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum matris, ac magistræ condemnemus: absit hoc a nobis, qui filii illius obsequentissimi sumus; sed quia veterem nostrum Ritum servari volumus.

§. 3. Fu questo Concilio, dopo il dovuto esame, confermato da Noi, come può vedersi nella nostra Costituzione inserita nel nostro Bollario. E ricavandosi non meno dal detto Concilio, che dalle allegate Liturgie Orientali, celebrarsi nella Chiesa Occidentale le tre Messe nel giorno di Natale, e non celebrarsi nella Chiesa Orientale, resta aperta la strada alla massima da Noi diffusamente comprovata nella nostra Lettera Circolare a' Missionarj d' Oriente scritta sotto il giorno 27. di Luglio del presente anno 1755. e stampata nella Stamperia della Congregazione di Propaganda, che non si confonda un Rito coll' altro, che la Chiesa Latina osservi il suo Rito, e la Chiesa Orientale il proprio: essendo ciò prescritto da' Sagri Canoni, e dalle Apostoliche Costituzioni, e stabilito nel sistema della Santa Sede, ampiamente dimostrato nella Lettera predetta.

E perciò non può usarsi dalla Chiesa Orientale.

Si veda questa lettera Circolare di sopra.

§. 4. E quando mai si dicesse, che nella stessa Lettera sono allegati da Noi alcuni esempj di Riti Latini adottati dagli Orientiali, e di alcuni Riti Greci adottati da' Latini, la risposta è in pronto, ed è, ciò essersi fatto o in sequela d' una immemorabile consuetudine, che porta seco la fama della concessione d' un privilegio Apostolico, o in sequela d'un vero effettivo Apostolico privilegio: delle quali cose nel caso, ch'è in questione, non v' è apparenza, anzi piuttosto v' è chiara pruova in contrario: imperocchè avendo Monsignor Arcivescovo di Edessa, di Rito Armeno, che stava in Roma, pregato per avere la licenza di celebrare le tre Messe nel giorno di Natale, e che questa licenza s'estendesse anche agli altri Sacerdoti Armeni, che erano in Roma; propostasi l' istanza nella Congregazinne del S. Officio fra i Consultori a' 17. di Febbrajo 1710., e ripropostasi nella Congregazione tenuta secondo il solito in Palazzo nel giorno 27. di Febbrajo, la risposta fu negativa: ancorchè chi ebbe l' incombenza di scrivere, e di dire il suo voto in carta, fosse stato molto proclive alla parte affermativa, come abbiam riconosciuto, essendosi fatte portare dal S. Officio le scritture appartenenti al caso; ed ecco il Dubbio proposto: *An dicto Archiepiscopo concedendum sit Indultum celebrandi tres Missas in die Nativitatis Domini more Latinorum, hocque extendendum ad omnes Presbyteros Armeni Ritus in Urbe commorantes*: ed ecco la risposta: *Quoad petitum Indultum celebrandi tres Missas in die Natalis Domini more Latinorum, respondendum esse negative.*

Risposta all' obbietto d' essersi tra Latini ed Orientali fatta vicendevole comunione di Riti.

§. 5. Nè dee tralasciarsi quanto da Noi vien riferito nella predetta Nostra Lettera Circolare al §. 45. Era stato ordinato sino dall' anto 1674., che gli Armeni, che hanno domicilio in Livorno, avvegnachè viventi con Noi, dovessero conformarsi al Calendario Gregoriano corretto, nella celebrazione della Pasqua, e delle altre Feste. Furono tanti i rumori, che da' predetti Armeni si eccitarono, che essendosi tenuta nell' anno 1669. una nuova Congregazione, fu risoluto, che si lasciasse correre l' uso dell' antico Calendario rispetto agli Armeni, che erano in Livorno, finchè si fossero disposti ad accettare il nuovo, e finchè la Santa Sede non avesse ordinato diversamente. Vogliono dunque gli Armeni, che sono in Livorno, quello che vogliono. Non vogliono il Rito Latino, cioè l' uso del Calendario corretto, benchè vivano fra noi, e benchè ciò sia giusto: e volendo poi il Rito Latino nelle tre Messe di Natale, che non gli tocca, non vi vuol molto a comprendere, che non è di dovere, che siano esauditi.

Altro motivo particolare contrario agli Armeni di Livorno.

§. 6. Resta quello, che si dice nella Lettera di Monsignor Arcivescovo di Pisa, che i nazionali, che sono in Livorno, attestano, celebrarsi in Oriente le tre Messe da molti Sacerdoti Armeni Cattolici, e da' Missionarj del loro Rito; e ciò da Noi si crede verisimile, ma non giova all' intento. Il Beato Bartolomeo da Bologna Domenicano, detto comunemente l' Apostolo degli Armeni, fu

Seconda obbiezione fondata sull' uso di celebrarsi anche in O-

cerdot. Armenis peragi solita etiam per Orientem. Præmissa opportuna historici facti narratione, praxis isthæc ex erronea causa verisimiliter derivata demonstratur.

1318., & ab ipso Maragensis Episcopus inauguratus, exindeque translatus da Naxivanum Archiepiscopatum. Quo ipso tempore præfatus Beatus Bartholomæus celebri illa Missione fungebatur, aderat in Armenia Isaias quidam Schismaticus trecentis septuaginta discipulis præpositus. Mens ipsi inerat recta, & motus fama sanctitatis B. Bartholomæi, edoctusque ab ipso Catholicæ Fidei veritatem, se in socium adjunxit, suis omnibus discipulis secum adductis: tuncque contigit, ut institueretur Congregatio Fratrum unitorum, assumpto ab iis omnibus habitu Dominicani instituti, emissaque Professione vitæ Regularis sub Regula Sancti Augustini, & Fratrum Prædicatorum Constitutionibus. Videre est omnia in Opere Patris Galani *de consensione Armenæ Ecclesiæ cum Romana part.* e *pag.* 508. *& seq.* atque elucrubatius *tom.* 2. *historiæ virorum illustrium Dominicani Ordinis* Auctore Patre Tournon *lib.* 1. *pag.* 108. *& seq.* Isthæc Congregatio subject fuit Magistro Generali Dominicanæ Familiæ ab Innocentio VI sub annum 1356. ut colligere est ex ejus Litteris in Dominicanum Bullarium relatis *pag.* 143. & in generalibus totius Ordinis Comitiis habitis anno 1583. nova hæc Congreg. ad Regularis Provinciæ gradus jura, & honores attollit olpit. Cum autem Isaiæ discipuli unam noscerent Arm. Linguam, præterea nullam, & plenam ceteroquin cum Dominicanæ Familiæ Religiosis unionem constituerent, necesse fuit, quemadmodum referunt præcitati Historici, ut Regulæ, Statuta, Breviarium, & Missale Ordinis in Linguam verterentur Armenam. Comperimus autem temporibus nobis proximis institisse Patres Armenæ Provinciæ Ordinis Prædicatorum, quo sibi liceret typis mandare sua Breviaria, ac Missalia, e Latino in Armenum idioma translata; annuitque precibus Congregatio Romanæ universalis Inquisitionis habita Sexto Idus Septembsis 1713. deputatis emendatoribus, sive præli typici præsid bus, ut ad opportunas regulas exigerentur omnia, liceretque exinde tuto sibi polliceri, nullos in novam editionem errores irrepere, quod satis superque in hujusmodi casibus alias contigisse constiterat; probavitque omnia Summus Pontifex in Congregatione, proximo die, septimo videlicet Idus Septembris ejusdemmet anni habita.

Ideoque ex ea nihil confici.

§. 7. Cun itaque Dominicanum Missale in Armenam linguam versum fuerit, cumque in Missali Dominicano tres reperiantur adnotatæ Missæ Natalitio Christi die celebrari solitæ, videtur admodum simile vero, Sacerdotes quosdam Armenos, & Missionarios, videntes tres Missas a Patribus Dominicanis celebrari Natalitio Christi die, cœpisse & ipsos tria Sacrificia offerre, Dominicano Missali utentes in Armenam Linguam reddito; quoties autem ita se res habeat, quod verosimilius est, quisque sanæ mentis homo facile animadvertet, haud subsistere fundamentum in oblatione trini Sacrificii a nonnullis Armenis per Orientem peragi solita, constitutum, nec eo juvari ullatenus posse Armenos Liburnos in Portu commorantes: eo quod tres Missæ in Missali Dominicano adnotatæ, semper Latini Ritus esse censeantur, etsi in Armenam Linguam versæ, nec liceat Armenis pro arbitrio Latinos Ritus usurpare. Simillimum Nobis suppetit exemplum ex Missa Latina Patrum Dominicanæ Familiæ in Græcam Linguam versam juxta indultum a Bonifacio IX. datum Maximo Constantinopolit no Dominicanæ Familiæ viro, relatumque *t.* 2. Bullarii Dominicani *p.*370. Ea quippe Dominicani Fratres quidem, nullatenus autem Græci, in Sacrificio offerendo uti possunt.

Simillimo allato exemplo res confirmatur.

Monita ad Secretarium.

§. 8. Hæc itaque sunt, quæ Nobis, quamvis male a podagra habitis, licuit colligere. Curæ tibi erit, Venerabilis Frater, deferre omnia ad Congregationem de Propaganda Fide; & si mandatum ab ea tibi fuerit, quod facillimum, ut ad Pisanum Archiepiscopum rescribas, opportunum fortasse erit, hujus ad te Nostræ Epistolæ exemplum eidem reddendum curare. Interea Apostolicam tibi Benedictionem impertimur.

Dat. 29. Dec. 1755. Pont. XVI.

Datum apud S. Mariam Majorem die 29. Decembris 1755. Pontificatus Nostri Anno Decimosexto.

fu ſpedito nell' Armenia nel 1318. dal Pontefice Giovanni XXII. e fu da eſſo creato Veſcovo di Maraga, e poi traſportato all'Arciveſcovado di Naxivan. Nel tempo della celebre Miſſione del detto Beato Bartolomeo eravi in Armenia un certo Iſaia ſciſmatico, che aveva ſotto di sè trecento ſettanta diſcepoli. Era eſſo di buona intenzione, e moſſo dalla fama della ſantità del B. Bartolomeo, ed illuminato da eſſo della verità della Fede Cattolica, s'unì con lui, conducendo ſeco tutti i ſuoi diſcepoli: ed allora fu, che ſi formò la Congregazione de' Frati uniti, avendo tutti preſo l' Abito di S. Domenico, e fatta Profeſſione di vivere in vera Religione, ſeguitando la Regola di S. Agoſtino, e le Coſtituzioni de' Frati Predicatori. Il tutto ſi vede nell'Opera del Padre Galano *nella Conciliazione della Chieſa Armena colla Romana part.* 1. *pag.* 508. *e ſeg.* e con maggior felicità *nel tom.* 2. *della Storia degli Uomini Illuſtri dell'Ordine Domenicano* del Padre Touron *al lib.* 1. *pag.* 108 *e ſeg.* Fu queſta Congregazione ſotto poſta al Generale de' Domenicani dal Pontefice Innocenzo VI. l'anno 1356., come ſi raccoglie dalla di lui Lettera nel Bollario Domenicano *al tom.* 2. *pag.* 148., e nel Capitolo Generale tenuto l'anno 1583. queſta nuova Congregazione incominciò a prendere il rango di Provincia. Non intendendo i Diſcepoli d' Iſaia altro, che la lingua Armena, e facendo l'unione coi Frati Domenicani, fu d'uopo tradurre in lingua Armena le Regole, gli Statuti, il Breviario, ed il Meſſale dell' Ordine, come raccontano i ſopraddetti Iſtorici. Ne'tempi a noi vicini ritroviamo avere i Padri dell' Ordine de' Predicatori della Provincia Armena pregato di poter fare ſtampar i loro Breviarj, e Meſſali tradotti dal Latino nell'idioma Armeno; e la Congregazione del S. Officio tenuta ai 9. di Settembre 1713. ammiſe l'iſtanza, deputando i correttori, o ſiano Preſidenti alla ſtampa, acciò il tutto ſi faceſſe colle dovute regole, e colla ſicurezza, che nella nuova edizione non correſſero errori, come altre volte in ſimili occaſioni era pur troppo accaduto: ed il tutto fu confermato dal Sommo Pontefice nella Congregazione tenuta nel giorno ſeguente 7. di Settembre dell'anno medeſimo.

riente da Sacerdoti Armeni le dette tre Meſſe. Con una opportuna oſſervazione iſtorica ſiprova probabilmente erroneo nella ſua origine un tal uſo.

§. 7. Eſſendo dunque fatta la traduzione del Meſſale Domenicano in lingua Armena, ed eſſendovi nel Meſſale Domenicano le tre Meſſe nel giorno di Natale, pare aſſai veriſimile, che alcuni Sacerdoti Armeni, e Miſſionarj, vedendo che le tre Meſſe ſi celebravano nel dì di Natale da' Padri Domenicani, le abbiano ancor eſſi incominciate a celebrare, prevalendoſi del Meſſale Domenicano tradotto in Armeno: e quando queſto ſia, come è molto veriſimile, il fondamento della celebrazione delle tre Meſſe, che ſi fa da alcuni Armeni in Oriente; ogni uomo di buon ſenno facilmente ne conoſcerà l'inſuſſiſtenza. e ch' eſſo non può in veruna maniera giovare agli Armeni, che ſono in Livorno; appartenendo ſempre le tre Meſſe, che ſono nel Meſſale Domenicano, benchè tradotte in lingua Armena, al Rito Latino; e non potendo gli Armeni prevalerſi a loro capriccio del Rito Latino. Simile è l'eſempio della Meſſa Latina de' Padri Domenicani tradotta in lingua Greca, giuſta la conceſſione fatta da Bonifazio IX. a Maſſimo di Coſtantinopoli Domenicano, che è *nel tom.* 2. del Bollario Domenicano *pag.* 327. celebrandoſi eſſa da' Domenicani, e non potendoſi celebrare da' Greci.

E perciò inutile per l'intento.

Si conferma l'aſſunto con un eſempio del tutto ſimile.

§. 8. Ed ecco quanto abbiamo potuto raccorre, non oſtante l'eſſere malamente trattati dalla podagra. Sarà ſua cura il notificare il tutto alla Congregazione di Propaganda; e ricevendo da eſſa gli ordini, come ſi può credere, di ſcrivere a Monſignor Arciveſcovo di Piſa, caderebbe forſe in acconcio di fargli capitare una copia di queſta Lettera, che ſcriviamo a Lei: alla quale intanto diamo l' Apoſtolica Benedizione.

Ordine pe'l Secretario.

Datum apud S. Mariam Majorem die 29. Decembris 1755. Pontificatus Noſtri Anno Decimoſexto.

Data 29. Decemb. 1755. e decimo ſeſto del Pontificato

XI.

EXCITANTUR OMNES

Græci Ritus Orientales, ut nova Euchologii editione utantur; narratur quoque quid pro ea perficienda factum fuerit; & quæ eidem novæ editionis Euchologio præpoſita ſunt Monita, latius explicantur.

EPISTOLA PRIMA.

Ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque Ritus Græci Eccleſiaſticos, Sæculares & Regulares, gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentes.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ac dilecti Filii, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Proœm. a conteſtatione paternæ charitatis & Paſtor. ſollicitudinis in Græcam, aliaſque Orientat. nationes.

EX quo primum tempore Apoſtolicam B. Petri Sedem conſcendimus, uſque in præſentem diem, aſſidua Nobis videmur edidiſſe argumenta paternæ prorſus charitatis, qua dilectos Nobis in Chriſto Eccleſiaſticos, laicoſque Orientales Nobis conſentientes, ſive, uti vocant, *Unitos*, & a ſchiſmatis labe immunes, complectimur; nihilque intactum reliquiſſe, quo ii, qui in ſchiſmate ſunt, ejuratis erroribus, Catholicæ unitati conſocientur. Nolumus hic quæcumque in hunc finem egimus, commemorare: quum & referta ſint Regeſta Congregationis de Propaganda Fide Decretis noſtris hac de re conditis, & Apoſtolicas Litteras, atque Conſtitutiones pro Orientalium rebus a Nobis editas, ion Bullarii noſtri Voluminibus unuſquiſque percurrere valeat. Illud Nobis propoſitum nunc eſt, ut Vos, Venerabiles Fratres, Dilectoſque Filios, certiores faciamus, abſolutum jam eſſe opus Correctionis Græci Euchologii, idque jam Typis ejuſdem Congregationis de Propaganda Fide impreſſum fuiſſe, poſt diuturnum rerum omnium examen, accuratiſſima caſtigatione emendatum; ideoque vos hortamur, ut hoc potiſſimum in ſacris actionibus adhibeatis, ſepoſitis aliis, quæ variis erroribus ſatis ſuperque infecta deprehenduntur. Quod quidem haud mirum videri debet; id enim incommodi faciilime accidit, quoties in pluribus ac ſæpe iteratis unius Operis editionibus, ab iis, qui præſunt, aliquid omittitur exactiſſimæ illius diligentiæ, quæ neceſſaria eſt, ne aliqua, aut per fraudem, aut per inſcitiam, identidem inſerantur, aut adjiciantur, quæ in primævis puriſque editionibus non erant, quæque deinde reſecanda quum ſint, aut aliquo modo temperanda, tractu temporis cauſam præbent inſtituendis correctionibus, noviſque repurgatis editionibus; quemadmodum in ipſa quoque Occid. Eccleſia, quantumvis præ Orient. minoribus periculis expoſita ſit, eveniſſe dignoſcitur: quocirca Rom. ſæpe Pontifices coacti ſunt opportune conſulere, ut Miſſalia, Ritualia, Breviaria, & Martyrologia emendarentur, & caſtigata noviter ederentur. Verum quod attinet ad correctionem veſtri Euchologii, quod, ut optime noſtis, nihil aliud eſt, quam collectio Eccleſiaſticarum precum atque benedictionum, ideoque, ut Goarius explicat, Eccleſiæ veſtræ Rituale, ſeu Manuale, aut Sacerdotale, & Pontificale commode appellari poſſet, duo potiſſimum his noſtris Litteris agenda ſuſcepimus: hiſtoriam nimirum exponere correctionis, novæque editionis, quæ nuper perfecta fuit: & Monita quædam latius explicare, quæ in ipſius Euchologii veſtibulo opportune præpoſita ſunt: dilato in aliud tempus conſilio aperiendi vobis, ſi Deus vitam & vires Nobis largietur, res alias complures ad Euchologium ipſum pertinentes, quæ nec ſatis recte præſentibus Litteris nimis in longum protrahendis infererentur, & immodicum Nobis afferrent laborem, ætati Noſtræ prorſus alienum, nec

Pontificis conſilium in Encyclicis hiſce Litteris conſcribendis.

Græcum Euchologium quid.

Summa eorum, quæ hac Epiſtola continentur.

apte

apte conciliandum cum reliquis magni momenti curis, quæ nunc præsertim Nos in Apostolici Ministerii procuratione circumstant, & a quibus Nos modo expedire non possumus.

Euchologii correctio, quando, quibusque de causis primum instituta.

§. 2. Philippus IV. Hispaniarum Rex Catholicus is fuit, qui sub annum 1631. habito ad Apostolicam Sedem recursu, exposuit, delatum sibi esse a Græcis Unitis ditionis suæ Terras incolentibus, editum fuisse a Græcis schismaticis Euchologium pluribus erroribus vitiatum, simulque rogavit, ut absurdis, quæ inde manare possent, opportunis remediis occurreretur. Summus autem Pontifex Urbanus VIII. statim egregio operi manum admovit, deputata ad Euchologii correctionem peculiari Congregatione, cui & ipse primum nonnullos S. R. E. Cardinales, Romanæque Curiæ Prælatos, atque Theologos magni nominis, adscripsit: & alios per Orbem tunc maxime Ecclesiasticæ eruditionis laude præstantes viros, eidem Congregationi adscribendos, Romam accivit. Inter hoc vocatus fuit Dionysius Petavius Presbyter Societatis Jesu in Galliis degens, qui tamen justissima affectæ ætatis excusatione usus fuit, ne tantum iter arriperet: & Joannes Morinus Gallicani Oratorii Presbyter, qui & ad Urbem accessit, & pluribus sessionibus interfuit, in quibus multa scitu digna protulit, ad rem recte instituendam dirigendamque opportuna, de quibus alibi sermonem habebimus.

Quantoque studio sub Urb. VIII. & Innoc. X. PP. curata fuerit.

§. 3. Summum profecto studium ac diligentiam in demandatum sibi opus contulerunt ii, qui Congregationem ab Urbano Pontifice deputatam constituebant; eorumque curas atque labores innuit Leo Allatius quum de Græco Euchologio sermonem habens, ita scripsit: *De libro plura possem referre, & examinare: verumtamen, cum sub censura, ac judicio acerrimorum virorum stet, sententiam de eo veram, & judicium infallibile expecto*. Et quidem duo supra octoginta sessiones inter eos habitæ fuerunt, ut olim testatus est Cardinalis Franciscus Barberinus senior, in Congregatione de Propaganda Fide, quæ die 23. Januarii anni 1645. coacta fuit coram Innoc. Papa X. paulo post obitum illius Decessoris Urbani, ejusdem Cardinalis Patrui. Non ideo tamen absoluta fuit Euchologii emendatio, nec nova editio confici potuit.

Opus sequentibus tempor. interm. summo studio Pont. instauravit.

§. 4. Subsequentium Pontificum tempore propositum nunquam omnino fuit desertum, sed parum lenteque promotum; dum novis, ut assolet, negotiis supervenientibus, inceptorum antea exitus & finis retardatur. Quum autem Deo Optimo Maximo visum fuit Nos, licet immeritos, ad Summum Pontificatum evehere, inter primas, quas libenter assumpsimus, curas, hæc fuit, de correctione librorum Orientalis Ecclesiæ, præsertim vero Euchologii Græcorum. Quare, ut optatam Nobis metam aliquando contingere liceret, hæc, quæ sequuntur, mandata per Nos tempestive edita, & executioni diligenter tradita fuerunt. Primum itaque collecta, & in ordinem digesta sunt Acta Congregationum, quæ sub Urbano VIII., & Successoribus Pontificibus habitæ fuerant, ut comperta fieret captarum resolutionum sententia, quantumvis illæ Pontificia confirmatione roboratæ non fuissent; neque enim unquam ad Summos Pontifices facta apparebat earum relatio, sed in opportuniora tempora, justas fortasse de causis, dilata. Deinde quum jam omnes e vivis excessissent, quicumque olim adscripti fuerant prædictæ Congregationi, ad Euchologii correctionem institutæ, Nos alios S. R. E. Cardinales, & Consultores ad gravissimum opus urgendum deputavimus; e Cardinalibus nimirum bo. mme. Antonium Xaverium Gentili, Philippum Monti, Joachimum Besozzi, & Aloysium Lucini, respective nuncupatos, qui omnes jam ex hac vita migrarunt; Congregationis autem Præfectum constituimus Dilectum Filium Nostrum Fortunatum Presbyterum Card. Tamburini nuncupatum, qui sospes vivit; Consultores vero designavimus Dilectos Filios Fr. Josephum Augustinum Orsi Ord. Prædic. Palatii Nostri Apostolici Magistrum, Leonardum Siderer Societ. Jesu Presbyterum, Dominicum Vitali Monachum Ordinis Sancti Basilii, Thomam Sergium e Piis Operariis Sacerdotem, & Dominicum Teoli Presbyterum Romanum, quorum aliqui superstites sunt, alii supremum diem obierunt: denique ejusdem Congregationis Secretarium elegimus Dilectum Filium Magistrum Nicolaum Antonellum Prælatum Nostrum Domesticum.

Congreg. ex spectabilibus Viris restituit, quorum nomina recensentur.

His omnibus præscriptum fuit, ut certis recurrentibus diebus inter se convenientes, de rebus eorum cognitioni delegatis tractarent; id quod per integrum decennium exactissime præstitum fuit. Quum autem olim controversia fuisset de methodo in examine rerum servanda; censentibus nonnullis, ut ante omnia de Sacramentorum formis inquireretur, aliis vero suadentibus, ut secernerentur ea, quæ ad simplicium Presbyterorum officium pertinent, ab iis, quæ sunt Episcoporum propria: Nos hujusmodi controversiam de medio sustulimus, jubendo, ut Euchologii revisio, & correctio, a prima illius pagina ad subsequentes gradatim produceretur, eodem ordine, quo Euchologium ipsum conflatum, impressumque conspicitur. Denique præfato Congregationis Secretario id oneris imposuimus, ut ante singulas sessiones, folium efformaret, non modo cuilibet ex Cardinalibus, & Consultoribus qui conventuri erant, sed Nobis etiam, qui omnibus de rebus in Congregatione discutiendis certiores fieri volebamus, opportune tradendum; quo in folio, indicatis proponendarum quæstionum capitibus, adnotaretur primo quidquid super illis expensum, atque conclusum fuerat in Congregationibus habitis sub Prædecessoribus Pontificibus, quatenus in anteactis Congregationibus de ipsis agi contigisset: deinde ea, quæ circa hujusmodi quæstiones in Theologorum libris conscripta, & in Ecclesiasticis monumentis relata haberentur.

Sapientissimam statuit totius rei agendæ, & perficiendæ rationem.

§. 5. De veteribus Euchologiis, uti par erat, inspiciendis, conferendisque, minime necesse fuit eumdem Secretarium monere; quem porro invenimus & Græcæ Linguæ peritum, & sacra eruditione, doctrinaque præstantem, paratumque ad magnos quoslibet perferendos labores in Apostolicæ Sedis obsequium & utilitatem: quemadmodum sæpe alias, rebus ita exposcentibus, ac etiam editis plurimo studio voluminibus, demonstravit. Notum cuique est, P. Jacobum Goarium Ordinis Prædicatorum, natione Gallum, octo ipsos annos in Orientalibus Regionibus commoratum, ubi omnia attente exploravit, Romam deinde venisse sub anno 1640., diuturnisque collationibus habitis cum insignibus doctrina viris, & rerum Græcarum peritissimis, Leone Allatio Romanæ Curiæ Præsule, Basilio Falasca Ordinis Sancti Basilii Procuratore Generali, Georgio Coresio, & Pantaleone Ligaridio, ut etiam de eo refert P. Echardus *De Scriptoribus Ordinis Prædicatorum Tom. 2. pag. 574.* in Galliam denique reversum, in lucem edidisse Euchologium Græcum, una cum Latina illius versione. Pro cujus Operis majori perfectione, quum doctus ac diligens Vir plures manuscriptos Codices, & Libros Typis impressos, qui in ipsius Procemio ad Lectorem recensentur, inspicere & perpendere non omisisset, variantes lectiones ubique adjecit, & opportunas, doctasque adnotationes huc illud inseruit. Opus istud primo prodiit Parisiis anno Domini 1647. deinde Venetiis anno 1730. recursum fuit.

Peculiaris cura in conferendis veteribus Euchologiis, adhibita a Congreg. Secretar.

De Euch. edito a P. Goario, deque hujus peritia Græc. Rituum.

§. 6. Norunt etiam eruditi Viri, complura Mss. exempla Euchologii Græci in Bibliotheca Vaticana asservari: præterea extare in Barberina Bibliotheca celebre *Euchologium Barberinum S. Marci*, sic dictum, propterea quod e Cœnobio S. Marci Florentiæ ad prædictam Bibliothecam olim translatum fuit, illudque antiquissimum esse, ac decem sæculorum ætatem superare: quum Leo Allatius testatum reliquerit, a peritissimis sui temporis viris, jam tunc nongentis annis vetustius fuisse habitum: *Omnium autem antiquitatem superat Codex Barberinus in charta pergamena quadratis litteris accuratissime descriptus, ante nongentos, & plures annos, sententia eorum, qui in hisce rebus judicandis primi habentur, conscriptus*. Illud quoque eruditis incompertum esse non potest, in Archivo Monasterii Cryptæ Ferratæ pretiosum asservari Codicem, *Euchologium Patriarcale* nuncupatum, quem magnus Cardinalis Bessarion, primus illius Monasterii Abbas Commendatarius, ejusdem Abbatiæ Monachis testamento legavit; quum ipse eum dono habuisset a præclaræ memoriæ Cardinale Juliano Cæsarino: huic autem donatus fuisset in Concilio Florentino a Sacerdote Georgio Varj Cretense, quemadmodum testatur Arcudius; quapropter hujusmodi Codex a Cardinali Bessarione plurimi semper habitus fuerat. Omnes hi, quos innuimus, Euchologii Codices inspecti, explorati, collatique invicem fuerunt, tum a Præsule Secretario, cum

Plures Euchologii Codices in Vaticana Biblioth. asservati.

Euch. Barberin. ejus denominatio, & antiquitas.

Euch. Cryptæ Ferratæ unde habitum, & cujus auctoritatis habeatur.

ab

ab aliis Congregationi adscriptis idioma Græcum callentibus, quo rectius tutiusque dirigeretur nova Euchologii editio; neque porro Nostris hortationibus, aut monitis ad id opus fuit, quum ipsi sua sponte hujusmodi curam susceperint, ac summa diligentia subierint.

§. 7. Neque similiter necesse habuimus doctis Cardinalibus, & Consultoribus Congregationem efformantibus in memoriam revocare sapientes illas animadversiones, quæ leguntur tum apud laudatum Joannem Morinum, in Præfatione illius *De Sacris Ordinibus*, tum apud Lucam Holsteinum *in Dissertationem I. de Sacramento Confirmationis*, tum denique apud Authorem *Vindiciarum P. le Brun*, in his, quæ scripsit de Forma Sacramenti Eucharistiæ; quasque præ oculis omnino habere debet, quicumque vult de Græcorum Ritibus rectum judicium ferre. Injusta quippe & fallax, Ecclesiæque paci atque unitati contraria est eorum judicandi ratio, qui Latinorum tantummodo Ritualium notitiam habentes, nec aliud scientes, præter ea, quæ tradiderunt nonnulli ex nostris Scriptoribus, nostrarum quidem rerum periti, sed Græcarum consuetudinum rudes, ejusque rationis ignari, quam semper cum ipsis sequuta est Apostolica Romana Sedes, non dubitarunt in sacris Græcorum Ritibus ea omnia damnare, quæcumque Latino Ritui conformia, & consentanea non reperiebant. Hæc, inquam, præfatis Cardinalibus & Consultoribus ad Euchologii correctionem delectis minime commemorare oportuit, quum ipsi jam hujusmodi agendi & judicandi normam sibi proposuerint, eamque reipsa plenissime sequuti sint: quemadmodum etiam revera factum fuisse agnovimus a Cardinalibus & Prælatis qui sub Urbano VIII. in Congregationibus hac de re habitis sententiam dixerunt. Quæ autem a Nobis demandata fuisse superius innuimus, ea undequaque impleta fuerunt; nec satis dici potest, quam assidua diligentia & labore omnes Congregationem constituentes operi conficiendo incubuerint. Prædictus vero Secretarius, non solum ante singulas inter eos habendas sessiones, injuncta sibi folia docte & sapienter elucubravit, Nobisque exhibuit: verum etiam, post habitas sessiones hujusmodi, Congregatorum sententias, atque resolutiones Nobis referre non omisit; Nos autem omnibus perfectis, & mature pensatis, easdem, prout in Domino expedire visum est, approbavimus, & confirmavimus. Et hac quidem servata methodo, absoluta est Euchologii correctio, & nova ejusdem editio elapso anno 1754 typis Congregationis de Propaganda Fide impressa est. Hæc habemus, Ven. Fratres, Dilecti Filii, quæ ad vestram notitiam deduceremus, ut vobis compertum esset, quantum studii, laboris, ac diligentiæ adhibitum fuerit, ut Euchologii vestri editio correctissima in lucem prodiret.

Ampliores curæ, & labores, per Secr. cæterosq. Congreg. adscript. adhibentur.

Studium quoq. suum adjungit. Pont. Euch. correct. absoluta.

§. 8. Porro sub initium novissimæ hujus editionis quatuor posita sunt Monita, de quibus in hac Epistola, juxta id, quod superius constitutum Nobis esse diximus, operæ pretium facturos nos esse existimamus, si ea vobis breviter indicemus, quæ in iisdem statuendis præ oculis habita fuerunt.

Quatuor Monita Euchologio præposita, de quibus singulatim dicendum.

§. 9. Primum itaque Monitum his verbis conceptum legitur: *Sciendum est, quod Sacerdotes, qui Euchologio sunt usuri, nosse debent Ecclesiasticos Sanctorum Patrum Canones, & Catholicæ Ecclesiæ Constitutiones, ne divina administrantes Sacramenta, aliaque peragentes Officia, errare comperiantur. Cum igitur in sacra Liturgia commemorationes fieri soleant, oportet primum quidem Romani Pontificis commemorationem agi, deinde proprii Episcopi, & Patriarchæ, dummodo Catholici sint. Quod si alter eorum, vel ambo sint schismatici, sive hæretici, eorum commemoratio nequaquam fiat.* Quod sane consentaneum omnino est iis, quæ decreta fuerunt in Congregatione habita die prima Maii 1746. quæque approbatione nostra confirmata fuerunt. Dubium in ea Congregatione propositum fuit sequens: *Num in precibus, quæ Sacerdote, & Diacono in Prothesi recitantur, ponendum sit Nomen Summi Pont. tum etiam in cæteris precibus: videlicet, Pro Summo Pontifice N.* Redditum autem fuit Dubio Responsum hujusmodi: *In Instructione initio Euchologii adscribenda, admoneantur Sacerdotes Græci, ut commemorationem faciant Summi Pontificis, & eorum Episcopi, seu Archiepiscopi, si sit cum Ecclesia Catholica Romana unitus, & insuper ponatur alia Rubrica in mar-*

Primum bipartitum Monitum: de commem. Ro. Pont. nec non Episc.&Patr. in Missa facienda.

Dubium in Congr. discussum & Decr. hac de re editum.

margine Liturgiæ , quæ eos remittat ad Instructionem . Visum est enim hoc pacto suppleri debere , quæ in ipso Euchologii Textu desiderantur .

De prima Moniti parte , sc. de comm. Roman. Pontificis.

§. 10. De commemoratione Romani Pontificis in Sacrificio Missæ , deque hujus disciplinæ vetustate , Nos ipsi fuse disseruimus in Nostro Tractatu *De Sacrificio Missæ sect.* 1. *n.* 219. sed post ejus Libri editionem , idem argumentum , congestis pluribus haud sane communibus monumentis , tractavit Dominicus Georgius noster , dum viveret , intimus Sacellanus , *De Liturgia Romani Pontificis Tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 14. ubi hæc habet : *Solemne semper fuit in Ecclesia Catholica , ut Romani Pontificis nomen inter sacra Mysteria recitaretur* : deinde *num.* 22. ita subdit : *De Romani Pontificis nomine ad unum omnia vetustissima monumenta concordant , & exemplaria sacri Canonis antiquissima* . Et quidem hujusmodi commemorationem in Missa habitam fuisse ostendunt Liturgia Ambrosiana , Missa Mozarabica , Missa Latina , quam Flaccus Illyricus Lutheranus vetusto e codice exscriptam protulit ; item antiquissima Liturgia , quæ legitur in vetustiori Codice Sacramentorum Ecclesiæ Romanæ , quam Ven. Cardinalis Thomasius in lucem edidit ; omnes denique Sacri Missæ Canones , sive impressi , sive manuscripti ; quemadmodum fuse demonstrat memoratus Præsul Nicolaus Antonellus in sua copiosa , ac erudita Dissertatione , quam pro injuncto sibi munere Secretarii præfatæ Congregationis ad Euchologii correctionem deputatæ , conscripsit , & Typis cudendam curavit , tunc quum a Cardinalibus , & Consultoribus ea de re disceptari cœpit ; quam etiam recusam legere est in Appendice ad antiquum Missale Monasticum Lateranense , *Tom.* 1. *Collectionis Liturgicæ* a P. Emmanuele de Azevedo adornatæ .

Monum. ex quibus vetustissimus in Latina Eccl. probatur hujus commemorat. Ritus.

An eidem primis sæculis in Græca Ecclesia viguerit , disputatur.

§. 11. Hactenus enunciata Monumenta ad Latinam Ecclesiam pertinent . Quod autem spectat ad Græcam Ecclesiam , Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. ignotum esse ait , an ea prioribus sæculis in Sacrificio Missæ Romani Pontificis mentionem fecerit : *An vero primis sæculis Græcia Orthodoxa mentionem fecerit Romani Pontificis , non liquet* . Porro Isaacus Habertus *in Observationibus ad Pontificale Græcorum part.* 8. *observat.* 12. fatetur se inter prioris ævi monumenta nullum invenire , ex quo constet , in Orientali Ecclesia , infra Missarum actionem , Romani Pontificis memoriam fieri consuevisse : *Vellem factum , & laudarem ; sed factum non lego : factum quidem laudarem* . Quum autem in quibusdam antiquis exemplis Liturgiæ Sancti Joannis Chrysostomi sequentia verba legantur : *Nicolai Sanctissimi Universalis Papæ longa sint tempora* ; credibile esse ait , temporibus S. Nicolai I. Pontificis Maximi , videlicet circa ann. Christi DCCCLVIII. , Patriarchæ nomini adjectum fuisse nomen Romani Pontificis . At vero laudatus Antonellus in citata Dissertatione contendit , multo ante Epocham ab Haberto indicatam , in Ecclesia Græca Romani Pontificis commemorationem in Missa fieri consuevisse ; idque evincit tum aliis multis monumentis , tum eo potissimum facto quod refert Nicephorus *in Historia Ecclesiast. l.* 16. *cap.* 17. & testimonio nititur antiquioris atque gravioris Historici , Basilii Cilicis . Acacius nimirum Constantinopolitanus Episcopus , Eutychianæ hæresis fautor , Zenoni Imperatori auctor fuerat , ut infaustum illud publicaret editum , *Henoticon* appellatum , quo irrita fiebat Sacri Chalcedonensis Concilii definitio adversus hæresim Eutychetis . Quod cum Sanctissimus Pontifex Felix III. dissimulare non potuerit , ideoque Acacium communione privaverit , ausus est hic anno Domini CCCCLXXXIV. , novo & inaudito ad eam diem temeritatis excessu , Felicis Romani Pontificis nomen e Sacris Diptychis abradere . Quam ob rem damnata deinde fuit Acacii memoria , ejusque damnationi acquievit Ecclesia Græca , sub Hormisda Pontifice , & Justino Imperatore ; id quod a duobus Hormisdæ Prædecessoribus , Anastasio II. & Symmacho , obtineri nequiverat . Erat igitur in magna Constantinopolitana Ecclesia , (cujus exemplum procul dubio sequutæ erunt inferiores aliæ Orientis Ecclesiæ (, erat , inquam , in Sacris Diptychis Romani Pontificis nomen , ideoque dicendum est , pro eo nominatim oratum fuisse inter Missarum solemnia . Quod si Acacius hujusmodi nomen primus abrasisse dicitur , ejusque factum ideo etiam improbatum specialiter fuit

Egregium factum , quo comprobatur affirmativa sent.

quod ,

quod, sine præcedenti alterius cujusque exemplo, rem perpetrasset novam, & eo usque inauditam, quamvis anteactis temporibus inter Romanos Pontifices, & Regiæ Urbis Episcopos, offensiones ac dissensiones non defuissent; hinc satis superque evincitur, multo ante Acacii tempora, ideoque prioribus sæculis, Romani Pontificis nomen Sacris Græcorum Diptychis inscriptum fuisse, & in Missarum actione pro eo preces fieri consuevisse.

§. 12. Sed quidquid sit de hoc controverso Ecclesiasticæ eruditionis capite, Nobis satis est affirmare posse, commemorationem Romani Pontificis in Missa, fusasque pro eodem in Sacrificio preces, censeri, & esse declarativum quoddam signum, quo idem Pontifex tanquam Ecclesiæ Caput, Vicarius Christi, & B. Petri Successor agnoscitur, ac professio fit animi & voluntatis Catholicæ unitati firmiter adhærentis; ut etiam recte advertit Christianus Lupus, super Conciliis scribens *Tom* 4. *Editionis Bruxell. pag.* 422. *Hæc commemoratio est suprema & honoratissima Communionis species*. Neque id tantummodo probatur auctoritate Ivonis Flaviniacensis *in Chronico pag.* 218. ubi ita legitur: *Noverit se a communione totius Orbis separari, quicumque nomen Apostolici, pro qualicumque dissensione, in Canone non recitaverit*; aut vulgati Alcuini, qui *lib.* 1. *de Divinis Officiis cap.* 12. ita scripsit: *Constat, ab universi Orbis communione separatos esse, sicut B. Pelagius docet, qui qualibet dissensione, inter Sacra Mysteria Apostolici Pontificis memoriam secundum consuetudinem non frequentant*; sed gravior est sententia Pelagii II. Summi Pontificis, qui sexto Ecclesiæ sæculo Apostolicam Cathedram tenuit, quique in suis litteris, relatis in Labbeana Conciliorum Collectione *Tom.* 5. *col.* 704. *& seq. & col* 810. ita ad rem nostram scriptum reliquit: *Divisionem vestram a generali Ecclesia, quam tolerabiliter ferre non possum, vehementer stupeo; cum enim beatissimus Augustinus, Dominicæ sententiæ memor, quæ fundamentum Ecclesiæ in Apostolicis Sedibus collocavit, in schismate esse dicat: quicumque se a Præsulum earumdem Sedium auctoritate, vel communione suspenderit, nec aliam manifestet esse Ecclesiam, nisi quæ in Pontificalibus Apostolicarum Sedium est solidata radicibus, quomodo vos ab universi Orbis communione separatos esse non creditis, si mei inter Sacra Mysteria, secundum consuetudinem, nominis memoriam reticetis, in quo licet indigno, Apostolicæ Sedis, per successionem Episcopatus, præsenti tempore videtis consistere firmitatem?* Quibus Pelagii litteris usus est quoque magnus Lugdunensis Archiepiscopus Sanctus Agobardus in suo Tractatu *De comparatione utriusque regiminis*, qui impressus habetur *in Magna Bibliotheca Patrum, impressionis Lugdunensis Tom.* 14. *pag.* 315. *num.* 21., & a Balutio recusus fuit, inter alia ejusdem Sancti Opera *Tom.* 2. *pag.* 49. Commemoratio hæc, quid vi sua importet.

§. 13. Satis præterea Nobis est, hoc tuto asserere posse, quocumque demum tempore in Ecclesia Græca recepta fuerit disciplina orandi nominatim pro Romano Pontifice in Missa, eam certe in Græcis Ecclesiis viguisse pluribus sæculis ante conflatum schisma, nec nisi post funestam divisionem fuisse intermissam. Extat epistola Petri Antiocheni Patriarchæ qui vivebat anno Christi 1053. ad Michaelem Cærularium, insignem schismatis Photiani instauratorem, quam Græce & Latine edidit Joannes Baptista Cotelerius *Tom.* 2. *Momument. Eccles. Græc.* Michael dixerat, se mirari, quod Antiochenus ipse Petrus, necnon Alexandrinus, & Hierosolymitanus Antistites, Roman. Pontificem in sacris Diptychis referrent; quemadmodum desumitur *ex cit. Tom.* 2. *pag.* 140. Sed fanatici hominis audaciam Petrus acerrime perstrinxit, ostendens, ad suam usque ætatem, tum Antiochiæ, tum Constantinopoli non fuisse intermissam Romani Pontificis commemorationem: *Ad hæc ego quoque testis sum omni exceptione major, aliique mecum plures eorum, qui in Ecclesia præcellunt, quod sub beatæ memoriæ Patriarcha Antiochiæ Domino Johanne, Papa Romæ, ipse etiam Johanner nominatus, in sacris Diptychis referretur. Constantinopolim præterea ante hos annos quadraginta quinque ingressus, reperi, sub sanctæ memoriæ Patriarcha Domno Sergio, prædictum Papam in sacra Missa cum aliis Patriarchis referri.* Additur, nunquam agi cœptum de unione instauranda, nisi ea in antecessum admissa conditio- Eadem occasione schism. intermissa, & in tractanl da unione, semper ante alia quæque conventa.

dictio

ditio fuerit, ut Sacræ Liturgiæ insereretur Romani Pontificis commemoratio; neque vero conventam unionem pro impleta habitam fuisse, nisi præindicata initialis conditio reipsa executioni fuerit demandata. Ex quibus omnibus manifeste eruitur consensio Ecclesiarum Latinæ & Græcæ, in agnoscendo & statuendo, inesse in præfata commemoratione protestationem subjectionis debitæ Romano Pontifici, tanquam Ecclesiæ Capiti, ac voluntatis permanendi in unitate Ecclesiæ, ut supra diximus; contra vero, per hujusmodi commemorationis omissionem, declarari animum schismati pertinaciter adhærentem.

Probatur assertio iteratis exemplis instauratæ unionis, rebusque gestis sub Michaele Palæolog.

§. 14. Quum Michael Palæologus Constantinopolitanus Imperator, anno 1263. & sequenti, studium suum declarasset redeundi una cum Græcis sibi subjectis, in unitatem atque concordiam cum Ecclesia Romana, Urbanus IV. Prædecessor Noster hanc conditionem diserte proposuit, teste Niceta *lib. 5. cap. 2. Ut in sacris Officiis e Diptychis Papæ nomen cum quatuor Patriarchis memoraretur*, Cumque subinde hujusmodi unionis tractatio ab eodem Michaele Imperatore, & Patriarcha Joanne Vecco, resumpta fuisset, ac de ea serio actum fuerit in Concilio Generali Lugduni habito anno Domini MCCLXXIV. Beatus Gregorius X. Pont. Max. assentientibus Patribus in Concilio congregatis ante omnia nonnullas proposuit conditiones, quæ nisi acceptarentur, nullus Unioni tractandæ ac perficiendæ locus reliquum foret; quarum prima fuit: *Ut inter sacras Hymnodias Papa cum aliis quatuor Patriarchis in Diptycha relatus memoraretur*; ut apud eumdem Nicetam habetur, *loc. cit.* Eam vero conditionem a Græcis acceptatam fuisse, & exequendo impletam, testatur Pachymeres *lib. 5. cap. 22. Ex hoc Legatorum adventu pacem factam referentium, duo consecuta sunt, vi prius conventorum; exauctoratio Patriarchæ, & Papæ in sacro commemoratio publica.*

Impia Andronici intermedii Imperat. attentata.

§. 15. Michaeli Palæologo successor in Imperio fuit Andronicus Filius, damnato schismati adeo perdite adhærens, ut, quoniam Pater unioni Ecclesiæ Græcæ cum Latina ineundæ operam contulerat, illius Corpus extra locum sacrum sepeliri permiserit. Et quia, donec Ecclesiæ Constantinopolitanæ præsideret Catholicus Patriarcha Joannes Vecco, minime sperabat Imperator, destinatam sibi schismatis instaurationem ad exitum perduci posse, Josephum quemdam hæretica labe infectum in Patriarchalem Sedem intrusit. Exinde res in pejus ruere cœperunt, nec amplius obtineri potuit sincera Ecclesiarum reconciliatio, donec coacto Ferrariæ Generali Concilio, quod deinde Florentiam translatum fuit, rebusque inter Latinos Græcosque Patres mature discussis, anno demum MCCCCXXXIX. dejectus fuit divisionis paries, qui unam ab altera Ecclesia tam diu sejunctam tenuerat. Utque omnibus testata fieret unionis peractæ veritas, Joannes Palæologus Græcorum Imperator jussit in sacris Diptychis reponi nomen Romani Pontificis; uti testatur vel ipse schismaticus scriptor Sylvester Sguropulus *in Historia Concilii Flor. sess. 10. c. 12.* Cumque subinde unionis constitutæ Decretum ad Philotheum Alexandrinum Patriarcham transmissum fuerit, non prætermisit hic, in sua responsione ad Eugenium IV. Pontificem data, testari, a se quoque statutum fuisse, ut in Sacrificio Missæ, Romani Pontificis commemoratio, antequam aliorum Patriarcharum, fieri deberet: *Unde cum nostris Ægyptiis Pontificibus, in cæteris Clericis nostris statuimus, ut ubique, in omnibus Christi Ecclesiis, inter Missarum solemnia, præ cæteris Patriarchis, memoriam Tuæ Beatitudinis facimus, sicuti in Sacris Canonibus cautum est*; quemadmodum videre est in Actis Concilii Florentini a Cardinale Justiniano collectis *part. 2. collect. 22. pag. 323.*

Altera probatio ex factis Joannis Palæologi necnon Alexand. Patriar.

Tertiadenique, ex pactis conventis inter Constantin. Imper. & Nicol. V. Pontific.

§. 16. Post Joannem Palæologum in Græcia imperavit Constantinus, qui quum ad Nicolaum V. Legatos misisset, qui sibi periclitanti opem implorarent, hoc simul profiteri non omisit, se omni conatu daturum operam, ut concordia Florentiæ constituta optatam sortiretur executionem; Ideoque effecturum, ut Pontificis Romani nomen sacris Diptychis restitueretur, uti testatur Ducas in Historia Byzantina; *Imperator suppetias rogatum Romam jamantea miserat; ut etiam concordia Florentiæ reconciliata restabiliretur, inque magnæ Ecclesiæ Liturgiis, Papæ nomen a sacris Diptychis recitaretur.* Pontifex autem promptum se atque

para-

paratum exhibuit ad afferendam illi pro viribus opem; simulque ipsum hortari, & urgere non destitit, ut Decretum Unionis in Concilio Florentino peractæ promulgaret, efficeretque, ut nomen Romani Pontificis *recitaretur in Diptychis, & pro ipso nominatim expresse ab universa Græcorum oraretur Ecclesia, sicut iis, qui Deo placuere, & Constantinopolitani Patriarchæ, & Imperatores hactenus servavere*; ut habetur in Annalibus Raynaldi, *ad annum Christi* 1451. *n.* 2.

Græci Orient. Catholici hujusce commem. habendæ legem agnoscunt, & in iteratis Syn. evulgant.

§. 17. Hæc sunt, quæ pertinent ad priorem partem primi Moniti, ubi agitur de obligatione Celebrantium, orandi pro Papa in Sacrificio Missæ; nec aliud præterea addendum videtur, nisi quod ante hujusmodi Monitum, Catholici Episcopi Græci Orientales, in suis Synodis, hoc ipsum statuere non omiserunt; & Nos ipsi pro Italo Græcis opportuna Decreta edere non prætermisimus. Anno Domini MDCCXX. Zamosciæ habita fuit Synodus Provincialis, de mandato fel. record. Prædecessoris Nostri Clementis Papæ XI. ac præsidente in ea Hieronymo Grimaldo tunc Archiepiscopo Elesseno, & Apostolicæ Sedis Nuntio in Regno Poloniæ, deinde vero a recol. mem. Decessore Nostro Clemente Papa XII. ad Cardinalatus honorem assumpto. In hujus itaque Synodi Decretis, quæ etiam a piæ memoriæ Benedicto Papa XIII. similiter Prædecessore Nostro, maturo præmiso examine, confirmata fuerunt, sub Titulo *de Fide Catholica*, sequentia leguntur verba: *Eadem de causa*, nimirum ad removendam omnem schismatis suspicionem, *& ad demonstrandam sinceram Membrorum cum Capite conjunctionem, censuit, ac præcepit, sub pœnis arbitrio Ordinarii infligendis, ut ubicumque in sacris Diptychis commemoratio Romani Pontificis facienda erit, præsertim vero tempore sacrificii Missæ, in translatione Oblatorum, fiat claris & expressis verbis, quibus alter quam Romanus, universalis Episcopus designari non possit.* Consentiunt Patres Concilii Libanensis anno MDCCXXXVI. congregati, sub præsidentia Dilecti Filii Magistri Josephi Simonii Assemani Romanæ Curiæ Præsulis, & Ablegati Apostolici; in cujus pariter Concilii Decretis, sub Titulo *de Symbolo Fidei, ejusque professione*, *n.* 12. hæc occurrunt verba: *Sanctissimi Romani Pontificis commemorationem, tam in Missis, quam in Divinis Officiis, ante Reverendissimi Domini Patriarchæ nomen, uti hactenus consuevimus, celebrare non mittamus.* Et hoc etiam Concilium post accuratissimum rerum omnium examen, Apostolica auctoritate a Nobismetipsis confirmatum extitit, ut videre licet in Nostra Constitutione, quæ incipit *Singularis*, *Tom.* 1. *Bullarii Nostri*, *num.* 31. Petrus Arcudius in suo Opere *de Concordia Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis lib.* 2. *cap.* 39. monitum adscripsit pro Latinis Episcopis, in quorum Diœcesibus commorantur Græci, ut eos adigere studeant ad faciendam in Missa commemorationem Romani Pontificis, ne qua reliqua sit suspicio propensionis erga schisma: *Episcopi Latini omnino curare debent, ut sibi subditi Parochi Græci in unione Catholica sint, & Summum Pastorem agnoscant, juxtaque veterem morem, pro illo solemniter deprecentur* in Sacrificio Missæ, de quo nempe eo in loco agit. Consentanee autem ad hoc æquissimum monitum, in nostra Constitutione pro Italio Græcis emanata, cui initium *Et si Pastoralis*, quæque est 57. *in Bullarii Nostri Tom.* 1. §. 9. *n* 4. ita cautum fuit: *Deinde Summi Rom. Pont., ac Ordinarii loci, in Missis, atque Divinis Officis, commemoratio fiat.*

Eamdem Italo-Gr. indixit Pontitex.

Secunda Monitipars de Commemor. Episc. & Patr. habenda, vel omit.

§. 18. Sequitur pars altera ejusdem primi Moniti, in qua, uti superius notatum fuit, injungitur Sacerdoti Græco, ut infra Missam, postquam oraverit pro Pontifice Romano, oret pro proporio Episcopo, oret etiam pro suo Patriarcha, si tamen Catholici sint: nam si eorum alter, vel uterque schismaticus esset, aut hæreticus, de illo, aut illis commemorationem facere non deberet.

Latinæ Ecclesiæ disciplina quoad commem. Episcopi.

§. 19. In Latina Ecclesia nulla se se offerre solet difficultas, quoad commemorationem faciendam illius Episcopi, in cujus Diœcesi Sacerdos Missarum sacra facit. Hac de re Nos ipsi egimus in nostro Opere *de Sacrificio Missæ sect.* 1. *num.* 220. *Latinæ editionis*; ibique demonstravimus, debere eum, qui in Diœcesi aliqua Missam celebrat, Episcopi Diœcesani loci mentionem facere, non vero alterius, in cujus Diœcesi ipse ordinatus fuerit, seu cujus Ordinariæ Jurisdictioni subjectus sit; neque vero licitum esse Regularibus, proprii Superioris

Ge-

Generalis, aut aliis Sacerdotibus alicui Prælato inferiori Territorium separatum habenti subjectis, hujusmodi Prælati commemorationem facere in Missa: quum iis honor deferendus tantummodo sit ei Superiori, seu Præsuli, qui Episcopali auctoritate, & ordine est insignitus. Auctores vero, qui hæc omnia tradunt, & probant, ibidem a Nobis allati fuerunt. Quare nihil aliud hic adijiciemus, nisi quod præcitatus Dominicus Georgius, qui post editum nostrum illud opus, suum prælo dedit Tractatum *De Liturgia Romani Pontificis*, pluribus antiquis perlustratis Codicibus, hæc adnotata reliquit, *dicti Operis Tom.* 3 *cap.* 3. *n.* 23. *pag.* 52. *Omnia ferme vetustissima exemplaria Sacri Canonis Missæ, post Romanum Pontificem, nomen Antistitis designat, quod quidem nomen Florus, & antiquiores Expositores Missæ, quos in appendice damus, commemorant.*

Episcopus celebrans qua formula pro se oret in Missa.

§. 20. Utque adhuc a Latina disciplina non discedamus, hoc etiam adnotabimus, Episcopum Missam celebrantem, pro semetipso orare, se *indignum servum* compellando; quod consentaneum est his, quæ leguntur *lib.* 8. *Constitutionum, quæ Apostolicæ dicuntur, inter Opera Patrum Apostolorum a Cotelerio edita Tom.* 1. *pag.* 407. ubi is, qui sacrum facit, postquam pro aliis oravit, pro se deprecatur his verbis: *Adhuc rogamus Te pro nullius pretii homine, qui Tibi offero &c.* Præterea sciendum est, in Urbe Roma solius Romani Pontificis commemorationem fieri, eo quod ipse non modo sit Summus Pontifex, sed etiam specialiter Romanæ Urbis Episcopus; ipsum vero Pontificem, dum Missam celebrat, pro se etiam orare, ad eum plane modum, quo Episcopus quilibet celebrans pro se ipso Deum orat. *Postulasti* (verba sunt Innocentii III. in Epistola non adhuc edita, sed in Regestis Vaticanis asservata, *lib.* 9. *num.* 33. qua respondet Episcopo Auriensi, sciscitanti quomodo Pontifex Missam celebrans de se ipso mentionem faciat) *Postulasti præterea doceri, quibus verbis Pontifex Romanus utatur in eo loco Canonis Missæ, in quo Sacerdos inferior dicit, una cum Papa Nostro, cum idem pro se tunc videatur orare, ac supra se Antisticem non habere: ad quod devotioni tuæ taliter respondemus, quod Nos ibi dicimus: una mecum indigno famulo tuo.* Denique notandum est, a Latinis Sacerdotibus, commemorationem Archiepiscopi, uti Metropolitani, in Canone minime fieri; ut etiam notat accuratus P. Merati *in suis Commentariis ad Gavantum part.* 2. *tit.* 8. *num.* 3. & quidem etiamsi vacet Sedes Episcopalis: *Si vero Episcopus Ordinarius loci in quo celebratur, sit vita functus, prædicta verba omittuntur*, nimirum de eo non fit commemoratio: *sed advertendum est, loco Episcopi, non posse nominari Vicarium Capitularem, quia licet, sede vacante, Ordinarius sit illius loci, non tamen est Episcopus illius Diœcesis. Rursus neque nominari potest Archiepiscopus, aut Patriarcha Provinciæ, intra quam continetur Episcopatus Episcopi defuncti, licet in eo habeat aliquam jurisdictionem; quia Archiepiscopus, aut Patriarcha, non dicitur Ordinarius in Diœcesibus Suffraganeorum.*

Romæ solius Pont. fit mentio, & quare.

Pontifex celebrans quomodo pro se oret.

Archiep. nunquam fit mentio a Latinis in Missa.

Italo-Gr. quoad comm. mem. in Missa Latinam disciplinam servare debet.

§. 21. Nunc autem converso ad Græcos sermone, si quidem de Italo-Græcis agatur, hi omnimodæ subjiciuntur jurisdictioni Episcopi Latini, in cujus Diœcesi suum constituerunt domicilium, juxta Constitutionem LXXIV. Prædecessoris Nostris Pii Papæ IV., quæ incipit *Romanus Pontifex*, *Bullar. Rom. Tom.* 2. de qua Nos fuse disseruimus in nostro Tractatu *De Synodo Diœcesana lib.* 2. *cap.* 12. *novissimæ editionis Romanæ*. Itaque hujusmodi Presbyteri Italo-Græci, in Sacrificio offerendo, Latinam disciplinam sequi tenentur, commemorationem scilicet facientes Romani Pontificis, & Episcopi loci, nunquam vero Orientalium Episcoporum, aut Patriarcharum, quantumvis Catholici sint, quum hi nulla fruantur jurisdictione in Italia, & Insulis adjacentibus; ut etiam statutum est in præfata Constitutione nostra: *Et si Pastoralis* §. 8. *n.* 4. *Bullarii Nostri Tom.* 1. *Const.* 57. Sane in Dictato Sancti Gregorii VII. Rom. Pont. *Can.* 10. hæc verba leguntur: *Quod Papæ solius nomen in Ecclesia recitetur.* Et quidem Dictatum hoc Conciliorum Collectionibus insertum reperitur, nimirum Regiæ Parisiensi, *Tom* 26. Labbeanæ vero *Tom.* 6. *part.* 1. Non tamen ignoramus vigentem inter eruditos controversiam, sit ne Dictatum illud genuinum opus S. Pontificis, an

potius

potius suppositititium; adeo quidem ut P. Mabillonius in suo Tractatu *De Studiis Monasticis*, quæstionem hanc recensuerit inter graviores, quibus enodandis Ecclesiasticæ Historiæ Professores occupari possunt. Verum hoc etiam posito, Dictatum esse genuinum opus S. Gregorii VII. vera ac germana citati Canonis sententia haud quidem est, ut in Ecclesia Latina Episcopi Diæcesani nomen a Missæ Canone sit removendum, sed ut eidem minime inserantur nomina Orientalium Patriarcharum, qui scilicet tunc temporis hac conditione consensuros se dicebant, ut Romani Pontificis nomen in Liturgia reponeretur, ac per universas Orientis Ecclesias pro eo preces fierent, si vicissim Pontifex consensisset, ut ipsorum nomina a Sacerdotibus Latinis Ecclesiæ Romanæ, aliarumque Ecclesiar. Romani Patr. in Canone Missæ recitarentur. Quæ quidem conditio jure optimo rejecta fuit, prout sapienter observat Christianus Lupus *ad Concilia part.* 4. *pag.* 427. *edionis Bruxellen. a schismate recessurus Michael* (de Michaele Cærulario Constantinopolitano Patriarcha loquitur) *petit nomen suum inscribi Romanis tabulis, spopondítque Pontificis nomen omnium suarum Ecclesiarum tabulis reddendum. Sed Leo* (Romanum Pontificem innuit S. Leonem IX.) *noluit annuere: mutua enim Patriarchalium nominum recitatio viguit in solis æqualibus, & consororibus, Orientalium Patriarcharum Sedibus, nunquam in Romana. Hæc enim Orientalium non tantum soror, sed etiam caput est & mater, ideoque nullius, nisi solius Episcopi, nomem unquam recitavit*. Et sequenti *pag*. 438. ita prosequitur: *Orientalium Patriarcharum nomina nunquam recitavit Romana, immo nec ulla Latina Ecclesia*.

Dictatum S. Gregor. VII. genuinum nesit, ac supposititium in quæstione est.

§. 22. Hæc pertinent ad Italo-Græcos. Verum quod spectat ad cæteros Græcos, & Orientales, Monitum istud Euchologio præpositum, de quo nunc agimus, nequaquam iis prohibet suorum Metropolitarum, & Patriarcharum mentionem facere in Missa, sed cavet tantummodo, ne id fiat, quatenus illi schismatici sint, aut hæretici. Constat antiquum esse morem in Ecclesia Græca, ut in Missarum precibus Patriarcharum nomina commemorentur. Theodorus Balsamon in iis, quæ scripsit *de Patriarcharum juribus*, hæc scripsit: *Statutum est, ut in quavis Ecclesia Dei, sive ad Euphraten, sive ad ipsum pertingat Oceanum, conjunctim*] *Patriarcharum nomina referantur*. Goarius *in notis ad Rituale Græcorum pag.* 63. hoc refert, veluti usu receptum, videlicet in Græca Liturgia, Sacerdotem orare pro omnibus Episcopis, & pro Metropolitano. Meratus autem *in notis ad Gavantum Tom.* 1. *pag.* 439. *Romanæ editionis*, postquam illud posuit, quod supra retulimus, in Ecclesia Latina Archiepiscopi commemorationem non fieri in Missa, vacante licet Ecclesia suffraganea, ita subdit: *Hoc tamen non observatur a Græcis, aliisque Orientalibus, qui Patriarcham nominant, & Metropolitam*. Neque id ipsum in sæpe indicato Monito iisdem indefinite prohibetur, sed tunc solummodo quum Metropolitæ, aut Patriarch. schismatici sunt, vel hæretici; juxta regulas jampridem receptas atqoe statutas, antequam Euchologii correctioni manus admoveretur. Sane in Congregatione Sacti Officii anno 1673., quum de hoc disciplinæ capite actum fuerit, decretum prodiit tenoris sequentis: *In Congregatione Generali Sancti Officii die* 7. *Junii* 1673. *Utrum in Missa possit nominare Sacerdos in Oppido Liburni Patriarcham Armenorum, pro ipso, qui est schismaticus; quod instanter petunt sibi concedi, ut per hoc natio magis, & majori erga Latinos alliciatur affectu; Sacra Congregatio respondit, non posse, & omnino prohibeatur. In eadem Congregatione* 20. *Junii* 1674. *lectis litteris R. P. D. Nuntii Florentiæ, datis die* 10. *Aprilis* 1674. *scriptis Sac. Congregationi de Propaganda, & ab eadem remissis ad Scram Congregationem Sancti Officii, decretum fuit, quod rescribatur eidem Nuntio, ut quoad permissionem orandi in Liturgia pro Patriarcha Armenorum, Sacra Congregatio stetit in decretis emanatis anno* 1673. *videlicet, non posse, & omnino prohibeatur*.

Græcis Oriental. licitum est pro Metropolita, & Patriarcha orare in Missa.

Modo non sint hæretici vel schismat.

§. 23. Consonat aliud plane simile Decretum Congregationis super correctione editionis Missalis Cophtorum habita anno 1732. ubi inter alia proposita Dubia, hoc fuit: *An & quomodo emendanda sint verba, quibus Sacerdos commemorationem*

Aliud simslis cautionis decretum.

tionem facit de Patriarcha , Episcopo &c. Responsum autem datum fuit hujusmodi: *Initio Missalis ponatur Rubrica, in qua admoneatur, & instruatur Sacerdos de iis , quæ spectant ad celebrationem Missæ , & inter illas Rubrica specialis de commemoratione Romani Pontificis , necnon Patriarchæ , & Episcopi, si sint uniti Romanæ Ecclesiæ ; sin minus eorum commemoratio omittatur ; quæ Rubrica proprio loco repetatur.* Porro hæretici, atque schismatici excommunicationis majoris censuræ subjecti sunt, ex lege *Can. de Liguribus*, 23. *quæst.* 5., & *Can. Nulli* , 5. *dist.* 19. Sacri autem Ecclesiæ Canones pro excommunicatis orari publice vetant ; uti cautum legitur *in cap. A Nobis*, 2. & *in cap. Sacris*, *de Sent. Excomm.* Et quamvis id non obstet , quominus pro eorum conversione orare liceat , hoc tamen ita præstari non debet , ut eorum nomina in solemni Sacrificii prece pronuncientur ; quod plene congruit veteri disciplinæ , de qua Estius *in.* 4. *Sententiar. Dist.* 12. §. 15. Satis est in eum finem, mente animoque Deum Optimum Maximum rogare , ut aberrantes ad viam salutis , & ad Sanctæ Matris Ecclesiæ sinum reducere dignetur ; quemadmodum pergit Sylvius *in* 3. *part. D. Thomæ Tom.* 4. *qu.* 83, *art.* 1. *quæst.* 9. Atque hæc est ipsiusmet Sancti Thomæ doctrina *in* 4. *Sent. dist.* 18. *quæst.* 2. *art.* 8. *in responsione ad primum*: *Pro Excommunicatis orari potest, quamvis non inter orationes, quæ pro membris Ecclesiæ fiunt.* Neque, ut huic Christianæ charatis officio satisfiat, necesse est intervertere leges Ecclesiæ , quæ a Fidelium sibi obsequentium catalogo excludit eorum nomina , qui se ab illius unitate, & obedientia separarunt ; quæque , dum prohibet , ne pro his publice oretur , eorum certe commemorationem ab Officio Missæ, quæ publicum est Sacrificium, excludit. Quapropter Ven. Card. Bellarminus *Controversiarum*, *Tom.* 3. *lib.* 6. *de Missa c.* 6 optime ad rem nostram scribit : *Aliquis petet , utrum liceat hoc tempore Sacrificium offerre pro Hæreticorum, sive Infidelium conversione. Ratio dubitandi est, quia tota Liturgia Ecclesiæ , quæ nunc est in usu , refertur ad Fideles , ut patet en precibus oblationis , tum extra , tum intra Canonem . Respondeo : Existimo id licere , modo nihil addatur ad Missam , sed solum per intentionem Sacerdotis applicetur Sacrificium conversioni Infidelium . seu Hæreticorum : id enim faciunt Viri pii , & docti , quos reprehendere non possumus , nec extat Ecclesiæ prohibitio.*

Ratio hujusmodi sanctionis.

De alio Græcor. Ritu, orandi in Missa pro Im. Rege ejusq; Palatio, & Exercitu.

§. 24. Nullum quidem verbum in hoc primo Monito fit de commemoratione, seu prece , inter Missarum actionem habenda , pro Imperatore, Rege , universoque ejus Palatio, & Exercitu. Sed quum ad plurimum connexionis habeat cum cæteris rebus in eodem primo Monito enunciatis , haud inopportunum existimamus ea , quæ sequuntur, adjicere.

Quid in Congreg. super Euchologii correctione habita definitum fuerit.

§. 25. In omnibus Euchologiis , sive impressis , sive manuscriptis , quæ anteriora sunt correctione a Leontio peracta , adscriptæ leguntur preces habendæ pro Imperatore , Rege , ejusque Palatio , & Exercitu . Quum autem in Congregatione super correctione Euchologii habita die prima Maji anno 1746. propositum fuerit Dubium , an hujusmodi preces tolli deberent , rescriptum fuit , Nobis subinde approbantibus , *relinquendas eas esse in Canone, seu Liturgia.* Sed quoniam Græci easdem olim preces in Prothesi quoque faciebant , subinde vero eas sustulerant , additum fuit. *Non autem habendas esse in Prothesi, seu præparatione.* Superfluum namque visum est hujusmodi preces fieri in Prothesi , dum ipsæ jam fiunt in Canone , seu Liturgia . Atque ad hunc plane modum exacta res est in nova Euchologii editione seu correctione.

Commemoratio Imp. Regumque in Missa, an & a quo tempore fiat Latina in Ecclesia.

§. 26. De commemoratione Imperatoris , seu Regis , cujus temporali ditioni Regio subjecta est , quatenus in Canone Missæ quibusdam in locis fieri solet , Nos ipsi jam disseruimus in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ Sect.* 1. *num.* 221. Et quidem Cardinalis Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 4. testatur , in multis Latinis Ecclesiis nomen Regis in Canone commemorari. Præterari Martene *de antiquis Ecclesiæ Ritibus l.* 1. *cap.* 4. *art.* 8. *num.* 9. post allata monumenta ad id opportuna , ita concludit . *Ex constanti Ecclesiæ traditione ab Apostolis accepta , certissimum est , pro Regibus & Principibus inter Sacra Mysteria semper oratum fuisse.* Ubi satis patet , Authorem ad ea se referre, quæ scripsit

Apo-

Apostolus *in Epist.* 1. *ad Timoth. c.* 2. mandans, orationes & obsecrationes fieri pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt: nec non ad ea, quæ leguntur *in Constitutionibus*, *quæ Apostolicæ dicuntur*, in editione Patrum Apostolicorum a Cotelerio adornata *T.* 1. *l.* 8. *cap.* 12. ubi hæc habentur: *Adhuc rogamus te, Domine, pro Rege, & pro iis, qui in sublimitate sunt, & pro cuncto exercitu, ut res nostræ in felicitate versentur*; deinde *seq. c.* 13. iterum *legitur: Pro Regibus, & in sublimi potestate constitutis, oremus, ut res nostræ pacificæ sint*. Videri etiam hac de re potest Gregorius *in præcit. T.* 2. *de Liturgia Rom. Pont. l.* 4. *c.* 3. *n.* 4. Quidquid autem sit de controversia illa, quæ inter Balutium, & Lupum agitata fuit, de tempore nimirum, quo primum Imperatoris nomini subrogatum fuerit nomen Regis in terris dominio Regum subjectis, quam quidem quæstionem fusiori calamo tractat citatus Lupus *in Can.* 10. *Dictatum S. Greg. VII.*, illud satis compertum est, commemorationem Regis fieri in Ecclesia Latina per eas regiones, in quibus hujusmodi consuetudo dudum recepta est, aut Apostolicæ Sedis concessio id permisit; ut advertit Meratus *ad Gavantum cit. T.* 1. *p.* 1. *pag.* 539. *n.* 6. *juxta editionem Romanam*. Quænam nunc servetur consuetudo.

§. 27. At apud Orientales nationes communis dici potest hæc disciplina, memoriam faciendi Regis in sacra Liturgia; uti videre licet in Liturgiis Armenorum, Cophtorum, Æthiopum, atque Syrorum. Si quis autem quæreret, qua ratione id tolerari possit, ubi certo constet, Reges illos, pro quibus orant, & quorum commemorationem in Liturgia faciunt, infideles esse; huic Ven. Card. Bellarminus responderet (ubi reipsa respondit in superius citato *cap.* 6.) nequaquam vetitum esse *ex natura rei*, ut ajunt Theologi, orare in Missa etiam pro Infidelibus; quandoquidem Sacrificium Crucis pro omnibus oblatum fuit. Et sane Divus Thamas *in* 4. *Sentent. dist.* 21. *quæsto* 2. *art.* 2. *quæst.* 2. *ad quartum*, docet, quod quamvis Sanctus Augustinus in libro *de origine Animæ* scripserit, Sacrificium pro iis tantum offerri, qui sunt membra Christi, hæc tamen sententia ita accipi debet, ut eos omnes complectatur, qui vel jam Christi membra sunt, vel tales evadere possunt. Quare idem Cardinalis subdit, rem totam ex interdicto Ecclesiæ esse dimetiendam: *Certum est ex natura rei, si nulla sit prohibitio Ecclesiæ, licere offerre pro hujusmodi hominibus*, de Infidelibus loquitur. Cumque hujusmodi prohibitio extet quoad excommunicatos, adeoque quoad hæreticos, & schismaticos, non vero quoad infideles, qui excommunicatione non ligantur; hoc satis esse ait, ut de his commemoratio fieri possit in Missa, atque etiam pro his Sacrificium offerri, juxta manifestam hac de re traditionem, & Constitutionem Apostolicam: *Sed quæret aliquis, utrum, si Rex infidelis est, ut in Græcia, ubi Turca dominatur, & in India, & in Japonia, apud Sinas, ubi Ethnici regnant, liceat Sacerdotibus, qui ibi sunt, expresse offerre pro Rege. Respondeo: Existimo licere, modo Rex ille non sit excommunicatus. ut sunt Reges hæretici, sed Paganus sive Ethnicus. Nam hæc traditio, immo & constitutio, Apostolica est, ut paulo ante ostendimus. Neque extat, quod sciam, ulla Ecclesiæ manifesta prohibitio*. Ad hæc non inutiliter subjiciendus occurrit textus Tertulliani *ad Scapulam cap.* 2. ubi sic legitur: *Sacrificamus pro salute Imper. sed Deo nostro, & ipsius; sed quomodo præcepit Deus, pura prece; non enim eget Deus, conditor universatis, honoris, aut sanguinis alicujus*.

Apud Orient. nationes universim receptus usus orandi in Missa pro Rege.

Explicatur quomodo id ipsi licere, permittique possit.

§. 29. Verum, relictis in sua probabilitate hujusmodi assertionibus, nihil illis opus fuit, ad hoc, ut Imperatoris, & Regum commemoratio in Græci Euchologii textu relinqueretur. Innotuit siquidem Græcos Catholicos interrogatos, num in præfatis commemorationibus habendis, hoc animo essent, ut preces offerrent pro Turcis, quos Dominos temporales patiuntur, ex quo suis propriis Principibus orbati fuerunt: respondisse, se hoc semper propositum animo habere, ut pro Orthodoxis Regibus, & Christianis Principibus orent. Ita testatur Goarius *in notis ad Euchologium pag.* 38. ubi ait interrogationi Græcis Catholicis a se propositæ, an preces illas pronunciando, pro Turcis Deum deprecari intenderent, constanter ab iis fuisse responsum: *Solos ut piissimos, & a Deo custoditos Reges Principes nostros Christianos profiteri, & quos dominio expostulant, fide jam*

Solidor Responso, ex declarata Orant. mente desumpta.

& religione rectores dominosque in Ecclesiis prædicare, & pro eis solis impræter-missè, etiam libris editis preces supprimentibus, orare velle.

Secund. Monitum de differentia inter Introitum, quo Oblata, & illum, quo Præsanct. Dona deferuntur.

§. 29. Sequitur nunc secundum Monitum ex his, quæ novæ editioni Græci Euchologii præfixa fuerunt, in hæc verba conceptum: *Ad hæc, in eadem Divina & Sacra Liturgia Sacerdos Deo gloriam canens accedit ad dona, eaque decenter ac religiose supra caput tollens, ad Altare defert, circumducens & procedens per Templum, dum interim populus summa cum reverentia & devotione inclinat caput, & procidit, supplicans, memoriam sui fieri in ea donorum circumductione. Sed, quia nonnulli Fidelium procidentium, circumlata dona tanquam Corpus & Sanguinem Christi adorant, atqua existimant; ab introitu fortasse Præsanctificatorum decepti, quando scilicet præsanctificatus Panis defertur, ignorantes differentiam, quæ inter hanc & illam delationem intercedit; idcirco oportet, in hoc operam suam studiumque impendere, ut cunctos Fideles accurate doceat, admoneatque de illa, quæ inter utramque donorum delationem intercedit, differentia; cum alia quidem dona nondum sint immolata & perfecta, alia vero Dei verbo confecta, & sanctificata; & hæc religiosissime debeant coli & adorari, cum sub specie ac symboli panis & vini Corpus & Sanguinem Christi contineant: secus vero, antequam consecrentur, & perficiantur.*

Quot sint Introitus eorumque, distinctio ac varius Ritus.

§. 30. Jam illud recte nostis, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, duos in vestra Liturgia esse ingressus, Minorem alterum, alterum Majorem nuncupatum. Minor est ille quo sacri Evangelii Codex infertur; Major autem ille est, quo sacra Dona, nimirum Panis & Vinum, non adhuc consecrata, a parvo Altari, seu Mensa, quæ *Prothesis* dicitur, super quam præparata fuerant, supplicationis ordine instructo, ad sacrum Altare deferuntur. Itaque in secundo Capite hujus Moniti, non quidem agitur de Minori Ingressu, sed de Majori: in quo nimirum Ritus hujusmodi observatur, ut Panis in Patena obtectus velo supra caput deferatur vel a Diacono, vel a Sacerdote: a Diacono scilicet, quando solemne Missæ Officium celebratur cum assistentia & ministerio Diaconi; tunc enim hic sinistra manu Patenam cum pane supra caput sustinet, dextera vero Sacerdotem thurificat, qui Calicem cum vino utraque manu gestat: si vero Sacerdos sine Diacono celebret, tunc a Lectore thus adoletur; Sacerdos autem Patenam cum pane supra caput suum sinistra manu sustinet, dextra autem sacrum Calicem ad pectus defert. Ad hunc igitur Majorem ingressum contingit, ut populus inclinetur, seu pro vario regionum more, in terram procumbat, ac fronte humum feriat, perinde ac sub speciebus panis & vini, licet nondum consecrati, Corpus & Sanguis Christi Domini contineretur: *Populus passim, in Græcia quidem valde demisse se inclinat, neque enim genua flectere vult, ne imitari videatur* Latinos, *quamvis extra diem Dominicum: in Russia vero prosternit se, terram fronte percutit, ac veluti præsentem in ea oblatione Cælorum Regem colloquitur, & adorat.* Verba sunt Petri Arcudii *De Concordia Eccles. Occid. & Orient. lib. 3. cap. 19.*

Adstantis populi demissa nimis obsequia, ex quibus suborta quæstio inferius proponenda.

Functionem Majoris Introitus plures describ. prout a plerisque Oriental. peragitur.

§. 31. Christianus Lupus *part. 3. suorum Operum super Conciliis Edit. Bruxel. pag.* 760. ritum describit Majoris Ingressus, quando Patriarcha, aut Metropolitanus Missam celebrant. Magri *in Vocabulario Ecclesiastico*, verbo, *Prothesis*, singillatim describit quæcumque fiebant ab Imperatore, Sacræ Synaxi adstante, eo die quo Imperii corronam assumebat. Goarius *in notis ad Liturgiam Sancti Joannis Chrysostomi num.* 110. totam actionem Ingressus Majoris accuratissime exponit. Idemque fit a Cardinali Bona *Rer. Liturgic. l.* 2. *c.* 9. *n.* 4. Quæcumque vero ea occasione a Græcis fiunt, eadem similiter aguntur ab Armenis, Cophtis, Æthiopibus, ac Syris Jacobitis, ut videri potest apud le Brun *in Explanatione Missæ T.* 3. apud Chardon *in Historia Sacramentorum T.* 2. *c.* 2. & Renaudot T. 1. *in notis ad Liturgiam Cophtorum*. Quin etiam in hac Romana Urbe, in Festo S. Athanasii, videre est Græcos in sua Ecclesia ea omnia facientes, quæ supra recensuimus: *Et ita etiamnum hodie faciunt Græci, in Festo, ac in Romana Basilica S. Athanasii*, ait Lupus *loco citato*.

Idem Ritus a Græcis Romæ servatur.

Præsancti-

§. 32. Perspectum quoque vobis est, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, juxta

Ritum

Ritum verum, diebus Junii Quadragesimalis, solam tantummodo Præsanctificatorum Missam apud vos celebrari, exceptis Sabbatis, & Dominicis diebus, nec non Festo Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, si in Quadragesimam inciderit, ad normam Canonis Trullani III. his verbis: *In omnibus sanctæ Quadragesimæ jejunii diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum Ministerium*. Nostis etiam, Sacerdotem, qui Missam celebrat in Quadragesima, diebus, quibus hoc fieri conceditur. Sabbato scilicet, & Dominico die, unam quidem hostiam consecrare, & consummare, alteram vero consecratam supponere; quam quidem in tot particulas dividit, quot numerantur subsequentes dies, quibus celebranda est Præsanctificatorum Missa, in qua nimirum & seipsum, & alios, si qui sint communicantes, Eucharistico Pane superioribus diebus consecrato communicat; quemadmodum recte omnia persequitur Leo Allatius in Prolegomenis ad Gabrielem Naudæum *de Missa Præsanctificatorum pag.* 1531. *num.* 1. *Quilibet Sacerdos venturæ hebdomadis dies, quibus celebraturus est, digitis ipse suis munera sumit: inde tot particulas Panis in oblatione abscindit, quot Missas dicturus est; eas, cum particula eo die absumenda, consecrat, & consecratas, Sanguineque Dominico intinctas, uti moris est, conservat in Pyxide, ex qua postmodum celebraturus, tempore opportuno, cochleari, aliis ibi ad alium usum relictis, haurit, & in disco reponit, & ad Altare majus advectam consumit*. ficatorum. Missa quibus diebus, quoque ritu aGr. Festo celebret.

§. 33 Hac item occasione per Ecclesiam solemni Ritu proceditur, Diacono sacram Pyxidem, in qua Sacramentum sub specie Panis continetur, supra caput deferente, Sacerdote autem manibus gestante Calicem cum vino aqua mixto, non quidem consecrato, sed tantum benedicto: Et quoniam non semper a Sacerdote Missa cum assistentia Diaconi celebratur, si solus Sacerdos celebret, ipse sinistra manu defert Pyxidem capiti impositam, dextera autem Calicem sustinet: atque ita a parvo Altari ad Aram majorem progreditur; uti restatur Arcudius *in citato Opere lib.* 3. *cap.* 58. *Solent Græci in Præsanctificatis Liturgiis, antequam incipiant sacrum, reponere Sacramentum contentum in Patena super parvum Altare propositionis, & infundere vinum in Calicem sine ullis precibus. Deinde circa medium sacrum, Sacerdos, si solus celebrat, Patena imposita capiti, & Calice manu dextera apprehenso, transfert ad majus Altare &c. Si vero Sacerdos hujusmodi sacra peragit administrante Diacono, solet Patenam cum Sacramento Diacono tradere, qui eam imponens capiti defert. Ipse autem, accepto Calice, exit, & Diaconum sequitur*. Tunc vero non omittit populus genua flectere, pectus tundere, aliisque idoneis actibus Consecratum Panem a Sacerdote, vel a Diacono, ut supra diximus, delatum, uti par est, adorare. Quum autem hinc factum esse dicatur, ut similia præstentur a populo, dum in functione majoris Ingressus, Panis & Vinum non adhuc consecrata, sed postmodum consecranda, supplicationis ritu per Ecclesiam deferuntur; hoc illud est, quod negotium facessit, quodque locum præbuit difficultatibus adversus Ingressum majorem excitatis. Nicolaus Cabasillas *in Expositione Liturgiæ cap.* 24. ita scripsit: *Si qui autem sunt, qui, Sacerdote cum donis ingrediente, humi procumbunt, & tanquam Corpus & Sanguinem Christi, dona, quæ deferuntur, adorant & alloquuntur, ab ingressu præsanctificatorum donorum decepti sunt, ignorantes differentiam hujus, & illius Sacrificii; hoc enim in ipso Ingressu non sanctificata habet dona, & nondum perfecta; illud autem perfecta, & sanctificata, & Corpus & Sanguinem Christi*. Et post eum, Arcudius ita prosequitur *in eodem citato Opere lib.* 3. *cap* 19. *Itaque Populus ignorans discrimen hujus, & illius Liturgiæ, similiter se gerit in ordinariis, atque in præsanctificatis. Quocirca & graviter errat, quippe in præsanctificatis verum Corpus Sacerdos in Patena defert, meritoque Populus humi procumbit, atque adorat: in aliis vero Sacrificiis, sum hæc oblatio fit ante consecrationem, longius se gerat, oportet*. Idem Arcudius in subsequentibus ejusdem libri capitibus, refellit Gabrielem Archiepiscopum Philadelphiæ, qui plura scripserat ad vindicandum hujusmodi Ritum. Quin etiam Goarius, *præallegato loco*, necessarium duxit, ad

Ejus occasione Panis Euchar. per Ecclesiam certa solemnitate defertur.

Procumbens Populus Sacrament. adorat.

Similiter externis actibus Panem, & Vinum veneratur in majori Introitu.

eum-

eumdem Ritum tuendum, opportunas quasdam rationes afferre. In recentiori Operis inscripti *Perpetuitas Fidei Catholicæ de Sacramento Eucharistiæ, adversus Claudium vindicata pag.* 68. hoc scriptum legitur; tantum abesse, ut Græci Sacramentum Eucharistiæ non adorent, ut potius sese purgare teneantur, ostendentes, quomodo recti limites non excedant, nec iisdem adorationis actibus prosequantur panem & vinum nondum consecrata, quibus ea post consecrationem venerantur. Pater le Brun non dubitavit asserere, talem esse Ritum, ut aliquo modo reformari mereatur. Tournefort *Tom.* 3. *pag.* 411. *& seq.* quum se propriis oculis vidisse referat Armenos functionem hanc peragentes, cum aliqua indignatione de ea loquitur. Chardon *loco superius notato*, ea affert, quæ scripserunt Tournefortius, & Pater le Brun; deinde quæstionis punctum indecisum relinquit. Itaque Patres Concilii Zamosciæ habiti anno 1720. *Decreto, de celebratione Missarum* § 4. non dubitarunt interdicere, ne qua fiat genuflexio, aut capitis inclinatio dum Panis, Vinumque nondum consecrata a parvo Altari ad Majorem Aram transferuntur: *Prohibet Synodus, ne fiant genuflexiones, seu capitis inclinationes, dum transfertur panis oblatio a minori ad majus Altare, pro Consecratione, tempore Offertorii; præcipitque Parochis, ut Populum hac demoneant, ne periculo idololatriæ exponatur.* Illud enim Patres fortasse præ oculis habuerunt, quod in sacro Textu refertur *lib.* 4. *Regum cap.* 18. de Ezechia Rege Juda, qui serpentem æneum a Moyse conflatum fregit, propterea quod Filii Israel usque in eum diem thus illi adoleverant.

An ipsis Oriental. Synodali sanctione prohibentur.

Æquius Congreg. judicium ea de re.

§. 34. Hæc sunt, quæ nobis licuit colligere ex libris Authorum, qui de hoc Ritu tractarunt. Nunc autem ea subjiciemus, quæ circa eundem Ritum animadversa & constituta fuerunt; tum in Congregationibus sub Urbano VIII. coactis, tum in iis, quæ nostris temporibus habitæ sunt, & quarum Decreta Nos ipsi subinde approbavimus.

Excludit. temperamentum tollendi function. Majoris Introitus atque ita & memoratos obsequii actus.

§. 35. Primum itaque illud prudenter animadversum fuit, functionem hanc majoris Ingressus omnino tollere, atque interdicere, (quod cæteroquin, ut dici solet, falcem ad radicem misisset) rem fore Ecclesiæ Græcæ permolestam, nec consentaneam in institutis Ecclesiæ Latinæ, quæ Græcos Ritus in Ecclesia Græca, quantum potuit, servare semper studuit: idque eo vel maxime, quod antiqua est hujusmodi cæremonia; quæque in ea servatur solemnitas, ita explicari consuevit, ut triumphalem referat ingressum Christi, quum ex Bethania Jerusalem venit; quemadmodum scripsit Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, hac ipsa de re agens: *Tunc enim plurima turba, & Hebræorum pueri, tamquam Regi, & mortis victori, sensibiliter hymnum referebant, spiritualiter autem Angeli cum Cherubim ter Sanctum persolvebant hymnum*: deinde subjungens, per minorem Ingressum significari humilem adventum Filii Dei in hunc mundum.

Differentia eorum quæ in diversis function. decantantur. Populo errandi periculum.

§. 36. Secundo loco animadversum fuit discrimen, quod intercedit inter ea, quæ canuntur in translatione Præsanctificatorum, atque ea, quæ Clerus concinit in Processione majoris Ingressus. Hic enim dicitur: *Ut Regem universorum excepturi*; quæ verba non Regem præsentem indicant, sed postea venturum. In illa autem, omisso hymno Cherubico, sequentia verba ingeminantur: *Ecce Sacrificium mysticum & consummatum*. Adeo ut unusquisque, modica etiam intelligentia præditus, inter unam, & alteram functionem discernere valeat, dum in translatione Præsanctificatorum, Jesus Christus sub Panis speciebus præsens exhibetur; in cæremonia vero majoris ingressus, idem Dominus indicatur, non veluti præsens sub speciebus Panis & Vini, sed ut proxime adfuturus, postquam nimirum consecrationis verba a Sacerdote prolata erunt.

Aliæ observationes vindicantes memoratos actus ab omni nota cultus illegittimi.

§. 37. Tertio perpensum fuit, quod si Græci in rebus sacris edocti, perspectum habent, sub Panis & Vini speciebus, dum major ingressus ducitur, nondum existere Corpus & Sanguinem Domini, iidemque norunt, quod ignorare non possunt, Latriæ cultum soli Deo deberi; nemo jure suspicari poterit, hanc illis esse mentem, ut per exteriores venerationis actus, quos ad ingressum Oblatorum exercent, Latriæ cultum erga species non adhuc consecratas exhibeant: quum eædem exterioris obsequii significationes aliquando erga Creatorem, aliquando

quando vero erga res creatas exhiberi soleant ; (quemadmodum in Scripturis
Sanctis legitur, Abrahamum Angelos adorasse, & Jacob non semel coram fratre
Esau procubuisse, & Nathan Prophetam idem in conspectu David præstitisse) ;
quumque adoratio Latreutica non unice in actibus externis consistat, sed præser-
tim in interna affectione animi, qua hujusmodi actus eliciuntur. Præterea si Græ-
ci in Missa Præsanctificatorum, iisdem exteriories adorationis actibus prosequun-
tur Panem, qui consecratus est, simulque Vinum in Calice contentum, quod con-
secratum non esse constant; nec ideo iis objicitur, quod in prædicta Missa Præ-
sanctificatorum, pari Latriæ cultu adorent Panem consecratum, & Vinum me-
re benedictum; quia scilicet extrinsecæ actiones ab interno animi sensu dirigun-
tur, ita ut pro varia mentis intentione, unus idemque actus, nunc quidem La-
triæ adorationem, nunc autem minoris obsequii significationem importet : ex
hoc ipso satis evincitur, quod quamvis etiam Græci, dum major procedit In-
gressus, in conspectu Panis, & Vini, quæ nondum consecrata circumferentur
eosdem ederent externos adorationis actus, qui erga Eucharisticum Panem, &
consecratum Calicem exhiberi solent; non ideo jure affirmari posset, communem
panem, vinumque non consecratum, Latriæ cultu ab iis adorari : quum omnia
metiri oporteat ex interiori animi sensu, cujus ea vis est, ut eosdem externos
actus post Consecrationem quidem dirigere possit ad eliciendam adorationem La-
treutricam erga Eucharisticum Panem & Vinum; eosdemque, ante Consecratio-
nem, ad solemnem Oblatorum Ingressum exercendo, Latriæ cultum ab illis ex-
cludere valeat. Ita ad rem nostram apposite disserit Leo Allatius *in suo Tractat.
de Missa Præsanctificatorum num.* 8. *Cultus hic non dicitur Latria, quæ soli
Deo debetur, sed qualem veneratio creaturarum exposcit: Gestus enim exterioris
reverentiæ, capitis scilicet detectio, manuum oscula, in modum supplicantium
complicatio, extensio, elevatio, & similia, nec non in genua procumbere, &
prosternere se in terram, non solum adorationi Dei; sed creaturarum etiam at-
tribuitur; nec in eo error committitur, dummodo Deum Creatorem a creatura,
& creaturam excellentiorem a minus excellente, mente distinguamus. Per ex-
ternos ergo corporis gestus, cultus Deo exhibitus in adoratione, non ob naturam
ejusmodi actuum, sed ob intentionem, qua usurpantur, cum alias ex sola natu-
ra sint indifferentes, latria infertur. Interior enim voluntas atque intentio con-
ciliandi per hos externos actus existimationem divinam, facit, ut sint materia
cultus divini, atque adeo ut per illos adoratio Dei exterior exerceatur, Divinum
cultum tribuens*, Sanctus Thomas 2. 2 *quæst.* 84. *art.* 82. *in Respons. ad se-
cundum* ita docet : *Adoratio principaliter quidem in interiore Dei reverentia con-
sistit, secundario autem in quibusdam corporalibus humilitatis signis; sicut ge-
nuflectimus, nostram infirmitatem designantes in comparatione ad Deum; proster-
nimus autem nos, quasi profitentes, nos nihil esse ex nobis*. Cujus doctrinam
explicans Sylvius *ad citat. art.* 2. hæc subdit : *Docet, adorationem principali-
ter in interiore Dei reverentia consistere, secundario vero in quibusdam signis
corporalibus. Quod adeo verum est, ut inter signa corporalia nullum fere sit ob-
sequium, seu officium, quo non tantum Deo, sed etiam creaturæ cultus exhibe-
ri queat; ac proinde ex intentione colentis desumi debeat cultus externi distinctio.
Nam si ei sit animus, de eo, quem per externum obsequium honorat, excitare
opinionem Deo soli convenientem, atque illum honorare, ut summum, ejusmodi
officium pertinebit ad cultum Divinum : si autem sit intentio eum venerari ut
creaturam excellentem, Deoque amicam, pertinebit ad cultum Duliæ, vel Hyper-
duliæ. Dixi, fere; nam de Sacrificio etiam externo, quod soli Deo possit offerri,
non est dubium*. Itaque Sylvius unicum exterius signum, quod necessario Latriæ
cultum importet, externum Sacrificium esse asserit, quod soli Deo offerri certis-
simum est, sicut etiam fuse demonstrat idem D. Thomas 2. 2. *quæst.* 85. *artic.*
2. Quapropter in Actibus Apostolorum legimus, Laodicenos, quum Paulum, &
Barnabam Deos esse autumassent, statim de offerendo iis Sacrificio cogitasse. Eam-
dem omnino doctrinam tradit Suarez *in* 3. *part. Divi Thomæ Tom.* 1. *quæst.* 25.
art. 2. *disput.* 61. *sect.* 4. ut ex sequentibus illius verbis deprehenditur : *Actus*
exte-

Prima; Recta agentium fides.

Altare; Indoles actus per se indifferentis.

Tertia Latriæ cultum non actus sed affectus facit.

Sacrif. externum Creaturæ offerri nunquam licet,

exteriores non sunt ita ex se determinati, quin tam ad venerandum Deum, quam ad honorandam Creaturam exerceri possint &c. Quo fit, ut distinctio Latriæ soli Deo debitæ, ab adoratione Creaturæ, in his externis actibus, potissimum ex interiori intentione pendeat. Et quamvis idem paulo inferius subjiciam, exteriorem actum, non solum ob internam agentis voluntatem, adorationis Divinæ naturam induere, sed talem quoque evadere, ac dici posse, si hujusmodi significatio exteriori illi actui tributa sit ab eo, qui tali potestate & auctoritate polleat: *Attendenda est, præter intentionem internam, publica impositio; nam si hæc signa, sufficienti auctoritate, & potestate, ad significandum Deum, & cultum, sunt imposita, solum ad Divinum cultum usurpari possunt, &, si creaturis communicetur talis cultus, erit idololatria saltem exterior, si non ex animo, neque ex falsa æstimatione fiat.* Hæc tamen doctrina ad id, de quo nunc agimus, aptari non potest; quum nullibi reperiatur, auctoritate publica statutum fuisse, ut exteriores illi actus, qui supra descripti sunt, quique a Græcis fiunt, dum major Ingressus per Ecclesiam procedit, pro actibus & signis cultus Latriæ haberi debeant.

Congreg. conclusio *Nihil esse innovandum*: a Pontif. approbatur.

§. 38. Quarto demum, quum in Congregatione super correctione Euchologii habita die 5. Septembris 1745. proposita fuerit quæstio, an abolendus, seu emendandus foret Ritus Ingressus majoris, de quo hucusque sermonem habuimus, omnibus mature discussis atque perpensis, constitutum denique fuit, nihil esse innovandum; idque subinde approbatione nostra firmatum extitit. Nec alia profecto fuit sententia Congregationum, quæ sub Urbano VIII. hanc ipsam quæstionem examinarunt. Placuit tamen consilium prudenter exhibitum, ut monerentur Episcopi, aliique animarum curam gerentes, & quorum ea est inspectio, ut rudem populum docere non prætermittant, quod dum sacra Dona a Prothesi ad Aram majorem solemni ritu transferuntur, quum ea nondum sint consecrata, sub eorum speciebus nequaquam existit Corpus, & Sanguis Domini nostri Jesu Christi prout futurum erit post peractam Consecrationem; ideoque exteriores illi venerationis actus, qui erga præfata Dona nondum consecrata exhibentur, non ea ratione peraguntur, ut cultus Latriæ soli Deo debitus iisdem præstetur, sed ut inferioris speciei cultus exerceatur, cujus objectum est, futura transubstantiatio eorumdem Donorum in Corpus & Sanguinem Domini. Non absimili methodo usi sunt Tridentini Concilii Patres, quum actum fuit de veneratione cultuque Sacrarum Imaginum: decernentes nimirum, ut nihil immutata hac in re antiqua Ecclesiæ disciplina, onus esset Episcoporum, aliorumque, quibus docendi munus est demandatum, Christianam plebem erudire de omnibus, quæ circa hujusmodi cultum tenenda, & servanda sunt, ut videre est in prædicti Concilii *sess.* 25. *Decreto de invocatione, & veneratione, & Reliquis, & Sacris Imaginibus.* Quodque ad rem nostram propius spectat, Goarius *loco superius citato* consilium similiter dedit, ut minime abrogaretur Ritus Majoris Ingressus, sed ut populus opportunis documentis instrueretur: *erudienda est certe rusticæ plebis illitus fides; devotio nunquam [sic] extinguenda, aut cultus ille externus omnino comprimendus.* Similiter Pater Philipus de Carboneano *in Appendice ad Tract. P. Antoine de Eucharistia* §. 3. ita concludit: *Nihil ergo in hoc est reprehendendum; sed Gens illa rudis instruenda, ne Dona illa, ut Christi Corpus, & Sanguinem venerentur.* Quod quidem si a vobis, venerabiles Fratres, Dilecti Filii, præstabitur, quemadmodum facturos vos esse confidimus, eam a vobis procul amovebitis accusationem, qua Arcudius *de Concordia lib.* 3. *cap.* 19. Episcopos Græcos sui temporis reprehendit, dicens, Populum quidem tunc in summa ignorantia versatum fuisse: sed Episcopos facile potuisse idoneis instructionibus illi cæcitati remedium afferre, nisi ob humanos respectus, ab hujusmodi onere implendo abstinuissent: *Possent autem, ac deberent Græcorum Antistites diligenter monere populum, & utique concordes multum proficerent: sed quoniam vel & ipsi laborant eodem morbo, & ex ignorantia in eodem errore versantur, vel si verum nonnulli vident, timent pauci plurimos, timent terrenam perdere gloriam, & humanos favores verentur, ne instar Hæreticorum, nomen ipsorum a vul-*

Prudens tamen cautio supradicta, ad quodcumque periculum removend.

Cautionis norma desumpta est a Conc. Trid. Decreto de Sacris Imaginib.

go conculcetur; propterea ipsimet, saltem externa specie, cæterorum, errorem egregie imitantur altoque silentio omnia prætereunt, ac dissimulant; ita cæci cæcos ducunt, & omnes in foveam cadunt.

§. 39. Porro Sacerdos celebrans, sacris indutus vestibus, antequam sacra Dona a minore Mensa, seu Prothesi, ac majus Altare transferantur, ad illam accedit, & Panem consecrandum dividit in plures partes. Pars major offertur, ut Deo Optimo Maximo debitus præstetur cultus, in memoria Salvatoris Nostri Jesu Christi. Reliquæ minores partes, quæ *Merides* appellantur, Omnipotenti Deo similiter offeruntur; sed earum una in honorem gloriosæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, altera in honorem Sancti Joannis Baptistæ Sanctorum Apostolorum, aliorumque Sanctorum quorum nomina a Sacerdote enunciantur: alia vero pro salute vivorum, quorum etiam nomina ab eo recensentur; alia pro Defunctis, qui pariter nominatim commemorantur: alia in honorem illius Sancti, cujus Festus dies celebratur; relicta cæteroquin Sacerdoti facultate offerendi specialiter Sacrificium pro illo, aut illis, quos ipse maluerit. Ritus hujusmodi divisionis Panis in plures, prout a Nobis descriptus est, jamdudum viguisse probatur ex Typico Irenes Augustæ, edito a Patre Montfaucon *Tom.* 1. *Analect. Græcor. cap.* 34. *Si* vero Episcopus, aut Presbyter primi Celebrantis personam sustinens, cum aliis Sacerdotibus concelebret, & Diaconi quoque in Officio ministrantes assistant, non modo quilibet Sacerdos, sed unusquisque etiam ex Diaconis, Hostiam unam majorem offert, simulque minores particulas, seu *Merides*: ex quibus, si quæ demum supersunt a Celebrante, seu Celebrantibus non consummatæ, eæ distribuuntur adstantibus, qui Eucharisticæ Communionis participes fieri perunt. Hæc omnia exacte describunt, & narrant Card. Bona *Rer. Liturgicar. lib.* 2. *capitolo* 1. *numero* 7. Arcudius *libero* 2. *de Concordia capitolo* 9, & Goarius *ad Rituale Græcorum, in notis ad Liturgiam Sancti Joanni Chrysostomi p.* 98. *& seq.*

Alia functio, quæ ad Prothesim, & proxime ad Majorem Introitum habetur, nimirum oblatio Panis consecr. in plures partes divisi.

Hostiar. oblatio ad Prothesim, non sol. a Sacerd. sedi etiam a Diacon. fieri solet.

§ 40. Nulla inter Catholicos extitit controversia circa Ritum majoris Hostiæ, aliarumque minorum, quæ *Merides* appellantur. Quum enim de eo instituta fuisset quæstio in Oecumenica Florentina Synodo, adnotatum est in Actis, Archiepiscopum Mitylensem propositis interrogationibus cumulate satisfecisse. Et quamvis ibi relatus non sit illius responsionum tenor; non aliter tamen interrogationibus satisfecisse censendus est, quam ostendendo antiquitatem hujusmodi Ritus per plura sæcula in Orientali Ecclesia observari, cujus ea est significatio, ut diversos innuat fines, ob quos Sacrificium offerretur. *Puto dixerit, hanc esse antiquam Orientalis Ecclesiæ consuetudinem, qua utitur illa Ecclesia ad declarandos varios fines Sacrificii:* sunt ipsa Arcudii verba *præfation. lib.* 3. *cap.* 9. Porro nullam diximus super hoc Ritu viguisse controversiam inter Catholicos: e Schismaticis enim constat, Simeonem Archiepiscopum Thessalonicensem, in suo Tractatu de *Sacramentis*, addubitare se ostendisse de consecratione Particularum. Sed quam irrationabile fuerit illius dubium, unusquisque facile deprehendere potest. Quum enim Sacerdos ad sacrum Altare Consecrationis formam non minus proferat super majore portione, quam super minoribus particulis; quumque & illius intentio ad omnium consecrationem æque dirigatur, & earum omnium materia ad sacramentalem transmutationem idonea sit; si portio major consecrationem recipit, profecto consecrari quoque oportet minores illas particulas, quæ, ut jam diximus, *Merides* appellantur.

De Host. divisione in Conc. Florent. vindicata nulla nunc qu. inter Catholicos.

Temerar. dubium de portionum minorum consecratione a Schismat. excitum.

§. 41. Controversia quidem fuit inter Catholicos circa Oblationem, quam a Diaconis fieri superius innuimus. Arcudius *lib.* 3 *cap.* 17. demonstrandum sumit, id illis per sacros Canones licitum omnino non esse. Goarius *ad Euchologium pag.* 72. testatur, Oblationem Diaconalem in magna Constantinopolitana Ecclesia usu receptam non fuisse. Nec defuerunt, qui contenderent, expungenda esse ab Euchologio verba, quæ pertinent ad Oblationem Diaconalem, utpote a Schismaticis adjecta. Contra vero Cardinalis Bona *Rer. Liturgic. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 7 nullum esse Canonem tuetur, qui hujuscemodi Ritui obsistat, quum sacri Canones eam quidem Oblationem exclu-

Controv. vigens de Olatione Diac. ac dissidentes de ea Script. sententiæ.

eludant, quam Diaconus ad sacrum Altare facere præsumeret, non autem eam, quam ad Prothesim peragit, quippe quæ nihil aliud est, quam præparatio ad aliam a Sacerdote perficiendam in sacro Altari. Ad hæc idem Cardinalis ostendit, antiquum esse Ritum Oblationis Diaconalis & a pluribus sæculis in Ecclesia Græca observatum; cumque de eo disputatum fuerit etiam in Florentino Concilio, satisfactum fuisse Patribus ibi adunatis, per responsiones ab Archiepiscopo Mitylenensi datas. Similiter Berlendis *Tractatu de Oblationibus impress. Venetiis anno* 1743. §. 5. *pag.* 143. inter functiones Diaconorum, admittit Ritum Oblationis ad Prothesim, interdicto eisdem jure offerendi ad Altare, quod solis Sacerdotibus competit: *Illud offerendi Diacono munus attributum, intelligi de prima Particularum oblatione, dum super mensam, Prothesim vocatam, ad huc adsunt; non vero de aliis duabus oblationibus, quæ a Sacerdote inter Liturgiam fiunt.*

Dispensatio, seu Consecrat. Corp. Chr. in nonnullis veteribus monum. Diaconis tributa, quid importet.

§. 42. Sanctus Ambrosius virtutem Sancti Laurentii prædicans, qui, Diaconus quum esset, una cum Sancto Sixto Pontifice ad martyrium duci exoptabat, sic eum loquentem inducit: *Experire utrum idoneum Ministrum elegeris, cui commisisti Dominici Sanguinis dispensationem.* Scimus quidem nonnullos Codices, pro verbo *dispensationem*, hoc aliud habere: *consecrationem*: At consecratio hoc loco nihil aliud significat, quam ministerium, sive assistentiam Sacerdoti consecranti præstitam: *Nobis Diaconis consecratio illius salutaris Hostiæ committitur non ut conficiamus, sed ut conficientibus humiliter assistamus*: ait Petrus Blesensis *in sua Epist.* 123. Nec absimilis est explicatio Petri Cantoris apud Menardum *in notis & observationibus ad librum Sacramentorum S. Gregorii pag.* 287. Subdiaconis enim vetitum semper fuit Eucharistiam populo ministrare, sive sub specie Panis, sive sub specie Vini; juxta Canonem Laodicenum XXV. & in eum notas Balsamonis, Zonaræ, & Aristeni: uti videre est apud Beveregium *Tom.* 1. *pag.* 464. Non autem Diaconis, quibus olim specialiter demandata erat sola Dominici Sanguinis distribuitio, quæ deinde, ob enatos quosdam abusus, ipsis etiam adempta fuit: uti demonstrat Cotelerius *ad cap.* 13. *lib.* 8. *Constitutionum, quæ Apostolicæ dicuntur Tom.* 1.

Diaconalis Oblatio ad Prothesim intacta servatur, & quare?

§. 43. Jam vero in Congregationibus habitis tam sub Urbano VIII. quam nostris hisce temporibus, minime prætermissum fuit examen propositæ quæstionis; utrum tollenda esset Oblatio, quæ a Diaconis fiebat ad Prothesim. In ea autem quæ habita est die 3. *Januarii anni* 1745. rescriptum fuit, Nobis deinde approbantibus, *nihil esse innovandum*. Validiores enim atque firmiores visæ sunt rationes huic Ritui faventes, per Cardinalem Bonam allatæ, quam illæ, quas ad popugnandum eumdem Ritum congessit Arcudius. Itaque in nova Euchologii editione intactus relictus est Oblationis Diaconalis Ritus. De qua licet nulla mentio fiat in eo capite secundi Moniti, de quo hucusque egimus, Nos tamen hic aliquid circa eam innuendum duximus; tum quia una est e sacris actionibus, quæ ad Prothesim fiunt, quæque præcedentis sermonis objectum fuerunt; tum quia nullam elabi sinimus occasionem, qua Vobis, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, magis magisque testatum fiat, nequaquam infensam esse vestris Ritibus Romanorum Ecclesiam, quin potius eam pro viribus id agere, ut inviolati serventur ii, qui errorem nullum, nihilque indecorum contineant.

Tertium Monitum de Sacr. Extremæ Unctionis.

§. 44. Tertium modo se se offert Monitum, duabus partibus constans, & sequentibus verbis conceptum. *Præterea meminisse debent Sacerdotes, Sacramentum Sancti Olei, quod Euchelæom dicitur, a Christo esse institutum, tanquam cœlestem medicinam, non pro animæ tantum, sed etiam pro corporis salute; solis proinde infirmis administrandum, non autem bene valentibus; & in eo quidem tempore, in quo sibi constant, & sui compotes sunt; ut ita majorem Sacramenti gratiam recipiant, si cum Fide ac devota voluntate accedentes, Oleo Sancto ungantur. Item sciendum est, quod quamvis Orientalis Ecclesiæ Pontifices in conficiendo Sacro Chrismate pluribus de more aromatibus utantur, necessaria tamen Sacramenti materia sunt oleum, & balsamum, quibus, secundum antiquum Ecclesiæ Orientalis morem, aliæ aromatum species recte admiscentur, si justa*

præ-

præscriptum adsint. Verum si earum quædam desint (dummodo oleum & balsamum adsint) tamquam non necessaria ad Chrismatis materiam, rite omnino Sanctum Chrisma conficitur.

§. 45. Sacramentum hoc, quod a Latinis *Extrema Unctio* dicitur, eodem plane nomine a Græcis appellatum legitur in Concilio Generali Lugdunensi secundo, ex Orientis, & Occidentis Præsulibus coacto, anno Domini 1275., cujus Acta leguntur in Collectione Harduini *Tom. 7. pag.* 695., quum scilicet Latini simul & Græci formulæ Fidei communibus sententiis probatæ subcripserunt. Dicitur etiam a Græcis Sacramentum hoc, Oleum consecratum, & sanctificatum precibus Sacerdotum, atque perfectio, seu consummatio Sacramenti Pœnitentiæ. In Euchologio Goarii *part.* 346. *numero* 42. *& pagin.* 349. *num.* 1. nominatur *Euchelæon:* idemque nomen a Scriptoribus sequioris ævi usurpatum legitur, uti videre apud Georgium Pachymerem *lib.* 6. *Hist. Palæol. capit.* 32. ubi Possinus idem quoque notavit, *lib.* 1. *Glos. pag.* 386. apud Gabrielem Philadelphium *De Sacramento Euchelæi*, *& Tom. Actorum Ecclesiæ Orientalis pag.* 338. Præterea nonnunquam, licet raro, idem Sacramentum a Græcis nuncupatum invenitur *Heptapapadum*, quemadmodum legitur in Synodo Constantinopolitana, sub Patriarcha Joanne Vecco habita anno Domini MCCLXXVII. *in dicta Collectione Harduini Tom.* 7. *pag.* 758. *B.*, ubi idem Patriarcha, amplectens confessionem Fidei in Lugdunensi Concilio statutam, ita ad Romanum Pontificem Joannem XX., dictum XXI., scribit: *Extremam Unctionem etiam ipsam recipimus similiter cum aliis Sacramentis, quæ & a nobis celebrata, Heptapapadum nominatur*, idest Officium septem Sacerdotum; hoc quippe modo a Græcis Sacramentum illud ministratur.

Varia nomina quibus Sacr. illud a Latinis Græcisque designatur.

§ 46. Nos hic nihil dicemus de hujus Sacramenti institutione a Christo facta, aut de illius effectu; nihil de legibus circa illius ministrationem servandis, ut scilicet solis Fidelibus graviter ægrotantibus, non autem bene se habentibus, ministretur, neque tamen expectetur tempus illud, quo æger jam suæ mentis compos non est; nihil præterea de quibusdam Ritibus Ecclesiæ Græcæ, in qua videlicet Oleum Infirmorum, non solum ab Episcopo, ut apud Latinos, sed etiam a simplice Presbytero benedicitur, & Sacramentum Extremæ Unctionis, non ab uno tantum, sed a pluribus simul Sacerdotibus ministratur; quum de his omnibus plura tradiderimus in nostro Tractatu *de Synodo Diœcesana noviss. edit. lib.* 8. *a cap.* 1. *ad tot. cap.* 8 Sed ad illustrandam tantummodo priorem partem hujusce tertii Moniti, hoc adjiciemus, quod quum & olim sub Urbano VIII. & superioribus Pontificatus nostri annis, disceptatum diu fuerit, an a Græco Euchologio delenda essent quædam verba, quæ innuere videntur, licitum esse, hoc Sacramentum etiam bene valentibus ministrare; in Consessu habito *die* 3. *Septembris anni* 1747. definitum fuit, deindeque a Nobis probatum, ut nihil in Textu immutaretur; sed quæ necessario servanda erant, adnotarentur in Monito; quod initio Euchologii præponeretur: id quod est factum per verba superius exscripta monendo Græcos Sacerdotes, ne Sacramentum Extremæ Unctionis ministrent bene valentibus, sed iis dumtaxat, qui gravi morbo laborant. Porro nihil necesse visum est Euchologii Textum hic mutare; propterea quod, illius verbis undequaque perpensis, apparuit, rectum illis sensum, sanamque interpretationem tribui posse. Neque enim ibi dicitur, ut Sacramentum ministretur iis, qui bene valent, sed ut ii quoque inungantur, qui ad Ecclesiam se conferunt; id quod percommode intelligi potest de iis etiam, qui, licet gravi morbo affecti, possunt nihilominus ad Ecclesiam vel pedibus suis accedere, vel aliorum ope deferri: ubique, ut propriæ devotioni magis satisfaciant, Extremæ Unctionis Sacramentum sibi ministrari postulant; cujusmodi exempla in ipsa quoque Occidentali Ecclesia non desunt, uti videre licet apud Martene, *de antiquis Ecclesiæ Ritibus lib.* 2. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 7. *&* 8. Et penes Mabillonium *in Præfatione ad Sæculum primum*, *in Actis Sanctorum Ordinis Benedictini* §. 9. *num.* 101.

Nonnullis de hoc Sacr. alibi videnda, indicat.

Græca Euchologii verba, de Sacr. ministr. iis, qui ad Ecclesiam veniunt, in quæst. revocata.

Justa interpretatione explicantur, adjecto præsenti Monito.

§. 47. Cohærentia sunt cum hac prima parte tertii Moniti, quod quamvis Græcis diserte vetitum fuerit, Extremæ Unctionis Sacramentum aliis conferre, præter-

Subject. capax Extremæ Unctionis Christifid. graviter agrotans.

præterquam ægrotis, & quidem gravi morbo laborantibus; iisdem nihilominus interdictum non est, quominus Oleo lampadis, quod ad sanandas infirmitates in Ecclesia asservatur, inungant Energumenos, aliosve, qui vel devotionis gratia, vel ut aliquo incommodo liberentur, hujusmodi Unctionem petunt; quum Oleum in lampade asservatum, nequaquam ab Episcopo, aut Sacerdote consecratum sit, ad effectum utendi eo in Extremæ Unctionis administratione. Haud ignoramus, postulatum alias fuisse, ut Græcis permitteretur, Extremæ Unctionis Oleo extra gravis infirmitatis casum sese inungere, absque eo quod Sacramentalis forma a Sacerdote pronunciaretur; ea scilicet ratione allata, quod per solam applicationem, Materiæ, Sacramentum minime conferretur, quum ad id necessaria omnino sit simultanea Formæ prolatio. Verum nec id receptum fuit, nec recipi ullo modo potest; quum minime liceat Sacramentum a Christo institutum in arbitrariam quamdam, licet piam, cæremoniam convertere; ut etiam recte observat Pater de Carboneano *in Appendice ad Tractatum* P. *Antoine de Extrema Unctione* §. 4. *pag.* 661. & quamvis, pro eo quod pertinet ad Latinam Ecclesiam, Quintaduenas *in Tract.* 5. *de Extrema Unctione*, *singular.* 11. asseruerit, licere Parochis mittere ad ægrotos, aliosque petentes, Oleum Sanctum Infirmorum, ad hoc ut eo in suis infirmitatibus se liniant; nihilominus si quis hoc facere attentaret, gravibus pœnis a Tribunali Ecclesiastico plecteretur; vel tanquam abutens Sacramento Ecclesiæ, vel tanquam suspectus non rectæ Fidei circa Sacramentum Extremæ Unctionis, ut opportune advertit Clericatus *de Sacramento Extremæ Unctionis decis.* 70. *n.* 32.

Inunctio benevalentis, Oleo lamp. ut apud Græc. in usu est, non prohibetur.

Non tamen licet Sacrum Oleum adhibere, quamvis non proferatur Sacram. forma.

§. 48. Alterum est, quod, stante prohibitione administrandi Sacramentum Extremæ Unctionis extra gravis morbi necessitatem, quum jam definitum sit, satisfactionem, seu pœnitentiam, quæ a Sacerdote Confessario sacramentaliter confessis imponitur constare potissimum debere precibus, jejuniis, & eleemosynis (quemadmodum habetur in Decreto a fel. recor. Eugenio PP. VI. pro Instructione Armenorum edito): minime licet, Pœnitenti confesso pro satisfactione seu pœnitentia imponere, ut Extremæ Unctionis Oleo inungatur. Invecta sane olim fuit inter Orientales, hujusmodi Unctio, veluti meræ cæremonialis, uti deprehenditur ex Canone LXXIV. ex iis, qui inversione Arabica Nicæno Concilio tribuuntur, *in Collectione Harduini T.* 1. *pag.* 492. ubi statutum legitur, ut si quis Fidelis cum infideli muliere impudice versatus fuerit, post diuturnam peractam pœnitentiam, Ecclesiæ reconcilietur *per Aquam Benedictam, & Oleum Infirmorum*. Exinde vero, si fides habenda est Joanni Nathanaeli in responsione *de Moribus Græcorum*, & Francisco Ricardo *de Expeditione sacra c.* 12. abusus alter inductus fuit, ut pœnitentibus pro Sacramentali Pœnitentia hujusmodi sacra Unctio passim imponeretur: ex cujus satisfationis usu, non exigua pecuniarum retributio colligebatur. Gravissimo huic absurdo occurrere non prætermisit fel. rec. Innocentius IV. Pontifex Maximus, dum in Epistola sua ad Tusculanum Episcopum ita scripsit §. 6. *Nulli per Sacerdotes, vel Confessarios, pro satisfactione Pœnitentiæ, Unctio aliqua solummodo injungatur*. Hoc idem statutum legitur in Synodo apud Nicosiam celebrata, *in dict. Collect. Harduini Tom.* 7. *pag.* 1714. Nosque etiam hujusmodi præceptum instauravimus in Constitutione Nostra: *Etsi Pastoralis* §. 5. *Bullarii nostri Tom. I. num.* 57. Videatur etiam Thiers *de Superstit. l.* 8. *cap.* 6. Porro Arcudius loquens de Græcis Presbyteris, qui Pœnitenti apud se confesso, sacram Unctionem pœnitentiæ loco imponebant, asserit eos, in ipsa unctione peragenda, Sacramentali forma uti consuevisse, idque gravibus sane verbis reprehendit, ut legitur in ejus Opere *de Concordia lib* 5. *cap.* 4. §. *Ego præsentem*. Verbum Goarius *in notis ad Euchologium pag.* 250. negat, hanc Græcis mentem fuisse, ut in ejusmodi Unctione peragenda Sacramentum conferrent: *Non ita tamen ut unctio precibus adjuncta ex opere operato animæ deleat infirmitates, sed, si quid possit, ex pœnitentis tantum devotione, aut ex Sacerdotis deprecantis charitate, idest ex opere operantis, illud valet producere*. Nihilominus præfatam qualemcumque consuetudinem ipsemet improbare non omittit; dum omnino curandum dicit, diritibus ut Græci hac in re ita se gerant, quemadmodum docet

Multominus Unctionem cum Sacro Oleo imponere sacrament. confessis in satisfactionem sacramental.

Cærem. inunctio cum Sacro Oleo quando, & quibus casibus apud Oriental. invecta.

An in ea Unctione perficienda Prolata, fuerit sacrament. forma, confectumque Sacram.

Sancta

Sancta Romana Ecclesia omnium Christifidelium Mater, & magistra; quum præfatæ unctionis usu plura, & gravia sequantur absurda, dum vel Sacramentum Extremæ Unctionis confertur bene valenti, adeoque ei, qui subjectum capax hujusmodi Sacramenti non est; vel Sacramenti materia & forma adhibetur, ut superius indicatum fuit, absque intentione ipsius Sacramenti conficiendi & ministrandi.

Absurda, ob quæ reprobata fuit hujusmodi unctio.

§. 49. Secunda pars tertii Moniti pertinet ad Sanctum Crisma; quod quidem a Græcis conficitur non Oleo dumtaxat & Balsamo, sed admixtis etiam aliis aromatibus: In hac autem Moniti parte, unicuique videre licet, haud quidem interdictam esse hujusmodi aromatum permixtionem, sed illud dumtaxat tenendum doceri, in Oleo & Balsamo consistere materiam Sacramenti, adeoque, si aliquod deficiat ex aliis aromatibus admisceri solitis, nihil deesse, quod necessarium sit ad Sacrum Chrisma couficiendum.

Sacrum Crisma ex quibus apud conficiatur.

§. 50. Apud Græcos nihil præscriptum legitur de impositione manuum in administrando Chrismatis Sacramento. Morinus in suo Tractatu *de Confirmatione cap.* 4. ita scribit: *Ut Latini constantissime impositionem manuum unctioni conjunxerunt, sic Græci non minus constanter alterum ab altero separarunt, soloque Chrismate in administratione istius Sacramenti usi sunt; manuum enim impositionis non meminerunt nec recentia Euchologia nec antiqua.* Hoc idem constanter asserit Goarius *in Euchologio pag.* 299. *num.* 28. Renaudotius *in Opere de Perpetuitate Tom.* 5. *lib.* 2. *cap* 12. testatur, a pluribus retro sæculis, nullum in Ecclesia Græca reperiri vestigium impositionis manuum in conferendo Sacramento Confirmationis; suæque assertionis Authores laudat recentiores Græcos sacra eruditione præstantes, Simeonem Thessalonicensem, Gabrielem Philadelphum, Sirinum, aliosque. Modernus Scriptor Chardon *in Historia Sacramentorum lib.* 1. *cap.* 1. *de Confirmatione*, contendit quidem, prioribus sæculis in Ecclesia Græca adhibitam fuisse manuum impositionem in conferendo Chrismatis Sacramento, sed tamen ultro concedit, multis ab hinc sæculis, nullum illius superesse vestigium. Denique Dilectus Filius Joseph Augustinus Orsi Ord. Præd., nunc temporis Palatii nostri Apostolici Magister, in Dissertatione Historico Theologica, quam olim edidit *de Chrismate Confirmatorio*, compluribus monumentis erudite congestis, demonstrat, materiam Sacramenti Confirmationis apud Græcos non esse manuum impositionem, sed sacrum Unguentum. Nec ideo dici potest, id quod a nullis temere affirmatum fuit, non adesse in Ecclesia Græca Sacramentum Confirmationis, propterea quod in ea impositio manuum deficiat. Alioquin id sequeretur, quod nemo sibi persuaserit, tot sæculorum decursu, in tam ampla Christiani Orbis parte, atque in Ecclesia non minus doctrina, quam sanctitate illustri, defecisse Confirmationis Sacramentum; ut optime ad rem nostram pergit Goarius *loco cit. At vero tam amplam & spatiosam, tam eruditam, & Apostolicarum, Ecclesiasticarumque sanctionum tenacem Christiani Orbis portionem, adeo exquisitam Sacramentum respuisse, neglexisse, vel ignorasse, pauci, me quidem judice, dicere attentabunt.*

Apud eos nulla mentio de impositione manuum in Confirmationis Sacram. ministr.

Nefras tamen est asserere in Eccl.Græc. deficere Confirmationis Sacr.m.

§. 51. Caput hoc injustæ atque inopportunæ dissensionis inter Latinam & Græcam Ecclesiam, originem traxit a controversiis, quæ inter nostrates Theologos agitari solent. Disputant hi utrum Apostoli Sacramentum Confirmationis ministraverint per manuum impositionem, an etiam Sacro Chrismate adhibito; & quidem, ut assolet, nonnulli affirmant, quod alli negant. Disceptatur etiam inter eos, an sola manuum impositio sit materia hujus Sacramenti; nonnullis tenentibus, in ea dumtaxat consistere Sacramenti materiam; dum alii malunt in Sacro Chrismate statuere materiam remotam Sacramenti, proximam vero in illius applicatione, quæ fit cum signo ad Confirmandi frontem; juxta id, quod legitur in Decreto pro Armenorum instructione ab Eugenio IV. Pontifice edito: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma, confectum ex Oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto.* Ubi etiam Pontifex loquens de manuum impositione, quæ ab Apostolis hoc Sacramentum ministrandis fiebat, ita subdit: *loco*

Theolog. quæstion. de Ritu ab Apostolis servato in ministr. Confirmatione, deque ejusdemque Sacrament. materia.

autem

autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia Confirmatio. Alii denique impositionem manuum, & Chrisma simul jungunt; dicentes, tam illam, quam istud, materiam esse Sacramenti Confirmationis: sed etiam æque, ac istud, materiam inadæquatam, quotiescumque seorsim considerentur, si autem simul jungantur, tunc, ajunt, in iisdem ita conjunctis materiam totalem Sacramenti consistere. Cæterum ipsam manuum impositionem, alii putant eam esse protensionem manuum, quam facit Episcopus versus Confirmandos, sub initium sacræ actionis, dum priores recitat preces: alii eamdem agnoscunt in ipso ungendi actu, quo Episcopus signat frontem illius, quem confirmat, cum nequeat alicujus frons unguento liniri, nisi manus eidem imponatur. Hæ sunt controversiæ, de quibus Theologi nostri disputant; & circa quas unicuique licet eam sequi partem, quæ magis ipsi placuerit. At nemini fas est asserere, in Ecclesia Græca non adesse Sacramentum Confirmationis. Si quis enim hanc opinionem tueretur, huic manifeste obstaret vetus Orientalis Disciplina, quam Apostolica Sedes optime perspectam habuit, nec unquam damnavit, aut improbavit; juxta in Græcorum Ritualibus libris nulla fit mentio de manuum impositione, tanquam materia adæquata, aut inadæquata Sacramenti Confirmationis. Quare ad evadendum hujus difficultatis labyrinthum, alio filo utendum est, quod quidem diligenter inquirenti non deerit, absque eo quod super propositione incerta, & nullibi definita, stabiliatur reprobatio alienæ opinionis & sententiæ, quæ defensoribus orthodoxis non caret.

Licet opinionem quamlibet sequi, dummodo non negetur, adesse in Græca EcclesiaChrismat. Sacr.

§. 52. Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur: nimirum in Ecclesia Latina Confirmationis Sacramentum conferri, adhibito Sacro Chrismate, seu Oleo Olivarum, Balsamo commixto, & ab Episcopo benedicto, ductoque signo Crucis per Sacramenti Ministrum in fronte suscipientis, dum idem Minister Formæ verba pronunciat. Et quidem pro iis Regionibus, in quibus vera Balsami species non reperitur, haud recusarunt Romani Pontifices indulgere, ut ad conficiendum Chrisma liceret uti certo quodam fragranti succo, seu liquore, qui communiter pro vero Balsamo accipitur ut videre est in Constitutione 180. Sancti Pii V. *in Bullario novo Romæ edito Tom. 4. Part. 3.*, per quam videlicet Constitutionem, Indiarum Episcopis ejusmodi Indultum conceditur, & in Constitutione 47. Sixti V. *eodem Bullar. eodemque Tom. 4. Part. 3.*, ubi exposita veri Balsami penuria, ex eo potissimum proveniente, quod arbusta illa, ex quibus major illius copia educebatur, quoque olim Palæstina & maxime in Valle Jericho frequentia erat, a Turcis excisa, & radicitus extirpata fuerant, conceditur Archiepiscopis & Episcopis Lusitaniæ, ut in conficiendo Sacro Chrismate, adhibere possint Balsamum ex Brasilia, aliisque novi Orbis, Indiarumve Regionibus allatum, eaque in re Pontifex suorum Prædecessorum Pii IV., & Gregorii XIII. exempla sequi se profitetur. Quorum sane Pontificum providentiam collaudat Morinus in suo opere posthumo *de Sacramento Confirmationis pag.* 35. In Ecclesia Græca similiter Confirmationis Sacramentum confertur, adhibito Sacro Unguento, quod compositum est ex Oleo Olivarum, & Balsamo, ac insuper ex aliis fragrantium herbarum speciebus, quæ sunt numero vigintitres, adjecta quoque aliqua vini portione. Prædictas omnes herbas odoriferas accurate enumerat Habert *in librum Pontificalem Ecclesiæ Græcæ, observat. 5. ad Ritum Chrismatis*, & Pater Berti *Tom. 7. suæ Theologiæ lib. 32. cap. 5.*, qui tamen subdit, difficile admodum sibi videri, omnes illas herbas ab Haberto indicatas sacro Unguento a Græcis infundi, quum nonnullæ ex illis incognitæ sint, ita ut vix aliqua earum mentio extet in lexicis, & in libris Authorum, qui de plantis herbisque tractarunt. Sed quidquid sit de his, quum antiquus sit usus commiscendi has herbas Oleo, & Balsamo, intactus relictus est ritus in Monito, de quo nunc agimus, admonitis tantummodo Græcis, ne aliud quidpiam ad materiam Sacramenti necessarium putent, præter Oleum, & Balsamum; utque proinde validam agnoscant hujus Sacramenti ministrationem, quæ fiat cum Oleo & Balsamo ab Episcopo rite benedictis, etiamsi aliquæ forte defuerint ex illis herbis, quæ, juxta eorum ritum, in sacri Unguenti compositione admisceri solent. Sapienter etiam, & magna

Quæstionibus sepositis, traditur quid tutto sentinend. & tenendum sit, de Sacramento Confirm.in Latina Ecclesia.

cum

cum ratione, in Synodo Zamosciæ habita anno 1720. animadversum fuit a Patribus §. 2. *de Confirmatione*, quidquid herbarum Balsamo adjiciatur, cavendum esse, *ut maxima pars Chrismatis semper sit Oleum Balsamo mixtum*.

Appendix ad tert. Monitum.

§. 53. Expensa jam secunda parte tertii Moniti, nonnulla hic, appendicis loco, subnectemus, quæ nec inopportuna, nec a proposito aliena jure censeri poterunt, quum & ejusdem Sacramenti Confirmationis doctrinam respiciant, & ad Euchologii correctionem pertineant.

Forma Sacram. Confirm. apud G. *Signacul. Doni Sancti Spir.*

§. 54. Forma Sacramenti Confirmationis in Græca Ecclesia, juxta communem receptamque sententiam, sequentibus verbis continetur: *Signaculum Doni Sancti Spiritus*; quæ verba pronunciantur ab eo, qui Sacramentum ministrat, dum suscipientis fronti cum sacro Unguento Crucis signum imprimit; uti colligitur ex Canone 7. Concilii Constantinopoli I., *in Collectione Harduini Tom. I. pag.* 811. utque ex illius Canonis verbis recte perpensis infert Bessarion Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *in suo Opusculo de Eucharistia*, quod impressum habetur in Bibliotheca Patrum *edit. Lugdunen. Tom. 26. pag.* 165. *Secunda Oecumenica Synodus, verba, quæ sacrum Chrisma perficiunt, tradens in septimo Canone, ita inquit: Obsignantes, hoc est sacratissimo Chrismate eos chrismantes, dicimus: Signum Doni Spiritus Sancti: & hæc verba, secundum eos, Chrismatis Sacramentum perficiunt*. Quamvis autem hæc Cardinalis assertio oppugnata fuerit a Lupo *in notis ad Canonem 95. Concilii Trullani*, vix tamen erit, ut Lupi sententia plures inveniat suffragatores, præ sententia Cardinalis Bessarionis, ut optime advertit Arcudius *lib. 2. cap. 7.*, ubi post relatum Bessarionis effatum, hæc fudit: *Hactenus Bessarion; quo certe, quæ fiunt in Ecclesia Orientali circa Sacramentorum administrationem, præstantius callere poterat nemo*. Arcudio consentit Goarius *in notis ad Euchologium pag. 301. num. 31.* Item Habert *in suis notis ad Pontificale Græcorum Observat. 4. num. 2.* Et, omissis aliis, qui facile cumulari possent, satis hic erit afferre, quæ habentur in Synodo Zamosciæ, ubi agitur de Sacramento Confirmationis: *Forma, quam probata, & schismate ipso antiquiora laudant Euchologia, hæc est Signaculum Doni Spiritus Sancti, amen: eaque semel dumtaxat, simul cum ipsa Unctione proferri debet*.

Ex decr. Sancti Methodii de reconciliandis Apostatis & ex nonnullis Euchologiis dubium ingeritur, de iteratione Sacramenti.

§. 55. Celebre est in Ecclesia Græca Decretum Sancti Methodii Patriarchæ Constantinopolitani, qui medio circiter nono sæculo floruit, ac semper in id maxime incubuit, ut aberrantes ad sanctæ unitatis gremium revocaret. In quo Decreto quum illud statutum reperiatur, ut, qui ab Ecclesia desciverunt, deindeque ad illius sinum revertuntur, sequenti ratione recipiantur: *Oratione completa, sacro unguento accepto, secundum baptizatorum consuetudinem, illum inungit, Crucis signo expresso in fronte, & oculis, & naribus, & ore, & duabus auribus, & manibus, & pectore, & scapulis, dicens: Signaculum Doni Spiritus Sancti*, Hinc oritur magni sane momenti difficultas, dum alterutrum dicendum videtur; aut scilicet ea verba: *Signaculum Doni Spiritus Sancti*, non esse in Ecclesia Græca formam Sacramenti Confirmationis; aut in eadem Ecclesia Græca Sacramentum hoc iterato conferri iis, qui jam semel ipsum, & quidem valide, susceperunt, si deinde, post apostasiæ crimen, ad Ecclesiam reverti velint; quod sane contrarium est receptæ sententiæ, quæ pro inviolabili regula habetur, ut Sacramenta, quæ characterem imprimunt, iterari nequeant iis, qui semel valide ea susceperunt; juxta definitionem Tridentinæ Synodi *Sess. 7. de Sacramentis in genere Can.* 9. Nec quicquam prodest confugere ad supra citatum Canonem 7. Concilii Constantinopolitani I., quo statuitur, ut sacro Chrismate reconcilientur Ariani, Macedoniani, Novatiani, & Appollinaristæ quum ab hæresi conversi ad Ecclesiam se se recipiunt. Hujus namque Canonis sanctio prænominatos tantummodo Hæreticos respicit, qui Sacramentum Confirmationis, aut nullo modo, aut invalide conferebant. At Sancti Methodii decretum generale est, eosque omnes complectitur, & qui post defectionem ad Ecclesiæ sinum redire cupiunt. Quum autem in quibusdam Euchologiis, ubi de pœnitentium reconciliatione agitur, eadem legantur præscripta, quæ habentur in Decreto Sancti Methodii; sequitur,

ut eadem difficultas, quæ circa Decretum hujusmodi offenditur, in præindicatis etiam Euchologiis occurrat.

Variæ de eo Decr. opiniones minus tutæ.

§. 56. Incredibile est quantopere se torqueant Scriptorum ingenia, ut propositæ difficultati satisfaciant. Sunt qui asserunt, Decretum illud nequaquam conditum fuisse a S. Methodio Parriarcha Constantinopolitano, qui, ut superius innuimus, floruit anno Christi DCCCCXLII., sed ab alio quodam Methodio Patriarcha schismatico, qui Urbis Regiæ Sedem occupabat anno MCCXL. Sed quum Goarius *in notis ad ipsum Decretum*, quas addidit ad Calcem Euchologii a se illustrati *pag.* 698., testetur se complura vidisse monumenta temporibus hujusce Methodii antiquiora, quæ illud ipsum Decretum Sancto Methodio Patriarchæ tribuunt; hoc satis est ad demonstrandam responsionis hujusce levitatem. Sunt alii, qui & admittunt verba illa: *Signaculum Domini Spiritus Sancti*, esse formam Sacramenti Confirmationis; & agnoscunt, juxta Decretum S. Methodii, quoties Apostatæ conversi in unitatem Ecclesiæ recipiantur, eadem verba proferri debuisse, dum pœnitentes sacro unguento ungebantur: sed tamen putant non ideo affirmari posse, Sacramentum Confirmationis collatum fuisse iis, qui jam semel illud susceperant, quum ad collationem Sacramentorum necessaria sit intentio Ministri, in ea autem actione satis appareat non fuisse Ministri intentionem, ut Sacramenrum conferret, sed ut Apostatam conversum Ecclesiæ reconciliaret. Hac responsione utitur Du Hamel *Theologiæ Tom. 6. edit. Paris. ann.* 1605. *pag.* 383. eamque innuunt quoque Goarius *in notis ad Euchol. pag.* 598. *§. Verum potuisse*, Tournely *in Tractatu de Confirmatione, circa finem, ubi ad objecta respondet, pag.* 612. *& seq. juxta editionem Parisien.*, & Assemanus Junior *Codicis Liturgici Lib. 3. De Confirmatione pag.* 63. Verum aliis pluribus responsio hæc non probatur, & præsertim Juvenino *De Sacramentis Dissert. 3. de Confirmatione, quæst. 7. cap. 1. art 1. §. 1.* qui observat primo, nullum adduci Græcum monumentum, ex quo inferri possit, eum, qui Apostatam reconciliat, cum sacro Unguento illum ungit, & profert verba, quibus continetur forma Sacramenti Confirmationis, animum habere a collatione Sacramenti alienum: deinde, nequaquam recte agere, quin immo peccare Ministrum, qui Sacramenti materiam, & formam ei applicat, qui eidem suscipiendo idoneus non est, etiamsi Sacramentum ei conferre non intendat. Alii denique advertentes, priorum sæculorum monumenta testari, in Occidentali Ecclesia, reconciliatos aliquando fuisse Apostatas per manuum impositionem, fatentur quidem nunc temporis vetitum esse Confirmationis Sacramentum iterato conferre iis, quibus semel valide collatum fuerit; at olim non ita se rem hubuisse ajunt, proindeque concludunt, non adeo mirum videri debere, si in Decreto Sancti Methodii, quod pertinet ad Orientalem Ecclesiam, præscribitur, ut Apostatæ reduces iterum Sacramento Chrismatis confirmentur, quantumvis alias id ipsum valide susceperint. At minime totum est hoc etiam systema. Quum enim nondum ex indicatis monumentis diserte testentur, Apostatas receptos fuisse *sola manuum impositione*, si quis hanc ipsam putat fuisse collationem Sacramenti Confirmationis, hoc probare tenetur, sola manuum impositione, nullaque unctione adhibita, Sacramentum istud tunc temporis collatum fuisse. Si quis autem dixerit (quod aliquo etiam exemplo fulcire posset), una cum impositione manuum, sacram quoque Unctionem in hujusmodi pœnitentium reconciliatione adhibitam fuisse, illud nihilominus, ad evincendam iterationem Sacramenti, ostendendum illi supererit, an aliqua, & quænam verborum formula proferri soleret ab eo, qui & manus imponebat & Chrismate ungebat. Marchus Rhemensis *in Tractatu de variis Capitibus Ecclesiæ c.* 18. plures recenset species impositionis manuum. Hoc ipsum accurare præstitit auctor Glossæ *in Can. Manus impositio*, 1. *quæst.* 1. Duo celebres viri, Sirmondus *in suo Antirhetico secundo, cap.* 5. & Morinus *de Sacram. Confir. cap.* 12. *pag.* 56. & iterum *in Tract. de Pœnitentia lib.* 9. *cap.* 9. *&* 10. existimant, impositionem manuum, de qua nunc loquimur, fuisse confimatoriam. At Petrus Aurelius contendit, eamdem in reconciliandis hæreticis adhibitam, meram fuisse cæremoniam, non

Applicat. materiæ Sacram. cum prolatione formæ, seclusa intentione confic. Sacram. nec præsumitur, nec licita est.

Impositio manuum, ubi non constat de Unctione Formæ, non probat collation. Sacram. Confirm.

non vero alicujus Sacramenti collationem. Et hanc quidem sententiam amplectuntur Lupus *in Can. 7. Constantinopolitanum T. 2. p. 46. & seq.* Archudius *lib. 2. c. 18.* Suarez *in 3. part. Divi T. 3. quæst. 72. disput. 34. sect. 1. §. Unde est tertia responsio, & disput. 36. art. 11. sect. 3. §. Ad rationem dubitandi*. Quapropter Witasse *in suo Tract. de Sacram. Confirmat.* post relata monumenta omnia, quæ alterutri opinioni favere possunt, denique *p. 63.* utramque in sua probabilitate relinquit; eademque prudentia se gerit Author additionum ad Estium *in lib. 4. Sentent. dist. 5 §. 16 litt. B p. 87.*

> Meliore responsione satisfit difficultati exortæ ex Decr. Sancti Methodii.

§. 57. Alia itaque ineunda est ratio, ut satisfiat prædictæ difficultati, quæ oritur ex Decreto S. Methodii, & ex his, quæ in aliquibus Euchologiis, cohærenter ad idem Decretum, adnotata reperiuntur. Et primum quidem, quod ad Decretum attinet, relatum idem legitur in Annalibus Ven. Cardinalis Baronii, *ad annum Christi 842.* sed diverso plane modo, ac ab aliis refertur, quamque a Nobis superius conscriptum fuit. In eo enim, quod refert Baronius, minime præscriptum legitur, ut in Apostatæ reconciliatione proferantur verba. *Signaculum Doni Sancti Spiritus*, licet præscribatur Unctio cum Sacro Unguento peragenda. Et quamvis adhuc legatur: *Chrismate ungantur, ut solent inungi, qui baptizantur*; nihilominus (omisso etiam, quod aliqui satis verisimiliter defendunt, hæc verba addititia esse, iisdemque admissis, tamquam anthenticis) eorum naturalis germanusque sensus is semper erit, ut in reconciliatione Apostatæ ungantur eædem corporis partes, quæ inungi solent, quum post Baptisma Confirmatio ministratur. Cumque nihil adjiciatur de prolatione verborum: *Signaculum Doni Spiritus Sancti*; evanescit vis omnis propositæ difficultatis. Accedit insuper, quod quum Legati a S. Nicolao Papa I. in Bulgariam missi, Confirmationis Sacramentum iis contulissent, quibus jam idem a Græcis Presbyteris ministratum fuerat, ob eam præcipue rationem, quod hujusmodi Presbyteri facultatem a Sede Apostolica non obtinuissent pro talis Sacramenti administratione, acerrimam adversus eos querelam instituit Photius in suis encylicis litteris, hoc illis vitio vertens, quod Sacramentum Chrismatis contulissent iis, qui jam semel confirmati fuerant. *Talem quis insaniam unquam audivit, quam isti mentecapti audere non dubitarunt, ut illos, qui semel Chrismate uncti sunt, iterum chrismarent, excelsa denique mysteria in nugas & derisum convertentes?* Ex hoc autem aperte evincitur, S. Methodium in suo Decreto minime statuisse, aut voluisse, ut Sacramentum Chrismatis iterato ministretur iis, qui jam antea confirmati fuerant, si forte post apostasiæ crimen ad Ecclesiam redirent. Nam Photius, qui quadraginta circiter annis post mortem S. Methodii floruit, quique pravi sane animi, sed doctus & cautus homo semper habitus fuit, non id Apostolicis Legatis adeo acriter objecisset, quod Sacramentum Chrismatis iterassent, si Sanctus Methodius antea decrevisset, aut ea mente fuisset, ut Apostatæ ad Ecclesiam redeuntes idem Sacramentum iterato susciperent; facile enim prospexisset hoc sibi responsum a Legatis redditum iri, se nihil ultra citrave egisse, quam quod Ecclesia Orientalis, ex Decreto S. Methodii, servare consueverat, dum aberrantes in unitatem recipiebat.

> Verba ex Euchol. allegata additiia probant.

§. 58. Quod autem pertinet ad Euchologia, si in eorum aliquo præscriptum legitur, ut in pœnitentium reconciliatione adhibeatur sacra Unctio cum prolatione verborum: *Signaculum Doni Sancti Spiritus*; id utique tribuendum est interpolationi Schismaticorum, quibus a Theodoro Balsamone persuasum fuit, ut si quis Latinus ad Græcos commigraret, huic Sacramentum Confirmationis denuo conferendum esset; uti testatur Gregorius Protosyncellus in Apologia adversus Marcum Ephesium, *in Collectione Concil. Harduini Tom. 9. pag. 640.* At enunciatæ formulæ prolatio minime præscripta reperitur in quamplurimis manuscriptis Euchologiis, quæ inspexit & recognovit vir summa fide dignus Joannes Matthæus Cariophylus; quemadmodum refert Arcudius *lib. 2. de Reformat. cap. 18.*; quodque magni æstimandum est, nihil ejusmodi legitur in celebri Euchologio Cryptæ Ferratæ. Quare in Congregationibus super correctione Euchologii habitis tam sub Urbano VIII. quam nostris hisce temporibus, Nobis annuentibus, decretum fuit, ut in Euchologio, quod correctum typis edendum erat. Ritus reconciliationis pœnitentium ad eam plane formam exigeretur, qua descriptum legitur in Euchologio

> Pristinæ integrit. restituuntur omnia.

logio Cryptæ Ferratæ: id quod est factum. Quum enim in Congregatione habita die 7. Januarii 1748. propositum fuisset dubium, an corrigendus esset ritus reconciliandi Apostatas in unitatem Ecclesiæ redeuntes, ad formam in Decreto Methodii traditam, animadversum fuit, unctionem eorum, qui reconciliantur, ibi quidem faciendam, præscribi eo modo, quo unguntur ii, qui baptizantur; sed ut in hujusmodi unctione peragenda proferri debeant verba: *Signaculum Doni Spiritus Sancti*; id in paucis solummodo, iisque recentibus Euchologiis adscriptum reperiri. Itaque in alia Congregatione habita die 18. sequentis Mensis Februarii decretum fuit: *Corrigatur Euchologium impressum ad formam Euchologii Patriarchalis Cardinalis Bessarionis, nunc Cryptæ Ferratæ*. Factaque Nobis relatione, atque omnibus per Nos inspectis, libratisque, Decretum idem approbatione nostra roboratum fuit.

Quartum Monitum de quib. im. mund. & precib. ad eas abstergeno in Euch. appositis.

§. 59. Agendum nunc sequitur de quarto Moniti capite, quod est de peculiaribus quibusdam immunditiis, ad quas expurgandas, nonnullæ benedictiones & preces in Euchologio appositæ leguntur. En autem Moniti verba: *Denique sciendum, quod si contigerit, immundum quid, aut contaminatum incidere in puteum, aut in aliud vas liquidi cujuscumque, sive etiam rem immundam tangi, aut manducari, sive in Ecclesia animal impurum gigni, aut mori, Sacerdos quidem Orient. Ecclesiæ precibus & benedictionibus in Euchologio contentis, secundum Ecclesiæ suæ consuetudinem, utuntur, nullatenus tamen intendunt observare præcepta antiquæ Legis, quæ sunt per adventum Christi sublata, quemadmodum omnibus manifestum est.*

Oratio de cibis mundis & immundis, quæ in Euchol. legitur.

§. 60. In Euchologio, cujus correctioni ad laboratum est, prout etiam in celebri Euchologio Cryptæ Ferratæ, olim Cardinalis Bessarionis, & in aliis vetustissimis hujusmodi Codicibus, Oratio quædam legitur, in qua & commemoratur id, quod in Lege veteri statutum fuerat de differentia inter cibos mundos & immundos, deque immunditia legali, quam contrahebat quicumque, contra interdictum Legis, immundum quid comedisset; & simul adjicitur, non posse eum, qui cibos immundos ediderit, pretiosum Corpus & Sanguinem Christi sine peccato suscipere. Id autem in causa fuit, ut discutiendum proponeretur, num ex prædicta, aliisque similibus Orationibus, seu ex his, quæ in hujusmodi precibus continentur & enuntiantur, justa præberetur occasio suspicandi, ne forte observatio cæremoniarum legalium veteris Legis, una cum nova Lege & Evangelium, cumulari, seu retineri vellet. Ut igitur deprehendatur, an suspicio hæc aliquo fundamento innitatur, sequentes propositiones strictim indigitabimus, ex quibus omnia illustrentur, & propria in luce collocentur.

An retinenda, vel tollenda esset addubitatum, & quare?

Animadversiones ad rem recte definiendam necess. Distinct. ciborum, cæremon. fuit veter. legis præceptum, per adv. Christi sublatum.

§. 61. Prima est: Cæremonias legis Mosaicæ per adventum Christi fuisse sublatas; & post promulgationem Evangelii, non posse amplius absque culpa servari. Quum itaque discrimen a lege veteri inductum inter cibos mundos, & immundos, ad cæremonialia præcepta pertineat; hoc satis est, ut asseri jure possit, nullum amplius superesse, aut statui debere discrimen inter cibos mundos & immundos. Quamvis enim beatissimi Apostoli, *Actor. cap. 15.* Fidelibus interdixerint, ne sanguine & suffocato vescerentur, juxta sententiam Jacobi in Concilio Jerosolymitano propositam in hæc verba: *Propter quod ego judico, non inquietari eos, qui ex Gentibus convertuntur ad Deum, sed scribere ad eos, ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum, & fornicatione, & suffocatis, & sanguine*; hoc tamen constat ideo tunc sancitum fuisse, ut omnis dissidii occasio inter Judæos & Gentiles ad Christum conversos tolleretur; qua causa jamdudum sublata, ejus quoque effectus sublatus dici debet. *Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ legis cæremonias, sacra, Sacrificia, & Sacramenta, Domino nostro Jesu Christo adveniente, cessasse, & post promulgatum Evangelium sine peccato observari non posse. Ejusdem etiam Legis veteris ciborum mundorum & immundorum differentiam, ad cæremonialia pertinere, quæ, surgente Evangelio, transierunt. Illam etiam Apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, illi tempori congruisse, ut inter Judæos & Gentiles dissensionis materia tolleretur, cujus Apostolicæ prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.*

§. 62.

§. 62. Præmissa verba desumpta sunt ex Professione Fidei Orthodoxæ, quam Orientales, ex præscripto Urbani Papæ VIII. emittere debent, quæque impressa fuit Typis Congregationis de propaganda Fide anno 1642. Consonat iisdem doctrina Sancti Thomæ, quam is fuse tradit *in* 1. 2. *quæst.* 103. *art.* 4. *ad tertium*. Neque desunt antiquiora monumenta, quibus eadem doctrina firmatur. Siquidem Sanctus Gregorius II. in suo Capitulari, quo instructos in Bavariam ablegavit Marinianum Episcopum, & Georgium Presbyterum *cap.* 7. ita loquitur: *Ut nihil in perceptione ciborum judicetur immundum, nisi quod fuerit idolis immolatum, quia, juxta quod magisterio Apostolico docetur, omnis creatura, Dei bona, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur*. Similiter Sanctus Nicolaus I. in responsis ad Consulta Bulgarorum, *num.* 43. de animalibus mundis, & immundis, hæc habet: *Quæ animalia seu volatilia licet manducare, quantum existimo Dominus evidenter ostendit, cum post diluvium animalia cuncta Noe tribuit, & Filiis ejus edenda...... Itaque omne animal, cujus cibus minime corpori nocivus esse probatur, & societas hoc in cibum admittitur humana, comedi non prohibetur*. Itaque in Concilio Florentino, in Decreto pro Jacobitis edito, *in Collectione Labbeana Tom.* 13. *p.* 1209. sequentia verba leguntur: *Sacrosancta Romana Ecclesia &c. firmiter credit, profitetur, & prædicat, omnem Creaturam Dei bonam, nihilque rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur: quia, juxta verbum Domini, non quod intrat in os coinquinat hominem; illamque Mosaicæ Legis ciborum mundorum & immundorum differentiam ad cæremonialia asserit pertinere, quæ, surgente Evangelio, transierunt..... Nullam itaque cibi naturam condemnandam esse denuntiat, quam societas admittit humana: ne cinter animalia discernendum, per quemcumque sive virum, sive mulierem, & quocumque genere mortis intereant, quamvis pro salute corporis, pro virtutis exercitio, pro regulari & Ecclesiastica disciplina, possint & debeant multa non negata dimitti, quia, juxta Apostolum, omnia licent, sed non omnia expediunt.* Consona allato principio Pontific. & Conciliorum Decreta.

§. 63. Altera propositio est: Quamvis, promulgato Evangelio, cessarint cæremonialia præcepta veteris Legis, & nullum in Lege nova extet præceptum, quo mundi ab immundis cibis secernantur, cujusmodi erat in Lege veteri; non minus tamen in potestate est Ecclesiæ Christi, justis concurrentibus rationibus, gravibusque de causis, ut obligationem redintegret observandi aliquod ex præceptis cæremonialibus, quæ erant in Lege veteri, licet in nova, ut innuimus, abrogata sint; dummodo præceptum non sit ex eorum numero, quæ in Lege veteri præcipue ordinata erant ad præfigurandum Messiam venturum: cujusmodi patet fuisse, exempli gratia, Circumcisionem, & animalium sacrificia, uti ad rem nostram advertit Vasquez *in* 1. 2. *Divi Thomæ Tom.* 2. *disp.* 182. *cap.* 9. §. *Ex quibus omnibus*; sed sit ex genere eorum, quæ ad externam disciplinam, & corporis munditiem pertinebant, in quorum classem profecto referenda veniunt, quæ de cibis mundis & immundis præscripta fuerant. Id autem assumptum non minus ex Occidentalis, quam ex Orientalis Ecclesiæ disciplina, & quidem ex priorum sæculorum monumentis comprobatur. Potest tamen Eccl. cærem. præcepta innovare, exceptis iis, quæ venturum Messiam refereb.

§. 64. Celebris est calumnia in primævos illos Christifideles a Gentibus conficta, quod scilicet Hominum, præsertim infantium, carnibus vescerentur, humanumque sanguinem biberent. Huic causam dedit religiosa, quæ tunc vigebat, Arcani disciplina, juxta quam servato inter Fideles secreto circa præsentiam realem Corporis Christi in Eucharistica mensa, ex qua iidem pascebantur, quum tamen subobscura quædam Mysterii notitia ad Gentilium aures pervenisset, hanc ipsi ansam arripuerunt, ut prædictam calumniam in Christianos excogitarent, & in vulgus spargerent; uti recte demonstrat Schelestratus *in Dissertat. de Disciplina Arcani art. unic. cap* 4. §. 17. Æque tamen celebris est responsio, quam veteres illi Apologiarum pro Christianis Scriptores, absque secreti violatione, Gentilibus reddere consueverunt, dicentes, fieri nullo modo posse, ut Christi Discipuli humanas carnes ederent, & sanguine, biberent, quum satis compertum esset, eos ab animalium quoque sanguine, & a suffocatis animalibus abstinere. Hoc argumento utitur Tertullianus *Apologetici c.* 9. Ex hac autem responsione manifeste evincitur, temporibus illis, nimirum prioribus Ecclesiæ sæculis, ciborum delectum apud Christianos aliqua ratione viguisse, eosque potissimum a sanguine & suffocato abstinuisse; ut sapienter observant Religiosæ priorum Christian. observantiæ argumentum.

Nicolaus le Nourry *Tom.* 2 *Apparatus in Biblioth. Patr.*, *Dissert.* 4. *in Tertullianum c.* 12. *art.* 2. & Pamelius *in dictum cap.* 9. *Tertulliani n.* 138. Neque vero Christiani illi existimabant vigentem adhuc esse ea de re Mosaicæ Legis sanctionem; neque porro ignorabant sublatum jam esse Apostolicum interdictum de abstinentia a sanguine & suffocato; nec alia demum de causa illicitas putabant hujusmodi escas; sed tamen ab iis abstinebant, ex consuetudine a Majoribus tradita, quam sequi & servare maxime conveniens arbitrabantur: *Mos itaque abstinendi a sanguine & suffocato in illis Ecclesiis tanta religione servatus est, quia consuetudinem illam a Majoribus acceperant, quamvis usum sanguinis & suffocati absolute illicitum esse non censerent:* verba sunt Natalis Alexandri *Hist. Ecclesiast. sæcul.* 1 *Dissert* 10.

Ad quod usque tempus ea disciplina viguerit in Latinis Ecclesiis.

§. 65. Asserit Calmet *in suis Commentar. ad Cap.* 15. *Actum Apostol.* ad ea verba: *& suffocato & sanguine*, in aliquibus Ecclesiis Latinis, per plura sæcula, & quidem usque ad decimum, & undecimum Æræ Christianæ sæculum, observatam fuisse distinctionem inter cibos mundos & immundos, servatamque abstinentiam a sanguine & suffocato. Et quamvis ipse assertionem hanc suam nullis probationibus ibi confirmet, comprobari tamen facile posset a quolibet in monumentis Ecclesiasticis parumper versato. Etenim Canisius in lucem edidit vetus Pœnitentiale Romanum, sæculo octavo labente, vel nono ineunte, compositum: in quo *sub Tit. de Suffocatis* statuitur pœnitentia ab eo subeunda, qui suffocati animalis carnem ediderit; sub Titulo autem *de Laceratis*, præscribuntur pœnitentiæ & jejunia iis injungenda, qui vel piscem comederint in piscina mortuum, vel aquam biberint ex eo puteo, in quo demortuus mus, vel gallina reperti fuerint, nisi prius exhaustus omnino fuerit ipse puteus. Humbertus autem Cardinalis Silvæ Candidæ qui S. Leonis Papæ IX. Legatus fuit, & quidem Constantinopoli cum Græcis acriter disputavit, in ipsis disputationibus hujusmodi, aperte fassus est, nullam hac de re dissensionem esse inter Latinos & Græcos; siquidem adhuc in aliquibus Latinis Ecclesiis observatur, non secus ac apud Græcos, abstinentia a sanguine & suffocato: *Antiquam consuetudinem, seu traditionem majorum nostrorum diligenter retinentes, nos quoque hæc abominamur, adeo ut sanguine, vel quocumque morticinio, aut aquis, seu quacumque negligentia humana præfocato, apud nos aliquando vescentibus, absque extremo periculo vitæ hujus, pœnitentia gravis imponatur.* Et alibi: *Nos ergo, quamvis a Domino, & ab Apostolis licentiam habeamus manducandi omnia, quæ nec nostræ, nec fraternæ saluti officiunt, consuetudine tamen provinciarum, & præceptis majorum nostrorum hactenus detenti, devitamus comedere nonnulla, non quia mala & immunda sunt, sed quia aut nobis aliquando non expediunt, aut longo usu in naturam jam verso abhorrent.*

Apud eosdem Lat. nunc penitus obsolet.

§. 66. Jam vero in Latinis Ecclesiis nullum amplius superest hujusmodi abstinentiæ vestigium, si fidem habemus Cornelio a Lapide *in Commentar. in Actus Apost.* 15. *verbo: Et sanguine.* Viget illa tamen vel nunc in Ecclesia Græca, quæ sibi laudi dixit, Apostolicum præceptum de abstinentia a sanguine & suffocato, retinere & custodire, quemadmodum notant præcitati Calmet, & a Lapide *in d. cap.* 15. *Actuum Apost.*, pergitque Christianus Lupus in notis ad Can. 67. Concilii Trullani: *Græci etiam dudum postea in observantia istius Apostolicæ Legis manserunt constantes*; retenta nimirum lege prædicti Canonis Trullani 67., in quo ita legitur: *Divina nobis Scriptura mandavit, a sanguine, & soffocato, & fornicatione abstinere. Eos autem, qui propter lautum & delicatum ventrem, cujuscumque animalis sanguinem arte aliqua esculentum condiunt ac instruunt, atque ita illo vescuntur, convenienter punimus. Si quis ergo deinceps animalis sanguinem quovis modo comedere aggrediatur, si sit quidem Clericus deponatur; sin autem laicus, segregetur.* Soli autem Armeni, quod quidem sciamus, in acceptanda unione cum Ecclesia Romana, hujusmodi Græcorum consuetudinem se relinquere professi sunt. Licet enim Vartanes schismaticus iis persuasisset, ut quibusdam cibis abstinerent, quos Lex Mosaica immundos pronunciavit, excepta solum carne suil-

Viget tamen adhuc in Ecclesia Græca.

Armeni hac in re Latinis plene consentiunt

la,

la, quam eis a S. Gregorio Illuminatore, primo eorum Nationis Patriarcha, concessam fuisse asserebat; eosdemque docuisset confringere vasa Oleo, Vinoque plena, si forte musca, vel aliud animaculum hujusmodi in ea cecidisset; nihilominus in Collationibus habitis ad conciliandam adeo exoptatam unionem Ecclesiæ Armenæ cum Romana; statutum fuit, ut sequitur: *Patres Armeni tum Sisensis, tum Alanensis Concilii, cum Romana Ecclesia suam conciliantes, approbarunt Epistolam Dogmaticam Gregorii Armeniæ Patriarchæ ad Regem Haytonem, ubi Hebraica illa ciborum discretio his verbis refellebatur: cibos autem immundos, præcipue, qui ad pauperum manus obiter veniunt, omnes, ut inquit Paulus, in nomine Dei purificatos haberi jubemus, quos & orationibus benedici docuit Dominus Nierses, nimirum Ghelajensis], qui similiter Armeniæ Doctor & Patriarcha fuerat.* Quæ omnia videri possunt apud Galanum *Tom. 2. De conciliatione Ecclesiæ Armenæ, cum Romana.*

§ 67. Tertia denique propositio ea est, quæ innuitur etiam in ipso capite quarto Moniti, de quo nunc agimus: videlicet minime prohibitum intelligi Græcis Sacerdotibus usum ullius ex precibus aut benedictionibus, quæ in eorum Euchologio continentur, quantumvis respiciant pertineantque ad eas ipsas res, quæ in lege veteri subjectum erant cæremonialium præceptorum; dummodo quidquid ab iis fit, non eo animo fiat, ut veteris jam abolitæ Legis præceptis pareatur, sed ut obsequium præstetur vel novæ Ecclesiasticæ Legi, vel canonicæ consuetudini, diuturni & continui temporis observantia roboratæ. Lorinus *in cit. cap. 15. Actuum Apost. vers. 20. §. Si abstinent*, circa Græcorum morem abstinendi a sanguine, & suffocato, hæc advertit: *Si abstinent hodie Græci a sanguine, putantes hac se lege teneri, superstitiosi sunt, quia neminem nunc ligat, & ejus observatio sapit cæremonias veteris Legis: si vel quod naturaliter ab ejusmodi cibo abhorreant, vel honesta alia de causa, reprehendi non debent.* Goarius autem ad Euachologium Græcorum, *in variantibus lectionibus*, ubi eam Orationem expendit, quæ fit *pro iis, qui prohibita & immunda comederunt*, sequentem ponit adnotationem: *Non Mosaicæ, sed Ecclesiasticæ Legis studio, ab immundis degustandis sibi cavent Orientales &c. Proindeque a Judaico ritu observando, dum Ecclesiæ observant traditiones, longe alienos se præstant, quidquid in adversum garriat, & falso imputet Catumsyritus*; Cujus quidem audax assertio aliquid fundamenti haberet, si ad id, quod faciunt Græci, non tam præindicatis rationibus adducerentur, sed potius adstrictos se esse putarent ex falsa opinione vigentis adhuc Apostolici præcepti de abstinentia a sanguine, & suffocato, quam opinionem parum feliciter tueri nititur Guillelmus Beveregius *Tom. 2. Codicis primitivæ Ecclesiæ illustrati & vindicati, cap. 7. num. 5.* Tentarunt quidem Schismatici Ecclesiam Latinam, veluti judaizantem, traducere, propterea quod in azymo consecret, & Sabbata observet, Regumque Unctionem inter sacros ritus retineat. At Leo Allatius in suo egregio Opere, *de perpetua consensione Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis, lib. 3. c. 14.* temerariam hanc illorum assertionem refellit; specialiter vero *sub. n. 4.* ita adversus argumentatur: *Quia Judæi Sabbata servant, qui servat Sabbata, Judæum agit: ergo qui suffocata non manducat, Judæum agit, cum Judæi ex Lege prohibeantur illa comedere: sed Græci suffocata non edunt; ergo Græci judaizant.* Deinde *num. 9.* ad rem nostram recte concludit, minime posse absolute, & indistincte dici, quod is judaizet qui in Ecclesia aliquid agit, & servat consentaneum & simile cæremoniis antiquæ legis. *Si quis sub alium finem & commoditatem, etiam ex intentione cultus, & tanquam religiosas cæremonias, non tamquam spiritu illius Legis, nec tanquam habentia in illa fundamentum, sed vel proprio arbitrio, vel ex aliqua consuetudine humana, vel ex præcepto & institutione Ecclesiæ, observaret: neque peccaret, neque diceretur judaizare. Quare non semper quisquis in Ecclesia aliquid agit, quod cum cæremoniis veteris Legis similitudinem habet, statim dicendus est judaizare.*

§. 68. Quoniam vero unicuique ex tribus prioribus, Monitis, de quibus in hac no-

Quomodo licita sit Græcis distinctio ciborum, ususque precum ad absterg. immund. inde contractam

Temer. Schismat. assertio in Latinam Eccles. ejusque resuscitatio.

Append. ad quart. Monitum.

nostra Encyclica egimus, quamdam veluti appendicem addidimus; priusquam scribendi finem faciamus, huic etiam quarto Monito suam appendicem subnectere volumus, quæ & ab ipsius Moniti subjecto, & a correcti Euchologii editione aliena non sit.

Levitici Lex de Purificat. Mulier.

§. 69. In Lege Levitici, *cap.* 12. statuitur, ut Mulier, quæ Masculum peperit, immunda sit septem diebus, deinde aliis triginta tribus diebus maneat *in sanguine purificationis suæ*; si vero fœminam enixa fuerit, duabus hebdomadis immunda sit & sexaginta sex diebus maneat similiter *in sanguine purificationis suæ*; ita ut Sanctuarium ingredi nequeat, antequam elapsum sit hujusmodi tempus; quum autem primo Templum adierit, certam oblationem afferre debeat.

Non absimilis Lex viguit quoque primitus in Eccl.

§. 70. Hoc interdictum in Ecclesia per aliquod tempus viguisse, negari nequit; legitur enim in Canonibus Pœnitentialibus Theodori, quos refert Ivo *in suo Decreto*, quosque commemorat. Ven. Card. Baronius ad annum Christi 266. *Mulier, quæ intrat in Ecclesiam ante mundum sanguinem post partum, si masculum genuerit, triginta tres dies pœniteat; si fœminam, quinquaginta sex. Si quæ autem præsumpserit ante tempus præfinitum Ecclesiam intrare, tot dies pœniteat in pane & aqua quot Ecclesia carere debuerat*. Sed neque negari potest, hujusmodi prohibitionem labentibus temporibus in Ecclesia Latina abrogatam fuisse. *Si eadem hora, qua genuerit, actura gratias, intrat Ecclesiam, nullo peccati pondere gravatur*: verba sunt S. Gregorii Papæ, relata etiam in Decreto Gratiani *Can.* 2. *dist.* 5. Subdit autem Innocentius III. in Decretali: *Volens, De purificatione post partum*, (recitato prius eo Textu: *Lex per Moysem data est, gratia, & veritas per Jesum Christum facta est*), Mulierem puerperam, quæ Religionis causa ab ingressu Ecclesiæ aliquamdiu abstinere velit, non prohiberi; ingredientem non peccare: *Nulla proinde peccati mole gravantur, nec Ecclesiarum aditus est eis aliquatenus denegandus, ne pœnam in culpam convertere videamur. Si tamen ex veneratione voluerint aliquamdiu abstinere, devotionem earum non credimus improbandam*. Cumque Beatissima Virgo Maria, quantumvis in præindicata Levitici Lege minime comprehenderetur, nihilominus eidem sese subjicere voluerit, dum, elapso puerperii tempore, se ipsam, Divinumque Filium in Templo præsentavit; in hujus præclarissimi facti memoriam institutus fuit Ritus, qui descriptus legitur in Rituali Romano, Pauli V. Pontificis jussu edito, juxta quem mulier prolem enixa, post puerperii terminum, ad Ecclesiam se confert, ubi præ foribus a Sacerdote excipitur, & aqua benedicta cum prece aspergitur; deinde tenens extremam partem Stolæ ejusdem Sacerdotis, pergit ad Altare, & coram eo genuflexa, orat, gratias agens Deo de beneficiis sibi collatis. Verum hæc benedictio mulieris post partum, in Ecclesia Latina nullo jure præcipitur, eamque prætermittens mulier minime peccat, nisi forte id ageret per spretum atque contemptum; ut optime monet Quartus *in suo Opere de Benedictionibus* Tit. 3. *sect.* 11. *dub.* 1.

Quæ tamen subinde abrogata uit in Ecclesia Latina.

Quid nunc temporis apud Lat. hac in re servetur.

Severior Græca disciplina de Puerp. menstruatisque mulierib.

§. 71. In Græca autem Ecclesia puerperii lex, tanquam de præcepto, religiose custoditur, nec mulier partum enixa permittitur ante præstitutum tempus ad Ecclesiam accedere; quin etiam superioribus sæculis eo severitati pervenerat Græcorum disciplina, ut menstruatas mulieres ab Eucharistica Communione repellerent, quantumvis invitæ periculo versarentur. Qua de re graviter reprehensi fuerunt ab Humberto Cardinali Sylvæ Candidæ, ut videre est apud Cardinalem Baronium *ad annum Christi* 1054. Et quamvis subinde temperatus fuerit hujusmodi rigor, exclusis a sacra mensa mulieribus menstruatis tunc solum, quum nullo vitæ periculo premerentur; quod consentaneum visum est Epistolæ Canonicæ Dionysii Alexandrini, & Novellæ 13. Leonis Sapientis Imperatoris; peropportune tamen huc revocanda venit animadversio prædicti Cardinalis Baronii *ad annum Christi* 266. *num.* 11. ubi observat, Dionysium in citata Epistola opinionem suam tantummodo exposuisse, ut eam aliorum judicio, & Basilidis præsertim, censuræ subjiceret: Ego, *non ut Doctor, hæc scripsi, sed, ut cum omni simplicitate convenit disserere, meam sententiam in communi ederem, quam tu cum examinaveris sæpissime, quod justum meliusque apparuerit, vel etiam an sic de eis haberi existimes*,

stimes, rescribe. At ex adverso, nimis perspicua est ratio per Sanctum Gregorium Magnum adducta in sua Epistola, cujus partem Gratianus inseruit *Can. 4. dist. 5. Naturæ superfluitas in culpam non valet imputari, & per hoc quod invite patitur, justum non est, ut ingressu Ecclesiæ privetur*. Quod autem pertinet ad Eucharisticam Communionem, non quidem improbat Sanctus Doctor, si mulier ab illa ex reverentia se abstineat; sed si nihilominus eo etiam tempore communicet, aperte declarat, se eam non damnare: *Si autem ex veneratione magna percipere non presumit, laudandum est, sed si percipiat, non judicanda: bonarum quippe mentium est, etiam ibi aliquo modo culpas suas agnoscere, ubi culpa non est*. Itaque Græcorum disciplina hac in parte nequaquam probatur Theophilo Raineudo *Tom. 16. illius Operum*, in eo, quod inscribitur: *Heteroclita Spiritualia, impress. Lugdun. pag. 33. num. 28.* Ac ipse etiam Goarius, perpetuus cæteroquin Græcorum Rituum fautor & defensor, *in notis ad Euchologium p. 270.* ultro fatetur, in nimium rigorem vergere, & præter omnem regulam invectam esse Legem, quæ menstruatas mulieres a sacra mensa repellit: *Mitius tamen cum impuris mulieribus agendum, & naturæ imbecillitas non spontaneo se onere levantis; quidquid in adversum objectant, & obtrectent Græci &c.* post quæ verba præmissam affert auctoritatem Sancti Gregorii, ex citata ipsius Epistola desumptam.

§. 72. Sed quidquid sit de Mulieribus menstruatis, tam quoad earum ingressum in Ecclesiam, quam circa permittendam ipsis Dominici Corporis participationem; sermonem nunc referentes ad eas, quæ a partu recentes sunt, quamvis puerperii observatio in Ecclesia Latina, uti jam dictum est, non præcipiendi modo illis præscripta sit, sed mere consulendo proposita; in Græca tamen Ecclesia viget præceptum, ut ab ingressu Ecclesiæ abstineant, donec certus dierum numerus elapsus sit: *Obedientiam illam ex debito requirunt Græci; Latini nonnisi ex reverentia*: ita Goarius loco citato *pag. 269.* In Euchologio autem leguntur preces per Sacerdotem ea occasione recitandæ; sicut etiam in eodem Euchologio describitur universus ritus, quo puerperii cæremonia completur. Vim coacti-vi præcepti habet Lex de Puerperis, apud Græcos.

§. 73. Itaque in Congregationibus pro Euchologii correctione habitis tam sub Urbano VIII. quam nostri Pontificatus tempore, de hac materia diligentissime actum, quæsitumque fuit. Nemo sane extitit, qui expungendum proposuerit ex Euchologio puerperii ritum; fuit tamen, qui suggesserit, ut tolleretur præfinitio termini quadraginta dierum; utque aliæ preces subrogarentur in locum illius Orationis, quæ in Euchologio legitur, quæque nimium alludere videbatur ad immunditiam legalem, ob quam Judæi mulieres suas, quadraginta diebus post partum, ab omni commercio segregabant, & a Templo excludebant; quum præsertim ibi minus proprie supplicari Deo videatur in hunc modum: *Ab omni peccato, & ab omni sorde perpurga &c. sordes corporis ejus, & maculas animæ ablue in quadraginta dierum cursu*. Iterata hujusce disciplinæ discussio & nonnullorum de ea judicium.

§. 74. Verum quum alii sapienter animadverterint, posse utique in nova Lege servari aliquem ex cæremonialibus Ritibus antiquæ Legis, dummodo id non fiat tanquam in vim ipsius Legis antiquæ, quæ evacuata est; sed morem gerendo aut legitimæ consuetudini, aut novo præcepto, ab eo edito, cui legislativa simul, & coercitiva potestas competere dignoscatur, uti prosequitur Vasquez *cit. Tom. 3. in 3. part. S. Thomæ, disput. 210. quæst. 80. art. 7.*, satis idvisum est, ut nemo mirari jure possit, si puerperii observatio, Latinis mulieribus consilii modo proposita, Græcis pro Lege præscripta inveniatur. Cumque præterea Græci non eadem ratione, qua olim Hæbrei, puerperii ritum adimpleant; neque enim Sacerdoti oblationem Judaico more afferunt; quin potius eundem Ritum sanctificaverint per appositas preces, quibus Deus rogatur, ut mulieri peccata, si quæ patraverit, dimittere dignetur, invocato in hunc ipsum finem Deiparæ Virginis patrocinio; idcirco in sessione habita inter eos, qui a Nobis, ut initio diximus, Euchologii correctioni præpositi fuerant, die 8. Januarii 1747. conclusum fuit, nihil hac in parte innovari; Nosque subinde hujusmodi resolutionem approbavimus. Pronum est enim, supra relatis Græcæ Orationis verbis rectum sensum aptare, dicendo nimirum, Deum ibi rogari, ut & mulieris animam ab omni culpa peni- Solidior probataque aliorum sententia ejusque fundam.

rus,

tus emundet, & corpus etiam illius liberet ab omni immunditia, non quidem legali, sed naturali, quatenus spiritualem immunditiam significat; quum etiam externa corporis mundities pars sit cultus & venerationis debita erga Ecclesias, atque res sacras; quapropter prioribus sæculis Ecclesias non ingrediebantor Fideles, nisi prius diligenter loti fuissent, uti testatur Sanctus Joannes Chrysostomus; neque privatim sacrorum Evangeliorum Codicem attingere audebant, quin antea manus lavissent.

Pontificis cohortat. paterni amoris referta, ad Græcos, qui novo correctoque Euchol. uti jubentur.

§. 75. Hæc vobis exponenda censuimus, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, per has nostras Encyclicas Litteras, ut & causas intelligatis, ob quas Apostolica Sedes laboriosam hanc provinciam jamdudum suscipiendam existimavit, ut Euchologii vestri correctioni manus apponeret; & Vobis compertum sit, qua diligentia, quo studio, & quam æqua prudentique ratione susceptum opus peractum fuerit. Intacta relicta sunt omnia, quæcumque reperta sunt in iis Euchologiis, quæ & antiquitate, & auctoritate cæteris præstant: nihil ademptum, aut emendatum est nisi quod in recentiores quasdam editiones, nonnullorum oscitantia, aut malitia, irrepsisse apparuit: omnia retenta fuerunt, quæcumque demum retineri posse visa sunt, & benigna quævis interpretatio adhibita est, ne Ritus vester aliqua in re

---

FACULTAS TRIBUITUR

Jacobo III. Magnæ Britanniæ Regi, ut S. Eucharistiam possit suscipere, de Spiritualis Directoris sui consilio, etsi post mediam præcedentem noctem jentaculum aliquod, sic exposcente valetudine, sumpserit.

Dilecto Filio Magistro Ludovico de Valentibus Sancti Officii Assessori.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Pium Regis Britanici vorum communionem sumendi etsi non jejunius.

QUADAM, de more, tibi impertita audientia, detulisti ad Nos pium æque ac religiosum potum Carissimi in Christo Filii nostri Jacobi III. Magnæ Britanniæ Regis, liceret ut sibi Eucharisticum sumeret Sacramentum, etsi de media nocte antevertente diem, quo sacris Mysteriis participem se fieri cupit, quando quidem, ex ægra valetudine, cibum aliquem sumere cogatur, quo vires reficiat, atque id quidem haud se facere paratum esse, nisi sui Confessarii consilium & approbatio accesserit.

Jejunium naturale parvitat. materiæ non patitur

§. 2. Facilioris doctrinæ Theologus responderet, nulla Regem indigere dispensatione, cum res sit de exiguo cibo, necessitate cogente, non ex animi levitate sumpto, atque non minus in naturali jejunio, quam in Ecclesiastico materiæ, ut inquiunt, parvitas indulgeantur. Verum opinio isthæc, etsi a Pasqualigo propugnata, falsa est; veluti pluribus demonstrant Suarez *in 3. part. tom. 3. quæst. 80. art. 8. disput. 68 sect. 4. §. Dico secundo.* Salmanticenses *tom. 1. Cursus Theologici Moralis tract. 4. cap. 7. quæst. 4. num. 66.* Eamdemque refutavimus ipsi pro viribus ac facultate, in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ sect. 2. cap. 4. §. 2. Patavinæ editionis.* Alia itaque via insistendum, his, quæ sequuntur, præpositis.

Potuit Ecclesia, decuitque, ut naturale jejunium præmittendum statueret.

§. 3. Primum, etsi peramabilis Redemptor noster sacra sui Corporis Communione participes fecerit Apostolos non jejunos; cum tamen peculiaribus quibusdam gravioribusque causis id præstiterit, haud tamen ademit ipse Ecclesiæ suæ auctoritatem constituendi, prout reipsa constituit, ne cui, Viaticum, aliisque paucis exceptis casibus, videndis apud Theologos Morales, non jejuno, & quidem a media superiori nocte Comunionem præcedente, Eucharisticum Sacramentum ministretur. Rem hanc tractat S. Augustinus *Epist. 54. alias 118. ad Januarium cap. 6.* ubi

re labefactari videretur. Ex quibus omnibus quum sinceram nostram & Apostolicæ Sedis in vos charitatem testatam vobis esse non dubitamus, tum etiam illud vos intellecturos confidimus, incredibili Nos studio, & sollicitudine, urgeri, ut & vos, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, in sancta Unione constantes perseveretis, & alii aberrantes, & ad eamdem societatem, & ad salutis viam aliquando per Dei gratiam revocentur. Vestrum erit in posterum correcta hac Euchologii editione uti, ac diligenter curare, ut, si nova aliqua ejusdem editio fiat, ea ad normam hujus, quæ prodiit anno 1754., e Typis Congregationis de Propaganda Fide, omnibus numeris exigatur; quo interclusus sit aditus erroribus omnibus, & absurdis, quæ superioribus temporibus in alias quasdam editiones irrepserunt, easque fœdarunt. Hoc denique a vobis petimus, ut Nos in ardua Ecclesiæ procuratione laborantes, orationum vestrarum subsidio juvetis; vobisque Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 1. Martii 1756. Pontificatus Nostri anno Decimo sexto. Dat. 1. Mart. 1756. Pont. XVI.

SI CONCEDE LA DISPENSA

Alla Maestà di Giacomo III. Re della Gran-Brettagna di potersi comunicare col consiglio del suo Padre Spirituale, ancorchè dopo la mezza notte precedente abbia preso qualche ristoro per l'indigenza della sua complessione.

Dilecto Filio Magistro Ludovico de Valentibus Sancti Officii Assessori.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

IN una delle solite udienze, che le diamo, ella ci espone il divoto e pio desiderio del Nostro Re Britanico, di poter ricevere la Sacra Eucaristia, ancorchè dopo la mezza notte precedente al giorno, in cui vuol comunicarsi per le sue indisposizioni venga tal volta astretto a prendere qualche poco di ristoro; esibendosi a non ricevere la Sacra Comunione nel modo predetto, che col consiglio, ed approvazione del suo Confessore. Pio desiderio del Re Brittanico di potersi comunicare, ancorchè non digiuno.

§. 2. Un Teologo, come suol dirsi, dalla manica larga, risponderebbe, che sua Maestà non ha bisogno di veruna dispensa, trattandosi d'un piccolo ristorativo, preso per bisogno, non per capriccio; ed ammettendosi non meno nel digiuno Ecclesiastico, che nel digiuno naturale, la parvità della materia. Ma quest'opinione, benchè sostenuta dal Pasqualigo, è falsa, come ampiamente comprovan il Suarez *in 3. part. t. 3. q. 80. art. 8. disput. 68. sect. 4. §. Dico secundo*; i Salmaticensi *nel t. 1. del loro Corso Teologico Morale tract. 4. c. 7. q. 4. n* 66.; e Noi stessi, quanto abbiamo potuto e saputo l'abbiamo impugnato nel nostro Trattato *del Sacrifizio della Messa sez. 2. cap. 4. §. 2. dell'edizione di Padova*. E' d'uopo dunque il camminare per altra strada, permettendo le seguenti cose. Il digiuno naturale non ammette parvità di materia.

§. 3. La prima, che benchè il nostro amabilissimo Redentore desse la Comunione agli Apostoli, che non erano a digiuno, avendo però ciò fatto per motivi particolari, e rilevanti, non ha tolto alla sua Chiesa l'autorità di stabilire, come ha fatto, che eccettuato il caso del Viatico, ed eccettuati altri pochi casi, che si possono vedere ne' Libri de' Teologi Morali, non si dia la Sacra Comunione, se non a chi è digiuno, e digiuno dalla mezza notte antepassata, e precedente alla Comunione. L'argomento è trattato da S. Agostino *nell' epist. 54. al-* Potette la Chiesa, anzi fu conveniente che ordinasse il digiuno naturale prima di comun.

ubi postquam retulit, Christum Discipulis non jejunis Corpus suum ministrasse; *Liquido apparet, quando primum acceperunt Discipuli Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos*; ita subdit: *Numquid tamen propterea calumniandum est universæ Ecclesiæ, quod a jejunis semper accipiatur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam cæteri cibi.* Quod, post S. Augustinum, traditur quoque a Magistro Sententiarum *in 4. Sent. dist. 8.* & a S. Thoma 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. Suntque in hoc ipsum gravia, & momentosa verba Pontificis S. Nicolai I. *ad consulta Bulgarorum cap.* 65.

Ab hac jejunii lege solus Pontifex dispensare potest.

§. 4. Alterum, cum generali lege caveatur, ut nonnisi jejuno universim sacra ministretur Communio, quam ipsam legem innuit quoque Synodus Constantientis *sess.* 13. ubi hæc leguntur: *Hujusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neque a Fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a jure, vel Ecclesia concesso, vel admisso.* Ut alicui expressis casibus non comprehenso liceat, etsi non jejuno, sacra participare mysteria, necesse erit, eumdem expressa dispensatione juvari, quæ porro dispensatio a nemine, præter Romanum Pontificem, potest indulgeri. Id solide tuetur Henaus *de Eucharistia disput.* 14. *sect.* 3. *num.* 54. Et Suarez *citat. loco sect.* 5. §. *Nihilominus*, quæstionem versans, num possit Sacerdos etsi non jejunus Missam celebrare, ut ægro in vitæ discrimine constituto Sacram Eucharistiam ministret, pervalide oppugnat sententiam asserentium, id ipsi licere ex dispensatione Episcopi: *Non potest Episcopus dispensare, quia est præceptum universale totius Ecclesiæ, & nulla auctoritate, vel consuetudine constat, datam esse Episcopo facultatem dispensandi in illo. Per se autem non potest inferior in lege Superioris dispensare.* Firmissimam in hanc regulam consentit Cardinalis de Lugo, *de Eucharistia disp.* 16. *sect.* 2. *num.* 55. & hæc sunt ejus verba: *In hoc præcepto jejunii naturalis dispensare potest solus Papa. De facto autem neque ipse dispensare solet.* Dignumque animadversione est præpositum verbum *solet*, innuens, rariora esse similium dispensationum exempla, veluti scite expendit Tamburinus *in methodo expeditæ Communionis cap.* 2. §. 8.

Dispensatio ejusmodi causam prærequirit & quam.

§. 5. Tertium, quandoquidem omnem dispensationem ex causa esse oportet, in proposita autem facti specie unica tantum viget ratio indulgendi pietati ac religioni Regis Britannici, Eucharistico Pane se frequenter reficientis, expendendum propterea est, an satis idonea hæc causa sit, numve afferri possint vetera similium dispensationum exempla; Nos enim difficiliores quidquam aggredimur novi, quod nulli Prædecessores Nostri præstiterint.

Aliqua exempla Commun. sumptæ a non jejunis.

§. 6. Ut facilior imploratæ dispensationi fiat locus, posset quisquam ad disciplinam confugere quarumdam Ecclesiarum Africæ, in quibus Cristifideles feria sexta majoris Hebdomadæ cœnati Sacram sumebant Communionem, idque ex religioso cultu erga institutionem Sanctissimi Sacramenti, ut prædictum est, a Christo Jesu Apostolis, postquam comederant, distributi: *Nonnullos probabilis quædam ratio delectavit, ut uno certo die per annum, quo ipsam Cœnam Dominus dedit, tanquam ad insigniorem commemorationem, post cibos offerri, & accipi liceat Corpus & Sanguinem Domini.* Verba sunt Sancti Augustini *in cit. Epistola ad Januarium cap.* 7. ad diu toleratam in Occidentalibus & Orientalibus Ecclesiis praxim, cum scilicet post Baptisma Communio ministrabatur infantibus, quibus matres vel nutrices, etiam ante sumptam Sacram Eucharistiam, eorum imbecillitatem commiserando, lac exhibere permittebantur; *ad epistolam* 125. Sancti Joannis Chrysostomi *ad Cyriacum Episcopum*, ubi Vir sanctus incusatus, quod Communionem pasto cuidam ministrasset, his respondebat: *Quod si mihi obstinata mente id objicere pergunt, Paulum etiam de dignitatis gradu dejiciant, qui cœnatus universam domum baptizavit; Domino item ipsi auctoritatem abrogent, qui Apostolis post cœnam Communionem dedit*; ac denique ad celebre factum S. Udalrici Augustæ Episcopi, de quo in Chronica incerti Auctoris *ad annum* 978. hæc leguntur: *Iste Udalricus Episcopus fecit prandium cum Conrado Constantiensi Epi-*

tre volte 118. *ad Januarium al cap.* 6., ove dopo aver esposto, che Cristo diede la Comunione ai Discepoli, che non eran digiuni: *Liquido apparet, quando primum acceperunt Discipuli Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos*; così soggiugne: *Nunquid tamen propterea calumniandum est universæ Ecclesiæ, quod a jejunis semper accipiatur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam cæteri cibi*. Il che, dopo S. Agostino, viene anche insegnato dal Maestro delle Senten. *in 4. Sent. dist.* 8., e da S. Tommaso *nella 3. part. quæst.* 80. *art.* 8. E gravi e sensate sono in questo proposito le parole del Pontefice S. Niccolò I. *ad consulta Bulgarorum cap.* 65.

Da simil legge il solo Papa può dispensare.

§. 4. La seconda, che, essendovi la legge universale, non si dia la Comunione ordinariamente, se non a chi è digiuno, legge anche indicata dal Concilio di Costanza *alla sess.* 3., ove così si legge: *Hujusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neque a fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis, a jure, vel Ecclesia concesso, vel admisso*. Acciò uno non compreso ne' casi espressi possa lecitamente ricevere la Comunione, benchè non sia digiuno, è d'uopo, ch'esso sia munito d'una dispensa, qual dispensa non può darsi, che dal Romano Pontefice. Così fondatamente sostiene l' Henao *de Eucharistia disput.* 14. *sect.* 3. *num* 54. Ed il Suarez *nel luogo citato sect.* 5. §. *Nihilominus*, trattando la questione, se possa un Sacerdote, benchè non digiuno, celebrare la Messa, per dare la Sacra Comunione ad un ammalato, che è in pericolo di morte, impugna con molto vigore l'opinione di quelli, che dicono poterlo fare colla dispensa del Vescovo: *Non potem Episcopus dispensare, quia est præceptum universale totius Ecclesiæ, & nulla auctoritate, vel consuetudine constat, datam esse Episcopo facultatem dispensandi in illo. Per se autem non potest inferior in lege superioris dispensare*. Concorda in questa massima il Cardinale de Lugo *de Eucharistia disput.* 16. *sect.* 2. *num.* 55. ed ecco le di lui parole: *In hoc præcepto jejunii naturalis dispensare potest solus Papa. De facto autem neque ipse Papa dispensare solet*: essendo degna di riflessione la predetta parola, *solet*: che addita, essere rari i casi di simili dispense; come molto bene considera il Tamburino *in methodo expeditæ Communionis cap.* 2. §. 8.

Simil dispensa non si dà senza causa e quale debba essere.

§. 5. La terza, che, dovendo in ogni dispensa intervenire la causa, e non essendovi nel caso presente altra causa, che quella di soddisfare alla pietà e divozione della Maestà del Re Britannico, che con frequenza si ciba del Pane Eucaristico, è d'uopo l'esaminare, se questa sia causa sufficiente, e se vi siano esempj di simili dispense accordate; essendo Noi molto renitenti a far passi nuovi, e non fatti da' nostri Predecessori.

Esempio di casi, in cui fu permessa la Comun. a non digiuni.

§. 6. Per agevolare la strada alla richiesta dispensa, taluno potrebbe ricorrere alla pratica d' alcune Chiese dell' Affrica, nelle quali i Fedeli ricevevano la Sacra Comunione nel Giovedì Santo dopo aver mangiato, e ciò per divozione verso l' istituzione del Santissimo Sagramento, che, come si è detto, fu distribuito da Gesù Cristo agli Apostoli, che avevano mangiato: *Nonnullos probabilis quædam ratio delectavit, ut uno certo die per annum, quo ipsam Cœnam Dominus dedit, tanquam ad insigniorem commemorationem, post cibos offerri, & accipi liceat Corpus, & Sanguinem Domini*; sono parole di Sant' Agostino *nella citata lettera ad Januarium cap.* 7. alla tolleranza mantenuta nelle Chiese d' Occidente, e d' Oriente, allor quando dopo il Battesimo davasi ai fanciulli la Sacra Comunione, ai quali, prima anche di ricevere la Sacra Eucaristia, compatendo la loro indigenza, si permetteva alle madri, e alle nutrici il dare il latte: *alla lettera* 125. di S. Giovanni Grisostomo *ad Cyriacum Episcopum*, ove il Santo accusato d' aver data la Comunione a chi prima aveva mangiato, risponde nel modo seguente: *Quod si mihi obstinata mente id objicere pergunt, Paulum etiam de dignitatis gradu dejiciant, qui cœnatus universam domum baptizavit, Domino item ipsi auctoritatem abrogent, qui Apostolis post cœnam Communionem dedit*, e finalmente al celebre fatto di S. Udalrico Vescovo d' Augusta, di cui si legge nella Cronaca di Autore incognito *all' anno* 978. quanto siegue:

Episcopo, & eodem die, facto prandio, celebravit Missam cum Clero, & populo. De hoc accusatus respondit: ego non comedi, sed charitas.

Irrelevantia ostenduntur nonnulla quidem, quia proscripta, vel obsoleta.

§. 7. In nostro Tractatu *de Sinodo Diœcesana novissimæ editionis lib. 6. cap. 8. num.* 4. egimus de Communione in nonnullis Ecclesiis feria quinta in Cœna Domini ministrari solita etiam non jejunis, deque Eucharistia infantibus porrecta illico post Baptismum; verum monumenta ista viam nihilo faciliorem ad id, quod proposuimus, efficiunt. Invectum quippe usum communicandi post comestionem feria quinta majoris Hebdomadæ proscripserunt subinde Patres Synodi tertiæ Carthaginensis, quorum decreto congruit omnino Canon 29. Concilii Trullani habiti anno 692. uti etiam videre est in eruditis adnotationibus P. Lupi *ad dictum Canonem Trullanum*, & apud Juenin *de Sacramentis dissert.* 4. *quæst.* 8. *art.* 2. §. 1. *conclus.* 2. Quod autem spectat ad Communionem pueris, statim post Baptismum ministratam, jam a quadringentis & amplius annis is ritus in Occidentali Ecclesia obsolevit. Nonnulla quidem supersunt adhuc vestigia in Orientali Ecclesia; at & ipsa quoque pedetentim & antea, & nunc quoque temporis studuit ab eo deflectere, quemadmodum latius ostendimus in nostris encyclicis Litteris ad Missionarios per Orientem §. 24. typis editis superiore anno 1755.

Vide has litteras hic etiam editas, ut supra.

Cætera vero quia apocryph. vel saniorem habentia interpretationem.

§. 8. Mox supra indicata Epistola S Joannis Chrysostomi genuinum ejusdem opus agnoscitur a Lupi, Tillemontio, & Montfoconio; verum tanquam supposititia rejicitur multis haud levibus conjecturis ab erudito Patre Stiltingio, Bullandiani operis prosequutore in Acta S. Ioannis Chrysostomi illustrata, editaque anno 1753. nobisque dicata, uti videre est §. 69. *num.* 1072. *& seq.* ac præcipue *num.* 1081. At, utut Epistola genuinum opus S. Joannis Chrysostomi haberi vellet, Vir Sanctus haud probat, Communionem ministrari cuiquam non jejuno, inficiatur se unquam eamdem porrexisse pasto; profitetur, siquid ejusmodi attentasset, dignum esse, qui de Episcoporum Catalogo, atque Fidelium Electorumque libro expungatur: subinde vero ex quodam orationis impetu superaddit ea, quæ superius allata sunt de Communione non jejunis a Christo exhibita; ita ille inquit: *Multa adversum me struxerunt, ajuntque, me post epulas quibusdam Communionem impertiisse. Hoc si feci, de Episcoporum libro nomen meum expungatur, nec in Orthodoxæ Fidei volumine scribatur, quoniam ecce, si quidquam ejusmodi perpetravi, Christus e regno suo me abjiciat*: hisque verbis cum addat Chrysostomus cætera superius expressa, facile intelligitur, hæc quemdam animi impetum importare, & argumentandi modum, quo utuntur plerique, qui post factum solide inficiatum, ultra progressi, non verentur ex falsa hypothesi illud concedere, pugnantes tamen nullatenus exinde confici, quæ adversarius inferre contendit. De S. Udalrico Episcopo nihil plane addemus; cum pura putaque fabella sit illud, quod quidam de eo comminiscuntur, uti innuit Christianus Lupus *in notis ad Can.* 29. *Trullanum*, & latius prosequitur recens eruditus Catalanus *in suis Commentariis ad eumdem Canonem*.

Alia nonnulla recentiora exempla Pontif. dispensationis.

§. 9. Itaque cum ea, quæ hucusque demonstrata est, via minus tuta reperiatur: aliam inire opus est, eritque hæc haud ita vetustis monumentis suffulta, propterea quod nititur proximiorum temporum concessionibus a Prædecessoribus Nostris emanatis. In secreto Vaticano Tabulario inter Brevia Prædecessoris nostri Pii IV. *tom.* 18. *num.* 63. extat Breve ab eodem Pontifice ad preces Sebastiani Lusitaniæ Regis relaxatum, in quo Sacerdotibus per Indias enunciati Regis dominio subjectas commorantibus, qui vel ob contractam ægritudinem, vel cœli inclementiam, post noctem mediam, aliquem sumunt cibum, fit facultas successivo die Sacrum peragendi. Innocentius XIII. Pontifex per suas Apostolicas littera in forma Brevis Romanorum Reginæ Elisabethæ Christinæ concessit facultatem sumendi Eucharistiam, etiam post aliquod degustatum cibum, quo die in Bohemiæ Reginam ungi solemniter, coronarique debebat; ita exposcente imbecilli ejusdem valetudine, quæ tam diuturnam functionem, nullo recreata cibo, perferre non potuisset. *Tecum, ut dictæ tuæ unctionis & coronationis die, necessarium jenta-*

cu

gue: *Iſte Udalricus Epiſcopus fecit prandium cum Conrado Conſtantienſi Epiſcopo, & eodem die, facto prandio, celebravit Miſſam cum Clero, & populo. De hoc accuſatus reſpondit: ego non comedi, ſed charitas.*

§. 7. Nel Noſtro Trattato *de Synodo Diœceſana dell' ultima ſtampa al lib. 6. cap. 8. num.* 4. abbiamo diſcorſo della Comunione, che in alcune Chieſe davaſi nel Giovedì Santo anche a quelli, che non erano a digiuno, e dell' Eucariſtia, che amminiſtravaſi ai fanciulli immediatamente dopo il Batteſimo; ma queſti monumenti in nulla rendono più agevole la ſtrada per arrivare alla meta. Imperocchè l' uſanza di Comunicarſi nel Giovedì Santo dopo aver mangiato, fu dipoi ſeveramente proibita da' Padri del terzo Concilio Cartagineſe, al decreto de' quali in tutto e per tutto è uniforme il Canone 29. del Concilio Trullano, tenuto l' anno 692., come anche può vederſi nelle note erudite del P. Lupo *ſopra il detto Canone Trullano*, e nel Juenin *de Sacramenti diſſ.* 4. *quæſt.* 4. 8. *art.* 2. §. 1. *concl.* 2. Ed in ciò che appartiene alla Comunione, che davaſi ai fanciulli immediatamente dopo il Batteſimo, già ſono più di quattrocento anni, che queſto rito non ſi pratica nella Chieſa Occidentale. Ne reſta qualche veſtigio nella Chieſa Orientale; ma queſta pure a poco a poco ſe n'è andata, e ſe ne va ritirando, come abbiamo diffuſamente dimoſtrato nella noſtra Lettera enciclica ai Miſſionarj d'Oriente *al* §. 24. ſtampata l' anno paſſato 1755.

Si dimoſtrano irrilevanti alcuni, perchè o vietati, o andati in diſuſo..

Vedi queſta lettera ſtampata ne' fogli antecedenti.

§. 8. La lettera di S. Gio: Griſoſtomo, poc' anzi nominata, è riconoſciuta per genuina dal Lupo, dal Tillemont, dal Montfaucon; ma con molte ſode congetture è rigettata come apocrifa dall' erudito Padre Stilting, Continuatore Bollandiano, negl' Atti di S. Giovanni Griſoſtomo, illuſtrati e ſtampati nell' anno 1753. ed a Noi dedicati, come può vederſi *al* §. 69. *num.* 1072. *e ſeg.*, e particolarmente *al num.* 1081. Ma, quand' anche la lettera foſſe genuina di S. Giovanni Griſoſtomo, il Santo non approva, che ſi dia la Comunione anche a chi non è digiuno; nega di averla mai amminiſtrata a chi aveva mangiato, ſi proteſta, che, quando l' aveſſe fatto, meriterebbe d' eſſere ſcancellato dal numero de' Veſcovi, e dal libro de' Fedeli, e degli Eletti; e poi per impeto di diſcorſo aggiunge quanto di ſopra ſi è eſpoſto della Comunione data da Criſto a chi non era digiuno: ed ecco le di lui parole: *Multa adverſum me ſtruxerunt, ajuntque, me poſt epulas quibuſdam Communionem impertiiſſe. Hoc ſi feci, de Epiſcoporum libro nomen meum expungatur, nec in Orthodoxæ Fidei volumine ſcribatur, quoniam ecce, ſi quidquam ejuſmodi perpetravi, Chriſtus e regno ſuo me abjiciat*; ed a queſte parole ſoggiugnendo il Santo le altre di ſopra riferite, non vi vuol molto a comprendere, che queſte ſono uno sfogo, ed un modo di argomentare, del quale tanti ſi ſervono, che dopo aver fondatamente negato il fatto, s' avanzano a dire, che, quando per impoſſibile foſſe vero, da eſſo non ſi può dedurre la conſeguenza, che l' avverſario ha preteſo d' inferire. Nulla diremo di S. Udalrico Veſcovo; eſſendo una pura favola quello, che taluno racconta di lui, come accenna Criſtiano Lupo *nelle note al Cap.* 29. *Trullano*, ed ampiamente proſiegue il moderno erudito Catalano *ne' ſuoi Commentarj ſopra lo ſteſſo Canone*.

Gli altri poi perchè apocryfi, o perchè ricevono altra più giuſta interpretazione.

§. 9. Non eſſendo dunque ſicura la ſtrada indicata, fa di meſtieri tentarne un' altra; e queſta è la ſeguente, che è fondata ſopra monumenti non tanto rimoti, perchè fondata ſopra varie conceſſioni fatte ne' tempi a Noi vicini da' Pontefici noſtri Predeceſſori. Nell' Archivio ſegreto Vaticano fra i Brevi del Pontefice Pio IV. *al tom.* 18 *num.* 63. ritrovaſi un Breve ſpedito dal detto Pontefice ad iſtanza di Sebaſtiano Re di Portogallo, in cui concede ai Sacerdoti delle Indie ſottopoſte al detto Re, che o per cauſa di propria infermità, o per l' intemperie dell' aria, prendono dopo la mezza notte qualche riſtorativo, il celebrare nel giorno ſeguente la ſanta Meſſa. Il Pontefice Innocenzo XIII. in una ſua Lettera Apoſtolica in forma di Breve conceſſe alla Regina de' Romani Eliſabetta Criſtina licenza di poter ricevere l' Eucariſtia, ancor dopo che aveva mangiato, nel giorno, in cui doveva eſſere ſolennemente unta e coronata come Regina di Boemia; così eſigendo la debolezza della ſua compleſſione, che in una funzione così lunga ſenza qualche preventivo riſtoro, non avrebbe potuto reſiſtere: *Tecum,*

Altri più recenti eſempj di Pontificie diſpenſe.

culum, antequam Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum suscipias, sumere libere & licite possis & valeas, harum serie dispensamus. Simileque Indultum ab eodem Pontifice datum reperitur regnanti Regi Christianissimo, qui cum solemni Consecrationis suæ die Sacram Communionem sumere deberet, eaque tunc esset ætate, in qua nondum obfirmata valetudine uteretur, justum ingesserat timorem, ne ullo prægustato cibo, tam diuturnæ functioni non posset interesse. Perspectum denique est quid quotannis fiat Romæ in Pontificio Sacello nocte Nativ. Dom., in eodem quippe celebratur Missa ante mediam noctem, nec semper ab eo, qui præcedenti die ab omni cibo abstinuerit. Scripsere nonnulli, singulis annis concedi a Pontifice dispensationis litteras in forma Brevis; at id a veritate aberrat. Verum cum Pontifici perspectum sit, qua hora celebretur Missa; innotescat quoque haud semper esse jejunum qui Sacrificium offert, nec tamen quidquam obloquatur, nec quidquam statuat, remque ita transigi sinat, locus fit tacitæ cuidam dispensationi, quæ tutam efficit conscientiam ejus, qui ea nocte Missam celebrat non jejunus; uti a Nobis fuit pluribus demonstratum in Nostro Tractatu *de Synodo Diœcesana nuperæ editionis lib. 6. cap. 8. num. 13. & seq.*

Hæc quoque nec casui omnino congruere, demonstratur.

§. 10. Exempla isthæc profecto propius ad casum nostrum accedunt, quam cætera superius relata; verum nec plane rem præsentem attingunt: cum nunc disseratur de Sacræ Communionis participatione, ex singulari religione ac pietate exoptata; proxime autem indicata exempla versentur circa Missæ celebrationem, vel sumptionem Eucharistiæ quodammodo necessarias, & quæ prætermissæ admirationem induxissent, vel etiam offensionem. Facultatem fecit Pius IV., uti prænotatum est, Indiarum Sacerdotibus celebrandi Missam adhuc etiam post sumptum, evoluta jam media nocte, cibi aliquid vel potus; verum cum per eas regiones haud ita frequens esset Presbyterorum numerus, Sacerdos quilibet Sacrum singulis diebus offerre tenebatur. *Quodque nonnulli Presbyteri, qui aut propriæ infirmitatis, aut aeris intemperiei occasione, quibusdam remediis comestibilibus, aut potabilibus nocte uti consueverunt, dubitant, si ipsos contingat post mediam noctem eisdem remediis uti, licere sibi Missam, ad cujus celebrationem ob penuriam aliorum Presbyterorum in illis partibus quotidie tenentur, die sequenti celebrare*. Sunt hæc circumstantiæ casus ad Pontificem delati; quas idem in ipsa concessione repetens, ita subdit. *Si eos dictis remediis post mediam noctem uti contigerit, si urgentissima fuerit celebrandi necessitas, ac paululum inde dormierint, nihilominus die sequenti celebrare libere & licite valeant, auctoritate Apostolica &c. licentiam & facultatem concedimus, & impertimur*. Facile quisquam animadvertet, quod, cum debeant Reges, summique Principes, quo consecrantur die, Sacra Eucharistia refici, cum ut statutis regulis & Ritualium legibus satisfaciant, tum ut populis suo exemplo præluceant, si cum iis dispensatur, ut Sacramentum eo die sumant, licet quidpiam prius comederint, hanc tamen dispensationem minime pertinere ad privatam Communionem, ex privato devotionis affectu susceptam, sed ad publicam Eucharistiæ sumptionem, cujus neglectus admirationem secum tulisset ac scandalum; eodemque ferme modo obtinere dici potest, quod relatum est de eo, qui Nocte Natalis Domini in Pontificio Sacello sacrum facit; cum nimis urgeat, ne præindicata Nocte Sacra functio in Pontificia Capella omittatur, simulque haud ita facile sit adesse semper Cardinalem, qui, non obstante ætate, quam plerumque agunt prædicta dignitate decorati, potens sit protrahere naturale jejunium a media nocte superiore, ad alteram, in qua solemne intra memoratum Sacellum offert Sacrificium. Accedit insuper, in praxim omnino induci non posse, ut, media nocte transacta, constituatur initium Missæ, dum ipsi intersunt Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi, qui sequente die, horaque congrua, ad reliquas Pontificii Sacelli functiones redire debent, quod porro non præstant, nisi lecto jam privatis in Sacellis suis, oblatoque trino Sacrificio; quemadmodum a Nobis latius enarratum fuit in nostro Tractatu *de Synodo Diœcesana*, *designato loco*.

§. 11.

ut dictæ tuæ unctionis & coronationis die necessarium jentaculum, antequam Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum suscipias, sumere libere & licite possis & valeas, harum serie dispensamus. Ed una simile concessione si trova fatta dallo stesso Pontefice al presente Re Cristianissimo, che nel giorno della sua consecrazione dovendo ricevere la Santa Comunione, ed essendo allora in un'età, in cui ancora non aveva bene stabilita la complessione, avea data occasione da un giusto timore, che senza essersi prima cibato non avesse potuto assistere da una così lunga funzione. Noto finalmente è quanto ogni anno succede in Roma nella Cappella Pontificia nella Notte di Natale, celebrandosi nella medesima la Messa prima della mezza notte, e non celebrandosi sempre da chi nel giorno precedente si è astenuto dal mangiare. Alcuni hanno scritto, che ogni anno si fa la spedizione dal Papa d'un Breve di dispensa; ma ciò non è vero: ma sapendo il Papa l'ora, in cui si celebra la Messa, e sapendo, che chi la celebra, non ha sempre mantenuto il digiuno, e nulla di ciò parlando, e nulla su ciò disponendo, e lasciando correre, subentra una certa tacita dispensa, che assicura la coscienza di chi celebra la Messa in quella Notte, dopo aver mangiato: come da Noi ampiamente si è dimostrato nel nostro Trattato *de Synodo Diœcesana* dell'*ultima stampa al lib. 6. cap. 8. num. 13. e seg.*

§. 10. Si accostano, è vero, questi esempj al caso nostro, assai più degli altri prima riferiti; ma non arrivano al segno, che da Noi si ricerca: discorrendosi ora d'una Comunione, che si fa per singolare pietà e divozione, ed avendo luogo gli esempj ultimamente indicati nella celebrazione della Messa, o ricevimento dell'Eucaristia, in una tal qual maniera necessarj, e che tralasciati, avrebbero cagionato ammirazione, o scandalo. Concesse, come si è veduto, Pio IV. a' Sacerdoti delle Indie il dire la Messa, ancor dopo aver preso qualche cibo, o aver bevuto dopo la mezza notte; ma, non essendovi in quelle parti gran numero di Preti, ogni Sacerdote era obbligato a celebrare ogni giorno la Messa: *Quodque nonnulli Presbyteri, qui aut propriæ infirmitatis, aut aeris intemperiei occasione, quibusdam remediis comestibilibus, aut potabilibus nocte uti consueverunt, dubitent, si ipsos contingat post mediam noctem eisdem remediis uti, licere sibi Missam, ad cujus celebrationem ob penuriam aliorum Presbyterorum in illis partibus quotidie tenentur, die sequenti celebrare.* Queste sono le circostanze del caso esposte al Papa; ed esso riassumendole nella concessione, così soggiugne: *Si eos dictis remediis post mediam noctem uti contigerit, si urgentissima fuerit celebrandi necessitas, ac paululum inde dormierint, nihilominus Missam die sequenti celebrare libere & licite valeant, auctoritate Apostolica &c. licentiam & facultatem concedimus & impartimur.* Facile poi sarà a ciascuno il considerare, che dovendosi, per soddisfare non meno alle regole, e Rituali, che per edificazione de' popoli, ricevere la Sacra Eucaristia da' Re, e da' Potentati nel giorno della loro consacrazione, la dispensa Pontificia di poter in quel giorno comunicarsi ancor dopo aver preso qualche poco di cibo, non risguarda una comunione privata, che si faccia per privata divozione, ma un pubblico ricevimento dell'Eucaristia, che tralasciato, avrebbe recato ammirazione, e scandalo: ed in consimili circostanze può dirsi, che proceda quanto si è riferito in ordine a chi celebra la Messa nella Notte di Natale nella Cappella Pontificia; essendo troppo necessario, che in quella Notte non si tralasci nella Cappella del Papa la sacra funzione, e non essendo così facile il trovar semper un Cardinale, che, non ostante l'età, in cui per lo più si trova chi è decorato dalla detta dignità, possa mantenere il digiuno naturale della mezza notte precedente all'altra, in cui canta la Messa nella Cappella. Si aggiugne, che non è in veruna maniera praticabile il cominciare la Messa dopo la mezza Notte, mentre vi assistono i Cardinali, gli Arcivescovi, e i Vescovi, che debbono nella mattina seguente tornare in ora competente alle altre funzioni della Cappella, il che non fanno, senz' aver prima dette le tre Messe nelle loro Cappelle private: come da Noi si è ampiamente discorso nel nostro Trattato *de Synodo Diœcesana al luogo citato.*

Si prova, che neppur questi sono pienamente adattabili al caso presente.

§. 11. Uni-

Exempl. affertur casui plane acommodatum.

§. 11. Unicum itaque exemplum privatæ Communionis ex devoto Religionis affectu sumptæ, in vim obtentæ a Summo pontifice facultatis eamdem sumendi, adhuc etiam post refectionis aliquid degustatum, ita exposcentibus imbecillitate, indigentiaque corporeæ habitudinis, in Carolo V. Imperatore suppetit. Is secum ipse cogitavit, constituitque de German. Prov. cedendis, uti contigit, Ferdinando fratri, subinde etiam Imperatori; deque transferendis reliquis ditionibus, id quod etiam perfecit, in Philippum filium suum, Hispaniarum Regem ejus nominis II.; tum se recepit in Monasterium S. Justi Monachorum S. Hieronymi situm in Extremadura, vitamque iniit eremiticam, adstans simul cum Monachis divinæ psalmodiæ; patrum volumina perlegens, res Divinas sæpe commemorans, sæpe Sacramentali confessione abstergens peccata, sacramque Communionem pio affectu frequentans, uti latius prosequitur Famianus Strada *de Bello Belgico*, *decade prima*, *libro primo*, *sub titulo*, *Carolus V.* Cumque pius Imperator Eucharistiam jejunus sumere nequiret, eidem suasere Medici, ut nonnihil antea cibi degustaret. Ita aliquamdiu se gessit; at cum resciviſſet, Apostolica opus esse dispensatione, ut liceret præfato modo ad Communionem accedere, recursum habuit ad Julium III. Pontificem, qui eidem, quod in præteritum gesserat, relaxavit, indulxitque, ut in posterum, etiam post sumptum exiguum aliquod jentaculum, posset Sacram participare Communionem.

Pontificii indulti tenor.

§. 12. Non censuimus in re tanta fidendum esse Auctorum assertioni, qui cursim innuunt datum Imperatori Carolo V. a Julio III. Prædecessore Nostro Indultum. Ex secretiori Vaticano Archivo afferri jussimus Pontificium Breve repertum *t. 70. n.* 152. in quo Imperatoris preces sequentibus verbis referuntur: *Exponi nobis tua Majestas fecit, se nonnunquam, ratione suæ valetudinis ita suadente, & cogente, diebus, quibus Sacratissimam Eucharistiam sumere instituit, de medicorum consilio, modicum jentaculum ad necessariam substentationem ventriculi sumere ante consuevisse, & nobis, ut tam de præterito veniam illi dare, quam in futurum secum super eo dispensare auctoritate Apostolica vellemus, supplicavit.* Subsequitur in ipso Brevi Pontificia concessio, cujus en concepta verba: *Quare nos hujusmodi necessitatem tuam attendentes, & tuæ Majestatis pium sincerumque in Catholica Religione, & Sanctorum Patrum Constitutionibus tuendis, ac venerandis animum omnibus in rebus agnoscentes, te omni conscientiæ scrupulo, quod propter istiusmodi usum hactenus forsan contrahere potuisti, prorsus in Domino liberamus & absolvimus, atque ut in posterum eodem modo, post sumptum necessarium jentaculum, præfatum Sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum sumere possis, tecum, ab eodem Domino tradita nobis auctoritate indulgenter dispensamus.*

Utriusque casus circumstant. confer. sibique respond. adinveniuntur.

§. 13. Quod Julius III. Prædecessor Noster præstitit erga Carolum V. Imperatorem, idipsum & Nos agere intendimus, quin & peragimus cum Jacobo III. Magnæ Britanniæ Rege. Perspecta Nobis esse non potest imbecillis valetudo Imperatoris Caroli V. a medicis contestata; scimus equidem, ipsum natum anno 1501., cumque datum fuerit Pontificium Breve sub annum 1554. eumdem, dum Breve obtinuit, non excessisse 54. ætatis suæ annum. Quæ patitur Britannicus Rex Noster incommoda, sunt Nobis satis superque nota, scimusque etiam, eum agere 68. ætatis suæ annum. Ex animo credimus, quidquid scripsere Historici de pietate, ac religione Caroli Quinti. At Historicis minime indigemus, ut perspecta Nobis fiat singularis Charissimi in Christo Filii Nostri Jacobi Regis integritas vitæ, pietas, & religio, quibus dum totam vivendi rationem moderatur, universæ fit Urbi exemplo; cum ipsi simus horum oculati testes. Tu itaque, qui ad Nos Regium desiderium attulisti, nuncius Nostro nomine eidem eris, Apostolica Nos, qua fungimur, auctoritate, ipsi facultatem indulgere, sacram sumendi Eucharistiam, consulto conscientiæ suæ Moderatore, etsi post evolutam superioris noctis partem dimidiam, valetudine ita exposcente, exiguum aliquod jentaculum deglutiverit. Brevia Prædecessorum Nostrorum Julii III. & Gregorii XIII. superius relata, & ad rem nostram spectantia, concludit Paterna monitio ad Principes, quibus concessa fuerunt, pro eorum valetudine tuenda, veluti Christianæ

Unde optatum indultum concedit.

Rei

§. 11. L'unico esempio dunque di Comunione privata, fatta per divozione, dopo aver ottenuta dal Sommo Pontefice la licenza di poterla fare, anche dopo aver presa qualche piccola refezione, così esigendo la fiacchezza ed il bisogno della complessione naturale, è quello dell'Imperadore Carlo V. Pensò questi, e risolvette di cedere, come fece, gli Stati d'Alemagna a Ferdinando suo fratello, che poscia ancora fu riconosciuto Imperadore; e di cedere gli altri Stati, come anche fece, a Filippo suo figlio, che fu Filippo II. Re di Spagna; ritirossi nel Convento di S. Giusto de' Girolamini nell' Estremadura, e si diede ad una vita eremitica, assistendo coi Monaci alla Divina Salmodia, leggendo i Volumi de' Padri, discorrendo spesso delle cose di Dio, confessandosi spesso, e ricevendo spesse volte con divozione la Sacra Eucaristia, come diffusamente racconta Famiano Strada *de Bello Belgico, nella prima decade, al primo libro, sotto il titolo, Carolus V.* e non potendo il pio Imperadore riceverla a digiuno, fu consigliato da' Medici a prender prima qualche poco di cibo. Così per qualche tempo regolossi: ma avendo poi saputo, ch'era necessaria una dispensa Apostolica per poter ricevere la Comunione nel detto modo, ricorse al Pontefice Giulio III. che gli condonò quanto aveva fatto per lo passato, concedendogli, che in avvenire potesse comunicarsi, ancor dopo aver preso qualche piccolo ristoro.

Esempio del tutto simile al caso presente.

§. 12. Non abbiamo creduto di doverci fidare in una materia di tanto rilievo della sola asserzione degli Autori, che alla sfuggita toccano la concessione fatta da Giulio III. nostro Predecessore all'Imperadore Carlo V. Dal nostro segreto Archivio Vaticano abbiamo fatto estrarre il Breve di Giulio, che è *nel tom.* 70. *num.* 152., in cui si espone la petizione dell'Imperadore colle seguenti parole: *Exponi Nobis tua Majestas fecit, se nonnunquam, ratione suæ valetudinis ita suadente, & cogente, diebus quibus Sacratissimam Eucharistiam sumere instituit, de Medicorum consilio modicum jentaculum ad necessariam substentationem ventriculi sumere ante consuevisse, & Nobis, ut tam de præterito veniam illi dare, quam in futurum secum super eo dispensare auctoritate Apostolica vellemus, supplicavit.* Prosiegue nel Breve la concessione Pontificia, ed eccone le parole: *Quare Nos hujusmodi necessitatem tuam attendentes, & tuæ Majestatis pium sincerumque in Catholica Religione, & Sanctorum Patrum Constitutionibus tuendis, ac venerandis animum omnibus in rebus agnoscentes, te omni conscientiæ scrupulo, quod propter istiusmodi usum hactenus forsan contrahere potuisti, prorsus in Domino liberamus, & absolvimus; atque, ut in posterum eodem modo, post sumptum necessarium jentaculum, præfatum Sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum sumere possis, tecum, ab eodem Domino tradita Nobis auctoritate, indulgenter dispensamus.*

Tenore dell' indulto Pontificio.

§. 13. Quanto fece il nostro Predecessore Giulio III. verso l'Imperadore Carlo V. tanto Noi intendiamo di fare, e facciamo colla Maestà di Giacomo III. Re della Gran Bretagna. Non possiamo sapere la debolezza della complessione dell'Imperador Carlo V. che fu attestata da' Medici; sappiamo bensì, che nacque nel 1500. e che essendo stato spedito il Breve di Giulio nel 1554. esso non eccedeva l'anno 54. quando l'ottenne. Gl' incomodi del nostro Re Britannico ci sono pur troppo noti, e sappiamo, che ora è nell'anno 68. di sua vita. Contuttа buona fede crediamo quanto scrivono gli Storici della pietà e divozione di Carlo V. Ma Noi non abbiamo bisogno di Storici, per sapere l'illibato tenore di vita del nostro Re Giacomo, la pietà, la divozione, ed il pubblico edificante esempio, che dà a tutta Roma, vivendo come vive; essendone Noi testimonj di vista. Ella dunque, che ci ha esposte le Regie premure, gli dica in nome nostro, che colla nostra Apostolica autorità, attese le cause poc'anzi esposte, gli concediamo ben volentieri il poter comunicarsi, col consiglio del suo Padre Spirituale, ancorchè dopo la mezza notte precedente abbia preso qualche ristoro per l'indigenza della sua complessione. I Brevi de' nostri Predecessori Giulio III. ed Innocenzio XIII. di sopra riferiti, ed appartenenti alla presente materia, finiscono con una Paterna ammonizione ai Potentati, ai quali furono concessi, d'aver cura della propria sanità, come troppo necessaria alla Repubblica Cristia-

Si confrontano le circostanze d' ambedue i casi, e si trovano uniformi.

Onde si accorda il desiderato indulto.

Reipublicæ apprime necessaria. Nos quoque, dum Epistolæ huic Nostræ finem facimus, idem præfecto Jacobo Regi in memoriam revocantes, quod a Prædecessoribus Nostris commemoratum legimus iis Principibus, quos hujusmodi facultate donabant, Tibi, Dilecte Fili, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Dat. 24. Mar. 1756. Pont. XVI. Datum apud S. Mariam Majorem die 24. Martii 1756. Pontificatus Nostri Anno Decimosexto.

DEFINITUR AUCTORITAS

Tum Metropolitani Nationis Ruthenorum, tum Proto-Archimandritæ Ordinis S. Basilii Magni ejusdem Nationis, in Abbates, seu Archimandritas Monasteriorum ipsius Ordinis: Aliaque ad hujusmodi Abbates & Monachos Ruthenos pertinentia opportune statuuntur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

Procem. Pont. cura de Fidei puritate ac discipl. integrit. SUPER familiam Domini Cœlestis Patris ordinatione constituti, ad omnes Nationes, & Gentes, quæ Catholica Societate continentur sollicitudinis nostræ curas extendimus; quæque ad Religionis, ac Fidei puritatem, & Ecclesiasticæ Disciplinæ integritatem ubique servandam, pro diversa regionum opportunitate, magis proficua fore prospicimus, ea peculiari studio fovere, &, quantum in Nobis est, augere ac promovere non prætermittimus. Quapropter, Ordinis commendatio, nec non Pont. sollicitudo de optimo Illius regimine. quum satis compertum habeamus, Ordinem Monachorum Sancti Basilii Magni, apud inclytam Ruthenorum Nationem, jampridem Catholicæ Romanæ Ecclesiæ inviolabili unitatis fœdere junctam, spiritualibus Ecclesiarum, & Populorum utilitatibus eximiam operam, assiduosque labores, & antea semper impendisse, & adhuc laudabiliter impendere; officii nostri partes esse duximus, ad ea per quæ Ordo ipse in proprio Instituto firmius consistere, ac etiam felicioribus in dies incrementis augescere valeat, animum nostrum intendere; comparatisque necessariis rerum notionibus, ac sæpius auditis tum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, tum aliorum Sedis Apostolicæ Ministrorum conciliis, complura decrevimus, & constituimus, quæ ad prædicti Ordinis, ejusque Provinciarum, ac Monasteriorum perpetuam stabilitatem & ordinatam tranquillitatem, nec non ad definienda & asserenda ejusdem Superiorum jura, & Monachorum regimen ac disciplinam, magis opportuna fore, & in Domino salubriter judicavimus.

Quanta in id præstiterit Pontifex. §. 1. Jam enim usque ab anno Domini 1744. pluribus præhabitis consultationibus, editæ a Nobis fuerunt Litteræ Apostolicæ, quibus initium est: *Inter plures*, impressæ deinde in Bullarii Nostri *T. 1. n. 98.* quibus potissimum unio Monasteriorum omnium prædicti Ordinis S. Basilii Ruthenorum, tam in Lithuania, quam in Polonia seu Russia existentium, in unam Congregationem ex duabus Provinciis coalescentem, de qua unione inter ipsius Ordinis Archimandritas & Professores convenerat, per Nos approbata & confirmata fuit: Cumque superiore anno 1743. habitum fuisset in Civitate Dubnensi Generale ejusdem Ordinis Capitulum, sub præsidentia Ven. Fratris Athanasii totius Russiæ Metropolitani, assistente etiam in eo Ven. quoque Fratre Georgio Episcopo Zenopolitano, quem tunc existens Noster, & Apostolicæ Sedis Nuntius in Poloniæ Regno constitutus, ad id subdelegaverat; hujusmodi Capituli Generalis deliberationes atque decreta diligenter expensa, ac per supradictas Litteras Nostras partim approbata & confirmata, partim temperata, & reformata fuerunt. Quum vero indecisa tunc temporis relicta fuerit quæstio, utrum Abbates, seu Archimandritæ Monasteriorum prædicti Ordinis, jurisdictioni Metropolitani, an potius Proto Archimandritæ totius

na. E mentre noi siamo al fine di questa nostra lettera, ripetendo verso il nostro Re Giacomo quanto da' nostri Predecessori è stato detto verso gli altri Principi, a cui facevano simili concessioni, diamo a Lei l' Apostolica Benedizione.

Datum apud S. Mariam Majorem die 24. Martii 1756. Pontificatus Nostri Anno Decimosexto. Dat. 24. Martii 1756 Pont. XVI.

---

tius Congregationis, immediate subjecti esse deberent; propterea quod opportuna documenta ad eam quæstionem dirimendam nondum allata fuerant; exhibita Nobis postmodum hujusmodi documentorum serie, una cum copiosis allegationibus, quibus unaquæque ex contendentibus Partibus rationes & jura sua fuse deduxit; tandem die 23. Novembris elapsi anni 1755. coacta fuit coram Nobis nonnullorum Ven. Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Congregatio, cui etiam interesse voluimus Ven. Fratres, Albericum Archiepiscopum Nicænum Almæ Urbis Gubernatorem, qui Apostolici Nuncii munere in præfato Poloniæ Regno plures annos laudabiliter perfunctus est, ac prædictum Georgium olim Episcopum Zenopolitanum, nunc autem Theodosiæ Archiepiscopum: Quorum omnium sententiis auditis, non solum definita fuit quæstio jamdudum pendens, utrum nimirum Abbates immediatæ Metropolitani, vel potius Proto Archimandritæ jurisdictioni subesse debeant; opportuno quodam inito temperamento, quo & Regularis disciplinæ conservationi prospiciatur, & minime recedatur ab obsequio, ac dependentia, quam Ordo S. Basilii Magni Ruthenorum erga propriæ Nationis Metropolitanum innumeris atque solemnibus actibus semper professus est: Verum etiam alia condita fuerunt decreta, ad consulendum Animarum saluti, earumque spirituali curæ, & ad Divinum cultum promovendum, ut ex inferius afferendis perspectum fiet, maxime idonea.

Quæstio de subjectione Abbatum seu Archim. hactenus indecisa.

Sedulo præmisso examine definitur, aliaque opportuna super adduntur decreta.

§. 2. Primo itaque definitum atque decretum fuit, Abbates seu Archimandritas Monasteriorum præfatæ Congregationis, immediatæ jurisdictioni Proto Archimandritæ pro tempore existentis subesse debere; ita tamen ut unusquisque eorum Institutionem quidem a Metropolitano, Installationem vero a Proto-Archimandrita suscipere teneatur; Obedientiæ autem juramentum in Metropolitani manibus præstent; cujus quidem juramenti formula ita concepta sit, ut relationem habeat ad omnia jura, constitutiones, & decreta ab Apostol. Sede emanata, & signanter ad ea, quæ in præcitatis, quarum initium est: *Inter plures*, & in præsentibus Nostris Litteris continentur.

Abbatum seu Archimandritarum subjectio.

§. 3. Secundo statutum est, ut prædicti Abbates, seu Archimandritæ, in posterum tam in Provincialibus suarum respective Provinciarum, quam etiam in Generalibus universæ Congregationis Capitulis, activi & passivi suffragii jure fruantur, servatis tamen, ac religiose impletis iis, quæ circa Vocalium numerum decreta fuerunt in sæpedicta Epistola: *Inter plures*; ita videlicet, ut in designato hujusmodi numero Abbates ipsi includantur.

Iisdem jus vocis activæ & passivæ in Capitulis tribuitur.

§. 4. Tertio decretum fuit, Proto-Archimandritæ licitum fore, Abbates Regulares seu Archimandritas Monasteriorum præfatæ Congregationis visitare, atque etiam eos, in actu visitationis hujusmodi quoties id exigat Monasteriorum utilitas, ab officio suspendere: reservato tamen suspensis jure appellandi in devolutivo ad Metropolitanum, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum; ac etiam appellandi in suspensivo ad eumdem, si forte Proto Archimandrita in præfata visitatione ad alias pœnas corporis afflictivas, aut infamiam irrogantes, contra prædictos Abbates processerit.

Proto-Archimand. jus visitandi, & corrigendi asseritur.

§. 5. Quarto, si extra Visitationis actum Proto-Archimandrita procedere velit adversus dictos Abbates, in causis graviorum & personalium criminum, quæ, ex juris præscripto, depositionis pœna, vel alia corporis afflictiva, aut infamiam irrogante, punienda essent; decretum fuit, id aliter ab eo præstari non posse, quam legitimo Processu efformato, & una cum Consultorio suo, collatis sen-

Extra Visitation. quomodo in causis gravior. procedat.

ſententiis, ſtatuendo quidquid in cauſa decernendum & pronunciandum exiſtimaverit; Ab illius autem ſententia, licitum & integrum fore appellationem etiam in ſuſpenſivo interponere ad prædictum Metropolitanum, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum.

Ab illato per ipſum gravam. quomodo ſibi Mon. poſſint conſulere.

§. 6. Quinto permiſſum fuit Monachis quibuſcumque, ſi forte gravamen ſibi aliquod a Proto Archimandrita illatum fuiſſe contendant, recurſum habere ad Metropolitanum, tanquam prædictæ Sedis Delegatum, ſalva tamen ſemper Apoſtolicæ Nunciaturæ ejuſdemque Sedis auctoritate.

Subſidiar. Monach cooptatio ad curam Animar. vel in Cathedrales quomodo peragenda.

§. 7. His autem adjecta ſunt alia Decreta, quæ Animarum Chriſtifidelium ſalutem, eorumque ſpiritualem curam concernunt: quibus edicendis occaſionem & cauſam id præbuit, quod Nobis & Apoſtolicæ Sedi innotuit, ſæpe contingere, ut propter penuriam Sacerdotum Sæcularium Ritus Græco-Rutheni, neceſſario cogantur ejuſdem Nationis Epiſcopi, Monachos prædicti Ordinis ad gerendam Animarum curam evocare; ac etiam aliquando nonnullos ex iis ad inſerviendum Eccleſiis Cathedralibus arceſſere. Quod itaque ſpectat ad Monachos Animarum regimini præponendos, decretum fuit, ut, quoties e Clero Sæculari Sacerdotes ad id muneris idonei revera deficiant, non omittant Epiſcopi rem cum Proto-Archimandrita communicare, & cum ipſo agere, quo ſibi eos Monachos concedi obtineant, qui in regimine & adminiſtratione Eccleſiarum, quibus cura imminet Animarum, defectum ſuppleant Sæcularium Sacerdotum; utque hujuſmodi Monachi, in exercitio muneris ſibi concrediti, Epiſcopis ipſis ſubjecti eſſe debeant, eiſque rationem reddere de injuncti ſibi officii adminiſtratione. Ita ut quicumque Regulares ad animarum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem, ut ſupra, aſſumpti fuerint, in iis, quæ ad utrumque hujuſmodi miniſterium pertinent, immediatę Epiſcoporum juriſdictioni, viſitationi, & correctioni ſubeſſe debeant; nunquam vero animarum curam ſuſcipere poſſint, niſi antea opportunam eorumdem Epiſcoporum approbationem obtinuerint, quam quidem hi, prævio eorum examine circa idoneitatem, ſi id neceſſarium & expediens eſſe judicaverint, ipſi elargientur. Si autem aliquos ex Monachis ad inſerviendum Eccleſiis Cathedralibus aſſumi contingat, hos etiam decretum fuit, in iis, quæ Eccleſiarum hujuſmodi ſervitium, Divinumque cultum reſpiciunt, prædictorum Epiſcoporum juriſdictioni ſubeſſe debere.

Epiſcop. in eos juriſdictio.

Iterata prædictorum confirmatio.

§. 8. Quas quidem omnes Reſolutiones, ut ſupra, captas, Nos tunc approbavimus; & nunc iterum, prævia confirmatione ſupracitatæ Conſtitutionis Noſtræ: *Inter plures*, quoad ea omnia, quæ iiſdem reſolutionibus hucuſque relatis contraria non ſunt, præſentium Litterarum Noſtrarum tenore, eas approbamus & confirmamus, atque omnimodæ executioni mandari volumus & ſtatuimus.

Novæ propoſitę inſtantiæ definitio obres in compert. ampliatur.

§. 9. Quum vero poſt præmiſſarum quæſtionum examen, atque definitionem, expoſitum Nobis fuerit, nonnulla extare Monaſteria, gubernari olim ſolita per Abbates, qui inibi ad nominationem Chariſſimi in Chriſto Filii Noſtri Poloniæ Regis, Magni Ducis Lithuaniæ pro tempore exiſtentis, ſeu etiam aliorum inferiorum Patronorum, conſtituebantur; eaque nunc a Superioribus, & Monachis Provinciæ Lithuaniæ, in ſimplices Superioratus converſa fuiſſe; Nobiſque proinde ſupplicatum fuarit, ut hujuſmodi Monaſteria in priſtinam Abbatiarum dignitatem reſtitui ac debita Patronatus jura ſuper illis, tum Regiæ Majeſtati, tum aliis inferioribus Patronis, illęſa manere juberemus; providentes præterea, ut quoties hujuſmodi Abbatias vacare contingat, earum adminiſtratio ad Metropolitanum deferatur, ſeu ad Ordinarium Loci, in cujus Diœceſis finibus Monaſteria ipſa conſiſtunt, donec legitima per Patronos præſentatio expleta fuerit; Nos, qui ex una parte certam, atque diſtinctam de præmiſſis ſcientiam non habemus, ex alia vero promptos atque paratos Nos eſſe profitemur ad jus ſuum unicuique reddendum; omnibus & ſingulis, qui in hujuſmodi negotio jus aliquod ſibi competere, ſeu quavis ratione id ſua intereſſe putabunt, denunciamus, ac reſpective injungimus, ut fundamenta jurium, quæ ſuper qualibet ex ſupradictive injungimus, ut fundamenta jurium, quæ ſuper qualibet ex ſupradictis Abbatiis, ſibi aſſerunt, Noſtro & Apoſtolicæ Sedis Nuntio diſtinctim exhibeant: eidem vero nunc & pro tempore exiſtenti Apoſtolico Nuntio committimus, ut monumenta omnia,

quæ

quæ tum ab iis, qui hujuſmodi Monaſteriorum Patronatum ſibi vindicare intendant, tum ab aliis, qui eorumdem libertatem propugnare conentur, ſibi fuerint exhibita, ad Nos, & Sedem Apoſtolicam tranſmittat, ut, omnibus viſis atque perpenſis, ſive a Nobis, ſive a Succeſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, tam circa aſſerta nominandi ſeu præſentandi jura, quam ſuper vacantium hujuſmodi Abbatiarum, & Monaſteriorum adminiſtratione, prout juſtum fuerit, definiatur, & opportune provideatur. Atque interim opportuna colligi, tranſmittique documenta præcipit.

§. 10. Volumus autem, ut præſentium Litterarum exemplis, etiam typis impreſſis, alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides ubique in judicio & extra illud adhibeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Fides aſſeritur exemplis.

Datum apud S. Mariam Majorem die 30. Martii 1756. Pontificatus Noſtri Anno Decimoſexto. Dat. 30. Mart. 1756. Pont. 16.

SPOLIA PRÆLATORUM XIV.

Neapolitani Regni, jam pridem ab Innocentio XII. Eccleſiis, quibus iidem præfuerunt, applicata, ut in deſignatos uſus erogentur, novis ſuperadditis cautionibus, providetur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

PAſtoralis ſollicitudo, qua Prædeceſſores Noſtri Rom. Pont. indigentium Eccleſiarum neceſſitatibus occurrere, eaſque, collatis etiam in id Apoſtolicis Ærarii redditibus, ſublevare pro viribus ſtuduerunt, Nobis una cum reliquis ſupremi Pontificatus Officiis impoſita, animum Noſtrum impellit, ut providas leges in eum finem ab ipſis Prædeceſſoribus Noſtris ſtatutas, quæ temporum decurſu, ob impedimenta poſtmodum objecta, & fraudes malitia hominum excogitatas, eaſque in pravam conſuetudinem generaliter inoleſcentes, ad propoſitum utilitatis fructum inefficaces evaſiſſe deprehenduntur, præſenti rerum conditioni attemperemus, noviſque ſuperadditis ſanctionibus ita roboremus, ut remotis obſtaculis, opportunum earumdem Eccleſiarum decori ac dignitati ſubſidium per Apoſtolicæ Sedis largitatem allatum fuiſſe lætemur. Proœm. Aſſidua Pont. cura in ſublevandis Eccl. indigentiis.

§. 2. Alias ſiquidem fel. record. Prædeceſſor Noſter Innocentius Papa XII. paterna miſeratione conſiderans inopiam complurium Eccleſiarum Archiepiſcopalium, Epiſcopalium, aliarumque, quibus Prælati inferiores, ſeu Dignitates, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſeu Ordinariorum jura habentes, præſunt, in Regno Neapolitano exiſtentium, per ſuas litteras Apoſtolicas, incipientes *Inſcrutabili*, datas apud S. Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ 1694. III. Kalendas Februarii, Pontificatus ſui anno III. jus illud, quod Cameræ Apoſtolicæ ex antiqua conſuetudine, & in vim plurium Apoſtolicarum Conſtitutionum competebat, percipiendi videlicet, exigendi, & aſſequendi poſt obitum cujuslibet ex Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Prælatis inferioribus dicti Regni, quaſcumque pecunias, res, jura, & bona, etiam ſtabilia, per eos ex redditibus, fructibus, & proventibus ſuarum Eccleſiarum acquiſita, Spolia nuncupata, nec non fructus naturales a ſolo ſeparatos, & civiles ex præfatis redditibus tempore mortis exactos, & etiam inconſumptos, & incommixtos, ab eadem Camera Apoſtolica abdicavit, & ſeparavit; volens ut ſucceſſivis temporibus præmiſſa omnia & ſingula, ad antedictas Archiepiſcopales, aliaſque Cathedrales, & reliquas, quibus decedentes Archiepiſcopi & Epiſcopi, ſeu Prælati inferiores præfuerunt, illiſque non indigen- Inn. XII. Conſtitutio de Spoliis Prælator. Neapolit. Regni, ipſarum Eccleſiis applicandis.

gentibus, ad Parochiales Ecclesias eorum regimini commissas, omnino spectarent, & ad earum favorem, beneficium & utilitatem cedere, converti, ac erogari deberent; relicta decedentibus Præsulibus facultate designandi usus, in quos hujusmodi Spolia, pro utilitate & commodo earumdem Ecclesiarum, eroganda censerent; quod si ab ipsis præstitum non fuisset, id ipsum ab eorum Successoribus, cum suorum Capitulorum scientia & consilio, fieri permisit; quemadmodum latius videre est in illius citata Constitutione, per quam nihil aliud ex præmissarum Ecclesiarum redditibus, quam fructus pendentes, seu inexactos, favore dictæ Cameræ Apostolicæ reservavit.

A bened. XIII in favorem earum. Ecclesiar. declera.

§. 3. Postmodum vero san. mem. Benedictus Pp. XIII. similiter Prædecessor Noster, ad tollendas nonnullas controversias super hujusmodi Innocentianæ Constitutionis intelligentia & executione exortas, per similes suas Apostolicas litteras, quarum initium est. *Sacrosancti Apostolatus Officium*, editas anno 1724. v. Idus Julii, Pont. sui anno I, statuit & declaravit, eamdem Innocentii Constitutionem suum integrum & plenarium effectum ex tunc in posterum in præfato Regno Neapolitano sortiri, ac perpetuo obtinere, etiam in casibus, quibus memoratos Archiepiscopos, Episcopos, & inferiores Prælatos, extra fines Ecclesiarum, & Diœcesum, apud quas personalem residentiam facere tenebantur, obire contingeret, nolens videlicet, præfatas Archiepiscopales, aliasque Cathedrales, seu Abbatiales, aut Parochiales Ecclesias, quarum favor, utilitas, & beneficium memorato Innocentio Pontifici in primis propositum fuerat, & detrimentum ullum vel damnum accipere, ex eo quod earum Præsules extra debitum residentiæ locum ex hac vita decederent; aliaque pro earumdem Ecclesiarum utilitate decrevit & sanxit, quæ in præfatis ipsius litteris latius continentur.

Iterata ejusdem Pontif. adversus pravas Innocent. Constit. interpret. declarat.

§. 4. Subinde autem, accepto quod aliqui, ad præmissas Innocentii, suasque Apostolicas Sanctiones eludendas, propositoque effectu fraudandas, humana suadente cupiditate, asserere non dubitabant, licitum sibi esse, de bonis & juribus ex redditibus Ecclesiarum suarum acquisitis, seu provenientibus, inter vivos disponere, eaque donare, seu aliter alienare & distrahere, reservatis sibi quamdiu in humanis egissent, hujusmodi bonorum fructibus, seu usu, & commoditate earum rerum, quas donatione, vel alio contractu inter vivos nuncupato, a se abdicassent; idem Benedictus Prædecessor per alias suas litteras in forma Brevis incipientes: *Romanum decet Pontificem*, datas apud Sanctam Mariam Majorem die 12. Octobr. MDCCXXVI. Pont. sui anno III., confirmatis iisdem Constitutionibus, ejusmodi pravam interpretationem, & corruptelam reprobavit, damnavit, ac de medio sustulit; cavens ne in praxim deduci posset, vel; si forsan deduci contingeret, ne quid detrimenti afferret Ecclesiis, quibus juxta Innocentianam, suamque præcedentem Constitutionem, bona ex præmissis redditibus acquisita, aut provenientia, applicari debuissent.

Una Pont. mens, inopia Eccl. sublevanda.

Amplioris in id ipsum Pont. liberalitatis contestatio.

§. 5. Porro perspicuum est, memoratos duos Prædecessores Nostros omni commendatione dignissimos, dum ab Apostolicæ Cameræ redditibus, & proventibus id separarunt, & abdicarunt quo ipsa jam pridem pacifica possessione fruebatur, nil aliud spectasse, quam ut prædictarum Ecclesiarum indigentiis consulerent. Et nos quidem non solum relatas eorum Constitutiones plena, ut par erat, executione servavimus; sed illud præterea affirmare possumus, Nostrum pro tempore existentem Thesaurarium Generalem, qui singulis hebdomadis bis ad audientiam Nostram accedit, vix unquam ab ea recessisse, quin, exposita Nobis, ac sufficientibus documentis comprobata tenuitate atque inopia cujuslibet Ecclesiæ Archiepiscopalis, seu Episcopalis, atque adeo cujuslibet Ecclesiastici Beneficii, per Antistitis seu Rectoris obitum vacantis, Nostrum secum tulerit assensum, vel potius mandatum, ut ex inexactis, sive pendentibus earum fructibus, ad Cameram Nostram Apostolicam indubie pertinentibus, non exiguam partem, seu pecuniarum summam, in earumdem Ecclesiarum utilitatem & beneficium erogandam, Nostro nomine relaxaret. Et tamen his omnibus præstitis, satis constat, Ecclesias pristina semper inopia sordescere, eademque indigentia laborare.

Querelæ adversus

§. 6. Quo tempore in Regno Neapolitano colligendorum Spoliorum usus vigebat,

bat, atque hujusmodi Cameræ Apostolicæ jus exercebatur per Subcollectores, & Commissarios inibi constitutos, qui res & bona ex Ecclesiarum redditibus acquisita, & provenientia, pro eadem Camera capiebant; incusabantur hi, quod ad ipsius Cameræ jura in tuto collocanda, viventibus adhuc, licet ægrotantibus, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Prælatis, auferrent usum & commoditatem suarum rerum, etiam earum, quæ tunc maxime ipsis necessariæ erant. Quod utrum vere ab illis fieret, Nos ignoramus; hoc unum scientes, quod si quis talia attentasset, contra expressam mentem, & manifesta mandata Thesaurarii Generalis ejusdem Cameræ Apostolicæ se gessisset, ut ex Edictis & Ordinationibus ad recte moderandam hujusmodi Ministrorum Cameralium agendi rationem in hac ipsa Spoliorum materia jam usque ab eo tempore promulgatis, & typis impressis, quilibet agnoscere poterit. Illud quidem compertum habemus, præfatum Innocentium Prædecessorem, in sua citata Constitutione *Inscrutabili*, qua Episcoporum & Præsulum Spolia Neapolitani Regni Ecclesiis addixit, diserte cavisse, ne hujusmodi Ecclesiarum Capitula & Canonici prædictos Antistites seu Prælatos viventes, quantumvis ægrotantes, & in extremis constitutos, suarum rerum commodo, usu, & possessione sub quocumque prætextu privare, neve illos, illisque inservientes quoquo modo perturbare, seu molestare præsumerent; & quidquid pro rerum hujusmodi descriptione & assecuratione, seu pro Ecclesiarum commodo & utilitate, agendum esset, id omne post eorumdem Antistitum & Prælatorum mortem exequendum decrevisse. Et nihilominus ex fide dignorum testimonio satis superque Nobis innotuit, hujusmodi interdictum, atque Decretum nequaquam servari; sed Ecclesiarum Capitula & Canonicos, aliosque, quibus jus est pro ipsis Ecclesiis, & in earum commodum, memorata Spolia curare, viventibus adhuc Præsulibus, ab occupandis eorum rebus & bonis non abstinere, ac etiam eorum familiaribus negotium sæpe facere.

Subcollectores Spolior. Cameræ olim propositæ.

Nunc contra Capitula, aliosque, quibus Spolior. cura delegata, reguntur. Nova ad hæc tollenda incommoda provisio.

§. 7. Cupientes igitur, quantum in Nobis est, hujusmodi abusus & incommoda removere, simulque Ecclesiarum jura, non minus ad Nostræ, quam ad prædecessorum mentis executionem, congruis adhibitis cautionibus, sarta tecta servare; motu proprio, & certa scientia, per hanc Nostram perpetuo valituram Constitutionem, omnibus & singulis Archiepiscopalium, Episcopalium, aliarumque inferiorum Ecclesiarum in prædicto Regno Neapolitano existentium, tam scilicet earum, quę libere per Nos & Romanum Pontificem pro tempore existentem, quam quæ ad Regiam nominationem conferri solent, Capitulis, Canonicis, seu aliis, ad quos, pro sæpedictorum Spoliorum applicatione in Ecclesiarum commodum & favorem, earum nomine, advigilare spectat & pertinet, districte inhibemus, ne quidquam attentare, aut omnino moliri audeant, viventibus adhuc Ecclesiarum Præsulibus quantumvis gravi morbo affectis, super rebus & bonis per eos acquisitis ex earumdem Ecclesiarum redditibus, etiam sub specie & obtentu illas & illa sequestrandi, aut assecurandi; neve ipsorum Antistitum & Prælatorum adhuc viventium domesticos, familiares, aliosque ipsis inservientes, quocumque similiter prætextu vexare, aut molestare præsumant; neque enim ferendum est, ut Sacri Pastores rerum suarum usu & commoditate priventur, vel alia ratione tunc animo perturbentur, quum maxime omnis generis subsidiis juvari opus habent, ut & ægritudinis dolores levius tolerare, & si ita Deo placuerit, in pace Christi requiescere valeant.

Viventibus Præsulibus, Canonici, Capitula, aliique, quibus Spolior applicandorum ex cura quidquam attentare prohibentur.

§. 8. Quoniam vero ad id agendum, quod contra Innocentianæ Constitutionis Sanctionem fieri compertum est, ea ratio, seu causa prætexi solet, quod caveri necesse sit, ne dum Præsul æger decumbit, occultentur illius res, atque disperdantur; quodque huic periculo non aliter occurri possit, quam si res ipsæ, ægrotante Præsule, nec dum e vivis sublato, sequestrationi subjectæ in tuto collocentur; idcirco volumus, atque statuimus, ut quoties agatur de rebus, quæ disperdi facile, occultarique possint, Vicarius Generalis Præsulis ægrotantis hujusmodi res universas in uno pluribusque cubiculis concludat, seu easdem in consuetis cubiculis dispositas relinquens, cubicula ipsa clavibus obserata, Episcopali sigillo communiat, præsentibus duobus Sacerdotibus ejusdem Vicarii arbitrio eligen-

Eccl. indemnitas Vicario Generali Præsulibus ægrotant. demandatur.

gendis, qui occlusionis & impressionis signi testes sint, adhibitoque Notario publico, qui super præmissis omnibus legale Instrumentum conficiat.

Demortui Præsulis Spolia quomodo, & a quibus describenda, & custodienda.

§. 9. Postquam vero Præsul ex hac vita migraverit, tunc claves obsignatorum cubiculorum a præfato Vicario Generali tradendæ erunt Vicario Capitulari, & Canonicis ad id a Capitulo deputatis, per actum solemnem coram iisdem Testibus explendum, & a Notario similiter litteris consignandum. Quo facto, onus erit hujusmodi Vicarii Capitularis, & Canonicorum exactam rerum omnium descriptionem, sive Inventarium, sine mora incipere, & continenter usque ad finem urgere; eoque rite confecto, unum aut plures eligere Peritos, qui juxta artis suæ regulas, uniuscujusque rei in Inventario descriptæ pretium definiant, idque ipsum scripto mandantes, subscriptis proprio charactere nominibus testatum relinquant. Verum his omnibus absolutis, nequaquam licebit rem ullam in defuncti Spolio repertam vendere, aut alia ratione alienare, nisi postquam Ecclesiæ de novo Pastore, seu Rectore provisum fuerit, atque hic ejusdem Ecclesiæ possessionem adeptus erit; exceptis tantummodo iis rebus, quæ sine certo detrimento, aut diurno impendio servari non possent; quas nempe, poævir ejusdem Vicarii Capitularis decreto, pro justo pretio distrahere licebit; ea lege, ut pecunia exinde redacta, apud sacram Ædem, quatenus adsit, alioquin apud idoneum, probatumque Depositarium deponatur, cum cæteris deinde pecuniis unienda, quę ex aliarum rerum venditione conficientur.

Quænam illico distrahi valeant.

Quæve sint adusque captam a novo Præsule possessionem asservanda.

§. 10. Reliquæ autem hujusmodi res, quarum distractio, atque venditio, ut præfertur, non prius fieri debebit, quam novus Præsul Ecclesiæ possessionem apprehenderit, ita, uti superius præceptum est, descriptæ & æstimatæ, in uno aut pluribus Episcopalis Palatii cubiculis obseratis, & Vicarii Capitularis sigillo obsignatis, asservari debebunt, Notario claves apud se custodiente; qui eas tunc demum exhibere debebit, quum novus Præsul Ecclesiæ datus, illius possessione capta, hujusmodi cubicula coram se, vel legitimo Procuratore suo reserari postulaverit, id quod similiter per actum solemnem ab eodem Notario rogandum, prævia signorum recognitione, ac præsentibus Vicario Capitulari & canonicis præfatis, iisdemque accitis testibus, explendum erit.

Distract. methodus rec non applicat. retractæ exinde pecuniæ.

§. 11. Denique apertis hac ratione cubiculis, procedendum erit ad venditionem rerum in Defuncti Spolio repertarum, juxta pretium iisdem a Peritis constitutum; idque, ad formam in præcitatis Innocentii, & Benedicti Prædecessorum Constitutionibus præscriptam, pro necessitatibus, & restaurationibus Ecclesiarum Archiepiscopalium, Episcopalium, sive Abbatialium, hisque non indigentibus, in Parochialium Ecclesiarum beneficium, & utilitatem omnino erogandum erit; ea tamen lege, ut liceat Archiepiscopo, sive Episcopo, aut Prælato recens electo, res illas, quas sibi usui fore conspexerit ex aliorum vendendarum cumulo seligere ac retinere, soluto tamen pretio, ut supra, per Peritos definito; quum nimis incongruum sit, ut novus Præsul ad Ecclesiæ gubernium accedens, exhaustam penitus domum inveniat, distractamque supellectilem, & alia domesticis usibus necessaria, quæ ipse pro eodem pretio, quo aliis divendita sunt, sibi comparare potuisset.

Conciliaris sanctio de redditione Rationum per Offic. Sede Vacante constitutos novo Præsuli exhibenda.

§. 12. Porro Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 6. de Reform.* statuit & decrevit, ut quilibet Episcopus ad vacantem Ecclesiam promotus, ab Œconomo, Vicario, & aliis quibuscumque Officialibus & Administratoribus, a Capitulo, Sede vacante, constitutis, rationem exigat officiorum, jurisdictionis, & administrationis per eos gestæ; & si quid eos in officio seu administratione deliquisse compererit, in eosdem animadvertere possit; quantumvis antea ipsi Capitulo, vel deputatis ab eo, rationes reddiderint, & absolutionem seu liberationem ab iis obtinuerint. Huic itaque Conciliari Sanctioni inhærente, Nos etiam cuilibet Antistiti aut Prælato ad prædicti Regni Ecclesias in posterum recens promoto, injungimus & mandamus, ut diligenter inquirat atque cognoscat, an a Vicario Capitulari, & aliis a Capitulo, deputatis, quæcumque hac Nostra Constitutione statuta sunt, debitæ executioni mandata fuerint, & si quid forte in aliquam ejus partem commissum, omissumve deprehendet, delinquentes pro modo culpæ puni-

re

re non prætermittat; illius præterea conscientiam onerantes, ut summa cura, & sollicitudine advigilet, quo pecunia ex Prædecessoris Spolio confecta, in Ecclesiarum, quibus addicta fuerit, indigentias sublevandas fideliter erogetur. Ad Spol. Administ. protrahit. novoque Præsuli, commendatur.

§. 13. Atque ita per omnes Ecclesias præfati Regni, quæ in primodicti Innocentii Prædecessoris Constitutione comprehensæ fuerunt, ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus observari volumus & præcipimus: atque ad præsentis Nostræ Constitutionis formam, & non aliter, in omnibus & singulis præmissis, per quoscumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, ejusdemque Apostolicæ Sedis Nuntios, & quosvis & Cameræ prædictarum Officiales atque Ministros, & alios quoscumque quavis auctoritate & potestate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, judicandum, definiendumque decernimus: ac irritum & inane si secus super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Præmissorum confirmatio.

§. 14. Non obstantibus præmissis Innocentii, & Benedicti Prædecessorum, quatenus præsenti haud penitus congruant, aliisque Apostolicis, seu in Provincialibus Conciliis, aut Diœcesanis Synodis ejusdem Regni, editis Constitutionibus & Ordinationibus; nec non Ecclesiarum, & Capitulorum hujusmodi, etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, decretis, usibus, stylis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus Privilegiis quoque, Indultis, & exemptionibus, quavis etiam Apostolica auctoritate, in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis, confirmatis, & innovatis, ac etiam pluries approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus & singulis, eorum tenores & formas pro sufficienter expressis, ac etiam insertis habentes, ad præmissorum effectum, plenissime derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Derogat. contrariis.

§. 15. Volumus autem, ut præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si originaliter exhibitæ forent aut ostensæ. Exempl. auctoritas.

§. 16. Nulli ergo omnino Hominum liceat paginam hanc Nostrarum prohibitionis, & interdicti, mandati, statuti, decreti, derogationis &, voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Sanctio.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto, Quarto Kalend. Maji, Pontificatus Nostri Anno Sextodecimo. Dat. 28. Aprilis 1756. Pont. 16.

J. Card. Pro-Datar.

D. Cad. Passioneus.

VISA

De Curia J. C. Boschi.

Loco ✠ Plumbi.

L. Eugenius.

Registrata in Secretariam Brevium.

DEMONSTRATUR

Congruentia ex Sacro um Canonum præscripto iterum inaugurandi Bononiensem Metropolitanam Ecclesiam; munusque Consecrationis Pontificio nomine peragendæ Cardin. Archiepiscopo delegatur.

Dilecto Filio Nostro Vincentio Cardinali Malvetio Archiepiscopo Bononiensi.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili Noster, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proœm. a recensendis causis, quæ ad scribend. impulere.

JAM inde a primis annis, cum Bononiensem Ecclesiam Archiepiscopali munere suscepimus administrandam, rescientes, dedicatum non fuisse Altare extructum intra Cappellam Gentis Boncompagniæ, quam a fundamentis restituerat proximus Decessor Noster bonæ mem. Jacobus Card. Boncompagnius, atque pretiosis marmoribus, selectissimisque picturis elegantissime ornarat, nostri muneris esse censuimus, uti maxime decuit, memorati Altaris dedicationem peragere. Haud multos post annos, ex illius exemplo, quantulum quidem in Nobis fuit, extructo per Nos intus Metropolitanam Divi Petri Ecclesiam amplo Sacello, in quo Eucharisticum Sacramentum perpetuo asservatur, eoque marmoribus, ære, ac insignibus picturis ornato, ejusdem quoque Sacelli Altare sacravimus, ea plane adhibita Ecclesiastica pompa, quæ, ut mox supra innuimus, ad inaugurandum Altare Cappellæ Boncompagniæ fuerat adhibita. Ea autem occasione Nostram evulgavimus Institutionem inter cæteras latinæ editionis 67. meminimusque in ea Nos asseruisse, rectum videri, congruumque, ut Metropolitana S. Petri Ecclesia, in qua præfatum utrumque Sacellum situm est, solemni ritu inaugararetur, Nosque Sacræ peragendæ functioni obtulimus, quoties quædam superaccessissent conditiones, in praindicata Institutione nostra expressæ. Estque hoc illud, quo nunc impellimur has ad te dare litteras, ut tibi perspicua sit, cæterisque omnibus causa, quæ Nos adducit ad Ecclesiæ Consecrationem præcipiendam, mandantes tibi egregio Præsuli, Divini honoris, Ecclesiasticique decoris studiosissimo, ut Nostro nomine functionem absolvas, quemadmodum inferius subjungetur.

Canonist. sententia de consecranda Ecclesia, de cujus consecratione ambigitur.

§. 1. Ex his autem, propius, ut ajunt, ad rem accedendo, cumque Canonici juris Interpretes vulgo edoceant, eam oportere dicari Ecclesiam, de qua justa subsit dubitatio, an fuerit unquam solemni ritu dicata, illud primo inquirendum, an hujusmodi axioma, vel potius sententia, satis valido sit fundamento innixa; exindeque dispiciendum, num in hujusce casus hypothesi, possit merito addubitari, fuisse unquam nostram Divi Petri Metropolitanam Ecclesiam solemniter consecratam.

Conform. Glossæ Sententia ab Authoribus passim recepta.

§. 2. Glossa Canonica, cujus non levis non debet esse auctoritas, aperte docet, quoties de præexistenti consecratione ambigatur, Ecclesiam consecrari oportere. Id ita habet *in Can. Ecclesiæ, de Consecrat. dist.* 1. cujus en verba: *Docetur quibus casibus Ecclesiæ sunt reconsecrandæ; unus, quando dubitatur de Consecratione*. Quæ repetit quoque *in Cap Proposuisti de Consecrat. Eccles* cujus hæc sunt concepta verba: Nota, *quando Ecclesia debet consecrari: primo, si dubitatur, an sit consecrata*. Perfacile esset plurimos cumulare Doctores, qui nulla præmissa disquisitione Glossam sectantur, quique Ecclesiæ consecrationem comparantes cum Baptismate ministrando venientibus ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ gremium, tradunt, quemadmodum ubi jure ambigitur an quisquam fuerit Baptismalibus aquis ablutus, sacro ipso lavacro *sub conditione* abstergitur; ita, dum justa subest de Sacrarum ædium consecratione dubitatio, eamdem esse *sub conditione* peragendam. Verum si ex his sciscitari contingeret, cuinam textui Canonico, vel publicæ auctoritatis monumento fidentiores istæ ipsorum assertiones innitantur, perfacile esset, haud exiguis eosdem difficultatibus implicari.

§. 3. Per-

SI DIMOSTRA CONFORME

Nella disposizione de' Canoni, che si venga ad una nuova consagrazione della Metropolitana di Bologna, e si deputa il Cardinale Arcivescovo a farne la funzione a nome di Sua Santità.

Dilecto Filio Nostro Vincentio Cardinali Malvetio Archiepiscopo Bononiensi.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili Noster, salutem & Apostolicam Benedictionem.

NE' primi anni del nostro governo della Chiesa di Bologna in qualità d'Arcivescovo, non essendo stato consecrato l' Altare della Cappella della Famiglia Boncompagni, riedificata e nobilmente adorna con ricchi marmi e nobili pitture dal nostro immediato degno Predecessore Cardinale Giacomo Boncompagni, ci credemmo obbligati a fare, come facemmo con tutta l' Ecclesiastica decenza, la Consecrazione del predetto Altare. Ed alcuni anni dopo, seguitando il di lui esempio, per quanto comportarono le nostre deboli forze, avendo Noi con marmi, bronzi, e ragguardevoli pitture fatta la gran Cappella, che è nella stessa Metropolitana di S. Pietro, nella quale si conserva fissamente il Venerabile, facemmo altresì la Consecrazione dell' Altare della detta Cappella con tutta quella pompa Ecclesiastica, con cui fu fatta la Consecrazione dell' Altare della Cappella Boncompagni, come poc' anzi si è accennato. Ed avendo nella detta congiuntura pubblicata una nostra Notificazione, che è la 67. nell' edizione Latina, ci ricordiamo d' avere in essa detto, che sembrava ben fatto e conveniente il fare la Consecrazione della Chiesa Metropolitana di S. Pietro in cui sono le dette due Cappelle, e ci esibimmo ancora di farla, quando fossero sopraggiunte alcune circonstanze espresse nella sopraddetta Notificazione. E questo è quello, che ora ci muove a scriverle questa nostra lettera; acciò a Lei, ed a tutti gli altri sia nota la cagione, che ci muove ad ordinare la Consecrazione della Chiesa, incaricando alla sua degna Persona, che è tutta zelo per l' onore di Dio, e pe'l decoro Ecclesiastico, il farla in nome nostro, come abbasso dirassi.

Esordio dalla esposizione de' motivi, che han dato impulso a scrivere.

§. 1. E dopo ciò, entrando, come suol dirsi, in materia, ed insegnando comunemente gl' Interpreti del Diritto Canonico, che si consagri quella Chiesa, della quale ragionevolmente si può dubitare, se sia stata mai consecrata, deesi in primo luogo vedere, se l' assioma, o sia la sentenza, sia ben appoggiata, ed abbia il suo stabile fondamento; ed in secondo luogo deesi vedere, se nel caso presente si possa ragionevolmente dubitare, che la nostra Chiesa Metropolitana di S. Pietro sia stata mai consecrata.

Opinione de' Canonisti quanto alla Consecrazione della Chiesa, di cui v' è dubbio se sia mai stata consecrata.

§. 2. La Glossa Canonica, la di cui autorità deve avere il suo peso, chiaramente insegna, che, dubitandosi della Consecrazione, la Chiesa si consagri. Così essa insegna *nel Can. Ecclesiæ, de Consecrat. dist. 1.* ed ecco le di lei parole: *Docetur, quibus casibus Ecclesiæ sunt reconsecrandæ: unus, quando dubitatur de Consecratione.* Il che anche ripete *nel Cap. Proposuisti, de Consecrat. Eccles.* ed ecco le di lei parole: *Nota, quando Ecclesia debet consecrari: primo, si dubitatur, an sit consecrata.* Sarebbe assai facile il cumulare Autori, che senza verun esame si fanno seguaci della Glossa, e che uguagliando la Consecrazione della Chiesa al Battesimo, che si dà a quelli, che entrano nel grembo della S. Romana Chiesa, insegnano, che, siccome dubitandosi ragionevolmente, se a tal uno sia stato conferito il Battesimo, se gli amministra *sub conditione*; così, ragionevolmente dubitandosi della Consecrazione della Chiesa, la stessa si fa parimente *sub conditione*. Ma, quando a questi tali si domandasse, sopra qual testo Canonico, o qual monumento di pubblica autorità s'appoggiano queste loro franche asserzioni, non sarebbe gran cosa, che si ritrovassero imbarazzati.

Sentenza della Chiesa favorevole alla Consecrazione abbracciata dagli Autori.

Allator. in id Can. auctoritas quanta sit.

§. 3. Perspectus est Nobis textus *in Can. Solemnitates, de Consecrat. dist.* 1. ubi hæc leguntur: *De Ecclesiarum Consecratione quoties dubitatur, & nec certa scriptura, nec certi testes existunt, a quibus Consecratio sciatur, absque ulla dubitatione scitote eas esse consecrandas, nec talis trepidatio facit iterationem; quoniam non monstratur esse iteratum, quod nescitur factum*: nec etiam alterum ignoramus textum *in Can. Ecclesiæ, de Consecrat. eadem dist.* 1. *Ecclesiæ, vel Altaria, quæ ambigua sunt de Consecratione, consecrantur*: novimusque hos plane esse Canonicos textus a præfatis Authoribus in medium productos. At si Canon *Solemnitates* nihil plane est aliud, quam indubie apocrypha Epistola Felicis Pontificis, sicque Canon *Ecclesiæ* Meldensi Synodo tribuitur, in Meldensi autem Synodo idem ille desideratur; nullo negotio intelligitur relatam Doctorum opinionem, nulla scripta Canonica lege, juvari. Præallata vero comparatio desumpta ex Baptismate ministrando, cum dubitatur, an illud fuerit antea collatum; satis validam patitur objectionem: collatum enim ab hæreticis Baptismum propria adhibita materia & forma, & ratum est, nec pure aut sub conditione iteratur; inauguratæ ab hæreticis Ecclesiæ iterata consecratione dicantur, uti videre est *Can.* 20. *Ecclesiis Can.* 21. *Ecclesias Arianorum, Can.* 23. *Agapitus de Consecrat. dist.* 1. quibus exempla referuntur Joannis Papæ, & Agapiti, qui Templa vasaque Ecclesiarum ab hæreticis antea consecrata, *sacrilegis infecta fabulis hæreticorum*, uti habet textus, iterato sacrarunt. Præclarum quoque extat exemplum S. Gregorii Magni, qui Ecclesiam S. Agathæ in Urbe ad Suburram tot antea annos ab Arianis hæreticis consecratam, dicavit, veluti ipse enarrat *lib.* 3. *Dialogorum cap.* 30. testaturque Cardinalis Baronius *ad annum Christi* 591. *num.* 51. atque fusius prosequitur Floravantes Martinellius in suo Opusculo *de Diaconia S. Agathæ pag.* 69. Idemque ipse S. Gregorius *Epistola* 19. *lib.* 3. *tom.* 2. juxta editionem PP. S. Mauri, refert, paratum se ad consecrandam Ecclesiam *juxta domum Merulanam* sub titulo S. Severini erectam, eo quod sciret fuisse eam ab hæreticis dicatam.

Et quanta potissimæ rationis efficacia.

Decretal. eadem de re Epist. S. Greg. Magni.

§. 4. Quæcumque hactenus attulimus, non eo consilio prosecuti sumus, ut a sententia recederemus edocente, dedicari templa, de quorum consecratione justa subsit dubitandi ratio, sed ad investiganda solidiora præfatæ sententiæ fundamenta. Felix Messanensis Episcopus litteras dedit ad S. Gregorium relatas *num.* XVI. *lib.* 14. *Epistolarum* ejusdem S. Pontificis, hæcque in iis leguntur: *Sunt quædam Ecclesiæ in nostra Provincia, super quarum Consecrationibus dubitatur, & tam propter antiquitatem, quam & propter earum custodum incuriam, nescitur, utrum dedicatæ ab Episcopis fuerint, necne: super quibus omnibus nos a vestra Sanctitate, ac vestræ S. Sedis auctoritate instrui precamur*. Hisque Episcopi litteris ita rescripsit Pontifex *in sua Epistola* 17. *col.* 1279. *De Dedicationum vero Ecclesiarum dubitatione, super qua inter cætera nos consulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis, quod ab Antecessoribus nostris traditum accepimus; idest ut quoties tam de Baptismo aliquorum, vel Confirmatione, quam de Ecclesiarum Consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus ratio certa habetur utrum baptizati, vel confirmati, sive Ecclesiæ consecratæ sint, ut baptizentur tales, ac confirmentur, atque Ecclesiæ canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat: quoniam non monstratur iteratum, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum*.

Vindicat. adversus cavillationes.

§. 5. Ex Criticis celebriores duo Oudinus & Du Pinius utramque Epistolam supposititiam esse contendunt, & in severiorum hujusmodi criticorum partes concessit Ioannes de Joanne, vir in Ecclesiastica eruditione versatus, nostrique, dum viveret, valde studiosus, in appendice ad suum Codicem Diplomaticum Siculum *Diplom.* 20. & 21. *pag.* 388. & 391. Verum quidquid sit de litteris Felicis Messanensis, quod spectat ad Gregorii Epistolam, si ejusdem portionem quamdam exscribit Joannes Diaconus *lib.* 2. *cap.* 37., si eam sæpe laudat Hincmarus, & tertiam saltem ejusdem partem affert, si de ea meminit Abbas Regino, qui floruit sæculo nono, si extat pluribus in manuscriptis Codicibus, si deprehensæ in illa repetitiones quædam, quamobrem suspecta aliquibus visa est, Magno Pontifici S

Gre-

§. 3. Noi abbiamo notizia del testo *nel Can. Solemnitates*, *de Consecrat. dist.* 1. ove così si legge: *De Ecclesiarum Consecratione quoties dubitatur, & nec certa scriptura, nec certi testes existunt, a quibus Consecratio sciatur, absque ulla dubitatione scitote eas esse consecrandas: nec talis trepidatio facit iterationem: quoniam non monstratur esse iteratum, quod nescitur factum*: ed abbiamo ancora notizia dell'altro testo *nel Can. Ecclesiæ, de Consecrat. nella stessa dist.* 1. *Ecclesiæ, vel Altaria, quæ ambigua sunt de Consecratione, consecrentur*; e sappiamo, che questi sono i testi Canonici allegati, da' predetti Autori. Ma, se il Canone *Solemnitates*, non è, che una lettera certamente apocrifa del Pontefice Felice, e se il Canone *Ecclesiæ* è del Concilio Meldense, e nel Concilio Meldense non si ritrova; non vi vuol molto a comprendere, che la riferita opinione non è assistita da veruna legge Canonica positiva. E l'indicata parità, che si desume dal Battesimo, quale si amministra, quando si dubita, se sia stato conferito, è esposta ad una forte istanza: imperocchè il battesimo conferito dagli eretici colla dovuta materia e forma, è valido, nè si ripete o assolutamente, o *sub conditione*; ma le Chiese consecrate dagli eretici si riconsagrano, come si vede *nel Canon.* 20. *Ecclesiis, nel Canon.* 21. *Ecclesia Arianorum, nel Can.* 23. *Agapitus de Consecrat. dist.* 1. ove sono riferiti gli esempj di S. Giovanni Papa e di S. Agapeto, che riconsecrarono le Chiese, e Vasi Ecclesiastici, prima consecrati dagli eretici *sacrilegis infecta fabulis hæreticorum*: come parla il testo. Celebre pure è l'esempio di S. Gregorio Magno, che riconsacrò in Roma la Chiesa di S. Agata nella Suburra, tanti anni prima consecrata dagli Ariani; come esso riferisce *nel lib.* 3. *de' Dialoghi al cap.* 30. e come attesta il Cardinal Baronio *all'anno di Cristo* 591. *num.* 51. e come ampiamente descrive Fioravante Martinelli nel suo Opuscolo *de Diaconia S. Agathæ*, *p.* 69. e lo stesso San Gregorio *nell'Epistola* 19. *al lib.* 3. *tom.* 2. dell'edizione de' Padri di San Mauro, racconta, ch'era in procinto di consecrare una Chiesa *juxta domum Merulanam* sotto l'invocazione di San Severino, sapendo ch'era stata consecrata dagli eretici.

Di quanta autorità siano i Canoni in ciò allegati.

E di quanta forza principal argomento, su cui fondasi tale opinione.

§. 4. Quanto fin ora abbiamo detto, non l'abbiamo detto per recedere dall'opinione, che insegna, consecrarsi la Chiesa, della di cui Consecrazione si può ragionevolmente dubitare se sia mai stata fatta, ma per rintracciare i veri fondamenti della predetta opinione. Felice Vescovo di Messina scrisse a San Gregorio una lettera che è la XVI *nel lib.* 14. *delle lettere* del detto Santo Pontefice; ed in essa così si legge: *Sunt quædam Ecclesiæ in nostra Provincia, super quarum Consecrationibus dubitatur, & tam propter antiquitatem, quam & propter earum custodum incuriam, nescitur, utrum dedicatæ ab Episcopis fuerint, necne: super quibus omnibus nos a vestra Sanctitate, ac Vestræ S. Sedis auctoritate instrui precamur*. Ed a questa lettera così rispose il Pontefice *nella sua lettera* 17. *col.* 1279. *De Dedicationum vero Ecclesiarum dubitatione, super qua inter cætera nos consulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis, quod ab Antecessoribus nostris traditum accepimus; id est, ut quoties tam de Baptismo aliquorum, vel Confirmatione, quam de Ecclesiarum Consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus ratio certa habetur, utrum baptizati, vel confirmati, sive Ecclesiæ consecratæ sint, ut baptizentur tales, ac confirmentur, atque Ecclesiæ canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat: quoniam non monstratur iteratum, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum*.

Lettera decretale di S. Greg. Papa sopra lo stesso punto.

§. 5. Due celebri Critici, l'Oudin, ed il du-Pin pretendono, che l'una e l'altra lettera siano apocrife, ed a questi troppo severi Critici ha aderito Giovanni di Giovanni, versato nell'Ecclesiastica erudizione, e che fino che visse, fu a Noi molto ben affetto, nell'Appendice del suo Codice Diplomatico di Sicilia *Diplom.* 20. & 21. *pag.* 388 & 391. Ma, ciocchè siasi della lettera di Felice di Messina, se Giovanni Diacono *al lib.* 2. *cap.* 37. riferisce una parte della citata lettera di S. Gregorio, se Incmaro la cita spesso, e ne riporta almeno la terza parte, se ne fa menzione Regione Abbate, che fiorì nel 900., se in molti codici manoscritti essa si ritrova, se alcune repetizioni, che in essa s'incontrano, per le quali ad alcuni pare sospetta, sono familiari al Gran Pontefice S. Gre-

Si prova genuina la lettera, contro gli argomenti di alcuni Critici.

Gregorio noscuntur usitatæ, nulla superest ratio oppugnandi, Epistolam genuinum esse Magni Pontificis opus, veluti fateri obstringitur Natalis ab Alexandro *in Historia Ecclesiastica sæculi VI. cap. 4. art. 16.* & uti mirabili diligentia prosequuntur Patres S. Mauri *in Notis ad litt. 17. lib. 14.* ejusdem Pontificis *tom. 2. col. 1175. & seq.*, utque etiam perspicue demonstrat adhuc celebris Author Ceillier *in Historia Sacrorum atque Ecclesiasticorum Authorum tom. 17. cap. 9. art. 3.* §. 14. *num.* 6. In tuto autem posita, vindicataque sententia, de qua nunc sermo ex Divi Gregorii auctoritate, omni plane vi destruitur proposita instantia, de iterata consecratione adhiberi solita Ecclesiis per Hæreticos antea consecratis, licet cæteroquin non iteretur Baptisma ei, qui fuit ab hæreticis ablutus salutaribus aquis. Etenim sicuti baptizatur, qui Baptismate ab hæretico donatus fuit, quotiescumque hæreticus in eo conferendo præscripta non sit usus forma atque materia, ita dicatur Ecclesia jam ab hæretico inaugurata, quando eadem non fuerat ab illo juxta præscripta ritus Ecclesiastici consecrata: veluti apposite admodum docet Glossa ad citatos Canones 20. & 21. *de Consecrat. dist. 1. Intelliguntur in eo casu, quando Ariani non consecrant Ecclesias in forma Ecclesiæ; nam quidam eorum faciebant Sacramenta in forma Ecclesiæ, & quidam non:* & uti rectius ad rem nostram advertit quoque in praxi versatus Pax Jordanus *tom. 1. oper. Canonic. de re sacra lib. 5. tit. 9. n.* 66 In hujusce articuli disquisitione longiores fuimus, memores nos in minoribus, veluti unum ex designatis Doctoribus in Decretis, interfuisse Concilio Romano habito sub annum 1725., ubi *cap. 3. tit. 2.* ita fuit constitutum: *Ecclesiæ, vel Altaria si adsint, de quorum Dedicatione dubitetur, nec scripturæ, aut testes existant, qui de Consecratione testentur hujusmodi, absolute ea ulla absque dubitatione consecrari posse, declaramus.*

Exindeque proposita superius exceptio diluitur.

Romanæ Synodi in id ipsum definitio.

§. 6. Hoc itaque extra controversiam posito, licere nimirum Ecclesiam consecrare, cum ambigitur, an fuerit illa unquam consecrata; disquirendum modo, justane subsit de consecratione Metropolitanæ S. Petri Ecclesiæ dubitatio; exinde enim tota est determinatio, an possit eadem, quantum quidem ad caput hoc pertinet, nunc temporis nova dedicatione sacrari. Nullæ in Templo signatæ conspiciuntur Cruces, vivitque nemo, qui hujusmodi consecrationis argumentum se vidisse meminerit; quotannis tamen recitatur dedicationis Officium; testanturque Historici nostri, consecratam eamdem fuisse a Lucio III. Pontifice octavo Idus Julii anno 1184. Videantur Ghirardaccius *lib. 4 fol.* 98. Sigonius *de Episcopis Bononiensibus* editionis Mediolanensis *lib. 2. col.* 419. Vizanius *lib. 2. fol.* 77. & 78. Celsus Falleonius *in Monumentis Historicis Ecclesiæ Bononiensis fol.* 186. & 187. Masinius *in sua Bononia perlustrata part. 1. fol.* 107. & 108. Verum, integra ipsorum existimatione relicta, cum scripserint illi plura post sæcula a Lucio III. Pontifice, nullumque attulerint enarrato facto coævum monumentum, haud ita facile accuratiores homines plenam ipsis fidem adhibendam esse consentient. Haud absimilis nobis suborta est dubitatio nonnullos antea annos quoad Basilicam Liberianam, Sanctæ Mariæ Majoris nuncupatam, in qua, dum Ara Major a nobis extructa consecraretur, suborta est disputatio, num congrueret, ut Ecclesiam quoque solemni ritu dicaremus, quandoquidem Cruces in ea nullæ conspiciebantur; quamvis cæteroquin in singulos annos fieret ab ejusdem Clero consecrationis Officium; nec deesset, de signis miraculisque, dum eadem consecraretur, peractis, ad nos usque protensa traditio. Evanuit autem omne dubium, dum opportuno studio ac cura perlustrato celebri Tabulario Capitul. memoratæ Basilicæ, adinventa est Bulla Greg. IX. Pontificis, in qua commemorantur Indulgentiæ a S. Sixto III. Pontifice concessæ, dum dedicavit Templum, quod reædificavit, redegitque ad retentam hactenus formam, centum necdum evolutis annis; ex quo Liberius Pontifex illud a fundamentis primum excitaverat. Quod Liberianæ Basilicæ contigit, idipsum de nostra quoque S. Petri Eccl. evenire, possumus incunctanter asserere. Etenim adactus Lucius III. Pontif excitatis tunc in Urbe vehementissimis dissidiis, inde abscedere, & sese in Cisalpinas Gallias recipere, dum Bononiam transgrederetur, Templum Divi Petri, & ulterius progressus,

Primus hic dubiæ consecrationis titulus an obtineat quoad Bononiens. Metropol. Eccl.

Liberian. quoque Basilicæ consecr. in dubium olim revocata.

Proditis de utriusque consecration. perspicuis monu. rejicitur allatus dubietatis titulus.

sus,

Gregorio, non vi resta attacco per impugnare, che la lettera sia parto genuino del Gran Pont. come è obbligato a confessare Natale Alessandro *nella Storia Ecclesiastica del secolo VI. cap. 4. art. 16.*, e come con indicibile esattezza prosieguono i Padri di S. Mauro *nelle note alla let. 17. del lib. 13.* del detto Santo *al tom. 2. col. 1275. e seg.* e come anche pienamente comprova il celebre Autore, ancor vivente, Ceillier *nella Storia degli Autori Sacri ed Ecclesiastici tom. 17. cap. 9. art. 3. §. 14 numer. 6.* Ed assicurata la sentenza, di cui ora trattiamo, coll'autorità di S. Gregorio, resta priva di ogni efficacia l'istanza della nuova Consecrazione, che si fa delle Chiese gia consecrate dagli eretici, ancorchè non si amministri il Sagramento del Battesimo a chi l'ha ricevuto dagli eretici: mentre, siccome si dà il Battesimo a chi l'ha ricevuto dall'eretico, quando l'eretico non l'ha conferito colla dovuta materia, e colla dovuta forma; così si consagra la Chiesa consecrata dall'eretico, quando la stessa non è stata consecrata da lui, secondo il rito della Chiesa: come molto a proposito insegna la Chiesa ai citati Canoni 20. e 21. *de Consecrat. dist.* 1. *Intelliguntur in eo casu, quando Ariani non consecrant Ecclesias in forma Ecclesiæ: nam quidam eorum faciebant Sacramenta in forma Ecclesiæ, & quidam non*; e come anche molto bene al nostro proposito riflette il pratico Scrittore Pace Giordano *tom. 1. Oper. Canonic. de re sacra lib. 5. tit. 9. num. 66.* Ci siamo un poco allungati nell'esame di questo punto, ricordandoci d'essere stati *in minoribus* fra i Dottori Canonisti del Concilio Romano tenuto l'anno 1725., ove *al cap. 3. del tit. 25.* così fu stabilito: *Ecclesiæ, vel Altaria, si adsint, de quorum Dedicatione dubitetur, nec scripturæ, aut testes existant, qui de Consecratione testentur hujusmodi, absolute ea ulla absque dubitatione consecrari posse, declaramus.*

Sinodo Romano, sua determinazione.

§. 6. Assicurato il punto, che si può consecrare la Chiesa, quando si dubita, se sia mai stata consecrata, subentra ora l'esaminare, se siavi dubbio ragionevole, che la nostra Chiesa di S. Pietro sia stata consecrata; dipendendo da questo punto il risolvere, se, ciò che appartiene a questo capo, possa la stessa oggi essere consecrata. Nella Chiesa non si ritrovano, nè vi è chi si ricordi d'avervi vedute le Croci, che sono indizio della Consecrazione. Se ne recita però ogni anno l'Officio; ed i nostri Istorici attestano, che fu consecrata dal Pontefice Lucio III. nel giorno 8. di Luglio dell'anno 1184. Vedasi il Ghirardacci *al lib. 4. fol. 98.* il Sigonio *de Episcopis Bononiensibus* della stampa di Milano *lib. 2. col. 419.* il Vizani *lib. 2. fol. 77. e 78.* Cello Faleoni *delle Memorie storiche della Chiesa di Bologna fol. 186. e 187.* il Masini *nella sua Bologna Perlustrata part. 1. fol. 107. e 108.* Ma, senza levare il pregio ai predetti, avendo essi scritto molti secoli dopo il Pontefice Lucio III. e non avendo portato verun monumento contemporaneo al fatto, che raccontano, non sarà così facile, che gli uomini accurati si risolvano a prestar loro un'intera credenza. Una simile dubbietà incontrammo, anni sono, nella Basilica Liberiana, detta volgarmente di S. Maria Maggiore, qui in Roma: nella quale facendosi la Consecrazione dell'Altar Maggiore, in essa da Noi riedificato, nacque la controversia, se era conveniente, che anche facessimo la Consecrazione della Chiesa, non essendovi in essa le Croci; recitandosi per altro ogni anno l'Offizio della Consecrazione dal Clero della medesima; e non mancando tradizione di prodigj e miracoli seguiti nell'occasione, che fu consecrata. Cessò poi ogni dubbio, mentre essendosi fatte le dovute diligenze nel celebre Archivio del Capitolo della predetta Basilica, ritrovossi una Bolla del Pontefice Gregorio IX., in cui si fa menzione delle Indulgenze concesse dal Pontefice S. Sisto III. allora che consecrò la Chiesa, che riedificò, e ridusse nello stato, in cui si ritrova, non ancora trapassato un secolo, da che il Pontefice Liberio l'aveva fabbricata. Quanto è accaduto nella Basilica Liberiana, possiamo dire francamente succedere ancora nella nostra Chiesa di S. Pietro: mentre, essendo stato sforzato il Pontefice Lucio III. dalle gravi dissensioni, che in quel tempo erano in Roma, a partirne, ed a ricoverarsi in Lombardia: nel passaggio, che fece per Bologna, consacrò solennemente la Chiesa di S. Pietro,

e pas.

Il titolo di dubbia Consecrazione se possa aver luogo rispetto alla Metropolitana di Bologna.

Dubbio insorto intorno alla consecrazione della Basilica Liberiana.

Pruove della consecrazione d'ambedue le Chiese; e consecutiva esclusione del predetto titolo.

sus, dum Mutinam prætergrederetur, Ecclesiam S. Geminiani, solemni ritu dicavit, uti legitur *in vetustis Mutinensibus Annalibus* Authoris anonymi impressis *tom. 11. Rer. Ital. Script. col. 54. & in Annalibus Italiæ* a Muratorio editis, *ad annum 1184. tom. 7. pag.* 46. Utriusque inaugurationis monumentum exhibetur in Epistola ejusdem Pontificis data ad Gerardum Ravennatensem Archiepiscopum, cui, qua Metropolitano, suberant tunc temporis Bononiensis ac Mutinensis Dioeceses. Pontificiæ litteræ in celebri Ravennatensis Ecclesiæ Tabulario asservantur, editæque sunt a claro de Rubeis *in Historia Ravennæ pag* 356, cum in iisdem litteris hæc adscripta legantur: *Dignum est, & consonum rationi, ut, cum ad tuæ Fraternitatis instantiam, Bononiensi, & Mutinensi Ecclesiis impenderimus Dedicationis munus, nunquam ex hoc adversus Ecclesiam tuam, cui tanquam Metropoli sunt subjectæ, & aliquantam vindicare valeant libertatem. Nos itaque providere volentes, ne de facto nostro, contra te, vel successores tuos, injuriæ, aut scandali materia oriatur, auctoritate Apostolica constituimus, ut nullum ex hoc tibi, vel successoribus tuis, præjudicium in posterum generetur, sed semper jam dictæ Ecclesiæ, sicut ante Dedicationem, quam eis impendimus, erant in tua, & successorum tuorum obedientia, & subjectione, sine contradictione consistant*: licebit hic obiter adnotare, juxta vigentem iis temporibus disciplinam, si quam Ecclesiam a quopiam loci non Ordinario sacrari contigisset, evasisse eamdem obnoxiam auctoritati, & jurisdictioni Episcopi consecrantis, nisi is suo juri cessisset. Quod quidem & ipsum comprobatur ex solemni actu secuto sub annum 1140. quo, cum Falconius, Abbas insignis Monasterii SS. Trinitatis ad Cavam, Reginensem rogasset Episcopum, ut Ecclesiam dicaret S. Joannis intra fines suæ Abbatiæ extructam, dedicatio per Episcopum, adjecta tamen sequenti declaratione, facta perhibetur: *Ita tamen, ut neque nostri, neque posteri, nos, nec ipsa Sancta nostra Reginensis Ecclesia, nec aliquis pro parte nostra, ibi aliquod dominium, aut aliquod jus aliquo tempore habeamus, aut quolibet modo habere quæramus, sed semper ipsa prædicta Ecclesia S. Joannis, cum domibus, aut cœmeteriis suis, & cum suis omnibus pertinentibus, sit juris & ditionis ipsius Domini Abbatis, & successorum ejus, & prædicti Cœnobii SS. Trinitatis, habendi, & ordinandi, & faciendi exinde quæ voluerint, absque nostra, successorumque nostrorum, & prædictæ Sanctæ Reginensis Ecclesiæ contrarietate*: quemadmodum nosse licet ex ipso actu relato *t. 7.* Ughellii, Venetæ impressionis *an.* 1721. *col.* 299.

Opport. adnotat. de juribus in consecrata Eccl. Consecranti olim tributis.

§. 7. Rejecto titulo ex dubia consecratione desumpto, alter subsequitur expendendus titulus, si nimirum Ecclesia combusta quandoque fuerit. Atque superius etiam servatæ methodo insistentes, disquiramus oportet, an si qua Ecclesia fuerit incendio exusta, satis id sit, ut iterata possit ipsi adhiberi consecratio, exindeque an hujusmodi titulus in propositam nobis speciem de Bononiensi Divi Petri Ecclesia cadere possit. Canonicus indubie est injectæ combustionis titulus; veluti deprehenditur *ex Can. Ecclesiis 20. de Consecrat. dist.* 1. cujus hæc sunt verba: *Ecclesiis semel Deo consecratis non debet iterum Consecratio adhiberi, nisi ab igne exustæ fuerint*: quod porro accipiendum ita est, quoties universa, vel maxima Ecclesiæ pars fuerit igne absumpta, quemadmodum pergit Glossa *in Cap. Proposuisti, verbo, Reconciliari, de Consecrat. Eccles. vel Altaris*; cujus concepta verba sunt hæc: *Si Ecclesia est exusta tota, vel major pars, debet iterum consecrari*: vel quando, licet consistant parietes, detractæ tamen iis crustæ, sejunctique lapides sunt; quod quidem ipsum notatur a Glossa *in præallegatum Can. Ecclesiis, verbo, exustæ, de Cons. dist.* 1. *Cum Ecclesia ita comburitur, quod destruatur, vel decrustatur interius, & exterius, tunc exsecratur. Consecratio enim Eccles. maxime consistit in unctione exteriori, & conjunctione, & dispositione lapidum*, consentiunt Repetentes Canonici juris *ad præcitatum Cap. Proposuisti*, Innocentius nimirum *num.* 1. Zabarella, *num.* 2. Ostiensis *num.* 3., & ad rem præsentem perbelle Ivo Carnotensis, Scriptor sæculi IX. *in suo Serm.* 4. *de Sacramentis dedicationis*, consecrationis substantiam parietibus adhærere, qui inunguntur, & Crucibus signantur: quod etiam expenditur a S. Petro Damiano *in suo Serm.* 1. *in dedicat. Eccles.*

Alter iterandæ consecrationis titulus, subsecutum incend.

Satis ad id est decrustatos fuisse parietes lapidesque sejunctos.

§ 8. Ti-

e passando per Modena, consecrò la Chiesa Vescovile di San Geminiano: come si legge *negli antichi Annali di Modena* d'Autore anonimo, stampati *nel tom. 11 Rer. Ital. Script. col. 54.* e *negli Annali d'Italia* del Muratori *all'anno* 1184. *al tom. 7. pag. 46.* ed il monumento dell'una e dell'altra Consecrazione si ritrova in una lettera dello stesso Pontefice, scritta a Gerardo Arcivescovo di Ravenna, a cui, come a Metropolitano, erano in quel tempo soggette le Diocesi di Bologna, e di Modena. La lettera del Pontefice si ritrova nel celebre Archivio della Chiesa di Ravenna, e si ritrova stampata dall'accreditato Rossi *nell'Istoria di Ravenna alla pag. 356.* e leggendosi nella lettera siegue: *Dignum est, & consonum rationi, ut, cum ad tuæ Fraternitatis instantiam, Bononiensi, & Mutinensi Ecclesiis impenderimus Dedicationis munus, nunquam ex hoc adversus Ecclesiam tuam, cui tanquam Metropoli sunt subjectæ, & aliquantam vindicare valeant libertatem. Nos itaque providere volentes, ne de facto nostro, contra te, vel successores tuos, injuriæ, aut scandali materia oriatur, auctoritate Apost. constituimus, ut nullum ex hoc tibi, vel successoribus tuis, præjudicium in posterum generetur, sed semper jam dictæ Ecclesiæ, sicut ante Dedicationem quam eis impendimus, erant, in tua, & successorum tuorum obedientia, & subjectione, sine contradictione consistant*: sarà qui lecito l'osservare di passaggio, che, secondo la disciplina di que' tempi, consecrandosi da chi non era l'Ordinario del luogo, una Chiesa, essa diventava soggetta all'autorità del Consecrante, se esso non cedeva il suo diritto: e così restava esente dal jus del proprio Ordinario. Il che anche si comprova con un atto solenne, seguito nel 1140., in cui avendo Falconio, Abbate del celebre Monastero della Trinità della Cava, pregato il Vescovo della Chiesa Reginense a consecrare la Chiesa di S Giovanni, situata nel distretto della sua Badia, fu fatta la Consecrazione dal Vescovo, ma colla seguente protesta: *Ita tamen, ut neque nostri, neque posteri, nos, nec ipsa Sancta nostra Reginnensis Ecclesia, nec aliquis pro parte nostra, ibi aliquod dominium, aut aliquod jus aliquo tempore habeamus, aut quodlibet modo habere quæramus, sed semper ipsa prædicta Ecclesia S. Joannis, cum domibus, aut cœmeteriis suis, & cum suis omnibus pertinentibus, sit juris & dictionis ipsius Domini Abbatis, & successorum ejus, & prædicti Cœnobii Sanctiss. Trinitatis, habendi, & ordinandi, & faciendi exinde quæ voluerint, absque nostra, successorumque nostrorum, & prædictæ Sanctæ Reginnensis Ecclesiæ contrarietate*: come si vede nell'Atto registrato *nel tom. 7.* dell'Ughelli della stampa di Venezia del 1721. *col.* 279.

S'osserva il diritto che anticamente acquistava il Consecrante sopra la Chiesa da lui consecrata.

§. 7. Escluso il titolo della dubbietà della Consecrazione, succede l'esame di un altro titolo, che è quello del patito incendio. E qui pure, camminando col metodo poc'anzi tenuto, è d'uopo l'esaminare, se, avendo una Chiesa patito l'incendio, ciò basti, ad effetto ch'essa possa consecrarsi di nuovo: e di poi, se questo titolo concorra nel caso presente della nostra Chiesa di S. Pietro di Bologna. Canonico senza dubbio è il titolo del patito incendio; come si desume *dal Can. Ecclesiis, 20. de Consecrat. dist. 1.* ed eccone le parole: *Ecclesiis semel Deo consecratis non debet iterum Consecratio adhiberi, nisi ab igne exustæ fuerint*: il che s'intende, ogni qual volta o tutta la Chiesa, o la maggior parte d'essa è restata abbruciata, conforme prosiegue la Chiosa *nel cap. Proposuisti, alla parola: reconciliari, de Consecratione Ecclesiæ vel Altaris*, le di cui parole sono le seguenti: *Si Ecclesia est exusta tota, vel major pars, debet iterum consecrari*: o quando, benchè restino in piedi i muri, restano però scrostati, ed una pietra disgiunta dall'altra: il che pure vien avvertito dalla Chiosa *nell'allegato Can. Ecclesiis, alla parola: exustæ, de Consecrat. distint. 1. Cum Ecclesia ita comburitur, quod destruatur, vel decrustetur interius, & exterius, tunc execratur. Consecratio enim Ecclesiæ maxime consistit in unctione exteriori, & conjunctione, & dispositione lapidum*. Concordano i Repetenti Canonici *sopra l'allegato Cap. Proposuisti*, cioè l'Innocenzo *al num.* 1. il Zabarella *al num.* 2. l'Ostiense *al num.* 3. Ed a questo proposito osserva molto bene Ivone Carnotense, Scrittore del secolo IX. *nel suo Serm. 4. de Sacramentis dedicationis*, che la so-

Altro titolo per cui è lecito riconsacrare le Chiese il patito incendio.

Basta a tal effetto sieno scrostati i muri, ed una pietra resti disgiunta dall'altra.

Sententia hæc auctoritate & exemplis confirmatur.

§. 8. Titulo subsecutæ, mox supra expresso modo, combustionis favet Liber Diurnus Romanorum Pontificum, vetustissimo e Codice exscriptus, Romanisque typis publici juris factus a celebri Luca Holstenio sub annum 1658., ubi *pagin.* 130. *num.* 41. legitur sic cautum: *Basilicam, quam in Castro Illo dilectio tua post incendium asserit reparatam, & in honorem Beati Illius, habitatores loci Illius desiderant consecrari, Dedicationis tibi in eo per præceptionis nostræ seriem facultatem tribuimus, ut fidelium devotio competens sortiatur effectum*. Neque ad hunc magis firmandum titulum ex igne vastante erutum, desiderantur in Ecclesiasticis Historiis opportuna monumenta. Nono jam elabente, vel decimo ineunte sæculo, in Italiam irruerunt Pannonii, igne ferroque immaniter miscentes omnia; & inter cætera Sacra loca igne consumpta, Nonantulanam quoque Ecclesiam una cum Cœnobio concremarunt: *Si quidem barbarorum gladio vastante, tuumque Monasterium ab iisdem igne crematum, hominum infestatione, te ipsum cum tuis turbatum audimus*. Ita Sergius Pontifex Nontulano Abbati Leopoldo scripsit. Haud neglexit providi consilii Abbas Monasterium & Ecclesiam a fundamentis restituere: *ut post tot flagella tui laboris certamine Ecclesiam ipsius tui Monasterii usque ad culmen levares &c.* pergit idem Pontifex, Cumque ab eo quæsiisset Abbas, ut Episcopum Ecclesiam consecraturum designaret, tres nominavit Pontifex, tributa ipsi facultate seligendi ex tribus jam designatis, quem maluisset ad dedicandam Ecclesiam invitare: *De cætero, si ad ad consecrandam tui Monasterii Ecclesiam Episcopum quæris &c. de his tribus, qualem volueris induc ad consecrandam tuam Ecclesiam*. Monumentum hoc impressum est penes Ughellium *tom.* 2. præcitatæ editionis *col.* 205. Ineunte XIV. sæculo cum Lateranensem Basilicam adverso casu intercessisset ignis, eadem una cum adjuncto Pontificio Palatio exausta mansit atque consumpta, uti referunt S. Antoninus 3. *part. Chronit. tit.* 21. *cap.* 1. *§.* 4. & Villanius *lib.* 5. *cap.* 98. Cumque Clemens V Pontifex non prætermisisset eamdem reædificandam curare, non multo post exactum præfati XIV. sæculi dimidium, novo adverso fato, ingenti suborto incendio, iterum fuit absumpta, quemadmodum testantur Rainaldus *in Continuatione Annalium ad annum* 1361. *num.* 3. & Soresinus *in Annalibus Lateranensibus* manuscriptis, asservatisque in Tabulario Capituli *fol* 147. Et quamvis ex sollicita Romanorum Pontificum cura, omnia Basilicæ suppeditata fuerint, quibus in pristinum statum restituta fuit, cum tamen non fuisset iterata consecratione dicata, quamvis superioribus temporibus, & cum primum constructa extitit, eam S. Silvester dedicavisset, hinc placuit Benedicto XIII. Pontifici eamdem sacrare, quod quidem præstitit nobis spectantibus, vehementerque mirantibus universam laboriosam functionem a pio illo Pont. summa cum religione animique constantia peractam, quamvis idem ipse viribus esset destitutus, ideoque ad novissima vitæ properaret.

Nec alter hic subsecuti incendii tit. Bonon. Eccles. accommod. demonstratur.

§. 9. Tradunt Historici nostri, providos Concives nostros iniisse consilium de Bononiensi Cathedrali Ecclesia extra Civitatem olim constructa, Barbarorumque eversa populationibus, reædificanda, sed intra Civitatis muros, eodemque ipso in loco, ubi vel nunc sita conspicitur: id quod præstitum est X. ineunte sæculo. Iidem Historici referunt, sub Henrico I. Episcopo, medio circiter sæculo XII. sacram illam ædem igne penitus fuisse consumptam; subduntque, non ita multo post fuisse eamdem a Joanne Episcopo antea Lateranensi Canonico, egregio opere restitutam. Videri possunt ea de re Sigonius *in Vitis Episcopum Bononiensium*, Ghirardaccius *in suis Historiis*, Pompeus Vizanius, fusiusque Celsus Faleonius, & Masinius; quibus porro Authoribus, etsi gestæ rei haud coætaneis, integra fides adhiberi valet, cum agatur de factis publicis, omnibusque perspectis, quorum in plura sæcula protenditur recordatio, quorumque nulla servantur monumenta, ideoque resciri aliter nequeunt, quam si Historici regionis, in qua gesta res dicitur, consulantur. Indubium itaque est secutum incendium; certa itidem satis superque incendii conditio; at non propterea pronunciari potest exin-

de

ſtanza della Conſecrazione particolarmente conſiſte nelle pareti, nelle quali ſi fanno le unzioni, e le Croci; il che anche vien conſiderato da S. Pier Damiani *nel ſuo Serm.* 1. *in Dedicatione Eccleſiæ*.

§. 8. Al titolo dell'incendio patito nel modo poc'anzi accennato, è favorevole il Libro Diurno de' Romani Pontefici, ricavato da un antichiſſimo Codice, e dato alle ſtampe in Roma dal celebre Luca Holſtenio l'anno 1658. ove *alla pag.* 130. *num.* 41. così ſi ritrova ſtabilito: *Baſilicam, quam in Caſtro Illo, dilectio tua poſt incendium aſſerit reparatam, & in honorem Beati Illius, habitatores loci Illius deſiderant conſecrari, Dedicationis tibi in eo per præceptionis noſtræ ſeriem, facultatem tribuimus, ut fidelium devotio competens ſortiatur effectum*. Nè per convalidare il titolo, che deriva dal patito incendio, mancano nella Storia Eccleſiaſtica i monumenti. Nel fine del ſecolo IX. o ſia nel principio del ſecolo X. vennero gli Ungheri in Italia, ove fecero ſtragi, ed incendj enormi; e fra gli altri luoghi ſacri che abbruciarono arſero la Chieſa, ed il Monaſt. di Nonantola: *Siquidem barbarorum gladio vaſtante, tuumque Monaſterium ab iiſdem igne crematum, malorum hominum infeſtatione, te ipſum cum tuis turbatum audimus*. Così ſcriſſe Sergio Papa all'Abbate Leopoldo, Abbate Monantolano. Non mancò il provvido Abbate di rifare il Monaſtero, e la Chieſa: *ut poſt tot flagella tui laboris certamine Eccleſiam ipſius tui Monaſterii uſque ad culmen levares &c.* proſiegue lo ſteſſo Pontefice. Ed avendogli l'Abbate fatta iſtanza, acciò deſtinaſſe un Veſcovo, che conſacraſſe la Chieſa, tre dal Papa gli furono nominati, dandogli fra eſſi tre l'elezione di quello, che eſſo aveſſe avuto genio d'invitare a conſecrare la Chieſa: *De cætero, ſi ad conſecrandam tui Monaſterii Eccleſiam Epiſcopum quæris, &c. de his tribus, qualem volueris induc ad conſecrandam tuam Eccleſiam*. Il monumento, è ſtampato nell'Ughelli *al tom.* 2. dell'edizione allegata *col.* 205. Nel principio del ſecolo XIV. eſſendoſi per diſgrazia attaccato il fuoco alla Baſilica Lateranenſe, eſſa reſtò, unitamente coll'anneſſo Palazzo Papale, abbruciata e diſtrutta, come riferiſcono S. Antonino *nella* 3. *part. delle Croniche tit.* 21. *cap.* 1. §. 4. ed il Villani *nel lib.* 5. *cap.* 98. e non avendo mancato il Pontefice Clemente V. di riedificarla, poco dopo la metà del predetto ſecolo XIV. reſtò per nuova diſgrazia eſpoſta ad un nuovo vaſtiſſimo incendio, come atteſtano il Rainaldi *nella Continuazione degli Annali all' anno* 1361. *num.* 3. il Soreſino *negli Annali Lateranenſi manoſcritti*, che ſi conſervano nell' Archivio del Capitolo, *fogl.* 147. E benchè dalla provida cura de' Romani Ponteſici foſſero alla Baſilica ſomminiſtrati tutti i mezzi, in vigore de' quali ritornò nel primiero ſtato, non eſſendo però la ſteſſa ſtata di nuovo conſecrata, ancorchè nè tempi precedenti, e quando fu fabbricata, foſſe conſecrata da S. Silveſtro, volle il Pontefice Benedetto XIII. riconſecrarla, come fece; avendo Noi con noſtra grande ammirazione veduta la funzione laborioſa, fatta da quel pio Pontefice con ſomma divozione, ed intrepidezza, non oſtante l'eſſere eſſo eſtenuato di forze, e però ridotto vicino al termine de' ſuoi giorni.

Si conferma queſta opinione coll'autorità ed eſempj.

§. 9. Raccontano i noſtri Iſtorici, che ſtando la Cattedrale di Bologna fuori della Città, ed eſſendo eſſa reſtata diſtrutta da' barbari, penſarono i noſtri providi Concittadini di riedificarla, ma dentro la Città, e nel luogo, ove anche preſentemente ſi ritrova, il che ſucceſſe nel principio del ſecolo X. Raccontano gli ſteſſi Storici, che ſotto il Veſcovo Enrico I. verſo la metà del ſecolo XII. reſtò la Chieſa affatto abbruciata; e ſoggiungono, che poco dopo ſotto il governo di Giovanni Veſcovo, che prima era ſtato Canonico Lateranenſe, fu da eſſo nobilmente rifatta. Si poſſono vedere il Sigonio *nelle Vite de' Veſcovi di Bologna*, il Ghirardacci *nelle ſue Storie*, Pompeo Viziani, e diffuſamente Celſo Faleoni, ed il Maſini; ai quali tutti ſi può preſtare intera fede ancorchè non ſiano contemporanei, trattandoſi d'atti pubblici e notorj, de' quali dura la memoria per più ſecoli; e de' quali non ſi conſervano monumenti, nè v'è altro modo di ſaperli, che ricorrendo agl'Iſtorici del Paeſe in cui ſono ſeguiti. Certo dunque è l'incendio: ma non per queſto può dirſi, che da ciò derivi il titolo, per poter di nuovo canonicamente conſecrare la Chieſa: imperocchè l'incendio ſegui.

Si pruova che neppur queſto ſecondo titolo è adattabile alla Chieſa di Bologna.

de titulum profluere, ad Ecclesiæ consecrationem jure iterandam. Subsecutum enim post consecrationem incendium iteratæ dedicationi locum facit; non autem combustio, quæ consecrationem antecesserit, veluti plane contigit in ea, quam versamus, facti specie, juxta quam, cum Ecclesiam Sancti Petri consumpsisset ignis, eamdem Joannes Episcopus iterum a fundamentis excitasset ac reædificasset, eamdem ipsam sic restitutam Lucius III. Pontifex consecravit. Aliud itaque indigitandum esset, evincendumque incendium, Pontificiam consecrationem subsecutum; at de hoc nullum nobis proditum monumentum.

Tertius iterandæ consecrationis tit. Eccl. videlicet, vel sal. parietum reædific.

§. 10. Jam reliquum est, ut ad examen revocetur tertius titulus casui huic nostro aptus, per quem nova potest Ecclesiæ adhiberi consecratio, quique in veteris Ecclesiæ, ac præsertim parietum nova constructione continetur; si enim corruisset tectum, illudque iterum fuisset superinductum, veteres autem constitissent parietes, jam a Pontifice Innocentio III. *in Cap. Ligneis de Consecrat. Eccl. vel Altar.* definitum fuit, consecratam Ecclesiam non debere iterata inauguratione dicari: *Inquisitione tua taliter duximus respondendum, quod, cum parietes in sua integritate permanserint, & tabula Altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit, ob causam prædictam nec Ecclesia, nec Altare debet denuo consecrari.* Scribensque in prædictum textum Abbas subdit *num. 1. Quia Consecratio Ecclesiæ consistit, non in tecto &c. sed in parietibus; ideo, corruente tecto, non fiet reconsecratio*: & cum Abbate veteres Repetentes, quin & recentiores Authores passim consentiunt.

An satis ad id sit Eccl. parietesque per partes refici.

§. 11. At non propterea omnes submotæ quæstiones a scriptoribus excitari solitæ. Casum inducunt ipsi de Ecclesia, ejusdemque parietibus, paulatim, & per partes refectis; & inquirunt, an refectis hoc pacto omnibus integrisque parietibus, liceat Ecclesiæ universim, uti prædictum est, refectæ consecrationem iterare; negant aliqui, quod eadem semper sit Ecclesia; ad eum plane modum, quo eadem dicitur navis, quæ paulatim, pro opportunitate, novis restituitur tabulis, lignisque; quamvis demum nullæ tabulæ, nulla supersint ligna ex veteribus, quibus fuit navis primum compacta; idemque ipse dicitur populus, etsi superstites non sint amplius illi, ex quibus olim coalescebat, fuerintque isti, natis subinde hominibus, suppleti.

Negat sententia, & argum.

Affirmat. sententiæ fundam.

§. 12. In oppositam sententiam concedunt alii, tum quia quoad spiritualia, veritatem sequimur, non fictionem; tum quia sublatis antiquis parietibus, nec vetus manet amplius consecratio. Est hæc Innocentii sententia, quam sequitur Abbas *in cit. Cap. Proposuisti, num. 8.* ubi postquam primam retulit opinionem, ita subdit: *Sed Innocentius super rubricam refert, contrarium teneri a quibusdam, ut indigeat reconsecratione. Et hanc partem puto veriorem: nam in istis spiritualibus consideramus veritatem, & non fictionem: sed in veritate non est illa Ecclesia, ex quo in toto de novo, licet successive, est refecta; nam negari non potest, quin Consecratio, quæ consistebat in antiquis parietibus, sit sublata; & jura contraria loquuntur de fictione juris.*

Media inter præc. complur. sententia.

§. 13. Alii denique sentiunt, si quæ iteratis vicibus fit parietum superinductio, ita peragitur, ut pars major consecrati parietis consistat, iteratæ consecrationi non esse locum: quod major consecrati parietis pars minori superhabitæ suam impartiat consecrationem. Ita disserit Suarez *tom. 3. in 3. part. disput. 81. sect. 4. §. Sextus casus: Quando parietes Ecclesiæ ita destruuntur, ut eam integre reædificare oporteat; tunc iterum consecranda est &c. Oportet autem, ut parietes simul ruant; nam, si paulatim, & successive destruantur, ac reparentur, non perditur Consecratio, quia semper censetur manere idem numero Templum. Quod intelligendum est, dummodo pars non consecrata, quæ additur, non sit major; quia tunc id, quod est majus, censetur ad se trahere, quod est minus.* Huicque sententiæ adhærent alii, quos collegit, sequutusque est Schmalzgrueber *ad tit. Decretalium de Consecr. Eccles. §. 1. num. 27. & 28.* Verum, ut ut sit de recensitis sententiis, illud tuto pronunciari posse videtur, quoties destructum est vetus templum, vel quia corruit, vel quia illud subverterunt homines, vel quia Christi fi-

Has inter quæstion. quid cert.

de

guito dopo la Consecrazione, apre la strada ad un nuova Consecrazione; ma non già l'incendio che è seguito prima della Consecrazione; come appunto è successo nel caso presente, in cui essendo seguito l'incendio della Chiesa di S. Pietro, ed avendola il Vescovo Giovanni rifatta e riedificata, il Pontefice Lucio III. avendola ritrovata nello stato predetto, la consecrò. Sarebbe necessario il provare un nuovo incendio, seguito dopo la Consecrazione del Pontefice; e di questo non abbiamo veruna contezza.

§. 10. Resta l'esame dell'ultimo titolo adattabile al nostro caso, per cui si può fare la nuova Consecrazione della Chiesa, e che consiste nel rifacimento dell'antica Chiesa, e particolarmente de' muri; mentre, se fosse caduto il tetto, e si fosse rifatto, e fossero restati in piedi gli antichi muri, già dal Pontefice Innocenzo III. *nel Cap. Lignis, de Consecr. Eccles. vel Altar.* fu deciso, che la Chiesa consecrata, non dee riconsecrarsi: *Inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum, quod, cum parietes in sua integritate permanserint, & tabula Altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit, ob causam prædictam nec Ecclesia, nec Altare debet denuo consecrari.* E scrivendo l'Abbate sopra il detto testo, così soggiugne *al num. 1. Quia Consecratio Ecclesiæ consistit, non in tecto &c. sed in parietibus; ideo corruente tecto, non fiet reconsecratio:* e coll' Abbate concordano gli antichi Repetenti, e comunemente ancora gli Autori moderni.

Terzo titolo per la riconsecrazione d'una Chiesa, se tutta, o almeno i muri siansi rifabbricati.

§. 11. Ma non per questo restano tolte le dispute, che si vanno promovendo dagli Scrittori. Propongono essi il caso della Chiesa, e de' muri della medesima, che si vanno rifacendo, ma a poco a' poco, ora una parte, ed ora un'altra; e cercano, se in questo modo essendosi rifatti tutti, possa la Chiesa, dopo il totale predetto rifacimento, di nuovo consecrarsi: ed alcuni rispondono di no, essendo sempre la stessa Chiesa; siccome sempre si dice essere la stessa nave quella, che a poco a poco, secondo il bisogno, si va riparando con nuove tavole e nuovi legni, ancorchè non vi resti verun'antica tavola, o verun antico legno di quelli, coi quali fu precedentemente fabbricata; e si dice essere lo stesso popolo, ancorchè non siano più vivi quelli che una volta lo componevano, e questi siano stati reclutati dagli altri che sono nati dopo que' primi.

Se basti a tale effetto il rifabricare la Chiesa, ed i muri parte per parte.

Opinione negativa e suo principal arg.

§. 12. Altri poi sono di sentimento contrario; sì perchè nelle cose spirituali si deve attendere la verità, e non la finzione; sì perchè, non essendovi più gli antichi muri, non v'è più l'antica Consecrazione. Questa è la sentenzta d'Innocenzo, di cui si fa seguace l'Abbate *nel cit. cap. Proposuisti, al num. 8.* ove, dopo aver riferita la prima opinione, così scrive: *Sed Innocentius super rubricam refert, contrarium teneri a quibusdam, ut indigeat reconsecratione. Et hanc partem puto veriorem; nam in istis spiritualibus consideramus veritatem, & non fictionem, sed in veritate non est illa Ecclesia, ex quo in toto de novo, licet successive, est refecta; nam negari non potest, quin Consecratio, quæ consistebat in antiquis parietibus, sit sublata; & jura contraria loquuntur de fictione Juris.*

Fondam. di chi tiene l'affirmativa

§. 13. Altri poi vogliono, che, se il rifacimento de' muri, che si fa in più volte, si fa, lasciando in piedi la maggior parte del muro consecrato, non sia luogo a nuova Consecrazione; comunicando la maggior parte del muro consecrato la Consecrazione alla minor parte, che adesso si aggiunge. Così la discorre il Suarez *nel tom. 3. in 3. part. disput. 81. sect. 4 §. Sextus casus: Quando parietes Ecclesiæ ita destruuntur, ut eam integre reædificare oporteat, tunc iterum consecranda est &c. Oportet autem, ut parietes simul ruant; nam, si paulatim, & successive destruantur, ac reparentur, non perditur Consecratio, quia semper censetur manere idem numero Templum. Quod intelligendum est, dummodo pars non consecrata, quæ additur, non sit major; quia tunc id quod est majus, censetur ad se trahere quod est minus.* Ed a questa sentenza aderiscono gli altri cumulati, e seguitati dallo Schmalzgrueber *al tit. delle Decretali de Consecrat. Eccles. § 1. num. 27. & 28.* Ma, ciocchè siasi delle riferite opinioni, sembra potersi dire sicuramente, che, quando la Chiesa antica è restata distrut-

Sentenza di mezzo tra le due precedenti, e suoi seguaci.

delium religio, a primo posito lapide ad usque novissimum, novum excitare templum instituit, adeout asserere nemo possit veterem consistere ædem, sed potius veteri illi in honorem certi alicujus Sancti Deo dicatæ novam superinductam ædem, Deo itidem in honorem ejusdem Sancti nuncupatam; perspicuum esse, posse novam dicari Ecclesiam, licet vetus illa jam destructa, fuisset & ipsa solemni ritu inaugurata.

Exemplo res illustratur.

§. 14. Historia Lotharingiæ novissime publici juris facta a P. Calmet, *part.* 2. *tom.* 1. *col.* 567. publicus exscriptus legitur actus Requini Tullensis Episcopi, editus sub annum 1128., quo narratur, constructam ad Spinalium Ecclesiam quamdam, fuisse a S. Gerardo Tullensi Episcopo consecratam, ipsique exinde subversæ novam fuisse superinductam, hancque iterum a S. Leone Pp. IX. inauguratam. *Hoc etiam a notitia posterorum recedere nolumus, quod destructo etiam Monasterio, quod B. Gerardus dedicaverat, quia nimis parvum erat, & altero ædificato, quod Beatus Leo dignitate Sedis Apostolicæ sublimatus dedicavit &c.*

Iterata in id ipsum afferuntur exempla.

§. 15. Templum S. Mariæ situm in Urbis Regione Monticulorum nuncupata, dicatum jam fuerat a Paschali II. Pontifice, teste Pandulpho Pisano apud Papebrochium *in Propilæo pag.* 319. *num.* 27., Venetæ impressionis. Plura post annorum centena, cum sacra Ædes fuisset in deteriorem statum perducta, Clemens XI. Pontifex fuit adeo pro ea sollicitus, ut ab ipso rædificata merito dici queat, veluti perbelle adnotavit Gagnius Cæremoniarum Magister in publicis Actis a se confectis super dedicatione ejusdem Ecclesiæ: *Quam Sanctissimus Dominus noster Clemens Papa XI. reædificari fecit*: Hæcque ipsa Ecclesia S. Mariæ in Monticulis anno 1716. consecrata fuit, nil movente prima ejusdem inauguratione a Paschali II. Pontifice peracta, veluti præmonitum fuit; atque insuper dignosci omnia possunt ex Historia præfatæ Ecclesiæ scripta ab Horatio Ciuccoli *pag.* 89. & *pag.* 94. Ecclesiam a S. Benedicto extructam in Monte Cassino subverterunt Longobardi. Ipsam restituit Abbas Petronaces; sed a Saracenis deinde combustam Joannnes Abbas reædificavit, Abbas vero Desiderius ampliavit, atque demum Zacharias Pontifex consecravit, sub annum 748. qua de consecratione fusiori calamo scripsere Sigonius *de Regno Italiæ lib.* 3. *ad annum* 748. Cardin. Baronius *ad eumdem annum* 748. *num.* 16., atque Gattola *parte prima Historiæ Abbatiæ Cassinensis ad seculum III. pag* 20. De alia quoque Consecratione, eidem Ecclesiæ ab Alexandro II. sub annum 1071. adhibita, occurrit mentio. Ipsa insuper Ecclesia, ingenti terræ motu, anno 1349. diruta, Urbani V. Pontificis jussu fuit excitata. At cum eadem iterato corruisset, fuissetque an. 1649. a fundamentis restituta, & in eum, quem nunc tenet magnificentiæ statum, adducta, Bened. XIII. anno 1727. eam tertio consecravit, quemadmodum quisque nostrum meminisse potest, atque etiam legitur in ejusdem Pontificis Vita edita a Præsule Borgia Archiepiscopo Firmano, *sub. num.* 57., ac veluti etiam adnotatum conspicitur in Lapideo monumento in prædicta Basilica ad perennem rei gestæ recordationem apposito: *Terræmotu anni* 1349. *prorsus dirutam, & Urbani V. jussu erectam, ac rursus ruina obrutam, atque a fundamentis anno* 1649. *excitatam, & recens magnificentius exornatam, Benedictus XIII. Pontifex Maximus Ordinis Prædicatorum anno* 1727. *die* 19. *Maji solemni ritu tertio consecravit*. Vetus denique Templum insignis Abbatiæ Campidonensis fuit ab Hadriano I. Pontifice solemni ritu inauguratum; verum cum illud idem, sæculo XVII., Svedensi bello prostratum mansisset, & per Abbatem a fundamentis restitutum fuisset, Nos ex Pontificia Nostra auctoritate, Abbati, etsi Episc. charactere non insignito, facultatem fecimus consecrandi Eccles. adhibito tamen Oleo per Episc. benedicto, idque ut religioni ipsius Abbatis, & piis indulgeremus populorum votis, qui Abbatem, cujus tanta in opere perficiendo laus fuerat, sacram functionem peragentem cernere exoptabant; & sane fuit ab eodem, in vim dati a Nobis Apostolici Brevis, solemniter inaugurata Ecclesia, veluti nosse licet e Nostro Opere *de Synodo Diœcesana lib.* 13. *cap.* 15. *num.* 4. novæ Romanæ editionis.

§. 16.

ſtrutta, o perchè è caduta, o perchè gli uomini l'hanno rovinata, o perchè la pietà de'fedeli ſi è accinta a fabbricarne una nuova, incominciando dalla prima pietra, e proſeguendo ſino all'ultima, in tal maniera che non v'è chi poſſa dire che reſti in piedi l'antica Chieſa, ma bensì che in luogo dell'antica Chieſa dedicata a Dio in onore del tal Santo, ſe n'è riedificata una nuova, dedicata pure a Dio in onore dello ſteſſo Santo: ſembra eſſer coſa chiara, poterſi la nuova Chieſa conſecrare, ancorchè la prima foſſe già ſtata conſecrata. Coſa paſſi per certo pra le queſtioni dubbie.

§. 14. Nella Storia della Lorena, ultimamente data alle ſtampe dal Calmet, *nella part. 2. del tom. 1. col. 567.* ſta regiſtrato un Atto pubblico di Riquino Veſcovo Tullenſe, fatto nell'anno 1128. in cui ſi racconta, ch'eſſendo ſtata fabbricata vicino a Spinal una Chieſa, fu eſſa conſecrata da S. Gerardo Veſcovo Tullenſe, e ch'eſſendo eſſa di poi ſtata diſtrutta, ne fu fatta una nuova, e che queſta fu per la ſeconda volta conſecrata da San Leone IX. *Hoc etiam a notitia poſterorum recedere nolumus, quod, deſtructo etiam Monaſterio, quod B. Gerardus dedicaverat, quia nimis parvum erat, & altero ædificato, quod Beatus Leo dignitate Sedis Apoſtolicæ ſublimatus dedicavit &c.* Si dà lume alla materia con l'eſempio.

§. 15. La Chieſa di S. Maria in Monticelli di Roma era già ſtata conſecrata dal Pontefice Paſquale II. come atteſta Pandolfo Piſano appreſſo il Papebrochio *nel Propileo alla pag. 319. num. 27.* della ſtampa di Venezia. Dopo il laſſo di più ſecoli, eſſendo la detta Chieſa ridotta in cattivo ſtato, il Pontefice Clemente XI. tanto per eſſa fece, che ſi può dire che la riedificaſſe, come molto bene avvertì il Gagni, Maeſtro delle Ceremonie, nell'Iſtrumento della dedica della ſteſſa Chieſa: *Quam Sanctiſſimus Dominus Noſter Clemens Papa XI. reædificari fecit.* E queſta Chieſa di S. Maria in Monticelli nell'anno 1716. fu conſecrata, non oſtante la prima Conſecrazione di eſſa, fatta dal Pontefice Paſquale II. come ſi è detto, e come anche ſi può il tutto vedere nella Storia della detta Chieſa, ſcritta da Orazio Ciuccioli, *p. 89. & pag. 94.* La Chieſa eretta da S. Benedetto in Monte Caſino fu diſtrutta da' Longobardi. La rifece l'Abbate Petronace; ed eſſendo ſtata abbruciata da' Saraceni, fu rifatta dall'Abbate Giovanni, ed ampliata dall'Abbate Deſiderio: ed il Pontefice Zaccaria la conſecrò l'anno 748. della qual Conſecrazione ampiamente diſcorrono il Sigonio *de Regno Italiæ lib. 3. all'anno 748.* il Cardinal Baronio *allo ſteſſo anno 748. num. 16.* ed il Gattola *nella parte prima della Storia dell'Abbazia Caſinenſe al ſecolo III. pag. 20.* Si fa menzione di una Conſecrazione fatta della ſteſſa Chieſa da Aleſſandro II. l'anno 1071. La ſteſſa Chieſa patì grave rovina per un gran tremuoto l'anno 1349., e fu riedificata per ordine del Pontefice Urbano V. Ma eſſendo la ſteſſa di nuovo precipitata, ed eſſendo ſtata riedificata da' fondamenti l'anno 1649. e ridotta in quello ſtato di magnificenza, in cui ora ſi ritrova, il Pontefice Benedetto XIII. ne fece la terza Conſecrazione l'anno 1727. come ognuno di noi ſi può ricordare, e come anche ſi legge nella Vita dello ſteſſo Pontefice ſcritta da Monſignor Borgia Arciveſcovo di Fermo *ſotto il num. 57.*, e come altresì ſi legge in una Lapide poſta nella detta Baſilica in memoria di queſto fatto: *Terræmotu anni 1349. prorſus dirutam, & Urbani V. juſſu erectam, atque a fundamentis anno 1649. excitatam, & recens magnificentius exornatam, Benedictus XIII. Pontifex Maximus Ordinis Prædicatorum anno 1727. die 19. Maji ſolemni ritu tertio conſecravit.* Finalmente l'antica Chieſa della celebre Abbazia di Campidona fu conſecrata dal Pontefice Adriano I. ma eſſendo eſſa ſtata gettata a terra nel ſecolo XVII. nella guerra de' Svezzeſi, ed avendola l'Abbate riedificata da' fondamenti, prevalendoci Noi dell'autorità Pontificia di concedere ad un Abbate, benchè ſenza carattere Veſcovile, il poter conſecrare la Chieſa, ſervendoſi dell'Olio benedetto dal Veſcovo, per ſoddisfare alla divozione dell'Abbate, ed al pio deſiderio de' popoli, che bramavano di veder fare la funzione dall'Abbate, che tanto ſi era adoperato per condurre a fine la grand'opera, fu dallo ſteſſo, in ſequela d'un noſtro Breve, fatta la Conſecrazione della Chieſa: come il tutto può vederſi nella noſtra Opera *de Synodo Diœceſana al lib. 13. cap. 15. num. 4.* della nuova edizione Romana. Si portano altri eſempj allo ſteſſo effetto.

§. 16.

Pensatur, rejiciturque titulus ex terræm. quo Bon. Eccl. pars concidit.

§. 16. Verum ad nostram iterum Metropolitanam Bononiensem Ecclesiam S. Petri redeundo, etsi post peractam a Lucio III. sub annum 1184., uti prænotatum est, ejusdem Consecrationem, Ghirardaccius *lib.* 5. *fol.* 146. Vizanius *lib.* 3. *fol.* 101. Masinus *part.* 1. *fol.* 107. 108. Celsus Faleonius *in Historicis Monumentis Ecclesiæ Bononiensis fol.* 230., meminerint ingentis sequuti terræmotus, Henrico Fratta Episcopo, anno 1221., quo grave detrimentum Ecclesiæ S. Petri fuit illatum; cum tamen iidem ipsi referant, corruisse tectum, ac testudinem Ecclesiæ, providumque Episcopum haud prætermisisse illata reparare damna, ad rem præsentem satis haudquaquam est acerbus hic casus; superius namque animadversum est, consistentibus integris parietibus, quibus potissimum adhæret consecratio, non licere iterato Ecclesiam consecrare, etsi ejusdem tecta concidant.

Canonic. titul. iterandæ consecr. hujus Eccl. tantummodo reædificat. a fundam.

Recensentur novi ædificii exordia.

§. 17. Nova itaque adhibenda Consecratio alio debet fundamento inniti; paratumque illud est, nec a nobis excogitatum. Cum Rayuntius Card. Farnesius anno 1565 Bononiensem Ecclesiam Episcopus administraret, exiguum miratus ædificium majoris Cappellæ ejusdem Cathedralis Ecclesiæ, jam tum de alia fundamentis excitanda secum ipse constituit; at cum nunquam manum operi admovisset, id curæ reliquit Cardinali Gabrieli Palæotto sibi Successori, primoque in Patria nostra Archiepiscopo. Magnus itaque is Cardinalis augustam construxit Cappellam majorem, ad quam ex Ecclesia per aliquot conscenditur gradus, ipsumque etiam subterraneum ædificium instauravit, solemnique pompa in eamdem translatas, locatasque insignes nostrorum SS. Martyrum Vitalis, & Agricolæ Reliquias, decenti admodum, elegantique urna inclusit. Conspicuum Sacelli ædificium Cardinalis a primo lapide instituit, perfecit, ditavit, instruxitque congruentibus ornamentis, atque picturis celeberrimis. Enarrantur omnia a Ledesma in Vita præfati Cardinalis *lib.* 3. *cap.* 9., ab Alberto Bruni ipsi a Secretis, in Vita itidem ejusdem per ipsum contexta, impressaque *tom.* 6. *veterum Scriptorum*, & *Monumentorum*, quæ collecta fuerunt a Martene, & Durando, publicique juris facta Parisiis anno 1729. *col.* 1046 §. 31., a Sigonio, *de Episcopis Bononiensibus*, cum loquitur de eodem Cardinali: quibus accedunt, quæ insuper testantur Vizanius in Historiis *lib.* 12. *fol.* 107. & 108. Ughellius *Italia sacra t.* 2. *citatæ editionis col.* 41. Masinius, *part.* 1. *fol.* 107. & 108., & latius Celsus Faleonius *in Monumentis Historicis Bononiensis Ecclesiæ lib* 6. *fol.* 619 & *seq.* ubi subdit, non prætermisisse Gregorium XIII. Pontificem Concivem Nostrum, quum collati sumptus in ædificium, ornatumque ingentis Cappellæ, vicissent Cardinalitiæ vires, iteratis vicibus ampla ipsi munificaque suppeditare subsidia.

Conficit Archetypus, positoque primo lapide inchoatur.

§. 18. Novo licet absoluto majoris Sacelli ædificio, consistebant tamen adhuc reliqua vetustioris Templi; verum sive quod illud in deterius inclinasset, sive quod novæ Cappellæ amplitudini non responderet, Præsul Alphonsus Palæotus, Gabrieli ejusdem familiæ Cardinali in Bononiensi Archiepiscopatu Successor, novam adorsus est construendam Ecclesiam, Cappellæ recens constitutæ congruentem, acceptoque typo a celebri Architecto Patre Joanne Ambrosio Magente, Clerico Regulari Congregationis Sancti Pauli, primum posuit novæ ædis lapidem sub annum 1605. die Annunciationis Virginis Deiparæ sacra, cum e vivis sublato Clemente VIII. Apostolica Sedes vacaret, atque in fundamento lapideum hoc monumentum poni jussit: *Alphonsus Palæotus Bononiensis Archiepiscopus*, & *Princeps, Metropolitanam Ædem angustam, ac prope dirutam, in ampliorem a fundamentis restituturus, primum hunc lapidem solemniter posuit anno salutis 1605. die Annunciationis B. Mariæ Virginis, per mortem Clementis VIII. vacante Sede Romana*; eaque occasione complura excudi quoque curavit numismata, novum innuentia Metropoliticæ Ædis inceptum ædificium; quorum unum, simul cum aliis collectis numismatibus, transmissum a Nobis fuit ad celebre Nostrum Bononiense Institutum.

Ædificii increm.

§. 19. Nostros inter Convices, qui amplioribus eleemosynis novum opus juvarunt, quidam commemoratur Ludovicus Rusticellius, a quo ære proprio ingens posita pila ad lævum majoris Sacelli. Certa ad Nos usque producta memoria scimus,

§. 16. Ma, ritornando alla nostra Chiesa Metropolitana di S. Pietro di Bologna, sebbene dopo la Consecrazione fattane da Lucio III., come si è detto, l' anno 1184. si faccia dal Ghirardacci *al lib* 5. *fol.* 146. dal Vizani *al l.* 3. *fol.* 101. dal Masini *part.* 1. *fol.* 107. *e* 108. da Celso Faleoni *nelle Memorie storiche della Chiesa di Bologna fol.* 230. menzione d' un terribile tremuoto, seguito l' anno 1222. nel tempo nel Vescovado di Enrico Fratta, che recò un gran pregiudizio alla Chiesa di S. Pietro, riferendo però gl' istessi, che rovinò il tetto, e la volta della Chiesa, e che il provido Vesc. non lasciò di riparare al danno; questo funesto accidente non basta per l' effetto, di cui si tratta; essendosi di sopra già veduto, che quando restano illese le pareti, nelle quali la Consecrazione ha la sua Sede; ancorchè rovini il tetto della Chiesa, non si può fare nuova Consecrazione della stessa.

Si esamina, e si rigetta il titolo del terremot. patito dalla Chiesa di Bologna.

§. 17. Dee dunque la nuova Consecrazione avere il suo fondamento in altro capo: e questo è in pronto, e non è ideale. Reggendo il Cardinale Ranuzio Farnese nell' anno 1565. la Chiesa di Bologna in qualità di Vescovo, e compassionando l' infelice fabbrica della Cappella maggiore della nostra Cattedrale, pensò a fabbricarne una nuova da' fondamenti; ma non avendo posta mano alla sua idea, ne lasciò la cura al Cardinale Gabriello Paleotti suo successore, che fu il primo Arcivescovo della nostra Patria. Fabbricò dunque questo gran Cardinale l' augusta Cappella maggiore, alla quale dalla Chiesa si ascende per certi scalini, ed anche accomodò il sotterraneo, che è sotto la stessa, avendo fatta la solenne traslazione, e collocazione delle insigni Reliquie de' nostri Santi Martiri Vitale ed Agricola, che collocò in un' Urna assai propria e decente. Il Cardinale incominciò la faqbrica della gran Cappella da' fondamenti, la terminò, e la rese ricca, ed adorna con ornamenti proprj, e rinomate pitture. Il tutto vien riferito dal Ledesma nella Vita del detto Cardinale *al lib.* 3. *cap.* 9. da Alberto Bruni suo Segretario, nella Vita pure che fece dello stesso, stampata *nel tom.* 6. *degli antichi Scrittori, e Monumenti*, raccolti dal Martene, e dal Durand, e dati alla luce in Parigi l' anno 1729. *col.* 1406. §. 31., dal Sigonio *de Episcopis Bononiensibus*, quando parla dello stesso Cardinale: oltre quello, che anche attestano il Vizani *nelle Storie lib.* 12. *fol.* 107. *e* 108. l' Ughelli *nella Italia sacra al tom.* 2. *della citata edizione col.* 41. il Masini *part.* 1. *fol.* 107. e 108. e diffusamente Celso Faleoni *nelle Memerie storiche della Chiesa di Bologna lib.* 6. *fogl.* 619. *e seg.* ove aggiugne, ch' essendo stata superiore alle forze del Cardinale la spesa, che fece nella fabbrica ed ornamenti la gran Cappella, non lasciò il Pontefice Gregorio XIII. nostro Concittadino, di somministrargli più volte larghe e copiose sovvenzioni.

Si stabilisce il tit. legittimo della consecrazion. nella totale redificazione della Chiesa. Onde avesse principio la nuova fabbrica.

§. 18. Restava in piedi, non ostante la fabbrica della nuova Cappella maggiore, il restante della Chiesa vecchia; ed o perchè essa fosse in cattivo stato, o perchè non corrispondesse alla magnificenza della nuova Cappella, l' Arcivescovo Alfonso Paleotti, successore del Cardinale Gabbriello dello stesso cognome nell' Arcivescovado di Bologna, intraprese di fare una nuova Chiesa corrispondente alla nuova Cappella, avendone fatto fare il disegno dal celebre Architetto, Padre Gio: Ambrogio Magente, Chierico Regolare Barnabita; gettò la prima pietra della nuova Chiesa l' anno 1605. nel giorno dedicato all' Annunziazione di Maria Vergine, essendo vacante la Sede Apostolica per la morte di Clemente VIII. e ne' fondamenti fece porre la seguente Lapide: *Alphonsus Bononiensis Archiepiscopus, & Princeps, Metropolitanam Ædem angustam, ac prope dirutam, in ampliorem a fundamentis restiturus, primum hunc lapidem solemniter posuit anno salutis* 1605. *die Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis, per mortem Clementis VIII. vacante Sede Romana*; ed in quell' occasione fece ancora incidere varie Medaglie allusive alla nuova fabbrica della Metropolitana, che intraprendeva; ed una di queste è stata già da Noi con alttrelMedaglie mandata al nostro celebre Istituto di Bologna.

Se ne forma il disegno, e si butta la prima pietra.

§. 19. Fra i nostri Concittadini, che con larga limosina diedero ajuto alla nuova fabbrica, viene memorato un certo Lodovico Rusticelli, che a spese proprie

Progressi della Fabbrica.

mus, ædificium ſub Paulo V. Pontifice fuiſſe continuatum, cum in lapide novæ Eccleſiæ ad meridiem appoſito, hæc inſcripta legantur verba: *Paulo V. Pontifice Maximo, Alphonſo Palæotto Archiepiſcopo, anno Chriſti 1610, & Alexandro Ludoviſio ſucceſſore 1614.*, alioque in Lapide ad ſeptentrionem, hæc alia; *Pauli V. Pontificis munificentia, Scipionis Burgheſii Cardinalis Archiepiſcopi III. auſpiciis, Alexander Ludoviſ. IV. Archiepiſcopi provid. anno 161[illegible].* Quæcumque hactenus recenſita ſunt, afferuntur quoque ab Ughellio *Italia [illegible] tom. 2. col.* 46., a Rabbi *in Continuatione Hiſtoriæ Epiſcoporum Bononienſium* a Sigonio ſcriptæ *col.* 606., a Maſinio *Bononia Perluſtrata p. 1. fol* 107. & 108. & a Faleonio *fol.* 648. & *ſeq.* & *fol.* 667.

Quouſq. eadem pertigerint, & cur intermiſſa.

§. 20. Quantum quidem Nobis ſuppetit memoria eorum, quæ in monumentis in Archiepiſcopali Tabulario aſſervatis vidimus adnotata, Archiepiſcopus Ludoviſius, qui Cardinalis renunciatus, haud ita multo poſt, aſſumpto ſibi nomine Gregorii XV., Summus Pontifex fuit inauguratus, fabricam Metropoliticæ Eccleſiæ ſuæ non eſt oblitus; at eo vita functo, cum plures controverſiæ de ingentibus ſubſidiis in prædictam cauſam ab ipſo conſtitutis, fuiſſent excitatæ, perfici non potuit ædificium, deficientibus adhuc poſtremis duobus magnis Sacellis, ipſaque nova fabrica producta tantum ad porticum, quæ veteri Eccleſiæ protendebatur, quæque ſub Pontificatu Innocentii VIII. anno 1487. extructa fuerat a Juliano Cardinali de Ruvere Bononiæ Epiſcopo, qui Pontifex factus nomen ſibi indidit Julii II., teſte Sigonio *de Epiſcopis Bononienſibus*, in noviſſima editione illius operum Mediolani curata *col.* 517., qui hoc quoque Lapideum monumentum in dicta Porticu appoſitum exſcribit: *Sedente Innocentio VIII. Pontifice Maximo, Pontificatus ſui anno tertio, Julianus Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis S. Petri ad Vincula, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Major Pœninitentiarius, & Epiſcopus Bononienſis, condi juſſit anno ſalutis Milleſimo quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo, procurante Philippo Lucenſi Epiſcopo Urbinate, Locumtenente, & Vicario Generali.*

Pont. adhuc Bqn. Epiſcopi, cura in urgendo templi ædificio.

§. 21. Ab Anconitana Eccleſia, Benedicti XIII. munificentia Nobis collata, ad Metropoliticam Bononienſem Eccleſiam ſub annum 1731. a Clemente XII. nobis itidem beneficio tranſlati fuimus; cumque Porticum a Julio II. poſitam invenissemus undique fatiſcentem, atque etiam ruinam minitantem, haud prætermiſimus præſtare quæcumque tum ad ejuſdem firmitatem, tum ad congruam venuſtatem neceſſaria videbantur: ſed cognoſcentes fieri nullo modo poſſe, ut Eccleſiæ ædificio producendo animum utiliter adjiceremus, curavimus tamen omnia, quæ noſtris viribus complecti potuimus; conſtructam Eccleſiæ partem ornavimus; ac præter Altare, in quo Sanctiſſimum Sacramentum aſſervatur, uti prædictum eſt, duo inſuper Altaria ereximus in auguſtis Sacellis, proximis majori Sacello, a Cardinali Palæotto erecto, quæ eouſque manſerant Altaribus deſtituta.

Ab eodem jam Pont. completo inſigni opere, lectiſſimiſque ſupellectilibus ditatur.

At ſubinde nullis noſtris meritis ad Summum Pontificatum evecti curam omnem de Eccleſia perficienda ſuſcepimus, adhuc deficientes geminas Cappellas addidimus, in iis poſuimus Altaria, conſtructam a Julio II. reparatamque a nobis Porticum ſolo æquavimus, id expoſcente novæ Metropolis Archetypo, nec etiam magnifica fronte carere permiſimus Auguſtum Templum, eidem inſuper opportunis non ad neceſſitatem modo, ſed & ad magnificentiam tributis ſupellectilibus. Gravior enim nobis contigiſſet (juſta ne an injuſta, ignoramus) Franciſci Petrarchæ ad Urbanum V. Pontificem exprobratio, oblitum eum ſcilicet fuiſſe Eccleſiæ Sancti Joannis in Laterano: *Quo, inquam, animo tu ad ripam Rhodani*) quod Pontifex tunc Avenioni detineretur, de Nobis autem Romæ reſidentibus *ad ripam Tiberis* dici potuiſſet) *ſub auratia tectorum loquearibus ſomnum capis, & Lateranum humi jacet, & Eccleſiarum Mater omnium, tecto carens, & ventis patet. & fluviis?* uti videre eſt in ejus Opere *de rebus ſenilibus lib.* 7. in Epiſtola ad dictum Urbanum incipiente: *Aliquandiu, Pater Beatiſſime*. De nobis autem dictitari potuiſſet: dum Bononienſis Eccleſiæ tuæ imper-

pie fece il primo gran pilone a sinistra della Cappella maggiore. Si ha sicura memoria del proseguimento della fabbrica nel Pontificato di Paolo V., leggendosi in una Lapide alla parte di mezzo giorno della nuova Chiesa le seguenti parole: *Paulo V. Pontifice Maximo, Alphonso Palæoto Archiepiscopo, anno Christi* 1610. *& Alexandro Ludovisio successore* 1614. e leggendosi in un'altra Lapide, posta alla parte di settentrione *Pauli V. Pontificis munificentia, Scipionis Burghesii Cardinalis Archiepiscopi III. auspiciis, Alexander Ludovisius IV. Archiepiscop. provid. anno* 1614. Quanto finora si è detto, viene anche riferito dall' Ughelli *nell'Italia sacra al tom.* 2. *col.* 46. dal Rabbi *nella Continuazione della Storia de' Vescovi Bolognesi* scritta dal Sigonio *col.* 606., dal Masini *nella Bologna Perlustrata part.* 1. *fogl.* 107. *e* 108. e dal Faleoni *fogl.* 648. *e seg. ed al fogl.* 661.

§. 20. Per quanto ci ricordiamo d'aver veduto nelle memorie, che sono nell' Archivio Arcivescovile, non si scordò l'Arcivescovo Ludovisi, che, fatto Card. poco dopo salì al Sommo Pont. col nome di Greg. XV. della fabbrica della sua Chiesa Metropolitana; ma dopo la di lui morte, essendo insorte varie liti sopra i pingui assegnamenti da esso fatti pel detto effetto non restò perfezionata la fabbrica, mancandovi le due ultime gran Cappelle, e non essendo arrivata la nuova fabbrica, che al Portico, che era avanti la Chiesa vecchia, e che era stato fabbricato nel Pontificato d'Innocenzo VIII. l'anno 1487. dal Cardinale Giuliano della Rovere Vescovo di Bologna, che fatto Papa, assunse il nome di Giulio II. come attesta il Sigonio *de' Vescovi di Bologna, al tom.* 3. della stampa delle sue Opere fatta ultimamente in Milano, *col.* 518., che anche porta la Lapide seguente situata nel detto Portico: *Sedente Innocentio VIII. Pontefice Maximo Pontificatus sui anno tertio, Julianus Episcopus Ostiensis, Cardinalis S. Petri ad Vincula, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Major Pœnitentiarius, & Episcopus Bononiensis, condi jussit, anno salutis millesimo quadringentesimo octogesimo septimo, procurante Philippo Lucensi Episcopo Urbinate, Locumtenente, & Vicario Generali.*

Fino a qual segno fosse proseguita, e perchè tralasciata.

§. 21. Dalla Chiesa d'Ancona, che ci era stata conferita dal nostro Benefattore Benedetto XIII. fummo trasferiti nell'anno 1731. dal nostro pure Benefattore Clemente XII. alla Chiesa Metropolitana di Bologna, ed avendo ritrovato il Portico eretto da Giulio II. in uno stato miserabile ed infelice, e che anche minacciava rovina, non lasciammo di fare quanto era necessario non meno per la sua persistenza, che per la sua doverosa comparsa: ed essendoci impossibile allora il pensare al proseguimento della fabbrica della Chiesa, facemmo quanto ci fu possibile di fare, ornando la parte fatta, e facendo, oltre l'Altare del Santissimo Sagramento, come di sopra si è detto, ancora due altri Altari nelle gran Cappelle contigue alla Cappella maggiore fatta dal Cardinale Paleotti, che erano fino allora restate senz'Altare. Ma saliti di poi senza verun nostro merito al Sommo Ponteficato, abbiamo pensato a proseguire la Chiesa, abbiamo fatte le due gran Cappelle, che mancavano, in esse abbiamo eretti gli Altari, abbiamo gettato a terra il Portico fatto da Giulio II. e rifatto da Noi, così esigendo il disegno della nuova Metropolitana; e non abbiamo lasciata la gran Chiesa senza una maestosa facciata, avendola anche provvista di sacri arredi confacenti non meno al bisogno, che alla maestà della stessa. Troppo sensibile sarebbe stato a Noi il rimprovero, che non sappiamo, se fosse giusto, o ingiusto, di Francesco Petrarca al Pontefice Urbano V. cioè, che si fosse scordato de' bisogni della Chiesa di San Giovanni in Laterano: *Quo, inquam, animo tu ad ripam Rhodani* (perchè esso allora abitava in Avignone; e di Noi sarebbesi detto *ad ripam Tiberis*, essendo la nostra residenza in Roma) *sub auratis tectorum laquearibus somnum capis, & Lateranum humi jacet, & Ecclesiarum Mater omnium, tecto carens, & ventis patet, & pluviis?* come si vede nella sua Opera *de rebus senilibus lib.* 7. nella lettera al detto, che incomincia *Aliquandiu, Pater Beatissime*. E di noi sarebbesi detto: quando la fabbrica del-

Quanto operasse il Sommo Pontefice mentre era Arcivescovo di Bologna, per il proseguimento del detto edifizio.

Assunto al Pont. lo termina ed arricchisce di nobili suppellettili

imperfectum adhuc est ædificium, dum plura adhuc in ea desiderantur Altaria, dum quæ extant, paucis exceptis, sordescupt nimis, dumque deficiunt cætera ad congruum divino numini cultum exhibendum opportuniora.

Consect. expositi facti conclusio.

§. 22. Ex hactenus expressa Historica facti narratione rem iterum nostram repetentes, perspicuum fit, nihil plane superesse vetustioris Ecclesiæ; novam ipsi a primo ad supremum usque lapidem subrogatam esse ampliorem atque spectabiliorem, & ex veteri illo Templo, preter titulum & situm, nihil amplius superextare. Quapropter cum fuerit jam demonstratum, fas esse penitus renovatæ Ecclesiæ dedicationem perficere, quamvis præexistens illa vetustior fuisset inaugurata, nihil est reliquum, quod novam moretur Consecrationem, cum eamdem peragi, juri admodum congruat ac Religioni, Tolletur quoque per id quæstio ab Auctoribus agitata, nimirum an liceat retinere recitationem Officii Dedicationis Ecclesiæ, etsi vetus haud supersit Consecratio, uti plane Bononiæ hactenus factitatum; neque enim desunt Auctores, contendentes, non licere Officium Dedicationis Ecclesiæ resitare, cum amplius non superest Consecratio, ad quam recolendam institutum fuit Officium, quemadmodum videre est penes Guyet *de Festis propriis Sanctorum l.* 1. & Bissum *in sue Hierurgia, verb. Dedicatio Ecclesiæ num.* 51. Quamvis profecto nec desint alii oppositam sententiam docentes, ducti potissimum exemplo duarum Basilicarum Lateranensis & Vaticanæ, in quibus ad veterum Consecrationum recordationem diu fuit retenta Offici recitatio, etsi novis positis constructionibus, veteres amplius non superextaret Consecrationes: quod scilicet in causa fuit, ut Benedict. XIII. Pontifex, veluti prædiximus, Lateranensem Basilicam, Urbanus vero VIII. alteram S. Petri in Vaticano, iterata adhibita Consecratione, dicarent.

Opinidn. discrep. de recit. sublatæ consec. Officio.

Pont. propositum consecr. per se Bononiens. Eccl.

§. 23. Constituto itaque de congruentia iterandæ Consecrationis Archiepiscopalis Bononiensis Ecclesiæ consilio, conversoque sermone ad Consecrationis functionem, per Nos ipsos perficiendam, Tibi asseverabimus, id propositum Nos haud abjecisse, licet intermedio hoc tempore, supremo Numini placuerit, Nos omni plane merito destitutos ad Summum Pontificatum extollere. Sæpe animo recogitavimus dilectam Nobis Sponsam Ecclesiam, in qua gemina Baptismatis & Confirmationis Sacramenta suscepimus, & in qua Sepulcrum Nobis destinavimus, uti nosse licet ex Lapide vel hodie ad Altare Sanctissimi Sacramenti substrato. Tenuit Nos semper vehemens desiderium revisendi Nostrum Clerum, Convices Nostros, Nostros Diœcesanos, Augebatur autem illud in dies, percurrentibus Nobis Annales Nostrorum Prædecessorum, a quibus tot per Italiam consecratæ fuerunt Metropolitanæ, atque Cathedrales Ecclesiæ, Nobisque, qui iis successimus, haud secus videbatur cum Bononiensi Ecclesia Nostra rem transigi debuisse. Ab Alexandro II. Pontifice, legitur, inclinante sęculo XI. consecratam fuisse Lucensem Cathedralem Ecclesiam; quemadmodum mox infra demonstrabimus. De Gelasio II. narrat Ughellius *tom.* 4. *Italiæ sacræ col.* 851. consecrasse eumdem Cathedralem Ecclesiam Januensem: extatque hujusce rei monumentum in illius sacrario, ubi in quodam Lapide hæc leguntur; *Sexto Idus Octobris anno Dominicæ Incarnationis* 1118. *indict. xii. Dedicatio Ecclesiæ Beatissimi Laurentii, atque Sanctissimi Syri Januensis Epis. Quæ consecrata fuit a Gelasio Papa, primo anno Episcopatus sui, cum pluribus Episcopis &c.* Cardinalis Baronius ad annum Christi 1120. *n.* 3. colligit ex Vaticano Manuscripto de rebus gestis Calixti II. hunc Luca decedentem, atque pertranseuntem Hetruriam, exceptum, honorificentissimeque habitum Pisis, ubi exoratus a præclaris illis Civibus, *rogatus ab ipsis Pisanis, & magna instantia postulatur, majorem Ecclesiam ad honorem Beatæ Mariæ, tota ibidem Thuscia concurrente, dedicavit solemniter.* De duarum, Bononiensi, & Mutinensi, Cathedralium Ecclesiarom inauguratione a Lucio IIIs peracta, jam superius verba fecimus Annalium Baronii continuator Raynaldus ad annum Christi 1224. *num.* 55. exemplum affert, a dicto Cardinali relictum, vetustæ inscriptionis spectantis ad Reatinam Cathedralem Ecclesiam, in qua ita legitur: *In nomine Domini. Amen. Anno ejudem* 1225. *Indictione xiii. quinto Idus Septembris, tempore Honorii III. PP. Pontificatus anno ejus decimo*

Confirm. ex Præd. Pontific. exemplis.

con-

della tua Chiesa di Bologna non è perfezionata, quando mancano molti Altari, quando quelli, che vi sono, eccettuati alcuni, sono troppo miserabili, e quando manca il bisognevole pel decoroso culto di Dio.

§. 22. Dalla storica narrazione di sopra esposta ritornando al nostro proposito, chiaramente si scorge, che nulla vi resta della Chiesa vecchia, che in luogo d'essa se n'è fatta dalla prima pietra sino all'ultima una nuova, più grande, e più magnifica, e che dell'antica non restano, che il titolo, ed il sito in cui era. Per lo che, essendosi già dimostrato, potersi consecrare la Chiesa interamente fabbricata di nuovo, ancorchè l'altra fosse stata consecrata, nulla v'è, che osti alla nuova Consecrazione, ed è molto ragionevole e pio il farla. Con ciò ancora si leverà di mezzo una controversia, che si tratta dagli Autori, ed è, se sia permesso il proseguire la recita dell'Offizio della Dedica della Chiesa, ancorchè sia cessata l'antica Consecrazione, come per appunto si è fatto insino ad ora in Bologna; non mancando Autori, che pretendono, non potersi recitare l'Officio della Dedica della Chiesa, quando non v'è più la consecrazione, in memoria della quale fu ordinato l'Offizio, come può vedersi appresso il Guyet *de Festis propriis Sanctorum lib. 1. cap. 3. qu. 7.* ed il Bisso *nella sua Hierurgia, in verb. Dedicatio Ecclesiæ, num. 51.* benchè, per vero dire, vi siano altri che insegnano il contrario, coll'esempio particolarmente delle due Basiliche Lateranense, e Vaticana, nelle quali in memoria delle prime Consecrazioni si proseguì la recita dell'Officio, ancorchè per le nuove riedificazioni più non restassero le antiche Consecrazioni: il che diede campo al Pontefice Benedetto XIII. di riconsecrare la Basilica Lateranense, come si è detto, e ad Urbano VIII. quella di S. Pietro in Vaticano.

Conclusione del fatto esposto.

Varietà d'opinioni circa il doversi o nò recitare l'officio della consecrazione già mancata.

§. 23. Fissato il pensiere della convenienza della nuova Consecrazione della Chiesa Arcivescovile di Bologna, e trasportando il discorso all'altro, cioè del farsi da Noi stessi la funzione della Consecrazione; le diremo, non averlo Noi deposto nello spazio d'alcuni anni, ancorchè in questo tempo intermedio sia piaciuto al Grande Iddio senza verun nostro merito di sollevarci al Sommo Pontificato. Spesse volte siamo andati pensando alla nostra diletta Sposa, alla Chiesa, in cui abbiamo ricevuti i due Sagramenti del Battesimo e della Cresima, ed in cui avevamo eletta la nostra Sepoltura, come può vedersi in una Lapide ancor oggi esistente appiè dell'Altare del Venerabile. Grande è sempre stato il nostro desiderio di rivedere il nostro Clero, i nostri Concittadini, ed i nostri Diocesani. Cresceva poi di giorno in giorno, leggendo gli Annali de' nostri Predecessori, che hanno consecrate in Italia tante Metropolitane, e tante Cattedrali; ed a Noi sempre sembrava, che essendo Noi successori d'essi, dovessimo fare lo stesso colla nostra Chiesa di Bologna. Del Pontefice Alessandro II. verso il fine del secolo XI. si legge, che consecrò la Chiesa Cattedrale di Lucca, come or ora dimostreremo. Di Gelasio II. racconta l'Ughelli *nel tom. 4. dell'Italia Sacra col. 851.* che consecrò la Chiesa Cattedrale di Genova, e di ciò resta il monumento nella Sacristia d'essa, ove in una Lapide così si legge: *Sexto Idus Octobris anno Dominicæ Incarnationis 1118 indict. xii. Dedicatio Ecclesiæ Beatissimi Laurentii, atque Sanctissimi Syri Januensis Episcopi. Quæ consecrata fuit a Gelasio Papa, primo anno Episcopatus sui, cum pluribus Episcopis &c.* Il Cardinal Baronio *all'anno di Cristo 1120. n. 3.* ricava da un manoscritto Vaticano sopra la Vita di Calisto II., che passando esso per la Toscana, dopo essere stato a Lucca, fu ricevuto e trattato con glorioso accoglimento in Pisa, ove pregato da quegl'illustri Cittadini, *rogatus ab ipsis Pisanis, & magna instantia postulatus, majorem Ecclesiam ad honorem Beatæ Mariæ, tota ibidem Thuscia concurrente, dedicavit solemniter.* Della Consecrazione delle due Chiese Cattedrali, di Bologna, e di Modena, fatte dal Pontefice Lucio III. già di sopra si è ragionato. Il Rainaldi, Continuatore degli Annali del Baronio, *all'anno di Cristo 1225. al num. 53.* porta una copia lasciata dal detto Cardinale d'un'antica iscrizione, appartenente alla Cattedrale di Rieti, in cui così si legge: *In nomine Domini. Amen. Anno ejusdem 1225. Indictione xiii. quinto Idus Septembris,*

Determinazione del Pont. di consacrare per se stesso la nuova Metrop.

Maggiormente confermata dall'esempio dei predecessori.

bris,

consecrata est major Ecclesia Reatina ab ipso Domino Honorio cum talibus Episcopis, videlicet Ostiensi, Albanensi &c. ad honorem Beatæ Mariæ semper Virginis. Celebris denique perhibetur Consecratio Florentinæ Metropolis ab Eugenio IV. Pontifice sub annum 1456. peracta, de qua meminere S. Antoninus in suis *Chroninicis part.* 3. *tit.* 22. *cap.* vo. §. 6. Ughellius *tom.* 3. *col.* 170. Scipio Ammiratus in Historiis Florentinis *part.* 2. *lib.* 22. Idemque S. Antoninus exacte describit ingentem pontem ab Ecclesia PP. Prædicatorum ad Cathedralem Ecclesiam S. Mariæ de Flore protensum, non minus ad magnificentiam, quam ob necessitatem præstandi Pontifici expeditum transitum, ne immensa manu confluentis populi esset circumfusus.

Expend. in id ipsum luculentius factam Alexandri II.

§. 24. Hæc nobis plures annos præ oculis obversata sunt exempla, ut iter Bononiam aggrederemur, novam Metropoliticam Ædem consecraturi. Urgebat autem præsertim illud Alexandri. II. exemplum, quum ipse simul cum Summo Pontificatu Lucensem retinuerit Episcopatum, & Nos Summum Pontificatum multos annos, retento Bononiensi Archiepiscopatu, obtinuerimus; ipse Lucensis Cathedralis Ecclesiæ ædificium absolverit, & Nos ea perfecerimus, quæ ad Bononiensis Ecclesiæ complementum desiderabantur. *Eodem anno* (concepta sunt verba Cardinalis Baronii *ad anno* 1070. *num.* 27.) *Alexander Papa, qui imitatus Sanctum Leonem IX. licet Romanus Pontifex creatus, nunquam titulum prioris Lucensis Ecelesiæ dimittere voluit, emerso decennio, ex quo cœperat illis egregiam Basilicam ædificare, ea jam absoluta, Lucam petit, eamque in honorem S. Martini Episcopi & Confessoris Leo dicavit pridie nonas Octobris.* Verum ætas ingravescens, incidens podagra, Pontificiique ærarii tot calamitatibus exhausti tenuitas, invitos Nos satisque mœrentes adegerunt, ut propositum suscipiendi itineris Bononiam, atque per Nos ipsos absolvendi inclytæ Metropoliticæ ædis S. Petri inaugurationem, seponeremus.

Interposita impedimenta recensentur.

Quæn. olim fuerit, quæve nunc Romani Pont. auctoritas in consecr. Ecclesiis per alienas Diœceses.

§. 25. Ex privativis juribus Romani Pontificis quondam fuit, Ecclesias inaugurare; adeo ut, quicumque dicare eas cupiebat, deberet opportunam ab eo petere, & obtinere facultatem. Hujusce olim vigentis disciplinæ argumenta extant Canone quarto & quinto *de Consecratione*, *dist.* 1. sumpta ex Epistola quinta Gelasii I. *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 904. Et in superius citato Diurno Romanorum Pontificum edito ab Holstenio, *num.* 35. preces afferuntur Episcoporum supplicantium Pontifici, ut sibi liceret sitas suis in Diœcesibus Ecclesias consecrare, & *num.* 46. & *seq.* exscripta reperiuntur gratiæ, facultatisque rescripta Romanorum Pontificum. Quamvis autem is usus transalpinis quibusdam in Provinciis forte non obtinuerit, quamque alibi universim Episcopi a Romano Pontifice expetebant facultatem consecrandi Ecclesias, eam Suffraganearum Ecclesiarum Præsules a suo Metropolita exquirerent, atque tandem pluribus ab hinc sæculis, ob insigni ter adauctum Ecclesiarum nomerum, invectum sit, ut quilibet Episcopus, nulla præobtenta Apostolica facultate, sitas in Diœcesi sua Ecclesias solemni dedicatione consecret, veluti etiam perbelle observat Gretserus *tom.* 5. *lib.* 1. *de Festis cap.* 10. *pag.* 123., id tamen non facit, quin si Romano Pontifici videatur Ecclesiam aliquam in quacumque per Orbem Diœcesi solemniter dicare, id ipsi per se liceat, & ex propria auctoritate, ad Diœceses omnes protensa. *Habent illi sibi assignatos Greges singuli singulos*, scripsit S. Bernardus *lib.* 2. *de Considerat. ad Eugenium cap.* 8. loquens de Episcopis, subindeque ad Papam sermone converso, ita subit: *Pontifici universi sunt crediti, nec modo Ovium, sed & Pastorum est omnium Pastor.*

Inconsulta Rodulphi Glabri assertio, ratione & auctorit. improb.

§. 26. Rodulphus Glaber *lib.* 2. *Historiæ suæ cap.* 4. narrat, cum Joannes XVIII. Pontifex Maximus, rogante Fulcone Andegavensi Comite, suum misisset Legatum Petrum Cardinalem, ut Bellilocensis Monasterii Ecclesiam, quam Hugo Turonensis Archiepiscopus dicare detrectaverat, consecraret, ægerrime id tulisse Gallicanos Episcopos: *cum multiplici sit antiquitus auctoritate roboratum, ut non quisquam Episcoporum in alterius Diœcesi id præsumat exercere, nisi*

Præ

bris: tempore Honorii III. PP. Pontificatus anno ejus decimo, consecrata est major Ecclesia Reatina ab ipso Domino Honorio cum talibus Episcopis, videlicet Ostiensi, Albanensi &c. ad honorem Beatæ Mariæ semper Virginis. Celebre finalmente fu la Consecrazione della Metropolitana di Firenze, fatta dal Pontefice Eugenio IV. l'anno 1436. della quale parlano S. Antonino *nelle sue Cronache part. 3. tit. 22. can* 10. §. 6. l'Ughelli *al tom. 3. col.* 170. Scipione Ammirato *nelle Storie Fiorentine part. 2. lib. 22.* e S. Antonino descrive a minuto il gran Ponte fatto della Chiesa de' PP. Predicatori alla Chiesa Cattedrale di Santa Maria del Fiore, non meno per magnificenza, che per necessità di far passare il Pontefice liberamente, e non affollato dalla moltitudine troppo eccessiva del popolo.

§. 24. Questi son gli esempj, che per molti anni abbiamo avuti avanti gli occhi, per far il viaggio di Bologna, e portarci a consecrare la Chiesa Metropolitana: e quello particolarmente d'Alessandro II. faceva a Noi maggior breccia; avendo esso ritenuto col Sommo Pontificato il Vescovado di Lucca, ed avendo Noi per molti anni col Sommo Pontificato ritenuto l'Arcivescovado di Bologna; avendo esso compita la fabbrica della Cattedrale di Lucca, ed avendo Noi compita quella della Chiesa di Bologna, *Eodem anno* (sono parole del Cardinal Baronio *all'anno* 1070. *n.* 27.) *Alexander Papa, qui imitatus Sanctum Leonem IX. licet Romanus Pontifex creatus, nunquam titulum prioris Lucensis Ecclesiæ dimittere voluit, emenso decennio, ex quo cœperat illic egregiam Basilicam ædificare, ea jam absoluta, Lucam petit, eamque in honorem S. Martini Episcopi & Confessoris Deo dicavit pridie nonas Octobris*. Ma l'età avanzata, la podagra sopravvenuta, e la povertà del Pontificio erario, da tante calamità estenuato, ci hanno contra nostra voglia, anzi con nostro sensibile rammarico, posti nella dura necessità di deporre l'idea di fare il viaggio di Bologna, e di fare Noi stessi la Consecrazione della gran Chiesa Metropolitana di S. Pietro.

Fatto più preciso di Alessandro II.

Impedimenti frapposti si ad un tal pensiero.

§. 25. Era una volta diritto privativo del Romano Pontefice il consecrare le Chiese, in tal maniera che era d'uopo, che chi le voleva consecrare, doveva chiedere, ed ottenerne da lui l'opportuna permissione. Di questa disciplina si vedono le prove nel Canone quarto e quinto *de Constitutione dist.* 1. ricavate dalla lettera quinta di Gelasio I. *al tom.* 2. della Collezione dell'Harduino *col.* 904. e nel Diurno de' Romani Pontefici di sopra citato, stampato dall'Holstenio, *al n.* 35. sono inserite le domande de' Vescovi, che facevano al Papa, per poter consecrare le Chiese situate nelle loro Diocesi; *ed al n* 36. *e seg.* sono registrate le risposte favorevoli, e facoltative, che si davano da Romani Pontefici: e benchè in alcune Provincie di là da' monti ciò forse non fosse in uso, e la licenza, che altrove universalmente domandavasi al Romano Pontefice dai Vescovi per consacrare le Chiese, i Vescovi delle Chiese Suffraganee, la domandassero al loro Metropolitano, e da molti secoli in qua, forse per la multiplicà delle Chiese, siasi introdotto, che ogni Vescovo nella sua Diocesi fa senza veruna previa licenza Apost. la Consecrazione delle Chiese in essa esistenti, come anche molto bene avverte il Gretsero *al tom.* 5. *lib.* 2. *de Festis cap.* 20. *p.* 123. ciò però non impedisce, che se vuole il Romano Pontifice fare la Consecrazione di qualche Chiesa in qualche Diocesi del Mondo, non la possa fare a dirittura, ed in sequela della propria autorità, estesa in tutte le Diocesi. *Habent illi sibi assignatos Greges singuli singulos*: disse S. Bernardo *nel lib.* 2. *de Considerat. ad Eugenium al cap.* 8. parlando de' Vescovi: e poi parlando del Papa, così soggiunge: *Pontifici universi sunt crediti, nec modo Ovium, sed & Pastorum est omnium Pastor*.

Autorità, fino da' primi tempi praticata da' Sommi Pont. in consecr. le Chiese poste in qualche Diocesi.

§. 26. Rodolfo Glabro *nel lib.* 2. *della sua Storia al cap.* 4. racconta, che avendo Giovanni XVIII. Sommo Pontefice, ad istanza di Fulcone Conte Andegavense, spedito Pietro Cardinale suo Legato, acciò consecrasse la Chiesa del Monasterio Bellilocense, che Ugone Arcivescovo Turonese aveva ricusato di consecrare, ciò molto dispiacque ai Vescovi della Francia: *cum multiplici sit antiquitus auctoritate roboratum, ut non quisquam Episcoporum in alterius Diœcesi*

Men pensata asserzione di Rodolfo Glabro, rigettata coll' autorità e colla ragione.

id

Præsule, cujus fuerit, compellente, seu permittente. Verum præterquam quod nullum extat vestigium assertæ displicentiæ Episcoporum Galliæ, uti nosse licet *tom. 4. Galliæ Christianæ* San martanorum, vetustioris impressionis *p.* 150 & 151. Petro de Marca *lib. 4. de Concordia cap.* 8. *num.* 2. animadvertit præteræa Natalis ab Alexandro *in Historia Ecclesiastica sæculi* XI. *in Synopsi cap.* 1. *art.* si Glaber Monachus erat Historicus, eumdem sane nec Canonica facultate instructum; nec Theologica fuisse scientia præditum, ideoque minus apte scriptitasse, quæcumque adnotata reliquit de Pontificia auctoritate in Consecrandis Ecclesiis intra aliorum Episcoporum Diœceses existentibus: *Sed corrigendus Glaber, qui se Juris, ac veræ Theologiæ haud satis peritum ostendit, cum Romanum episcopum in aliorum Præsulum Diœcesibus munia Episcopalia exercere non posse asserit, nisi ipsis permittentibus*. Cardinalis Baronius quoque, *ad annum Christi* 996. *n.* 25. in Glabri assertione invehitur. *Hæc Glaber: sed sicut in recensenda Historia fidelis, ita in pervestiganda, atque definienda causa ruinæ Templi valde hallucinatus erravit, dum nihil vult in aliena Diœcesi posse præsumere Romanum Pontificem, plusquam cæteros Episcopos, quibus certis limitibus est definita Diœcesis, & extra ipsam nihil penitus agere posse vane existimavit, contra omnes Ecclesiasticas leges, usumque ipsum, atque antiquam traditionem. An non jure, sancte, pieque Joannes Papa & Martyr consecravit Constantinopoli Ecclesias, quæ erant Arianorum, In usum Catholicorum?* Et Pagius *in notis ad Annales Cardinalis Baronii* 1009. *num.* 3. loquens de Glabri assertione hæc scripsit; *Sed hic male asserit, Pontificem aliquid tentasse contra Canones, & Turonensi Episcopo repugnante factam esse Bellilocensis Ecclesiæ Consecrationem*.

Nec non exemplis ex vetustate desumptis.

§. 27. Redundant Historiæ exemplis Consecrationum Ecclesiarum, quas Romani Pontifices non modo intra, sed & extra Italiam peregerunt, proprio utentes jure, quin Episcoporum quisquam conqueri ausus sit, vel asserere, nequivisse sua in Diœcesi, se inconsulto, Consecrationis opus absolvi: uti cognosci potest ex dedicatione peracta a Stephano III. in Gallia, sęculo VIII. *Gallia Christiana tom.* 7. *col.* 344. ex facta Consecratione inclinante sęculo sexto Paderbonæ a Leone III. *in Annalibus Cardinalis Baronii ad annum* 799. *num.* 10. commemorata; ex dedicatione Ecclesiæ S. Stephani ineunte sęculo XI. Berbergæ celebrata a Benedicto VIII. apud ipsum Cardinalem Baronium *ad annum* 1019. *num.* 1. aliisque ex innumeris Ecclesiarum dedicationibus, quæ per Lotharingiam, XI. elabente seculo, a S. Leone IX. peractæ leguntur *in Historia Ecclesiastica & Civili Calmeti lib.* 19. *n.* 119. *& seq. & t.* 1. *part.* 2. *col.* 423. & quæ per Galliam eodem seculo XI. ab Urbano II. factæ recensentur a Mabillonio *in suis Annalibus Benedictinis ad annum* 1095. *lib.* 69 *num.* 29 *pluribusque seq.* quæque insuper in ipsa Gallia a Gelasio II. factæ, circa seculum XII. per Cardinalem Baronium *ad annum Christi* 1118. *num.* 16. & in Provincia Viennensi a Calisto II. per eumdem iqsum Cardinalem adnotantur *ad proximum annum* 1119. *numer.* 16.

Pont. cum nequit per se, potest consecrat. quacunque in Diœc. peragend. alteri delegare.

§. 28. Vindicata Romano Pontifici auctoritate consecrandi jure proprio Ecclesias quacunque in Diœcesi constitutas, ipso quoque irrequisito Diœcesano Episcopo, consequitur, ut, si propositum sibi Consecrationis opus per se nequeat absolvere, possit alteri functionem suo nomine peragendam delegare; qua ratione absoluta Consecratio, dici potest ab ipso Pontifice peracta, eidemque tribuenda venit, ex juris regula, *qui per alium facit, per se ipsum facere videtur*. Cum Metropolitæ, veluti soperius adnotavimus, jure potiebantur consecrandi Ecclesias suorum Suffraganeorum, hisque non licebat, sine præobtenta ab illis facultate, Consecrationis opus aggredi, designabatur a Metropolitana Episcopus dedicationem peracturus, quemadmodum colligi potest ex iis, quæ constituit Montanus Toletanus Episcopus in sua Epistola *ad Fratres Territorii Palentini*, relata post Concilium Toletanum habitum *anno* 531. *Salubri Ordinatione censuimus, ut si quando talis necessitas incubuerit*, (loquitur de consecranda Ecclesia) *litteris nos informare debeatis, & aut per nos, aut eum, qui nobis*

Eodem jure quandoque usi suntMetropolit. quoad suos Suffragan.

ex

id præsumat exercere, nisi Præsule, cujus fuerit, compellente, seu permittente. Ma, oltre di che non vi è verun rincontro della supposta preferenza de' Vescovi Francesi, come può vedersi *nel tom. 4. della Gallia Cristiana* de' Sammartani dell'antica edizione *p.* 150. *e* 151. ed in Pietro de Marca *al lib. 4. de Concordia cap. 8. n. 2.* considera Natale Alessandro *nella Storia Ecclesiastica del secolo* XI. *nella Sinopsi al cap.* 1. *art.* 1. che, se il Monaco Glabro era Istorico, non era certamente Canonista, nè Teologo, e che però poco a proposito scrisse quanto scrisse circa l'autorità Pontificia nel consacrare le Chiese, che sono nelle Diocesi di altri Vescovi: *Sed corrigendus Glaber, qui se Juris, ac veræ Theologiæ haud satis peritum ostendit, cum Romanum Episcopum in aliorum Præsulum Diœcesibus munia Episcopalia exercere non posse asserit, nisi ipsis permittentibus.* Esclama pure il Cardinal Baronio *all'anno di Cristo* 669. *al n.* 25. contra l'asserzione del Glabro: *Hæc Glaber: sed sicut in recensenda Historia fidelis, ita in pervestiganda, atque definienda causa ruinæ Templi valde hallucinatus erravit, dum nihil vult in aliena Diœcesi posse præsumere Romanum Pontificem, plusquam cæteros Episcopos, quibus certis limitibus est definita Diœcesis, & extra ipsam nihil penitus agere posse vane existimavit, contra omnes Ecclesiasticas leges, usumque ipsum, atque antiquam traditionem. An non jure, sancte, pieque Joannes Papa & Martyr consecravit Constantinopoli Ecclesias, quæ erant Arianorum, in usum Catholicorum?* Ed il Pagi *nelle note sopra gli Annali del Cardinale Baronio all'anno* 1009. *n.* 3. parlando dell'asserzione del Glabro, così scrisse: *Sed hic male asserit, Pontificem aliquid tentasse contra Canones, & Turronensi Episcopo repugnante factam esse Bellilocensis Ecclesiæ Consecrationem.*

E cogli esempj delle più antiche istorie.

§. 27. Sono piene le Storie delle Consecrazioni delle Chiese, fatte da' Romani Pontefici, non che in Italia, ma fuori d'Italia, prevalendosi del loro proprio diritto, e senza che verun Vescovo abbia osato di reclamare, o di asserire, che la Consecrazione nella sua Diocesi non poteva farsi senza il suo consenso: come può vedersi nella Consecrazione fatta da Stefano III. in Francia nel secolo VIII. *nella Gallia Cristiana al tom.* 7. *col* 344. nella Consecrazione fatta da Leone III. verso il fine dello stesso secolo in Paderbona negli Annali del Cardinale Baronio *all'anno* 799. *num.* 10. nella Consecrazione della Chiesa di S. Stefano in Bamberga, fatta nel principio del secolo XI. da Benedetto VIII. appresso lo stesso Cardinal Baronio *all'anno* 1019. *n.* 1. in tante e tante altre Consecrazioni di Chiese, fatte nella Lorena nel secolo XI. da S. Leone IX. che si leggono *nella Storia Ecclesiastica e Civile della Lorena* del Calmet *al lib.* 19. *num.* 119. *e seg. ed al tom.* 1. *part.* 2. *col.* 423. ed in tante altre fatte in Francia da Urbano II. nello stesso secolo XI. che sono riferite dal Mabillon *ne' suoi Annali Benedettini all'an.* 1095. *lib.* 69. *n.* 29. *e molti seguenti*, ed in tante altre ancora fatte pure in Francia da Gelasio II. nel secolo XII. registrate dal Cardinale Baronio *all'anno di Cristo* 1118. *n.* 16. e nella Provincia Viennense da Calisto II. come pure prosiegue il detto Cardinale *all'an. seguente* 1119. *n.* 16.

Il papa impedito di fare la funzione per se stesso, può commetterla a chi più gli piace.

Lo stesso dritto competeva anticamente alli Metropolitani nelle Diocesi de' Suffraganei.

§. 28. Avendo il Romano Pontefice l'autorità di consecrare a dirittura le Chiese, in qualunque Diocesi siano, senza la necessità di richiedere il consenso dal Vescovo Diocesano, ne viene la conseguenza, che volendo fare la Consecrazione, e non potendola fare, può suddelegare un altro, che la faccia in sua vece: e così facendosi la Consecrazione, può dirsi fatta dal Papa, e ad esso deve attribuirsi, per la regola legale, che, *qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.* Quando i Metropolitani, come poc'anzi abbiamo detto, erano nel possesso di consecrare le Chiese de' loro Suffraganei, e che questi senza la loro licenza non potevano fare la Consecrazione, deputavasi dal Metropolitano il Vescovo, che doveva consecrare; come si raccoglie da quanto stabilì Montano Vescovo di Toledo nella sua lettera *ad Fratres Territorii Palentini* registrata dopo il Concilio Toletano tenuto l'anno 531. *Salubri ordinatione censuimus, ut si quando talis necessitas incubuerit* (parla di consecrare una Chiesa), *litteris* nos

ex Fratribus & Coepiscopis nostris visus fuerit, Consecratio Ecclesiarum Deo auspice poterit celebrari. Repcriuntur hæc apud Harduinum *tom.* 2. *col.* 1143. Penes Ughellium *tom.* 2. 5. *col.* 399. extat mandatum Pontificis ad Patriarcham Aquilejensem, ut suo nomine Parentinam Cathedralem Ecclesiam dedicaret; reliquaque tantummodo est inter Criticos disceptatio, sitne ejusmodi mandatum Joannis XII. aut Joannis XIII. Summorum Pontificum. Tribuebatur autem Consecratio ei, qui cum ejusdem peragendæ auctoritate polleret, non ipse per se, sed alteri delegabat perficiendam; nullatenus vero adscribebatur absolventi eandem ex aliena delegatione, etsi in ipso rei gestæ monumento de hoc quoque fieret mentio. Tetolo Turonensis Archiepiscopus seculo x. ex delegatione Frotherii Pictaviensis Episcopi Ecclesiam dedicavit S. Cypriani, & in Consecrationis monumento *relato præcit. tom.* 4. Sammartanorum *p.* 751. *col.* 2. hæc scripta leguntur. *Ego Tetolo Episcopus, vice Domini Frotherii Episcopi, dedicavi hanc Ecclesiam.* In Perusina Diœcesi, extra Oppidum Titignanum nuncupatum, sita est Ecclesia S. Joanni dicata, sub annum 1229 ex mandato Gregorii IX. Pontificis a Pedinæ Episcopo consecrata, & intus ipsam Ecclesiam vetus legitur hisce verbis concepta inscriptio. *De mandato Domini Gregorii Papæ IX. anno Domini* 1229. *mense Mart. die* 11. *fuit consecrata Ecclesia S. Joannis extra Castrum Titignani per V. P. D. Petrum Filium Gruamontis quondam Bovacciani Matthæi de Comitibus de Monte Marte, Episcopum Pedinensem, concedentem, singulis diebus pro Indulgentia quadraginta dies, anniversario ejusdem unum annum quadraginta dies, ac etiam pro omnium defunctorum dicta Consecratione.*

Consultissima Pontificis ad id muneris delegatio.

§. 29. Hactenus dicta quo spectent, jam prospicis, Dilecte Fili Noster.. Supra vires nostras est, Bononiam, quod optatissimum nobis semper fuit, reverti, & Consecrationem Metropolitanæ Ecclesiæ nostræ per nos ipsos peragere. Propositum nobis est, nostra uti auctoritate, mandantes alteri Consecrationem nostro nomine perficiendam. Cui autem id opus possumus opportunius mandare, quam tibi, Creaturæ nostræ, proximo in Bononiensi Archiepiscopatu Successori, tantoque cum spirituali Civitatis & Diœcesis progressu, gaudioque nostro plane incredibili, emeritissimi Præsulis muneribus cumulatissime persungenti? quo quidem nomine enixas in dies Deo Optimo gratias rependimus; Te itaque, veluti ex nostris ad te Litteris in forma Brevis luculentius demonstratur, ad Ecclesiam nostro nomine, cum tibi commodum erit, oonsecrandam delegamus. Ne autem a nobis demandata Consecratio idem plane subeat casum, quem pertulit a Lucio III. peracta Consecratio, cujus monumenta fuerunt ex Historicis, Tabulariisque Ravennatensibus repetenda, tibi mandamus, ut de Consecratione per te nostro nomine perficienda, publicum confici cures Instrumentum in Archiepiscopali Tabulario asservandum, jubeasque affigi intus Metropoliticam Ædem, opportuniore, quem judicaveris, loco, Lapideum monumentum, in quo inscribantur huic Epistolæ subjicienda verba. Atque nunc quidem paterno te amore amplectentes, tibi, tuæque curæ concredito Gregi, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 12. Maji 1756. Pontificatus Nostri Anno decimosexto.

DILE-

nos informare debeatis, & *aut per nos*, *aut per eum*, *qui nobis ex Fratribus & Coepiscopis nostris visus fuerit*, *Consecratio Ecclesiarum Deo auspice poterit celebrari*. L'atto si ritrova *nel tom.* 2. dell'Harduino *col.* 1143. Nell'Ughelli *al tom.* 5. *col.* 399. si ritrova un ordine dato dal Papa al Patriarca d'Aquileja, acciò consagri in suo nome la Chiesa Cattedrale di Parenzo; e solo fra' Critici si va discorrendo, se l'ordine sia di Giovanni XII. o di Giovanni XIII. ambidue Sommi Pontefici: e la Consecrazione attribuivasi a chi avendo l'autorità di farla, non la faceva, ma commetteva ad altri, che la facesse; e non attribuivasi a quello, che per altrui commissione la faceva, ancorchè nell'atto si facesse anche di questo menzione. Tetolo Arcivescovo di Tours nel secolo x. consacrò per commissione di Froterio Vescovo Pittaviense la Chiesa di S. Cipriano, e nel monumento della Consecrazione così si ritrova scritto *nel cit tom.* 4. de' Sammartani *pag.* 751. *col.* 2. *Ego Tetolo Episcopus vice Domini Frotherii Episcopi dedicavi hanc Ecclesiam*. Nella Dioceſi di Perugia fuori del Castello, detto il Titignano si ritrova una Chiesa dedicata a S. Giovanni, e che fu consecrata dal Vescovo di Pedina l'anno 1229. per ordine del Pontefice Gregorio IX. ed in quella Chiesa si ritrova un'antica iscrizione, concepita colle seguenti parole: *De mandato Domini Gregorii Papæ IX. anno Domini 1229. mense Mart. die 11. fuit consecrata Ecclesia S. Joannis extra Castrum Titignani per V. P. D. Petrum Filium Gruamontis quondam Bovacciani Matthæi de Comitibus de Monte Marte*, *Episcopum Pedinensem*, *concedentem singulis diebus pro Indulgentia quadraginta dies*, *anniversario ejusdem unum annum quadraginta dies*, *ac etiam pro omnium defunctorum dicta Consecratione*.

Esempj di simili delegazioni fatte dai pontefici.

§. 29. Già ella vede lo scopo di quanto sin ora abbiamo detto. Non è possibile a Noi di poter fare la Consecrazione della nostra Metropolitana venendo a Bologna, come abbiamo sempre desiderato. Intendiamo di prevalerci della nostra autorità, commettendo ad altri la Consecrazione da farsi in nome nostro: ed a chi possiamo commetterla meglio, che a lei, che è nostra Creatura, che è il nostro immediato Successore nell'Arcivescovado di Bologna, e che con tanto profitto della Città e della Dioceſi, e con tanta nostra indicibile consolazione adempie le parti d'un degnissimo Pastore? del che rendiamo ogni giorno grazie al Grande Iddio. Deputiamo dunque Lei, come apparisce da un Breve, che le spediremo, a consecrare la Chiesa in nostro nome per quando le sarà comodo di poter fare la funzione. Ed acciò la nostra Consecrazione non resti soggetta alla disgrazia dell'altra fatta da Lucio III. della quale è stato bisogno di ricorrere agli Archivj ed Istorici di Ravenna per averne i monumenti, le incarichiamo di far fare un pubblico Istrumento della Consecrazione, che ella farà in nome nostro, da conservarsi nell'Archivio Arcivescovile, e far affiggere nella Metropolitana, in quel luogo, che ella crederà più a proposito, una Lapide, in cui siano inserite le parole, che, dopo aver terminata questa lettera non lascieremo d'indicare. E qui non pienezza di cuore abbracciandola, diamo a lei, ed al Gregge alla sua cura commesso l'Apostolica Benedizione.

Sapientissima determinazione del pont. nel presente caso.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 12. Maji 1756. Pontificatûs Nostri Anno decimosexto.

METROPOLITICAM S. PETRI
APOSTOLORUM PRINCIPIS ÆDEM
QUAM
BENEDICTUS XIV. PONT. MAX.
GRAVISSIMIS CURIS PROHIBENTIBUS
DEO DICARE
QUOD IPSI OPTATISSIMUM ERAT
NON POTUIT
VINCENTIUS MARIA S. R. E. CARD. MALVETIUS.
AB EO PURPURA DONATUS
IPSIQUE IN BONONIENSI ARCHIEPISCOPATU
SUCCESSOR
VICARIUS EI MUNERI DELEGATUS
SOLEMNI RITU CONSECRAVIT
. . . .
ET FIDELIBUS RELIGIOSE AD ECCLESIAM
INDULGENTIAM S. S. DIE
INDULGENTIAM PLENARIAM
ANNIVERSARIA VERO CELEBRITATE RECURRENTE
SEPTEM ANNORUM ET TOTIDEM QUADRAGENARUM VENIAM
SUMMI PONTIFICIS AUTHORITATE
PERPETUO CONCESSIT
JUSSUQUE EJUS
M. P. C.

DILECTO FILIO NOSTRO

VINCENTIO

TITULI SS. MARCELLINI ET PETRI

PRESBITERO

S.R.E. CARDINALI MALVEZZI

NUNCUPATO

EX CONCESSIONE ET DISPENSATIONE APOSTOLICA ARCHIEPISCOPO BONONIENSI.

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili noster, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Litteræ in forma Brevis, quibus Card. Malvezzi facultas tribuitur ad dedicat. Ecclesiæ Pontificio nomine perficiendam.

TIBI præ cæteris, Dilecte Fili Noster, qui Bononiæ, dum Archiepiscopum ageremus, & Romæ, ubi primum intimus Cubicularius, deinde Cubiculo nostro Præfectus per plures annos fuisti, magis compertum exploratumque est, quantum, quoad Nobis integrum fuit, pro Metropolitana Ecclesia Bononiensi olim Nobis, modo Tibi desponsa, studuerimus & adlaboraverimus, ut illius instauratio a tot annis cœpta, neque unquam absoluta, tandem per Divinæ bonitatis abundantiam perficeretur, & sacrarium sacris Supellectilibus etiam pretiosis ex auro & argento affatim locupletaretur. Quoniam autem ipsam Metropolitanam Ecclesiam ita instauratam esse probe novimus, ut nova Consecratione indigere non dubitemus, cum eæ potissimum concurrant causæ, quæ juxta sacros Canones novam ejusdem inaugurationem jure ac merito exigere videntur; quemadmodum per nostram Epistolam Italico sermone scriptam, ac typis editam, gravissimis rationum momentis ostendimus ac probavimus: eapropter eo semper flagrantissimo desiderio tenebamur, atque spe alliciebamur, fore nimirum, ut luculentis nonnullorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum exemplis insistentes, Bononiam repetere, dilectissimum Clerum ac populum nostrum invisere, atque una invicem gratulantes, Metropolitanæ Ecclesiæ laudatæ Consecrationem peragere valeremus. Verum Votorum nostrorum impotes faciunt, atque a concepta spe dejiciunt non contemnenda provectæ ætatis impedimenta, & non levia podagræ incommoda. Itaque illud tandem consilium suscepimus, in eamque devenimus sententiam, ut relicta Nobis pariter a nonnullis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris documenta sequentes, aliquem deputaremus, qui nostro nomine illam perficeret. Itaque Te, Dilecte Fili Noster, qui a Nobis Sacra Purpura donatus, qui a Nobis Archiepiscopus Bononiæ constitutus, qui Creatura Nostra es, qui tanta cum nominis tui laude, tanta cum Christiana pietate, Pastorali sollicitudine, Sacerdotali vigilantia, bono exemplo, & Ecclesiastico zelo impositum Tibi ministerium cumulate adimplere satagis & adniteris; Apostolica auctoritate, tenore præsentium, constituimus ac deputamus, ut solemnem sæpe dictæ Ecclesiæ Metropolitanæ, eo die, eo mense, prout Tibi opportunius visum fuerit, Nostro nomine Consecrationem facias ac perficias. Volumus autem, ut universis & singulis Christifidelibus per Edictum publicum indicas, plenarias Indulgentias a Nobis concessas

ſas eſſe iis omnibus, qui ſive in ipſo Conſecrationis die, ſive in duobus immediate ſequentibus Diebus confeſſi, ac ſacra Communione refecti, eamdem Metropolitanam Eccleſiam viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint: Indulgentiam vero ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, pro viſitantibus ipſam Metropolitanam Eccleſiam in anniverſario Conſecrationis die in perpetuum aſſignes.

Porro etſi perſuaſum habemus, Te, Dilecte Fili Noſter, memorem impoſitionis manuum noſtrarum ſuper te, & Paternæ caritatis, qua Te ſemper complexi ſumus, & pre filiali Tua erga Nos obſervantia, aſſiduas ad bonorum largitorem Deum pro Nobis preces fundere, tamen hac occaſione Te Dilecte Fili Noſter, rogamus & poſcimus, ut ferventioribus deinceps obſecrationum ſuffragiis tam dilectionis tuæ, quam aliorum Chriſtifidelium curæ tuæ commiſſorum, quos excitare & hortari ne omittas, ad ſupremum Paſtorem Principem Jeſum Chriſtum, cujus vices in terris immerentes gerimus, continue pro Noſtra imbecillitate inſtes, & urgeas: ut cor, & corpus Noſtrum cœleſti lumine illuſtret, Divina virtute repleat, & ſuperna ope confirmet, non ſolum in graviſſima univerſalis Eccleſiæ procuratione, & in omnium Eccleſiarum ſollicitudine, verum etiam in ultimo mortalis hujus vitæ Noſtræ exitu, cum diſtrictam de actibus geſtiſque Noſtris Æterno Judici rationem reddituri ſumus. Cæterum volumus & mandamus, ut Tu, dilecte Fili Noſter, in fine ſolemnis Miſſæ, in ipſo Conſecrationis die per Te celebrandæ, Noſtro nomine & auctoritate, Papalem Benedictionem Chriſtifidelibus Tibi creditis impertiaris: dum Nos ad proſperum rerum omnium ſucceſſum, cœleſtis præſidii auſpicem, & ſtudioſæ Noſtræ voluntatis pignus, Apoſtolicam Benedictionem uberrima cum Divinorum munerum copia conjunctam, Tibi, Dilecte Fili Noſter, ex intimo corde depromptam elargimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 15. Maji 1756. Pontificatus Noſtri Anno Decimoſexto.

Cajetanus Amatus.

VE-

VERONENSIS XVI.

Episcopi Ordinaria privativa auctoritate in Civitatem universamque Diœcesim Veronensem redintegrata, definitur jurisdictio, qua idem Episcopus in Capitulum, subjectasque tum ipsi, tum Monasterio S. Mariæ in Organis Veronen., Parochiale, ac simplices Ecclesias, & Personas earum servitio addictas, utatur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

REGIS pacifici vices divinitus Nobis, licet immeritis, concreditas, non satis cumulate implevisse videremur, si postquam perturbatum Ecclesiarum regimen & administrationem pro viribus componere studuimus, non ea quoque semina restinguere, noxiasque radices funditus evellere conaremur, ex quibus, cum anteactis temporibus plura sæpe eruperint litium ac discordiarum incommoda, jure meritoque pertimescendum est, ne futuris quoque temporibus, inimici hominis prævalente versutia, ejusdem generis prava germina in Dominici agri populationem succrescant. Procem. Pontificis provid. in extinguendis discordiarum seminibus.

§. 2. Quum itaque post Aquilejensis Patriarchatus omnimodam suppressionem & extinctionem, per Nos cohærenter ad ea, quæ inter Carissimam in Christo Filiam Nostram Mariam Theresiam Romanorum electam Imperatricem, Hungariæ & Bohemiæ Reginam, Austriæ Archiducem, ex una parte, dilectosque Filios Nobiles Viros Ducem & Rempublicam Venetiarum ex altera, feliciter conventa fuerant, conclusam peractamque per Nostras Apostolicas Litteras, Anno Incarnationis Dominicæ 1751. pridie nonas Julii, Pontificatus Nostri Anno XI. datas, quarum initium est *Injuncta Nobis*; quibusque etiam ex tunc decreta & statuta fuit duorum Archiepiscopatuum Utinensis & Goritiensis erectio, cum respectiva Diœcesum, Provinciarum, & Suffraganeorum assignatione, peculiariter deinceps ordinanda; subinde per alias Nostras Apostolicas Litteras datas Anno ejusdem Incarnationis 1752. XIV. Kal. Februarii, Pontificatus Nostri Anno XIII., quibus initium est: *Suprema dispositione*, Archiep. Eccl. Utinensis erectionem, cum omnibus ad ipsius statum & mensam, jura, atque jurisdictionem tam Diœcesanam, quam etiam Metropoliticam, pertinentibus, plenius & uberius complexerimus; animo repetentes innumera litium & controversiarum capita, quibus Ecclesia Veronensis sæpe turbata fuit, propter eam jurisdictionis partem, qua olim existentes Patriarchæ Aquilejenses in ipsius Veronensis Ecclesiæ Capitulum & Canonicos, nec non Ecclesias, & loca, ac personas ab ipsis dependentes, sicut etiam in Monasterium S. Mariæ *in Organis* nuncupatæ, Ordinis S. Benedicti, Congregationis Montis Oliveti, in eadem Veronensi Civitate existens, ejusque similiter dependentias, fruebantur; scientesque hujusmodi controversiis & litibus penitus extinguendis & in futurum tempus præcavendis, per iteratas concordia, lauda, & transactiones inter Episcopos Veronenses, ejusque Ecclesiæ Capitulum & Canonicos, seu etiam præfati Monasterii Abbates, diversis temporibus initas, nunquam satis prospectum fuisse; ad eas aliquando compescendas, earumque occasiones omnino de medio tollendas, prædictorum etiam nobilium Virorum Ducis & Reipublicæ Venetiarum piis & laudabilibus votis hac in Parte libenter obsecundantes Nobis proposuimus, quum primum asserta partium jura discuti potuissent, opportunam rebus perpetuo componendis adhibere providentiam, suum tamen effectum & executionem habituram dumtaxat post obitum Di-

Suppressio Patriarchatus Aquilej. nec non Utinensis & Gorit. Archiep. erectio commem.

Extant ante tom. 4. n. 304.

Relatæ sunt t. 4. n. 45.

NovæPont. prov. circa subjectum Capitul. Veron. & Mon. S. Mariæ in Organ. eorum. que depend.

Suspensa exequut. Litterar. Apostol. durante vita Card. Del.

Dilecti Filii Nostri Danielis Tituli Sanctæ Mariæ supra Minervam S. R. E. Presbyteri Cardinalis Patriarchæ Delphini nuncupati, cui pristinam circa præmissa in Civitate & Diœcesi Veronensi jurisdictionem, ejusque exercitium, vita ejus naturali durante, integrum, & liberum, ut antea manere voluimus. Nunc itaque, postquam innumera documenta a prædictis partibus exhibita, copiosasque allegationes pro eorum respective juribus tuendis elaboratas, diligenti & maturo examine perpendimus, supremam operi manum imponere, & opportunas circa eadem præmissa leges & ordinationes edere deliberavimus.

Expressio quorumd. locorum, ad quæ inferius disposita non porriguntur.

Avocatio & suppressio quarumc. litium.

§. 3. Itaque motu pruprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ auctoritatis plenitudine, per hanc Nostram perpetuo valituram Constitutionem (cujus tamen effectum, durante vita præfati Danielis Cardinalis & Patriarchæ, suspensum, ut supra, fore decernimus; & sub cujus dispositione nec Monasterium, Abbatiam nuncupatum, S. Leonis, ejusque dependentias, in eadem Veronensi Civitate seu Diœcesi existens, & respective existentes, dictique Monasterii Abbatem Commendatarium, nullo modo comprehendere intendimus; sicuti etiam Ecclesias & pia loca Veronensi Capitulo quidem subjecta, sed extra Veronensis Diœcesis fines, inter aliarum Diœcesum ambitum constituta, si quæ sint, nequaquam comprehensa fore declaramus), omnes & singulas lites, causas, & controversias, cujusvis generis, in quibusvis Tribunalibus, seu coram quibusvis Judicibus in quacumque instantia, inter Ven. Fratrem Episcopum Veronensem ex una, & dilectos filios Veronensis Ecclesiæ Capitulum, Archipresbyterum, & Canonicos, seu etiam præfatum Monasterium S. Mariæ in Organis nuncupatæ, illiusque Abbatem, & Conventum, ex altera partibus, introductas, contestatas, atque pendentes (quarum status & merita, & alia quæcumque, etiam de necessitate juris vel facti omnino exprimenda, pro plene & sufficienter expressis haberi volumus) ad Nos advocamus, penitusque & omnino supprimimus & extinguimus, perpetuumque desuper silentium partibus imponimus, atque os occludimus. Insuper omnia & singula cujusvis generis Indulta, gratias, & Privilegia præfatis Episcopo & Ecclesiæ Veronensi, nec non Capitulo Archipresbytero, & Canoncis, ac etiam Monasterio & Abbatibus prædictis, quavis, etiam Apostolica Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum, & Nostra, seu Patriarchiali Aquilejensis olim existentis Ecclesiæ Præsulum, aut respective Episcopali Veronensium Antistitum, concessione & auctoritate, sub quibuscumque tenoribus & formis, & cum quibusvis clausulis, quocumque tempore & quavis de causa, seu titulo, etiam oneroso, largita, & emanata, ac sæpius & iterum, etiam in Generalibus, Provincialibus, ac Synodalibus Conciliis approbata, confirmata, & innovata; transactiones quoque, laudа, & concordias, etiam juramento, aut speciali confirmatione Apostolica, seu longi & immemorabilis temporis usu & consuetudine, aut quavis firmitate alia roboratas (quorum & quarum tenores pro hic satis expressis, ac etiam de verbo ad verbum insertis, formasque in illis traditas pro plene observatis, haberi decernimus) quatenus tamen præsentibus litteris, seu alicui ex iis, quæ per easdem præsentes inferius statuere ac disponere intendimus, quoque modo adversentur, prædicta auctoritatis Nostræ plenitudine, revocamus, cassamus, & abolemus; omnesque alios, & quoslibet juris titulos, tam per Episcopum, quam per Capitulum, Archipresbyterum & Canonicos, seu Monasterium & Abbates prædictos, sive ex præmissis, sive etiam ex juribus præfati Aquilejensis Patriarchatus per Nos, ut præfertur, suppressi & extincti, adversus eadem inferius per Nos statuenda & ordinanda forsan deducendos, & allegandos, rejicimus, ac de medio tollimus per præsentes.

Amplissimaque derogatio jurium, ac titulo quæ inferius statuendis adversentur.

§. 4. Iisdemque more, scientia, & potestatis plenitudine, volumus, decernimus, & declaramus præfatum Episcopum Veronensem pro tempore existentem, solum & unicum immediatum & universalem Ordinarium esse & haberi in tota Veronensis Civitate & Diœcesi, & in quacumque ipsius Civitatis atque Diœcesis parte, & uti talem ab omnibus & singulis reputari, agnosci, & honorari debere;

ita

ta ut neque futurus & pro tempore existens Archiepiscopus Utinensis, etiam sub obtentu jurium præfati Aquilejensis Patriarchatus per Nos, ut præfertur, suppressi & extincti, neque Archipresbyter, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Veronensis, neque Abbas & Conventus præfati Monasterii S. Mariæ in Organis nuncupatæ, ullum Titulum, seu Jus Ordinarium in aliquam præfatæ Veronensis Civitatis aut Diœcesis Parochiam in posterum sibi arrogare, aut prætendere nec ullum Episcopalis, seu quasi, & Ordinariæ jurisdictionis actum in ejusdem Diœcesis aut Parœciæ Clerum & Populum exercere possint aut valeant.

§. 5. Salvo dumtaxat, & reservato favore prædicti Utinensis Archiepiscopi pro tempore existentis Jure Metropolitico, ejusque exercitio in dicta Veronensi Civitate & Diœcesi ad formam Sacrorum Canonum; & juxta methodum atque rationem, qua alii Archiepiscopi, & Metropolitani, hujusmodi jus exercere valent in suffraganeorum Civitatibus & Diœcesibus, secundum ea, quæ in Sacro Tridentino Concilio præscripta sunt, & non aliter, nec alio modo. *Jus Metr. Archiepisc. Utinensi præservatur.*

§. 6. Et salvis insuper ac præservatis favore Archipræsbyteri, aliarumque Dignitatum, atque Capituli dictæ Veronensis Cathedralis Ecclesiæ, nec non Abbatis & Monasterii S. Mariæ *in Organis* nuncupatæ infrascriptis Privilegiis, exemptionibus, & Prærogativis, quas Nos in posterum ipsis, juxta modum mox exprimendum, competere volumus, ac respective iisdem de Apostolica liberalitate perpetuo concedimus & elargimur. *Necnon exemptio, & privil. Capituli & Monast. S. Mariæ in Organis Veronæ sub certa tamen moderat. mox subjicienda.*

§. 7. Poterit itaque Episcopus Veronensis, vel potius debebit, quotiescumque opus fuerit, visitare Capitulum dictæ Cathedralis Ecclesiæ, singularesque Personas Dignitates in ea obtinentes, ipsiusque Ecclesiæ Canonicos, ac inferiorem Clerum, & omnes ejusdem Ecclesiæ Ministros, eique quomodolibet inservientes; atque eos omnes & singulos, in actu visitationis hujusmodi, vel pe ipsum solum, vel illis, quibus sibi videbitur, adjunctis, juxta prælaudati Conc. Trident. Decr. *in Cap. 3. & 4. Sess. 6. de Reform.* admonere, corrigere, & emendare. *Jus Veronensis Ep. visitandi, & corrig. Capitul. omnesque Ecclesiæ Minist.*

§. 8. At ubi idem Episcopus, extra Visitationis actum procedere velit contra aliquem ex Canonicis dictæ Cathedralis Ecclesiæ, seu ex his, qui Dignitates in ea obtinent & pro tempore obtinebunt, sive id fiat ex officio, sive ad petitionem Partis; tunc, habita ratione Privilegiorum exemptionis, quæ retroactis temporibus eidem Veronensi Capitulo concessa fuerunt, teneatur in omnibus & per omnia procedere ad formam in eodem Concilio Tridentino præscriptam *Cap. 6. Sess. 25. de Ref.*, dummodo tamen Capitulum idem infra terminum xx. dierum, postquam præsentium literarum executioni locus factus fuerit, ac subinde inito cujuscumque anni, duos Adjunctos, prout a præfato Concilio dicto *Cap. 6.* exemptis Cathedralium Ecclesiarum Capitulis conceditur, elegerit, & Episcopo significaverit. Quod si Capitulum præscripto tempore hujusmodi adjunctorum electionem facere, & Episcopo significare neglexerit; tunc liceat eidem Episcopo adversus Dignitates & Canonicos, quoties ita res ferent, etiam extra Visitationem procedere, vel per se ipsum solum, vel aliis adjunctis, qui sibi magis videbuntur, in eum finem assumptis. *Extra Visitation. quomodo idem procedat contra Can. vel Dign.*

§. 9. Cathedralis autem Ecclesiæ regimen, quoad ea, quæ spectant ad Divina Officia, & ad observantiam Ecclesiasticæ Disciplinæ in eadem Ecclesia, ad Episcopum & ad Capitulum cumulative pertineat; ita tamen ut Episcopi mandata, & ordinationes, in casu oppositionis & discrepantiæ, omnino prævalere debeant, & promptam executionem sortiantur. *Cathedr. regimen in quibus commune fit Episcop. cum Cap.*

§. 10. Sacrarii vero, ac Supellectilium, & Campanarum, omniumque aliarum rerum ad Fabricam, & ad materialem ejusdem Cathedralis Ecclesiæ statum quoquo modo pertinentium, administratio & dispositio, ad solum spectet Episcopum cui etiam unice subjecti esse debebunt Sacrista, & *Zaghi* nuncupati, nec non Campanarum pulsatores, in omnibus & per omnia, præterquam in iis rebus, in quibus juxta Ordinationes anno 1616. bo. me. Augustino Card. Valerio, tunc Veronensis Ecclesiæ Præsule, & ab ejusdem Ecclesiæ Capitulo conjunctim editas, quas, etiam in posterum hac in parte servandas decernimus, cumulativæ auctoritati Episcopi, & Capituli subjecti fuerunt. *In quibus Episc. privat.*

Menſæ Capitul. adminiſt. privata Capituli. Theſaur. in quibus Epiſcopo, vel Arch. ſit ſubjectus.

§. 11. Bonorum autem atque reddituum ad menſam Capitularem ſpectantium omnimoda & libera adminiſtratio ad Capitulum privative pertineat. Quod vero ad Theſaurarium, ſerventur ea, quæ in erectione hujuſmodi Theſaurariatus Officii diſpoſita fuerunt ut ſcilicet Theſaurarius, in iis, quæ ſpectant ad ipſius Officium, & ad exercitium Divini cultus intra Eccleſiam, Archipresbitero ſubjectus eſſe debeat, eique obtemperare; de expenſis autem, & adminiſtratione reddituum, Epiſcopo ſoli rationem reddant & ſi culpabilis in his repertus fuerit, ab eo dumtaxat corrigendus ſit, & pro modo culpæ puniendus.

Acolythor. menſa a quo adminiſtranda, quibuſve reddenda adminiſtrationis ratio.

§. 12. Alia vero menſa ', *Acolythorum* nuncupata, per unum ex Canonicis a Capitulo pro tempore deputatum, ut hactenus ſervatum fuit, gubernari & adminiſtrari debebit; ea tamen lege, ut Canonicus ille adminiſtrationis ſuæ rationes tam Epiſcopo, quam Capitulo reddere teneatur, & ſi quid forte deliquerit, ab utroque pro merito puniri poſſit; ita ut inter eos locus ſit præventioni.

Acolythi, magiſt. Cantus & Grammat. ipſique Cantores, quomodo eligendi.

§. 13. Hujuſmodi autem Acolythorum electio ad Epiſcopum & ad Capitulum alternis vicibus, ut antea, ita & in poſterum pertinebit; ſed eorum magiſtri tam in Grammatica, quam in Cantu Eccleſiaſtico, prout etiam Cantores, ab Epiſcopo & Capitulo eligentur, ea plane ſervata methodo, quæ ante hac in ſimilibus obtinuit.

Privileg. Canonic. utendi *Buggia*.

§. 14. Integrum erit Archipresbytero, Dignitatibus, & Canonicis, tam in ſolemni, quam in privata Miſſarum celebratione, in Cathedrali Eccleſia, & extra eam, Palmula, ſeu *Buggia* libere uti, ad formam ſpecialis Indulti eiſdem a Nobis conceſſi per Litteras Apoſtolicas in forma Brevis datas die 19. Januarii anno 1749.

Onus Capituli & Canonic. quoad Synod. Diœceſanam, & aſſiſtent. Epiſcopo præſtand.

§. 15. Synodo Diœceſanæ intereſſe tenebitur Capitulum Cathedralis Eccleſiæ. Epiſc. autem Pontific. exercenti, tam intra quam extra eamd. Cathedr. Eccleſiam, dummodo intra Civitatem, duo ex Canonicis aſſiſtentiam præſtare debebunt. Qui vero Canonici Epiſcopo ſacram Viſitationem peragenti operam ſuam navabunt, Præbendæ quidem fructus, non autem diſtributiones quotidianas lucrabuntur.

Expoſitio Euchar. nec non eleem. diſtribut. Epiſcopi arbitrio providendæ.

§. 16. Auguſtiſſimæ Euchariſtiæ expoſitionem, quæ ſtatis per annum temporibus, quadraginta horarum ſpatio, in dicta Cathedrali Eccleſia fieri ſolet; ſicuti etiam diſtributionem Eleemoſynarum, quæ in eadem Eccleſia Cathedrali colliguntur, ſolus ſemper Epiſcopus arbitrio ſuo moderabitur.

Dignitat. Eccleſ. Veron. quomodo providendæ.

Capituli jus quoad Collat. Canonic. aliorumq. Benefic. quibus cura anim. non adhæreat.

§ 17. Excepta Archipresbyteratus Dignitate, quæ prima poſt Pontificalem in dicta Veronenſi Eccleſia eſſe dignoſcitur, atque idcirco Noſtræ & Apoſtolicæ Sedis diſpoſitioni, collationi, & proviſioni ſemper & quandocumque reſervata eſſe & cenſeri debebit; reliquæ duæ, nimirum Præpoſitura, quæ ſecunda, ac Theſaurariatus, quæ tertia in eadem Eccleſia Dignitates exiſtunt, de Jure Patronatus Eccleſiaſtico ejuſdem Capituli, ut hactenus fuerunt, ita etiam in poſterum remanere debebunt; ad illas nominatio ſeu præſentatio perſonarum idonearum, in eis ad nominationem ſeu præſentationem hujuſmodi per Epiſcopum inſtituendarum, ad dictum Capitulum pertinebit. Ita pariter Capitulum in ſua antiquiſſima immemorabili poſſeſſione permanebit, conferendi videlicet in menſibus Apoſtolicæ Sedi non reſervatis, aliiſque ceſſantibus Apoſtolicis reſervationibus, tam ipſius Cathedralis Eccleſiæ Canonicatus & Præbendas, quam cætera omnia Eccleſiaſtica Beneficia, & Cappellanias, quibus animarum cura adnexa non ſit, in eadem Cathedrali Eccleſia, & extra eam conſiſtentia, quæ tamen, juxta ultimum ſtatum, ad ipſius Capituli collationem, & proviſionem pertinere dignoſcantur.

Theologor. Canonic. & Præbenda quomodo provid.

§. 18. Ad Theologalem Prębendam & Canonicatum, quoties illum & illam pro tempore vacare contigerit, Epiſcopus quidem duos proponet & nominabit, Capitulum vero ex his duobus nominatis unum eligere debebit, de hujuſmodi Canonicatu & Præbenda providendum, quemadmodum hucuſque ſervatum fuit.

Forma providendi Paro-

§. 19. Quod autem ſpectat ad infraſcriptas Parochiales Eccleſias eidem Capitulo ſubjectas, & alia, ſi quæ ſint, Eccleſiaſtica Beneficia, quibus adnexa ſit animarum cura, quæque, juxta ultimum ſtatum, ad ipſius Capituli collationem

per

pertinere dignoscantur, quoties, & quocumque anni mense, illas & illa vacare continget, toties ab Episcopo deputandus erit Oeconomus ad eorum temporariam administrationem & curam, & ab eodem Episcopo publicanda erunt edicta pro concursu habendo, adhibitis Examinatoribus Synodalibus, juxta Decretum sæpedicti Concilii Tridentini *Sess.* 24. *Cap.* 18. *de Reform.* Hoc tamen servato, ut si vacatio in mense Capitulari contigerit absoluto examine, Episcopus duos eligat ex iis, qui a prædictis Examinatoribus approbati fuerint, eosque significet Capitulo, cui libera erit facultas conferendi Ecclesiam, seu Beneficium curatum vel uni vel alteri ex his duobus, & supra approbatis & prælectis. Quod si Examinatores unum tantummodo sententiis suis approbaverint, huic uni, ab Episcopo nominando, collatio seu deputatio per Capitulum concedenda erit. rochiale aliaque Curata Beneficia ad collationem Capituli spectantia.

§. 20. Eccl. autem Curatæ seu Parochiales, prædicto Cap. Veronensi subjectæ, de quibus præmissa Decreta intelligenda sunt, sequentes dumtaxat, & non aliæ sunt & censeri debent: nimirum I. Ecclesia Archipresbyteralis Sancti Joannis in Valle. II. Ecclesia similiter Archipresbyteralis Sancti Pauli in Campo Martio. III. Ecclesia pariter Archipresbyteralis Sancti Joannis in Quintiano. IV. Ecclesia Parochialis Sancti Joannis in fonte nuncupati. V. Item Ecclesia Parochialis Sancti Clementis. VI. Ecclesia Parochialis Sanctæ Cæciliæ. VII. Parochialis Ecclesia Sanctæ Mariæ Consolatricis nuncupatæ. VIII. Ecclesia pariter Parochialis Sanctorum Tirmi & Rustici in Curte Alta. IX. Item Ecclesia Parochialis Sancti Michaelis in Campo nuncupati, cui adnexum est Monialium Monasterium eidem Capitulo Veronensi subjectum. X. Ecclesia Parochialis Omnium Sanctorum in loco Mazzani. XI. denique Ecclesia Parochialis Sanctæ Mariæ in Cinto Territorii Patavini, si tamen in Veronensi Diœcesi sita comperiatur; alioquin si in Patavina Diœcesi constituta sit, eam sub præsentis Constitutionis Nostræ censura, juxta id, quod initio declaravimus, nequaquam comprehensam volumus. Catalogus hujusm. Paroch. Ecclesiæ.

§. 21. De Ecclesia autem, sive Cappella Sancti Georgii in Domo nuncupati, quæ etiam Sanctæ Helenæ nunc temporis appellatur, præfatæ Cathedrali Ecclesiæ contigua; sine peculiari tamen Turri Campanaria, & sine Campanis, quamvis novissime sub annum 1740. a Patriarchia Aquilejensi Parochiam specialem Canonicorum dictæ Cathedralis Ecclesiæ erecta fuerit, volumus, decernimus, atque statuimus, ut ea de inceps pro Parochiali Ecclesia nullatenus habeatur; Nos enim, dicta Apostolica auctoritate, ac earumdem præsentium tenore, omnem in ea Parochialitatis titulum, qualitatem, & denominationem supprimimus & extinguimus, atque omnia Parochialia jura ab ea separamus & abdicamus, eamque in pristinum statum, in quo ante præfatam erectionem in Parochialem reperiebatur, reducimus & revomus; ita ut unusquisque ex Canonicis dictæ Cathedralis Ecclesiæ, ac Dignitates in ea obtinentibus, qui sparsim per Civitatem sua quique domicilia incolunt, illam tantummodo Ecclesiam, & non aliam in propriam respective Parochiam agnoscere teneantur, in cujus districtu singuli domicilium habent. In præfata autem Ecclesia sive Cappella retineatur dumtaxat Fons Baptismalis, quemadmodum a vetustissimis temporibus inibi extitisse dignoscitur. Ecclesia S. Georgii in domo, seu S. Hælenæ, ademptis Paroch. jure ac titulo, ad pristinum statum restituitur.

§. 22. At præter memoratas Parochiales Ecclesias eidem insuper Capitulo subjectæ sunt, ac pro subjectis in posterum haberi debebunt infrascriptæ etiam Ecclesiæ, sive Cappellæ, aut Oratoria, seu Hospitalia, quibus adnexa non est animarum cura, & non aliæ, seu alia: videlicet I. Ecclesia præfata sive Cappella Sancti Georgii in Domo, nunc etiam Sanctæ Helenæ nuncupata, prædictæ Cathedrali Ecclesiæ contigua; quam scilicet, quum jam inde a primæva sua antiquissima fundatione sub protectione tunc existentis Patriarchæ Aquilejesis constitutam & receptam fuisse constet, Nos nunc, attenta hujusmodi Patriarchatus suppressione & extinctione per Nos, ut præfertur, facta, sub immediata Nostra & Apostolicæ Sedis protectione suscipimus, ac perpetuo constituimus; volentes nihilominus, ut temporalium bonorum atque redditruum, quæ ad ipsam Ecclesiam sive Cappellam pertinent, & pertinebunt in posterum, omnimoda administratio, per dictæ Cathedralis Ecclesiæ Capitulum & Canonicos, absque ulla Episcopi Veronensis, seu alterius cujusque Ordinarii, aut Metropolitani ingerentia, libe- Ecclesiæ non curatæ, Cappellæ, seu Oratoria Capitulo subjecta enumer.

re geratur & exerceatur. II. Ecclesia Sancti Pauli Vetuli nuncupati juxta ripam Athesis. III. Ecclesia S. Basili in Districtu præfatæ Parochiæ S. Clementis. IV. Eccl. Sancti Faustini de Monte Draconis: In quibus quatuor Ecclesiis adsunt quædam Beneficia simplicia, ad collationem seu institutionem ejusdem Capituli pro tempore providenda. V. Ecclesia seu Hospitale S. Mariæ Novellæ nuncupatæ, prope Canonicam. VI. Ecclesia, seu Hospitale Sancti Joannis in Sacro nuncupat. sub prædicta Parochia S. Pauli in Campo Martio. VII. Ecclesia seu Hospitale S. Jacobi de Gallæcia nuncupati, sub eadem Parochia S. Pauli: Quæ quidem tria Hospitalia a Laicis reguntur & administrantur: prædicto autem S. Joannis in Sacco dumtaxat, quatuor præsident Commissarii, a pro tempore existente Marchione Familiæ illorum de Malaspina Fundatorum deputati, videlicet unus ex Canonicis præfatæ Cathedralis Ecclesiæ, ac tres Regularium Conventuum Superiores. VIII. Ecclesia seu Oratorium sub titulo S. Rochi, vel S. Alexandri, sub Parochia S. Joannis de Quintiano. Hæc autem Ecclesia, seu Oratorium, alias, ut accepimus, a præfatis Capitulo & Canonicis concessa fuit Communi Civitatis Veronensis; quod quidem Commune ad Beneficium simplex in ea erectum, quoties illud vacare contingit, unum Clericum seu Presbyterum præsentat Capitulo, a quo idem per suas Bullas instituitur, & de eo providetur. IX. Ecclesia seu Oratorium, Sepulchrum S. Rochetti in Monte nuncupatum, quod simplex est Eremitorium nullo Ecclesiastico Beneficio decoratum. X. Denique Ecclesia seu Oratorium S. Valentini prope dictam Parochialem Ecclesiam de Quintiano, in quo nullum pariter Ecclesiasticum Beneficium erectum reperitur, sed a pio Laicorum sodalitio Divina Officia in eo persolvuntur.

Has omnes tam curatas, quam non curatas Ecclesias visitare potest Capitulum per Deputat. salvis tamen juribus Episc. visitat.

§. 23. Has omnes Ecclesias, tam Parochiales, quam non Parochiales, Cappellas, Oratoria, seu Eremitoria, quas, & quæ hactenus propriis invocationibus atque denominationibus expressimus, & non alias, seu alia poterit Capitulum per Visitatores a se deputatos, qui tamen prius ab Episcopo pro tempore approbati sint, visitandas curare, non ita tamen, ut vetitum sit Episcopo, illa, quantumvis Capitulo, ut præfertur, subjectas atque subjecta, seorsum visitare, tam per se ipsum, quam, si ipse impeditus fuerit, per alios Visitatores a se deputatos, servata videlicet in omnibus præfati Tridentini Concilii sanctione *in Cap. 3. Sess. 24. de Refor.* prout etiam alias definitum fuit a Congregatione Cardinalium ejusdem Concilii Interpretum, in causa *Veronen. proposita & decisa die 24. Aprilis anni* 1595. Id quod potissimum obtinere & servari debebit in visitatione eorum omnium, quæ animarum curam, ejusque exercitium, & Sacramentorum administrationem concernunt; circa quæ, si aliqua forte in decretis, ordinationibus & mandatis discrepantia occurrat, volumus, statuimus, & declaramus, potiora semper haberi ea, quæ Episcopus decreverit, jusserit, atque præscripserit: juxta ea, quæ Nos ipsi alias decrevimus in Nostra Constitutione, quæ incipit: *Firmandis*, Data VIII. Idus Novembris 1744. & impressa in Bullarii Nostri Tom. I. num. 109.

Confessarii & Vicarii in hujusmodi Eccl. quomodo assumendi, quom. itidem & Concion.

§. 24. Confessarii, & Parochorum adjutores in exercitio curæ animarum, per Capitulum assumpti, aut assumendi pro dictarum Ecclesiarum Parochialium eidem Capitulo subjectarum servitio, ab Episcopo antea examinandi & approbandi erunt. Neque vero cuiquam licebit in præfatis, sive Parochialibus, sive non Parochialibus Ecclesiis, Verbum Dei prædicare, nisi prius, & mandatum a Capitulo habuerit, & Benedictionem ab Episcopo petierit atque obtinuerit.

Jura & Auctoritas Episc. & Capituli in Mon. Monial. adnexum Paroch. S. Mich. in Campo.

§. 25. Quod autem pertinet ad Monasterium Monialium, quod, uti superius innuimus, adnexum est præfatæ Ecclesiæ Parochiali S. Michaelis in Campo nuncupati, eidem Capitulo Veronensi subjectæ; poterunt quidem Monasterium hujusmodi, ejusque Moniales, ab Archipresbytero & Capitulo visitari; servata tamen, quoad modum, & tempus visitationis, & quoad Visitatorum numerum, forma præscripta per fel. record. Prædecessorem Nostrum Alexandrum Papam VII. in sua Constitutione, quæ incipit; *Felici*, impressa, *in Bullar. nov. Tom. 6. inter Constitutiones ejusdem Pontificis num.* 153., qua scilicet opportunas leges, in visitationibus Monasteriorum Monialium Regularibus subjectarum servandas, præscri-

scripsit. Sed non ideo interdictum erit Episcopo, quo minus & ipse seorsim idem Monasterium ejusque Moniales visitet, prout in dicta Alexandri Prædecessoris Constitutione decretum legitur; & omnem aliam jurisdictionem in hujusmodi Monasterium atque Moniales libere exerceat, quæcumque, in vim Decretorum Concilii Tridentini, nec non totissimæ Constitutionis piæ memor. Prædecessoris pariter Nostri Gregorii Papæ XV., cujus initium est *Inscrutabili*, aliarumque Apostolicarum Constitutionum, Episcopo Diœcesano competit in Monasteria Monialium, etiam Regularibus & Exemptis subjectarum. Quocirca nemini licebit munus Confessarii Ordinarii, aut Extraordinarii earumdem Monialium assumere & exercere, quamvis ad id a Capitulo deputatus sit, nisi antea ab eodem Episcopo pro Monialibus specialiter approbatus fuerit. Licentiæ quoque ingrediendi Monasterium, aut alloquendi prædictas Moniales, nemini suffragabuntur, nisi eædem non solum ab Archipresbytero, sed etiam ab Episcopo fuerint impetratæ.

Capitul. nequit facult. concedere quæstuandi extra memorat. Ecclesias.

§. 26. Quæstuandi licentiam & facultatem, extra superius recensitas Ecclesias sibi subjectas, non poterit Capitulum cuiquam concedere.

Nec casus sibi reservare, aut a reservatis casibus vel censuris quibuscumque, etiam per alios, absolvere; multoque minus in dispens. se immiscere.

§. 27. Idem absolutiones a casibus & censuris quibuslibet sibi neutiquam reservare poterit; minusque absolvere per se vel per alios a casibus & censuris, quorum & quarum absolutionem & relaxationem Episcopus sibi reservaverit, aut in posterum reservare voluerit; ac multo etiam minus a censuris Papalibus, etiam in iis casibus, in quibus concessum est Episcopis ab earum vinculo pœnitentes absolvere. Denique nec vota relaxare, nec in dispensationibus concedendis aut exequendis ullatenus se valeat immiscere.

Indultum tamen concedere liceat vescendi cibis vetitis, sed Eccl. tantummodo.

§. 28. Liceat solummodo præfatis Archipresbytero, & Capitulo licentias vescendi cibis ab Ecclesia vetitis, in Quadragesima, aliisque diebus esurialibus, concedere personis Ecclesiasticis dictarum Ecclesiarum sibi subjectarum servitio addictis, accedente tamen consilio utriusque medici, & servata lege jejunii, diebus illis, quibus id ab Ecclesia præcipitur: at nunquam ipsis licebit hujusmodi facultatem sive Indultum concedere Laicis quibuscumque; cum quibus nimirum solus Episcopus poterit dispensare.

Matrimon. causæ & dispensationes, quomodo a solo Ep. cognosc. conced. & respective exequendæ.

§. 29. Causæ Matrimoniales, quas inter Personas sub Parochiis dictarum Ecclesiarum Capitulo subjectarum degentes oriri & agitari contingat, ad Episcopi judicium, exclusis quibuslibet aliis, pertinebunt. Quod si, earum occasione, opus erit inhibitionem aliquam ad hujusmodi Ecclesiarum Parochos dirigere, hæc quidem in Officio, seu Cancellaria Episcopali efformanda erit, mox ad Capitulum transmittenda, cujus Deputati eamdem, nulla interposita mora aut exceptione, subscribere tenebuntur; idque in prima tantummodo inhibitione in singulis causis expedienda servabitur; nam quoad cæteros subsequentes actus, Episcopus libere procedet, suaque omnimoda auctoritate fruetur. Ita pariter solius Episcopi erit dispensare super denunciationibus, quæ ante Matrimonii celebrationem fieri debent; sicut etiam licentias ad Matrimonium contrahendum impertiri: dispensationes Matrimoniales ab Apostolica Sede concessas executioni mandare; ac demum in omnibus rebus, quæ Matrimonia quomodolibet concernunt, ea omnia præstare & facere, quæ ad Episcopalem & Ordinariam jurisdictionem pertinere dignoscuntur.

Crimin. causæ, Paroch. aliorumque in recensitis Eccl. Sacramenta ministr. qu. cognoscend.

§. 30. Criminales Causæ contra prædictos Parochos, & quoscumque alios in recensitis superius Ecclesiis Capitulo subjectis Sacramenta administrantes, illæ videlicet, in quibus, legitimo efformato Processu, servataque Judicii forma legibus præscripta, extra visitationem procedendum erit, si quidem reorum crimina ipsam animarum curam, & Sacramentorum administrationem concernant, cumulativæ jurisdictionis erunt, tam scilicet Episcopi, quam Capituli, ita ut inter eos sit locus præventioni; at ubi delicta nec ad animarum curam nec ad Sacramentorum administrationem pertineant, ad privativam Capituli cognitionem spectabunt.

A quo iti-

§. 31. Ad solum pariter Capitulum spectare debebunt Causæ Criminales extra Visitationem agitandæ contra Cappellanos & Mansionarios præfatis Ecclesiis Capitu-

dem Criminales Causæ Capellan. & Mansionarior. in præfatis Ecclin servient.

pitulo subjectis inservientes ; si tamen Cappellaniam vel Mansionariam ex collatione Capituli obtinuerint ; & quatenus delictum versetur circa ministerium illius Officii , aut Beneficii , quod ab ipso Capitulo recognoscent . Verum si quis ex hujusmodi Parochis, Cappellanis, aut Mansionariis a Capitulo provisis , alterum forte Beneficium , aut Officium Ecclesiasticum ab Episcopo sibi collatum eodem tempore obtineat, & quidem in hujus ministro & servitio aliquo modo deliquisse arguatur, quoad hoc dumtaxat , a solo Episcopo corripiendus & puniendus erit.

Quid si aliquis duo Ben. alterum ab Episc. alterum a Capitulo obtineat. Quidve insuper si is delinqu. in re neutrum Beneficium respiciente,

§. 32. Si quis autem ex his , qui duo hujusmodi Beneficia aut Officia obtineant , alterum ab Episcopo, & alterum a Capitulo sibi collatum , alicujus delicti reus fiat , quod ipsorum Beneficiorum servitium & ministerium minime respiciat , integrum erit Episcopo æque, ac Capitulo , contra ipsum procedere , eritque inter eos proventioni locus.

§. 33. Sub appellatione tamen Cappellanorum, seu Mansionariorum , ac generaliter sub præmissorum Decretorum censura , nequaquam comprehensos esse, aut censeri volumus Presbyteros illos, qui de licentia aut mandato Capituli, in aliqua ex prædictis Ecclesiis eidem Capitulo subjectis Missas celebrant , seu aliter in Divinis ministrant , sed tamen nullum Titulum Beneficiale ab ipso Capitulo obtinent : Hos enim solius Episcopi judicio & correctori subjacere volumus & mandamus.

Sub nomine Cappellani seu Mansionarii quinam quoad rem presentem comprehendant.

§. 34. Prætererea decernimus & declaramus , in omnibus supradictis casibus , in quibus tributum fuit Capitulo privativum jus procedendi criminaliter contra Parochos, Cappellanos , & Mansionarios Ecclesiarum ipsi subjectarum , qui tamen de hujusmodi Beneficiis ab eodem Capitulo provisi fuerint , si quando præfati Archipresbyter & Capitulum negligentes se præbeant in procedendo adversus delinquentes , tunc , & pro ea vice dumtaxat , totam jurisdictionem ad Episcopum devolvi, ac devolutam censeri debere, quatenus tamen Episcopus antea ter monuerit , & interpellaverit Archipresbyterum , præfigendo illi singulis vicibus quatuor dierum spatium.

Causæ privativo judicio Capituli reservatæ, quomodo per illius negligentiam devolvant. ad Episc.

§. 35. His itaque privilegiis , & prærogativis hactenus recensitis , & non aliis , præfatum Capitulum Veronense, sub ordinaria universali Jurisdictione Episcopi Veronensis pro tempore existentis, in posterum frui & gaudere debebit . Nos enim præmissa omnia & singula , prout superius expressa sunt, eisdem Capitulo, Archipresbytero, Dignitatibus, & Canonicis, præsentium tenore, ac dictis, motu, scientia, & potestatis plenitudine, ex nunc, & ex integro , perpetuis futuris temporibus valitura, concedimus & elargimur.

Capitulo recensita privilegia ad prescriptam formam redacta ex integro conced.

§. 36. Denique quod spectat ad privilegia, & prærogativas, quibus præfatum Monasterium Sanctæ Mariæ *in Organis* nuncupatæ, ejusque pro tempore existentes Abbates & Monachi, nec non Ecclesiæ ab eodem Monasterio , seu a Congregatione Montis Oliveti dependentes, tam Parochiales, quam non Parochiales, in dicta Veronensi Civitate , aut in illius suburbiis , seu prope illam existentes , in posterum similiter vigore præsentis concessionis, & non aliter, frui & gaudere debebunt; Volumus, statuimus , decernimus, & declaramus, hujusmodi Abbates, & Monachos in dicto Monasterio ejusque dependentiis pro tempore existentes, eorumque Conventum, nullam activam jurisdictionem ordinariam, seu quasi Episcopalem , sibi præsumere , aut exercere posse in Clerum quarumvis Ecclesiarum hujusmodi, seu in Populum præfatis Paroch. subjectum, multoque minus speciem aliquam Territorii separati sibi arrogare, sed tantummodo ipsis Abbati, & Monachis , eorumque Ecclesiis, competere debere simplicem passivam exemptionem, ad formam & terminos Privilegiorum , quæ generaliter prædicto Ordini , eorumque Congregationi Montis Oliveti , ab Apostolica Sede concessa reperiuntur. Quocirca Abbas & Monachi præfati pacificam , ut antea, possessionem retinebunt dictarum Ecclesiarum tam Parochialium, quam non Parochialium eorum Monasterio seu Congregationi prædictæ unitarum; ac proindé , quod attinet ad Parochiales Ecclesias, salvo, ac præservato favore Episcopi , jure deputandi in ipsis Œconomos , quoties & quousque easdem Rectore destitutas manere con-

Abbatis & Mon. Monast. S. Mariæ in Organis jura in Parochias , Parochos cæterosque Clericos inservientes intra suos limites redact. recensent.

contingat, integrum erit Abbati & Conventui præfati Monasterii, futuros hujusmodi Ecclesiarum Rectores eidem Episcopo præsentare, ut, prævio consueto examine, ad curam animarum in eis exercendam, sive perpetuo, sive amovibiliter, pro diversa Parochialium conditione, ab eo approbentur; ac præterea eisdem licebit omnes prædictas Ecclesias, & Clericos earum servitiis addictos, visitare, prout fieri consuevit ab aliis Prælatis Regularibus, & Exemptis, non habentibus Territorium separatum: sed tamen integra semper, ac prorsus illæsa manere debebit ejusdem Episcopi jurisdictio pro omnibus & singulis casibus, in quibus alii Episcopi locorum Diœcesani eam exercere possunt in Regulares, quantumvis exemptos, eorumque Ecclesias, præsertim circa ea, quæ animarum curam, & Sacramentorum administrationem concernunt, juxta decreta præfati Tridentini Concilii, & ad formam memoratæ Constitutionis Nostræ, quæ incipit *Firmandi*, aliarumque a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus editarum, & non aliter, nec alio modo.

§. 37. Præsentes quoque litteras semper & perpetuo firmas & validas existere & fore, omniaque & singula in eis contenta, post obitum tamen prædicti Danielis Cardinalis Patriarchæ, & Archiepiscopi, suum plenum effectum, & omnimodam executionem sortiri & obtinere, ac deinceps ab omnibus, ad quos spectat & spectabit quomodolibet in futurum, perpetuo & inviolabiliter observari debere, nec ullo unquam tempore, etiam ex eo, quod quilibet in præmissis jus vel interesse habentes, seu habere, quomodolibet prætendentes, etiam specifica & individua mentione digni, ad ea vocati, & auditi non fuerint, seu ex alia qualibet privilegiata causa, de subreptionis vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, vel impugnari; aut alias infringi, vel quomodolibet retractari, suspendi, restringi, limitari, vel eis in aliquo derogari ullatenus unquam posse: Easque sub quibusvis contrariis Constitutionibus, revocationibus, suspensionibus, limitationibus, & declarationibus, quomodolibet, & quibusvis de causis etiam pro tempore factis, & faciendis, minime comprehendi, sed illis semper exceptas esse & censeri. Sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, quavis authoritate & potestate fungentes, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, Vice-Legatos, dictæque Sedis Nuncios, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & authoritate, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Clausulæ & Decreta ad præmissorum firmitat.

§. 38. Quocirca Venerabilibus Fratribus Nostris Episc. Vicentino & Brixiensi Successoribus pro tempore futuris, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel unus eorum, per se, vel alium, seu alios, ipsas præsentes literas, in eis contenta quæcumque, statim ac tamen illarum effectui locus factus fuerit, ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte sive Episcopi, sive Capituli Veronensis aut Abbatis & Monachorum præfati Monasterii Sanctæ Mariæ in Organis nuncupatæ, seu aliorum, quorum favorem eædem præsentes concernunt, aut alicujus eorum, fuerit requisiti, solemniter publicantes, eisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant authoritate Nostra easdem præsentes, & in eis contenta hujusmodi, ab omnibus, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, inviolabiliter observari; & Episcopum, ac Capitulum & Canonicos, necnon Abbatem & Monachos præfatos, aliasque Ecclesias & loca hujusmodi, cæterosque omnes, quos eædem presentes quomodolibet concernent, & concernent in futurum, illis omnibus & singulis pacifice frui & gaudere; non permittentes eos, vel ex ipsis quempiam desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari, vel inquietari: Contradictores quoslibet, & rebelles, cujuscumque status, gradus, ordinis, dignitatis, vel præeminentiæ fuerint, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna juris & facti remedia, appellatione postposita, compescendo; ac legitimis super his habendis, servatis processibus, sententias, censuras, & Exequut. dati cum opportun. facultat.

pœ-

pœnas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Derogat. contrariis. §. 39. Non obstantibus, quatenus opus sit, Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de Jure quæsito non tollendo, necnon Bonifacii PP. VIII. qua cavetur, ne quis extra suam Civitatem vel Diœcesim ad judicium evocetur, seu ne Judices a Sede Apostolica deputati extra Civitatem vel Diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii, vel aliis vices suas committere audeant, vel præsumant, & in Concilio Generali edita de duabus dietis, dummodo ultra tres dietas aliquis authoritate præsentium ad Judicium non trahatur, aliisque Apostolicis aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus & ordinationibus, necnon primodicti Capituli, ac præfati Monasterii, & Ordinis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, Privilegiis quoque, indultis, & Literis Apostolicis, quibusvis Ecclesiis, etiam Patriarchalibus & Metropolitanis, personis, & locis, per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores Nostros, & Sedem prædictam, vel alios quoscumque, etiam qualibet authoritate & potestate fulgentes, sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, necnon irritantibus & aliis decretis in genere vel in specie, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam iteratis vicibus concessis, confirmatis & innovatis: Quibus omnibus & singulis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas gennerales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset; tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes; illis alias in suo robore permansuris, ad effectum validitatis & perpetuæ firmitatis præmissorum omnium & singulorum, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter & expresse derogamus; aliisque omnibus & singulis contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter aut divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, nisi per litteras Apostolicas facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum do indulto hujusmodi mentionem.

Transump. fides. §. 40. Volumus autem quod earumdem præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio & extra illud adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si originaliter exhibitę forent vel ostensæ.

Sanctis pœnalis. §. 41. Nulli ergo omnino hominum liceat, paginam hanc Nostrę avocationis, suppressionis, & extinctionis, silentii impositionis, revocationis, cassationis, & abolitionis, voluntatum, statutorum, declarationum, concessionum, indultorum, decretorum, commissionum. & derogationum infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Dat. 17. Maj. 1756. Pont. 16. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1756 XVI. Kalendas Junii, Pontificatus Nostri anno sextodecimo.

J. Card. Pro Datarius.

D. Card. Passioneus.

V I S A.
De Curia J. C. Boschi.

L. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.
Registrata in Secretaria Brevium.

UTI

UTINENSI

Metropolitanæ Ecclesiæ Missa de Spiritu Sancto cum certis Collecta & Orationibus celebranda conceditur in die depositionis, seu commemorationis Beati Bertrandi Aquilejensis Patriarchæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

NON est equidem, quod Nos in hoc ipso potissimum Apostolicæ omnium Ecclesiarum sollicitudinis & procurationis gravissimo ministerio, imbecillitati Nostræ a Supremo Pastorum Principe Jesu Christo, cujus vices in terris plane immerentes gerimus, imposito rite sancteque obeundo fere defessos, magis reficere & recreare videatur, quam cum opportunæ sese Nobis offerunt occasiones, per quas Pontificiæ auctoritatis, benignitatisque partes adhiberi a Nobis petitur in promovendo ampliandoque eorum Christi fidelium cultu, quos in Domino confidimus in caritate Dei conjunctos ex hac vita migrasse, & in æterna Beatorum statione in Cœlis positos gaudere; cum per totum fere vitæ Nostræ spatium, quoad Nobis integrum fuit, non omiserimus immensos labores impendere, ut præclara Venerabilium Servorum Dei, Beatorum, & Sanctorum gesta tot editis voluminibus illustraremus. Procem. A studio amplandi Sanct cultum.

§. 1. Quoniam autem in Metropolitana Ecclesia Utinensi, sicut Dilectus Filius Noster Daniel Tituli Sanctæ Mariæ Supra Minervam Presbyter S. R. E. Cardinalis Patriarcha Delphinus Archiepiscopus Utinensis nuper Nobis humiliter exposuit, Corpus sive Ossa Beati Bertrandi, dum in humanis ageret, Patriarchæ Aquilejensis viam universæ carnis anno MCCCL. ingressi reperiuntur, cui, quemadmodum pariter exposuit, publicus cultus impendi cœptus ex eo Transitus sui tempore, ad hanc usque diem exhiberi pergit, pro quo sane Cultu comprobando necessaria quoque documenta ad Nos transmittenda curavit, atque insimul retulit, in die nimirum defunctionis ejusdem Beati Bertrandi solemnem Missam pro gratiarum actione in Omnipotentis Dei honorem cani, juxta providum sapiensque consilium Venerabilis Servi Dei Cæsaris Cardinalis Baronii Ecclesiasticorum Annalium Auctoris, de Sanctis quoque in Martyrologio Romano descriptis meritissimi, qui a fel. rec. Clemente P. VIII. Prædecessore nostro oraculum acceperat. Præterea idem Daniel Cardinalis Patriarcha & Archiepiscopus supplices preces obtulit, ut publicum hujusmodi Cultum ampliare de Apostolica benignitate & auctoritate dignaremur. Immemorialis præstitus B. cultus.

§. 2. Nos igitur, qui laudatum Danielem Cardinalem Patriarcham & Archiepiscopum, ob eximias generis animique dotes, ac Sacerdotales in regendis populis suæ Pastorali curæ commissis virtutes, plurimi facimus, magnoque in honore habemus, piis votis porrectisque precibus benigne obsecundare cupientes, postquam omnia & singula ad hujusmodi gravissimum negotium spectantia, matura consideratione expendimus, ac præsertim allata super publico exhibito Cultu documenta, & quidquid de eodem Beato Bertrando illius temporis Auctores gravis notæ scriptis suis consignarunt, in hanc sententiam devenimus, atque Apostolica auctoritate tenore præsentium statuimus, ut in die quidem, in qua annua in memorata Ecclesia Metropolitana Utinensi sæpedicti Beati Bertrandi Corpus sive Ossa reposita sent, celebratio solemnis Missæ cum Cantu pro gratiarum actione in Omnipotentis Dei honorem in singulos annos peragatur. Hujusmodi vero Missa sit illa, quæ de Spiritu Sancto in Missali Romano habetur; atque in ipsa addantur Orationes, sive Collectæ, ut infra, nimirum, post primam quidem Orationem, sive Collectam de Spiritu Sancto, sub unica Conclusione dicatur; *Deus, qui Beatum Bertrandum pro Ecclesiæ suæ juribus ad mor-* Ad preces Eminent. Car. Pat. & Arch. conceditur ut in die commemor B. Bertr. celebret. Missa de Spiritu Sancto cum inscriptis orationibus

tem usque certantem invicta pastorali fortitudine roborasti, præsta fidelibus tuis, ut ad pietatis & religionis constantiam ejusdem informentur exemplis. Per Dominum &c. Post alteram vero, sive Secreta: *Sacra dona, quæ Tibi, Domine, reverenter offerimus in commemorationem Beati Bertrandi, Ecclesiæ tuæ libertatem tueantur & pacem, & sanctificationis nostræ incrementa promovant. Per Dominum &c.* Post tertiam demum sive Postcommunio: *Præsta, quæsumus, Omnipotens Deus, ut in honorem Beati Bertrandi celebrata mysteria, ejus virtutum imitatores, & tua propitiatione nos dignos efficiant. Per Dominum &c.*

Consuetæ clausulæ & decreta in præmissorum firmit. §. 3. Decernentes præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque, semper firma, valida, & efficacia existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, & illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus & per omnia plenissime suffragari; sicque & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, & eorumdem Cardinalium Congregationes, & quosvis alios quacumque præeminentia & potestate fungentes & functuros, judicari & definiri debere, ac irritum & inane quidquid secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Transumpt. fides. §. 4. Volumus autem, ut earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Dat. 18. Junii 1756. Pont. 16. Datum in Arce Gandulphi Albanen. Diœcesis sub Annulo Piscatoris die XVIII. Junii MDCCLVI. Pontificatus Nostri Anno Decimosexto.

Cajetanus Amatus.

PRIVILEGIA MONASTRII

Monialium B. Mariæ Virginis, Ordinis S. Benedicti prope & extra muros Civitatis Aquilejensis, opportuna locorum subjectorum discretione, ac definitione jurisdictionis Delegati Apostolici apposita, confirmantur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis in Christo Filiabus, Abbatissæ & Conventui Monasterii Monialium Beatæ Mariæ Virginis, Ordinis Sancti Benedicti, prope & extra muros Civitatis Aquilejen. nullius Diœcesis, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Prooem. Privilegia non temere abrog. suis tam, limitibus cohibend. QUÆ ex Apostolica Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum auctoritate & liberalitate Religiosis Domibus ac Personis concessa dudum fuerunt Privilegia & Indulta, ne propter varias labentium temporum & circumstantium rerum vicissitudines labefactari contingat, novo confirmationis munimine roborare, simulque eadem generalibus Ecclesiæ Legibus, & Canonicis institutis, per opportunas voluntatis nostræ declarationes congruenter attemperare, non recusamus; prout ipsarum Domuum ac personarum religiosæ utilitati & quieti, ac Ecclesiasticæ Disciplinæ integritati salubriter expedire in Domino judicamus.

Monast. ejusque perso- §. 2. Sane exhibita Nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, quod quum alias nonnulli Romani Pontific. Prædecessores nostri, antiquissimo Monasterio

ſterio veſtro, ejuſque Perſonis & rebus, ac poſſeſſionibus, Eccleſiis quoque, Cappellis, & locis ab eo dependentibus, quæ in aliquot eorumdem Prædeceſſorum litteris, propriis leguntur expreſſa vocabulis, Apoſtolicæ Protectionis, aliaque complura privilegia & indulta conceſſiſſe dignoſcerentur; fel. record. Prædeceſſor pariter noſter Bonifacius Papa IX. per ſuas, ſub Dat. Romæ apud S. Petrum Kalend. Junii, Pontificatus ſui Anno XI. expeditas Litteras Apoſtolicas, idem Monaſterium veſtrum, cum membris ſuis, ejuſque Abbatiſſam & Conventum, ac ſingulares Perſonas in eo tunc degentes, & poſteras, earumque bona, & jura quæcumque, quæ tunc obtinebant, & in poſterum obtinerent, ab omni poteſtate, juriſdictione, dominio, ſervitute, & viſitatione Patriarchæ Aquilejenſis tunc exiſtentis, & pro tempore futuri, nec non Capituli Aquilejen. alio rumque Ordinariorum, & Judicum quorumcumque, Auctoritate Apoſtolica exemit, & perpetuo liberavit, ac ſub Beati Petri, & Sedis Apoſtolicæ, ac ſua protectione ſuſcepit, & exempta ac libera, exemptaſque ac liberas eſſe voluit, ſibique & Succeſſoribus ſuis Romanis Pontificibus, ac dictæ Sedi, immediate ſubeſſe; ita ut Patriarcha & Judices ſupradicti, ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua ageretur, ubicumque committeretur delictum, iniretur contractus, aut res ipſa conſiſteret, nullam in ipſas Abbatiſſam & Conventum, earumque Monaſterium, Perſonas, membra, Bona, aut jura prædicta, poſſent juriſdictionem, poteſtatem, dominium, aut viſitationem exercere, ſed dumtaxat coram dicta Sede, vel ejus delegatis, tenerentur de juſtitia reſpondere.

Perſonæ, ac res quæcumque ampliſſimis privil. ditatæ.

A Bonif. IX. ſingul. exemptionis priv. donantur, & ſub immediata Sedis Apoſtolicæ juriſdict. ſuſcipiuntur.

§. 3. Quodque ſubinde, poſt iteratas confirmationes, hujuſmodi exemptionis, ſuſceptionis, & ſubjectionis, ab aliis Romanis Pontificibus eidem Monaſterio veſtro, ejuſque Perſonis, membris, & Bonis elargitas, recol. mem. Prædeceſſor pariter noſter Clemens Papa VII., qui alias ad collapſam Regularis obſervantiæ Diſciplinam in eodem Monaſterio veſtro redintegrandam, illud, & illius Moniales, cum earum juribus, bonis, & pertinentiis univerſis, gubernio & regimini bo: me: tunc in humanis agentis Marini Tituli S. Vitalis S. R. E. Presbyteri Cardinalis, & Patriarchalis Aquilejenſis Eccleſiæ Præſulis, quamdiu Eccleſiæ hujuſmodi præeſſet, per ſpeciales ſuas in forma Brevis Litteras ſuppoſuerat, & ſubjecerat; poſtmodum, ad ſupplicationem tunc exiſtentium dicti Monaſterii Abbatiſſæ & Monialium, attento quod plures Romani Pontifices dictum Monaſterium, & illius Perſonas, Terras, & Bona, ab omni Juriſdictione pro tempore exiſtentis Patriarchæ Aquilejenſis, ejuſque Vicariorum & Officialium, exempta ac libera, ut præfertur, ſub ſua, ac dictæ Sedis Apoſtolicæ protectione perpetuo manere ipſique Sedi Apoſtolicæ immediate ſubeſſe voluerant; & ipſæ Abbatiſſa & Conventus in poſſeſſione, ſeu quaſi, exemptionis hujuſmodi, a quadringentis annis, vel circa, & tanto tempore, cujus initii hominum memoria non erant, jam tunc exiſtebant; aliiſque de cauſis tunc latius expreſſis; ac etiam conſideratione claræ mem. tunc in humanis agentis Ferdinandi Hungariæ & Bohemiæ Regis, & Comitis Goritiæ, ſub cujus temporali dominio Monaſterium prædictum exiſtebat, per alias poſteriores in ſimili forma Brevis litteras datas apud S. Petrum die 26 Novembris 1530. Pontificatus ſui anno VIII. præfatas ſuas anteriores litteras, & inde ſequuta quæcumque, revocando, caſſando, & annullando, ac pro nullis & infectis habendo, ac priſtinas exemptionem, ſuſceptionem, & ſubjectionem prædictas in ſuo robore ſubſiſtere, ac Monaſterio, Abbatiſſæ & Conventui, illorumque rebus, & bonis prædictis ſuffragari decernendo; nec non hujuſmodi exemptionis, & ſuſceptionis, ac ſubjectionis litteras, & Monaſterium prædictum, in priſtinum, & eum, in quo ante priorum litterarum hujuſmodi editionem erant, ſtatum reſtituendo, reponendo, & plenarie reintegrando; ac veterem renovando conſuetudinem, qua alii Romani Pontifices in more habuerunt alias Perſonas in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, ſecluſo Patriarcha Aquilejenſi, in Viſitatores, Correctores, & Reformatores Monaſterii prædicti, tamquam ſibi & Apoſtolicæ Sedi immediate ſubjecti, conſtituere, & deputare; earumdem Litterarum tenore, Abbati Monaſterii S. Georgii Majoris Venetiarum dicti Ordinis S. Benedicti tunc & pro tempore exiſtenti, do-

Clementis VII. litteræ, quib. hujuſmodi exemptioni ad tempus derogatur.

Ab eodem Pont. revocantur.

Ac in priſtinum ſtatum reſtitutis omnibus privileg. juriſdictio, correctio, & viſitat. Abbati Mon. S. Georgii Majoris Vener. demand.

nec per ipsum Clementem, seu Successores suos, aliud ordinatum foret, commiserit & mandaverit, ut ipse, ejusque Successores Abbates, Monast. ipsum in capite, & in membris, in spiritualibus & temporalibus visitarent, & prout opus esse perspicerent, ad debitam Regularis Discipl. observantiam reducerent, & reformarent.

Pacifica, & ad hæc usque tempora continuata privil. possessio.

§. 4. Ex quo tempore, sicut eadem expositio vestra subjungebat, tam Monasterium ipsum, ejusque Abbatissa, & Moniales pro tempore existentes, quam etiam earum bona, ac res, & Personæ adipsum subjectæ Induitis & Privilegiis sibi concessis usque in præsentem diem pacifice frui non destiterunt, sub protectione Sedis Apostolicæ, ac Romanorum Pontificum, etiam pro tempore existentium, inter quos recol. mem. Prædecessor quoque noster S. Pius Papa V. Datis Apostolicis Litteris apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ MDLXVI. Idibus Aprilis, Pontific. sui anno primo, in amplissima confirmatione omnium Privilegiorum & Indultorum eidem Monasterio, Abbatissæ, & Monialibus per Prædecessores Pontifices, & Sedem Apostolicam eatenus concessorum, comprehensa quoque voluit, ac specifice exprimenda duxit, decretum, & declarationem jam inde ab anno 1503. per bo: mem: Angelum Leoninum, dum viveret, Episcopum Tyburtinum, Legatum Apostolicum cum potestate Legati a Latere olim in istis partibus degentem facta, per quæ, inter alia, omnia & singula Beneficia Eccl. cum cura, & sine cura, in præfatis ejusdem Mon. Privilegiis contenta, & descripta, ad vos & Conventum vestrum, vestramque Nationem, provisionem, & omnimodam dispositionem spectare & pertinere, ac de mensa vestra esse, & fore, vosque, stantibus præmissis, de hujusmodi Beneficiis ad vestrum nutum & voluntatem disponere potuisse, & in antea posse, ideoque collationes, provisiones, & alias dispositiones de iisdem Beneficiis per vos factas, omniaque & singula inde sequuta, pro canonice & legitime factis censeri debere; nec non eorumdem Beneficiorum Cappellanos, & Beneficiatos, iisdem Privilegiis, gratiis, & favoribus, ad instar præfati Monasterii vestri pariformiter uti, frui, & gaudere posse, & debere, decreverat, & declaraverat; prout Nobis expositum fuit in indicatis ipsius Pii Prædecessoris Litteris latius contineri.

Iterum confirm. a S. Pio V.

Una cum Decreto an. 1503. Legati a latere liberam Beneficior. disposit. Monast. & Monialibus adjudic.

Mon. rerum, ac personar. cura & gubern. hactenus demandata Person. in Dignit. Eccl. constitutæ.

§. 5. Ipsius autem Monasterii Vestri, ac illius personarum, & rerum, nec non Ecclesiarum, Locorum Piorum, aliorumque membrorum ab eo dependentium, a Diœcesani, & cujuscumque alterius Ordinarii jurisdictione, & superioritate, ita ut præfertur, exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectorum, regimen, & gubernium, per diversas personas Ecclesiasticas a pro tempore existentibus Romanis Pontificibus successive delegatas geri & administrari consuevit; eumque in finem, hujusmodi personis delegatis, sive per Litteras Apostolicas, sive per organum Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum, & Regularium præpositorum, amplissimæ facultates concessæ dignoscuntur; videlicet tam Monasterium ipsum, quam aliud quodvis Monasterium, Ecclesiam, Hospitale, Confraternitatem, Locum Pium, Terram, Castrum, & aliud quodcumque membrum eidem Monasterio subjectum, Abbatissas, Moniales, & aliam quamvis Personam in eis degentem, cujuscumque status, gradus, & conditionis, tam in capite, quam in membris, visitandi, corrigendi, & reformandi, abusus tollendi, ac disciplinam & observantiam regularem restituendi; nec non Rectores, Cappellanos, & Confessores, tam ordinarios, quam extraordinarios, pro ejusdem Monasterii, & Terrarum, Castrorum, Villarum, & Locorum illi subjectorum servitio, deputandi & constituendi, Puellas ad habitum, & ad Professionem admittendi, illasque ad hujusmodi effectum examinandi, & approbandi, præterea quascumque Personas eidem Monasterio subjectas, excessus seu delicti alicujus reas & culpabiles, repertas, certa servata methodo, corrigendi, puniendi, & castigandi, ac omnes & singulas tam civiles, quam criminales, & mixtas causas, ad ejusdem Monasterii forum & jurisdictionem spectantes, prout juris fuerit, illiusque ordine servato, cognoscendi, decidendi, & terminandi, aliaque om-

Amplissimæ hujusmodi Delegato Apostol. tributæ facultates.

omnia & singula ad Officium Vicarii, Visitatoris, & Reformatoris spectantia & pertinentia, faciendi, & contra contumaces & inobedientes, illorumque consultores & fautores, ad censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque necessaria & opportuna juris & facti remedia procedendi; sicuti in nonnullis hujusmodi deputationum Litteris latius accepimus contineri; ac etiam Dilectus Filius modernus noster, & Sedis Apostolicæ Delegatus, ad ipsius Monasterii vestri Regimen, ejusque jurisdictionis administrationem istic constitutus, hujusmodi facultates hactenus circa præmissa obtinuisse, & exercuisse dignoscitur.

§. 6. Cum autem, sicut eadem petitio prosequebatur, postquam Nos, gravissimis, justissimisque de causis, Ecclesiam Patriarchalem Aquilejensem dudum existentem, ejusque Patriarchalem dignitatem ipsamque Cathedram, & Sedem, penitus & omnino suppressimus & extinximus, duasque Archiepiscopales Ecclesias, Goritiensem videlicet, ac Utinensem ereximus, & Goritiensi quidem Ecclesiæ unam partem antiquæ Diœcesis Aquilejensis, in qua Civitas ipsa Aquilejensis, in cujus districtu primodictum Monasterium vestrum, cum aliquibus terris, locis & villis, nec non Ecclesiis eidem subjectis existit, subjecimus & attribuimus; alteri vero, Utinensi videlicet Ecclesiæ, reliquam ejusdem antiquæ Diœcesis Aquilejensis partem, in cujus ambitu situm est alterum Monasterium vestrum, prope muros Civitatis Forojuliensis extinctum, ad quod, ex antiqua consuetudine, universa Conventus vestri communitas, æstivis mensibus ob aerem insalubrem, qui eo tempore periculosam reddit Aquilejensis tractus stationem, singulis annis transferri solet; nec non cætera ejusdem Monasterii vestri bona, & loca, seu terræ, villæ, & Ecclesiæ eidem subjectæ consistunt, subjecimus pariter, & attribuimus; verendum esset, ne forte in hujusmodi rerum immutatione, & novarum Diœcesum constitutione, ac respectiva earum terminatione, præjuditium aliquod amplissimæ exemptioni, cæterisque juribus & privilegiis, quibus vos & Monasterium vestrum, cum suis membris, & bonis, ac personis in eo degentibus, & ab eo dependentibus, sub immediata Sedis Apostolicæ subjectione, ut præfertur, hactenus uti, frui, & gaudere consuevistis, inferri, aut illatum censeri contingeret; ideoque pro parte vestra Nobis fuerit humiliter supplicatum, quatenus præfatam Monasterii vestri, ejusque membrorum exemptionem, aliasque gratias, concessiones, & privilegia, a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus vobis elargita, & longa, vel etiam antiquissima, & immemorabili possessione, seu quasi, & plurium sæculorum usu, a vobis retenta, novo Apostolicæ confirmationis munimine roborare, & opportunæ declarationis præsidio amplius asserere & firmare dignaremur.

Cur isthæc privil. tot. Pont. litteris firmata, iterum confirmari petatur.

§. 7 Idcirco Nos, ad rem maturius atque consultius peragendam, requisitis primum, auditisque Venerabilibus Fratribus Nostris modernis Utinensi, & Goritiensi Archiepiscopis, ac omnibus tam per eos, quam per vos, & procuratores vestros fuse deductis, aliisque ad rem pertinentibus diligenter expensis & consideratis, votis vestris in præmissis annuere volentes, vosque, ac vestras singulares personas a quibusvis excommunicationis & interdicti, aliisque &c. censentes; ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, præmissas Bonifacii & Clementis, aliorumque Prædecessorum prædictorum respective litteras, nec non dicti Monasterii vestri, illiusque bonorum, villarum, castrorum, & locorum, ac Ecclesiarum in illis consistentium, seu ab eodem Monasterio alias dependentium, prout in præsentibus enumerantur, & sunt, libertatem, & exemptionem, ac immediatam Sedi Apostolicæ subjectionem, ita ut tam primodictum Monasterium vestrum, quam alterum prope Civitatem Forojuliensem existens, nec non Ecclesiæ, ac villæ, & castra, ac loca hujusmodi, quarum, & quorum nomina inferius describimus, vosque, & aliæ personæ, in illis nunc, & pro tempore degentes, a jurisdictione, dominio, superioritate, & visitatione Goritiensis, & Utinensis Archiepiscoporum pro tempore existentium, ejusque Vicariorum, & Officialium, ac utriusque Ecclesiæ Capitulorum, prorsus & omnino, perpetuis futuris temporibus, exempta, immunia, ac libera, ac exemptæ, immunes, & liberæ, & sub Nostra, ac Successorum Nostrorum Romanorum Ponti-

Petitioni annuit Pontifex, amplissimamque Monaster. Personar. ac rerum exemptionem confirmat.

tifi

tificum pro tempore existentium, & Sedis Apostolicæ prædictæ immediata protectione, & subjectione suscepta, & susceptæ, ac vere & immediate subjecta, & subjectæ sint, & esse censeantur, ac respective permaneant; harum serie perpetuo confirmamus & approbamus, illisque novum, & inviolabile Apostolicæ firmitatis robur adijcimus.

Provideque recenset, quæ tali exempt. fruantur.

§. 8. Quæ igitur sub præsentium litterarum nostrarum dispositione comprehensa, ac præfatæ exemptionis, susceptionis, & subjectionis munere decorata esse, & perpetuo censeri volumus, propriis duximus exprimenda vocabulis, & sunt quæ sequuntur; videlicet a parte dominii in temporalibus Austriaci.

Loca in tempor. Austriaco Dominio Constitut.

I. Monasterium vestrum *Sanctæ Mariæ* nuncupatum prope muros Civitatis Aquilejensis extructum *cum sua Ecclesia*.

II. Item Villa *Monasterii* nuncupata, & in hujusmodi Villæ ambitu Ecclesia Parochialis sub titulo *Annuntiationis B. Mariæ Virginis*.

III. Item Villa *Sancti Martini de Tertio* nuncupata, cum sua Ecclesia Parochiali sub titulo ejusdem *Sancti Martini*.

IV. Item Villa *Tertii* nuncupata; & in hujus Villæ ambitu, Ecclesia *Sancti Blasii* filialis prædictæ Ecclesiæ Sancti Martini.

V. Villa *de Ronchis*, & in ejus tractu Ecclesia *Sancti Joseph* filialis ejusdem Ecclesiæ Sancti Martini.

VI. Villa *de Moruzzis* nuncupata.

VII. Alia Villa *de Malborghetto* nuncupata.

VIII. Item Villa *de Cervignano* nuncupata, & in hujus Villæ ambitu Ecclesia Parochialis sub titulo *Sancti Michaelis Archangeli*; nec non alia Ecclesia sub titulo *Sancti Hieronymi*; ac insuper *Oratorium publicum*, de Jure patronatus, ut asseritur, Familiæ de Bressanis; non longe vero extra eamdem Villam, Ecclesia *Sancti Martini*.

Alia Veneto Dominio comprehensa.

A parte vero temporalis Dominii Veneti.

I. Aliud *Monasterium* vestrum prope Mœnia Civitatis Forojuliensis, cum sua Ecclesia sub titulo *Sanctæ Claræ*.

II. Villa de *Pradizzolo* nuncupata, & in ejus ambitu Ecclesia sub titulo *B. Mariæ Virginis de Salute, & Sancti Osvaldi*, quæ est filialis præfatæ Ecclesię Parochialis S. Michaelis Archangeli de Cervignano.

III. Villa *de Muscoli* nuncupata, & in ea similiter Ecclesia Sacramentalis *Sancti Zenonis*, quæ etiam filialis est ejusdem Parochialis Ecclesiæ de Cervignano.

IV. Villa de *Preteolis* nuncupata & in ea Parochialis Ecclesia *Sancti Thomæ Apostoli*; extra vero eamdem Villam Ecclesia *Sancti Andreæ Apostoli*, filialis præfatæ Parochialis Ecclesiæ in dicta Villa existentis.

V. Villa de *Sacilleto* nuncapata cum suo Castro; & quidem in dicta Villa, Ecclesia Sacramentalis *Sanctorum Apostolorum Potri & Pauli*, in Castro autem, Ecclesia *Sancti Antonii*; quæ ambo filiales sunt præfatæ Parochialis Ecclesiæ Sancti Thomæ de Preteolis.

VI. Villa de *Alturis* nuncupata, cum Ecclesia *Sancti Blasii* Episcopi & Martyris, filiali ejusdem Parochialis Ecclesiæ de Preteolis.

VII. Villa de *Mortesinis* nuncupata.

VIII. Villa de *Chiasellis* nuncupata, & in ejus ambitu Ecclesia Parochialis *Sanctæ Mariæ Virginis*.

IX. Villa de *Zumpicchia* nuncupata; & in eadem Ecclesia Parochialis *Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli*.

Exemptivi, & delegati auctoritas distinct. explicat.

X. Villa de *Piantanico* nuncupata, & in ejus ambitu Ecclesia Sacramentalis *Sancti Cantiani* Martyris: prope eam vero Ecclesia *Sancti Antonii Abbatis* in Campo; quæ sunt filiales prædictæ Parochialis Ecclesiæ de Zumpicchia.

XI. Villa de *Bagliano* nuncupata, & in ipsa Villa, Ecclesia Sacramentalis *Sancti Martini*, atque insuper alia Ecclesia *Sanctæ Mariæ Magdalenæ* in Arce diruta ejusdem Begliani; quæ pariter filiales sunt præfatæ Parochialis Ecclesiæ de Zumpicchia.

§. 9. Ne

§. 9. Ne autem ob superius enunciatas rerum immutationes, controversiæ, & dissidia, seu ambiguitates, & dubia, cum super effectibus præfatæ exemptionis, vobis, Monasterio vestro, dictisque locis, Ecclesiis, atque personis concessæ, tum & potissimum circa usum jurisdictionis activæ, quam dilectus filius modernus & pro tempore existens Noster, & Apostolicæ Sedis Delegatus, qui nunc istic deputatus existit, & futuris quoque temporibus, ad formam prædictarum litterarum, nostrarumque præsertim super suppressione dicti Patriarchatus Aquilejensis Anno Incarnationis Dominicæ 1751. pridie nonas Julii, Pontificatus Nostri anno XI. editarum, quibus initium est: *Injuncta Nobis*, deputandus erit: in spiritualibus, & temporalibus juxta earumdem litterarum suæ deputationis continentiam & tenorem, receptamque consuetudinem, circa præmissa exercere debebit, in Ecclesiasticæ pacis, & Canonicæ disciplinæ perturbationem, ac detrimentum, suboriri contingat; idcirco Nos infrascriptas declarationes, ordinationes, & regulas subjicere opportunum duximus; ad quarum formam, & terminos omnia redigi, & moderari volumus, ac earumdem præsentium tenore, dictaque scientia, & potestatis plenitudine præcipimus, & mandamus.

§. 10. Primo videlicet, quod dictus Delegatus pro tempore existens, Synodales leges, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, aut reparandam, a Goritiensi, & Utinensi Archiepiscopis editas, & pro tempore edendas, Clero sæculari Ecclesiarum, villarum, & locorum, a prædicto Monasterio vestro dependentium, servata circumpositarum Diœcesum distinctione, respective proponere, & ab eo observari facere debeat; sub pœnis in hujusmodi Synodalibus legibus etiam respective adscriptis, quas ipse Delegatus a contrafacientibus districte exigere non omittat.

Delegatus Apostol. Synodalia Archiep. Decreta in respect. locis Monasterio subjectis servari jubeat.

§. 11. Secundo, quod in omnibus præfatis villis, & locis, jurisdictioni primodicti Monasterii vestri subjectis, idem Delegatus pro tempore existens eosdem casus, quos Archiepiscopi Goritiensis, & Utinensis in eorum respective Civitatibus, & Diœcesibus sibimetipsis pro tempore reservabunt, juxta præfatam locorum positionem, & personarum domicilium, sibi ipsi reservare; & Confessariis, ut infra, approbatis, facultatem ab ipsis absolvendi interdicere, iisdemque respective, etiam sub certis modo & forma sibi benevisis, tribuere possit & valeat.

Casus eosdem sibi reservet.

§. 12. Tertio, quod approbatio Sacerdotum, tum qui animarum curam exercere, quam qui Sacramentales Christifidelium Confessiones in iisdem Ecclesiis, villis, & locis, excipere debebunt, quoad idoneitatem, ad alterutrum ex dictis Archiepiscopis juxta locorum positionem præmissam, spectet atque pertineat; qui tamen Archiepiscopi litteras hujusmodi Sacerdotibus a se approbatis tradendas ita efforment, ut eorum tantummodo idoneitatem, ad munus, de quo agitur, in genere testatam faciant; reservata prædicto Delegato auctoritate concedendi Sacerdotibus sic approbatis usum jurisdictionis in Foro Pœnitentiali exercendæ.

Sacerd. a respectivo Archiepisc. ad curam animar. vel confessiones quo ad idoneitat. tantum approbat. usum jurisdictioni concedat.

§. 13. Quarto, quod Concionatores in hujusmodi Ecclesiis, & locis præfatæ jurisdictioni subjectis verbum Dei publice annunciaturi, ab hujusmodi de legato Apostolico tantum licentiam petere, & obtinere teneantur.

Concionatoribus opportun. facultat. indulgeat.

§. 14. Quinto, quod nullus in Confessarium, sive Ordinarium, sive Extraordinarium, pro Monasterio vestro, & pro vobis, communiter, seu singulariter, eligi & deputari possit, nisi qui antea specialem approbationem circa idoneitatem ad excipiendas Monialium Confessiones, juxta formulam hactenus servari solitam, obtinuerit; & quidem ab eo Archiepiscopo, cujus Diœcesis ambitu continebitur Conventus vestri Communitas, quo tempore ad Confessarii hujusmodi electionem & deputationem devenietur. Verumtamen Confessarius sic electus, per integrum tempus deputationis suæ, susceptum munus libere prosequi, & Confessiones vestras, aliarumque personarum in Monasterio vestro cum debitis licentiis pro tempore degentium, audire poterit, etiamsi interea præfata Communitas vestra ad aliud Monasterium se transferat, alterius Archiepiscopalis Diœcesis ambitu circumclusum, absque eo quod novam ab altero Archiepiscopo Diœcesis hujusmodi approbationem obtinere teneatur.

Monial. confessor. ii assum. qui idonei ad hoc munus fuerint ab Archiep. renunc.

§. 15.

Elapso quod Confessar. suæ approbat. tempore, iterum se sistere Archiep. respective debeant.

§. 15. Sexto, quod Confessarii ad Sacramentales Fidelium Confessiones excipiendas in præfatis Ecclesiis a Monasterio vestro dependentibus assumpti & deputati, elapso tempore in eorum respective approbationibus enunciato, iterum se sistere debeant eidem Archiepiscopo, seu illius Successori, a quo primum approbati fuerunt; reservata semper Delegato Apostolico facultate concedendi Confessariis ipsis sic iterato approbatis exercitium jurisdictionis in Foro Pœnitentiali.

Idem delegatus Parochos, & Vicarios Curatos in possessionem inducat.

§. 16. Septimo, quod novi Parochi, & Vicarii Curati ad Animarum curam in præfatis Ecclesiis exercendam constituendi seu deputandi, in eorum Officii exercitium ab eodem Delegato Apostolico, Nostra, & Apostolicæ Sedis auctoritate, immittantur.

Oeconom. vacantibus Eccles. curatis, ab Abbatissa eligantur, a Delegat. jurisd. exercit. tradatur.

§. 17. Octavo similiter, quoties hujusmodi Parochiales Ecclesias, seu Officia Curata vacare contigerit, Presbyteris Oeconomis per Abbatissam pro tempore existentem electis, ut hactenus in more positum fuit, usus & exercitium jurisdictionis, durante vacatione hujusmodi exercendæ a præfato Delegato Apostolico, eadem auctoritate, tradatur.

Jus visitandi Monasteria, adnexasq; Ecclesias privative Delegato reservat.

§. 18. Nono, quod idem Delegatus pro tempore existens, solus, & privative quoad unum, & alterum Archiepiscopos præfatos, visitare possit, & debeat, tam primo, & secundo dictum Monasterium vestrum, etiam quoad Clausuram, servatis tamen quoad modum & tempus visitationis hujusmodi, & quoad numerum personarum in visitationibus assumendarum, Apostolicis Decretis, atque Constitutionibus: quam omnes præfatas Ecclesias, Oratoria, & Pia loca a prædicto Monasterio vestro dependentia, prout hactenus visitare consuevit, ac visitatione hujusmodi completa, præmissorum omnium status relationem, singulis trienniis, ad Sedem Apostolicam transmittere teneatur, ad formam Constitutionis Nostræ incipientis *Quod Sancta*, datæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1740. Nono Kalend. Decembris, Pontificatus Nostri Anno I.

Ejusdem Delegati jurisdict. in cognoscendis causis civilibus & criminal.

§. 19. Decimo, quod Delegatus ipse causas omnes civiles, & criminales, & mixtas Cleri, & Populi dictarum villarum, castrorum, atque locorum ad ejusdem Monasterii vestri forum, & jurisdictionem spectantes cognoscere, decidere & terminare, atque in iisdem, prout juris fuerit, servatis servandis, usque ad sententiam difinitivam procedere; & contra delinquentes, ad formam sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, dictorumque Synodalium statutorum respective procedere, eosque pro modo culpæ punire, mulctare, & emendare possit, ac debeat.

Dimissor. tamen Delegatus non concedat.

§. 20. Undecimo, nullatenus tamen ipsi Delegato liceat Dimissoriales Litteras concedere personis hujusmodi Monasterii vestri jurisdictioni quocumque titulo subjectis, pro suscipiendis Ordinibus, sive Majoribus, sive Minoribus, vel ut Clericali Militiæ adscribantur.

Ad Pont. in locis Monast. subjectis peragenda quis advocand.

§. 21. Duodecimo, quod pertinet ad Pontificalia peragenda in Ecclesiis tam uni, quam alteri Monasterio vestro adnexis aliisque superius enunciatis, nec vobis, nec ipsi Delegato liceat quemcumque Antistitem ad id pro libito accire, sed illum dumtaxat ex duobus Archiepiscopis præfatis invitare teneamini, cujus Diœcesis finibus respective conclusa reperitur Ecclesia, in qua Pontificales Functiones habendæ erunt; Quod si Archiepiscopus requisitus, hujusmodi Functiones & Munia Pontificalia peragere recusaverit, sive nequiverit, tunc liceat vobis, & delegato prædicto, quemcumque Alium Catholicum Antistitem, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentem, in eum finem advocare. Salva semper Nostra, & Apostolicæ Sedis auctoritate, si quando, vel in hoc, vel in aliis quibuslibet ex præmissis rerum capitibus in peculiaribus casibus, specialiter indulgendum censuerimus, seu Successores Nostri Romani Pontifices indulgere opportunum duxerint. Et firmis integrisque manentibus favore utriusque præfati Archiepiscopi, Goritiensis videlicet, & Utinensis nunc, & pro tempore existentium omnibus & singulis juribus, tam quæ ad Ordinem, quam quæ ad Jurisdictionem pertinent, etiam circa præmissa loca, Ecclesias,

Opportuna in reliquis præservatio Archiep. jurisdict., & auctor.

res,

res, & personas, in iis tamen, de quibus in ipsis Litteris super deputatione sæpedicti Delegati Apostolici confectis, ac deinceps super similibus deputationibus Successorum ejus, juxta consuetam formulam, sed salva præsentium Nostrarum dispositione conficiendis, nihil expresse cautum reperiatur; seu de quibus Nos per easdem præsentes, nihil decrevimus, statuimus, & declaravimus.

§. 22. Denique easdem præsentes Litteras, & in eis contenta, etiam ex eo quod aliqui in præmissis, vel eorum quopiam interesse habentes, aut habere prætendentes, ad hoc vocati, vel auditi non fuerint, aut ex quibusvis causis de subreptionis, vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, vel quocumque alio defectu notari, vel impugnari, aut alias infringi, vel quomodolibet retractari, suspendi, limitari, vel eis in aliquo derogari, nullatenus unquam posse; easque sub quibusvis contrariis Constitutionibus, revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus, modificationibus, decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine, aut alia, & quibusvis de causis, etiam pro tempore factis, minime comprehendi, sed ab illis semper exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum statum restitutas, ac de novo concessas, semperque & perpetuo validas, firmas, & efficaces esse, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac ab omnibus, ad quos spectat, & spectabit, quomodolibet in futurum, perpetuo, & inviolabiliter observari, ac primodicto Monasterio, vobisque, ac futuris pro tempore existentibus, Abbatissæ, & Monialibus ipsius Monasterii, aliisque personis, Ecclesiis, & locis prædictis, quorum favorem eædem præsentes quomodolibet concernunt, perpetuis futuris temporibus plenissime suffragari debere: sicque in præmissis ab omnibus censeri, ac si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, & ignoranter contigerit attentari, irritum quoque & inane decernimus. Clausula, & Decret. in præm. firmitat.

§. 23. Non obstantibus, quatenus opus sit, Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de Jure quæsito non tolendo, ac quibusvis Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum, ac etiam in Synodalibus, Provincialibus, & Universalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, ac etiam præmissis litteris Prædecessorum eorumdem in iis, quæ præsentibus adversantur: Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis, quibusvis Ecclesiis, etiam Metropolitanis, personis, & locis, per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores Nostros prædictos, vel alios quoscumque, quacumque dignitate, & auctoritate fulgentes, sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis in genere, vel in specie, quomodolibet concessis, confirmatis & innovatis. Quibus omnibus & singulis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda esset; tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes; illis alias in suo robore permansuris, ad effectum validitatis & perpetuæ firmitatis præmissorum omnium & singulorum, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter & expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Amplissima contrariorum derogat.

§. 24. Nulli ergo omnino hominum liceat, paginam hanc Nostræ absolutionis, confirmationis, approbationis, roboris, adjectionis, declarationum, ordinationum, derogationum, decretorum, & statutorum infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Sanctio pœnalis.

Dat. 30. Julii 1756. Pont. 16. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto, tertio Kalendas Augusti, Pontificatus Nostri anno XVI.

J. Card. Pro-Datarius.

Dom. Card. Passiones.

VISA
De Curia J. C. Boschi.

L. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

REFRACTARIIS

Constitutionis *Unigenitus* an, & quando SS. Corporis Christi Viaticum denegari debeat, Encyclica hac Epistola definitur.

Venerabilibus Fratribus Nostris Sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ac Archiepiscopis, & Episcopis Regni Galliarum, in novissimis Comitiis Cleri Gallicani congregatis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Pont. cura & sollicitudo de turbata in Galliis Eccl. tranquillitate restituenda. Ex omnibus Christiani Orbis regionibus, ad quas imposita imbecillitati Nostrę pastoralis cura protenditur, quum multa sæpe ad nos deferantur, quæ animum Nostrum pro omnium singularumque Ecclesiarum statu sollicitum & anxium habeant, vix tamen aliunde nobis majores perturbationis, atque doloris causæ acciderunt, quam ex gravissimis controversiarum & dissensionum incommodis, quibus florentissimum istud Regnum, & Catholicam Gallorum nationem aliquot abhinc annis jactari cognovimus. Neque sane destitimus hoc toto perturbationum vestrarum tempore Deum optimum maximum enixe rogare, ac interpositis etiam aliorum precibus, orare atque obsecrare, ut ipse, qui Deus pacis est, veram solidamque tranquillitatem turbatis Ecclesiis vestris reddere dignaretur. Sæpe etiam, datis ad carissimum in Christo filium nostrum Ludovicum Galliarum Regum Christianissimum Apostolicis litteris, illius opem & brachium ad Ecclesiasticæ pacis tutelam atque præsidium imploravimus. Iis autem, qui ad Nos & ad Sedem Apostolicam de rebus istis recursum habuerunt, ea semper responsa dedimus, quibus Nos promptos paratosque declaravimus, pro pace Ecclesiæ Gallicanæ, quam sincera & constanti dilectione prosequimur, quidquid Nobis vitæ superesse posset, libenter impendere; atque omnia, quæ Nobis agenda proponeretur, & aggredi & urgere, dummodo ejusmodi consilia essent, quæ ad revellendum malorum germen apta & idonea dignoscerentur, & quorum executio cum spe prosperi eventus suscipienda, & ad intentum finem utiliter processura videretur.

Pluribus nominib. Gallicani Cleri virtus commendat. §. 2. Gravem atque diuturnam de rebus vestris sollicitudinem qua hactenus affecti fuimus, non parum sublevarunt litteræ e Gallicani Cleri Comitiis die 31. Octobris elapsi anni ad Nos scriptæ; quas quidem legentes, vestram, Venerabiles Fratres, firmitatem atque constantiam, vestram perspeximus perfectam consen-

sensionem in custodiendo veræ sanæque doctrinæ deposito, & in retinenda, quam semper majores vestri professi sunt, erga Apostolicam Beati Petri Sedem, Catholicæ Unitatis centrum, observantia & veneratione. Neque enim ullam inter vos dissensionem vigere comperimus, quoad canonicas regulas & principia; sed scissuras tantummodo esse inter vos in deligendis statuendisque mediis, quibus utendum necessario est, ut eadem communia principia in usum deducantur. Quod quamvis optandum fuisset longe abesse a Conventu vestro, haud tamen mirum videri debet scientibus, id alias inter sacros Antistites, & doctrina & morum sanctitate conspicuos, in gravissimarum rerum tractatione evenisse. In magnum autem præconceptæ consolationis nostræ accessionem sese obtulit eximia Christianissimi Regis pietas & religio, cum hæreditario ipsius in hanc Apostolicam Sedem obsequio conjuncta, quæ non in recentioribus tantummodo illius litteris, quas die 19. Decembris ejusdem elapsi anni, prædictam Cleri epistolam huc mittens, ad nos dedit, sed in cæteris quoque omnibus ab eo conscriptis, præclare enituit; in quibus testari possumus atque debemus, Nos semper illius Regii animi sensus eo plane deprehendisse, qui maxime decebant Orthodoxum Principem, & vera in Deum religione, & sincera erga Romanam Sedem pietate præditum, eumdemque pacis atque concordiæ in suis regnis restituendæ & conservandæ amantissimum.

§. 3. Tanta est profecto in Ecclesia Dei auctoritas Apostolicæ constitutionis, quæ incipit *Unigenitus*, eademque sibi tam sinceram venerationem, obsequium, & obedientiam ubique vindicat, ut nemo Fidelium possit, absque salutis æternæ discrimine, a debita erga ipsam subjectione sese subducere, aut eidem ullo modo refragari. Hinc porro consequitur, ut in ea, quæ exorta est, controversia, utrum hujusmodi refractariis sanctissimum Corporis Christi Viaticum expetentibus denegari debeat, sine ulla hæsitatione respondendum sit, quoties prædictæ Constitutioni publice & notorie refractarii sint, denegandum eis esse; ex generali nimirum regula, quæ vetat publicum atque notorium peccatorem ad Eucharisticæ Communionis participationem admitti, sive eam publice, sive privatim requirat. Publicis & notor. refractar. Constitutioni *Unigenitus* SS. Viatic. jure denegatur.

§. 4. Publici autem atque notorii sunt refractarii, in casu, de quo agitur, quicumque per sententiam a Judice competente prolatam rei declarati sunt, eo nomine, quod debitam prædictæ Constitutionis *Unigenitus* venerationem, obsequium, & obedientiam contumaciter denegaverint; quicumque etiam hujusmodi contumaciæ reos se in judicio confessi sunt; ac præterea illi, qui quamvis nec a Judice condemnati, neque reatum suum in judicio confessi fuerint, nihilominus, vel eo tempore, quo sacrum ipsum Viaticum suscepturi sunt, propriam inobedientiam & contumaciam adversus Constitutiones *Unigenitus* sponte profitentur, vel in anteactæ vitæ decursu aliquid evidenter commisisse noscuntur, manifeste oppositum venerationi, obsequio, & obedientiæ eidem Constitutioni debitæ, in eoque facto moraliter perseverare; quod ita vulgo cognitum est, ut publicum scandalum inde exortum, non adhuc cessaverit; in his enim casibus eadem omnino adest moralis certitudo, quæ habetur de iis factis, super quibus Judex sententiam tulit, vel saltem alia suppetit moralis certitudo prædictæ similis & æquipollens. Publici & notorii refractar. qui.

§. 5. In quo tamen præ oculis habenda est differentia quæ intercedit inter notorium illud, quo merum aliquod factum deprehenditur, cujus facti reatus in ipsa sola externa actione consistit, ut est notorietas usurarii aut concubinarii; & aliud notorii genus, quo externa illa facta notari contingit, quorum reatus ab interna etiam animi dispositione plurimum pendet; de quo quidem notorii genere nunc agitur. Alterum enim illud gravibus sane probationibus evinci debet; sed alterum gravioribus certioribusque argumentis probari oportebit. Duplex notorii species, variaque de monstratio.

§. 6. Ea vero, quam supra innuimus, certitudo minime adesse dicenda est in aliis casibus, in quibus crimen nititur conjecturis, præsumptionibus, incertisque vocibus, quæ originem suam plerumque debent hominibus aut malo animo affectis, aut qui præjudicatis opinionibus, vel partium studiis ducuntur; quibus Certitudo ex quibus non satis idonea habeatur.

dum fides habetur, satis compertum est, tum præteritorum temporum, tum ætatis nostræ experientia, quot modis homines errare & falli, ac in transversum agi contingat.

Quorumd. anxietas in dubiis casibus.

§. 7. Quia vero nonnulli animarum Pastores, Ecclesiæque Ministri, pietate & zelo commendati, hujusmodi conjecturis & præsumptionibus deferentes; dum ad sacrum Viaticum aliquibus ministrandum advocantur, animo anxii hærent, verentes ne id sine propriæ conscientiæ periculo administrare non possint; certam subnectimus agendi regulam, quam sequantur.

Præscribit. methodus, cui Sacram. minister tuto adherere possit.

§. 8. Hoc itaque primum animadvertere debent, an scilicet ei, qui extremum Viaticum postulant, quum ante ad sacram mensam accederet, Paschali præsertim tempore, a loci illius Parocho, ubi degebat, Eucharistica Communio administrata fuerit; si enim hæc illi in vita non fuerit denegata, argumento id erit, aut hominem illum ab omni labe immunem, aut saltem non vere notorium peccatorem reputatum fuisse; indeque sequetur, sacrum Viaticum eidem in exitu vitæ publice postulanti denegari non posse; nisi forte, postquam olim ad Eucharisticam mensam admissus fuit, & ante id tempus, quo postrema Sacramenta requirit, aliquid commisisse noscatur, quo publici & notorii peccatoris notam, juxta præmissa, contraxerit.

§. 9. Ubi autem ex hac facti specie certum ipsis non suppetat fundamentum, cui insistere valeant, aliunde vero validæ adversus ægrotorum præsumptiones, & indicia gravia & urgentia militent, ob qua obortum sibi scrupulum rationabiliter deponere nequeunt; in his rerum circumstantiis, oportet eos, remotis arbitris, ægrotantem alloqui, eique cum omni lenitate & mansuetudine, non tamquam disputantes, eumque convincere volentes, ostendere, quæ & qualia sint indicia, quæ suspectum reddunt ipsius vitæ tenorem; rogantes eum & obsecrantes, ut resipiscat, in eo saltem temporis articulo, a quo æterna ipsius salutis sors pendet; eidemque præterea demonstrantes, quod, quamvis ipsi parati sint sanctissimum Corporis Christi Viaticum ei ministrare, ac etiam reipsa illud ei ministrent, non ideo tamen tutus ipse erit ante tribunal Christi, sed potius novi & horrendi criminis reum se constituet, ex quo judicium sibi manducavit & bibit; cæterum se non alia de causa Sacramentum Corporis Christi eidem ministraturos, nisi ut Ecclesiæ jubenti obtemperent, quæ præter eam, quam habet, curam, ut scandala publica antevertat, pro sua etiam pietate, ægroti ipsius infamiam præcavere studet, & idcirco eum a sacra mensa non repellit, dum ipsum, licet peccatorem in conspectu Domini reputet, non tamen in proprio Tribunali publicum atque notorium peccatorem agnoscit.

Hortatio ad Præsules ut traditam regulam sectentur, aliisque proponant servandam.

§. 10. Hanc itaque judicandi agendique normam oportet vos, Venerabiles Fratres, utpote Nostro & Apostolicæ Sedis judicio probatam, inferioribus animarum Pastoribus, cæterisque Presbyteris per Civitates & Diœceses vestras Sacramenta legitime administrantibus, sequendam & observandam proponere. Quod quidem judicium super vigentibus controversiis a Nobis interpositum, & Ecclesiasticis regulis nititur, & Conciliorum olim in ipsis Galliarum regionibus habitorum decretis, & gravium ipsius Nationis vestræ Theologorum sententiis fulcitur. Ut igitur vobis laudi fuit, illustrium Prædecessorum vestrorum exempla sequendo, promotas istic controversias subortaque dubia ad Nos & Apostolicam Sedem deferre, certamque hinc regulam, ad revocandam tuendamque Ecclesiarum vestrarum pacem, exposcere; ita nunc officii vestri partes, vestraque simul apud Deum & Ecsiam merita cumulabitis, si suprascriptam agendi methodum, ab iis, ad quos pertinet, in occurrentibus casibus omnino servari curabitis: Quod Nos a Fraternitatibus vestris eo fidentius expectamus, Nobisque pollicemur, quod magis Nobis ipsi conscii sumus, nihil diligentiæ aut studii a Nobis prætermissum fuisse, sive in perpendendis ac discutiendis articulis, quos Episc. in præfatis Cleri Comitiis adunati, licet non unanimi sententia, proposuerunt, desumendisque ex ipsa eorum discrepantia notionibus, ad rem penitus percipiendam, rectoque judicio definiendam opprtunis; sive in legendis ponderandisque sententiis scripto exaratis; a Venerabilibus Fratribus nostris hujus S. R. E. Cardinalibus, quorum hac de re con-

silia exquisivimus; sive in cæteris omnibus exequendis atque præstandis, per quæ Divini luminis adjutorium, quod interim flagrantissimis votis implorare non prætermisimus, Nobis promoreri possemus.

§. 11. Neque vero dubitemus, quin Carissimus quoque in Christo Filius Rex Christianissimus, postquam susceptum a vobis consilium non solum probavit, sed etiam, ut supra innuimus, suis ad nos datis litteris fovere, & adjuvare non recusavit; pro sua perspecta in Deum & Ecclesiam religione ac pietate, validam Fraternitatis vestris opem præbere studeat, quo tam vobis, quam inferioribus Ecclesiæ ministris, liberum & integrum sit, ut superius præscriptam agendi normam circa sacrorum Mysteriorum administrationem moderari. Qua quidem fiducia freti, nos hic sermonem minime habendum existimavimus de reliquis Fratrum vestrorum articulis respicientibus Episcopalia jura circa eorumdem Sacramentorum participationem concedendam, vel denegandam, & varia super hac re obortas controversias; sed potius cum ipso Christianissimo Rege per alias litteras nostras agendum duximus, ut is sacra Episcopatus jura, sua animi magnitudine ac præstanti virtute tueatur. Quod ipsum, & proprio, & majorum suorum more, facturum certo confidimus: ut nobilissimæ Galliarum Ecclesiæ, illius regio favore nostris vestrisque studiis obsecundante, suum pristinum decorem retinuisse, & perturbatam ad tempus tranquillitatem cito recuperasse lætentur. In cujus optatissimi eventus auspicium, Fraternitatibus vestris, cunctisque populis Pastorali curæ vestræ concreditis, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Ad id præsto futura spondetur religio, validumque præsid. Christianissimi Regis. Ecclesiastica jura vindicaturi.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 16. Octobris MDCCLVI. Pontificatus nostri anno decimoseptimo.

Dat. 16. Oct. 1756. Pont. 17.

XX.

DE JURE METROPOLITICO

Archiepiscopalis Ecclesiæ Moguntinæ in novam Diœcesim Fuldensem, ejusque Clerum & Populum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

SAluberrimum Apostolicæ providentiæ benignitatisque institutum a Prædecessoribus Nostris Romanis Pontificibus sapientissime initum servatumque, ut iis, quidem, quibus potuissent, titulis & honoribus insignes Eccl. magis magisque ad Nominis Divini cultum, & Cristifidelium utilitatem adaugerent, sed pari nihilominus circumspectione ac diligentia Hierarchicum Ecclesiæ Catholicæ ordinem in hisce ipsis honorum largitionibus inviolatum atque intactum decretis ac rescriptis suis custodirent, a suscepti Pontificatus Nostri exordio ita, quoad Nobis integrum fuit, tenere & sequi studuimus, ut nullas hac in re Apostolicæ Nostræ vigilantiæ partes ubique gentium desiderari passi fuerimus. Quamobrem cum insignis & antiquissima Abbatia Fuldensis, quæ intra fines Provinciæ Moguntinæ sita esse non ambigitur, multis nominibus clara, maxime vero propter Privilegia, quibus per Romanos Pontifices, atque ipsos etiam Sæculares Principes locupletata fuit, in Germania plurimi fieret, magnoque in honore haberetur; non immerito Nos, ad majus Catholicæ Fidei præsidium atque ornamentum, Abbatiam ipsam in Episcopalem ereximus, ejusque Abbatem pro tempore existentem in Episcopum & Abbatem insimul constituimus, quemadmodum ex aliis Nostris sub Plumbo expeditis literis, quarum tenorem, quatenus opus sit, hisce præsentibus pro expresso & inserto haberi voluerimus, uberius continentur.

Procem. Privilegia temperanda ut Eccl. Hierarch. non perturbent.

§. 2.

Relata sunt superius n. 4. Pont. sollicirudo in componenda inde exorta controversia.

§. 1. Cum autem post Episcopatus hujusmodi erectionem, atque Episcopi ordinationem, quædam eruperit controversia super auctoritate, quæ Archiepiscopo Moguntino in dicta nova Episcopali Diœcesi Metropolitico jure competere deberet; ut ea quamcitius, & absque ullo judiciali strepitu absolveretur, controversiam ipsam ad Nos avocavimus, reque tota per Nos ipsos diligenter considerata, itemque in consilium adscitis peritissimis in jure Canonico viris Nostræ Romanæ Rotæ Auditoribus, quemadmodum eximia Moguntinæ Sedis dignitas, non inter Germanos tantum, sed universo Christiano Orbi perspecta exposcere videbatur, lætati admodum sumus, quod eorum suffragia tum oretenus, tum etiam scripto exposita, & in manibus Nostris relicta, cum concepta jamprius in mente Nostra sententia prorsus convenirent. Quapropter uniformi prædictorum Auditorum sensui inhærentes, ea ipsa die, videlicet decima Augusti superioris anni MDCCLV., decrevimus ac declaravimus, prædictas Nostras literas super erectione Abbatiæ Fuldensis in Episcopatum atque alias præcedentes itidem Nostras super approbationem & confirmationem cujusdam concordiæ inter Episc. Herbipolensem & Abbatem Fuldensem peractæ, ita semper accipiendas esse, interpretandas, atque intelligendas, ut per eas nihil omnino detractum, aut imminutum censeatur de auctoritate & jure Metropolitico, quod in tota Provincia, atque adeo etiam in novo Episcop. Fuldensi, & universa ejus Diœcesi, Moguntino Archiepiscopo competit juxta præscriptum Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini; salva tamen ex alia parte; atquæ illæsa manente exemptione passiva, atque immediata subjectione huic Sanctæ Sedi Apostolicæ, quibus hactenus juxta formam suorum privilegiorum gavisi sunt, & gaudere debent Monachi omnes, & Monasterium Fuldense, cum sua Abbatiali Ecclesia, quæ nuper in Cathedralem eidem Monasterio pleno jure incorporatæ & subjectæ reperiantur; ita tamen ut Populus & Clerus Secularis ab ejusmodi Ecclesiis quomodolibet dependens, propter hoc a jure Metropolitico prædicto nequaquam exemptus censeatur.

Metrop. jus Eccl. Mogunt. in novam Diœces. Fuldens. ejusque Clerum & Populum asseritur. Nibil detractum vult exemptioni Abb. Episc. Ecclesiæ Monast. eidemque adnexar. Ecclesf.

XXI.

CONSECRATIO

Electi in Episcopum, qui fuerat a Pontifice Ordinatus Presbyter, an ab ipso Pontifice, vel ex speciali ejus delegatione, sit peragenda.

Dilecto Filio Carolo Electo Episcopo Justinopolitano.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili Noster, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Provisionis Consistorialis quinam sit effectus.

IN postremo secreto Consistorio per Nos habito die 20. proxime superioris mensis Septembris, emeritam virtutem tuam præ oculis habentes, te in Justinopolitanum Episcopum proposuimus; cumque de eo Episcopatu provisum tibi fuerit, præmissis antea omnibus, quæ a Sacro Tridentino Concilio *Sess.* 24. *cap.* 1. *de Reformation.* & Constitutionibus Apostolicis præscribuntur, electus ipse merito dici potes, ac confirmatus; communis quippe Doctorum sententia est, provisionem in Consistorio factam, habere vim electionis insimul & confirmationis. Ita post Glossam *in Cap.* 1. *verb. Provisionem*, *de elect.* in 6. docent Ripa *in Cap. Eam te*, *num.* 11. *de Rescript.* Fagnanus *in Cap. Nullus num.* 9. & *in Cap. Nibil*, *n.* 29. *de elect.* Barbosa *Jur. Eccles. Univ. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 14. & a Nobis quoque advertitur in Nostro Tractatu de Synodo Diœcesana novissimæ editionis *lib.* 2. *c.* 5. *n.* 3.

§. 2.

§. 2. Quo itaque firmius Decretum hoc Nostrum subsistat, & conservetur exactius, Decretum ipsum tenore præsentium Apostolica auctoritate confirmamus, atque inviolabili Apostolicæ firmitatis robore communimus.

§. 3. Decernentes idem Decretum, & præsentes Nostras literas, semper firmas, validas, & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, & illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus & per omnia plenissime suffragari debere, sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices, Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, & eorumdem Cardin. Congregationes, necnon Apostolicæ Sedis Nuncios & quosvis alios quacumque præeminentia & potestate fungentes & functuros, judicari, & definiri debere; ac irritum & inane, quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Clausulæ & Decr. ad præmissorum firmitat.

§. 4. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus Provincialibusque, & Synodalibus Concillis, editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, & quibuscumque aliis, in contrarium præmissorum, etiam a Nobis, quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, cæterisque contrariis quibuscumque. Derogat. contrar.

§. 5. Volumus autem, ut earumdem præsentium Literarum transumptis seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitę vel ostensæ. Fides sumet.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 15. Sept. MDCCLVI. Pontificatus Nostri anno decimoseptimo. Dat. 15. Sep. 1756. Pont. 17.

Cajetanus Amatus.

LA CONSECRAZIONE

D'uno eletto Vescovo, il quale era stato prima ordinato Sacerdote dal Papa, se debbasi fare dal Papa medesimo, o da altri per sua special commissione.

Dilecto Filio Carolo, Electo Episcopo Justinopolitano.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili Noster, salutem & Apostolicam Benedictionem.

NEll'ultimo Consistorio segreto, tenuto da Noi nel giorno 20. del prossimo passato mese di Settembre, avendo in considerazione il di lei merito, la proponemmo in Vescovo di Capo d'Istria; ed essendo seguita la di lei provista, dopo essere stato adempito quanto viene prescritto dal Sagro Concilio di Trento *alla Sess.* 24. *cap.* 1. *de Reformat.* e dalle Costituzioni Apostoliche, ella dee dirsi eletto e confermato; insegnando comunemente gli Autori, che la provista fatta in Consistorio, ha il vigore di elezione e confermazione. Così dopo la Chiosa *nel Cap.* 1. *in verb. Provisionem*, *de elect. in* 6. insegnano il Ripa *nel Cap. Eam te*, *num.* 11. *de rescriptis*, il Fagnano *nel Cap. Nullus*, *n.* 9. e *nel Cap. Nihil*, *n.* 29. *de electione*, il Barbos. *Jur. Eccles univers. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 14. e da Noi viene anche osservato nel nostro Trattato *de Synodo Diœcesana* dell'ultima stampa *al lib.* 2. *c.* 3. *n.* 3. Virtù ed effetti della provista fatta in Consistoro.

§. 2.

Episc. Con sec. suscipiendæ terminus.

§. 2. Quod itaque tibi adhuc reliquum ipsa Consecratio est, quæ, juxta regulas a Sacro Tridentino Concilio præscriptas *Sess.* 23. *Cap.* 2. *de Ref.* intra trimestre, a die confirmationis tuæ supputandum, est a te suscipienda: cumque in collatis nobiscum sermonibus asserueris, ostenderisque, Sacros Diaconatus & Presbyteratus Ordines fuisse tibi a Prædecessore Nostro, nobisque munifico Benedicto XIII. collatos, Diaconatum quidem die 30. Septembris 1758. in Sacello S. Pii in Palatio Apostolico Vaticano, Presbyterorum autem 11. Junii 1729. intra Vaticanam Basilicam; effecit id, ut in examen disputationemque veniret, num successiva in Episcopum Consecratio a Nobis, præterea nemine, vel certe quidem ab alio ex Nostra ad id sibi delegata auctoritati, confici debeat.

Suborta quæstionum Ord. Præsbyter a Pontif. tantum possit consecrari Episcopus. Indefinita interpretatio textus de Ordinatis a Papa ad superiores Ordines non promovendis ab infer.

§. 3. Celebris est Textus Innocentii III. Pontificis in *Cap. Cum in distribuendis, de temporibus Ordinationum*, quo Mutinensi Episcopo rescribit, quandoquidem commendatus ab ipso Clericus, Romæ Subdiaconatum susceperat, indulgere se Bononiensi Episcopo, (tunc temporis Gerardo Ariosti, uti videre est apud Sigonium *lib.* 1. *de Episcopis Bononiensibus, in Vita ejusdem*) facultatem ipsum promovendi ad Ordinem Diaconatus: estque hic præcipuus Textus, cui universa Canonistarum schola innixa docet, ordinatum a Papa, non posse ad superiores Ordines promoveri prætorquam a Papa, vel ab alio, cui id muneris ipse delegarit. *Ordinat. a Papa, sine licent. Papæ ad super. Ord. non promovetur*: sunt hæc concepta verba opitomes textus. A colligendis hic veterum Canonistarum dictis in præcitatam Decretalem temperabimus, cum unicuique in eorum operibus evolvendis parumper versato perspectum sit, plerumque alterius dicta ab altero transcribi. Unius tantummodo, alteriusque ex recentioribus verba afferemus. Altaserra est alter, in Commentariis ad citatum *Cap. Cum in distribuendo*, ubi hæc adnotat: *Semel ordinatus a Summo Pontifice non potest recipere superiores Ordines ab alio Antistite, sine mandato ipsius Pontificis*. Alter est Layman *in eumdem textum*, ubi ita scribit: *Est autem hoc speciale in Pontifice, & videtur accipiendum de omnibus Ordinibus, etiam prima Tonsura, ut qui eam a Pontifice accepit, ab alio Episcopo sine licentia Papali ordinari non possit*.

Minus firma convincitur.

§. 4. Pater Christianus Lupus *part.* 4. *in Canones Synodorum Generalium & Provincialium editionis Bruxellensis pag.* 488., accuratius, de more, animadvertit, textum *in Cap. Cum in distribuendis de temporib. Ordinationis*, quum scriptus appareat de Clerico Romanæ Ecclesiæ obsequiis addicto, uti ex his verbis colligitur: *Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus erat*; sibi quidem vindicare posse locum quoad eos, qui in eorum Ordinatione fuerant alicui Urbis Ecclesiæ adscripti; propterea quod prohiberentur ii, deserto illius servitio, ad aliam transire Ecclesiam, accepturi ab ejusdem Episcopo superiores Ordines, quibus a Romano Pontifice non fuerant in Urbe initiati. *Quisquis semel in hac Ecclesia* (de Romana Ecclesia loquitur S. Gregorius) *Ordinem Sacrum acceperit, egrediendi de ea licentia ulterius non habet*, ita plane *in Epist.* 38. *l.* 5. *indict.* 13. *pag.* 673. *tom.* 2. Maurinæ editionis. Verum eumdem ait neque posse protendi, neque debere, ad alios, qui Romam adventantes, pio quodam studio Subdiaconatum vel Diaconatum sibi conferri obtinebant a Pontifice, nec tamen a Pontifice servitio alicujus Ecclesiæ Urbis adscribebantur, sed postquam fuerant sacro Ordine insigniti ad proprias abscedebant Diœceses, servitio alicujus Ecclesiæ per suos Episcopos addicti; permodeste innuens idem Pater Lupus, quam necesse sit, aliis collectis monumentis demonstrare, initiatos *honoris causa* in Urbe per Pontificem aliquo Sacro Ordine, subindeque ad proprias regiones reverso, nequivisse ad superiores Ordines, præter quam a Romano Pontifice, vel ab alio ad id per ipsum delgato, promoveri. *Voces* (inquit Pater Christianus Lupus) *Erat Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus*; evincunt, *illum fuisse Romano Cardinali adscriptum*, etsi textus epigraphe latiorem ipsis sensum attribuat. *Verum Capituli epigraphe facit sensum ampliorem*: *Ordinatus a Papa, sine licentia Papæ ad superiores Ordines non promovetur*: pergit idem Lupus.

Aliude tamen comprob. potest assertio.

§. 5. Non innuit Lupus monumenta, quibus evincitur, ipsos quoque ordinatos a Papa *honoris causa*, nulliusque Ecclesiæ servitio in Urbe addictos, nequivisse

su-

§. 2. Il passo adunque, ch' ella oggi dee fare, è quello della consecrazione, che, camminando colle Regole prescritte dal predetto sacro Concilio di Trento *alla Sess. 23. cap. 2. de Reform.* dee prendersi da lei dentro il trimestre, che dal dì della consacrazione trascorre; ed avendoci ella ne' discorsi fatti con Noi asserito, e dimostrato, d'aver ricevuti gli Ordini Sacri del Diaconato e del Presbiterato dal Nostro Predecessore e Benefattore Benedetto XIII. il Diaconato ai 30. di Settembre 1728. nella Cappella di S. Pio del Palazzo Apostolico di S. Pietro, il Sacerdozio agli 11. di Giugno 1729. nella Basilica Vaticana; ciò ha dato campo al discorso, ed all' indagine, se la consecrazione in Vescovo debba farsi da Noi, e non da altri, o almeno da altri con nostra licenza, e commissione.

Termine prescritto ai Vesc. per farsi Consecrare.

Questione insorta, se chi è stato ordinato Sacerdote dal Papa, possa essere consacrato Vesc. da altri, che dal solo Papa.

§. 3. Celebre è il Testo del Pontefice Innocenzo III. *nel Cap. Cum in distribuendis, de temporibus Ordinationum*, in cui risponde al Vescovo di Modena, ch' essendo stato il Cherico da lui raccomandato, fatto Suddiacono in Roma, dava al Vescovo di Bologna, (che in quel tempo era Gerardo Ariosti, come può vedersi nel Sigonio *al lib. 3. de Episcopis Bononiensibus nella di lui Vita*) la commissione, che gli dasse l'Ordine del Diaconato: e questo è il Testo Capitale, a cui s'appoggia la comune scuola de' Canonisti, per asserire, che chi è stato ordinato dal Papa, non può esser promosso agli Ordini superiori, se non dal Papa, o da altri colla di lui espressa permissione. *Ordinatus a Papa, sine licentia Papæ ad superiores Ordines non promovetur*: queste sono le parole del sommario del testo. Noi ci asterremo dal portar quì i detti degli antichi Canonisti sopra la citata Decretale; sapendo ognuno, che ha un poco di pratica delle loro Opere, che per lo più quanto è detto da uno, viene trascritto dagli altri. Porteremo solo l' autorità di due più recenti. Uno è l' Altaserra *nei Commenti al detto Cap. Cum in distribuendis*, ove così scrive: *Semel ordinatus a Summo Pontifice, non potest recipere superiores Ordines ab alio Antistite, sine mandato ipsius Pontificis*. L' altro è il Layman *sopra lo stesso testo*, ove così scrive: *Est autem hoc speciale in Pontifice, & videtur accipiendum de omnibus Ordinibus, etiam prima Tonsura, ut qui eam a Pontifice accepit, ab alio Episcopo sine licentia Papali ordinari non possit*.

Generale interpretazione data al testo, che l' Ordinato dal Papa, non possa esser promosso agli Ordini maggiori da un inferiore.

§. 4. Riflette secondo il suo solito, con molta accuratezza il Padre Cristiano Lupo *nella part. 4. sopra i Canoni de' Sinodi Generali, e Provinciali*, della stampa di Brusselles, *pag. 448.* che, parlando il testo *nel Cap. Cum in distribuendis, de temporib. Ordinat.* d' uno che era addetto al servizio della Chiesa Romana, come si raccoglie dalle parole: *Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus erat*; potrà in detto testo aver luogo in quelli, che nella loro Ordinazione erano stati assegnati a servire qualche Chiesa in Roma, essendo loro proibito l' abbandonare il servizio, e portarsi ad altra Chiesa, ricevendo dal Vescovo d' essa gli Ordini superiori, che non avevano dal Papa ricevuti in Roma. *Quisquis semel in hac Ecclesia*, parla S. Gregorio della Chiesa Romana, *Ordinem Sacrum acceperit, egrediendi de ea licentiam ulterius non habet*: così *nella lettera 38. del lib. 5. ind. 13. pag. 763. al tom. 2.* dell' edizione Maurina. Ma nè potrà, nè dovrà estendersi agli altri, che venendo a Roma, ricevevano per divozione il Suddiaconato, o il Diaconato dal Papa, nè erano dal Papa ascritti al servizio di veruna Chiesa di Roma; ma dopo di avere ricevuto da esso l' Ordine Sacro, ritornavano alle loro Diocesi, impiegati dai loro Vescovi al servigio di qualche Chiesa: additando lo stesso Padre Lupo con molta modestia la necessità che v' è, di comprovare con altri monumenti, che gli ordinati *honoris causa* in Roma dal Papa a qualche Ordine Sacro, e ritornati ai loro Paesi, non potessero ricevere gli Ordini superiori, che o dal Sommo Pontefice, o da altri per sua commissione. *Voces* (dice il Padre Cristiano Lupo) *Erat Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus: evincunt, illum fuisse Romano cardini adscriptum*; ancorchè l' epigrafe del testo gli dia un senso più ampio: *Verum Capituli epigraphe facit sensum ampliorem: Ordinatus a Papa, sine licentia Papæ ad superiores Ordines non promovetur*: prosiegue lo stesso Lupo.

Si dimostra poco fondata.

superiores Ordines, nisi ab uno Papa suscipere, vel ab alio Episcopo Pontificia ad id delegatione instructo; etsi profiteatur se sequi opinionem asserentem, Ordinatum a Pontifice honoris causa, ab eodem tantummodo, vel ab alio ex præobtenta Pontificis facultate, posse ad reliquos Ordines promoveri. Verum curabimus ipsi opportuna quæque ad rem hanc investigare, traditasque ab aliis rationes ad eam firmandam colligere.

Prænotiones quædam in elucidationem adstruendæ doct.

§. 6. In Dictato S. Gregorii VII. duo extant Canones, quorum alter est decimusquartus hisce verbis constans: *Quod Papa de omni Ecclesia, quacumque voluerit, Clericum valeat ordinare*; decimus quintus est alter, qui hæc habet: *Quod a Papa ordinatus, alii Ecclesiæ præesse potest, sed non militare; & quod ab aliquo Episcopo non debet superiorem gradum accipere*. Horum textuum primus generalis est, afficitque non minus Ordinationes Clericorum ex alienis Diœcesibus fieri solitas per Pontifices, ut illorum ministerio in Urbe uterentur, quam cæterorum etiam inaugurationes, qui *honoris causa* ordinati, subinde in proprias regiones discedebant. Alter vero de iis tantum loquitur, qui in Urbe ordinati per Pontificem, Romanæ Ecclesiæ adscribebantur: & quamvis propositum ibi interdictum recipiendi superiores Ordines ab alio Episcopo, videatur ad eos cohibitum, de quibus est sermo in Canone; ipsi tamen addemus, Nos primum allatorum Canonum protulisse, ad innuendam tantummodo auctoritatem Romani Pontificis initiandi Ordinibus cæterorum Episcoporum subditos, non solum ut eorum ministerio & opera in Urbe utatur, sed etiam ad id solum, ut eos hujusmodi decore, honore, integra ipsis præservata libertate ad suas redeundi Diœceses, haud tamen seposito consilio derivandi subinde ex aliis fontibus Jus Pontificium, ne qui ab ipso Pontifice etiam honoris causa ordinatus fuerit, valeat a quocumque, præter quam ab eo, vel ab alio ex ejusdem delegatione, superioribus Ordinibus inaugurari.

Solidius præadductæ doctr. fundam.

§. 7. Duodecimo vertente seculo, Mediolanensi præerat Ecclesiæ Archiepiscopus Philippus Lampugnanus; cumque Mediolani plures existerent Clerici per Pontificem in Urbe ordinati, quos propterea nequibat ipse, non præobtenta a Pontifice facultate, ad superiores Ordines promovere, licet eorum opera indigeret Ecclesia, Innocentium III. Pontificem consuluit, quomodo se gerere ea in re deberet. Epistolæ summa in Pontificio responsio affertur: *Sicuti ex tenore tuarum litterarum accepimus, Mediolanensis Ecclesia tam in capite, quam in membris, occasione Clericorum illorum qui ab ipso Romano Pontifice Ordinem receperunt, adeo est ministrorum solatio destituta, ut paucos Clericos in eadem Ecclesia valeas invenire, quos ad Diaconatus, & Præsbyteratus possis officium promovere*. Pergit Pontifex referens, petiisse Episcopum facultatem ordinandi præfatos, concluditque, se eandem ipsi indulgere, modo ii, quos promovere constituit, idonei sint, seque promoveri consentiant: *Verum quia Fraternitas tua suppliciter a Nobis expetiit, ut ipsius Ecclesiæ necessitatem sollicitudine paterna pensantes, tibi deberemus licentiam indulgere, manus posse illis Ordinationis imponere, super hoc tuæ Fraternitati taliter duximus respondendum, quod, ipsius Ecclesiæ necessitate pensata, si aliqui fuerint de supradictis Clericis, qui ad hoc videantur idonei, & spontanea voluntate per tuum ministerium voluerin ad Sacros Ordines promoveri, eos auctoritate Nostra tibi liceat ordinare*. Innuens Innocentius, illis verbis, *spontanea voluntate*, privilegium, quo fruuntur Ordinati a Pontifice, ne inviti superiores Ordines suscipere adigantur; quo de privilegio late disserit Hallier *de Sacris Ordinationibus part. 2. sect. 5. cap. 3. art. 9. §. 1 in fine*, meminitque etiam Glossa *in Cap. Cum in distribuendis, in verb. indultum, de temporibus Ordinat.* ubi loquens de privilegiis competentibus Ordinato per Pontificem, inter cætera hoc quoque recenset, *non potest cogi ab Episcopo recipere Ordines*; superiores nimirum, qui sibi non fuerant a Pontifice collati.

Alterum privil. Ordinati a Papa, ut invitus non cogatur ad superior. Ordinem ascendere.

§. 8. Clerici, quos commemorat Epistola, Mediolani degebant, fuerantque Ro-

§. 5. Non accenna il Lupo i monumenti, coi quali si prova, che anche gli ordinati dal Papa *honoris causa*, e senza esser ascritti al servigio di veruna Chiesa di Roma non potevano ricevere gli Ordini ulteriori, che o dal Papa, o da altro Vescovo di sua commissione; ancorchè si protesti seguace della sentenza, che l'ordinato dal Papa *honoris causa*, non può ricevere gli altri Ordini, che da esso, o da altri di sua licenza. Ma Noi c'ingegneremo di rinvenire il necessario per l'assunto, e di unire le ragioni dette dagli altri per convalidarlo. Con altri fondam. si può per altro provar vera la proposizione.

§. 6. Nel Dittato di S. Gregorio VII. si ritrovano due Canoni Uno è il decimo quarto, che è concepito colle seguenti parole: *Quod Papa de omni Ecclesia, quacumque voluerit, Clericum valeat ordinare*. E l'altro è il decimo quinto, che è concepito colle seguenti parole: *Quod a Papa ordinatus, alii Eccl. potest, sed non militare: & quod ab aliquo Episcopo non debet superiorem gradum accipere*. Il primo di questi due Canoni è generale, e comprende non meno le Ordinazioni de' Chierici delle altre Diocesi, che si facevano dai Papi per servirsi degli ordinati in Roma: che degli altri, che erano ordinati *honoris causa*, e che poscia ritornavano ai loro Paesi. Il secondo dei predetti due Canoni sembra ristretto a quelli, che si ordinavano dal Papa in Roma, e venivano ascritti alla Chiesa Romana: E quantunque la proibizione di non poter ricevere gli Ordini superiori da altro Vescovo sembri ristretta a quelli, de' quali si parla nel detto Canone; Noi però soggiungeremo aver allegato il primo de' detti due Canoni unicamente per additare l'autorità del Romano Pontefice di conferire gli Ordini ai sudditi degli altri Vescovi, non solo per servirsene in Roma, ma ancora per onorarli, lasciando loro la libertà di ritornare alle loro Diocesi; senza però abbandonare l'idea di ricavare poi da altri fonti il diritto Papale, che anche l'ordinato da lui *honoris causa*, non può, che da lui, o da altri di sua commissione, ricevere gli Ordini superiori. Prenotazioni opportune per dilucidazione della dottrina da stabilirsi.

§. Nel secolo XII. reggeva la Chiesa di Milano l'Arcivescovo Filippo Lampugnano, ed essendo in Milano molti Chierici, che erano stati ordinati dal Papa in Roma, e che esso perciò non poteva senza la di lui licenza ordinare agli Ordini superiori, ancorchè la Chiesa ne avesse bisogno, domandò al Pontefice Innocenzo III. come doveva regolarsi. Il tenore della lettera è riferito nella risposta del Papa: *Sicut ex tenore tuarum litterarum accepimus, Mediolanensis Ecclesia tam in capite, quam in membris, occasione Clericorum illorum, qui ab ipso Romano Pontifice Ordinem receperunt, adeo est Ministrorum solatio destituta, ut paucos Clericos in eadem Ecclesia valeas invenire, quos ad Diaconatus, & Presbyteratus possis officium promovere*. Prosiegue il Papa nell'esporre, che il Vescovo gli domandava licenza di poter fare l'Ordinazione de' predetti; e conchiude, che gliela dà, purchè quelli, che vuol ordinare, siano abili, e vogliano essere ordinati: *Verum, quia Fraternitas tua suppliciter a Nobis expetiit, ut ipsius Ecclesiæ necessitatem sollicitudine Paterna pensantes, tibi deberemus licentiam indulgere, manus posse illis Ordinationis imponere: super hoc tuæ Fraternitati taliter duximus respondendum, quod, ipsius Ecclesiæ necessitate pensata, si aliqui fuerint de supradictis Clericis, qui ad hoc videantur idonei, & spontanea voluntate per tuum ministerium voluerint ad Sacros Ordines promoveri, eos auctoritate nostra tibi liceat ordinare*: alludendo Innocenzo in quelle parole; *spontanea voluntate*, al privilegio, che gli ordinati dal Papa non possano contra la loro volontà esser astretti a ricevere gli Ordini superiori; del qual privilegio ampiamente discorre l'Halliere *de Sacris Ordinationibus part. 2. sect. 5. cap. 3. art. 9. §. 1. in fin.* facendone anche menzione la Chiesa *nel cit. Cap. Cum in distribuendis, in verb. Indultum, de temporibus Ordination.* ove parlando de' privilegj competenti all'ordinato dal Papa, fra gli altri vi enumera il seguente; *Non potest cogi ab Episcopo recipere ordines*, cioè i superiori che non aveva ricevuti dal Papa. Più forte base, su cui fondare la dottrina addotta da principio. Altro privilegio di chi è stato ordinato dal Papa, di non essere contro sua voglia promosso.

§. 8. Erano i Chierici, de' quali si parla nella lettera, in Milano, ed erano stati Si pruova ad

Superius adducti textus sanctione præsentem plane casum definiri demonstr.

Romæ a Pontifice ordinati fuerant, ergo ordinati *honoris causa*, nullique Urbis Ecclesiæ addicti. Et si hi nec ad superiores Ordines conscendere, nec eosdem poterant suscipere a Mediolanensi Archiepiscopo sine licentia Pontificis, a quo fuerant minoribus Ordinibus initiati; en Nobis plane casum Ordinatorum *honoris causa* a Summo Pontifice, qui ab uno Summo Pontifice, vel alio ex Pontificia facultate, poterant superiores Ordines recipere. Innocentii Epistola est *num.* 22. *lib.* 1. *tom.* 1. Balutianæ editionis, estque etiam impressa in præclaro Opere posthumo *De Archiepiscopis Mediolanensibus* Saslii *tom.* 2. *pag.* 164., & licet in Collectionem Decretalium Gregorii IX., qua utimur in scholis, & foro, non sit relata, haud tamen propterea vim auctoritatemque amittit Canonicæ legis: uti colligitur *ex Can. Romanorum dist.* 19. latiusque prosequuntur Cardinalis Turrecremata *in Summa*, *de Ecclesia lib.* 2. *cap.* 108. Fagnanus *in Cap. Statuimus num.* 42. *de supplenda negligentia Prælatorum*, Cardinalis de Aguirre *in Defensione Cathedræ S. Petri tractat.* 2. *disputat.* 30. *sect.* 3. Neque enim Jurisprudentia Canonica circumscribitur præfata Decretalium compilatione, sed complectitur quoque Epistolas Summorum Pontificum in ea non comprehensas, aliasque Constitutiones Pontificias in eamdem non relatas, totque præterea fontes, apprime perspectos omnibus, qui Canonicam facultatem qua decet diligentia, pertractant.

Jus Can. ex quibus coalescat.

Auctorit. ratione, exemplisque confirmatur allata sententia.

§. 9. Præter Patrem Lupum iterato superius memoratum, in eam sententiam, quod ordinatus a Papa *honoris causa* non possit superiores Ordines suscipere, præterquam a Papa, vel ab alio Episc. de ejusdem licentia, consentiunt Hallier. *præcit. loco*, & Gonzalez *in Cap. Cum in distribuendis num.*2. *de temp. Ordin.*, & reliqui passim. Et quamvis se referant tantummodo ad præcit. *textum Cum in distribuendis*, nihilque meminerint de Epistol. 22. Pontificis Innocentii III. non tamen omittunt aliquid afferre, quod propositam sententiam firmare valeat; nimirum, juxta generalia præcepta, non licere inferiori manus apponere iis, quæ fuere Superioris manibus subjecta. Addunt præterea, si quo die Episcopus Sacrificium obtulit ad certum Altare, non permittitur simplex Sacerdos ad illud, eodem die, sine ipsius Episcopi licentia, celebrare, uti noscitur *ex Can. ult. de Consecrat. dist.* 2. multo potiori jure abjudicandam Episcopo facultatem sacram peragendi Ordinationem supra Altare vivum, in quo Romanus Pontifex Ordinis Sacramentum contulit, expressa ab eo non præobtenta licentia. Scimus inter Auctores reperiri non neminem, qui præfatum Episcopale privilegium non agnoscit, asserens vel illud nunquam obtinuisse, vel contraria consuetudine fuisse sublatum, uti videre est apud Pasqualigum *de Sacrificio novæ legis tom.* 2. *quæst.* 1236. Verum seposito, quod hi communi adversantur sententiæ, & in bene constitutis Diœcesibus, Episcopale privilegium religiose custoditur, ut omni Nos impedimento explicemus, ne latum quid unguem a proposita comparatione recedentes, dicimus, super Pontificia Altaria intra Patriarchales Urbis Basilicas existentia, non posse quemquam celebrare Missam, nisi id ipsi fuerit a Romano Pontifice per Apostolicum Breve indultum; uti noscitur ex libro *Sacrarum Cæremoniarum* attributo Christophoro Marcello *lib.* 3. *sect.* 1. *cap.* 11., & uti etiam accurate animadvertitur a prædefuncto Sacellano Nostro Dominico Georgio *in sua Liturgia Romani Pontificis tom.* 2. *differt.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. & per Nos quoque in ea, quam habuimus, allocutione, cum Ara major Liberianæ Basilicæ fuit consecrata, quæ allocutio impressa legitur *in appendice ad tom.* 3. *Bullarii Nostri*, *estque numero* 3. §. 3. Neque id tantum obtinet quoad Altaria Patriarchalium Urbis Basilicarum: Quapropter Nos præ oculis habentes id, quod gessit Sixtus V. Pontifex, cum ad Philippum II. Hispaniarum Regem dono mittens Altaris mensam a se consecratam, super quam, in Sanctorum Album referens S. Didacum, Missæ Sacrificium obtulerat, Personas simul designavit, quibus indulgebat, ut ad idem Altare Missam celebrarent; idem plane præstandum duximus tunc quum ad cl. mem. Joannem V. defunctum Lusitaniæ Regem misimus Altare a Nobis consecratum in Ecclesia S. Antonii Lusitanæ Nationis in

Ad quod Altare celebravit Episcop. nequit eodem die celebrare simplex Sacerdos sine ejus licentia.

Similis vigensque prohibitio celebrandi super Altaribus Pontific. trium Basilicarum Urbis.

Alia quædam Altaria extra Urbem simili privilegio donata.

Urbe;

ſtati ordinati dal Papa in Roma. Erano adunque ſtati ordinati *honoris cauſa*, e non erano ſtati addetti al ſervizio della Chieſa Romana. E ſe queſti non potevano aſcendere agli Ordini ſuperiori, e non potevano riceverli dall'Arciveſcovo di Milano ſenza la licenza dal Papa, da cui avevano ricevuti gli Ordini minori; ecco il caſo degli ordinati *honoris cauſa* dal Sommo Pontefice, e che dal ſolo Sommo Pontefice, o da altri colla di lui licenza potevano ricevere gli Ordini ſuperiori. La lettera d'Innocenzo è *la 22. del lib.* I. *nel tom.* I. edizione del Baluzio, ed è ancora ſtampata nella bell'Opera poſtuma *degli Arciveſcovi di Milano* del Saſſi *al tom.* 2. *pag.* 624. e benchè non ſi ritrovi inſerita nella Compilazione delle Decretali di Gregorio IX., della quale ci ſerviamo nelle ſcuole, e nel foro, non perde perciò il vigore, e l'autorità di legge Canonica: come ſi deſume *dal Can. Si Romanorum*, *diſt.* 19. ed ampiamente proſieguono il Cardinale Turrecremata *in Summa*, *de Eccleſia lib.* 2. *cap.* 108. il Fagnano *nel Cap. Statuimus*, *num.* 42. *de ſupplenda negligentia Prælatorum*, il Cardinale de Aguirre *in Defenſione Cathedræ S. Petri*, *tract.* 2. *diſp.* 30. *ſect.* 3. non eſſendo riſtretta la giuriſprudenza Canonica alla ſola ſopraddetta Compilazione delle Decretali, ma eſtendendoſi ancora alle lettere de' Sommi Pontefici, che ſono fuori d'eſſa, a tante altre Pontificie Coſtituzioni, che non ſono in eſſa inſerite, ed a tanti altri fonti, cogniti a tutti quelli, che trattano le materie Canoniche colla dovuta accuratezza.

evidenza, che il teſto poc' anzi allegato definiſce appunto la preſente quæſt.

Fonti della Giuriſprudenza Canonica.

§. 9. Oltre il Padre Lupo di ſopra più volte nominato, concordano nell'aſſerzione, che l'ordinato dal Papa *honoris cauſa*, non può ricevere gli Ordini ſuperiori, che dal Papa, o da altro Veſcovo colla di lui licenza, l'Hallier *nel luogo citato*, ed il Gonzalez *nel Cap Cum in diſtribuendis*, *num.* 2. *de tempor. Ordination.* e comunemente gli altri. E benchè unicamente ſi riferiſcano al predetto teſto *Cum in diſtribuendis*, e non facciano veruna menzione della lettera 22. del Pontefice Innocenzo III., non laſciano però d'eſporre quanto può favorire al loro aſſunto; cioè che giuſta le regole generali, non può l'inferiore porre le mani ove il Superiore ha poſte le ſue. Dicono in oltre, che ſe in quel giorno, in cui il Veſcovo ha celebrata la Meſſa ſopra un altare, non può nello ſteſſo giorno un ſemplice Sacerdote celebrarla nello ſteſſo, ſenza licenza del Veſcovo, come ſi vede *nel Can. ult. de Conſecrat. diſt.* 2. con molto maggior ragione non potrà il Veſcovo fare la ſacra Ordinazione ſopra l'Altare vivo, in cui il Pontefice Romano ha conferito il Sagramento dell'Ordine, ſenza la di lui eſpreſſa licenza. Sappiamo, eſſervi fra gli Autori chi non ammette il ſopraddetto privilegio del Veſcovo; aſſerendo, o non eſſervi mai ſtato, o eſſere ſtato tolto dalla contraria conſuetudine: come può vederſi nel Paſqualigo *de Sacrificio novæ legis t.* 2. *qu.* 1236. Ma, preſcindendo, che la comune opinione è in contrario, e che nelle Dioceſi ben regolate il privilegio Veſcovile è in una piena oſſervanza; per uſcire da ogn' imbarazzo, e ſenza dipartirci dalla parità dell'Altare, diremo, che negli Altari Papali, che ſono nelle Patriarcali di Roma non può veruno celebrare la Meſſa, ſenza che ciò gli ſia conceſſo dal Romano Pontefice con un Breve Apoſtolico; come ſi vede nel Libro *delle ſacre Cerimonie*, attribuito a Criſtoforo Marcello, *lib.* 3. *ſect.* I. *cap.* II. e come anche viene accuratamente oſſervato dal noſtro defunto Cappellano Monſignor Giorgi *nella ſua Liturgia Romani Pontificis tom.* 2. *diſſert.* I. *cap.* I. *num.* 4. e da Noi medeſimi nella noſtra Allocuzione, che facemmo, quando fu conſecrato l'Altar maggiore della Baſilica Liberiana, quale Allocuzione è ſtampata *nell' Appendice al tom.* 3. *del noſtro Bollario*, ed è *la* 3. *al* §. 3. Nè ciò ſi reſtringe ai ſoli Altari delle Baſiliche Patriarcali di Roma: perlochè, coll'eſempio di quanto fece il Pontefice Siſto V. quando mandò in dono al Re Filippo II. di Spagna la Tavola dell'Altare da eſſo conſacrata, ſopra cui aveva celebrata la Meſſa, facendo la Canonizzazione di S. Diego, avendo deſignate le perſone, alle quali concedeva, che poteſſero ſu lo ſteſſo Altare dire la Meſſa, fu lo ſteſſo fatto da Noi, quando mandammo alla ch. mem. del defunto Giovanni Re di Portogallo l'Altare da noi conſecrato nella Chieſa di S. Antonio, Nazio.

L'addotta ſentenz. ſi conferma coll'autorità, ragione, ed eſempj.

Un ſemplice Sacerdote non può celebrare nello ſteſſo giorno all' Altare dove prima ha celebrato il Veſcovo, ſenza ſua licenza.

Simile interdetto di celebrare ſopra gli Altari Papali delle tre Baſiliche di Roma.

Altri Altari fuori di Roma, che godono lo ſteſſo privilegio.

Urbe; uti videre est ex Nostris litteris ad præfatum Regem datis die decima quinta Januarii 1745. jam typis evulgatis. Quod ipsum denique iterato præstitimus quoad Altare Assisiensis Basilicæ, Papale & ipsum declaratum: sancivimus namque in Nostra Constitutione incipiente *Fidelis Dominus*, data sub annum 1754., inserenda *tom.* 4. *Bullarii Nostri*, qui nunc colligitur, & imprimitur, ne cui liceat in ipso sacra peragere mysteria sine expresso Indulto Apostolico: subindeque eadem in Constitutione Personas designavimus, quibus offerendi ad præfatum Altare Sacrificii facultatem indulgebamus. Animadversum namque fuit, pro ea, quæ est inter Assisium & Urbem distantia, fieri nullo modo posse, ut qui dignus haberi poterat celebrandi ex religioso quodam affectu ad prædictum Altare, peculiare indultum obtineret.

Status repetitur præsentis quæstion.

§. 10. Constituto autem, datoque ut qui etiam *honoris causa* a Romano Pontifice recepit inferiorem Ordinem, puta, Diaconatum, non possit ab Inferiore ad Presbyteratus Ordinem promoveri, sed a Romano Pontifice, vel alio, de illius tamen licentia, sit promovendus: investigandum expendendumque superest, num idem affirmari debeat de eo, qui ordinatus Presbyter a Pontifice, consecrandus est in Episcopum, nimirum, an consecratio in Episcopum sit a Pontifice, vel alio per ipsum delegato peragenda, quod Inferiori id agere non liceat. Hic autem Nobis videris vehementer causa nostra commoveri, quasi ingressi simus immensum pelagus Scholasticarum quæstionum, an scilicet Episcopatus sit Ordo a Presbyteratu distinctus, num *adæquate*, vel potius *inadæquate* distinctus, num Character in Episcopali Consecratione impressus alius sit a Charactere impresso in susceptione Presbyteratus, vel potius sit ejusdem extensio; eoque vehementius causa Nostra commoveri videris, perpendens animo, investigandum Nobis fore historicum factum, quod conferre plurimum poterit ad præfatas involutas Quæstiones Scholasticas elucidandas; estque illud; an fuerit unquam ad Summum Pontificatum, vel ad Episcopatum canonice promotus, qui Presbyter non esset, sed simplex Diaconus, antea ipsi non collato Presbyteratu, sed tantummodo eidem ministrata Episcopali Consecratione, ex ea persuasione, quod insit videlicet Episcopali Consecrationi *eminenter*, ut ajunt, collatio Ordinis Presbyteralis: de qua quidem celebri controversia, Æneas Parisiensis Episcopus in suo libro *adversus objectiones Græcorum pag.* 210. apud Lucam de Achery *tom.* 7. *Spicilegii pag.* 148. primus ad refellendam Græcorum objectionem, de qua inferius redibit sermo, in partem affirmantem concessit, cui quoque adhæsere Pater Mabill. *in suis commentariis ad Ordinem Rom. tom.* 2. *Musei Italici pag.* 119. Martene *de Antiquis Ecclesiæ ritibus lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 4. *num.* 10. Pagi *in Breviario Romanorum Pontificum*, *in Vitam S. Sabiniani Pontificis*, Sandini *in notis ad Vitam S. Leonis Magni*. Negantem vero viriliter tuentur Morinus *de Sacris Ordinationibus part.* 3. *exercit.* 11. *cap.* 2. ubi hæc scribit: *Nullum extat exemplum Episcopatus non Presbytero collati*. Idipsum asseritur a Juenin *de Sacramentis dissert.* 8. *de Sacramento Ordinis in communi*, *quæst.* 8. *cap.* 4. cujus hæc sunt verba: *Nulli unquam collatus fuit Episcopatus Ordo, nisi qui Presbyterali jam insignitus esset*. Hæcque ipsa sententia solide confirmatur ab erudito Sacerdote Catalano vel nunc in humanis agente, *in suis elegantibus commentariis ad Pontificale Romanum tit.* 13. *de Consecratione Electi in Episcopum* §. 7. *numero* 3. Nos ea persuasione ducimur, posse quæstionem enodare, atque dirimere, intactis omnino relictis Scholasticis controversiis; ipsa etiam declinata provincia inquirendi in factum historicum, de quo siquid deberemus attingere, assereremus, haud ita certum esse; quemadmodum non nemo sibi blanditur; Diaconos electos in Pontifices, vel Episcopos, non recepisse Presbyteralem ordinem, antequam consecrarentur Episcopi, sed a Diaconatu ad Pontificatum, vel Episcopatum, per solam Episcopalem Consecrationem conscendisse.

Scholast. quæstion. de' Ordin. & Charactere Ep.

Historica quæstio, an unquam Diaconus, non suscepto prius Presb. fuerit consecratus Epis. ac discrepantes Auctores sent.

Rationes pro sent entia negante.

§. 11. Etenim (liceat hic leviter attingere, nec plane inopportuna digressione nonnihil immorari) etsi commemorentur plures, qui simplices Diaconi, pri-

mis

zionale de' Portoghesi in Roma, come può vedersi nella nostra lettera scritta a detto Re sotto il giorno 15. di Gennajo 1745. già data alle stampe. Il che pure finalmente è stato da Noi praticato in ordine all' Altare della Basilica d' Assisi, dichiarato Papale; avendo nella nostra Costituzione, che incomincia *Fidelis Dominus*, spedita l'anno 1754. che sarà inserita *nel tom. 4. del nostro Bollario*, che si va radunando e stampando, stabilito, che veruno in esso non possa celebrare senza un espresso Indulto Apost. ed avendo poi nella stessa Bolla nominate persone, alle quali concedevamo licenza di poter celebrare nel detto Altare la Messa, essendosi riconosciuto, che non era praticabile nella lontananza di Assisi da Roma, che a chi poteva meritare di celebrare la Messa nel detto Altare per sua divozione, spedisse un Indulto particolare.

§. 10. Fissato, ed ammesso, che chi anche *honoris causa* ha ricevuto dal Romano Pontefice l'Ordine inferiore, per esempio l'Ordine del Diaconato, non può ricevere dall' inferiore l'Ordine del Presbiterato, ma lo dee ricevere dal Romano Pontefice, o da altri colla di lui licenza; succede ora il dover vedere, ed esaminare, se lo stesso debba dirsi di quello, che ha ricevuto dal Papa il Presbiterato, e che dee consecrarsi Vescovo; cioè, se la consecrazione in Vescovo debba farsi dal Papa, o da altri colla di lui licenza, non essendo ciò permesso all' inferiore. E qui ci pare di vedere, ch' ella grandemente ci compatisca, quasi che siamo in procinto d' entrare nel pelago delle questioni scolastiche, se il Vescovado sia Ordine distinto dal Presbiterato, se sia distinto *adæquate*, o pure *inadæquate*, se il Carattere, che nella consecrazione Vescovile s' imprime, sia Carattere distinto dal Carattere impresso nel Presbiterato, o pure sia un' estensione dello stesso: e ci pare di veder crescere la sua generosa compassione verso di Noi, considerando, che dovremo esaminare un fatto istorico, che può molto contribuire al rischiarimento delle sopraddette inrigate questioni scolastiche; ed è, se sia mai legittimamente stato promosso al Sommo Pontificato, o al Vescovado, chi non era Prete, ma semplice Diacono, senza prima ordinarlo Prete, e conferendogli semplicemente la consecrazione Vescovile, in sequela della massima, che la consecrazione Vescovile comprenda in se *eminenter*, come si dice, la collazione dell' Ordine Presbiterale: nella qual celebre controversia Enea Vescovo di Parigi nel suo Libro *adversus objectiones Græcorum, pag.* 210. appresso Luca d' Achery *nel tom. 7. dello Spicilegio pag.* 148. fu il primo, che per rispondere all' obbiezione de' Greci, della quale parleremo in appresso, aderì alla parte affermativa, alla quale pure hanno aderito il Padre Mabillon *ne' suoi Commentarj all' Ordine Romano nel tom. 2. del Museo Italiano pag.* 119. il Martene *de Antiquis Ecclesiæ Ritibus al lib. 1. cap. 8. art. 3. num.* 10. il Pagi *nel Breviario dei Romani Pontefici nella Vita di Sabiniano Pontefice*, il Sandini *nelle note alla Vita di S. Leone Magno*: e la negativa, è bravamente sostenuta dal Morino *de Sacris Ordinationibus par. 3. exercit. 18. cap. 2.* ove così scrive: *nullum extat exemplum Episcopatus non Presbytero collati*: e lo stesso viene asserito dal Juenin *de Sacramentis dissert. 8. de Sacramento Ordinis in communi, qu. 8. cap.* 4. ed ecco le di lui parole: *Nulli umquam collatus fuit Episcopalis Ordo, nisi qui Presbyterali jam insignitus esset*: e questa stessa sentenza resta pienamente confermata dall' erudito Sacerdote Catalano, ancor vivente, *ne' suoi belli Commentarj al Pontificale Romano tit. 13. de Consecratione electi in Episcopum §. 7. num.* 3. Ma noi ci lusinghiamo di poter discorrere, e risolvere il proposito quesito, senza punto entrare nelle spinose questioni scolastiche, e senza l' impegno di dover assumere l' esame del fatto istorico: nel quale quando dovessimo entrare, diressimo, non esser cosa tanto sicura, quanto taluno si lusinga, che i Diaconi eletti Papi, o Vescovi, non abbiano prima della consecrazione Vescovile preso l' Ordine Presbiterale, ma siano dal Diaconato passati al Papato, o al Vescovado, colla sola consecrazione Episcopale.

Si espone di nuovo, quali siano i precisi termini della questione presente.

Questioni agitate nelle scuole intorno all' Ordine Episcop. ed il di lui Carattere.

Questione Istorica, se siasi mai fatto Vescovo un Diacono senza Prima ordinarlo Prete; diversità d' opinioni.

§. 11. Imperocchè (sia qui lecito il notar di passaggio ed il far una non affatto importuna digressione) sebbene si ritrovano molti, ch' erano semplici

Ragioni che favoriscono l' opinione negativa.

Dia-

mis cẽto Ecclesiæ sęculis, fuerunt in Summos Pontifices electi, atque iisdem sęculis multos etiam adinvenire sit Diaconos, qui Episcopi evasere, uti noscitur ex *Diurno Romanorum Pontificum* edito ab Holstenio, quod opus censetur sęculi septimi; quod factum est ob gerendorum negotiorum participationem, quam sibi Diaconi, ac præsertim Archidiaconi, in Pontificatus, vel Episcopatus administratione sumebant; quemadmodum perbelle advertit Papebrochius *in Conatu in Vitam S. Leonis*, pergitque Garnerius *in suis notis ad citatum Diurnum Romanorum Pontificum cap* 3. *titul.* 3. neque in Vitis Diaconorum, qui Pontifices facti sunt, mentio occurrat de collato ipsis Presbyterali Ordine ante Consecrationem Episcop. ex hoc tamen antecedenti nunquam inferri tuto poterit non fuisse iisdem ante Consecrationem Episcopalem collatum Ordinem Presbyteratus, imo vero locum habet præsumptio, commemoratis priori veluti extremo, Diaconatu nimirum, nec non posterioris, scilicet Episcopatu, non fuisse neglecta intermedia, ac proinde ipsam Presbyteratus collationem.

Affirmantium objectio, congruaque ejusdem solutio.

§. 12. Advertunt quidem accurati, eruditique oppositæ sententiæ propugnatores, cum Photius cætera inter objecta in Ecclesiam Latinam proposita, hoc quoque inseruisset, Episcopos assumi ex Diaconis, non collato ipsis antea Presbyteratu; post Photii objectionem in electionibus Diaconorum in Pontifices, conspici perspicue expresseque adnotatum, fuisse ipsis, ante Papalem Consecrationem, collatum Ordinem Presbyteratus. At ne id quidem satis, ut tuta fiat assumptio; reponi namque verosimilius potest, Photium tot inter falsas criminationes adversus Latinam Ecclesiam excogitatas, eam quoque proposuisse, Diaconos nimirum inungi Episcopos, non collato ipsis antea Presbyterali Ordine, criminationis causa nimirum exinde per ipsum derivata, quod videret, in actis electionis Diaconorum ad Summum Pontificatum, vel ad Episcopatum, nullam fieri mentionem de collato Presbyteratu; ideoque ad ipsam quoque incusationis speciem removendam, existimatum fuisse peropportunum in historica narratione Electionis Pontificum & Episcoporum, qui antea Diaconi erant, meminisse Sacerdotalis Ordinis iisdem collati: quæ quidem animadversiones ut minimum probabiles multum detrahunt jactatæ certitudini, Diaconos quondam consuevisse in Pontifices, Episcoposve, Ordine Presbyterali non suscepto, consecrari.

Data responsio confirm. propofito, simillimæ sanctionis exemplo.

§. 13. Sacro Tridentino Concilio *Sess.* 22. *cap.* 2. *de Reform.* cavetur, ne eligi quisquam possit Episcopus, qui sex antea mensibus non fuerit sacro Ordine initiatus; *Quicumque posthac ad Ecclesias Cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, ætate, moribus, vita, ac aliis, quæ a sacris Canonibus requiruntur, plene sit præditus, verum etiam in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio, constitutus*. Cumque ulterius non progrediatur Concilium, nec edicat, electum hujusmodi, antequam Consecrationem recipiat Episcopalem, ordinandum Diaconum & Presbyterum: quis unquam auserit asserere, ex Tridentini sanctione, subdiaconum fieri posse Episcopum, aut unquam Subdiaconos consecratos fuisse Episcopos, Diaconatu, ac Ordine Presbyterali non suscepto? Imo vero quisque consentiet, satis fuisse Concilio innuere, quo gradu esse deberet assumendus in Episcopum, nec censuisse, exprimendos tunc cæteros sacros Ordines, quibus erat ante Episcopalem consecrationem initiandus.

Confirm. opportunissima alia similitudine argum.

§. 14. Ad hæc, cum post plures annos a Tridentino Concilio obtinuerit stylus inserendi in Bulla data ad Subdiaconum Electum in Episcopum, sequentia verba, antea prætermissa: *Tecum, ut Ecclesiæ N. præfici, illique præesse, ipsamque in spiritualibus, & temporalibus regere, & gubernare, ac munus Consecrationis prædictum, postquam tamen ad Sacros Diaconatus, & Presbyteratus Ordines te promoveri feceris &c.* ut videre est apud Rigantium *ad regul.* 24. *Cancellariæ tom.* 2. §. 1. *num.* 17 Quis unquam in Bulla perlegens prædicta verba antea non adhibita, tam fidenti animo erit, ut asserat, intermedio tempore, inter Concilium Tridentinum, invectamque praxim inserendi in Bulla prænemoratam formulam, Subdiaconos consecrari consuevisse Episcopos, non præ-

Diaconi, e che ne' primi otto secoli della Chiesa furono eletti Sommi Pontefici, ed anche ne' detti secoli si ritrovino molti Diaconi fatti Vescovi, come si vede *nel Diurno de' Romani Pontefici*, stampato dall'Holstenio, Opera del secolo settimo; il che deriva dall'ingerenza, che avevano i Diaconi, e particolarmente gli Archidiaconi, nel governo del Ponteficato, o del Vescovado, come molto bene osserva il Papebrochio *nel Conato sopra la Vita di S. Leone*, e prosiegue il Garnerio *nelle sue note sopra il citato Diurno de' Romani Pontefici al cap. 3. tit. 3.* e nelle Vite de' Diaconi fatti Papi non si faccia menzione dell'Ordine Presbiterale conferito ad essi prima della consecrazione Vescovile; da questo antecedente però non può mai inferirsi una sicura conseguenza, che ad essi prima della consecrazione Vescovile non fosse conferito il Presbiterato: anzi ha luogo la presunzione; che, fattasi menzione del primo estremo, cioè del Vescovado, non si siano trascurati gli atti intermedj, e per conseguenza la collazione del presbiterato.

§. 12. Riflettono, è vero, gli accurati, ed eruditi difensori del contrario parere, che, avendo Fozio fra le altre due opposizioni fatte contra la Chiesa Latina, inserita ancor quella, che si eleggevano i Vescovi, ch'erano Diaconi, senza prima farli Preti, dopo l'opposizione di Fozio si vede nell'elezione de' Diaconi in Papa chiaramente ed espressamente riferito, che prima della consecrazione Papale, si era loro conferito l'Ordine Presbiterale. Ma ciò nemmeno basta per assicurare l'assunto; potendosi sempre con molta probabilità replicare, che Fozio fra tante altre false accuse proposte contra la Chiesa Latina, proponesse ancor quella, che i Diaconi si facevano Vescovi, senza prima dar loro l'Ordine Presbiterale, che il fondamento dell'accusa fu per appunto da esso ricavato dal vedere, che negli atti dell'elezione de' Diaconi al Sommo Pontificato, o al Vescovado, non si parlava della collazione del Presbiterato: e che però, per levare anche l'apparente pretesto, che diede fomento all'accusa, fosse creduto bene il far memoria nella Storia dell'elezione de Papi, e de' Vescovi, che erano Diaconi, dell'Ordine Sacerdotale ad essi conferito; riflessioni per lo meno probabili, e che escludono l'avanzata sicurezza, che i Diaconi si eleggevano Papi, e Vescovi, senz'aver prima ricevuto l'Ordine Presbiterale.

Obbjezione di chi tiene l'affirmativa, e sua risposta.

§. 13. Il sacro Concilio di Trento *alla Sess. 22. cap. 2. de Reform.* stabilisce, che non possa uno esser eletto in Vescovo, che prima non sia stato sei mesi nell'Ordine Sacro: *Quicumque posthac ad Ecclesias Cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, ætate, moribus, vita, ac aliis, quæ a sacris Canonibus requiruntur, plene sit præditus, verum etiam in Sacro Ordine antea, saltem sex mensium spatio, constitutus*: e non passando il Concilio più oltre, e non dicendo, che il sopraddetto, prima di ricevere la consecrazione Vescovile, prenda il Diaconato, e Presbiterato; chi sarà mai, che ardisca di dire, potersi in sequela del Concilio di Trento far Vescovo un Suddiacono, o essersi fatti Vescovi i Suddiaconi, senza prima aver ricevuto il Diaconato, e l'Ordine Presbiterale? Ciascheduno dirà, essersi il Concilio contentato d'indicare lo stato, in cui doveva ritrovarsi chi doveva esser Vescovo, e non aver creduto di dover in quella congiuntura esprimere gli altri Ordini Sacri, che doveva ricevere prima della consecrazione Vescovile.

Si corrobora la risposta con un argomento preso dall'intelligenza d'una legge del tutto simile.

§. 14. Di più, molti e molti anni dopo il Concilio di Trento essendosi introdotto il costume di mettere nella Bolla del Suddiacono, che si elegge al Vescovado, le seguenti parole, che prima non v'erano: *Tecum, ut Ecclesiæ N. præfici, illique præesse, ipsamque in spiritualibus, & temporalibus regere, & gubernare, ac munus consecrationis prædictum, postquam tamen ad Sacros Diaconatus, & Presbyteratus Ordines te promoveri feceris &c.* come può vedersi nel Riganti *ad regul. 24. Cancellariæ tom. 2. § 1. num. 17.* chi sarà mai, che, vedendo nella Bolla le accennate parole, che prima non v'erano, avrà il coraggio di dire, che fra il tempo del Concilio di Trento, e l'altro, in cui s'incominciò ad inserire la sopradetta formola nella Bolla, i Suddiaconi si facessero

Si accresce la forza all'argomento con un'altra similitudine.

ſuſcepto Diaconatu & Presbyteratu? Fatebitur quiſque, placuiſſe ex accuratiori quodam ſtudio id in Bulla exprimere, quod antea non exprimebatur quidem, ſed pro indubio certoque habebatur.

Fundam. quibus, prætermiſſis indicatis controverſiis, præſensque ſtio dirimitur.

§. 15. Verum, rem Noſtram repetentes, retinenteſque, quod mox ſupra ſumus polliciti, velle Nos propoſitum quæſitum dirimere, intactis penitus relictis Quæſtionibus Scholaſticis ſatis involutis, prætermiſſoque accurato examine præfati hiſtorici facti, dicemus, ſublatis Electionibus olim celebrari ſolitis a Canonicis vacantis Eccleſiæ, ob gravia inde profluentia incommoda, reſtitutaque veteri diſciplina, providendi Epiſcopatibus per Apoſtolicam Sedem; ſalvis tamen Concordatis initis cum aliquibus Nationibus, in quibus, retentis Electionibus, earum confirmatio reſervatur Romano Pontifici, in eumdem quoque recidit jus conſecrandi Epiſcopos, vel conſtituendi delegatos ad Conſecrationem peragendam; etſi ſuperioribus ſæculis Suffraganeorum conſecratio eſſet Metropolitæ reſervata, nec manus in ea apponeret Summus Pontifex, præterquam ſi quaudoque Metropolita injuſte Suffraganeum conſecrare abnueret, veluti noſcitur ex *Rhemenſi hiſtoria* Frodoardi, atque etiam ex Annalibus Cardinalis Baronii *ad annum Chriſti* 885. ubi cum Pontificem Stephanum VI. appellaſſet electus ad Epiſcopatum Lingonenſem, retuliſſetque, Lugdunenſem Archiepiſcopum Metropolitam ſuum detrectare, ipſi conſecrationis munus impertiri, præmiſſis iteratis monitionibus, ut imploratam Conſecrationem perageret ipſoque Archiepiſcopo in ſua contumacia obfirmato, Pontifex, uſus competenti ſibi in univerſam Eccleſiam auctoritate, in Epiſcopum eumdem conſecravit. Vigens nunc temporis diſciplina deſcribitur a Gonzalez *in Cap. Nec Epiſcopus*, *num.* 6. *de tempor. Ordinat.*, per hæc verba. *Hodie conſecratio Epiſcoporum, non ex Metropolitani juſſu, ſed Pontificis mandato fit; cum enim Romanus Pontifex ſibi reſervaverit Cathedralium Eccleſiarum collationem, ſimiliter ab ejus libito pendere voluit Epiſcoporum conſecrationem*: quod ipſum in Pontificali Romano quoque accurate deſcribitur, *tit. de conſecrat. electi in Epiſcopum*, hæcque ſunt verba: *Nemo conſecrari debet, niſi prius conſtet Conſecratori de commiſſione conſecrandi ſive per litteras Apoſtolicas, ſi ſit extra Curiam, ſive per commiſſionem vivæ vocis oraculo a Summo Pontifice conſecratori factam, ſi conſecrator ipſe ſit Cardinalis*: pergitque Schmier *tom.* 1. *Jur. lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 1 *num.* 569. *Moderno jure conſecratio Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, Summo Pontifici reſervata eſt; & ab eo ſpecialiter delegandam eſſe, communiter dicitur.*

Quidquid vetuſtior. temporibus obtinuer. nunc Ep. conſecr. eſt Papæ reſervata.

Regula in delegandis Suffrag. & Metrop. conſecr. præſcript. a Bened. XIII.

§. 16. Munificus Nobis Pontifex Benedictus XIII. curavit pro viribus intactum ſervare jus Pontificium, ſalvo, vel certe quominus fieri potuit imminuto veteri jure Metropolitico expreſſo *in Cap. Si Archiepiſcopus*, & *in Cap. Nec Epiſcopus*, *de temporib. Ordinationum*: quoad conſecrationem Suffraganeorum. Itaque cum animadvertiſſet, conſuetam Bullam, qua abſentibus Epiſcopis fit facultas ſuſcipiendi conſecrationem, conceptis hiſce verbis expreſſam eſſe: *Cuicumque, quem maluiſſent, Catholico Antiſtiti, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habenti*: juſſit Mandatum *de conſecrando*, quod Suffraganeo Epiſcopo concederetur, impoſterum dirigi ad ejus Metropolitanum, tributa ſimul ipſi facultate, ſi aliquo detineretur impedimento ſubdelegandi alium ſibi beneviſum Epiſcopum: caſu autem ſeſe offerente conſecrandi Metropolitam, conſtituit, ut Mandatum *de conſecrando* antiquiori Epiſcopo Suffraganeo inſcriberetur, ſuperaddita facultate, aliquo ſuperaccedente impedimento, eum, quem maluiſſet Epiſcopum, ſubſtituendi. Verum tot tantæque excitatæ expoſtulationes, & querelæ, non ſolum propter incommoda, ſed & ad ſumptus neceſſario ſubeundos, ſi Suffraganeo abeundus fuiſſet ſuus Metropolita, ut conſecraretur, vel Metropolitæ Suffraganeus per ipſum conſecrandus, ut quum Nos nullis licet Noſtris ſuffragantibus meritis, ad Summum Pontificatum fuimus evecti, reſtitutam invenerimus veterem formulam, juxta quam, uti prædictum eſt, Mandatum *de conſecrando* ad eum dirigitur Epiſcopum, quem ſibi conſecrandus elegit. Nec Nobis aliud quidquam datum, quam aliquid præſcribere circa Epiſcoporum conſecrationes, quæ

in

ro Vescovi senza prima aver ricevuto il Diaconato, ed il Presbiterato? Ciascheduno dirà, essersi per maggiore accuratezza voluto esprimere nella Bolla ciò, che prima non si esprimeva, ma si supponeva.

§. 15. Ma, ritornando al nostro proposito, e memori di quanto abbiamo poc' anzi detto, di risolvere il proposto quesito, senza punto entrare nelle spinose questioni scolastiche, e senza formalmente assumere l'esame del sopraddetto fatto istorico, diremo, che tolte di mezzo l'elezioni, che una volta si facevano ai Vescovadi dai Canonici della Chiesa vacante, in sequela de' gravi disordini, che in esse seguivano, e riassunta l'antica precedente disciplina, che la provista de' Vescovadi si faccia dalla Santa Sede; salvi però i Concordati fatti con alcune Nazioni, ne' quali, ammesse le elezioni, si riserva la conferma d'esse al Sommo Pontefice; resta devoluto al Papa il diritto di consecrare i Vescovi, o di deputare chi faccia la Consecrazione: ancorchè ne' secoli precedenti, la consecrazione de' Suffraganei fosse riservata al loro Metropolitano, nè il Sommo Pontefice vi s'ingerisse, se non nel caso, in cui il Metropolitano ingiustamente ricusasse di consecrare il suo Suffraganeo, come si vede *nella Storia Remense* di Frodoardo, ed anche negli Annali del Cardinale Baronio *all'anno di Cristo* 885., ove, essendo ricorso al Pontefice Stefano VI. l'eletto al Vescovado Lingonense, ed avendogli esposto, che l'Arcivescovo di Lione, suo Metropolitano, ricusava di consecrarlo; dopo averlo più volte ammonito di fare la richiesta consecrazione, e persistendo l'Arcivescovo nella sua contumacia, esso, servendosi della sua autorità nella Chiesa universale, lo consecrò Vescovo. La corrente disciplina viene descritta dal Gonzalez *nel Cap. Nec Episcopus, al num. 7. de temporib. Ordinat.* ed ecco le di lui parole: *Hodie consecratio Episcoporum, non ex Metropolitani jussu, sed Pontificis mandato fit; cum enim Romanus Pontifex sibi reservaverit Cathedralium Ecclesiarum collationem, similiter ab ejus libito pendere voluit Episc. consecrationem*: il che pure è puntualmente espresso nel Pontificale Romano *al tit. de consecrat. electi in Episcopum*, ed eccone le parole: *Nemo consecrari debet, nisi prius constet Consecratori de commissione consecrandi, sive per litteras Apostolicas, si sit extra Curiam, sive per commissionem vivæ vocis oraculo a Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis*: e prosiegue lo Schmier *tom. 1. Jur. lib. 1. tract. 3. cap. 1. num. 569. Moderno jure consecratio Episcopornm, & Archiepiscoporum, Summo Pontifici reservata est; & ab eo specialiter delegandam esse, communiter dicitur.*

Fondamenti, su de' quali, lasciate da parte le dispute indicate, appoggia la decisione della presente questione.

Che che ne fosse anticamente, in oggi la consecrazione de' Vescovi è riservata al Papa.

§. 16. Il Pontefice Benedetto XIII. nostro Benefattore, fece quanto potè per mantenere il diritto Papale, senza recare, o col recare il minore possibile pregiudizio all'antico jus Metropolitico, esposto *nel Cap. Si Archiepiscopus*, e *nel Cap. Nec Episcopus, de temporibus Ordinationum*, rispetto alla consecrazione de' Suffraganei: ed avendo osservato, che la solita Bolla, in cui si concede ai Vescovi assenti il ricevere la consecrazione, era concepita colle seguenti parole: *Cuicumque, quem maluissent, Catholico Antistiti, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habenti*: ordinò, che il Mandato *de consecrando*, che si concedeva da un Vescovo Suffraganeo, in avvenire si dirigesse al suo Metropolitano, colla facoltà ad esso, in caso d'impedimento, di poter sostituire un altro Vescovo, che a lui fosse piaciuto; e succedendo il caso della consecrazione del Metropolitano, stabilì, che il Mandato *de consecrando* si dirigesse al Vescovo Suffraganeo più antico, colla facoltà ad esso, in caso d'impedimento, di sostituire quel Vescovo, che gli fosse piaciuto. Ma furono tali, e tanti i reclami e le querele, che si eccitarono, non meno per gl'incomodi, che per le spese, che sarebbero state necessarie, se il Suffraganeo avesse dovuto andare a ritrovare il suo Metropolitano, per essere consecrato, o se il Metropolitano avesse dovuto andare a ritrovare il suo Suffraganeo per consecrarlo, che ascesi senza verun nostro merito al Sommo Pontificato, ritrovammo rimessa in piedi l'antica formola, giusta la quale, come si è detto, il Mandato *de consecrando* si dirige a quel Vescovo, che vien prescelto da quello, che dee consecrarsi. Nè a

Metodo prescritto da Benedetto XIII. nel delegare la consecrazione delli Suffraganei, e Metropolitani.

in Urbe peraguntur; statuimus namque, Consecrandum, cui facultas sit eligendi Consecratoris, seligere debere aut unum ex Cardinalibus Episcopali Charactere insignitum, aut aliquem ex quatuor Patriarchis plerumque in Urbe residentibus, scilicet vel Constantinopolitanum, vel Alexandrinum, vel Antiochenum, aut Hierosolymitanum; eo tantum excepto casu, quo nemo ex præfatis, quod perdifficile est, oblatum sibi consecrationis peragendæ munus acceptum haberet; in hac quippe casus hypothesi, facta est Episcopo Consecrando facultas adeundi alium quemcumque Archiepiscopum, Episcopumve, qui ei consecrationem impenderet. Neque in his edendis sanctionibus excidit Nobis Metropolitarum memoria; cum constituerimus, ne, si in Urbe præsentes sint Metropolita, ejusque Suffraganeus, consecratio Suffraganei cuiquam, præter quam suo Metropolitæ, delegetur.

Nova Methodus a Pontif. præfinita consecrationib. Episcopor. in Urbe peragendis.

§. 17. Evincit historica hæc narratio, quandoquidem Episcopi, sive a Summo Pontifice, sive a proprio Episcopo in Presbyterum ordinati, Consecratio est Summo Pontifici reservata, nunc temporis jus esse Pontificibus præcipuum, consecrationem Episcopalem peragere, vel aliis eam peragendam delegare; ideoque omnino extraneam fieri quæstionem, num, sicuti ordinatus Diaconus a Pontifice, ab uno tantummodo Pontifice, vel ab alio ejusdem Mandato potest ad Presbyteratum promoveri, idem pronunciandum sit de Sacerdote per Pontificem ordinato, qui inaugurandus est Episcopus, nimirum hujus quoque consecrationem a Papa tantummodo, sive ab alio per ipsum delegato, esse perficiendam: Extraneæ itidem fiunt quæstiones scholasticæ de Episcopis, sit ne ille *Ordo distinctus* a Presbyt. an impressus per ipsum character alius sit a charactere impresso in susceptione Presbyteratus, vel sit ejusdem ampliatio, extensioque; eodemque loco habenda est quæstio historica num Diaconi fuerint unquam ad Summum Pontificatum, vel Episcopatum assumpti, non præsuscepto Presbyterali Ordine: positiva quippe lex viget, reservans Pontifici Maximo Episcopatuum consecrationes, sive Episcopatus Ordo distinctus sit a Presbyteratu, sive non; & impressus in eo suscipiendo character alius sit, vel potius ampliatio characteris per Presbyteratum impressi; fuerintve alias, vel non fuerint inaugurati Pontifices, seu Episcopi Diaconi, non antea Sacerdotes ordinati, ob eam rationem, quod Episcopatu *eminenter* contineatur Presbyteratus. Hujusmodi enim quæstiones nullum præstare possunt impedimentum juri consecrandi Episcopos, ad Pontificem, uti prædictum est, devolutum, iisdemque locus tantummodo erit quoad peractas consecrationes: quum nemo prohibeat disceptare, num Episcopatus sit Ordo a Presbyteratu distinctus, an character in Episcopali consecratione impressus differat, vel potius sit ampliatio quædam characteris in collatione Presbyteralis Ordinis impressi, itidemque an vetustioribus temporibus a Diaconatu factus sit transitus ad Episcopatum, Ordine Presbyterali non antea suscepto.

Ex præmissis concluditur, indiscriminatim Episcoporum consecrationes ad Papam spectare, ideoque superfluum, prænotatas quæstiones aggredi.

§. 18. Res Nobis videtur satis perspicua: at quoties ad eandem vel magis illustrandam exemplo aliquo opus esset, illud minime desideraretur. Fuit alias instituta quæstio, an qui a Pontifice Ordinem suscepisset, exemptus propterea maneret a jurisdictione proprii Episcopi: & Pontifex Innocentius III in sua Decretali *Per tuas, de majoritate, & obedientia*, negativum edidit responsum: *Ad quod breviter respondemus, quod, etsi decens sit, ut illis, quantum convenit, a te inter alios tibi subditos deferatur, quos benignitas Apostolica collatione ipsius Ordinis honoravit, per eam tamen ab obedientia, quam alias tibi debent, minime absolvuntur*. Hac sublata quæstione, alia in medium prolata est, nimirum, an præservata ab Innocentio III. obedientia eousque pertingeret, ut si Ordinatus a Pontifice esset a collato sibi Ordine suspendendus vel deponendus, præstari id posset ab Episcopo, vel potius esset Pontifici reservatum. Glossa, Innocentius, aliique apud Joannem Andream *in suis Commentariis in Cap per tuas, num 5. de majoritate, & obedientia*, docent præstari id non posse ab Episcopo: Oppositæ sententiæ adhærent Abbas *num. 2.* Felinus *col. 1.* Layman *ad præcitatum Capitulum*. Hallier autem *part. 2. sect. 5. cap. 3. art. 9. §. 1. num.*

Accommodatissimo exemplo res illustratur.

Noi è stato permesso il far'altro, che il dare qualche regola alle consecrazioni de' Vescovi, che si fanno in Roma; avendo stabilito, che il Consecrando, a cui, secondo il solito, si dà la facoltà di eleggere il Consecratore, debba eleggere o uno de' Cardinali insignito del Carattere Vescovile, o uno de' quattro Patriarchi per lo più residenti in Roma, cioè o quello di Costantinopoli, o quello d' Alessandria, o quello di Antiochia, o quello di Gerusalemme: eccettuato solo il caso, in cui veruno de' predetti, il che è assai difficile che succeda, accettasse di fare la consecrazione; essendosi in queste circostanze data al Vescovo Consecrando la licenza di ricorrere a qualunque altro Arcivescovo, o Vescovo, per ricevere da esso la consecrazione. Nè in queste nostre ordinazioni ci siamo scordati de' Metropolitani; avendo stabilito, che, ritrovandosi in Roma il Metropolitano, ed il di lui Suffraganeo, non si commetta a verun altro, che al Metropolitano, la consecrazione del Suffraganeo.

Nuova regola prescritta dal S. Pontefice per le consecrazioni dei Vescovi, che si fanno in Roma.

§. 17. Comprova questa istorica narrativa, che, essendo riservata al Papa la consecrazione del Vescovo, o abbia questo ricevuto il Presbiterato dal Sommo Pontefice, o dal suo Vescovo, è oggidì diritto privativo Papale il consecrare, o deputare altri, che consacri; e che perciò resta affatto estranea la controversia, se, siccome chi è stato fatto Diacono dal Papa, non può, che da esso, o da altri con sua licenza, esser promosso al Presbiterato, debba dirsi lo stesso rispetto al Sacerdote ordinato dal Papa, che si fa Vescovo, cioè che la di lui consecrazione in Vescovo debba farsi unicamente dal Papa, o da altri per sua commissione. Restano in oltre estranee le controversie scholastiche sopra il Vescovado, se sia Ordine distinto dal Presbiterato, se il Carattere, che in esso s' imprime, sia distinto dall' impresso nel Presbiterato, o sia estensione dello stesso; e nella medesima classe dee riporsi la questione istorica, se i Diaconi si siano mai fatti Papi, o Vescovi, senza prima aver ricevuto l' Ordine Presbiterale: essendovi di mezzo una legge positiva, che riserva al Sommo Pontefice la consecrazione de' Vescovi, o sia, o non sia il Vescovado un' Ordine distinto dal Presbiterato, o il Carattere, che in esso s' imprime, sia differente, o sia estensione dell' impresso nel Presbiterato, o siansi, o non siansi altre volte fatti Papi, o Vescovi, i Diaconi, senza prima essere stati ordinati preti, per la ragione, che nel Vescovado *eminenter* si contenga il Presbiterato: non dovendo, nè potendo simili questioni porre verun ostacolo al jus di consecrare i Vescovi, devoluto, come si è detto, al Papa: e potendo semplicemente esser luogo alle medesime sopra le consacrazioni fatte; non essendovi chi impedisca il questionare, se il Vescovado sia un Ordine distinto dal Presbiterato, se il Carattere impresso nella consecrazione Vescovile sia differente, o sia un' estensione del Carattere impresso nella collazione dell' Ordine Presbiterale, come pure, se ne' tempi da noi remoti siasi dal Diaconato passato al Vescovado senza prima aver ricevuto l' Ordine Presbiterale.

Si conclude esser diritto privativo del Papa il consecrare per se stesso, o per mezzo di un suo Delegato, in qualunque caso i Vescovi, e perciò restar superfluo l' esame della questione promossa.

§. 18. L' affare ci sembra assai chiaro: ma, quando vi fosse bisogno di qualche esempio per renderlo, sempre più chiaro, esso non mancherebbe. Fu promossa in altri tempi la questione, se avendo taluno ricevuto dal Papa l' Ordine, restasse perciò sottratto dalla giurisdizione del suo Vescovo; ed il Pontefice Innoc. III. nella sua Decretale *Per tuas, de majoritate, & obedientia*, rispose di nò: *Ad quod breviter respondemus, quod, etsi decens sit ut illis, quantum convenit, a te inter alios tibi subditos deferatur, quos benignitas Apostolica collatione ipsius Ordinis honoravit, per eam tamen ab obedientia, quam alias tibi debent, minime absolvuntur*. Sopito questo punto, ne fu posto sul tavoliere un altro, e fu, se l' obbedienza preservata da Innocenzo III. arrivasse a tal segno, che, meritando l' ordinato dal Papa d' esser sospeso, o deposto dall' Ordine conferitogli, ciò potesse farsi dal Vescovo, o appartenesse al Papa. La Chiosa, Innocenzo, ed altri appresso Giovanni Andrea *ne' suoi Commenti sopra il Cap. Per tuas, num. 5. de majoritate & obedientia*, insegnano, non potersi fare il passo dal Vescovo. Sono di contrario parere l' Abbate *al num. 2.* il Felino *alla col. 1.* ed il Layman *sopra il citato Capitolo*. E l' Hallier *nella part. 2. sect. 5. cap. 3. art. 9. §. 1. n. 6.* prende un partito di mezzo; ed è, che il Vescovo dee

Si pone in chiaro tutto con una parità propriissima.

num. 6. mediam quamdam sequitur viam: censet nimirum, debere Episcopum conficere processum, & ad Pontificem transmittere, ut ipse in eum, quem ordinavit, sententiam proferat; id ita exposcente obsequio Summo Pontifici exhibendo. Hoc posito, si, ob prænotatam opinionum varietatem de Ordinato a Pontifice in Diaconum, vel Presbyterum, quoties res est de eo suspendendo, vel deponendo ab Ordine suscepto, exposceret quisquam, quomodo transigendum sit negotium, quoties consecratus a Pontifice Episcopus, suspendi, deponive promereretur, nulla interposita mora quisque responderet, unius Pontificis esse suspensionis, vel depositionis pœnas irrogare, cum sacris Canonibus, sacroque Concilio Tridentino cautum sit *cap.* 8. *Sess.* 13 *de Reform.* ut Episcoporum causæ, in quibus pro criminis objecti qualitate, comparere debeant, coram Pontifice Maximo referantur, & terminentur, sive fuerint Episcopi ab ipso consecrati, sive ab alio quocumque per ipsum ad id delegato. Idipsum igitur, & in hac facti specie statuendum est, jus esse præcipuum Romani Pontificis peragere per se, vel aliis peragendam delegare Consecrationem Episcopi sive a Pontifice, sive ab Ordinario suo in Presbyterum ordinati urgente quoad utramque faci speciem eadem ratione, intermediæ legis peculiaris, perspicuis verbis conceptæ, omnemque submoventis controversiam.

De Justinopolit. Episcopi consecrat. quidquid acturus sit Pontifex, declarat.

§. 19. Cum itaque, uti prædictum est, reservata sit Pontifici consecratio, ab ipsomet, vel ab alio ex ejusdem mandato, peragenda, videris ipse ex Nobis modeste sciscitari, de tua Consecratione quid Nobis sit in animo. Cui quidem interrogationi respondemus, propositum Nobis esse; eamdem per Nos ipsos peragere, sequendo exemplum factæ tibi collationis Diaconatus & Presbyteratus a Munifico Nobis Pontifice Benedicto XIII., necnon in publicum testimonium amoris, quo te, virtutemque tuam complectimur, gratamque memoriam ejus, qua Nos prosequebatur prædefunctus Patruus tuus Urbevetanus Episcopus, benevolentiæ. Verum quia, qua sæpe laboramus, podagra efficere Nos potest minus idoneos satis prolixæ functioni per Nos obeundæ, si id unquam, (quod Deus avertat,) contingeret, præsentes saltem adesse volumus functioni per alium ex speciali delegatione Nostra absolvendæ.

Locus, dies & hora peragendæ functionis.

§. 20. Peragendæ functionis dies erit 28. mensis labentis, dicata celebritati SS. Simeonis & Judæ, ita etiam statuente Pontificali Romano: *Statuta die consecrationis, quæ debet esse Dominica, vel Natalitium Apostolorum, vel etiam festiva si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit*. Locus, atque hora indicabuntur tibi a Præsule Reali primo Nobis Cæremoniarum Magistro. Peracta autem Consecratione, si quæ se obtulerit occasio alias ad te conscribendi litteras, te non titulo *Dilecte Fili*, veluti nunc, sed *Venerabilis Frater*, compellabimus, qui quidem titulus adeo inhærens est Characteri in Consecrationem impresso, ut ne eo quidem careant Episcopi, qui Episcopalem Characterem illicite, malo eorum fato, dummodo valide receperint. Hac de re actum fuisse comperimus in particulari Congregatione de Propaganda Fide, habita 8. Novembrris 1531. in qua quæsitum fuit, quo honoris titulo Pontifex appellare posset Patriarchas, Archiepisc. Episcoposque Schismaticos; cumque celebris Pater Waddingus adeo Bullarum, Breviumque peritus, asseruisset, dummodo valida fuisset eorum Ordinatio, Pontifices rationem habentes impressi per eam Characteris, iisdem semper tribuisse tiulum *Venerabilis Fratris*, hoc ita servandum esse, statutum fuit. Ipsique vidimus, in nonnullis Brevibus datis a Summo Pontifice Innocentio XI. ad Joannem Patriarcham Alexandrinum Schismaticum, quibus illum ad sanctam Unionem invitabat, ac in aliis datis ab Innocentio XII. Pontifice ad Archiepiscopum Æthiopiæ, quibus ipsum hortabatur, ut adiret Patrem de Salem, ejusque Socios Minores Observantes Reformatos, de unione ipsius, universæque Nationis suæ cum Romana Ecclesia secum acturos, ob præadductam rationem, titulum *Venerab. Frat.* iisdem attribui: præter complura alia exempla videnda in collatione Brevium Pontif. Clem. XI, & nominatim. *t.* 1 *p.* 575. *& t.* 2. *p.* 135. Atque huic Epist. finem imponimus, Apostol. tibi Benedict. impertientes.

Titulo Venerab. Fratris, Episcopi quoque Schism. a Pont. decorant.

Dat. 24. Ott. 1756. del Pont. 17.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 20. Octobris 1756. Pontificatus Nostri Anno Decimoseptimo.

dee fare il Processo, e mandarlo al Papa, acciò esso proferisca la sentenza sopra il suo Ordinato; così esigendo l'ossequio dovuto al Sommo Pontefice. Ciò premesso, se stante la varietà delle opinioni rispetto a quello, che è stato ordinato Diacono, o Prete dal Papa, quando si tratta della di lui sospensione, o deposizione dall'Ordine ricevuto, taluno richiedesse, come debba regolarsi la faccenda, quando il Vescovo consecrato dal Papa, meritasse d'esser sospeso, o deposto; senza pnnto esitare, ciascheduno risponderebbe, appartenere al solo Papa il sospendere, o il deporre; essendo già stabilito ne' sacri Canoni, e nel sacro Concilio di Trento *al c. 8. della Sess. 13. de Reform.* che le cause de' Vescovi, nelle quali per la qualità dell'accusa debbono comparire, siano riferite avanti il Papa, e da esso terminate, o siano stati i Vescovi consecrati da lui, o da altri per sua commissione. Dee dunque dirsi lo stesso anche nel caso presente, cioè essere jus privativo del Romano Pontefice il consecrare, o commettere ad altro la consecrazione del Vescovo, o abbia questi ricevuto il Presbiterato dal Papa, o dal suo Ordinario militando nell'uno, e nell'altro caso la stessa ragione della legge particolare intermedia, che parla chiaro, e toglie di mezzo tutte le brighe.

Dichiarazione di quanto il S. Pontefice intende fare intorno alla consecrazione del Vescovo di Capo d'Istria.

§. 19. Restando, come si è detto, riservata al Papa la consecrazione, da farsi o da esso a drittura, o per sua commissione da altri, ei sembra ch'ella modestamente ci richieda, cosa intendiamo di fare della sua. Al che rispondiamo, essere la nostra intenzione di farla Noi stessi, seguitando l'esempio della collazione del Diaconato, e Presbiterato, fattale dal Pontefice nostro Benefattore Benedetto XIII. e per dare un Pubblico attestato dell'affetto, con cui riguardiamo la sua Persona, ed il suo merito, e della memoria, che conserviamo, dell'amicizia che per Noi professava il suo Zio defunto Vescovo d'Orvieto. Ma, perchè la nostra podagra può inabilitarci alla lunga funzione, quando si faccia da Noi, se ciò mai (che Iddio non voglia (succedesse, vogliamo almeno esser presenti alla funzione, che si sarà da altri per nostra espressa commissione.

S'indita il luogo, giorno, e tempo della funzione.

§. 20. Il giorno della funzione sarà quello dei 28. del mese corrente, giorno festivo de' SS. Simone e Giuda; così anche prescrivendo il Pontificale Romano: *Statuta die consecrationis, quæ debet esse Dominica, vel Natalitium Apostolorum, vel etiam festiva, si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit.* Il luogo e l'ora le saranno indicati da Monsignore Reali primo nostro Maestro di Cerimonie. E fatta la consecrazione, capitando l'occasione di doverle scrivere qualche altra nostra lettera, le daremo il titolo, non di *Dilecte Fili*, come ora abbiamo fatto, ma di *Venerabilis Frater*, titolo talmente affisso al Carattere, che s'imprime nella consecrazione, che da esso non sono esclusi nemmeno i Vescovi, che per loro digrazia l'hanno ricevuto illecitamente, purchè validamente l'abbiano ricevuto. Di ciò abbiamo veduto essersi discorso in una particolare Congregazione *de Propaganda Fide*, tenuta nel giorno 8. di Novembre 1631. in cui fu proposto il quesito sopra il titolo, con cui il Papa poteva onorare i Patriarchi, gli Arcivescovi, ed i Vescovi scismatici; ed avendo in essa il celebre Padre Waddingo, tanto pratico delle Bolle, e Brevi, asserito, che, purchè la loro ordinazione sia stata valida, rispettando i Papi il Carattere in essa impresso, hanno sempre mantenuto ad essi il titolo di *Venerabilis Frater*, così fu risoluto che si facesse. E Noi stessi abbiamo veduto, che in alcuni Brevi scritti dal Sommo Pontefice Inoccenzo XI. e Giovanni Patriarca Alessandrino scismatico, ne' quali l'invitava alla santa unione, ed in altri scritti dal Pontefice Innocenzo XII all'Arcivescovo di Etiopia, in cui l'esortava a sentire il Padre de Salem coi suoi compagni Minori Osservanti Riformati, sopra la bramata unione d'esso, e della sua Nazione colla Chiesa Romana, per la ragione sopraddetta, si dà ad essi il titolo di *Venerabilis Frater*: oltre molti altri esempj, che possono vedersi nella Raccolta de' Brevi del Pont. Clem. XI. e particolarmente *al t. 1. p. 575. ed al t. 2. p. 135.* Termin. col darle l'Apost. Benediz.

Anche ai Vescovi Scismatici è dato dai Papi il titol di Venerabile Fratello.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 20. Octobris 1756. Pontificatus Nostri Anno Decimoseptimo.

Dat. 20. Oct. 1756. Pont. 17.

CON-

CONFIRMATUR

Motus proprius S. Pii V., & Constitutio Urbani VIII., contra tondentes monetas aureas & argenteas : necnon Bannimenta & Decreta adversus falsificantes, alternantes, ac expendentes Cedulas Montis Pietatis, & Mensæ Nummariæ Sancti Spiritus: & pœnæ in illis inflictæ ad omnes Ecclesiasticas personas extenduntur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

SERVUS SERVORUM DEI

Proœ. Pœnales quandoque leges amplian-das, suadet publicum bonum.

AD curam Nostram pertinere dignoscimus, pre ea vigilantia, *quam rectæ Justitiæ* in Civitatibus & locis temporali Dominio Nostro subjectis administrandæ præstare debemus, omni studio satagere, ut meritis justisque pœnis ea præsertim delicta cœerceant, quæ humanæ Societatis leges perturbant, & publicæ utilitatis rationibus magnopere officiunt; eumque in finem non modo veteres Prædecessorum Nostrorum Constitutiones confirmare, atque in usum & memoriam hominum revocare, verum etiam easdem extendere, & ad casus in ipsis non satis expressos ampliare non recusamus, proutlabentium temporum & occurrentium causarum necessitates exposcere videntur, Nosque ad providum Reipublicæ regimen expedire in Domino judicamus,

Pœnas, in condentes monetas aureasinfilictas, ad tondentes extendit Pius V.

§. 2. Sane felicis record. Prædecessor Noster Sanctus Pius Papa V. per suam Schedulam Motus proprii datam Romæ apud S. Petrum octavo Kal. Novembris Pontificatus sui anno V. cujus initium est : *Cum nil magis* : attendens, quod licet monetarum aurearum tonsoribus ultimi supplicii pœna de jure inflicta esset, argenteas tamen monetas tondentibus satis minor pœna imposita erat; animoque reputans, pro publici commercii substantia nimis necessarium esse eodem juris rigore in utroque delicti hujusmodi genere adversus delinquentes procedere: statuit atque decrevit, eos. qui argenteas tonderent monetas, ultimi supplicii, & ea, qua aurearum tonsores eatenus puniti fuerant, & de jure puniri debeant, pœna puniendos esse, volens hujusmodi Sanctionem ab omnibus Judicibus tam in Urbe, quam alibi in toto Statu Ecclesiastico, remotis impedimentis, quæ ipsis a temporalibus Terrarum, Locorum, & Civitatum Dominiis objici forsan potuissent, debitæ executioni mandari.

Urb. VIII. Planæ Sanctioni obnoxios voluit Eccl. tam Sæculares quam Regulares intra Ital. & insulas adjacent.

§. 3. Postmodum vero recol. mem Prædecessor pariter Noster Urbanus Papa VIII. per suam perpetuo valituram Constitutionem incipientem : *In suprema* . datam apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1627. Idibus Novembris Pontificatus sui anno IV. ejusmodi statutum, decretum, & voluntatem præfati Sancti Pii Prædecessoris approbavit, confirmavit, & innovavit; ac ad omnes & singulas personas Ecclesiasticas, etiam quomodolibet exemptas, tam seculares, quam cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, Regulares, non solum in Statu Ecclesiastico tunc sibi & Sedi Apostolicæ mediate vel immediate subjecto, sed etiam in omnibus & singulis Provinciis, Regnis, Civitatibus, Terris, & Locis, *in* Italia dumtaxat, existentes, quæ aureas & argenteas monetas tondere, vel alias, ut ibi latius exponitur, circa eas delinquere præsumpsissent, extendit & ampliavit; volens ut Ecclesiastici hujusmodi, culpabiles in præmissis reperti prævia degradatione, Curiæ sæculari puniendi traderentur.

§. 4.

§. 4. Cum autem hujusmodi delicta, perversis hominum cupiditatibus suadentibus, interdum pullulare non desinant, ac præterea nonnulli perditionis filii sæpe reperti fuerint, qui majore commercii publici, & privatorum, seu etiam Communitatum, & Universitatum, ac Locorum Piorum, ipsiusque forsan Cameræ Apostolicæ detrimento, Syngraphas, seu Cedulas tam Montis Pietatis & Depositorum hujus Nostræ Almæ Urbis, quam Mensæ Nummariæ Sancti Spiritus, aut falsas conficere, aut genuinas corrumpere & alterare, alii autem, qui eas vel falsas, vel corruptas & alteratas, sive in Urbe, sive in aliis Civitatibus & Locis Ditionis Ecclesiasticæ, ubi nimirum hujusmodi Syngraphæ liberum obtinent cursum, & non secus ac auri & argenti signati monetæ, expenduntur, expendere præsumpserint; & licet adversus hujusmodi delinquentes, cujuscumque status, ordinis, & conditionis existant, condignæ, etiam ultimi supplicii, in generalibus Bannimentis, tum per Congregationem Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium super Consultationibus Negotiorum universi Status Ecclesiastici, quam per pro tempore existentes prædictæ Almæ Urbis Gubernatores ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice Camerarios, ac etiam Cameræ Apostolicæ Thesaurarios, Nostra & Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum auctoritate, editis, & promulgatis, aliisque Pontificiis legibus & Constitutionibus, inflictæ, latæ, & decretæ comperiantur; Cum tamen in occurrentibus causarum judiciis dubitari contigerit de omnimoda & plenaria hujusmodi pœnalium sanctionum extensione ad personas Ecclesiasticas, hujusmodi delictorum reas compertas, nec sine speciali definitione Nostra hujusmodi dubia submoveri posse visum fuerit:

Pœna ultimi supplicii sæpius quoque decreta in falsantes seu corrumpentes Cedulas Montis Pietatis, vel Banci S. Spiritus easque scienter expendentes.

§. 5. Idcirco Nos præfatas S. Pii V. & Urbani VIII. Prædecessorum leges atque Constitutiones contra tondentes monetas aureas & argenteas, seu alias circa eas delinquentes, necnon præmissa Bannimenta, aliaque statuta & decreta adversus falsificantes, & alterantes dictorum Montis, & Mensæ Nummariæ Syngraphas, seu Cedulas, easdemque falsas, seu alteratas scienter expendentes, quarum & quorum tenores præsentibus litteris pro insertis haberi volumus & decernimus, in omnibus, & innovamus: Ac præterea earumdem præsentium tenore, necnon Motu proprio, & certa, scientia, ac de Apostolicæ potestatis Nostræ plenitudine, prædictam Urbani VIII. Constitutionem, quæ incipit: *In suprema*: cum omnibus decretis & clausulis in ea contentis, ad omnes & singulas personas Ecclesiasticas, etiam quomodolibet exemptas, tam seculares, quam cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam de necessitate exprimendi, necnon Militiarum quarumcumque, etiam Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani Regulares, prædictas Cedulas falsificantes, seu aliter circa eas, & cum iis, ut infra, delinquentes, expresse extendimus & ampliamus; Itaut quicumque, etiam Ecclesiastici hujusmodi, prædictorum Montis Pietatis hujus Almæ Urbis, & Mensæ Nummariæ Sancti Spiritus, Cedulas falsificasse, nimirum falsas ad verarum imitationem & similitudinem confecisse, seu veras in substantialibus corrupisse, & quoad valorem in quacumque summa alterasse, quique in hujusmodi falsificatione, seu corruptione & alteratione, quolibet modo complices fuisse, nimirum aliqua ratione ea in re dolose operam præstitisse, etiamsi falsificatio, corruptio, alteratio hujusmodi extra Ditionem Ecclesiasticam patrata fuerit, quique demum hujusmodi Cedulas, seu falsas, seu, ut supra, corruptas & alteratas, tam in prędicta Urbe, quam in Bononien. Ferrarien., Beneventana, aliisque Civitatibus, Terris, Oppidis, & Locis Italiæ, Nobis & Sedi Apostolicæ prædictæ mediate vel immediate subjectis, scienter expendisse comperti fuerint, iisdem pœnis, etiam ultimi supplicii, quibus tondentes monetas aureas & argenteas, seu aliter circa eas delinquentes, juxta præmissas S. Pii V. & Urbani VIII. Prædecessorum leges & Constitutiones subjecti sunt, pariformiter puniantur, & cum effectu subjiciantur; &, si Ecclesiastici fuerint, etiam exempti & privilegiati, ut supra, prævia degradatione, Curiæ Sæculari puniendi tradantur.

Suborta quæstio, an sanctionibus hisce pœnalibus omnimode afficerentur Eccles.

Tolitur subjiciendo ipsos Eccl. Cedulas hujusmodi corrumpentes, vel dolose expendentes, omnibus pœnis in Urbani Const. statutis.

Prohibit. aliter judicandi.

§. 6. Atque ita, & non aliter, in quibusvis ejusdem Urbis, & Ditionis Ecclesiasticæ Tribunalibus, ac per quoscumque Judices in hac materia competentes, etiam specifica & individua mentione dignos, contra delinquentes in præmissis, etiam Ecclesiasticos exemptos, & privilegiatos, ut supra, in Judicio confessos, sive legitime convictos, procedi, decerni, judicari, & sententiari omnino mandamus; sublata cuilibet aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate; ac irritum & inane decernentes, si secus super his a quolibet eorum scienter vel ignoranter judicari contigerit.

Amplissima derog. contrarii.

§. 7. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis aliis, etiam Apostolicis, & in Generalibus, Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis Constitutionibus & Ordinationibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis, præfatis Ordinibus, Congregationibus, Societatibus, & Institutis, etiam de necessitate exprimendis, nec non Militiis quibuscumque, etiam Hospitali Sancti Joannis Hierosolymitani, & aliis Religiosis ac piis locis, alias concessis, ac sæpius confirmatis & innovatis; ac eorumdem, & quarumvis etiam Urbis præfatæ, nec non Bononien. Ferrarien. Beneventanæ, aliarumque Ditionis prædictæ Civitatum, Terrarum, Oppidorum, Castrorum, & Locorum, ac omnium & quorumcumque Tribunalium in ipsis consistentium, etiam confirmatione Apostolica, seu quavis alia firmitate roboratis, statutis, resolutionibus, usibus, stylis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus. Quibus omnibus & singulis, eorum omnium tenores pro expressis, ac de verbo ad verbum præsentibus insertis, necnon præscriptas in ipsis derogationum formas pro plene observatis habentes, ad præmissorum effectum dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris motu, scientia & potestatis plenitudine præfatis, specialiter & expresse derogamus; ac sufficienter derogatum fore decernimus; cæterisque contrariis quibuscumque.

Sumpto fides.

§. 8. Volumus autem, quod præsentes in Valvis Ecclesiæ Lateranen. Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ac in aliis consuetis ejusdem Urbis locis, publicentur & affigantur; & postquam sic affixæ & publicatæ fuerint, omnes & singulos perinde arctent & afficiant, ac si unicuique nominatim & personaliter intimatæ fuissent.

Sanctio pœnalis.

§. 9. Nulli ergo omnino Hominum liceat hanc paginam Nostræ approbationis, extensionis, ampliationis, mandati, decreti, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Dat. 13. Oct. 1756. Pont. 17.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLVI. pridie Kalendas Novembris, Pontificatus Nostri Anno Decimoseptimo.

J. Card. Pro-Datar.

Dom. Card. Passioneus.

VISA
De Curia J.C. Boschi.

L. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

PRÆ-

PRÆSCRIBITUR RATIO

Construendi Processus tum super statu Ecclesiarum in partibus infidelium existentium, & Populum fidelem habentium, quarum provisiones in Congregatione de Propaganda Fide proponuntur; tum super meritis præficiendorum iisdem Ecclesiis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoiram.

GRavissimum Apostolicæ procurationis ministerium, quod a supremo Pastorum Principe Jesu Christo per ineffabilem divinæ bonitatis suæ abundantiam imbecillitati Nostræ impositum est, & præclara Apostolicæ providentiæ ratio a fel. record. Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris inita, servata, ac tradita, jure ac merito a Nobis quoque exigunt, ut illa, quæ ipsi Romani Pontifices Prædecessores quomodolibet, ac præsertim pro forma ac dispositione promovendorum ad pastorale Ecclesiarum in infidelium partibus existentium, populumque fidelem habentium regimen statuerunt, sive nova confirmatione, quo firmius subsistant, & serventur exactius, sive pro rerum vicissitudine novis præscriptionibus, & additamentis indigeant, de novo deinceps approbare, & Apostolicæ auctoritatis præsidio, quatenus opus sit, munire; aliisque Pontificiæ benignitatis documentis, & statutis ampliare, & augere satagamus, & adnitamur.

Procem. Provid. Pont. circa ea, quæ a Prædec. sancita sunt pro iis, qui ad pastorale munus sunt promovendi.

§. 1. Sane post provida, ac salutaria decreta Concilii Tridentini super iis, qui ad Cathedrales Ecclesias promoveri deberent, felice recordationis Gregorius Papa XIV. Predecessor Noster, qui dum in minoribus esset, eidem Tridentino Concilio interfuerat, statim Apostolicas suas sub plumbo expeditas Litteras dedit. In ipsis certe omnia ad hujusmodi negotium opportuna, ac necessaria continentur. Porro, quo clarius ad praxim eadem ab ipso Gregorio Prædecessore statuta reducerentur, jussu recol. mem. Urbani Papæ VIII. itidem Prædecessoris Nostri anno 1627. ex Typographia Cameræ Apostolicæ prodiit in lucem Instructio particularis circa conficiendos rocessus inquisitionis in qualitates eorum, qui promovendi sunt ad regimen Cathedralium, aut aliarum superiorum Ecclesiarum, vel Monasteriorum, ad hoc ut in dictis Processibus conficiendis serventur Sacri Canones, & Concilia Generalia, præsertim Tridentinum, & Constitutio fel. rec. Gregorii P. XIV. super forma Processuum conficiendorum sub dat. Idibus Majis 1591 Pontificatus sui anno primo. Hinc autem Instructionem alia quoque subsequuta fuit, quæ in Congregatione particulari nonnullorum Romanæ Curiæ Prælatorum deputata a fel. pariter rec. Clemente Papa XI. itidem Prædecessore Nostro, & de Nobis meritissimo, atque in ædibus bon. mem. Josephi ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Sacripanti tunc temporis Congregationi de Propaganda Fide Præfecti die 9. mensis Octobris anno 1716. habita, maxime vertitur, cum adveniente casu vacationis, ac proinde provisionis earum Ecclesiarum, quæ sunt in partibus infidelium, & nihilominus habent populum fidelem, Processus promovendorum ad hujusmodi Ecclesias plerumque difficulter in hac alma Urbe Nostra confici possit.

Constit. hac de re edita a Greg. XIV, atque etiam instruction. ab Urb. VIII. & Clemente XI. pro confic. in Promovendos processu evulgatæ.

§. 2. Verum cum Ecclesiæ, quæ sunt in partibus infidelium, & populum habent fidelem, proponantur in Congregatione de Propaganda Fide, & consentaneum sit, ut quantocius de iisdem provideatur, ne diutius Pastore careant cum spirituali animarum detrimento; atque etiam cum Processus super statu Ecclesiarum, meritisque eligendorum, juxta laudatam utramque Instructionem, difficulter in Urbe confici possint, & experientia compertum sit, hujusmodi Processus longius protrahi, si alicui Episcopo in illis partibus immoranti committantur;

Pro Eccl. quæ sunt in partib. Infid. haud facile, quæ in illis instr. decreta sunt, præstari possunt.

tur; eapropter Nos pro Apostolica omnium Ecclesiarum sollicitudine Nobis injecta a Pastorum Principe Jesu Christo, cujus supremas vices in terris plane immerentes gerimus, primum quidem Apostolica Auctoritate, tenore præsentium, utramque Instructionem tum Urbani, tum Clementis Prædecessorum Nostrorum, quas hisce præsentibus pro insertis haberi volumus, confirmamus, atque in iis, quæ infra dicenda sunt quatenus adversentur, & opus sit, derogamus, & derogatum esse statuimus; deinde vero decernimus, & mandamus, ut ad omnes & singulos Venerabiles Fratres Antistites transmittantur Interrogatoria in hisce Nostris præsentibus Literis inserta. Præterea præcipimus, ut responsiones ipsi Antistites reddant, easque sua manu subscribant, ac proprio sigillo obsignent. Insuper jubemus hujusmodi responsiones asservari in Archivio ejusdem Congregationis de Propaganda Fide, ut quoties vacatio alicujus Ecclesiæ contigerit, loco Processus super illius statu, exhibeantur. Denique volumus; ac statuimus, ut quoties vacatio alicujus Ecclesiæ contigerit, loco Processus super illius statu, exhibeantur. Denique volumus, ac statuimus, ut cum novus Episcopus vel Archiepiscopus possessionem Ecclesiæ susceperit, ad ipsum mittantur prædicta Interrogatoria, quibus ut supra respondebit, ex quo collig possit, utrum spatio temporis aliqua mutatio intervenerit.

Eædem instruct. confirm. & approb. subjiciuntur tamquæ loco processus satis haberi debeant, super statu Eccl. in partibus infidel.

Interrogatoria super statu Ecclesiarum Albaniæ, Macedoniæ, Serviæ, Bulgariæ, Persidis, & Armeniæ.

I. In qua Provincia sit Civitas &c. cujus situs, qualitatis, & magnitudinis sit; quot constetur domibus, & a quibus Christifidelibus inhabitetur; cujus dominio in temporalibus subjaceat?

II. An in illa Civitate sit Ecclesia Cathedralis, vel Metropolitana: sub qua qua invocatione; cujus structuræ, & qualitatis? aut aliqua reparatione indigeat?

III. Si est Ecclesia Archiepiscopalis, quot Episcopos Suffraganeos habeat, & qui sint? si vero est Episcopalis, cui Archiepiscopo sit Suffraganea?

IV. An in dicta Ecclesia cura animarum exerceatur; per quem; an sit in ea Fons Baptismalis, ac servetur Sacrosancta Eucharistia publice, an vero privatim cum lampade, nec non olea sacra cum decentia.

V. An habeat Sacrarium sufficienter instructum cum sacra supellectili, cæterisque rebus ad Divinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis; & Cœmeterium, in quo Catholicorum corpora solummodo sepeliantur.

VI. An sint in ea Corpora, vel aliquæ insignes reliquiæ Sanctorum; & quomodo asserventur?

VII. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, ubi, & qualem, quantum distet ab Ecclesia; & an reparatione indigeat?

VIII. Qui sit verus valor redditeum mensę Archiepiscopali, vel Episcopalis; ad quam summam annuatim ascendant, & in quibus consistant?

IX. Quot existant in illa Civitate Ecclesiæ Parochiales; & an unaquæque habeat Fontem Baptismalem; quot item in illa existant Beneficia Ecclesiastica, legata pia, & Confraternitates? Quinam ibi sint Regulares, & an Conventus formatos habeant, aut Hospitia?

X. Quantum sit ampla Diœcesis; quot, & quæ loca amplectatur; quot in singulis locis existant familiæ Catholicæ?

XI. An, & quantum, Catholicæ Religionis exercitium, Sacramentorum administratio, divinique verbi prædicatio a Gubernatoribus infidelibus permittatur?

XII. Quot Sacerdotes seculares indigenę, & exteri sint in Diœcesi; & quot Clerici sint studiorum causa in aliquo Collegio, vel Seminario?

XIII. An sit magister aliquis, qui juventutem in literis, & rudimentis fidei instituat.

Inter-

Interrogatoria super statu Ecclesiarum Maris.

I. In qua Provincia sit Civitas &c. cujus situs, qualitatis, & magnitudinis sit; quot constetur domibus; & a quibus Christifidelibus inhabitetur; cujus dominio in temporalibus subjaceat?

II. An in illa Civitate sit Ecclesia Cathedralis, vel Metropolitana: sub qua invocatione, cujus structuræ, & qualitatis; aut aliqua reparatione indigeat?

III. Si est Ecclesia Archiepiscopalis, quot Episcopos Suffraganeos habeat, & qui sint; si vero est Episcopalis, cui Archiepiscopo sit Suffraganea?

IV. Quot, & quales sint in dicta Ecclesia Dignitates, Canonicatus, & alia Beneficia Ecclesiastica; quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum inibi in Divinis inservientium; quæ sit Dignitas major post Pontificalem, quales sint redditus Dignitatum, Canonicatuum, & aliorum Beneficiorum; & an adsint præbenda Theologalis, & Pœnitentiaria?

V. An in ea cura animarum exerceatur, per quem; an sit in ea Fons Baptismalis?

VI. An habeat Sacrarium sufficienter instructum sacra supellectili, cæterisque rebus ad Divinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis, Chorum, Organum, campanile cum Campanis, & Cœmeterium?

VII. An sint in ea Corpora, vel aliquæ insignes reliquiæ Sanctorum; & quomodo asserventur?

VIII. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, ubi, & qualem; quantum distet ab Ecclesia; & an reparatione indigeat?

IX. Qui sit verus valor redditūum mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis; ad quam summam annuatim ascendant; in quibus consistant?

X. Quot existant in illa Civitate Ecclesiæ Parochiales; & an unaquæque habeat Fontem Baptismalem, quot Monasteria virorum, & mulierum; quot Confraternitates, & Hospitalia; & an ibi sit Mons Pietatis?

XI. Quantum sit ampla Diœcesis; quot, & quæ loca amplectatur; quot in singulis locis existant familiæ Catholicæ; an, & quantum, Catholicæ Religionis exercitium, Sacramentorum administratio, Divinique verbi prædicatio a Gubernatoribus infidelibus permittatur?

XII. Quot Sacerdotes seculares indigenæ, & exteri, sint in Diœcesi; & quot Clerici sint studiorum causa in aliquo Collegio, vel Seminario?

XIII. An sit magister aliquis, qui juventutem in literis, & rudimentis fidei instituat?

§. 3. Qui ad hujusmodi Ecclesias promovendi sunt, si Romæ adfuerint, vel in Italia; Processus super qualitate personæ conficiatur: Si vero extra Italiam morentur, ac duo testes in Urbe sint, qui possint de illis ferre testimonium, tunc idem Processus super qualitate personæ minime prætermittatur. Quod si prædicti testes non adsint, tunc sufficiens habeatur judicium ejusdem Congregationis, quæ illum a Summo Pontifice eligendum consuluit.

Quid in processu super qua litaribus promovendi servandum sit, præscribitur.

Interrogatoria super qualitatibus Promovendi.

I. An cognoscat promovendum, quomodo, a quo tempore citra: an is sit ejusdem promovendi consanguineus, cognatus, affinis, nimirum familiaris, æmulus, vel odiosus?

II. An sciat, in qua Civitate, vel loco, & Diœcesi, promovendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ?

III. An sciat, ipsum esse natum ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus: & quæ sit causa scientiæ?

IV. An sciat cujus ætatis sit, præsertim an expleverit annum trigesimum, & quæ sit causa scientiæ?

V. An

V. An sciat, eum esse in sacris ordinibus constitutum; quibus, a quo tempore citra, præsertim an ante sex menses; & quæ sit causa scientiæ?

VI. An sciat, eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & devotum; & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sciat, eum semper Catholice vixisse, & in fidei puritate permansisse; & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An sciat, eum præditum esse innocentia vitæ, bonisque moribus, & an sit bonæ conversationis, & famæ: & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat, eum esse virum gravem, & prudentem, & usu rerum præstantem; & quæ sit causa scientiæ?

X. An sciat, eum aliquo gradu in Jure Canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse; quibus in locis; quanto tempore; & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Juri Canonico operam dederit; & an vere ea doctrina polleat, quæ *in Episcopo* requiritur, ad hoc, ut possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

XI. An sciat, eum aliquo munere aliquando functum esse, vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse; quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quam quoad prudentiam, integritatem, & mores; & quæ sit causa scientiæ?

XII. An sciat, eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, sive doctrinam; vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoveri; & quæ sit causa scientiæ?

XIII. An eum idoneum esse existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedralem, & præsertim eam, ad quam ipse est promovendus; an dignum, qui ad illam promoveatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiæ utilem, & proficuam futuram esse censeat; & quare ita existimet?

Quid in Episc. ab una ad aliam Eccl. transfer.

§. 4. Si quis Episcopus ab una Ecclesia ad aliam transferendus sit, tunc observentur ea omnia, quæ num. 1. decernuntur, quoad Processum super statu Ecclesiæ; pro altero vero, qui conficiendus erit super qualitate transferendi, ea serventur, quæ num. 2. præscribuntur.

Interrogatoria super qualitate Episcopi ad alteram Ecclesiam transferendi.

I. An testis cognoscat Episcopum transferendum; quomodo, & a quo tempore citra; an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus?

II. An sciat, ipsum consecrationis munus suscepisse; & quæ sit causa scientiæ?

III. An sciat, per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ; & quæ sit causa scientiæ?

IV. An sciat, eum in sua Ecclesia, & Diœcesi assidue resedisse; & quæ sit causa scientiæ?

V. An sciat, eum diligenter sæpedictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse, opportune omnibus necessitatibus occurrisse, & providisse; ejusque decreta, & mandata debitæ exequutioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An sciat, eum sæpe solemniter celebrasse; Ordinationes juxta necessitatum exigentiam habuisse; Confirmationis Sacramentum administrasse; cæteraque Pontificalia exercuisse; & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sciat, eum pietatis, caritatis, & prudentiæ in gubernando speciem dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse; & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An sciat, eum prudenter ubilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conservandis, & augendis jurisdictionibus spirituali, & temporali, juribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ; & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat vere ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, ut possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

X. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N., & an censeat, ejus translationem fore ipsi Ecclesiæ N utilem, & proficuam; & quare ita existimet, & censeat?

§. 5. Denique cum pro Vicariis Apostolicis titulo, & charactere Episcopali insignitis nullus Processus conficiatur super statu Ecclesiæ; attamen si in Urbe, vel in Italia commorentur, sin autem extra Urbem, & Italiam extiterint, ac duo testes in Urbe reperiantur, qui testimonium ferre possint, tunc fiat Processus super qualitate personæ. Processus vero in hac alma Urbe Nostra conficiendi omnino conficiantur coram Nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis Auditore. Quod si etiam testes deficiant, sufficiens habeatur judicium ejusdem Congregationis, quæ illum a Summo Pontifice eligendum consulet. Quid demum in Vicariis Apostol. charact. Episcop. insignitis?

§. 6. Omnia itaque, & singula a Nobis, ut præmittitur, præscripta, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, approbamus, & confirmamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robus adjicimus: salva tamen semper auctoritate memoratæ Congregationis de Propaganda Fide. Decernentes, præsentes Literas, & in eis contenta quæcumque, semper firma, valida, & efficacia existere, & fore; suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter observari debere, sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales & eorumdem Cardinalium Coneregationes, & quosvis alios quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, judicari, & definiri debere: ac irritum, & inane, quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari; Non obstantibus præmissis, & quibusvis aliis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, & quibuscumque Decretis in genere, vel in specie, aut in alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis cæterisque contrariis quibuscumque. Firmitati præmissorum consulitur.

§. 7. Volumus autem, ut earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu Præfecti, & Secretarii præfatæ Congregationis subscriptis, & sigillo ejusdem Congregationis munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur si forent exhibitæ vel ostensæ. Sumpt. fides.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 18. Januarii 1757. Pontificatus Nostri Anno decimoseptimo. Dat. die 18. Jan. 1757. Pont. 17.

Cajetanus Amatus.

CON.

CONFIRMATUR.

Decretum Congregationis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium universali adversus hæreticam pravitatem Inquisitioni Præpositorum, coram Sanctitate Sua habitæ, pro tollendis conciliandisque dissidiis & controversiis, inter nonnullos Antistites Indiarum Occidentalium, & Missionarios Societatis Jesu, exortis, super concessione Dispensationum Matrimonialium, juxta facultates ab Apostolica Sede utrisque concedi solitas.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

Cath. Regis stud. pro tollendis dissidiis inter Missionarios Soc. Jesu & Ord. locorum in Indiis circa dispositiones, quoad impedim. Matrim. excitatis.

Libentissime a Pontifice præstita ad hoc negotium opera, coacta coram se Cong. Car. S. Officii.

Hoc editum ab ea decretum.

CUM Venerabilis Frater Noster Joachinus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Portocarrero nuncupatus Episcopus Sabinensis, nomine Carissimi in Christo Filii Nostri Ferdinandi Hispaniarum Regis Catholici, cujus regiis negotiis apud Nos, & Apostolicam Sedem agendis, præest, Nobis exposuerit obortis quibusdam dubiis, circa facultates concedendi Dispensationes Matrimoniales, quibus Dilecti Filii Presbyteri Societatis Jesu, Missionarii per Indias Orientales & Occidentales constituti, ex Apostolicæ Sedis Indultis gaudere dicuntur, & circa hujusmodi facultatum usum & exercitium; ad removendas dissensiones inter eosdem Presbyteros Missionarios, & Ordinarios locorum, sedandosque conscientiarum & animorum motus, Nostram ejusdemque Apostolicæ Sedis definitionem magnopere exoptari; cumque, præter urgens pastoralis curæ & sollicitudinis debitum, quo ad hujus præsertim generis officia impellimur, gratissimum Nobis accidat justis semper & æquis præfati Catholici Regis votis obsecundare; statim propositæ materiæ discussionem demandavimus Congregationi Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, in rebus Fidei, aliisque Sancti Officii nuncupati negotiis Generalium Inquisitorum; haud tamen propterea refugientes laborem studiumque singula per Nos ipsos inspiciendi atque discutiendi. Itaque coacta coram Nobis die 29. Julii elapsi anni 1756. prædictorum Cardinalium Congregatione, auditis etiam prius Consultoribus, tum Sacræ Thelogiæ Magistris, tum Canonici Juris Peritis, captæ editæque fuerunt sequentes resolutiones distinctim expressæ in infrascripto Decreto, quod ipsi jam tum approbavimus & confirmavimus, cujusque tenor talis est, videlicet.

DECRETUM.

Occasio obortæ controv. recenset.

CUM olim R. P. Ignatius de Padilla, quo tempore Civitati Sancti Dominici in Insula Hispaniola Indiarum Occidentalium præerat Archiepiscopus, complures excitasset controversias adversus Presbyteros Societatis Jesu, circa Dispensationes Matrimoniales, quibus nimirum ipsi, in vim specialium facultatum sibi, ut asserebant, competentium, cum Neophytis Indiarum Orientalium & Occidentalium, super impedimentis Matrimonii dirimentibus, & antea dispensaverant, & adhuc dispensare peragebant; cumque subinde R. P. Joseph Moreno Curiel, qui, postquam præfatus R. P. Ignatius ad Ecclesiam Jucatanensem in Indiis Occidentalibus Hispanicis sitam translatus fuit, eidem in Archiepiscopatu S. Dominici successit, illius actionem ea de re studiumque prosequutus fuerit; ut hujusmodi controversiis quantocitius finis imponatur, infrascripta dubia proposita, discussa, & dirempta sunt a Sanctissimo D.N. BENEDICTO PP. XIV. feliciter regnante, audita prius sententia & consilio Reverendissimorum DD. Cardinalium Generalium Inquisitorum in Congregatione coram Sanctitate Sua habita die 29. Julii anni 1756.

Dubia proposita in Congr.

Dubia autem proposita sunt, quæ sequuntur: Primum, an facultates in Apostolicis Brevibus concessæ Presbyteris Societatis Jesu, qui Missionariorum munus

per

per Indias exercent, atque illæ potissimum, quæ Matrimoniales Dispensationes respiciunt, ad eas Provincias protendantur & loca, quæ pluribus abhinc annis ad S. Cathol. Religionem redacta sunt, in quibus reperiuntur Infideles aliunde profecti, & ultro Christi Fidem amplexi; adeo ut Missionarii operam studiumque suum impendant, non quidem in iis ad Sanctam Religionem convertendis, sed tantummodo in iisdem Christianæ Doctrinæ institutionibus rectisque moribus informandis.

Secundum: quatenus memoratæ facultates ad hujusmodi Regiones protendantur, ac præsertim facultas concedendi Dispensationes quoad prædictorum Matrimonia exerceri valeat; an id ita accipiendum sit, ut concessa dicatur auctoritas dispensandi super impedimentis publicis pro foro externo, tum ante tum post contractum Matrimonium.

Tertium: an posita extensione facultatum ad publica quoque impedimenta pro foro externo, & in casibus contrahendi, æque ac jam contracti Matrimonii, hujusmodi facultatibus uti possint Missionarii per ea loca, in quibus Episcopus Diœcesanus easdem obtinet facultates sibi ab Apostolica Sede peculiaribus Indultis concessas.

Quartum: etsi possent Missionarii Dispensationes concedere, suisque uti facultatibus etiam pro foro externo, an tamen id ipsis præstare liceat sine prævia summaria Informatione, coram Notario, locique Vicario capta, ad comprobandas dispensationis causas, & impedimentorum qualitates; an potius satis adhibenda sit verbalis & extrajudicialis instructio seu informatio.

Quintum: an, quatenus hujusmodi facultates concessæ tantummodo dignoscantur Missionariis adlaborantibus pro conversione Infidelium, & non aliis; revalidanda sint Matrimonia celebrata in vim dispensationum, quas pro exteriori foro indulsissent Missionarii, qui in tradendis Fidei rudimentis, informandisque moribus solummodo exercentur.

Priusquam vero ad propositorum dubiorum decisionem procedatur, summatim recensenda sunt ea, quæ pertinent ad facultates, quæ Presbyteris e Societate Jesu Missionariis, cum pro Orientalibus, tum pro Occidentalibus Indiis, peculiaribus Apostolicis Brevibus tribuuntur: exinde enim pendet justa dubiorum resolutio. Utque res ordine procedat, primo exponetur summa memoratarum facultatum, quoad impedimenta Matrimonii, deinde expendetur concessum jus ipsis facultatibus utendi, tam in interiori, quam in exteriori foro; tertio indicabuntur personæ, cum quibus dispensare possunt Missionarii: quarto recensebuntur loca; in quibus integrum ipsis est præfatis facultatibus uti; quinto denique attingentur quæcumque ad rectum dispensationum usum conferre possunt atque omnia desumuntur ex concessionum Brevibus, a superioribus Romanis Pontificibus, atque etiam a Sanctissimo Domino Nostro feliciter regnante expeditis.

Nonnulla ad rectam dubiorum resolution. expendenda præmittuntur.

Ducto itaque initio, juxta præstitutam methodum, ab ipsa vi atque substantia facultatum quoad impedimenta Matrimonii concessarum; quum olim facultas amplissime protenderetur ad omnia impedimenta, sive gradus, non vetitos jure Divino, ea in subsequentibus Pontificiis Brevibus nonnihil cohibita fuisse dignoscitur: prohibentur namque modo Missionarii dispensare *in primo Consanguinitatis vel Affinitatis gradu* (A). excepto tantum *primo gradu, etiam rectæ lineæ, affinitatis, ex illicita tamen copula resultatis*, (B). Atque hæc quidem omnia, ad hoc ut *Fideles Matrimonium inter se contrahere, seu in eo etiam scienter contracto remanere possint* (C): Quibus verbis tam inita, quam ineunda Matrimonia comprehenduntur.

Et primo, quæ vis insit facultatib. dispensandi concessi Missionariis Soc. Jesu.

Proximum est, ut de præfatarum facultatum usu, quoad internum externumve forum videatur. Licet autem facultates in prioribus indultis concessæ, ad forum conscientiæ restrictæ essent, in posterioribus tamen concessionibus ad externum quoque forum ampliatæ conspiciuntur; ea tamen lege adjecta, ut quibus in locis reperiuntur Ordinarii easdem habentes facultates, ab Apostolica Sede sibi de more concessas, vel absunt ducentis saltem passuum millibus, nequeant So-

Qualis esse debeat earum usus quoad internum extern. forum.

Societatis Missionarii suis uti facultatibus pro foro externo. Ordinariis etenim reservata est privativa facultas, dispensandi in exteriori seu judiciali foro; neque datum esse missionariis, ut dispensationes ejusmodi indulgere, concessisque sibi pro foro externo facultatibus uti valeant, præterquam in iis locis, in quibus nulli adsunt Ordinarii, Episcopi nimirum seu eorum Vicarii, vel, si qui existunt, ultra duas dietas, non minus ducentis passuum millibus inde absunt; aut si præsentes adsunt, vel parum distant, non tamen a Sede Apostolica impetrarunt facultativa dispensandi indulta, quæ Patribus Missionariis concessa reperiuntur (*D*). Ad forum porro conscientiæ tantum semper cohibita apparet tributa facultas dispensandi *in primo gradu rectæ lineæ affinitatis ex copula illicita resultantis*, super quo impedimento dispensare permittuntur *in occultis, & in foro conscientiæ tantum, ac urgentibus justis causis* (*E*).

Cum quibus personis dispensare possint.

Hinc transeundo ad personas, cum quibus Missionarii, sive pro conscientia, sive pro judiciali foro, juxta præmissa, dispensare possunt; Neophyti quidem hi sunt. Neophytorum autem appellatione, secundum editas & a Summis Pontificibus approbatas resolutiones, non solum intelliguntur ii, qui paulo ante Baptismum susceperunt, sed etiam eorum filii, quamvis in infantia baptizati fuerint, ac insuper ii, qui ex Indo Neophyto, & ex Muliere Europea, vel ex Europæo Viro, & Indica Muliere sunt progeniti, ideoque *mixti* seu *mistitii* vocitantur. Atque hæ sunt omnino personæ, cum quibus dispensare possunt Missionarii, (*F*): interdicta ipsis quacumque facultate dispensandi cum *Quarteronibus* & cum *Pucuellibus*; cum iis nimirum, qui vel pro una tantum parte ducunt originem ab Indis Neophytis, ideoque dicuntur *Quarterones*; vel per Proavum, aut Proaviam dumtaxat ab Indis Neophytis trahunt originem, proindeque *Pucuelles* appellantur; quum hi Neophytorum nomine seu appellatione contineri non possint, ac consequenter nequeant Missionarii cum illis, sive in foro conscientiæ, sive in foro judiciali, super Matrimonii impedimentis dispensare: Eorum nomine veniunt tantummodo ii, qui fuerunt superius designati: quorum facultas cohibita est ad Neophytos. (*G*).

Loca, in quibus dispensandi facultate uti.

Quod spectat ad loca, in quibus Missionarii præfatis dispensandi facultatibus, ut supra, uti possunt, satis perspicua res est, quum Indulta ipsis concessa, utriusque, Orientalis nempe, & Occidentalis, Indiæ partes, seu Provincias, aliasque Maris Oceani Regiones, diserte complectantur (*H*).

Justa debet subesse causa dispensationis & omnia gratis expedienda.

Quare nil aliud reliquum est, quam ut ea tradantur, quæ ad rectum probatumque Dispensationum usum conferre possunt. In quo sane, præter exactam observationem eorum, quæ superius adnotata sunt, duæ potissimum generales regulæ servari debent: prima nimirum, ut in omni Dispensatione justa adsit illius concedendæ causa; altera, ut tunc etiam, quum pro exteriori foro conceditur Dispensatio, nihil plane recipiatur, sed omnia gratis fiant (*I*). Quamvis autem in Brevibus facultativis, quæ olim tradi solebant Episcopis & Ordinariis præfatarum Regionum, pro Dispensationibus super impedimentis Matrimonialibus in foro interno externoque concedendis, junctum iis legeretur, ut in Dispensationibus pro foro externo indulgendis, Missionariorum consilium exquirerent, quoties hi tam longe non abessent, ut id sine magno incommodo præstari non posset: cum tamen Episcopi subinde petiissent se levari hoc onere, quod etsi alias poterat opportunum videri, nunc quidem temporis nonnisi ad serendas discordias aptum dignoscebatur, ut omnis dissidiorum & offensionum inter Ordinarios locorum, & Missionarios occasio submoveretur, plena libertas iisdem Ordinariis relicta est dispensandi etiam in foro externo, sublato penitus onere memoratum antea consilium requirendi (*K*).

Ordinarii locorum in dispensationib. conced. non tenentur Mission. consilium exquiret. In quo casu teneantur Episcopi subdeleg.

Præterea cum Episcoporum arbitrio concredita reperiatur facultas subdelegandi idoneos probatosque Sacerdotes, qui pro ipsis Episcopis, subdelegantibus, in remotis Diœcesum locis, Dispensationes concedant pro exteriori seu judiciali foro (*L*); ad confovendam eo magis inter Episcopos & Missionarios animorum consensionem, statutum est, ut si pro iis locis nulli deputati reperiantur Vicarii, vel absint spatio ducentorum milliariorum, non possint ab Episcopis alii subde-

delegari Sacerdotes; quam qui ab Apostolica Sede habent dispensandi facultatem; hi autem soli consueverunt esse Missionarii.

Mission. pro elargiendis dispensat.

Denique ad rectum usum facultatum dispensandi, adnotasse juvabit, facultatem dispensandi in foro conscientiæ perpetuo concessam esse; eam vero, quæ ad forum judiciale spectat, intra viginti annorum curriculum esse cohibitam (*M*). Cumque juxta receptam praxim, soleat hujusce facultatis confirmatio indulgeri, omnino necesse est, ut Missionarii hac in re sibi provide consulant, non redigentes ad suprema propemodum statuti termini momenta cogitationem & curam petendæ confirmationis; ne periculum subeant, vel nullitatis actus, si quid efficiant post elapsum facultatum terminum, vel fraudandi pauperes Christifideles opportunis malorum remediis, quatenus eo deveniant, ut hujusmodi facultatibus amplius uti non valeant. Hæc sunt, quæ in Apostolicis Constitutionibus San. Mem. Pii IV Pont. Max. aliorumque ipsius Successorum, & in Pontificiis Brevibus Clementis IX. Alexandri VIII. Clementis XI. Clementis XII., & Sanctissimi Domini Nostri BENEDICTI XIV. feliciter Regnantis, continentur; quibusque, ut par est, observatis ac respective perpensis, non solum omnes submoventur controversiæ, verum etiam facilis evadit & obvia responsio ad Dubia, quæ ad Sacram Congregationem examinanda ac dirimenda transmissa fuerunt.

Quamdiu facultas dispensandi in Mission. duret.

Primo itaque Dubio, quo quæritur, an facultates concessæ Presbyteris Societatis Jesu Missionariorum munus per Indias obeuntibus, & nominatim illæ, quæ Dispensationes Matrimoniales respiciunt, ad ea protendantur loca & provincias, in quibus non alii reperiuntur Infideles, quam qui aliunde venerunt, Christique fidem ultro amplexi sunt; affirmativum redditur responsum, ad formam tamen Brevium, & Constitutionum Apost. quæ superius indicatæ fuerunt.

Responsa ad proposita dubia.

Secundo itidem Dubio, quo quæritur, an quatenus facultates ad memorata quoque loca protendantur, eædem comprehendant Dispensationes Matrimoniales super impedimentis publicis, pro foro externo, tam ante, quam post contractum Matrimonium concedendas, affirmative respondetur, juxta tamen disposita in Apostolicis Brevibus superius indicatis.

Tertio Dubio, quo exquiritur, an Missionarii præfatis facultatibus uti possint in iis locis, in quibus Diœcesani Episcopi similes obtinent facultates: respondetur, posse eos uti memoratis facultatibus, pro foro externo, tam in Matrimoniis contractis, quam in contrahendis dispensando, in iis tamen locis, in quibus non existunt Ordinarii similibus facultatibus instructi, vel absunt ultra duas Dietas, non minus ducentis millibus passuum, juxta id, quod itidem in Brevibus & Constitutionibus Apostolicis cautum reperitur.

Quarto, quo definiendum proponitur, num in iis casibus, in quibus possunt Missionarii dispensare in judiciali foro, hoc ipsis præstare liceat sine prævia summaria informatione coram Notario & Vicario loci capta, ad comprobandam Dispensationis causam & impedimenti qualitatem, vel potius sufficere dicenda sit verbalis & extrajudicialis informatio: responsum est, nihil esse innovandum: & quoniam superioribus temporibus sufficiens visa est moralis certitudo tum causæ dispensandi, tum obstantis impedimenti, quantumvis judicialibus documentis non innixa, satius esse, ut eadem methodus in futurum quoque retineatur.

Ad quintum denique Dubium, respiciens convalidationem Matrimoniorum, de quo quærebatur sub hypothesi eorum nullitatis, desumptæ ex defectu facultatum in iis, qui Dispensationes concesserunt ad ea Matrimonia ineunda: quum ex data superius responsione ad primum dubium satis deprehendere licuerit hujusmodi positionem, seu hypothesim non subsistere, nullus relinquitur respondendi locus.

Hæc itaque sunt responsa data, seu resolutiones captæ in Congregatione Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum habita coram Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO PP. XIV., quas Sanctitas Sua, prævio maturo examine, approbavit & confirmavit: volens easdem, ad majorem solemnitatem, Apostolicis litteris in forma Brevis roborari: præcipiensque, ut, quoties casus confirmandi hujusmodi facultates ob-

A Pont. approbantur.

 ve-

venerit, imposterum confirmatio non concedatur, nisi præmissa seria adnotatione temporis, quo indultum antea concessum fuerit, ut ita deprehendatur, an constitutus in eo terminus sit elapsus, exindeque valeat hae super re opportune provideri: Ac denique injungens omnibus Ministris seu Officialibus utriusque Secretariæ, videlicet Brevium Secretorum, & Congregationis de Propaganda Fide, ut sive nova fiat concessio, sive confirmatio facultatum jampridem obtentarum indulgeatur Missionariis Societatis Jesu, tam concessio, quam confirmatio, ad normam eorum, quæ præsenti Decreto exposita sunt, atque statuta, in omnibus & per omnia redigantur & conformentur.

Monumenta, quibus innixa sunt, ea quæ in supradicto Decreto Sanctissimi D. N. BENEDICTI Papæ XIV. statuuntur.

(A) IN *quocumque, seu quibusvis, non tamen in primo, Consanguinitatis vel Affinitatis gradibus*: Ita legitur in Brevi San. Mem. Alexandri PP. VIII. quod incipit. *Animarum saluti*: quod est 14. in ordine Tom. IX. novissimi Bullarii Romae impressi §. 9.

(B) *In primo gradu etiam rectæ lineæ ex copula illicita resultantis*: Hæc sunt verba Brevis San. Mem. Clementis PP. XII. quod incipit: *Cum dubium*: & est 142. in ordine, Tom. XIV. citati Bullarii §. 2.

(C) *Ut matrimonium inter se contrahere seu in eo etiam scienter contracto remanere valeant*: Ita legitur in Brevibus Summorum Pontificum Alexandri VIII. Clementis XII. & aliorum.

(D) *Præterea ejusdem Societatis Jesu Provincialibus, vel ab eis deputandis Presbyteris, cum Neophytis Provinciarum utriusque Indiæ, aliarumque Maris Oceani Regionum, in quibus inter Infideles Fideles existunt, & non absunt Ordinarii similem facultatem habentes, vel ultra duas dietas existunt, in quocumque, seu quibusvis, non tamen in primo Consanguinitatis, vel Affinitatis gradibus, vel alias, conjunctis, seu se attinentibus, aut Matrimonium inter se contrahere, seu in eo etiam scienter contracto remanere valeant, in foro conscientiæ tantum, gratis tamen dispensandi; & insuper ibidem, locorum Ordinariis &c. etiam in judiciali foro: in reliquis autem Provinciis præfatis; Ordinariorum præsentia destitutis, vel ab eis ultra duasdietas prædictas, non minus ducentis millibus passuum remotis, Provincialibus & Deputatis Presbyteris prædictis cum eisdem Neophytis, non tamen in primo gradu, in utroque foro, gratis dispensandi*: Ita legitur in citato Brevi San. Mem. Alexandri VIII. §. 9. & in citato Brevi San. Mem. Clementis XII. §. 2.

(E) *Cum eisdem Neophytis in primo gradu, etiam rectæ lineæ, affinitatis ex copula illicita resultantis se attinentibus, ut Matrimonium quoque inter se contrahere, seu in eo etiam scienter contracto remanere similiter valeant, in occultis tamen, & in foro conscientiæ tantum, ac urgentibus justis causis, gratis tamen dispensandi*: Sunt verba citati Brevis San. Mem. Clementis XII. §. pariter 2.

(F) *Et insuper quia a nonnullis dubitatum, seu hæsitatum fuit, an omnes Indigenæ illarum Regionum oriundi & naturales, & Christianorum indigenarum etiam baptizatorum filii, etiam in eorum infantia baptizati, jure Neophyti appellari possint, idcirco tenore earumdem præsentium decernimus & declaramus, omnes oriundos seu naturales supradictarum omnium tam Orientalium, quam Occidentalium partium, imo etiamsi Æthiopes, Angulani, vel quarumvis aliarum transmarinarum regionum, etiamsi Christianorum filii, & in infantia baptizati, vel etiam inter se, vel cum Europeis mixtim progeniti sint, ad confessionis hujusmodi effectum, esse & intelligi debere Neophytos..... Quid etiam quia de mixtim progenitis, quos Mixtos vocant, majus dubium accepimus, cum eisdem mixtis, quos similiter ad hunc effectum Neophytos censendos esse decernimus, in gradibus & Matrimoniis contractis & contrahendis prædictis, gratis tamen, dummodo non ita facile id fiat, dispensare posse; eisdem Presbyteris facul-*

cultatem desuper concedimus opportunam: Verba sunt citati Brevis San. Mem. Alexandri VIII. §. 16., in quo etiam confirmatur similis alia præcedens Constitutio San. Mem. Clementis PP. IX. quæ incipit : *Animarum saluti* : expedita die 8. Januarii 1669.

(*G*) Proposito in generali Congregatione Cardinalium Generalium Inquisitorum habita feria IV. die 2. Junii 1618. sequenti dubio*: An appellatione* Neophytorum *Indi solum noviter conversi comprehendantur ; an non etiam qui sunt originarii per omnes eorum lineas, qua pro una dumtaxat parte ab illis originem trahunt, vulgo* Quarterones *appellati : & an comprehendantur , qui octavam partem per Proavum & Proaviam, & sive ab alterutro, sive ab utroque habeant , vulgo* Pucuelles *nuncupati*: Huic dubio responsum fuit: *Non comprehendi Quarterones, multoque minus Pucuelles* : Hoc Congregationis Responsum confirmatum subinde fuit, instante Rege Catholico, una cum aliis Declarationibus, a San. Mem. Clemente PP. XI. in suis Apostolicis literis expeditis in forma Brevis die 29. Aprilis 1701. & iterum aliis literis Apostolicis in forma Brevis expeditis a Summo Pontifice BENEDICTO XIV die 17. Julii 1748.

(*H*) Verba Brevium pro re, de qua nunc agitur, sunt comprehensiva *omnium tam Orientalium, quam Occidentalium partium , & etiam Æthiopum , Angolanorum, & quarumvis aliarum transmarinarum Regionum*: Id colligitur ex præcitatis verbis contentis in Brevi San. Mem. Alexandri VIII. §. 16.

(*I*) Verbum: *gratis:* reperitur in omnibus Apostolicis litteris, & concessionibus ad hanc materiam spectantibus.

(*K*) Feria 12. die 3. Maji 1752. Lecto Memoriali , in quo Procurator Generalis Societatis Jesu postulabat renovationem facultatum extraordinariarum in forma Brevis, quæ ab anno 1734. San. Mem. Clemente XII. ad annos viginti pro Missionariis ejusdem Societatis propagatæ fuerant , Eminentissimi ac Reverendissimi DD. Cardinales Generales Inquisitores dixerunt : *Pro gratia* renovationis Brevis, dempta tamen clausula, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit : & est, quæ sequitur : *Et insuper locorum Ordinariis , ut de Presbyterorum eorumdem tamquam Adjutorum & Assessorum suorum , in locis præfatis , & ubi eorum commode haberi potuerit copia, consilio, & cum illis , etiam in judiciali foro*: Et Feria v. die ejusdem mensis in consueta Audientia per R. P. Assessorem S. Officii a Sanctissimo Domino Nostro BENECICTO Papa XIV. habita , Sanctitas Sua benigne annuit pro renovatione Brevis, dempta tamen clausula, ut supra. Hoc Decretum communicatum fuit per R. P. Assessorem S. Officii, R. P. Secretario Sacræ Congregationis de Propaganda Fide sub eadem die quinta Maji 1752.

(*L*) *Dictisque Ordinariis alios Presbyteros idoneos a se prius approbatos , in locis , ubi non adsint Missionarii similem facultatem habentes , quoad præmissa in sui locum subdelegandi, licentiam & facultatem auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus & impertimur* : Ita legitur in citato Brevi San. Mem. Clementis PP. XII. §. 2.

(*M*) In Brevi Apostolico San. Mem. Pii IV. expedito die 15. Junii 1563. habentur hæc verba : *In foro conscientiæ tantum perpetuo :* Prorogatio ad annos viginti *pro foro externo* legitur tam in hoc , quam in aliis subsequentium Summorum Pontificum Brevibus.

§. 2. Nunc autem cupientes, ut ea, quæ prævio tam sedulo accuratoque examine, in præinserto Decreto definita, decisa, & constituta fuerunt, eo semper firmius subsistant, & serventur exactius, præinsertum Decretum singulaque in eo contenta, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, confirmamus & approbamus, & quatenus opus esset, eadem illa ex integro, ac in omnibus & per omnia juxta præinserti Decreti seriem & tenorem, dicta Apostolica auctoritate, ac earumdem præsentium literarum tenore, statuimus, decernimus, & ordinamus, illisque inviolabilis firmitatis robur adjicimus. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas & efficaces existere, suosque integros & plenarios effectus sortiri & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, ple- Decret. hujusmodi Apost. auctor. munimine roboratur.

pleniſſime ſuffragari, ac reſpective ab iiſdem obſervari debere; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Congregationes, dictæque Apoſtolicæ Sedis Nuntios, judicari & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quibuſcumque in contrarium non obſtantibus. §. 3. Non obſtantibus contrariis forſan, etiam Apoſtolicis, ſeu in Synodalibus, aut Provincialibus Conciliis editis Conſtitutionibus & Ordinationibus, ſeu per dictas Indiarum Regiones invectis uſibus & conſuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & Literis Apoſtolicis, dictarum Regionum Eccleſiis, etiam Metropolitanis, earumque Præſulibus, ſeu cujuſvis Ordinis, & Inſtituti, etiam præfatæ Societatis Jeſu, Miſſionibus, & Presbyteris Miſſionariis, in genere, aut in ſpecie, etiam ad Regum, aliarumque ſublimium Perſonarum inſtantiam, ſeu, quorumcumque meritorum intuitu, ſub quacumque forma conceſſis; ac ſæpius confirmatis & innovatis. Quibus omnibus & ſingulis, illorum tenores præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum dumtaxat, ſpecialiter & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Sumpt. fides. §. 4. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio & extra adhibeatur; quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Dat. 17. Januar. 1757. Pont. 17. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 17. Januarii MDCCLVII. Pontificatus Noſtri Anno decimoſeptimo.

Cajetanus Amatus.

XXV. A N T I Q U U S U R B I S

Pantheon, nunc Eccleſiæ Sanctæ Mariæ ad Martyres nuncupata, ſub peculiari Romanorum Pontificum tutela ſuſcipitur, ejuſque Fabricæ conſervatio Apoſtolicarum Ædium Præfecto pro tempore committitur, Palatii Apoſtolici ſumptibus procuranda.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Procem. AD ſummi Sacrorum Chriſtianorum Antiſtitis curam ſpecialiter pertinere non ambigitur, ut conſervationi & decori Sacrarum Ædium diligenter proſpiciat, earumque præſertim, quæ remotiſsimæ antiquitatis memoria, egregii operis amplitudine, & quod magis eſt, pretioſis Sacrarum Reliquiarum theſauris, ac ſingulari Chriſtifidelium cultu jampridem conſpicuæ, inter alia Deo ſacra loca ſupereminere, peculiariſque ſollicitudinis ſtudium ſibi vindicare conſpiciuntur.

Quam celebre Romæ fuerit Templum Pantheon. §. 1. His porro nominibus neminem ignorare arbitramur, quantum clareſcat celeberrimum Romæ Pantheon, quod olim a Marco Vipſanio Agrippa in Campo Martio extra Urbem inſigni æternoque opere extructum, nunc in ipſiur Urbis interiori, ac frequentiſsima regione ſitum deprehenditur, ex quo nimirum Aurelianus Imperator ejuſdem Urbis ambitum latius prolatum, novis mœnibus circumcluſit; quod quidem Pantheon, ineunte ſeptimo Eccleſiæ ſæculo, Prædeceſſor Noſter S. Bonifacius Papa IV. ab Imperatore Phoca ſibi conceſſum, & ab

omni

omni Gentilium superstitione expurgatum, vero æternoque Deo sub invocatione Beatæ Mariæ Virginis Martyrum Reginæ dicavit.

A S. Bonif. IV. Deo in honorem B. Mariæ Virginis Mart. Reginæ dicatum, atque ingenti Sacrarum reliquira copia insignitum.

Ea occasione Sanctissimus Pontifex, veteris disciplinæ retinentissimus, juxta quam incruentum Religionis Nostræ Sacrificium, aut ad ipsa Sepulchra Martyrum, aut super Altaria, quæ simul eorum corporum conditoria evasissent, Omnipotenti Deo convenientissime offerri consuevit, ingentem vim Sacrarum Reliquiarum e variis Martyrum Cœmeteriis collectam, solemni instituta pompa, non minus XXVIII. curribus, ut vetus traditio docet, impositam, in acquisitum Christianæ Religionis Templum invexit; nec alia occasione putandum est sub Ara majore collocata fuisse Corpora Sanctorum Martyrum Rasii & Anastasii, quæ inibi reperta An. Jubilæi MCLXXV. jubente piæ memoriæ Prædecessore Nostro Clemente Papa X., festiva prius supplicatione in eorum honorem, & ad intermortuam ipsorum memoriam in populo revocandam, per Urbem ducta, in eumdem locum religiosissime restituta fuerunt.

Solemnis ubique extitit hujus Dedicationis memoria.

§. 2. Ecclesiæ hujus Dedicatio, utpote insignis Christianæ Fidei triumphus de extincta Idolalatriæ tyrannide, in Romana quidem Ecclesia adhuc ipso die consecrationis ejus, qui fuit tertio Idus Martii, anniversaria celebritate recolitur; ideoque ab antiquo tempore jugiter observatum fuisse evincit Sacramentarium vetus Gregorianum nuncupatum, ab Hugone Menardo editum, in quo prædictæ diei Missa ita inscribitur; *In Natali Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Martyres*: quo scilicet *Natalis* nomine, non solum Martyrum obitus, sed Ecclesiarum quoque Dedicationis, ac etiam Sedium Episcopalium constitutiones, ipsasque Sacrorum Pastorum consecrationes ac enthronismos appellari consuevisse constat. Quum autem hujusce diei solemnitas per Christianum Orbem longe lateque propagata, frequentes ad Urbem attraheret Fideles eo anni tempore, quo consumptis jam superioris anni frugibus, sæpe eveniebat, ut confluenti multitudini nequaquam sufficiens annona suppeteret; hinc satius visum est Prædecessori nostro Gregorio Papæ IV. circa annum Domini octingentesimum trigesimum quartum, hujusmodi solemnitatem ad opportunissimum anni tempus, ad diem videlicet Kalendarum Novembrium, celebrandam transferre: quo facto, solemne Festum, quod nunc prædicta die, non solum in honorem Deiparæ Virginis, & Sanctorum Martyrum, sed etiam in cæterorum omnium Cœlestium spirituum, atque Sanctorum cum Christo regnantium memoriam, universa per Orbem Ecclesia concelebrat, institutum fuisse non dubitatur.

Atque hinc translata hujusm. solemnit. a Greg. IV ad diem Kal. Novemb. omnium SS. festum celebrari cœpit.

§. 3. Celebris quoque fuit superioribus sæculis ad eamdem Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Martyres Romanæ Ecclesiæ Conventus, alia per singulos annos stata die haberi solitus, Dominica videlicet, quæ Festum Pentecostes immediate præcedit; dum Pontifex cum universo Clero ad eam accedens, Stationemque ibi & Missarum solemnia celebrans, sermonem ad Populum habebat de Spiritus Sancti adventu proxime recolendo, in cujus typum, (ut ait Benedictus Canonicus in suo Cæremoniali, quod Prædecessori Nostro Cœlestino Papæ II. tunc S. R. E. Cardinali Vidoni de Castello nuncupato, inscriptum edidit) *de altitudine Templi mittebantur Rosæ in figuram Spiritus Sancti*, quæ scilicet igneas linguas decidendo repræsentabant; unde etiam apud Scriptores Ecclesiasticos hujusmodi dies Dominica *de Rosis*, seu *de Rosa* appellata fuit, & adhuc hujusce ritus vestigium retinetur ab ipsius Eccl. Canonicis, quibus prædicta die Officia Divina in Choro persolventibus Rosæ distribuuntur.

Magnus quoque ad idem Templum conventus erat Rom. Eccl. proxima ante Pentecosten Dominie.

§. 4. Ecclesia isthæc a vetustissimis temporibus non solum Parochialis, sed etiam Collegialis fuisse dignoscitur, insigni videlicet Sæcularium Canonicorum Capitulo jugiter decorata: ac insuper ex authenticis Romanæ Ecclesiæ monumentis eruitur, eam aliquando Presbyteri Cardinalis Titulum extitisse, quamvis recentioribus sæculis inter Urbis Titulos minime adnumerata fuerit, donec fel. record. Prædecessor Noster Benedictus Papa XIII. adlecto in Diaconorum Cardinalium Ordinem bon. mem. Nicolao de Judice, qui sub Clemente XI., Apostolicarum Ædium Præfectus quum esset, eidem Ecclesiæ instaurandæ ordinandæque præfuerat, Ecclesiam ipsam ad Diaconiæ dignitatem evexit, dictumque

Collegial. Ecclesia jamprid. extitit, titulusque Presbyt. Card.

Ni-

Nicolaum primum Sanctæ Mariæ ad Martyres Diaconum Cardinalem renunciavit.

Olim quoque Cappellæ Pontificiæ nomine nuncup. & quare.

Sunt etiam, qui eamdem Ecclesiam Cappellæ Pontificiæ nomine appellarint, seu quia Pontifices propinquas illi Ædes ab Anastasio Papa IV. extructas, urbanis negotiis commodius consulturi, identidem incolere consueverint; seu quia eamdem singulari studio sartam tectamque tueri, sacrisque donariis, vasis, ac vestibus instructam ornatamque habere, ac de omnibus ad eam pertinentibus, quasi peculiaris dominii jure, disponere nunquam omiserint.

Nonnullorum Pontific. provid. pro hujus Templi conservatione.

§. 5. Et sane in vitis Pontificum apud vulgatum Anastasium, frequens occurrit mentio tum profusæ in eamdem Ecclesiam liberalitatis ac munificentiæ tum etiam assiduæ circa illius statum & conservationem providentiæ & curæ Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum; inter quos merito commemorandus videtur S. Gregorius Papa III., qui illata huic Sacro Templo gravissima damna ab Imperatore Constante, dum æreum amplissimi fornicis tectum, aliaque ædificii ornamenta simul ac firmamenta, hostilem in modum abstulerat, murario primum opere diligentissime emendari curavit, mox plumbeis superinductis laminis totam molem ita communiit, ut gravissimæ impensæ opus nonnisi post septem elapsa sæcula sub Nicolao Papa V. ex integro renovari necesse fuerit, idemque adhuc tegumentum, aliorum Pontificum studio temporibus suis opportune ac diligenter aptatum, augustam Ædem adversus vim temporum tempestatumque injurias satis tueatur.

Aliorum cura in eo ornando.

§ 6. Simili cura Prædecessores Nostri S. Benedictus II. & *Hadrianus* I. ad interiorem Templi ornatum conversi, illius parietes marmoribus incrustasse narrantur; quamobrem alteri eorum merito tributus videtur ornatus *ille, qui supra* Ædificii Coronam, ad usque Fornicis curvaturam assurgens, dum per ætatem licuit, stetit; porphyreticis quidem, aliisque e vario marmore laminis speciosus, sed neque ad reliqui operis soliditatem exactus, neque ad priscam ædificandi rationem, quæ Augustæo seculo viguit, elaboratus. Idem Hadrianus Aram Templi principem contexerat argenteo Ciborio, quod sive hominum manibus sublatum, sive temporum injuria detritum, Innocentius III. marmoreum restituit.

Quod autem a Templi solo ad supradictam Coronam interjacet, fel. record. Prædecessor Noster Clemens Papa XI. hac Nostra ætate, aptissimo simul, ac splendidissimo ornatu decoravit, perpolitis ingentibus pretiosisque columnis; incrustatis vario marmore parietibus, novaque Ara Maxima magnifico opere extructa.

Externam vero Templi faciem, quam vetustate fatiscentem similis memoriæ Prædecessor Noster Urbanus Papa VIII. (ærei lacunaris reliquiis, ad ornandam Principis Apostoiorum Confessionem, instruendamque tormentis bellicis Hadrianam Arcem, translatis) nova contignatione communierat, ac binis extructis ad usum æris campani Turribus exornaverat, idem ipse Clemens XI. area laxata, Ægyptioque Obelisco supra Fontem erecto, speciosiorem pulchrioremque reddidit.

Pontifex etiam insigni opere tum conservationi tum ornatui prospexit.

§. 7. Horum itaque aliorumque Prædecessorum Pontificum exemplis, Officiique Nostri debito, quod in aliarum Sacrarum Ædium decore tuendo, ac pro viribus augendo implere semper curavimus, excitati, & commonefacti; quum accepissemus, interiorem Testudinis partem, non solum contracto tot seculis volventibus situ sordescere, sed etiam decidentibus quotidie cæmentis, quæque reliqua erant ex plumbeis laminis, quibus olim interius obducta fuerunt ipsius fornicis laquearia, secum trahentibus, non sine confluentium periculo, sensim labefactari; rem omnem sedulo explorari præcepimus, compertoque jampridem a fel. record Alexandro PP. VII. Prædecessore Nostro admotas fuisse manus hujusmodi reparationi, quæ, eodem morte intercepto, absolvi non valuit, opus ipsum ex integro resumi jussimus, appositisque miro Opificum Nostrorum artificio machinis, ingentes undique rimas obstrui, laquearia redintegrari, universumque fornicem firmari & perpoliri curavimus; mox etiam subjectum parietis gyrum, qui inter utramque Coronam intercurrit, ab antiquo squalore vindicaturi, novum no-

novum illius ornatum totius ædificii formæ respondentem albario tectorioque opere perficiendum mandavimus.

§. 8. Qua in re dirigenda urgendaque, quum egregia extiterit diligentia & opera Dilecti Filii Nostri Hieronymi SS. Cosmæ & Damiani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis Columnæ nuncupati, ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarii, & Apostolicarum Ædium Pro-Præfecti, cui Nos, præfati Clementis XI. Prædecessoris exemplo, hanc curam demandavimus; ad asserendam perpetuo Sacri Augustique Templi conservationem valde opportunum, simul que recensitis superius Prædecessorum Pontificum studiis convenientissimum fore judicavimus illius specialem tutelam in posterum in Nos & Successores Nostros susceptam, ejus vigilantiæ committere, qui nunc & pro tempore Pontificii Palatii, ac cæterarum Ædium, quæ peculiari jure ad Romanorum Pontificum curam, aut usus pertinent, Præfectus, & pro Officii sui munere Curator existet.

Exemplu Clem. XI. Card. Hieron, Columnæ Apostol. Ædium Pro Præfecto hujus operis cura demandata.

§. 9. Itaque motu proprio, & certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac Nostra perpetuo valitura Constitutione, Dilectos Filios Conservatores Cameræ Urbis Romæ, necnon ejusdem Cameræ Fabricerios nuncupatos, ab omni cura & sollicitudine, qua hactenus circa sarta tecta ipsius Panther, ad instar aliorum veterum Urbis Ædificiorum & monumentorum, intendere consueverunt, absolventes & penitus liberantes: Dilecto etiam Filio Nostro Prospero S. Mariæ ad Martyres Diacono Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Columnæ de Sciarra nuncupato, ejusque Successoribus præfatæ Ecclesiæ Diaconis pro tempore futuris, committimus & mandamus, ut a Capitulo Canonicorum ejusdem Collegiatæ Ecclesiæ, nunc quidem, cum primum commode fieri poterit, deinde vero singulis annis, seu quoties aliorum ipsius Capituli Officialium electio celebrabitur, duos ex ipsorumCanonicorum numero Æditúos seu Fabricerios nuncupandos eligi & deputari curent, qui hujusmodi munus, ea qua decet cura, & diligentia assumere atque obire sciant & valeant: Quibus sic electis, atque deinceps, ut præfertur, eligendis Nos, earumdem præsentium tenore injungimus, & mandamus, ut diligenter studioseque Panthei fabricam identidem scrutentur explorantes numquid a quoquam factum, illatum, appositumve fuerit, quod ei detrimento esse possit, vel quidquam vetustate labefactatum, seu imbrium ac tempestatum vi dejectum vitiatumve appareat, quod opportuna reparatione emendari conveniat. Quæcumque autem providenda, ordinanda aut restauranda compererint, ea omnia quamprimum deferre non omittant ad nunc & pro tempore existentem Palatii Apostolici Præfectum; quem volumus deinceps, ad eum plane modum, quo cæteris Pontificiis Ædibus præest, hujus quoque Templi fabricæ conservandæ restaurandæque præesse; illiusque indemnitati per Officii sui auctoritate prospicere; ejusdemque reparationibus & restaurationibus pro tempore necessariis & opportunis, Apostolici Palatii sumptibus & expensis, consulere & providere: Nos enim præfato Hieron. Cardinali & Pro-Præfecto, ejusque Successoribus, per easdem præsentes, hujusmodi curam committimus & demandamus, atque ad præmissos effectus plenam & omnimodam facultatem & potestatem tribuimus & impertimur.

Apostol. Ædium pro tempore Præfecto in perpet. committ. ut præsit conservationi Pantheon, Palatii Apostolici sumptibus perficiendæ.

§. 10. Decernentes, has Nostras Litteras & in eis contenta hujusmodi, etiam ex eo quod quicumque in præmissis aliquod interesse habentes, seu habere prætendentes, ad id vocati & auditi non fuerint, seu ex quovis alio capite, nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis, aut nullitatis vitio, vel quovis alio defectu notari, impugnari, aut in jus vel controversiam vocari posse; sed semper perpetuo firmas, validas, & efficaces existere & fore, atque ab iis, ad quos pertinet, seu in posterum pertinebit, omnimode observari, iisque, quorum favorem concernunt, plenissime suffragari. Non obstantibus, de jure quæsito non tollendo, aliisque Regulis, Constitutionibus, & Litteris Apostolicis, nec non prædictæ Urbis, & Cameræ Capitolinæ, seu præfatæ Ecclesiæ, ejusque Capituli & Canonicorum, Statutis, usibus, consuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel immemorabili observantia, seu quavis firmitate alia

Præmissorum robur, non obstantibus quibuscumque.

roboratis, ac iteratis vicibus confirmatis & innovatis: Quibus omnibus & singulis, earum tenores præsentibus pro expressis & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum duntaxat, specialiter & expresse derogamus, aliisque contrariis quibuscumque.

Sanctio pœnalis.

§. 11. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrarum absolutionis & liberationis, commissionum & mandatorum, facultatum impertitionis, voluntatis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Dat. die 18. Febr. 1757. Pont. 17.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto, duodecimo Kalendas Martii, Pontificatus Nostri anno decimoseptimo.

J. Card. Pro-Datar.

D. Card. Passioneus.

VISA
De Curia J. C. Boschi.

L. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

CONFIRMATIO

Concordiæ inter Archiepiscopum Moguntinum, S. R. I. Electorem, & Episcopum, atque Abbatem Fuldensem initæ, super jure Metropolitico Ecclesiæ Moguntinæ in Episcopatum, atque Ecclesiam Fuldensem; nec non super aliis utriusque Ecclesiæ controversiis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Pontificis studium pro tuenda quiete, & tranquillitate inter Personas Pastorali dignitate insignitas.

AD sacram Petri sedem in plenitudine potestatis, divina dispositione evecti, ad ea potissimum, quæ pro personarum quarumlibet præsertim Pastorali dignitate præditarum, quiete, & tranquillitate observari debere dignoscuntur, libenter intendimus, ac iis, quæ vicissim provide per concordiæ ministerium ordinata fuisse comperimus ut illa firma persistant, Apostolici muniminis robur adjicimus, prout conspicimus in Domino salubriter expedire. Exhibita siquidem Nobis nuper pro parte Venerabilium Fratrum nostrorum Joannis Friderici Caroli moderni Archiepiscopi Moguntin., ac Sacri Romani Imperii Electoris, nec non Adalberti moderni Episcopi, & Abbatis Fulden., ac ejusdem Sacri Romani Imperii Principis, petitio continebat, quod cum inter dictum Joannem Fridericum Carolum Archiepiscopum, & Electorem, ac Decanum, & Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntin. ex una, ac prædictum Adalbertum Episcopum, & Abbatem, ac Decanum, & Capitulum Ecclesiæ Episcopalis, & Abbatialis Fulden., ex altera partibus, ad removendas omnes controversias, & ad

om

omnium dissensionum semina penitus tollenda quædam concordia inita fuerit, cujus tenor est qui sequitur.

§. 2. Nos Joannes Fridericus Carolus Dei gratia S. Sedis Moguntinæ Archiepiscopus, S. R. I. per Germaniam Archi-Cancellarius, & Princeps Elector: Et Nos Adalbertus electus Episcopus, & Abbas Fuldensis, S. R. I. Princeps, Augustissimæ Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius per Germaniam, & Galliam, Primas &c. notum facimus, & profitemur &c. Dudum inter Archiepiscopatum, & Electoratum Moguntinum, ac principalem Abbatiam Fuldensem, optata per Divinam gratiam concordia, novisque frequenter ab Archiepiscopis Electoribus eidem Abbatiæ impensis favoribus aucta viguit amicitia, ita quidem, ut cum circa annum 1532. cogitatum esset de erigendo Episcopatu Fuldensi, Archiepiscopus Elector Moguntinus tum temporis existens, ejusque Capitulum Metropolitanum erectionis hujusmodi, & Fuldensis tunc Abbatis sibi exposito desiderio faciles se præbuerint, & dum res ad exitum non perduceretur, ut Abbates Fuldenses Jura Moguntina porro libenter agnoverint, Archiepiscopi vero Moguntini eisdem Abbatibus sæculo præcedente Ecclesiasticam in Fuldensi Ditione Jurisdictionem reliquerint, eaque super re per Commissarios Moguntinam Metropolitanam, Cathedralem Herbipolensem, & Abbatialem Fuldensem Ecclesias conciliarint, tenoris. qui sequitur.

Tenor instrumenti Concord.

§. 3. „ Nos Dei gratia Joannes Philippus Sedis Moguntinæ Archiepiscopus, „ S. R. I. per Germaniam Archicancellarius, & Princeps Elector, qua Epi„ scopus Herbipolensis, & Franciæ Orientalis Dux &c.; Et Nos Joachinus Ab„ bas Fuldensis S. R. I. Princeps, Romanorom Imperatricis Archicancellar. per „ Germaniam, & Galliam, Primas &c. notum facimus, & pro Nobis, nostris„ que Ecclesis Herbipolensi, ac Fuldensi, earumque Successoribus tenore præ„ sentium cunctis palam profitemur: posteaquam inde a pluribus annis inter ho„ norabiles Prædecessores nostros, Nos, & concreditas Nobis Ecclesias multi„ fariæ differentiæ, & contentiones, & in specie quidem ob prætensam a No„ bis Episcopo Herbipolensi in diversa loca, & Parochias dictæ Fuldensis Ec„ clesiasticam, & Jurisdictionem Episcopalem exortæ sunt, ex quo schismata, „ & inordinationes in rebus tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus, in notabile „ utriusque Ecclesiæ, & boni publici detrimentum, non vane suspicari potui„ mus, quod tandem Nos Episcopus Herbipolensis, & Nos Abbas Fuldensis, „ suasu, & fideli interpositione, atque hortatu Eminentissimi Principis, ac „ Domini Joannis Philippi S. Sedis Moguntinæ Archiepiscopi, S.R.I. per Ger„ maniam Archicancellarii, & Electoris, Episcopi Herbipolensis, & Franciæ „ Orientalis Ducis, qua Archiepiscopi, & Electoris Moguntini, Domini, & „ Amici nostri in primis dilecti, maximeque venerandi, ex studio vicinitatis, „ & affectu, prævia inter nostros ad id demandatos utraque ex parte, Consi„ liarios, & respective Legatos, tractatione, præ primis autem cum præscitu, „ & consensu Reverendorum nostrorum Episcopi Herbipolensis dilectorum de„ votorum Præpositi, decani, & Capituli nostræ Ecclesiæ Cathedralis Herbi„ polensis, uti etiam Reverendorum nobilium nostrorum Abbatis Fuldensis dile„ ctorum ac devotorum Decani, & Capituli Ecclesiæ Fuldensis, ad incremen„ tum, & conservationem bonæ vicinitatis, & mutuæ consensionis, necnon in „ matura perdifficilium, nostrosque ante oculos observantium temporum, ac „ circumstantiarum contemplatione, atque hinc perspecta summa necessitate ar„ ctioris inter Nos conjunctionis, & in nostræ præsertim Abbatis Fuldensis Ec„ clesiæ bonum tendentis concordiæ ineundæ, sequenti ratione per amicam „ transactionem inter Nos conventum fuerit, prout etiam hisce transigimus „ modo, quo sequitur.

Vetus transactio stipulata an. 1662. inter Archiepisc. Mogunt. eumdemque etiam Episcop. Herbip. atque Abbatem Monast. Fuldensis integre hic reperitur.

§. 4. „ Et primo quidem, cum ratione Episcopalis, & Ecclesiasticæ Jurisdi„ ctionis quam (Nobis Episcopo Herbipolensi, & Venerabilibus nostris Præde„ cessoribus in diversa Fuldensis suæ Dilectionis Ecclesiæ Loca, Cœnobia, & „ Parochias competere hactenus prætendimus) differentiæ essent obortæ, dum „ Dilectio sua Fuldensis supra dictam Jurisdictionem Episcopalem a tempore im„ memo-

Plenissim. jurisdictio Abbati Fuldensi tribuitur in Clerum & Popul sibi subjectum.

„ memoriali exercitam, & ad se traductam fuisse constantissime tueri voluit; „ ita convenit inter Nos, & promisimus Nos Episcopus Herbipolensis, quatenus Dilectionem suam Fuldensem, ejusque Successores, & Ecclesiam, ratione „ Jurisdictionis Ecclesiasticæ hucusque prætensæ, nullatenus post hac impugnare velimus, sed eamdem pro nunc, & perpetuis temporibus integraliter relinquimus libere, atque ultronee penes Dilectionem suam, ejusdem Successores, & Ecclesiam Fuldensem; ut Ecclesia Fuldensis sit, maneatque eatenus „ nullius Dioecesis, habeatque ejusdem Antistes in Clerum & Populum Jurisdictionem Ordinariam privative, qualis Prælatis Episcopo inferioribus, & de „ facto Reverendissimo Fuldensi sive de jure sive ex consuetudine, competente, „ hancque jurisdictionem exerceat, ut hactenus exercita est, tam in Civilibus, „ & Matrimonialibus Laicorum, quam in Beneficialibus, & Criminalibus Clericorum, aliisque Ecclesiasticis Causis quibuscumque, sive per se, sive per Vicarium, (aut Commissarium suum) quos constituere, & destituere, sicut „ & Clerum in omnibus tamCuratis quam non Curatis Beneficiis instituere, & „ destituere, visitare, Synodum convocare, & alia omnia facere, quæ ab hac „ Jurisdictione quasi Episcopali dependent, ipsi semper integrum, sit, sine ullo „ appellandi Jure ad Nos Episcopum Herbipolensem, salvo tamen Jure Metropotano, juxta ordinem ab Ecclesia Catholica, cunctisque Dioecesibus hujus „ Provinciæ Moguntinæ laudabiliter receptum, & in viridi observantia constitutum: salva item libertate pro iis, quæ sunt Ordinis, quæque ex defectu „ gradus, Reverendissimo Fuldensi competere nequeunt, non tantum Regulares, sed & Clericos sæculares sui Principatus mittendi, sive ad Metropolitanum, sive ad Nos Episcopum Herbipolensem, pro Ordinibus sacris suscipiendis: salva item libertate quemcumque accersendi Catholicum Antistitem pro „ Sacramento Confirmationis, consecrandis Ecclesiis, Altaribus &c., idque sine nostra, nostrorumque Successorum, & Ecclesiæ interpellatione, contradictione, & impedimento, quomodolibet hæc nuncupari, aut excogitari queant. „ Nos tamen Abbas, & Princeps Fuldensis hisce per expressum declaramus, „ quod Jurisdictio quasi Episcopalis a Dilectionibus suis Domino Archiepiscopo, „ & Electore Moguntino, uti etiam a Domino Episcopo Herbipolensi, ut præfertur, Nobis relicta, non diutius, quam dum Ecclesia & Principatus noster „ Fuldensis, juxta fundationem in Catholicorum manibus perstiterit, in vigore, „ & in suo robore permanere debeat. Ubi vero per vim majorem, vel aliam „ quamcumque viam (quod, uti speramus, avertet Dei clementia) in alienas, „ sive Catholicorum, sive Acatholicorum manus devenerit, volumus, ac statuimus, ut tali casu hæc transactio neque Archiepiscopo Moguntino, neque „ Episcopo Herbipolensi ullatenus cedat in præjudicium, nec illi hac teneatur, „ sed Jus suum Episcopale plenarie tunc manutenendi, atque exercendi liberam „ habeant potestatem. Quemadmodum etiam Nos Joannes Philippus qua Archiepiscopus Moguntinus, & Nos Joannes Philippus qua Episcopus Herbipolensis, „ hoc insperato casu, Nobis Jura nostra, & Potestatem per expressum reservamus, hancque cessionem eo usque dumtaxat exclusive valituram hisce declaramus.

Salvo tamen Metropolit. jure Eccles. Mogunt. aliisque nonnullis conditionibus.

§. 5. „ E contrario, ac pro secundo; quoniam præsentis concordiæ finis „ unicus scopus, ac propositum est, ut nostra utriusque Archiepiscopi Moguntini, & Episcopi Herbipolensis amica, & vicinali cooperatione, atque assistentia, nostra Abbatis Fuldensis Ecclesia eo melius adversus hostiles, ac violentos impetus defendatur & protegatur: Hinc nostri Abbatis Fuldensis Successores pro tempore existentes, vigore præsentium, obligentur, ut quamprimum aliquis a nobili Capitulo per canonicam Electionem in locum Abbatis „ & Principis fuerit suffectus, idipsum semper Nobis Electori Moguntino, ut „ Mediatori, & absque eo Provinciæ Moguntinæ Metropolitano, tum etiam „ Nobis Episcopo Herbipolensi, per litteras notificare, atque una confirmationem supradictæ cessionis, necnon actualem, quatenus necessitas exegerit, „ apud ipsos manutenentiam amice teneantur postulare.

Nuper electis Abbatibus injungit. ut de sua electione certiores faciant Archiep. Mogunt. & Episc. Herbp.

§. 6.

§. 6. „ Tertio: quo facto etiam Nos Archiepiscopus ac Princeps Elector Mo-
„ guntinus, & Nos Episcopus Herbipolensis, pro Nobis, Successoribus, & Ec-
„ clesiis nostris spondemus per præsentes, ac pollicemur, quod ad confirmatio-
„ nem a Dilectione sua Fuldensi prædicto modo petitam superioritatis Ecclesiæ,
„ & Jurisdictionis quasi Episcopalis, vigore hujus Concordiæ eidem relictæ, &
„ quidem absque ullis impensis, vel taxæ cujusdam pensione impertiendam,
„ necnon ad præstandam reipsa manutenentiam, casu eveniente, pariter ob-
„ stricti & obligati esse debeamus ac velimus.

Hi vero, jurisdict. & superiorit. Ecclesiast. eidem Abbati, in vim hujus concord. relictam, confirm. teneant.

§. 7. „ Quarto: ad evitandam vero in ejusmodi petitione respective confirma-
„ tionis, & responsoria declaratione, omnem ambiguitatem, & dissensiones,
„ conventum inter Nos omnes, ac constitutum est, quatenus illæ sequentis te-
„ noris esse, & constanter manere debeant; ex parte videlicet nostra Abbatis
„ Fuldensis ad utramque suam Dilectionem Moguntinam, & Herbipolensem
„ (mutatis mutandis) ut sequitur = *Prævia parata Officiorum nostrorum obla-*
„ *tione, Dilectionem Vestram propensæ vicinitatis confidentia celare non debe-*
„ *mus, qualiter Nos post decessum (N.) Venerabilis Prædecessoris p. m. concor-*
„ *cordibus suffragiis, & electione nobilis nostri Capituli hujus, in Abbatem,*
„ *& Principem Fuldensem non ita pridem, & die quidem (N) electi fueri-*
„ *mus, simulque in actuali, & tranquilla nostræ Abbatiæ, & Principatus*
„ *Fuldensis possessione constituti. Cum itaque probe recordemur, qualem concor-*
„ *diam Venerabilis Prædecessor noster Abbas (N.) anno (N) die (N.) cum*
„ *Dilectionis Vestræ Domino Prædecessore tanquam Mediatore, uti item cum sua*
„ *Dilectione Herbipolensi celebravit, conventumque inter ipsos præter alia fue-*
„ *rit, ut quivis Princeps, & Abbas Fuldensis, mox ab electione, confirma-*
„ *tionem Jurisdictionis Ecclesiasticæ ea in concordia nostræ Ecclesiæ relictæ, tum*
„ *etiam manutenentiam, necessitate flagitante, per literas petere, & vicissim Di-*
„ *lectio Vestra eam Nobis pariter per literas responsorias sine recusatione im-*
„ *pertiri, & respective assecurationem præstare teneatur, ac velit; Eapropter*
Dilectionem Vestram officiose requirimus, ut ad hat nostras memoratæ supra Con-
„ *cordiæ conformes petitorias litteras, eatenus se erga Nos declarare dignetur,*
„ *quatenus in præfata Concordia continetur, & pacisentium congruit intentio-*
„ *ni. Qui ad officia Dilectionis vestræ omni tempore prompti permanemus.*

Tenor Ep. qua Abbas suam electionem Archiep. Mogunt. & Episc. Herbip. nunciat.

§. 8. „ Quinto; Ad responsorias vero tam a Nobis Archiepiscopo, & Ele-
„ ctore Moguntino, quam a Nobis Episcopo Herbipolensi, & Franciæ Orien-
„ talis Duce, ad Dilectionem suam Fuldensis dandas, quod attinet, erunt
„ hæc (mutatis mutandis) vicissim tenoris sequenti = *Prævia &c. Redditæ*
„ *Nobis fuerunt Dilectionis Vestræ perhumanæ literæ de die N.) ex quibus*
„ *perlegimus, eamdem unanimis Nobilis Capituli sui consensu in Abbatem, &*
„ *Principem Fuldensem fuisse electam, esseque in actuali, & pacifica possessione*
„ *constitutam: & quæ præterea in vim Concordiæ anno (N.) erectæ. Ipsa*
„ *Nobis revocare in memoriam voluit. Quemadmodum igitur Dilectioni Vestræ*
„ *ad obtentam istam Principalem Dignitatem, & Fuldensis Ecclesiæ Admini-*
„ *strationem, omnem a Deo benedictionem, gratiam, opemque apprecamur: ita*
„ *quoque ex præscripto memoratæ Concordiæ non solum relictam tum temporis*
„ *Dilectionis Vestræ Prædecessori p. m., ejusque Successoribus, & Ecclesiæ,*
„ *Jurisdictionem Ecclesiasticam, in præsens plenarie denuo confirmamus, &*
„ *ratificamus, verum etiam promptos Nos paratosque declaramus, ubi Dilectio-*
„ *nem Vestram, ejusdem Successores, & Ecclesiam, præter omnem spem &*
„ *opinionem, a quocumque demum, spectatim vero a Catholicis, vel Acatholi-*
„ *cis vicinis, aut externis, in memorata Jurisdictione Ecclesiastica, aliisve Ju-*
„ *ribus suis infestari, aut turbari contingeret, Nos eidem omnem vicinalem*
„ *assistentiam, operam, ac manutenentiam (prout eo casu a Dilectione Vestra*
„ *fuerimus requisiti, & reliquæ tulerint circumstantiæ) nullo non tempore præ-*
„ *stituros. Dum Nos Dilectioni Vestræ grata &c.*

Exemplar. responsionis ab his Abbati reddendæ.

§. 9. „ Secundum hæc omnia, asserendo promittimus ac spondemus Nos Joan-
„ nes Philippus qua Archiepiscopus Moguntinus, & Mediator, & Nos quoque Joan-

„ nes

Integra utrinque spondetur Transactionis observantia.

„ nes Philippus qua Episcop. Herbipolensis, Franciæ Orientalis Dux, ac Nos
„ Joachimus Abbas Fuldensis &c. respective Elector, & Princeps, pro Nobis, nostris in Metropolitana Moguntina, Herbipolensi, ac Fuldensi Ecclesiis
„ Successoribus, interpositis nostris Electorali, & Principalibus Dignitatibus,
„ fide & fidelitate, quod contenta in hac Concordia puncta omnia & singula
„ firmiter inviolata servare, neque iis unquam contraire, vel ut contraeatur,
„ permittere velimus, sive per Nos, sive per nostros, quacumque ratione, aut
„ via, ac quocumque id demum fiat nomine, aut excogitare in contrarium
„ mens humana valeat: prout etiam præter nunc adducta hujus transactionis
„ puncta, omnes & singulos olim fortasse habitos tractatus, & conventiones
„ præsentium tenore penitus abolemus, iisque per expressum perpetuo renuntiantes universim abrogamus, & cassamus. In cujus rei fidem ac perenne robur
„ Nos sæpe memoratus Joannes Philippus qua Archiepiscopus Moguntinus, &
„ Mediator &c. tum etiam Nos Joannes Philippus qua Episcopus Herbipolensis,
„ & Franciæ Orientalis Dux &c. & Nos Joachimus Abbas Fuldensis &c. hanc
„ Concordiam manu propria subscripsimus.

„ Et nos Joannes ab Hoppenheim condictus de Saal, Decanus, & universum
„ Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ Moguntinæ, necnon Nos Joannes Hartmannus de Rosenbach, Decanus, & Capitulum universum Ecclesiæ Cathedralis Herbipolensis, & Nos Matthias Benedictus de Rindorff Decanus, & Capitulum universum Ecclesiæ Fuldensis; profitemur, & notum facimus per præsentes literas, pro Nobis, & Successoribus nostris, hanc Concordiam Nobis
„ scientibus, & consentientibus initam, atque erectam fuisse, quemadmodum in
„ eam vigore præsentium consentimus fideliter, fraude ac dolo remoto. In cujus rei testimonium Eminentissimi, & Reverendissimorum Dominorum nostrorum Electoris, & Principum sigillis, etiam consueta Capitulorum nostrorum
„ sigilla his Litteris apposuimus. Actum die 23. Martii Anno 1662.

„ *J. Philippus A. M. E. H. manu propria.*
„ *Joachimus Abbas manu propria.*

L. S.	L. S.	L. S.	L. S.	L. S.
„ *Archiep. Mog.*	*Abbatis*	*Cap. Metrop.*	*Cap. Cath.*	*Cap.*
„ *& Ep. Herbip.*	*Fuldens.*	*Mog.*	*Herbip.*	*Fuld.*

Sequitur tenor recentis Concord. Plures lites super concordia ann. 1662. inter Herbipol. Ep., & Abbat. Fuld. excitatæ per aliam concord. inter eosdem initam anno 1751. sedatæ sunt. Vide supra p. 18. *Const. III.* Arch. Mogunt. perstiterunt in concordia an. 1662.

§. 10. Quæ quidem Concordia ab Archiepiscopo Moguntino, qua tali, necnon simul qua Episcopo Herbipolensi, ac Abbate Fuldensi subscripta, trium que Ecclesiarum Moguntinæ, Herbipolensis, & Fuldensis Capitulari consensu, & sigillis munita, plures per annos inviolata feliciter substitit; sed cum Apostolica careret confirmatione, & Herbipolensi Ecclesiæ Cathedrali minus utilis videretur, eaque propter impugnata pro parte Episcopi Herbipolensis, per judicata Sacræ Romanæ rescinderetur, acrior Herbipolensem inter & Fuldensem Ecclesias coram Sacræ Rotæ Tribunali lis exorta fuit, donec tandem ad novas easdem inter Ecclesias Concordiæ leges anno videlicet 1622., ac novissime anno 1751. deventum est; quam postremam quidem Concordiam Hammelburgi initam Sanctissimus Dominus Noster BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus dignatus est confirmare. Archiepiscopi interea Moguntini, rogatu Placidi Abbatis Fuldensis in Concordia anni 1662. persistentes, nec litem Herbipolensis Ecclesiæ quantumvis implorati suam facientes, Abbatiam novis favoribus prosequi non dubitarunt, atque tum maxime, cum pro obeundis in Fuldensi Ditione Pontificalibus, Episcopus in Partibus ab Apostolica Sede indulgeretur, cui concessioni non tantum minime sunt reluctati, verum etiam ut Consecrationis munus in ipsa reciperet Electorali Urbe Moguntina, fecerunt facultatem; cum vero anno 1752. de erigendo Episcopatu Fuldensi ageretur, re cum Ecclesia Metropolitana Moguntina haud communicata, ac ipsa erectio Episcopatus a SS. Domino Nostro BENEDICTO XIV. Pont. Max. desuper 5. Octobris 1752. edita perficere-

retur; tunc vero temporis existens Abbas, & Princeps Fuldensis Episcopatum istum Fuldensem nec erectum exemptum, nullique Metropolitano, sed soli S.R. Sedi subjectum crederet; ea super re ex parte Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ conquestum fuit, & in litis hujus decursu, supradicta Concordia de anno 1662. Moguntinam inter, & Fuldensem Ecclesias inita, ab Abbate Fuldensi asserta fuit insubsistens. Demum vero decima Augusti anno 1755. a Sanctissimo Domino BENEDICTO XIV. Pontifice Maximo re mature discussa, ac adhibitis in consilium omnibus Sacræ Rotæ Auditoribus, habitoque illorum in scriptis unanimi suffragio, definitum fuit, constare de jure Metropolitico Moguntino in totum Territorium Fuldense, edito subinde desuper Apostolico Brevi dato 15. Septembris 1756. tenoris sequentis.

Vide supra p. 28. *Const. IV.* Post erectionem Abbatiæ Fuldensis in Episc. lis exorta super jure Metrop. Arch. Mogunt. Ejus tamen favore a Pont. definita.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Litteræ Apostol. in forma Brevis desuper expeditæ.

§. 11. *Saluberrimum Apostolicæ providentiæ, benignitatisque institutum a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus sapientissime initum, servatumque, ut iis quidem, quibus potuissent titulis & honoribus insignes Ecclesias magis magisque ad Numinis Divini cultum, & Christifidelium utilitatem adaugerent, sed pari nihilominus circumspectione, ac diligentia Hierarchicum Ecclesiæ Catholicæ ordinem, in hisce ipsis honorum largitionibus inviolatum, atque intactum, Decretis, ac rescriptis suis custodirent: a suscepti Pontificatus Nostri exordio ita, quoad nobis integrum fuit, tenere, & sequi studuimus, ut nullas hac in re Apostolicæ nostræ vigilantiæ partes ubique Gentium desiderari passi fuerimus: Quamobrem cum insignis, & antiquissima Abbatia Fuldensis, quæ intra fines Provinciæ Moguntinæ sita esse non ambigitur, multis nominibus clara, maxime vero propter privilegia, quibus per Romanos Pontifices, atque ipsos etiam sæculares Principes locupletata fuit, in Germania plurimi fieret, magnoque in honore haberetur, non immerito Nos, ad majus Catholicæ Fidei præsidium, atque ornamentum, Abbatiam ipsam in Episcopatum ereximus, ejusque Abbatem pro tempore existentem in Episcopum, & Abbatem insimul constituimus; quemadmodum ex aliis nostris sub plumbo expeditis literis, quarum tenorem, quatenus opus sit, hisce præsentibus pro expresso, & inserto haberi volumus, uberius continetur. Cum vero post Episcopatus hujusmodi erectionem, atque Episcopi ordinationem, quædam eruperit controversia super authoritate, quæ Archiepiscopo Moguntino in dicta nova Episcopali Diœcesi Metropolitico Jure competere deberet; Ut ea quam citius, & absque ullo judiciali strepitu absolveretur, controversiam ipsam ad Nos vocavimus, reque tota per Nos ipsos diligenter considerata, itemque in Consilium adscitis peritissimis in Jure Canonico Viris nostræ Romanæ Rotæ Auditoribus, quemadmodum eximia Moguntinæ Sedis Dignitas non inter Germanos tantum, sed universo Christiano Orbi perspecta exposcere videbatur, lætati admodum sumus, quod eorum suffragia tum oretenus, tum etiam scripto exposita, & in manibus nostris relicta cum concepta jam prius in mente nostra sententia prorsus convenirent. Quapropter uniformi prædictorum Auditorum sensui inhærentes, ea ipsa die, videlicet decima Augusti superioris anni 1755. decrevimus ac declaravimus, prædictas nostras litteras super erectione Abbatiæ Fuldensis in Episcopatum, atque alias præcedentes itidem nostras super approbatione, & confirmatione cujusdam concordiæ inter Episcopum Herbipolensem, & Abbatem Fuldensem peractæ, ita semper accipiendas esse, interpretandas, atque intelligendas, ut per eas nihil omnino detractum, imminutum censeatur de authoritate, & Jure Metropolitico, quod in tota Provincia, atque adeo etiam in novo Episcopatu Fuldensi, & universa ejus Diœcesi, Moguntino Archiepiscopo competit, juxta præscriptum SS. Canonum, & S. Concilii Tridentini; salva tamen ex alia parte, atque illæsa manente exemptione passiva, atque immediata subje-*

je-

jectione huic S Sedi Apostolicæ , quibus hactenus juxta formam suorum Privilegiorum gavisi sunt , & gaudere debent Monachi omnes & Monasterium Fuldense , cum sua Abbatiali Ecclesia , quæ nuper in Cathedralem erecta est , aliisque Ecclesiis , quæ secundum præsentem statum , eidem Monasterio pleno Jure incorporatæ , & subjectæ reperiantur: Ita tamen ut Populus , & Clerus sæcularis ab ejusmodi Ecclesiis quomodolibet dependens , propter hoc a Jure Metropolitano prædicto nequaquam exemptus censeatur. Quo itaque firmius Decretum hoc nostrum subsistat, & servetur exactius, Decretum ipsum tenore præsentium Apostolica authoritate confirmamus, atque inviolabili Apostolicæ firmitatis robore communimus . Decernentes , idem Decretum , & præsentes nostras literas semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime suffragari debere; sicque & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, & eorumdem Cardinalium Congregationes, necnon Apostolicæ Sedis Nuntios, & quosvis alios quacumque præeminentia, & potestate fungentes & functuros, judicari, & definiri debere: ac irritum, & inane, quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus Provincialibus, vel Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus; & quibuscumque aliis in contrarium præmissorum etiam a Nobis quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 15. Septembris 1756. Pontificatus Nostri anno decimo septimo.

Cajetanus Amatus.

Primum recentior. transact. caput, quo Episcopus Fuldensis plenam observantiam concordiæ ann. 1662. promittit.

§. 12. Nos itaque Joannes Fridericus Carolus Archiepiscopus Moguntinus, & Princeps Elector &c., & Nos Adalbertus electus Episcopus, Abbas, & Princeps Fuldensis &c. ad reducendam inter utramque Ecclesiam Moguntinam, & Fuldensem pristinam concordiam, ac ad illam inviolabiliter, & in perpetuum stabiliendam, & ad removenda omnia, quæ futuris perpetuis temporibus Catholicorum, & Vicinorum Principum amicitiam, & quietem turbare possent, re mature diuque deliberata, habitoque cum Capitulis Ecclesiarum nostrarum tractatu, deque eorum consilio, & consensu, in sequentibus reductæ pacis, & concordiæ legibus convenimus = Nos Adalbertus electus Episcopus Abbas, & Princeps Fuldensis, præhabita jam tempore Sedis nuper vacantis in Capitulo nostro deliberatione, ac re etiam deinceps uberius perpensa, cognoscentes non aliam futuræ cum Ecclesia Moguntina pacis, ac stabiliendi novi Episcopatus Fuldensis basim esse posse, quam supradictam Concordiam anno 1662. inter utramque Ecclesiam feliciter initam, & usque ad recentes annos magno Fuldensis Abbatiæ bono observatam; Nos ab Eminentissimo & Celsissimo Principe Archiepiscopo Electore Moguntino Domino nostro cum primis Venerando, ejusque Capitulo Metropolitano, ejusdem Concordiæ continuationem decenter petivimus, & petimus per præsentes, eademque futuris perpetuis temporibus illibatam servare tam pro Nobis quam nostris in Ecclesia Fuldensi Successoribus, promittimus, Nosque, Successoresque nostros ad literas in eadem concordia præscriptas, nihil immutato illorum tenore, nisi quoad Episcopi nomen, obligamus.

Mutatis tamen iis, quæ sunt de exercitio Pontificalium.

§. 13. Cum tempore concordiæ anni 1661. in Fuldensi nostro Territorio non extaret Episcopus cum exercitio Pontificalium, sed Ordinandi, juxta Concordiæ leges, mittendi essent, sive ad Metropolitanum, sive ad Episcopum Herbipolensem,

ſem, hæc & reliqua ibi de Pontificalium exercitio dicta, ipſa novi Epiſcopatus Fuldenſis erectione mutata intelligantur.

§. 14. Cum ab omni retro tempore Prædeceſſores noſtri Abbates, & Capitulum Fuldenſe, Archiepiſcopos Moguntinos, uſque ad nuperæ litis exordium, agnoverint totius Territorii Fuldenſis Metropolitanos, Nos quoque Dilectionem ſuam modernum Eminentiſſimum Dominum Archiepiſcopum & Electorem Moguntinum, ejuſque in perpetuum Succeſſores, tanquam Metropolitanos noſtros, & univerſæ Diœceſis noſtræ Fuldenſis cis & trans amnem Fuldam, agnoſcimus, ac pro nobis, & Succeſſoribus noſtris promittimus Nos ſupremæ Apoſtolicæ Definitioni ſupradictæ, & Brevi Apoſtolico deſuper edito die 15. Septembris anno 1756. ſupra de verbo ad verbum inſerto, plenariam debitam paritionem præſtare velle, ſicque totum, & integrum Epiſcopatum noſtrum Fuldenſem (ſalva tamen, atque illæſa manente exemptione paſſiva, atque immediata ſubjectione S. Sedi Apoſtolicæ quoad Perſonas in eodem Brevi expreſſas) Metropolitanæ Moguntinæ Eccleſ. ſubjectum, & ſuffraganeum eſſe, & manere debere profitemur.

Jus quoque Metrop. Archiep. Mogunt. in univ. Diœceſim ſuam agnoſcit, & Brevi Apoſtolico obedient. ſe præſtiturum pollicetur.

§. 15. Et cum contra bonam fidem, & amicitiæ leges ageretur, ſi noſtri Fuldenſes ſubditi a quopiam quomodolibet abſterrerentur ab appellationibus ad Metropoliticum Moguntinum Judicium, juxta ordinem ab Eccleſia Catholica præſcriptum, interponendis, cavere ſtudebimus omnino, ne ab Eccleſiaſticis, vel Sæcularibus noſtræ Ditionis Magiſtratibus, vel Particularibus etiam Perſonis, impediantur iidem Fuldenſes noſtri ſubditi ab appellationibus in omnibus Cauſis ad Vicariatum Generalem Epiſcopatus noſtri devolutis, ad Metropolitanum Moguntinum interponendis, vel proſequendis; quem in finem etiam hanc noſtram concordiam, Apoſtolica confirmatione ſecuta, Vicariatui noſtro Generali, Parochiſque notam faciemus. Cumque ſic omnis diſcordiæ fomes ſublatus ſit, Nobis promittimus, fore, ut ſua moderni Eminentiſſimi Domini Archiepiſcopi Electoris Moguntini Dilectio Abbatiam noſtram in Epiſcopatum legitime erectam, Noſque, & Succeſſores noſtros legitimos Epiſcopos Fuldenſes tam cis, quam trans amnem Fuldam agnoſcat, & ut in S. R. Imperio, ejuſque Comitiis, & Tribunalibus, ac ubicumque opus fuerit, Nobis & Succeſſoribus noſtris prædicatum, ac titulus Epiſcopi tribuatur, officia ſua impendat.

Profitet. ſe curaturum ne Appellationes ad Metrop. a quopiam impediantur.

§. 16. Et Nos Joannes Fridericus Carolus Archiepiſcopus, S. R. I. per Germaniam Archicancellarius, & Princeps Elector &c. Prædeceſſorum noſtrorum, præſertim Joannis Philippi Archiepiſcopi Electoris Moguntini exempla ſecuti, de conſilio, & conſenſu Metropolitani noſtri Capituli, ob ſalutares fines ſupra expreſſos Concordiam ſæpedictam de anno 1662. ſuperius inſertam hiſce renovatam volumus, ac renovamus, declarantes pro Nobis & Succeſſoribus noſtris, valere, & quæ ibidem in favorem Abbatiæ Fuldenſis diſpoſita ſunt, obſervari inviolabiliter debere. Noſque, & Succeſſores noſtros prædictos ad Epiſtolam cujuſcumque eligendi Fuldenſis Principis, ea, quæ in Concordia præſcribitur, formula reſponſuros eſſe, ac promiſſam in iis opem, aſſiſtentiam, ac manutentionem præſtituros.

Archiep. Mogunt. quoq. ſuam fidem oblig. pro obſervanda Concordia anni 1662.

§. 17. Sicuti nihil novi unquam petere, vel Fuldenſis Abbatiæ Juribus, & privilegiis quidquam detrahere voluimus, ita non tantum exemptionem paſſivam Fuldenſem in ſupradicto Apoſtolico Brevi præſervatam & ſtabilitam ſponte agnoſcimus, ſed etiam ne contra illam quidquam a quocumque tentetur, invigilabimus.

Admittit exempt. paſſivam Abbatiæ Fuldenſis in Apoſtol. Brevi præſervatam.

§. 18. Similiter Anteceſſorum noſtrorum Archiepiſcoporum benevola erga Fuldenſem Abbatiam veſtigia, & faventem Epiſcopatus Fuldenſis erectioni intentionem ſecuti, eamdem Epiſcopatus Fuldenſis erectionem a Sanctiſſimo Domino Noſtro BENEDICTO XIV. Pontifice Maximo factam, hiſce probamus & laudamus, atque Dilectionem ſuam modernum Reverendiſſimum Dominum Abbatem, & Principem Fuldenſem, legitimum totius Diœceſeos Fuldenſis cis & trans amnem Fuldam Epiſcopum, noſtræ tamen Eccleſiæ Metropolitanæ Moguntinæ ſuffraganeum agnoſcimus, & ut ubique in Sacro Romano Imperio agnoſcatur, officiis noſtris non deerimus.

Ejuſdem erection. in Epiſcop., & Abbat. in Epiſcop. ſe agnoſcere profitetur.

Cavetur, ut ab utraque parte Apostolic. Beneplac. impetretur pro hujus Concord. confirm.

§. 19. Hanc nostram Concordiam Nos Joannes Fridericus Carolus Archiepiscopus Moguntinus, & Princeps Elector, & Nos Adalbertus electus Episcopus, Abbas, & Princeps Fuldensis, ut eo magis roboretur, & perpetuis temporibus inviolata perduret, Sanctæ Sedi Apostolicæ, prout Præsules, & Principes eidem vere devotos decet, submittemus, ejusque Apostolicam Confirmationem per nostros ibidem Ministros, ante confirmationem modernæ novæ Electionis Fuldensis, una rogabimus. Ante obtentam vero eamdem Apostolicam confirmationem hujus Concordiæ, & omnium in illa contentorum, eadem hæc Concordia in nullius partis præjudicium poterit allegari, sed utriusque Ecclesiæ Jura, salva, & integra manere debent.

Utraque pars hanc Concord. sanctissime se observatur. promitit., & recipit.

§. 20. Atque hæc nostra Concordia matura deliberatione feliciter inita, sicque a S. Sede confirmata, perpetua basis mutuæ inter Ecclesiam Metropolitanam Moguntinam, & Cathedralem, & Abbatialem Fuldensem amicitiæ existet, neque contra illam exceptiones ullæ, cujuscumque nominis, aut Pontificum, Cæsarumque Constitutiones, Bullæ, litteræ, vel Privilegia, nomine tenus vero Bulla Sanctissimi Domini Nostri BENEDICTI XIV. Pontificis Maximi super confirmatione Concordiæ Hammelburgensis inter Herbipolensem & Fuldensem Ecclesias initæ, vel subsequuta Episcopatus Fuldensis erectio, & desuper edita Apostolica Constitutio, aut aliud quodcumque poterit allegari; prout alte fatus Sanctissimus Dominus noster in Brevi Apostolico supra inserto jam diserte declaravit, hæc omnia Juribus Moguntinis nihil derogare. In cujus rei majorem fidem Joannes Fridericus Carolus Archiepiscopus Moguntinus, & Princeps Elector, & Nos Albertus electus Episcopus, Abbas, & Princeps Fuldensis has Concordiæ paginas signavimus, & nostris jussimus communiri sigillis. Moguntiæ die duodecima Februarii, Fuldæ die 18. Februarii anno 1757.

J. Fridericus Carolus
Archiepiscopus & Elector.
L. S.

Adalbertus Electus Episcopus
Abbas & Princeps Fuld.
L. S.

Accedit Concord consensus utriusque Capituli Mogunt. & Fuld.

Nos similiter Joannes Franciscus Antonius ab Hoheneck Decanus, totumque Capitulum Metropolitan. necnon Nos Carolus de Fechenbach, Decanus, & totum Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, & Abbatialis Fuldensis, pro Nobis, nostrisque utrinque Successoribus, profitemur Concordiam hanc suprascriptam, cum scitu, consilio, & consensu nostro in omnibus, & per omnia fuisse initam, prout eidem omni meliori modo consentimus, eademque omnia probamus & laudamus. In quorum fidem Eminentissimi & Reverendissimorum DD. Nostrorum Electoris, & Principum sigillis, etiam consueta Capitulorum nostrorum Metropolitani Moguntini, & Cathedralis ac Abbatialis Fulden. sigilla his litteris apposuimus. Moguntiæ 15. Febr. Fuldæ 18. Febr. anno 1757.

L. S. L. S.

Quod copia præcedens vero suo originali, præhabita diligenti & accurata collatione in omnibus de verbo ad verbum consona & conformis sit, vigore appositi Sigilli Electoralis Moguntini corroboratur. Moguntiæ die 16. Februarii 1757.

In fidem

L. S.

P. Matthæus Maria
Regim Electoralis Moguntini
Secretarius & Expeditor.

Pontifex ante confirmat. Concord. ejus cognition. remisit Congreg. particul. super rebus Consistorial.

§. 21. Cum Joannes Fridericus Carolus Archiepiscopus, & Elector, ac Adalbertus Episcopus, & Abbas præfati, Concordiam hujusmodi pro debito erga Sedem Apostolicam obsequio, & reverentia, in omnibus ejus judicio, & authoritati subjectam esse voluerint; quapropter Nobis supplicari fecerunt, ut Concordiam præ-

prædictam Apostolica authoritate approbare & confirmare de benignitate Apostolica dignaremur. Hujusmodi autem precibus Nos inclinati, hujusmodi negotium confirmationis ad Congregationem Particularem super rebus Consistorialibus præpositam expendendam remittere dignati sumus, ac eadem Congregatio præfatæ Concordiæ Instrumento diligenter inspecto, omnibusque in ea contentis accurate perpensis; sub die 22. Mensis Martii proxime præteriti, censuit concordiam prædictam esse confirmandam, adjectis tamen nonnullis clausulis, quibus Nobis placuit, alias quoque clausulas etiam adjungere, prout ex Decreto ejusdem Congregationis latius apparet: cujus quidem dictæ Congregationis Decreti tenor est, qui sequitur:

Moguntin. & Fulden. Confirmationis Concordiæ.

§. 22. Cum inter Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Joannem Fridericum Archiepiscopum, & Electorem, ac RR. Decanum, & Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ ex una, & R. P. Adalbertum electum Episcopum, & Abbatem, ac RR. Decanum, & Capitulum Ecclesiæ Episcopalis, & Abbatialis Fulden. ex altera partibus, ad removendas omnes controversias, & ad omnium dissensionum, ac simultatum semina penitus tollenda, Concordia inita, & mense Februario proxime præterito propriis subscriptionibus munita fuerit, quam pro debito erga Apostolicam Sedem obsequio, ac reverentia, in omnibus ejus Judicio, & authoritati subjecta esse voluerunt; ideo tam prædicti Archiepiscopus Moguntin., quam Episcopus, & Abbas Fuldensis, Litteris ad Sanctissimum Dominum nostrum datis, humiliter supplicarunt, ut eam Apostolica authoritate approbare, & confirmare dignaretur. Hujusmodi autem precibus per Sanctitatem suam ad Congregationem Consistorialem Particularem remissis, eadem Congregatio, Concordiæ Instrumento diligenter inspecto, omnibusque in ea contentis accurate expensis, censuit, Concordiam esse confirmandam; Ita tamen ut nullum unquam inde præjudicium illatum intelligatur alteri Concordiæ initæ inter Episcopum Herbipolensem, & Abbatem nunc Episcopum Fuldensem, & a Sede Apostolica confirmatæ per Apostolicas Litteras sub plumbo Kal. Octobris 1752. tum etiam erectioni Episcopatus Fulden., ejusque jurisdictioni Ordinariæ, per similes Litteras tertio nonas Octobris anno 1752. nec non Juri Metropolitico Archiepiscopi Moguntini per alias Litteras in forma Brevis die 5. Septembris 1756. expeditas; factaque per me infrascriptum Secretarium relatione, Sanctitas Sua dictæ Congregationis sententiam benigne approbavit, decrevitque, ut omnia in iisdem Apostolicis Litteris suis contenta, quatenus opus sit, de novo data, indulta, concessa, approbata, & confirmata censeantur. Datum Romæ die 22. Martii 1757.

Ejusdem Congreg. decretum.

Congreg. eadem censuit Concord. esse confirmandam nonnullis adjunctis clausulis.

Loco † Sigilli.

J: Cardinalis Millo.

N. Antonellus Sac. Congregationis Consistorialis Secretarius.

§. 23. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, ea, quæ ab Apostolica Sede approbantur, & confirmantur, firmius subsistant, & ab omnibus exactius observentur; proindeque Joannes Fridericus Carolus Archiepiscopus, & Elector, ac Adalbertus Episcopus, & Abbas prædicti, plurimum cupiant Concordiam prædictam, cum dictis adjunctis clausulis in prædicto Decreto appositis, ac Decretum hujusmodi, per Nos & Sedem Apostolicam, ut infra, approbari, & confirmari: Quare pro parte tam dicti Joannis Friderici Caroli Archiepiscopi & Electoris, quam Adalberti Episcopi, & Abbatis prædicti, Nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus eorum, ac Archiepiscopi, & Abbatis Fulden. prædicti pro tempore respective existentium, quieti, & tranquillitati in præmissis opportune providere, ipsosque specialis gratiæ favore prosequi de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui quantum cum Domino possumus, diuturnam pacem, mutuamque amicitiam inter Ecclesiasticas Personas, præsertim Pontificali dignitate insignitas, non tantum promovere, seu & stabilire sinceris desideramus affectibus, Joanni Friderico Carolo Archiepiscopo, & Electori, ac

Juxta Congreg. Decret. Concord. confirm. Apostol. auctorit.

Adalberto Episcopo, & Abbati prædictis, specialem gratiam facere volentes, eorumque singulares personas, a quibusvis suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium tantum consequendum, harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Concordiam hujusmodi, cum prædictis clausulis in eodem Decreto expressis, necnon Decretum hujusmodi, Apostolica auctoritate, earumdem tenore præsentium, perpetuo approbamus, & confirmamus, illisque perpetuæ, & inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur, vim, & efficaciam adjicimus, ac Concordiam hujusmodi, cum prædictis clausulis in eodem decreto expressis, necnon Decretum prædictum, ab ipsis modernis, & pro tempore existentibus Archiepiscopo & Electore Moguntin., ac Episcopo & Abbate Fulden., ac ab aliis, ad quos spectat & pertinet, ac spectare & pertinere poterit in futurum, & perpetuo observari, nec illi ullo unquam tempore derogari posse, neque debere.

Decreta cum derogatione contrariis. §. 24. Præsentes quoque Litteras Apostolicas semper, & perpetuo validas & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & sic ab omnibus censeri; & ita per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vice legatos, dictæque Sedis Nuncios, judicari & definiri debere, & quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac dictarum Ecclesiarum Moguntin., & Fulden., etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscumque.

Sanctio. §. 25. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, approbationis, confirmationis, roboris, adjectionis, ac decreti, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Dat. 21. Maii 1757. Pont. 17. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo, duodecimo Kalendas Junii Pontificatus Nostri anno decimoseptimo.

J. S. Villa.

Loco ✠ Plumbi.

MISSAM CELEBRANTES,

Aut Fidelium Confessiones excipientes ad Presbyteratus Ordinem non promoti, quibus pœnis ex sacrorum Canonum, & Apostolicarum Constitutionum præscripto subjiciantur; quæ praxis hactenus in Judiciis adversus hujusmodi reos sit servata, & quomodo imposterum sit providendum.

Epistola Encyclica ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, Locorum Ordinarios.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Pontific. Constit. de Celebr. non promotis, eorumque pœnis.

Venerabilis Frater, Salutem, &c.

QUam grave horrendumque scelus admittat, quicumque Sacerdotali Ordine non initiatus, Sacrificium Missæ celebrare præsumit, superfluum censemus multis verbis demonstrare; quum omnibus perspectæ sint rationes, ob quas

sa-

sacrilegum hujusmodi crimen merito detestandum, atque districto pœnarum gladio vindicandum censetur. Satis itaque erit Apostolicas Prædecessorum nostrorum Constitutiones hic indicare, quibus severissimæ adversus memorati criminis reos pœnæ statuuntur; quæ scilicet a fel. record. Paulo IV., Sixto V., Clemente VIII., & Urbano VIII. Romanis Pontificibus editæ fuerunt; quarum sanctionibus decernitur, ut quicumque Sacerdotali charactere destitutus, compertus fuerit Missam celebrasse, Foro sæculari puniendus tradatur.

Addita hujusm. Sanction. firmitas contra excogitatas fraudes.

§ 2. Has omnes Constitutiones Nos ipsi memoravimus, & confirmavimus in nostra, quam usque ab anno Incarnationis Dominicæ MDCCXLIV. Pontif. Nostri IV., sub Dat. XII. Kal. Majas edidimus, cujus initium est: *Sacerdos in æternum*, quæque impressa est in Bullario Nostro *Tom.* 1. *n.* 97., ubi præterea plures tolluntur exceptiones, & subterfugia, quæ per Defensores reorum afferri solebant, ut eos eximerent a decreta pœna traditionis brachio sæculari; quantumque legitimis probationibus plane constaret, eosdem Sacerdotali ordinatione nunquam susceptа, Missam celebrasse.

Pœnam in perditos homines sic irrogat Eccl. ut lenis, piæque Matris spiritum servet.

§ 3. Quamvis autem Ecclesia præfatos celebrantes non promotos, justitia sic exigente, sæculari Foro tradendos decrevit; quum tamen eadem pia mater sit, & ut omnibus constat, lenitatis & misericordiæ viscera gerat, nec unquam omisit, nec adhuc desinit mansuetudinis suæ argumenta præbere, tum in statuenda forma degradationis verbalis quæ realem degradationem præcedit; cum in ipsa reali degradatione exequenda; tum denique in providis legibus, & cautelis editis atque susceptis, ut nequissimos homines arceret a sacrilego ausu se se *immiscendi Sacror. Mysteriorum celebrationi*, absque Sacerdotali ordine & charactere, viam illis quodammodo præoccupando, qua in præfatam pœnam traditionis brachio sæculari proruere possent.

Id eruitur primo ex præscripta verbalis degradationis forma.

§. 4. In Pontificali Romano habetur forma degradationis verbalis, per quam videlicet profertur sententia decernens realem degradationem, non minus in eos, qui Sacris Ordinibus, excepto Presbyteratu, insigniti sunt, quam & in cæteros Clericali tantum Tonsura, aut Minoribus initiatos. Hoc solum inter utrosque intercedit discrimen, quod in Clericos Minorum Ordinum, ut simpliciter Tonsuratos verbalis degradatio peragitur, seu quod idem est degradatio realis decernitur, a solo Episcopo, absque aliorum quorumcumque interventu: in alios vero Majoribus Ordinibus infra Sacerdotium insignitos non licet Episc. ad verbalem degradationem procedere, nisi assistentibus, & suffragium simul ferentibus aliis quibusdam personis, quarum præsentiam, sententiamque Canonicæ Leges exposcunt.

Indicant. de ea canonicæ sanctiones.

§. 5. Celebris est Decretalis Prædecessoris Nostri Bonifacii Papæ VIII. *in Cap. degradatio, de Pœnis, in sexto*, ubi hæc leguntur: *Super quo tibi taliter respondemus, quod verbalis degradatio, seu depositio ab Ordinibus, vel Gradibus Ecclesiasticis, est a proprio Episcopo, sibi assistente in degradatione Clericorum in sacris constitutorum Ordinibus certo Episcoporum numero definito Canonibus facienda; quamquam proprii Episcopi sententia sine aliorum Episcoporum præsentia, sufficiat in degradatione eorum, qui Minores dumtaxat Ordines receperunt.*

Subsidiaria degradationis forma a Concilio Trident. permissa.

§. 6. Notæ sunt etiam sanctiones Canonum, quos indicat Glossa Canonica, *in cit. Cap. Degradatio, in verb. Canonibus de pœnis, in sexto*, quique definiunt numerum Episcoporum, qui assistere debent, ubi pronuncianda sit degradatio verbalis adversus Clericum in Majoribus Ordinibus constitutum.

Assessores in verbali degradat. quo jure fruantur.

§. 7. Nec quemquam latere potest quod in Sacro Concilio Tridentino statutum fuit *Sess. XIII. cap.* 4 *de reform.*, ubi quum animadversum fuisset, non ita facile in occurrentibus degradationum casibus reperiri posse numerum Episcoporum a Canonibus requisitum, facultas sit Episcopis procedendi etiam absque illis; adhibitis tamen, sibique ea in re assistentibus totidem Abbatibus, in Civitate, aut Diœcesi residentibus, atque usu Mitræ & Baculi ex Apostolicæ Sedis indulto decoratis, vel, si hi non adsint, aliis personis in Ecclesiastica Dignitate constitutis, maturæ ætate, & sacrarum legum scientia spectabilibus.

§. 8. Quoniam vero juxta veterem disciplinam, verbales degradationes peragebantur in Synodis Provincialibus, & in his quidem singuli Episcopi suum proferebant suffragium; quum nunc Episcopi, vel alii Ecclesiastici viri, de quibus diximus, locum gerant Patrum in Conciliis Provincialibus assidentium, facile intelligitur, in hos derivatum esse jus ferendi suffragii in degradationibus verbalibus, ad quas, uti Assessores, invitantur; quemadmodum plene demonstratum a Nobis fuit in nostro Tractatu *De Synodo Diœcesana*, *lib.* 9. *cap.* 6. *n.* 4. *novissimæ edit.*

In reali quoque degradat. Ecclesia eadem præbet lenitatis argum.

§. 9. Verbalem degradationem sequitur degradatio realis, cujus exequendæ ratio distincte præscribitur in Pontificali Romano. Et in hac etiam Ecclesia minime omittit perspicua lenitatis, & pietatis suæ argumenta præbere. Etenim priusquam degradatum tradat sæcularis Curiæ Ministro, pro eo efficaciter deprecatur, ne pœna mortis, aut mutilationis membrorum eidem infligatur: *Domine Judex*, verba sunt citati Pontificalis, *rogamus Vos cum omni affectu, quo possumus, ut amore Dei, pietatis, & misericordiæ intuitu, & nostrorum interventu precaminum, miserrimo huic nullum mortis, vel mutilationis periculum inferatis*. Multoque ante Pontificalis Romani compilationem, idipsum expressum legitur in *Cap. Novimus*, quod est Innocentii III. *De verbor. signific.* ibi: *Pro quo tamen*, sermo est de degradato, sæculari Curiæ tradendo, *debet Ecclesia efficaciter intercedere*, apud Judicem laicum, *ut citra mortis periculum, circa eum sententiam moderetur*. Videri quoque potest Abeleira *ad cit. Cap. Novimus, de verb. signif.* ubi plures colligit Patrum auctoritates congruentes iis, quæ in præindicata Decretali statuuntur.

Idem spiritus eruitur ex cautelis ad præcavenda delicta statutis.

§. 10. Ad confirmandum autem assumptum nostrum, de summo pietatis studio, quo Ecclesia etiam nil tale meritos prosequitur, viamque ipsi intercludere nititur, ne mortis pœnam per delicta incurrant: dicimus, antiquissima providentia cautum fuisse, ut qui e propria in alienam Diœcesim transgreditur, nisi fuerit in hac plene cognitus, secum ferat Ordinarii sui litteras quibus fides fiat, eum esse Sacerdotem, nulloque, quod sciatur, Canonico impedimento detentum, quominus Sacra Mysteria celebrare queat. Jam id decretum habetur in Sacra Chalcedonensi Synodo; ubi quum interdictum legatur Clerico atque Lectori, e sua in aliam Diœcesim commigrare, non præobtentis memoratis litteris, quas Discessus appellamus, a proprio Episcopo; Jacobus Cujacius, aliique post eum accurati Scriptores, monuerunt, cum vera Textus lectione non congruere verbum, *Lectori*, sed *ignoto*; quemadmodum & ipsi adnotavimus *in nostra Institutione* 34. *editionis latinæ* §. 1. Quod si vetustiora etiam propositæ disciplinæ principia investigare libeat, consuli possunt Canones, qui Apostolici vocantur, apud Cotelerium in editione *Patrum Apostolicorum Tom.* 1. *lib.* 8. inter quos adest Canon XIII. ita decernens: *Si quis Clericus, aut laicus, a communione suspensus, vel communicans, ad aliam properet Civitatem, & suscipiatur præter commendatitias litteras; & qui susceperunt, & qui susceptus est communione priventur: excommunicato vero proteletur ipsa correptio, tamquam in mentitus sit, & Ecclesiam Dei seduxerit*. Consonat huic Canon XXXIV. ut patet ex subjectis illius verbis; *Nullus Episcoporum peregrinorum, aut Presbyterorum aut Diaconorum, sine commendatitiis epistolis, & cum scripta detulerint, discutiantur attentius: & ita suscipiantur, si probatione pietatis extiterint: sin minus, nec quæ sunt necessaria subministrentur eis, & ad communionem nullatenus admittantur, quia per subreptionem multa proveniunt*.

Provida sanctio de Sacerd. e propria in alienaDiœcesim commigr.

Vetustiora circa id ipsum monsum.

Canonum Apostol. auctoritas & antiqu. Vetustioribus congruunt recentior. Ecclesiæ leges.

§. 11. Porro, quidquid disputent eruditi de vero Canonum Apostolicorum Auctore, certum est, eos magnum auctoritatis pondus habere, quum saltem sæculo Ecclesiæ tertio decurrente collecti fuerint ex pluribus Conciliis ante Nicænam Synodum celebratis: uti nunc temporis inter sacrarum antiquitatum investigatores convenire videtur.

§. 12. Sanctissimis hisce legibus conformes sunt Concilii Tridentini sanctiones: conformes sunt Epistolæ Encyclicæ a Congregationibus Urbis ad Ecclesiarum Antistites sæpe transmissæ. Idque etiam pro firmo tenendum est, quod li-

cet non oporteat Episcopum sollicitum esse de Regularibus, qui in propriis Ecclesiis Missas celebrare intendunt, quum ejus rei cura reservata sit eorum Superioribus Regularibus; si quis tamen sæcularis Sacerdos in Ecclesiis Regularium Missam celebrare velit, hic etiam debet litteras Discessus a proprio Ordinario obtentas exhibere Episcopo, in cujus Diœcesi Sacrum vult peragere, uti videre quoque est in Nostra *Institutione* 34. *latinæ editionis* §. 1.

§. 13. Veterem hanc, justissimamque sanctionem, de cujus executione plura tradiderunt nostri Scriptores pragmatici, (quos inter merito memorandus est diligentissimus Monacellius, *Formular Legal. Part.* 1. *Tit.* 4. *Formul.* 8. *pag.* 81. *&* *Formul.* 6. *pag.* 79. *item Tit.* 6. *Formula* 18. *pag.* 160.) providis excogitatis cautelis plurimum roboravit magnus Ecclesiasticæ disciplinæ restitutor S. Carolus Borromæus, cujus hac de re Decreta pluribus in locis extantia studiose legenda, & expendenda monemus; videlicet in Concilio Provinciali Mediolanensi primo habito anno 1565. *part.* 2. in secundo pariter Provinciali anni 1569. *Tit.* 2. *Decret.* 1., ac in Provinciali tertio, anni 1753. item de Instructione ad Sacerdotes de celebratione Missæ, ac denique in Concilio Provinciali quarto celebrato anno 1579. Quibus in locis constitutum habetur, ut Parochus, in cujus Parœcia Sacerdos alienigena domicilium figit, si id per Diœcesim contingat, intra octo ad summum dies, illius adventum nunciare debeat Vicario Foraneo, qui rem ad Episcopum deferat: si autem in Civitate, Parochus ipse de omnibus certiorem faciat Episcopum, qui sibi litteras discessus ab hujusmodi Sacerdote exhiberi mandet, easque inspiciat, totumque earum tenorem sedulo expendat. Si enim Ordinarius subdito sibi Sacerdoti licentiam abessendi ad certum definitumque tempus indulserit, facultas celebrandi Missam eidem non ultra tempus illud concedenda decernitur. Notanda quoque jubetur dies, qua expeditæ fuerunt litteræ discessus; ne scil. ante eam diem, qua inspiciendæ, ac discutiendæ offeruntur, antiquiores sint duobus, vel quatuor, aut respective sex mensibus duobus nimirum, si litteræ confectæ sint intra Provinciam, quatuor vero, si extra Provinciam, in Italia tamen expeditæ fuerint; sex denique, si extra Italiam datæ comperiantur.

Novæ cautelæ in id ipsum excogitatæ, ac præscriptæ.

§. 14. Ex omnibus hisce tum generalibus, tum peculiaribus sanctionibus manifeste desumitur, quantopere Ecclesia abhorreat ab ea pœna ad effectum perducenda, quam Sacri Canones in Celebrantes non promotos sanxerunt; quandoquidem tot veluti aggeres hominibus objiciuntur, ne in ejusmodi delictum labantur, unde locus fiat executioni ejusdem pœnæ Sacris Legibus definitæ.

Præmissorum conclusio. Instaur. validius argum.

§. 15. Majoris tamen ponderis, ad hoc ipsum evincendum, est id, quod subjicimus. Sistit se aliquis coram Ecclesiastico Judice, seque ipse denunciat, quamvis Sacerdotali Ordine destitutum, Missarum Sacrificia celebrasse, vel etiam Sacramentales Christifidelium Confessiones audisse. Ita se sponte sistens, eo privilegio gaudet, ut impositis ipsi salutaribus pœnitentiis, dimittatur; nisi tamen in ipso suo Constituto diminutus, ut ajunt, vel aliunde præventus fuerit; in his enim casibus carceribus custodiendus includitur. Sed si idem subinde Judici interroganti, an sciat causam, ob quam carceribus mancipatus sit, statim, non expectatis ulterioribus interrogationibus, seu quæsitis, sincere rem totam aperiat; quamvis de illius incursu in pœnales Apostolicarum Constitutionum sanctiones non dubitetur; ideoque dignus sit, qui sæculari Foro, uti capitalis criminis reus, libere tradatur; nihilominus admittitur ad beneficium minorationis pœnæ, commutata ipsi pœna mortis in damnationem perpetuam ad triremes; uti testator bon. mem. Cardinalis Albitius harum rerum peritissimus, in suo Tractatu *de Inconstantia in Fide part.* 1. *cap.* 14. *num* 70. *Si vero citatus, & vocatus, ad generalem interrogationem, an sciat qua de causa fuerit vocatus, vel sciat causam suæ carcerationis, vel quomodo hic reperiatur, fatetur de plano veritatem, is tractatur, ac si esset sponte confessus, & cum eo mitius agitur, præsertim post condemnationem, ut scilicet gravior pœna commutetur in mitiorem &c. Et ita fuit resolutum in sacra Congregatione sub die* 12. *Maji* 1604.

Cum se sponte sistentibus, vel crimen statim fatentibus quomodo res transigat.

§. 16. Il

Hodierna praxis circa verbalem & realem degradat. §. 16. Illud etiam animadversione dignum est, quod quamvis in Pontificali Romano præscripta reperiatur degradatio, etiam a prima Clericali Tonsura, licet de hac questio sit, an inter Ordines numerari debeat, nec ne; possitque Judex Ecclesiasticus, uti prænotavimus, quando agitur de Minoribus Ordinibus, solus per se verbalem Degradationem peragere, quod ipsi non licet sine aliorum interventu, ubi res est de Ordinibus Majoribus; nihilominus nunc temporis Sacerdotes, aliique Clerici, tam Majorum, quam Minorum Ordinum, ad Triremes libere amandantur, vel etiam perpetuo carceri mancipantur, sine prævia verbali, multoque minus reali Degradatione: uti cuique perspectum est, & adnotatum quoque fuit a Sacerdote Catalani *ad Pontif. Rom. Tit.* 16. §. 4. *n.* 6. *Tom.* III.

Factum, unde exorta præsens quæstio. §. 17. In Tribunalium Ecclesiasticorum carceribus nunc quoque satis superque reperiuntur aliqui, eo nomine detenti, quod Sacerdotali Ordine carentes, Missas celebraverint, Sacramentales Fidelium Confessiones exceperint, iisdem etiam Eucharisticam Communionem expetentibus, Particulas distribuerint a se nulliter consecratas. Hos inter, duo erant, qui statim ac interrogati fuerunt, num detentionis suæ causam scirent, omnia ingenue confessi sunt; orta est quæstio, an iidem admittendi essent ex æquo ad beneficium minorationis pœnæ; ita nimirum, ut non quidem Sæculari Foro traderentur, tamquam capitis rei; sed potius in Triremes, seu Carcerem perpetuo detruderentur.

Judicium, Consultorumque circa ipsam sententiam. §. 18. Nulla quidem discordia detecta est in suffragiis eorum, qui sive consulendo, sive judicando, in prædictorum Causis sententiam dixerunt, super eo, an uterque reus pœnam traditionis Foro Sæculari, atque adeo Capitis pœnam incurrisset. Verum nonnulli subdiderunt, attenta eorum prompta confessione, quo unusquisque delictum suum plene aperuerat, non expectatis ulterioribus Judicis interrogationibus; ambos promeritos esse, ut pro sponte confessis haberentur, utque propterea ad Triremes dumtaxat, vel Carcerem perpetuo damnarentur. Alii autem numero plures censuerunt, eosdem, tamquam capitis reos, brachio sæculari libere tradendos esse.

Definitivum de eadem judicium Pontificis. §. 19. Nos vero, quamvis ob ægritudinis nostræ pervicaciam, Congregationibus super his habitis, ut semper alias Nobis in more positum fuit, interesse non potuerimus; quum tamen subinde omnia perlegere, & expendere non omiserimus, Pontificiæ Clementiæ & mansuetudini magis consentaneum existimavimus, in mitiorem sententiam concedere; eo vel magis, quod & Cardinalis Albitius in hujus generis rebus adeo versatus, testatum reliquit, ejusmodi pœnæ minorationem, veluti præmium, indulgeri consuevisse iis, qui ad primam Judicis interrogationem delictum suum integre, aperteque fatentur, & plura suppetunt exempla causarum, quæ in similibus circumstantiis ita transactæ fuerunt. Itaque volumus præfatos reos promeritæ pœnæ minoratione in præsenti casu gaudere, nimirum Triremibus perpetuo addici; ita ut ab iis nunquam dimitti, seu pœnæ hujusmodi commutationem ullam impetrare valeant, præter quam a Romano Pontefice pro tempore existente, ac de eorum delictis, cum omnibus adjunctis circumstantiis, edocto; relicta dumtaxat Judicibus facultate, ut quoties perpetuum triremium Opus præfatis reis minime congruere videatur, in illius locum subrogare valeant perpetuam in ergastulo aut carcere reclusionem, si reliqua ipsis ad id necessaria non desint. Præterea volumus atque mandamus, ut quum damnatio ad Triremes, seu ad perpetuam reclusionem, ut supra præfatis reis formiter intimanda erit, id fiat a Judice, præsentibus iis, qui ad Ecclesiarum Sacraria moderanda deputati sunt, quique ad hujusmodi actum evocandi erunt ab ipso Judice, sub pœnis, ejusdem arbitrio infligendis; atque ea occasione gravis admonitio iis fiat, de omnimoda observantia & executione eorum, quæ sæpe præscripta sunt; ne scilicet ignotos Sacerdotes Missam celebrare permittant, nisi postquam Literæ discessus, quas secum a propria Diœcesi prodeuntes attulerunt, recognitæ & examinatæ fuerint per eum, cui hujusmodi cura demandata est. Id ipsum enim præstitum alias fuisse meminimus in hac eadem Urbe, sub fel. rec. Prædecessore nostro Clemente Papa XI. tunc quum sæculari Foro tradi-

Sententia in hujusmodi reos quomodo a Judice ferenda.

ditus fuit reus quidam capitali pœna plectendus, eo quod Sacerdot. Ordine non insignitus, Missam celebraverat.

§. 20. Cum iis igitur, qui usque nunc comperti fuerint ad Sacrum Presbyteratus Ordinem non promoti, Missam celebrasse, aut Sacramentales Confessiones excepisse, juxta rationem hactenus descriptam, a competentibus Judicibus, & Tribunalibus agendum decernimus. Sed quoniam hujusmodi crimen, utpote gravissimum, & satis superque frequentatum, omni ratione præcavendum, &, quantum fas est, a Christiana Republica eliminandum, extirpandumque Nobis esse cognoscimus; novam hac de re legem a Nobis statutam per Apostolicam Constitutionem, (cujus exemplum Epistolæ huic adnexum Fraternitas Tua accipiet) in posterum, post tres scilicet menses ab ejusdem Constitutionis data computandos, omnino servari, & ad effectum perduci mandamus, Tibique interim, Venerabilis Frater, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Hæc quoad anteactum tempus Nova in futurum contra nequissimum scelus parantur subsidia.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 2. Augusti 1757. Pontificatus Nostri ann. 17. Dat. 2. Augusti 1757. Pont. 17.

CELEBRANTIBUS MISSAM,

Aut Fidelium Confessiones excipientibus, sine Sacerdotali Charactere, sincera criminis Confessio facta in primo interrogatorio generali nihil suffragatura decernitur, ad evadendam pœnam traditionis brachio sæculari, indictam in Constitutionibus Apostolicis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Divinarum, humanarumque Legum custodia vigilantiæ Nostræ concredita hoc Nobis onus imponit, ut & assiduo studio caveamus, ne scelera atque flagitia contra ipsas Leges committantur, & ut ea, quæ ab iniquitatis filiis perpetrari contingat, justo pœnarum rigore, ad formam Sanctionum iisdem Legibus adscriptarum, puniri & vindicari curemus. Proœm.

§. 2. Sane Nos alias, gravissimum eorum delictum detestantes, qui ad Sacerdotalem Ordinem non promoti, Missarum Sacrificia celebrare, Fidelium Confessiones excipere, & accedentibus ad Eucharisticam Mensam, Panem a se nulliter Consecratum distribuere, ausu temerario præsumerent; edita Constitutione, quę incipit: *Sacerdos in æternum*: data XII. Kal. Maji Anno Incarnat. Dominicæ MDCCLXIV. Pontificatus Nostri IV., antiquiores Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum Constitutiones adversus hujus generis delinquentes impridem editas confirmantes & innovantes, complures alias declarationes, atque cautelas addimus, ad eliminandum a Christiana Republica sacrilegum ejusmodi facinus maxime opportunas, quæ distincte legi possunt in citata Constitutione nostra, impressa in Bullario nostro *Tom. I. num. XCVII.* Prædec. Pontific. Constitutiones de Celebrantibus non promotis jam pridem a Pontifice confirm. ac plurib. additam. elucidatæ.

§. 3. His tamen ampliorem providentiam non superaddere cogimur, ut aliud delinquentibus effugium ibi non enunciatum, & ab invecta sensim in Tribunalibus consuetudine jam ipsis pene concessum, quo debitas sibi graviores pœnas plerique evadere possent, una cum cæteris per dictam Constitutionem nostram sublatis, pariter adimamus. Nova provid. adversus novum effugium nunc roborandæ.

§. 4. Invenimus siquidem hunc morem hactenus observari consuevisse, ut si Reus constitutus, quum primum a Judice interrogatus fuerit, an sciat qua de causa carceribus inclusus sit, aperte & candide delictum suum fateatur & narret; tunc is, veluti sponte confessus, ad obtinendam pœnæ minorationem habilite- Benigna agendi ratio cum reis delictum suum prom-

prompte fatentib. jam pro consuetudine recepta.

litetur; quod nimirum eo recidit, ut ad Triremes, vel ad carcerem perpetuo damnetur, sed nequaquam Foro Sæculari tradatur, tamquam capitalis criminis reus: quemadmodum præfatæ Prædecessorum nostrorum Constitutiones, a Nobismet ipsis, ut supra diximus, confirmatæ, & innovatæ præscribunt; uti latius a Nobis expositum est in Epistola Encyclica ad Antistites Ordinarios Locorum, & Judices in hac materia competentes, hac ipsa die per Nos data.

Eadem delinquentibus nota, impunitat. plerisque præstat.

§. 5. Quum autem experientia compertum fuerit, plerosque reos, qui Sacerdotali Charactere carentes Missam celebrarunt, aut Sacramentum Pœnitentiæ nulliter ministrarunt, de hujusmodi Tribunalium indulgentia satis edoctos, vix unquam omittere, quin statim atque carceribus detenti, & coram Judice constituti fuerint, delictum suum diserte confiteantur, ad hoc ut traditionem Foro Sæculari, extremumque supplicium exinde consequens evadant, quumque hac ratione reipsa eveniat, ut vix ullus sit ex hujusmodi criminis reis, qui moderationem pœnæ in præfatis Constitutionibus statutæ non obtineat; eoque beneficio fruatur, ut quum Sæculari Foro, tanquam capitali judicio damnatus, & mortis reus, tradendus fuisset, perpetuo potius Carceri, aut Triremib. mancipetur.

Hujusmod. praxis in posterum tempus proscribitur, & constitut. rigor servandus jubetur.

§. 6. Idcirco Nos perniciosam hujusmodi praxim de medio tollere coacti, motu proprio, & certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine; per hanc nostram perpetuo valituram Constitutionem decernimus, atque statuimus, in posterum, videlicet post tres menses a data præsentium Literarum computandos, nulli amplius Clerico, sive Laico sæpedicti criminis reos, promeritæ pœnæ minorationem ullam concedi debere, sive posse, intuitu promptæ, apertæque confessionis, qua delictum suum in circumstantiis superius enunciatis Judici fassus fuerit; sed, ea non obstante, omnes & singulos in præcedentibus Constitutionibus hac de re editis comprehensos, a Judice competente, in casibus iisdem expressis, prævia etiam degradatione, quatenus opus sit, tradendos omnino fore, & esse Brachio Sæculari, capitali pœna puniendos.

Tollitur aliter judicandi, interpretandique facultas.

§. 7. Sicque, & non aliter in præmissis censeri, atque ita per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, Nostrosque & Apostolicæ Sedis etiam de Latere Legatos, seu Nuntios, & in quibuscumque Tribunalibus, & Officiis, etiam specifica mentione dignis, sublata cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, definiri, & post lapsum trium mensium, ut supra, ad executionem, & effectum omnino perduci debere.

Derogat. contrarior.

§. 8. Non obstantibus contrariis quibusvis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, Ordinationibus, & Decretis, nec non dictorum Tribunalium, & Officiorum praxi, stylo, statutis, usibus & consuetudinibus, etiam immemorabilibus; Personarum quoque, Locorum, & Ordinum, Congregationum, Societatum, Institutorum, & Militiarum, Privilegiis, Exemptionibus, & Indultis, quæ supradictæ priori Constitutionis Nostræ executioni decrevimus non obstare: Quibus omnibus & singulis, etiam ad præsentium Literarum nostrarum effectum, iterum plenissime & amplissime derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio pœnalis.

§. 9. Nulli ergo hominum liceat, paginam hanc nostrorum Decretorum, Statutorum, & Derogationum infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si qui autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Dei Omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. 2. Augusti 1757. Pont. 17.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1757. Quarto Nonas Augusti, Pontificatus Nostri Anno decimoseptimo.

J. Card. Pro Dat.

D. Cardin. Passioneus.

VISA
De curia J. C. Boschi.

L. Eugenius.

Loco † Plumbi.

Registrata in Secreteria Brevium.

Publicata die 11. Augusti 1757.

D.

DAMNATIO

Et prohibitio Epiſtolæ manuſcriptæ, quæ directa legitur: *Ampliſſimis S. R. E. Cardinalibus, & clariſſimis Theologis in Urbe Præneſte congregatis poſt pacem Eccleſiæ Gallicanæ reſtitutam, & methodum propediem edituris pro ſtudiis peragendis ab Alumnis Collegii Urbani de Propaganda Fide ad Hæreticos profligandos, ad Gentiles, & Atheos in ſinum Eccleſiæ reducendos.*

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM ad nonnullos ex Venerabilibus Fratribus Noſtris S. R. E. Cardinalibus pervenerint Exempla manuſcripta cujuſdam Epiſtolæ, cui præfixa eſt Directio hujuſmodi. *Ampliſſimis S. R. E. Cardinalibus, & clariſſimis Theologis in Urbe Præneſte congregatis poſt pacem Eccleſiæ Gallicanæ reſtitutam, & methodum propediem edituri pro ſtudiis peragendis ab Alumnis Collegii Urbani de Propaganda Fide, ad Hæreticos profligandos, ad Gentiles, & Atheos in ſinum Eccleſiæ reducendos*; quæ incipit: *Hæc ſunt Dubia &c.*; ac deſinit in ea verba: *& explodendam novitatem*: unumque etiam ex hujuſmodi Exemplis tranſmiſſum fuerit ad Dilectum Filium Noſtrum Albericum ejuſdem S. R. E. Cardinalem Archintum nuncupatum, Noſtrum in univerſi Status negotiis Secretarium, eo ſcilicet conſilio, ut Noſtris quoque oculis Epiſtola ipſa ſubjiceretur, id quod eſt factum: Cumque officii Noſtri partes ſint, pro commiſſi Nobis divinitus Gregis Dominici cura, animarum periculis, atque detrimentis, quæ ex præfatæ Epiſtolæ lectione & uſu provenire poſſent, Paſtorali ſollicitudine, quantum cum Domino poſſumus, occurrere: Idcirco Nos ſtatim aliquot Viros doctos, Theologicæ facultatis profeſſores, nulliuſque partis ſtudio addictos, elegimus, iiſque injunximus, ut de ea prædicta Epiſtola, deque in ea contentis, judicium facerent, qui ſane mandatis Noſtris diligenter obtemperantes, ſententiis ſuis doctæ prudenterque conſcriptis, unanimiter cenſuerunt prædictam Epiſtolam, utpote refertam aſſertionibus reſpective falſis, temerariis, ſcandaloſis, multimode injurioſis, contumelioſis, impudentibus, captioſis, ſeditioſis, & ſchiſmati faventibus, damnandam a Nobis & proſcribendam fore.

§. 2. Relato Theologorum examini ſucceſſit aliud, quod Nos ipſi pariter commiſimus nonnullis Venerabilibus Fratribus Noſtris prædictæ S. R. E. Cardinalibus Theologorum Diſciplinarum ſcientia præſtantibus; qui eadem Epiſtola mature perpenſa, ponderatiſque dictorum Theologorum ſuffragiis, in eamdem cum ipſis ſententiam convenerunt, quæque ab illis adducta & firmata ſunt, ſuis quoque calculis comprobarunt.

§. 3. Nos denique ipſi, quæcumque in primo & altero examine diſcuſſa fuerant, inſpicere, legere, & conſiderare non prætermiſimus; dictæque Epiſtolæ tenorem cum illius cenſura ſtudioſe comparavimus. Subinde vero Nos ipſi rem totam communicavimus cum Venerabilibus Fratribus Noſtris S. R. E Cardinalibus in tota Rep. Chriſt. Generalibus Inquiſitoribus adverſus hæreticam pravitatem Auctoritate Apoſtolica deputatis, in Sacrorum Canonum ſanctionibus, graviorumque negotiorum tractatione apprime verſatis; quibus quum omnia diſtincte expoſuerimus, quæ tum a Nobis geſta ſunt, tum a prædictis Theologis & Cardinalibus in priori & poſteriori Epiſtolæ examine præ oculis habita fuerunt; his quoque cenſentibus prædictam Epiſtolam damnandam & proſcribendam eſſe; Nos, inhærentes hujuſmodi Theologorum & Cardinalium judiciis atque conſiliis, ac etiam motu proprio, & certa ſcientia Noſtra, præſentium Litterarum tenore, ſæpedictam Epiſtolam, tamquam continentem aſſertiones reſpective falſas, temerarias, ſcandaloſas, multimode injurioſas, contumelioſas, impudentes, captioſas, ſeditioſas, & ſchiſmati faventes, Auctoritate Apoſtolica damnamus

& re-

Epiſt. cui præfixa eſt dilect. hujuſm. *Ampliſſimis &c.* Theologi, quorum examini a Pontific. ſubjecta fuit, damnand., & proſcribend. eſſe cenſuerunt.

Horum Theolog. judicium comprob. nonnull. S. R. E. Cardin. quibus a Pontif. ejuſdem Epiſtolæ examen fuit de mandat.

Rem totam ipſe per ſe Pontif. conſider, & expendit, negotium communicavit cum S.R.E. Card. S. Inquiſit. qui pariter Epiſtol. præſcribendam judicat.

& reprobamus, ejusque Exempla legi, describi, & retineri prohibemus; mandantes omnibus, & singulis Christifidelibus, qui ejusmodi Exempla penes se habuerint, seu in quorum manus subinde pervenerint, ut illa, statim atque præsentes Litteræ eis innotuerint, hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, seu eorum Vicariis, ubi adsit Sancti Officii Tribunal, alioquin Episcopis, seu Ordinariis locorum, trahere & consignare teneantur: sub pœna excommunicationis majoris, quoad Personas sæculares, quo vero ad personas Ecclesiasticas, etiam Regulares, hujusmodi mandato Nostro non obedientes, & contrafacientes, sub pœna suspensionis a Divinis, ipso facto, absque alia declaratione incurrendis; quarum absolutionem, & respective relaxationem, Nobis & Successoribus Nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, reservamus: excepto dumtaxat, quod excommunicationem prædictam, uniuscujusque mortis articulo, quo nimirum Confessarius quilibet ab hujusmodi censura, ut præfertur, incursa, absolvere poterit.

Apostol. idcirco auctorit. damnatur ejusque epistolæ exempla legi, describi, & retineri prohib.

§. 4. Quia vero æquum non est, ut impunitus remaneat Auctor prædictæ damnatæ, & proscriptæ Epistolæ, qui per assertiones, ut supra, reprobatas, carpere atque traducere ausus est rectissimam agendi rationem eorum Cardinalium, quorum Nos consilio, & opera usi sumus, ubi actum fuit de conscribenda Epistola Encyclica, quæ prodiit superiore anno 1756. sub Dat. die 16. mensis Octobris; idemque contra ipsam Epistolam Nostram Encyclicam audendo, Nos etiam, qui eam conscripsimus, malignitatis suæ jaculis petere non veretur; Idcirco Nos Officio Sanctæ Inquisitionis committimus & injungimus, ut exactissima diligentia adhibita, curet Auctorem sæpedictæ damnatæ Epistol. qui adhuc latet, detegere, & agnoscere: Volentes, ut statim ac collecta fuerint indicia, quæ semiplenam, ut ajunt, probationem constituant, ad capturam Rei ejusmodi indiciis gravati, juxta stylum, & consuetudinem Sancti Officii, deveniatur; deindeque completo & concluso Processu, ad ulteriores pœnas adversus eum procedatur, juxta Sacrorum Canonum & Constitutionum Apostolicarum sanctiones; sic exigente justitia publica, quæ perniciosos hujusmodi ausus severiori vindicta coerceri jubet.

Publicat. harum Litterar. Apostol. decernit. & fides earum sumptis habenda.

§. 5. Ut autem eædem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius perducantur, nec quisquam illarum ignorantiam allegare possit, volumus, & auctoritate prædicta decernimus, illas ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ Apostolicæ, necnon Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Cursoribus Nostris, ut moris est, publicari, illarumque exempla ibi affixa relinqui; sic vero publicatas, omnes & singulos, quos concernunt, perinde afficere, ac si unicuique illarum personaliter notificatæ, & intimatæ fuissent: ipsarum autem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem, tam in judicio, quam extra illud, ubique Locorum haberi, quæ haberetur eisdem præsentibus, si exhibitæ forent vel ostensæ.

Dat. 5. Septemb. 1757 Pont. 18.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 5. Septembris 1757. Pontificatus Nostri anno decimo octavo.

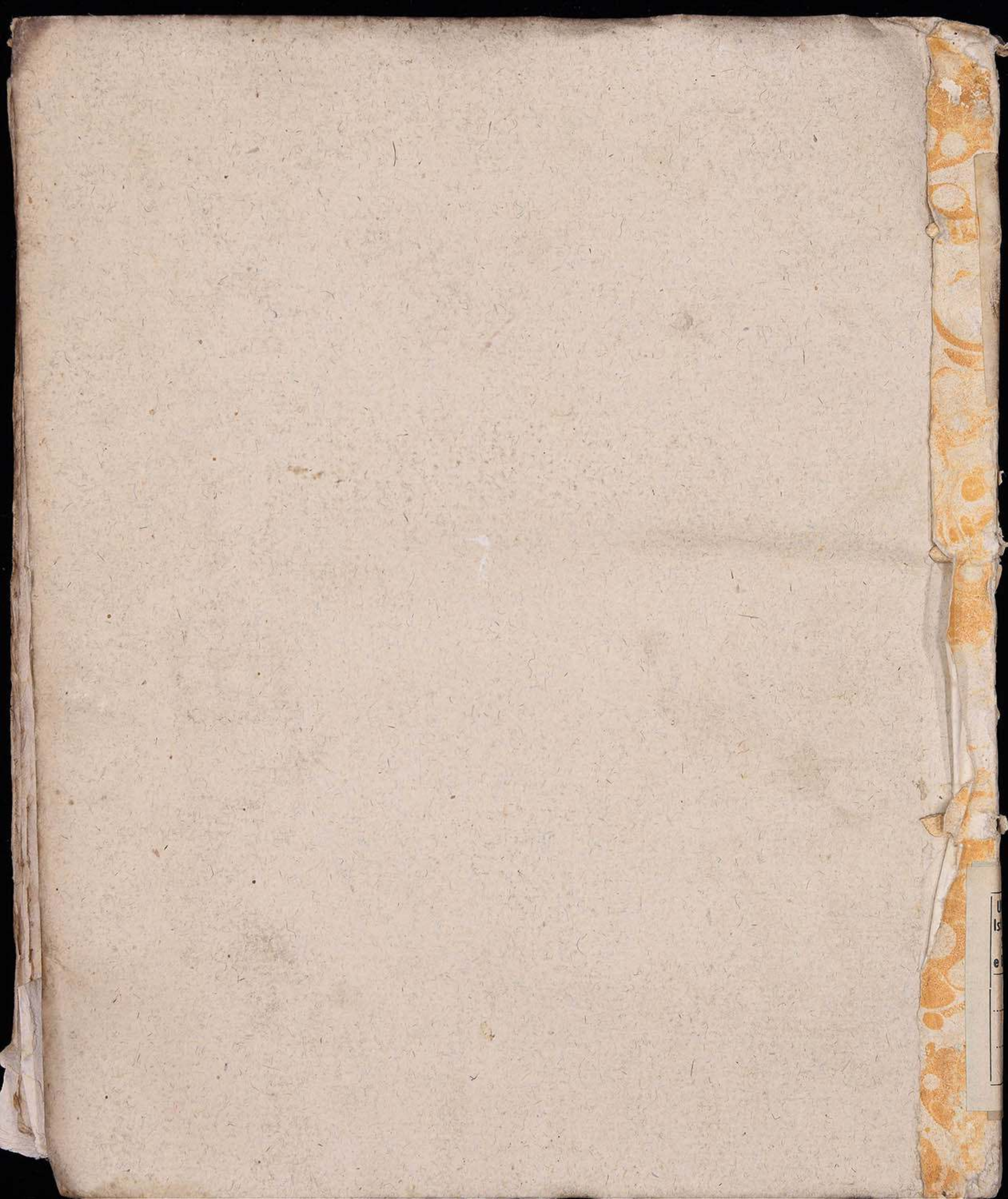
D. Card. Passioneus.

Publicat. eodem Die, Mense, & Anno.

FINIS TOM. IX.

[illegible]

Rmo Sodri
B– ultimo

Bene
XI
Bull:
9

Suspensa exequut. Litterar. Apostol. durante vita Card. Del.

Dilecti Filii Nostri Danielis Tituli Sanctæ Mariæ supra Minervam S. R. E. Presbyteri Cardinalis Patriarchæ Delphini nuncupati, cui pristinam circa præmissa in Civitate & Diœcesi Veronensi jurisdictionem, ejusque exercitium, vita ejus naturali durante, integrum, & liberum, ut antea manere voluimus. Nunc itaque, postquam innumera documenta a prædictis partibus exhibita, copiosasque allegationes pro eorum respective juribus tuendis elaboratas, diligenti & maturo examine perpendimus, supremam operi manum imponere, & opportunas circa eadem præmissa leges & ordinationes edere deliberavimus.

Expressio quorumd. locorum, ad quæ inferius disposita non porriguntur.

§. 3. Itaque motu pruprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ auctoritatis plenitudine, per hanc Nostram perpetuo valituram Constitutionem (cujus tamen effectum, durante vita præfati Danielis Cardinalis & Patriarchæ, suspensum, ut supra, fore decernimus; & sub cujus dispositione nec Monasterium, Abbatiam nuncupatum, S. Leonis, ejusque dependentias, in eadem Veronensi Civitate seu Diœcesi existens, & respective existentes, dictique Monasterii Abbatem Commendatarium, nullo modo comprehendere intendimus ...
Ecclesias & pia loca Vero...
Diœcesis fines, inter a...
quaquam comprehensa ...
controversias, cujusvis ...

Avocatio & suppressio quarumc. litium.

Judicibus in quacumque ...
una, & dilectos filios ...
Canonicos, seu etiam ...
illiusque Abbatem, & ...
atque pendentes (quar...
cessitate juris vel facti ...
beri volumus) ad Nos ...
guimus, perpetuumque ...
mus. Insuper omnia & ...

Amplissima que derogatio jurium, ac titulo quæ inferius statuendis adversentur.

legia præfatis Episco...
presbytero, & Cano...
quavis, etiam Apostol...
& Nostra, seu Patria...
lum, aut respective Epi...
ritate, sub quibuscumque ...
cumque tempore & quavis ...
emanata, ac sæpius & it...
dalibus Conciliis approbat...
lauda, & concordias, et...
seu longi & immemorabil...
alia roboratas (quorum ...
verbo ad verbum insertis, ...
beri decernimus) quatenu...
per easdem præsentes infe...
adversentur, prædicta auct...
abolemus; omnesque alios, ...
per Capitulum, Archipresb...
prædictos, sive ex præmiss...
chatus per Nos, ut præfer...
Nos statuenda & ordinanda ...
medio tollimus per præsent...

§. 4. Iisdemque more, fo...
mus, & declaramus præfat...
solum & unicum immediatum ... Ordinarium esse & haberi in tota Veronensis Civitate & Diœcesi, & in quacumque ipsius Civitatis atque Diœcesis parte, & uti talem ab omnibus & singulis reputari, agnosci, & honorari debere;

ita

ta ut neque futurus & pro tempore existens Archiepiscopus Utinensis, etiam sub obtentu jurium præfati Aquilejensis Patriarchatus per Nos, ut præfertur, suppressi & extincti, neque Archipresbyter, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Veronensis, neque Abbas & Conventus præfati Monasterii S. Mariæ in Organis nuncupatæ, ullum Titulum, seu Jus Ordinarium in aliquam præfatæ Veronensis Civitatis aut Diœcesis Parochiam in posterum sibi arrogare, aut prætendere nec ullum Episcopalis, seu quasi, & Ordinariæ jurisdictionis actum in ejusdem Diœcesis aut Parœciæ Clerum & Populum exercere possint aut valeant.

Jus Metr. Archiepisc. Utinensi præservatur.

§. 5. Salvo dumtaxat, & reservato favore prædicti Utinensis Archiepiscopi pro tempore existentis Jure Metropolitico, ejusque exercitio in dicta Veronensi Civitate & Diœcesi ad formam Sacrorum Canonum; & juxta methodum atque rationem, qua alii Archiepiscopi, & Metropolitani, hujusmodi jus exercere va lent in suffraganeorum Civitatibus & Diœcesibus, secundum ea, quæ in Sacro ... sunt, & non aliter, nec alio modo.

Necnon exemptio, & privil. Capituli & Monast. S. Mariæ in Organis Veronæ sub certa tamen moderat. mox subjicienda.

... servatis favore Archipræsbyteri, aliarumque Di...
... Veronensis Cathedralis Ecclesiæ, nec non Abba...
... ganis nuncupatæ infrascriptis Privilegiis, exem-
... Nos in posterum ipsis, juxta modum mox ex-
... ac respective iisdem de Apostolica liberalitate

Jus Veronensis Ep. visitandi, & corrig. Capitul. omnesque Ecclesiæ Minist.

... Veronensis, vel potius debebit, quotiescumque
... dictæ Cathedralis Ecclesiæ, singularesque Per...
... ipsiusque Ecclesiæ Canonicos, ac inferiorem
... siæ Ministros, eique quomodolibet inservientes;
... actu visitationis hujusmodi, vel pe ipsum solum,
... junctis, juxta prælaudati Conc. Trident. Decr.
... rm. admonere, corrigere, & emendare.

Extra Visitation. quomodo idem procedat contra Can. vel Dign.

... extra Visitationis actum procedere velit contra
... edralis Ecclesiæ, seu ex his, qui Dignitates
... obtinebunt, sive id fiat ex officio, sive ad peti-
... atione Privilegiorum exemptionis, quæ retroactis
... apitulo concessa fuerunt, teneatur in omnibus &
... m in eodem Concilio Tridentino præscriptam *Cap.*
... tamen Capitulum idem infra terminum xx. die
... rum executioni locus factus fuerit, ac subinde
... nctos, prout a præfato Concilio dicto *Cap. 6.*
... n Capitulis conceditur, elegerit, & Episcopo
... præscripto tempore hujusmodi adjunctorum ele-
... care neglexerit; tunc liceat eidem Episcopo
... quoties ita res ferent, etiam extra Visitatio-
... olum, vel aliis adjunctis, qui sibi magis vi-

Cathedr. regimen in quibus commune sit Episcop. cum Cap.

... regimen, quoad ea, quæ spectant ad Di...
... cclesiasticæ Disciplinæ in eadem Ecclesia, ad
... tive pertineat; ita tamen ut Episcopi man-
... ositionis & discrepantiæ, omnino prævalere
... sortiantur.

In quibus Episc. privat.

... ctilium, & Campanarum, omniumque alia-
... materialem ejusdem Cathedralis Ecclesiæ sta-
... dministratio & dispositio, ad solum spectet E-
... subjecti esse debebunt Sacrista, & *Zaghi* nuncupati, nec non Campanarum pulsatores, in omnibus & per omnia, præterquam in iis rebus, in quibus juxta Ordinationes anno 1616. bo. me. Augustino Card. Valerio, tunc Veronensis Ecclesiæ Persule, & ab ejusdem Ecclesiæ Capitulo conjunctim editas, quas, etiam in posterum hac in parte servandas decernimus, cumulativæ auctoritati Episcopi, & Capituli subjecti fuerunt.

§. 11.